MAGYARORSZÁG ÁLLATVILÁGA
FAUNA HUNGARIAE

DR. BOROS ISTVÁN, DR. DUDICH ENDRE, DR. KOTLÁN SÁNDOR ÉS DR. SOÓS LAJOS
KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

DR. SZÉKESSY VILMOS

XVI. KÖTET LEPIDOPTERA

7. FÜZET

MOLYLEPKÉK VI.

MICROLEPIDOPTERA VI.

(135 ábrával)

ÍRTA
DR. GOZMÁNY LÁSZLÓ

Fauna Hung. 65.

AKADÉMIAI KIADÓ BUDAPEST

1963

A XVI. kötethez tartozó valamennyi füzet borítólapjának beszolgáltatása ellenében a kötet kemény kötéstábláját bármelyik könyvesbolt kiadja.

Lektor
DR. SZÉKESSY VILMOS

Az ábrákat a szerző rajzolta

A kiadásért felelős az Akadémiai Kiadó igazgatója
Szerkesztésért felelős: Jolsvay Alajos — Műszaki felelős: Szőllősy Károly
Kézirat beérkezett: 1962. VI. 27. — Példányszám: 1000 — Terjedelem: 8.5 (A/5 ív)
AK 101 k 6366
62.55483 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

MICROLEPIDPTERA VI. — MOLYLEPKÉK VI.

Írta

DR. GOZMÁNY LÁSZLÓ

11. családsorozat: PYRALOIDEA

Ebbe a családsorozatba tartoznak a klasszikus értelemben vett legmagasabb fejlettségű molylepkék. Több család tagjai már nagyon hasonlítanak az araszolókhoz. Rendszerint nagytermetű molyok; szemük igen nagy, csápostoruk különféle szerkezetű, így akad kétsorosan pillázott, sőt fogazott csápostor is. Ajaktapogatójuk nagy, több nem fajaié előrenyújtott, csőrszerű és igen hosszú, másoké felgörbülő vagy ferdén előremutató. Elülső szárnyuk háromszög alakú, vagy hosszú és lécszerűen megnyúlt. Erezetüknek a legfontosabb sajátossága, hogy az egész érrendszer a sejttel együtt a felső szegély felé tolódott el, ezért kissé összenyomott. Az r_5 ér helyzete fontos családelválasztó bélyeg, a Phycitidae családnál ugyanis egybeolvad az r_4 érrel, a Galleriidae és Pyralidae családnál közös nyélen ül vele, a Crambidae családnál nyélen ül vagy szabad, az Acentropidae és Pyraustidae családnál pedig mindig szabad. E családokat nagyobb csoportokba foglalja a hátulsó szárnynak az a jellegzetessége, hogy a *cu* ér felül visel-e szőrfésűt (pecten) vagy nem; így a szőrfésű jelen van a Phycitidae, Galleriidae és Crambidae családoknál, viszont hiányzik a Pyralidae, Acentropidae és Pyraustidae családoknál. Hátulsó szárnyukon mindig 3 analis ér van, az *sc* + *rr* gyakran anasztomizál. Ebbe a családsorozatba tartozik még a Pterophoridae, a tollasmolyok családja is, amelyet tagjai ivarszervének szerkezete és érrendszerük felépítése utal ide. A családsorozatba tartozó fajok lábai rendszerint hosszúak, de könnyen letörnek, ezért a határozókulcsokban mint határozóbélyeget nem vettük figyelembe.

A hatalmas fajszámú családsorozat legtöbb családja a trópusokra jellemző, így a Pyraustidae és Pyralidae családok ott érik el a legnagyobb fajszámot, és a Tortricoidea családsorozat helyettesítőiként is felfoghatjuk őket. A Crambidae és Phycitidae családok viszont az északi féltekére jellemzőek. Egyes családokon belül a nagy fajszámú nemek revíziójára égető szükség van, a nómenklatúrai kérdések bonyolultak, és főleg a Pyraustidae és Pterophoridae családokban a generikus nevek még több változáson fognak keresztülmenni. Hazánkból eddig 7 családot, 20 alcsaládot, 162 nemet és 339 fajt mutattak ki.

A családsorozatba tartozó lepkék főként éjszaka repülnek, a mesterséges fény a legtöbbjüket vonzza, vannak azonban a fénnyel szemben közömbös és nappal repülő fajok is. Némelyikük a csalétket is látogatja. Legtöbbjük síkvidékek lakója, de akadnak kizárólagosan magashegyi és alpesi fajok is. Sok közöttük a mocsári és lápi faj, sőt olyanok is vannak, amelyeknek hernyója a víz alatt él, tracheakopoltyúkkal lélegzik, és vízinövényekkel táplálkozik. Hernyóik rendszerint nyúlánkak, gyengén szőrözöttek, 5 pár potrohlábuk van. Élénkek, többnyire szövedékből font galériákban vagy társasan élnek igen változatos növényfajokon, és sok közöttük a gyökérevő is. Mások növényi törmelékanyagot fogyasztanak, de előfordulnak állati

eredetű anyaggal táplálkozó fajok is. A családsorozatban veszedelmes kártevők is akadnak, ezek vagy a háztartásokban okoznak tetemes károkat, vagy termesztett haszonnövényeket pusztítanak. Más fajok viszont a méhészkedés kártevői közé tartoznak.

45. család: PTEROPHORIDAE — TOLLASMOLYOK

Viszonylagosan nagytermetű molyok. Fejük kicsi, simán pikkelyezett, olykor azonban homlokukon szőrökből vagy pikkelyekből álló kúp mered előre. Csáptőízük kicsi, csápostoruk igen vékony, alul — főleg a hímeké — finoman szőrözött. Szemük nagy, pontszeme csak néhány fajnak van. Állkapcsi tapogatójuk hiányzik vagy teljesen elcsökevényesedett, ajaktapogatójuk hossza változó, rendszerint előrenyújtott vagy fölfelé meredő. Nyelvük fejlett, de legtöbbször nem látható, mert a 2 összezárt ajaktapogató között hordják. Igen jellemző vékony és roppant hosszú lábuk, főleg a 3. lábpár, amelyen változó hosszúságú sarkantyúk vannak; a lábfejízek is erősen megnyúltak. Potrohuk szintén igen hosszú és vékony. A család legjellemzőbb bélyege az elülső és hátulsó szárnyak alakja, amely 2 faj kivételével (1. alcsalád: Agdistinae) az erek mentén behasogatott, és ún. tollakra szakadt. Elülső szárnyuk 2 tollból áll; ezeket az m_1 és az m_2 ér közti térközön végigvonuló, a szárny egyharmadáig vagy feléig érő hasíték választja el. A tőhurok igen kicsi; minden sugárér megvan, az r_5 a szélesebb szárnyú fajokon külön fut le, a keskeny szárnyúakon pedig nyélen ül. Rajzolatuk 1—2 világos színű keresztvonalból, 1, a felső szegély alatt elhelyezkedő sötét, háromszög alakú foltból, valamint esetenként különböző pontokból és foltocskákból áll, amelyek nemcsak a szárnyon, hanem a széles rojtban is fellépnek. Hátulsó szárnyuk 3 tollra hasadt, mégpedig szintén az m erek mentén, továbbá a cu_2 mögött; a belsőér a tőtér felé szorul vissza. Lényeges bélyeg továbbá a szárnyak, illetve a tollak szélessége is, mert az erezet módosulásai azzal állnak szoros összefüggésben, hogy a szárnyak tollakra szakadoztak. A tollasmolyok keskeny tollai a vegyszeres vizsgálat alkalmával összekunkorodnak és így az erezet vizsgálata igen nehéz. Ugyanez a helyzet az igen törékeny lábak esetében is, pedig a sarkantyúk nagysága és elhelyezkedése szintén fontos nemi bélyeg. Az alcsaládokat szintén fontos bélyeg választja 2 nagy csoportra, mégpedig az ún. akasztósörte, amely az egyik csoport (Agdistinae, Platyptilinae, Amblyptilinae, Oxyptilinae, Oidematophorinae, Stenoptilinae, Leioptilinae, Aciptilinae, Merrifieldinae) nőstényein egyetlen sörtéből áll, míg a másik csoport nőstényein kettős sörte alakjában jelentkezik. A nagy fajszámú családot származástani kapcsolatai a Pyraloidea családsorozatba utalják, az ugyancsak tollakra szakadozott szárnyú Orneodidae családdal azonban semmi kapcsolata nincsen. Ma is vitatott kérdés ezzel szemben, vajon a hasítatlan, de már igen megnyúlt szárnyú és megfelelően módosult erezetű Agdistinae alcsalád az ősibb-e, vagy az igen mélyen hasított szárnyú Aciptilinae és Merrifieldinae alcsaládok.

A tollasmolyok az egész Földön elterjedtek. Trópusi fajait még alig ismerjük, de a holarktikus, illetőleg palearktikus nemek közül is még sok kritikai feldolgozásra vár. Nagyfontosságú e szempontból a fajok életmódjának ismerete, amely szintén még csak kevés faj esetében kielégítő. Hazánkból eddig 9 alcsaládot, 25 nemet és 47 fajt mutattak ki.

Hernyóik részben endofág életmódot folytatnak, részben szabadon élnek. Utóbbiak tápnövényeik leveleit hámozgatják, illetve luggatják. A hernyók között vannak csupaszok, de igen szőrösek is. Egyes fajok mint imágók telelnek át, és még késő ősszel is repülnek. A lepkék nyugalmi helyzetben szárnyaikat a test tengelyére merőlegesen oldalt terjesztik ki. Egyes

fajok (pl. az *Emmelina*-fajok) elülső szárnyukat összesodorják, és benne helyezkedik el a szintén összesodort hátulsó szárny is. Más fajok hátulsó szárnyukat az elülső szárny alá húzzák be, lábaikat messze kinyújtják, és rendszerint így csüngenek növényeken, fűszálakon, lámpaoszlopokon, kerítéseken stb. Lomhán és nehézkesen repülnek; ha felzavarják őket, hamarosan újra elülnek, egyes fajok azonban még fel sem repülnek. A kora esti, szürkületi órákban kelnek szárnyra, a mesterséges fény a legtöbb fajt erősen vonzza. A tollasmolyok gazdaságilag közömbösek.

Az irodalomban Magyarországról említett *Gypsochares baptodactylus* Z. hazánkban nem fordulhat elő, miután elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Szárnyai nem hasadtak tollakra (1. ábra: A) (1. alcsalád: *Agdistinae*)
1. nem:. **Agdistis** HBN.

2 (1) Szárnyai tollakra hasadtak; elülső szárnya 2, hátulsó szárnya 3 tollból áll.

3 (32) Elülső szárnyának 2. tollán határozott és éles külső szöglet alakult ki; ha ez a szöglet tompább, a külső szegély akkor is határozott töréssel megy át a belső szegélybe (pl. 3. ábra: C). Kétes esetekben az állat homlokán mindig található egy erős, szőrökből vagy pikkelyekből kialakult kúp, ajaktapogatójának 2. íze pedig széles, úgyhogy szőrös és apró csúcsíze alig látszik ki belőle.

4 (25) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban jól kivehető sötét pikkelycsomó van, de ez olykor igen apró lehet. Ha ez a pikkelycsomó hiányzik, akkor az állat elülső szárnyának tollai kiszélesednek, a 2. toll majdnem balta alakú (*Gillmeria* TUTT a Platyptilinae alcsaládban), vagy a tollak alig szélesednek ki, hegyük tompa, a szárny viszonylagosan széles és zömök (*Marasmarcha* MEYR. az Amblyptilinae alcsaládban).

5 (12) Elülső szárnyának 2. tollán a külső szegély homorú; ha olykor egyenes is, a rojt rajzolata mégis homorúnak, karéjosan kivágottnak tünteti fel. Hátulsó szárnyának 1. és 2. tolla igen keskeny (4. ábra) (4. alcsalád: *Oxyptilinae*).

6 (9) Ajaktapogatójának 2. ízén erős szőrök és pikkelyek merednek előre, amelyek olyan hosszúak, mint a csúcsíz, s annak hegyéig érnek (4. ábra: C).

7 (8) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban található pikkelycsomó a toll hegyénél foglal helyet (4. ábra: E, H, J)
10. nem: **Oxyptilus** Z.

8 (7) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban található pikkelycsomó a toll külső harmadában foglal helyet (4. ábra: D, G) (= *Oxyptilus* Z. partim)
9. nem: **Crombrugghia** TUTT

9 (6) Ajaktapogatójának 2. íze vékony, alig szőrözött, az egész ajaktapogató fonálszerű (4. ábra: B).

10 (11) Elülső szárnyán a 2. toll külső szöglete igen éles és erős, a külső szegély mélyen homorú (4. ábra: F) (= *Oxyptilus* Z. partim)
11. nem: **Geina** TUTT

11 (10) Elülső szárnyán a 2. toll külső szöglete tompa, a külső szegély alig homorú, vagy teljesen egyenes (4. ábra: K—L) (= *Oxyptilus* Z. partim) 12. nem: **Capperia** TUTT

12 (5) Elülső szárnyának 2. tolla többnyire balta alakúan kiszélesedik, a tollak külső szegélye domború vagy majdnem egyenes; ha a rojt mintázata esetleg homorúnak tünteti is fel, akkor is hátulsó szárnyának 1. és 2. tolla sohasem vonalszerűen keskeny, hanem viszonylagosan széles (a tollak alakja a fonákjáról vizsgálandó!).

13 (20) Homlokán erős szőrkúp van. Hátulsó szárnyának 3. tollán a belső szegély rojtjában elhelyezkedő sötét pikkelycsomó megnyúlt, kihúzott, a toll közepén van, vagy az elülső szárny hasítéka rövid és igen öblös; ha nincsen ilyen pikkelycsomó, akkor a faj alapszíne élénksárgás-okkersárgás (2. alcsalád: *Platyptilinae*).

14 (19) Ajaktapogatója és a homlokán elhelyezkedő erős szőrkúp csak olyan hosszú (esetleg rövidebb), mint a feje (2. ábra: H—I).

15 (16) Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó gyenge, a toll hegyén helyezkedik el (= *Platyptilia* HBN. partim)
[4. nem: **Mariana** TUTT]

16 (15) Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó viszonylagosan erős, kihúzott, és a toll közepén helyezkedik el.

17 (18) Elülső szőrnyán 2 világos keresztsáv fut; az egyik a felső szegély sötét háromszög alakú foltja előtt, (a hasíték végén), a másik a 2 tollat szeli át, közel azoknak külső szegélyéhez (2. ábra: E—F) (= *Platyptilia* HBN. partim, *Pterophorus* DUP. partim, *Alucita* SCHIFF. partim)
2. nem: **Fredericina** TUTT

18 (17) Elülső szárnyán hiányzik a hasíték mögötti világos keresztvonal, a 2 tollon keresztülfutó külső keresztvonal is elmosódott, olykor alig látható (2. ábra: C—D) (= *Alucita* L. partim, *Pterophorus* F. partim, *Alucita* SCHIFF. partim) 3. nem: **Platyptilia** HBN.

19 (14) Ajaktapogatója és a homlokán elhelyezkedő igen erős és hosszú szőrkúp jóval hosszabb, mint a feje (2. ábra: K) (= *Platyptilia* HBN. partim, *Alucita* SCHIFF. partim) 5. nem: **Gillmeria** TUTT

20 (13) Homlokán nincsen szőrkúp; ha van (*Amblyptilia* HBN.), akkor hátulsó szárnyának 3. tollán a belső szegély rojtjában elhelyezkedő sötét pikkelycsomó fogszerűen kiugró, nagy, a toll közepén található, az elülső szárny hasítéka pedig mindig keskeny, sohasem öblösödik ki észrevehetően (3. ábra: B). Ha a hátulsó szárny 3. tollán nincsen pikkelycsomó, akkor sohasem okkersárgás alapszínű, elülső szárnyának tollai nem balta alakúak, hegyük tompa csúcsban végződik (3. alcsalád: *Amblyptilinae*).

21 (24) Elülső szárnyának tollai kiszélesednek, szögleteik élesek, hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban sötét pikkelycsomó van.

22 (23) Elülső szárnyának alapszíne élénk világos vörösesbarna, a hasíték mögött éles, fehér keresztvonal fut (3. ábra: A) (= *Alucita* SCHIFF. partim, *Pterophorus* F. partim, *Platyptilia* HBN. partim)
6. nem: **Eucnemidophorus** WALLGR.

23 (22) Elülső szárnyának alapszíne sötét vörösesbarna, olykor olajzöld behintéssel, a fehéres keresztvonal a tollakon keresztül (a külső szegélyhez közel) fut (3. ábra: B) (= *Pterophorus* F. partim, *Platyptilia* STPH.)
7. nem: **Amblyptilia** HBN.

24 (21) Elülső szárnyának tollai alig szélesednek ki, a tollak hegye tompa, hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban nincsen sötét pikkelycsomó (3. ábra: C) (= *Alucita* HAW. partim)
8. nem: **Marasmarcha** MEYR.

25 (4) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban soha nincsen sötét pikkelycsomó. Elülső szárnya hosszú, hegyes.

26 (29) Homlokán előremeredő szőrkúp van, ajaktapogatójának 2. íze széles, lapított, szőrözete bozontosan elálló, csúcsíze alig látszik ki belőle (6. alcsalád: *Stenoptilinae*).

27 (28) Elülső szárnyán a mintázat legszembeszökőbb eleme a közvetlenül a hasíték végén elhelyezkedő, olykor egybefolyó 2 sötét pont; a felső néha hiányzik, vagy közelebb van a tőhöz, az alsó azonban mindig közvetlenül a hasíték mellett található (6. ábra: G—I) (= *Stenoptilia* HBN. partim)
15. nem: **Adkinia** TUTT

28 (27) Elülső szárnyán a 2 jellegzetes sötét pont a hasíték vége mögött (attól mintegy 1 mm távolságban) foglal helyet; olykor a felső hiányzik, vagy közelebb van a tőhöz, az alsó azonban mindig a hasíték végétől távolabb foglal helyet (6. ábra: C—F) (= *Alucita* auct. partim, *Pterophorus* CURT. partim)
16. nem: **Stenoptilia** HBN.

29 (26) Homlokán nincsen szőrkúp, a homlok lekerekített, ajaktapogatója vékony, fonálszerű (5. ábra: B—C) (5. alcsalád: *Oidematophorinae*).

30 (31) Elülső szárnyának 2. tollán széles külső szegély és aránylag erős szöglet van, hátulsó szárnyának 2. tolla lándzsafej alakúan kiszélesedik, hegyes (5. ábra: D) (= *Pterophorus* auct. partim)
13. nem: **Oidematophorus** WALLGR.

31 (30) Elülső szárnyának 2. tollán a külső szegély gyenge és alig észrevehető töréssel megy át a belső szegélybe. Hátulsó szárnyán a 2. toll hosszú, keskeny, hegyes, vonalszerű (5. ábra: E) (= *Pterophorus* auct. partim)
14. nem: **Emmelina** TUTT

32 (3) Elülső szárnyának 2. tollán egyáltalában nincsen szöglet, a külső szegély itt átmenet nélkül folytatódik a belső szegélyben (kétes esetekben ajaktapogatója vékony, fonálszerű, sohasem bozontos). Olykor a tollak vonalszerűen keskenyek.

33 (42) Elülső szárnyának tollai vonalszerűen keskenyek, minden esetben keskenyebbek a rajtuk található rojtok szélességénél; ha a tollak esetleg olyan széleseknek látszanak is, mint a rojt, akkor a hátulsó szárny 1. és 2. tolla között a hasíték csak a szárny feléig ér (*Pselnophorus* WALLGR.). Különben a hasíték körülbelül a szárny háromnegyedéig ér.

34 (37) Szárnyai a rojtokkal együtt vagy hófehérek és rajzolatmentesek, vagy sötétbarnák, élénken foltozott rojttal. Ebben az utóbbi esetben a hátulsó szárny hasítéka az 1. és 2. toll között csak a szárny feléig ér (8. alcsalád: *Aciptilinae*).

35 (36) A szárnyak hófehérek, teljesen rajzolatmentesek (8. ábra: A)
22. nem: **Aciptilia** HBN.

36 (35) A szárnyak sötétbarnák; a rojtban élénk, világos mintázat van (8. ábra: B) 23. nem: **Pselnophorus** WALLGR.

37 (34) Alapszíne világos sárgásfehér, elefántcsontszínű, sárgásbarna vagy sárgásszürke, de sohasem hófehér; ha igen, akkor az elülső szárny két tollának rojtja a csúcsok körül szürkésbarna. Hátulsó szárnyának a hasítéka az 1. és 2. toll között majdnem a szárny tövéig ér (9. alcsalád: *Merrifieldinae*).

38 (39) Elülső szárnya rajzolatmentes, világos, rojtjában soha nincsen rajzolat, de a rojt mindig sötétebb mint az elülső szárny tollai (8. ábra: C) (= *Alucita* auct. partim) 24. nem: **Merrifieldia** TUTT

39 (38) Elülső szárnyán és a rojtban vagy van rajzolat (ha csupán egy pont is), vagy nincsen, de ez utóbbi esetben a rojt sohasem sötétebb színű, mint a tollak.

40 (41) Az elülső szárny teljesen rajzolatlan, csak az 1. toll felső szegélyének rojtjában láthatók sötét csíkok vagy sötét foltok (8. ábra: J—L) (= *Alucita* auct. partim) 26. nem: **Wheeleria** TUTT

41 (40) Az elülső szárny mintázata a 2. toll belső szegélyén a rojtban elhelyezkedő 2—3 sötét pontból áll, de 1 vagy 2 sötét pont van az 1. toll felső szegélyén is; ha a hasíték mellett sötét pont van, akkor a rojtban is láthatók sötét pontok vagy foltok. Ha nincsenek foltok vagy pontok, akkor a szárny fehér, felső szegélye a tő felé sötét barnásszürke vagy feketés (8. ábra: G—I) (= *Alucita* auct. partim, *Aciptilia* Z. partim) 25. nem: **Calyciphora** KASY

42 (33) Elülső szárnyának tollai ugyan keskenyek, de mindig szélesebbek, mint az egyes tollak rojtjai (7. alcsalád: *Leioptilinae*).

43 (44) A szárnyak hófehérek, rajtuk sok apró, élesen körvonalazott fekete pont van (7. ábra: C) (= *Alucita* auct. partim) 21. nem: **Porrittia** TUTT

44 (43) A szárnyak nem hófehérek, többnyire meglehetősen erős, sötét beporzás látható rajtuk.

45 (46) A világos szárnyak majdnem teljesen rajzolatmentesek, sötét beporzás nincsen rajtuk, mintázatuk csupán a hasíték végénél elhelyezkedő egyetlen sötét pont (7. ábra: L) (= *Alucita* auct. partim) 20. nem: **Hellinsonia** TUTT

46 (45) A világos szárnyakon sötét behintés van, főleg a tőtéren. Mintázatuk mindig 1-nél több sötét pontból vagy foltból áll.

47 (48) Elülső szárnyának mintázata főleg 2 sötét, közvetlenül a hasíték vége mögött elhelyezkedő pont vagy folt. A szárnyon sötét pontokból álló hosszanti vonalak láthatók (7. ábra: A) (= *Alucita* auct. partim) 17. nem: **Leioptilus** WALLGR.

48 (47) A legtöbb faj elülső szárnyán a 2 sötét pont közül csak az alsó maradt meg a hasíték végén; csupán 2 fajon van meg mind a kettő.

49 (50) Elülső szárnyán az 1. toll felső szegélyén csupán 1 sötét folt van a rojtban, éspedig a hasíték vége fölött (7. ábra: G—K) (= *Alucita* auct. partim) 19. nem: **Adaina** TUTT

50 (49) Elülső szárnyán az 1. toll felső szegélyén a rojtban 3 sötét folt van a hasíték fölött és a toll csúcsa felé (7. ábra: B) (= *Alucita* auct. partim) 18. nem: **Ovendenia** TUTT

1. nem: Agdistis HBN.

Homlokán apró, előreálló szőrkúp van, ajaktapogatója kicsi, 2. íze szőrös, felfelé meredő, csúcsíze igen apró, csápja sima, hosszú (1. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő, nem szakadt tollakra. Erezetében a sejt erősen megnyúlt, az erek mind különváltan erednek, kivéve a rövid nyélen ülő m_3 + + cu_1 érpárt. A szárny közepe (a külső szegélytől befelé nyúló széles ék alakú mező) alig pikkelyezett. Hátulsó szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az *rr* a csúcsba fut ki, az m_2 csak nyomokban látható, a sejt megnyúlt (1.ábra: A). Lábain a sarkantyúknak csak csökevényes nyomai vannak.

A nem főleg a palearktikumban terjedt el, hazánkból eddig 2 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Kisebb faj, testhossza 24 mm alatt. Rojtja a felső szegélyen hófehér, benne 5 sötét folt van. Elülső szárnyának alapszíne palaszürke, gyér feketés beporzással, a ráncban 3 sötét folttal. Ugyanilyen folt van a sejt felső sarkában, a szárny csúcsa előtt is. Rojtja a külső és belső szegélyen szürkés. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja a csúcson kissé fehéres, különben szürke (1. ábra: C). 21—24 mm.

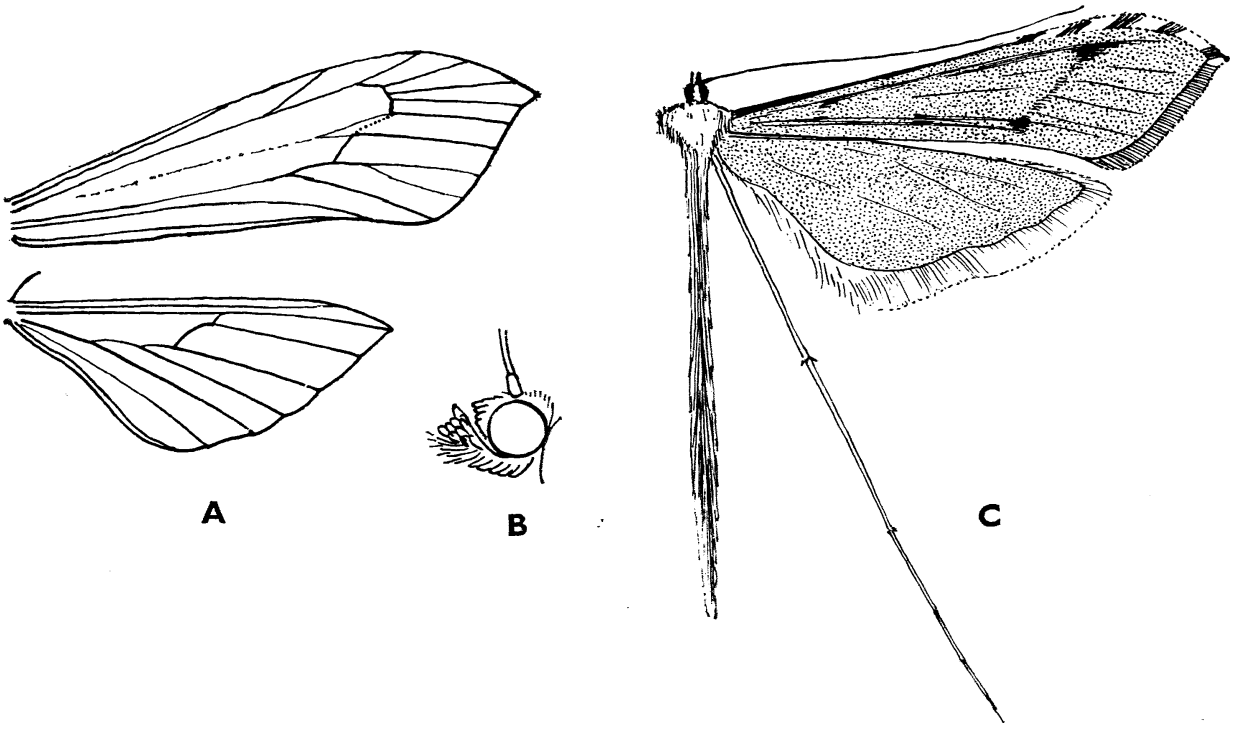

1. ábra. A: *Agdistis* erezete — B: *Agdistis adactyla* HBN. feje — C: *A. adactyla* HBN. (A: SPULER nyomán, a többi eredeti)

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj. Hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*

adactyla HBN.

2 (1) Nagyobb faj, testhossza 28 mm fölött. Rojtja a felső szegélyen egyszínű szürkéssárga. Különben mindenben egyezik az előző fajjal, de kissé világosabb szürke, mivel a feketés beporzás gyérebb; a sötét foltok is kisebbek, olykor elenyészőek. 28—32 mm.

Eddig csak Magyarországról ismeretes, ahol erősen szikes alföldi helyeken gyűjtötték (Ohat, Ujszász). Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

hungarica AMS.

2. nem: **Fredericina** TUTT

Homlokán pikkelyekből összefésült kúp van, amely alatt az ajaktapogatója ferdén fölfelé mered; az ajaktapogató 2. íze kissé szőrös, csúcsíze rövid és előremered. Sem a kúp, sem az ajaktapogató nem hosszabb a fejnél (2. ábra: H). Elülső szárnya kiszélesedő, a hasíték nem mély, csupán a szárny egyharmad részéig ér. Az 1. toll csúcsa kiugróan hegyes, a 2. kiszélesedő, balta alakú; mindkét toll külső szegélye domború. Erezetében a sejt külső határa meredeken levágott, az r_{3+4} nyélen ül, a sejt felső sarkából ered, alatta pedig az r_5. Az $m_{1,2}$ erek csökevényesek, az m_3 a sejt alsó sarkán fut. Hátulsó szárnyának hasítékai a szárny feléig érnek; az 1. toll tompán lekerekített, a 2. kihegyesedő és ferdén lemetszett, a 3. hegyes, keskeny. Erezetében az $m_{2,3}$ csökevényes, a cu_2 szintén, a belsőér a hasítékig húzódik (2. ábra: A). E nemet a hernyók sajátos alaktani bélyegei alapján választották le a *Platyptilia* HBN. nemtől. A lepkék elülső szárnyán nagy, sötét, háromszög alakú folt van, attól kifelé pedig 2 fehéres keresztvonal.

A nem valószínűleg holarktikus elterjedésű, Magyarországról eddig 2 faját mutatták ki. A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbösek. Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

1 (2) Nagyobb faj; fesztávolságuk 30 mm-nél hosszabb. Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, gyenge barna beporzással. A felső szegélytől a hasíték mögé széles és sötétbarna, háromszög alakú folt terjed. Rojttövi vonala sötétbarna, éles, az 1. toll külső szegélye mindig ép, sohasem megszakított, mint a rokon *calodactyla* SCHIFF. esetében, a felső szegélyen a fehér rojtot viszont 3 sötét folt szakítja meg. A hasíték mögött (a barna háromszöget határolva), továbbá a 2 tollon keresztül 1—1 fehér keresztvonal fut; a külső olykor halvány, elmosódott. A 2. toll belső szegélyén 2 erős, sötét folt van a rojtban. Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojt sötét pikkelycsomója megnyúlt háromszög alakú. Hátulsó szárnya sárgás (2. ábra: E). 32—34 mm.

Közép-európai, főleg hegyvidéki faj, Magyarországon Ócsán gyűjtötték. Repülési ideje VII. és VIII. Tápnövénye a *Senecio nemorensis*

nemoralis Z.

Változata:

1. Rajzolata sokkal terjedelmesebb, sötétebb, és alapszíne is mélyebb; a sötét beporzás majdnem teljesen elfedi az okkersárga alapszínt. Nagyobb. — Tápnövénye a *Senecio saracenica*. Magashegyvidéki faj; Szécsényben, a Mátrában és ezenkívül Erdélyben gyűjtötték ssp. **saracenica** WCKE.

2 (1) Kisebb fajok, fesztávolságuk 25 mm-nél rövidebb.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás, a gyenge beporzás világosbarna. Igen hasonlít az előző fajhoz, de 1. tollának külső szegélyén a rojt sötét tővonalát fehér folt szakítja meg. Mindkét tollon a külső szegélyhez közel határozatlan körvonalú fehér keresztvonal halad át; ez az előző faj szárnyán sok esetben igen elmosódott vagy hiányzik (2. ábra: F). Hátulsó szárnya szürkés, a 3. toll sötét pikkelycsomója kicsi, foltszerű. 20—24 mm.

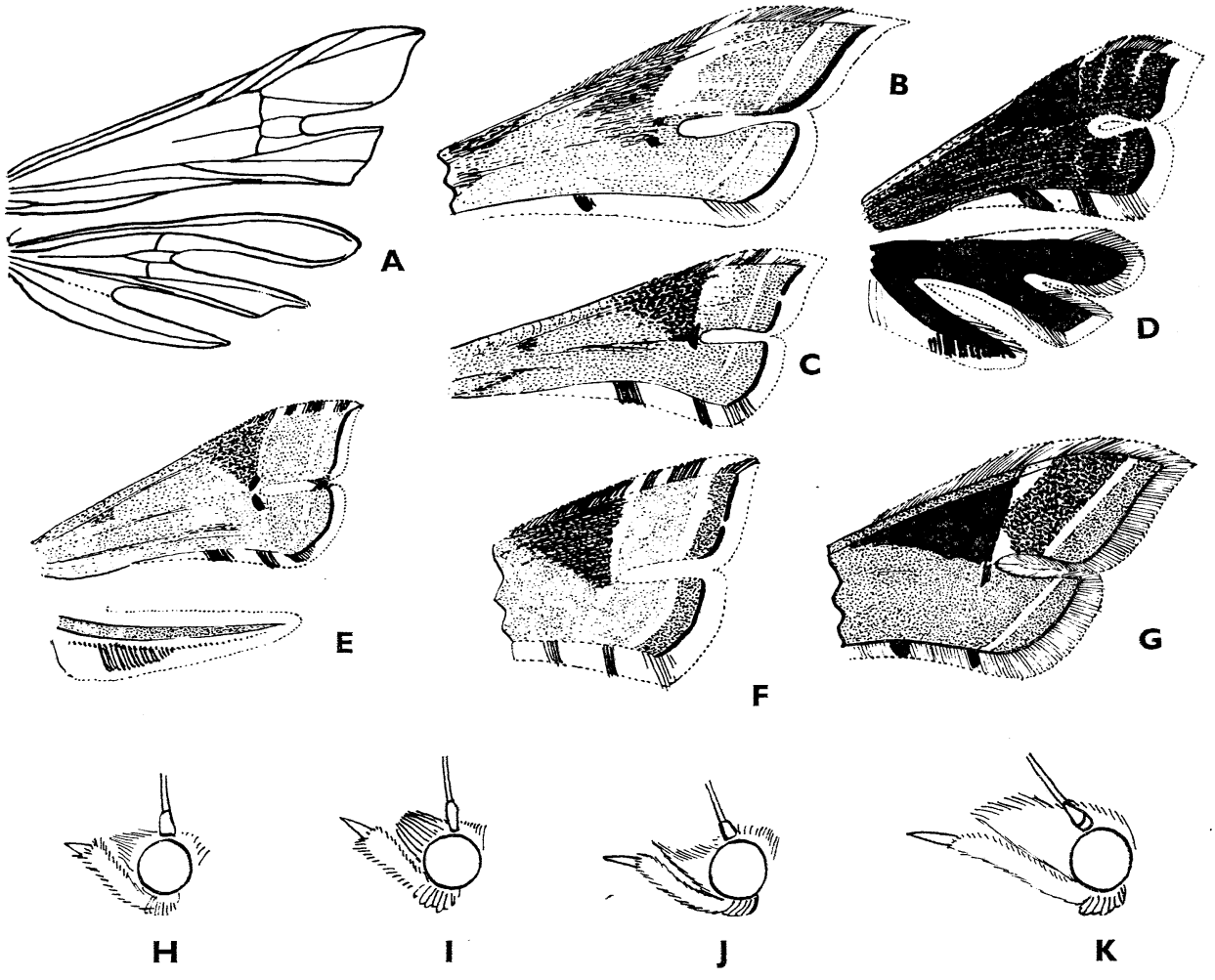

2. ábra. A: *Fredericina tesseradactyla* L. erezete — B: *Gillmeria ochrodactyla* SCHIFF. és C: *Platyptilia gonodactyla* SCHIFF. elülső szárnya — D: *P. capnodactyla* Z. elülső és hátulsó szárnya — E: *Fredericina nemoralis* Z. elülső szárnya és hátulsó szárnyának 3. tolla — F: *F. calodactyla* SCHIFF. és G: *Mariana Metzneri* Z. elülső szárnyának része — H: *Fredericina nemoralis* Z., I: *Platyptilia gonodactyla* SCHIFF., J: *Mariana Metzneri* Z. és K: *Gillmeria ochrodactyla* SCHIFF. feje (A: SPULER nyomán, a többi eredeti)

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországról egyelőre bizonyító példány nincs. A Fauna Regni Hungariae szerint: „fere in omni parte regni occurrit", ezek az adatok azonban kizárólag az Északi-Kárpátokra és Erdélyre vonatkoznak. Hegyvidéki, sőt olykor alpesi faj. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye a *Solidago virgaurea* (= *calodactyla* Dup., *Zetterstedti* Z., *megadactyla* Mn.)

[calodactyla Schiff.**]**

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne fehér, de ezt a sűrű barnásszürke beporzás erősen elfedi. Rajzolati elemei az előző fajokéhoz hasonlók, a hasíték végén húzódó, valamint a tollakat átszelő fehér keresztvonalak erősek. Az 1. toll külső szegélyén a rojt tővonala ép, rojtja sötét, csak a hegye fehér a külső szegélyeken. Hátulsó szárnya szürkés, a 3. toll pikkelycsomója apró. Hasonlít a *Platyptilia farfarella* Z.-hez, annak azonban csak 1 fehér keresztvonala van, úgy, mint a szintén hasonló *Mariana Metzneri* Z.-nek. Utóbbi fajon azonkívül még a hátulsó szárny 3. tollán elhelyezkedő sötét pikkelycsomó is a toll hegyének a közelében fekszik. 20—24 mm.

Európai, hegyvidéki faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V. és VI., hegyvidéken VII. és VIII. Tápnövényei *Gnaphalium*-félék és az *Antennaria dioica* (= *Fischeri* Z.)

tesseradactyla L.

3. nem: **Platyptilia** Hbn.

Mindenben egyezik az előző nemmel, attól csak hernyóinak nagy bőrtüskéivel különbözik, amelyek bár az alcsalád egyik jellegzetességét képezik, a *Fredericina* Tutt nem hernyóin mégis hiányzanak. A lepkék elülső szárnyán a sötét, háromszög alakú folt és a hasíték vége között húzódó belső, világos keresztvonal hiányzik, olykor a külső is alig kivehető.

A nem holarktikus elterjedésű, főleg Észak-Amerikában van sok képviselője. Hazánkból eddig 3 faját mutatták ki.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt viszonylag közömbösek.

1 (2) Elülső, és főleg hátulsó szárnya igen sötét: feketés csokoládébarna. Elülső szárnyának jellegzetes rajzolati elemei közül a sötét, háromszög alakú folt alig emelkedik ki a szárny mintázatából, gyenge rozsdasárgás pikkelyek keretezik. A tollakat átszelő fehéres keresztvonal is halvány. A hasíték igen széles, öblös. Rojtja a külső szegélyek mentén hófehér, a 2. toll belső szegélyén 2 kis fekete folt van. Hátulsó szárnyán az 1. és 2. toll között a hasíték rövid és széles. A 3. toll pikkelycsomója a rojtban nagy, megnyúlt háromszög alakú, majdnem a toll csúcsáig ér. Lábainak foltjai sötétbarnák és fehérek (2. ábra: D). 22—25 mm.

Igen gyéren és ritkán előforduló közép- és dél-európai faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték, bizonyító példány azonban hiányzik. Hűvös helyeket, inkább hegyvidéket kedvelő fajnak látszik. Repülési ideje VI. Tápnövényei valószínűleg *Petasites*-félék

capnodactyla Z.

2 (1) Elülső szárnya világosabb színű, hátulsó szárnya világosszürke vagy sárgásszürke.

3 (4) Elülső szárnyán a sötét, háromszög alakú folt alig látszik, a 2. toll belső szegélyén a rojtból hiányzik a 2 sötét foltocska. Alapszíne agyagsárgás, némi szürke árnyalattal, a sötét háromszögnek csak a nyomai láthatók, ezért az egész alcsaládban meglevő apró, félhold alakúvá összefolyt 2 sötét pontocska a hasíték végén jól látható; más fajokon a sötét háromszög rendszerint elfedi vagy belefolyik. Külső szegélyén a rojt fehér, tővonala éles, sötét. Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojt sötét pikkelycsomója igen kicsi. 21—24 mm.

Európai faj, de elterjedését eddig csak körvonalaiban ismerjük (Anglia, Németország, Spanyolország, Belgium?, Hollandia?); hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Senecio aquaticus* és valószínűleg a *S. nemorensis*

[isodactyla Z.]

4 (3) Elülső szárnyán a sötét, háromszög alakú folt jól kivehető, 2. tollának belső szegélyén a rojtban 2 apró foltocska van.

5 (6) Nagyobb, mint a következő faj: 25—31 mm. Alapszíne sárgással kevert szürkésbarna. A sötét háromszög igen éles, sok fehér pikkely keretezi, a 2 tollat átszelő fehér keresztsáv széles, éles. A külső szegély rojtja hófehér, a sötét tővonalat fehér pont szakítja ketté. A belső szegély rojtjának 2 sötét foltocskája nagy. Hátulsó szárnyának 3. tollán a feketés pikkelycsomó apró. Feje és pikkelykúpja sárgás vagy barnásszürke. Hasonlít a *Fredericina tesseradactyla* L.-hez, de az jóval kisebb, rajzolata elmosódottabb és 2 fehér keresztvonala van. Még jobban hasonlít a *Mariana Metzneri* Z. nevű fajhoz, de az sötétebb, és hátulsó szárnyán a 3. toll pikkelycsomója a toll hegyéhez közel helyezkedik el (2. ábra: C, I). 25—31 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj; Magyarországon Budapesten és környékén, továbbá Pákozdon gyűjtötték. Repülési ideje VII. és VIII. Tápnövénye a *Tussilago farfara*

gonodactyla SCHIFF.

6 (5) Kisebb faj: 16—22 mm. Alapszíne vörösesbarna, az élesen elhatárolt háromszög alakú folt sötétbarna. A tollakat átszelő fehéres keresztvonal homályos, olykor alig látható, külső szegélyrojtjai fehéresek, tővonala sötét, ép, nem megszakított. A 2. toll belső szegélyének a rojtjában a 2 sötét foltocska apró. A hátulsó szárny 1. tollának a fonákján egyenes, meredek, fehér keresztvonal halad át; a *Fredericina tesseradactyla* L. esetében ez a keresztvonal széles, szétfolyó, a *Mariana Metzneri* Z. és a *Platyptilia gonodactyla* SCHIFF. esetében pedig ferde. (E fajok azonkívül sokkal élesebben rajzoltak, tarkábbak és nagyobbak is.) Homlokán a pikkelykúp vége fehéres. 16—22 mm.

Közép-európai faj, hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII. és VIII. Hernyója a *Senecio vernalis* és *S. viscosus* hajtásaiban és virágjában él

farfarella Z.

4. nem: **Mariana** TUTT

Mindenben egyezik az előző 2 nemmel, de homlokán a pikkelykúp igen hegyes, felül homorú (2. ábra: J). Hátulsó szárnyán a 3. toll pikkelycsomója a toll hegyén ül.

A nembe 1 palearktikus elterjedésű faj tartozik, amely valószínűleg Magyarországon is előfordul, bár egyelőre még nem mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek.

— — Elülső szárnyának alapszíne erős barnával kevert hamuszürke, a sötét, háromszög alakú folt feketésbarna, a 2 tollat átszelő fehér keresztvonal erős. Rojtja fehéres, tővonala ép, a 2. toll belső szegélyén a rojtban 2 apró foltocska van. Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó a toll hegyénél helyezkedik el. A hasonló *Fredericina tesseradactyla* L. világosabb színű, és 2 fehér keresztvonala van, a *Platyptilia gonodactyla* SCHIFF. nagyobb, szintén világosabb színű, 1. tollának külső szegélyén fehér pontocska szakítja meg a sötét tővonalat, a *P. farfarella* Z. alapszíne tompa vörösesbarna, rajzolata igen elmosódott; továbbá mindezen fajok hátulsó szárnyának 3. tollán elhelyezkedő sötét pikkelycsomó a toll közepén foglal helyet (2. ábra: G). 24—29 mm.

Igen ritka közép- és délkelet-európai, alpesi és magashegyvidéki faj. Faunaterületünkön eddig csak Erdélyben fogták. Repülési ideje VII. és VIII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg *Astragalus*-félék

[Metzneri Z.]

5. nem: **Gillmeria** TUTT

Az előző nemekhez igen hasonlít, de ajaktapogatója és a homlokán elhelyezkedő pikkelykúp igen hosszú, mind a kettő jóval hosszabb a fejénél, a pikkelykúp az ajaktapogató csúcsízéig ér (2. ábra: K). Elülső szárnyának 1. tolla igen hegyes, a 2. erősebben lekerekített. Alapszíne sárga, a sötét, háromszög alakú folt halvány. Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó alig látható, vagy teljesen hiányzik.

A nem fajai palearktikus elterjedésűek, Magyarországról eddig 3 faját mutatták ki.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnya keskenyebb, alapszíne kénsárga, erős vörösesszürke behintéssel, amely csak a belső szegély felett húzódó csíkot és az 1. toll felső szegélyén (a hasíték vége fölött) elhelyezkedő ferde, ék alakú foltot hagyja szabadon; ezek a részek világos, fehéres kénsárgák. Rojtjai a tollak külső szegélyén sárgásszürkék, sötét tővonaluk nincsen. Hátulsó szárnyán a 3. toll sötét pikkelycsomója hiányzik a rojtból. 20—24 mm.

Délkelet-európai faj, Magyarországon Budapesten és Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VII. és VIII. Tápnövénye ismeretlen

miantodactyla Z.

2 (1) Elülső szárnya szélesebb, alapszíne élénk okkersárga, rojtja a külső szegélyeken fehér, tővonaluk sötét, erős.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, a világostól a sötét okkersárgáig változik, 1. tollának csúcsa igen hosszú, visszahajló, ezért külső szegélye homorú. A hasíték vége alatt elhelyezkedő apró pont fekete, hátulsó lábán a 2 sarkantyúpár mögött barna gyűrű van, akárcsak az 1. lábfejízen is. Mintázata különben elmosódott; a sötét, háromszög alakú folt megnyúlt, mögötte a tőtéren is van egy sötét csíkocska, a szárnyat átszelő 2 fehéres vonal homályos. Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó gyenge (2. ábra: B). 26—30 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai faj, hazánkban Budapesten és környékén, továbbá Simontornyán, a Velencei-tó környékén és Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Chrysanthemum vulgare* gyökerében, majd később fiatalabb hajtásaiban él

ochrodactyla SCHIFF.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, de a rajzolat világos részei határozottan fehéresek, a sötétebbek barnák, olykor őzbarnásak, 1. tollának csúcsa rövidebb, alig hajlik vissza, ezért külső szegélye egyenes. A hasíték vége alatt elhelyezkedő apró pontja sötétbarna, nem fekete, hátulsó lába barnás és nem gyűrűzött, az 1. lábfejíz nem barna. Különben teljesen egyezik az előző fajjal, s talán csak hátulsó szárnyán a 3. toll pikkelycsomója gyengébb, alig látható. 24—28 mm.

Európai faj, Magyarországon Budapesten, Simontornyán és Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója az *Achillea millefolium* és *Ptarmica* hajtásaiban és szárában él (= *Bertrami* RÖSSL.)

pallidactyla HAW.

6. nem: **Eucnemidophorus** WALLGR.

Homlokán nincsen szőrkúp, csak a csáptőízek felé szétfésült hosszabb szőrszálak láthatók. Ajaktapogatója nem hosszabb a fejénél, a középső íz kissé szőrös, csúcsíze rövid és hegyes (3. ábra: D). Elülső szárnya kiszélesedő, az 1. toll csúcsa igen hegyes és visszahajló, a 2. baltaszerűen kiszélesedik, mindkét toll külső szöglete éles és erős. Hátulsó szárnyán a hasítékok mélyek, szélesek, 1. tolla szélesen lekerekített, a 2. lándzsa alakú, a 3. keskeny, fehér.

A nembe egyetlen palearktikus faj tartozik, amely hazánkban mindenütt előfordul. A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

— — Alapszíne igen élénk vöröses rozsdavörös vagy rozsdabarna. A szárnyon igen ferde és elmosódott fehér keresztsáv húzódik, azonkívül meredekebb és éles fehér keresztvonal a hasíték mögött, ahol a 2 sejtvégi fekete pont helyezkedik el. A tollak külső szegélye előtt elmosódott fehér keresztvonal látható. A külső szegély rojtja fehér, tővonala sötét, de a 2. tollon széles fehér betétje van. Hátulsó szárnyának 3.

tolla fehér, a sötét pikkelycsomó nagy, a toll végén helyezkedik el, fölötte a toll sötét (3. ábra: A). 25—29 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. és VII. Hernyója a *Rosa canina* és *centifolia* bogyójában él

rhododactylus F.

7. nem: **Amblyptilia** Hbn.

Homlokának szőrkúpja viszonylagosan erős, olykor négyszögletes, ajaktapogatója vastag, erősen összelapított, csúcsíze rövid, hegyes, fölfelé mutató, az egész tapogató hosszabb, mint a fej (3. ábra: E). Elülső szárnyának 2. tolla baltaszerűen kiszélesedik. Mind elülső, mind hátulsó szárnyának utolsó tollán a belső szegély rojtjában 1—1 nagy, pikkelyekből álló fog alakú folt látható, azonkívül többnyire még 1—1 kisebb is.

A palearktikus elterjedésű nem fajai közül Magyarországon 2 él.

1 (2) Elülső szárnyának alapszínében erős olajzöld színelem uralkodik. A szárnyfelületen élénk sárgásfehér pikkelybehintés van, ez a behintés majdnem keresztvonalakká rendeződik és márványozottá teszi a sötét szárnyat. Hátulsó szárnya sötét barnásfekete, a 3. toll belső szegélyén a rojtban elhelyezkedő nagy, fekete fog alakú folt közelebb van a toll csúcsához, mint a tövéhez. Az elülső szárnyon különben sötét, háromszög alakú folt fekszik a hasíték mögött, mögötte fehéres foltocska a felső szegélyen. A 2 tollat fehér keresztvonal szeli át, a rojt a külső szegélyeken fehéres (3. ábra: B). 20—24 mm.

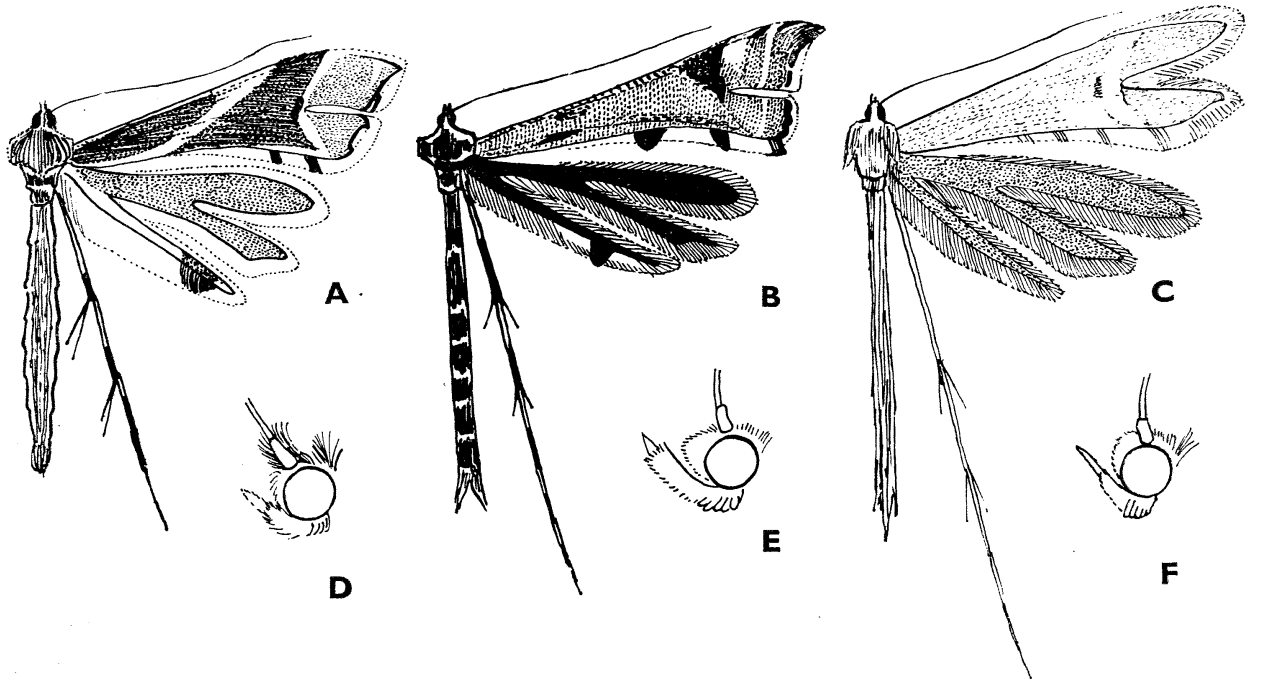

3. ábra. A: *Eucnemidophorus rhododactylus* F. — B: *Amblyptilia punctidactyla* Haw. — C: *Marasmarcha lunaedactyla* Haw. — D: *Eucnemidophorus*, E: *Amblyptilia* és F: *Marasmarcha* feje (Eredeti)

Holarktikus faj, Magyarországon a Dunántúlon (Somogysárd, Kaposvár, Fonyód, Budapest) gyűjtötték. Repülési ideje VII—X. Tápnövényei *Aquilegia-*, *Stachys-*, *Salvia-*, *Geranium-* és *Erodium*-félék

punctidactyla HAW.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne vörösesbarna, csak igen ritkán van benne zöldes beütés, a sárgásfehér pikkelybehintés csupán helyenként lép fel, a szárny nem márványozott. Hátulsó szárnya szürke, a 3. toll belső szegélyén a rojtban elhelyezkedő nagy, fekete pikkelycsomó a toll közepén van. Különben igen hasonlít az előző fajhoz, de rajzolata elmosódottabb. 20—24 mm.

Holarktikus faj, Magyarországon Budapesten és Ócsán gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX. Hernyója polifág, hüvelyeseken, ajakosokon és fészkesvirágzatúakon él (= *acanthodactyla* TR.)

cosmodactyla HBN.

8. nem: **Marasmarcha** MEYR.

Homloka csaknem lekerekített, ajaktapogatója vékony és rövid, ferdén fölfelé mutató (3. ábra: F). Elülső szárnya széles, de a tollak kihegyesedők, az 1. tollnak nincsen külső szöglete, a 2.-é gyenge. Erezetében az előző nemekhez viszonyítva annyi a különbség, hogy a szárny tollainak alakja miatt az erezet összébbszorult, s így az $m_3 + cu_1$ rövid nyélen ül, az r_5 is közelebb került a többi sugárérhez. Hátulsó szárnyának 1. és 2. tolla olyan alakú, mint az elülső szárny 2 tolláé, a 3. toll igen keskeny, szinte vonalszerű, rojtjából hiányzik a sötét pikkelycsomó.

A kis fajszámú holarktikus nem fajai közül hazánkban 1 ismeretes.
A lepkék este és éjszaka repülnek, ritkák.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos fahéjbarna, mintázata csak 1 elmosódott körvonalú, megközelítően félhold alakú világos keresztsáv a hasíték mögött; olykor a 2 tollon is világos keresztvonal halad át. Rojtja sötétebb árnyalatú, mint a szárny alapszíne, helyenként világosabb foltok vannak rajta. Hátulsó szárnya aranybarnás, rojtja szürke (3. ábra: C). 20—24 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Ononis*-félék (= *phaeodactyla* HBN.)

lunaedactyla HAW.

9. nem: **Crombrugghia** TUTT

Homloka lekerekített, ajaktapogatója hosszabb, mint a feje, 2. íze erősen szőrözött, a szőrök pamacsként merednek előre és a csúcsíz hegyéig érnek (4. ábra: C). Elülső szárnya viszonylagosan keskeny, az 1. toll hegyes, a 2. külső szegélye egyenes, de a rojt mintája homorúnak tünteti fel (4. ábra: D). Erezetében a sugárerek még összébb szorultak, mint az előző nemek fajain,

az $m_3 + cu_1$ nyélen ül, az m_3 a toll hegyébe fut, a cu_1 messze tőle az alsó szögletben végződik (4. ábra: A). Hátulsó szárnyának tollai igen keskenyek, vonalszerűek, a hasítékok mélyek, majdnem a szárny tövéig érnek; 3. tollán a sötét pikkelycsomó a toll külső egyharmadában foglal helyet (4. ábra: D).

A kis fajszámú európai nem 2 faját mutatták ki Magyarországon.
Hernyói fészkesvirágzatúakon élnek, oligofágok.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény is vonzza őket, de nappal is könnyen felzavarhatók.

1 (2) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban fekvő sötét pikkelycsomó kerek, nem megnyúlt, ezért úgy tűnik, hogy közelebb van a tőhöz, illetve távolabb a toll hegyétől, mint a következő faj szárnyán. Alapszíne igen változatos: rozsdásbarna, okkerszínű vagy szürkés okkerszínű, esetleg sárgásbarna. A szárnyat átszelő 2 világos keresztvonal fehér, világossárgás vagy okkerszínű. Az elülső szárny 1. tollának fonákján szintén van 2 keresztvonal, ezek egymásközti távolsága nagy, szélesebb, mint a tollnak a rojttal együtt mért szélessége (4. ábra: D). 18—22 mm.

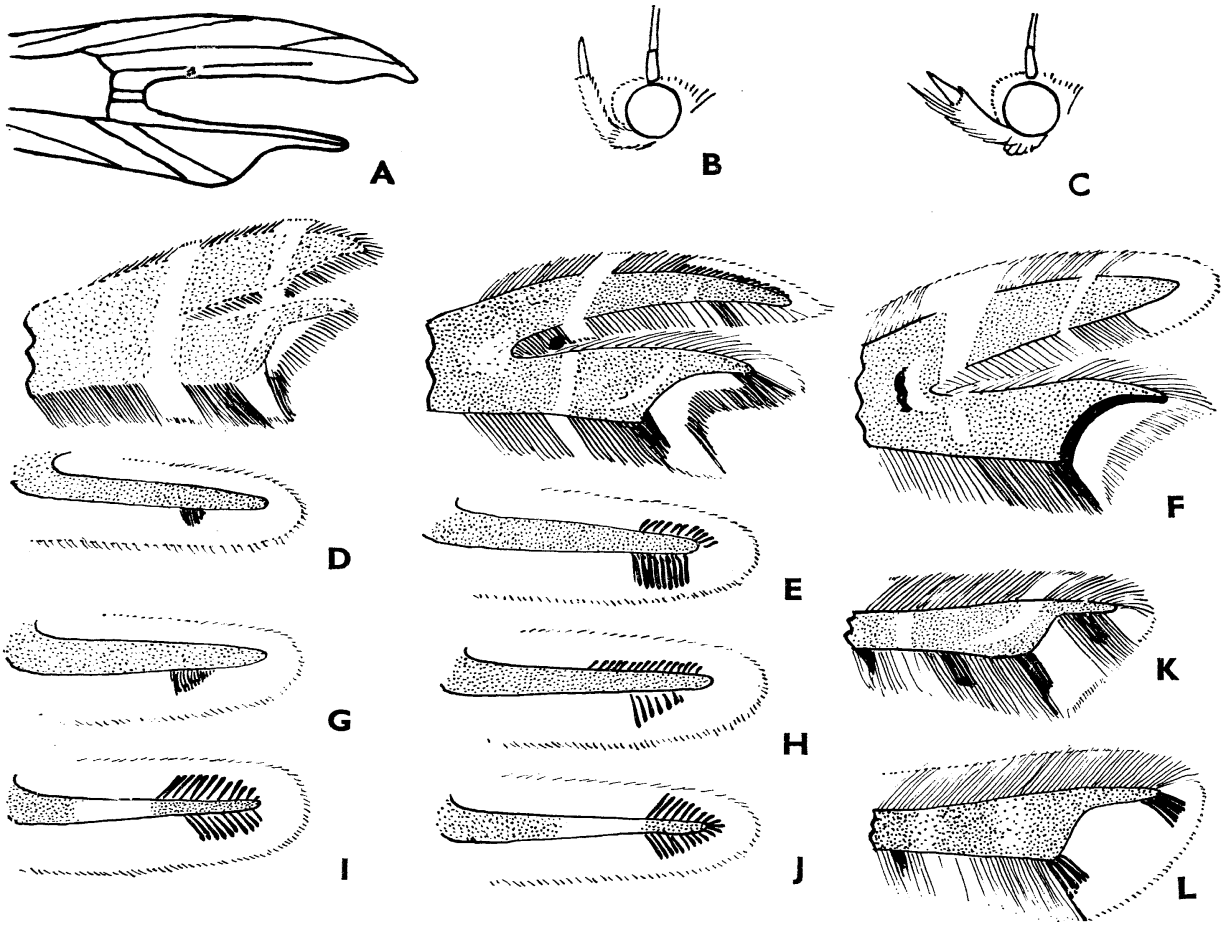

4. ábra. A: *Crombrugghia distans* Z. elülső szárnyának erezete (részletrajz) — B: *Geina* és C: *Crombrugghia* feje — D: *C. distans* Z. és E: *Oxyptilus chrysodactylus* SCHIFF. elülső szárnyának részlete, valamint hátulsó szárnyának 3. tolla — F: *Geina didactyla* L. elülső szárnyának részlete — G: *Crombrugghia tristis* Z., H: *Oxyptilus pilosellae* Z., I: *Geina didactyla* L. és J: *Oxyptilus parvidactylus* HAW. hátulsó szárnyának 3. tolla — K: *Capperia celeusi* FREY és L: *C. trichodactyla* SCHIFF. elülső szárnyának 2. tolla (részletrajz) (A: SPULER nyomán, a többi eredeti)

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon a Dunántúlon (Simontornya és Kaposvár), Budapesten és Isaszegen gyűjtötték. Az irodalmi adatok megbízhatatlanok. 2 nemzedéke V., VI., illetve VII., IX. repül. Tápnövényei *Crepis*-, *Hieracium*- és *Picris*-félék

distans Z.

2 (1) Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban fekvő sötét pikkelycsomó megnyúlt, ezért úgy tűnik, hogy távolabb van a tőtől és közelebb a toll hegyéhez, mint az előző faj szárnyán (4. ábra: G). Az elülső szárny 1. tollának a fonákját átszelő 2 fehér keresztvonal távköze rövid, csupán olyan messze fekszenek egymástól, mint amilyen széles a toll a rojttal együtt. Különben mindenben egyezik az előző fajjal, de színezete egyöntetűbb, főként szürkés vagy világosbarnás. 20—21 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon homoki területeken fordul elő (Budapest, Simontornya, Nadap, Peszér, Isaszeg, Gyón, Pótharaszt és Királyhalom), ahol tápnövényei (*Hieracium*-félék) nagyobb számban fordulnak elő. Repülési ideje VI—VIII.

tristis Z.

10. nem: **Oxyptilus Z.**

Igen hasonlít az előző nemhez, de elülső szárnyának 2. tolla szélesebb, hátulsó szárnyának 3. tollán a rojtban látható sötét pikkelycsomó pedig a toll hegyének a közelében fekszik (4. ábra: E).

A holarktikus elterjedésű nemből hazánkban 3 fajt mutattak ki.

A hernyók fészkesvirágzatúakon élnek, oligofágok. A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket; nappal is könnyen felzavarhatók.

Az irodalmi adatok kétesek, a fajok meghatározása igen nehéz.

1 (4) Hátulsó szárnyának 3. tollán található fekete pikkelycsomó pikkelyei a toll belső szegélyének rojtjában hosszabbak, mint a felső szegély rojtjában elhelyezkedő fekete pikkelyek; a toll hegyét nem érik el.

2 (3) Elülső szárnyának 2. tollán a rojt tővonala mögött éles, ezüstösfehér és a tő felé homorú keresztvonal fekszik. Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó pikkelyei a felső szegélyen a toll hegyéig futnak, a tő felé viszont nem messzebb, mint a belső szegélyen, ahol a csomó igen nagy, majdnem négyszögletes. Alapszíne vörösesbarna, gesztenyeszínű. A szárnyat átszelő 2 fehér keresztvonal éles, meredekebb, mint a következő fajokon, rojtja sárgásfehér, foltos (4. ábra: E). 21—24 mm.

Európai faj, Magyarországon Simontornyán, Fenyőfőn, Budapesten és környékén, valamint Gyónon gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Hieracium umbellatum* és a *Picris hieracioides* hajtáscsúcsaiban él (= *hieracii* Z.)

chrysodactylus SCHIFF.

3 (2) Elülső szárnyának 2. tollán a rojt tővonala mögött fekvő fehéres keresztsáv igen elmosódott, alig látható, sohasem csillogó. Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó megnyúlt, gyenge, a felső

szegély rojtjában messzebbre visszanyúlik a tő felé, mint a belső szegély rojtjában, a toll hegye felé pedig alig húzódik ki. Itt továbbá jóval több a fehér szőrszál, mint az előző fajon. Alapszíne világosabb, vöröses fahéjbarna, sohasem sötét- vagy gesztenyebarna. Rojtja fehéresebb (4. ábra: H). 19—21 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Budapesten és környékén, Vácott, valamint Gyónon gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Hieracium pilosella* (= *hieracii* Stt.)

pilosellae Z.

4 (1) Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó pikkelyei egyforma hosszúak a tollnak mind a felső, mind a belső szegélyén, egészen a toll hegyéig futnak és azt körülölelik, ezért ott csak néhány fehér szőrszál található.

5 (6) A legkisebb tollasmolyok egyike. Az elülső szárny fonákján az 1. tollon 2 igen ferde lefutású fehér keresztsáv van, a 2.-on 1. A hátulsó szárny 3. tollának belső harmada fehér. Elülső szárnyának alapszíne kissé aranyosan csillogó csokoládébarna, a hasíték mögött fehér pont fekszik. A szárnyat 2 igen ferde fehér keresztvonal szeli át, 2. tollának külső szögletén fehér csík van a rojtban, amely különben vörösesbarna, helyenként fehér csíkokkal. Hátulsó szárnyának 3. tollán a fekete pikkelycsomó nagy, háromszögletű, fehérrel szegélyezett (4. ábra: J). 14 — 18 mm.

Európai és nyugat-ázsiai hegyvidéki faj, Magyarországon Budapesten és környékén, Simontornyán, valamint Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Hieracium pilosella* és *H. laevigatum* (= *obscurus* Z.)

parvidactylus Haw.

6 (5) Az elülső szárny fonákján az 1. tollon 2, a 2.-on pedig 1 igen rövid és erősen meredek lefutású fehér keresztvonal van, hátulsó szárnyának 1. tollán pedig a fonákon csak 1 nagy, fehér folt. Alapszíne vöröses-barna, fehér rajzolata meredekebb, mint az előző fajé. A 2. toll külső szegélyén a rojt fehér, de a szögletben a rojtban nincsen fehér csík. A hátulsó szárny 3. tollának fekete pikkelycsomója hasonló az előző fajéhoz. 21—23 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, előfordulása a Dunántúl csarabos területein pedig valószínű. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Erica*-félék és a *Calluna vulgaris*

[**ericetorum Z.**]

11. nem: **Geina** Tutt

Homloka majdnem lekerekített, ajaktapogatójának 2. íze vékony, alig van rajta megvastagító szőrözet, csúcsíze kicsi, a tapogató fölfelé mutat (4. ábra: B). Elülső szárnya aránylag széles, az 1. toll kihegyesedő, a 2. külső szegélye erősen homorú, félkörben mélyen kivágott, külső szöglete igen erős.

Hátulsó szárnyának 3. tollán a rojt sötét pikkelycsomója nagy, és a toll külső végén fekszik.

A holarktikus nem fajai közül hazánkban eddig csak egyet gyűjtöttek. A lepke este és éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk rozsdabarnás, a mintázat ezüstfehér vagy hófehér, a hasíték mögött apró, fekete vonal van, előtte fehér félhold. A szárnyat 2 fehér keresztsáv szeli át, a belső igen széles, a külső keskeny. A 2. toll külső szegélyének homorulatában a rojt fehér, tővonala fekete (4. ábra: F). Hátulsó szárnyán a fekete pikkelycsomó nagy, a 3. toll közepe szélesen fehér (4. ábra: I). A hasonló *Capperia trichodactyla* SCHIFF. világos mintázata piszkosfehér, elülső szárnyának 2. tollán a külső szegély rojtja pedig sötét, a külső szögletnél fehér csík van, és hátulsó szárnyán a 3. toll közepe nem fehér. 18—23 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon a Dunántúlon és az Alföldön gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Geum*-félék és a *Potentilla rupestris*

didactyla L.

12. nem: **Capperia** TUTT

Ajaktapogatójának 2. íze vékony, alig szőrözött, csúcsíze kicsi, fölfelé meredő. Elülső szárnya keskeny, az 1. toll kihegyesedő, a 2. csúcsa kihúzott ugyan, de alatta a külső szegély egyenes és rövid, sohasem homorú. Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó a toll hegyénél helyezkedik el.

A nagy holarktikus elterjedésű nemből hazánkban eddig 1 fajt mutattak ki. A lepkék este és éjszaka repülnek, de nappal is könnyen felzavarhatók. A mesterséges fény vonzza őket. 2-nemzedékűek.

1 (4) Nagyobb fajok: fesztávolságuk 17—20 mm.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, igen jellegzetesen olajzölddel vegyített. Rajzolata piszkosfehér vagy sárgásfehér, nem éles, a hasíték mögött fekvő foltocskából és a szárnyat átszelő 2 keresztsávból áll. 2. tollának külső szegélyén a rojt alig fehéres, inkább csak a külső szögletnél van egy fehér csík (4. ábra: L). Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó nagy, a toll hegye kissé fehéres, közepe azonban sohasem. E bélyegek alapján könnyen elválasztható a hozzá különben igen hasonló *Geina didactyla* L. fajtól. 17—20 mm.

Közép-európai (Lengyelország, Németország, Ausztria és Svájc) faj. Hazai adataink megbízhatatlanok, egyáltalában kétes, vajon eléri-e a faj Magyarország területét. 2 nemzedéke VI., illetve VII., VIII. repül. Tápnövénye a *Leonurus cardiaca* (= *leonuri* STANGE)

[**trichodactyla** SCHIFF.]

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne változatos, 3 főtípusa különböztethető meg: kávébarna, sárgásbarna és szürkésbarna. Olajzöld színelem soha nincsen benne. Rajzolata tiszta fehér. A 2. toll külső szegélyén a rojt

sötét, a külső szögletnél erős fehér csík látható (4. ábra: K). Hátulsó szárnyának 3. tollán a sötét pikkelycsomó a toll hegyén áll, viszonylagosan kicsi. 17—20 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Budapest környékén gyűjtötték. Az irodalmi adatok megbízhatatlanok. 2 nemzedéke V., VI., illetve VII., VIII. repül. Tápnövénye a *Teucrium chamaedrys* (= *teucrii* JORDAN)

celeusi FREY

4 (1) Kisebb faj, fesztávolsága 14—16 mm. Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, a szárny és a tollak igen keskenyek. Az előző fajokéhoz hasonló rajzolata fehér, éles. Hátulsó szárnyán a 3. toll pikkelycsomója kicsi, a toll hegyén helyezkedik el. 14—16 mm.

Kelet-mediterrán (Jugoszlávia, Görögország, Palesztina) faj, Magyarországhoz legközelebb a jugoszláviai Krapinán gyűjtötték. 2 nemzedéke V., VI., illetve VII., VIII. repül. Tápnövényei ajakosok, valószínűleg *Mentha-*, *Marrubium-* és *Veronica*-félék

[marathonica ADAMCZ.]

13. nem: **Oidematophorus** WALLGR.

Homloka lekerekített, szőrkúpja nincsen, ajaktapogatója kicsi, fonálszerű, fölfelé meredő (5. ábra: B). Elülső szárnya hosszan megnyúlt, az 1. toll erősen visszafelé hajlik, és majdnem ráborul a 2.-ra, hegyes. A 2. toll széles, külső szöglete jól látható. Hátulsó szárnyának 2. tolla lándzsahegy-szerű, de csak gyengén szélesedik ki. 2. lábpárján az apró sarkantyúk erős szőrcsomóban fekszenek.

A nagy fajszámú, főleg Észak-Amerikában elterjedt nem fajai közül hazánkban kettőt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

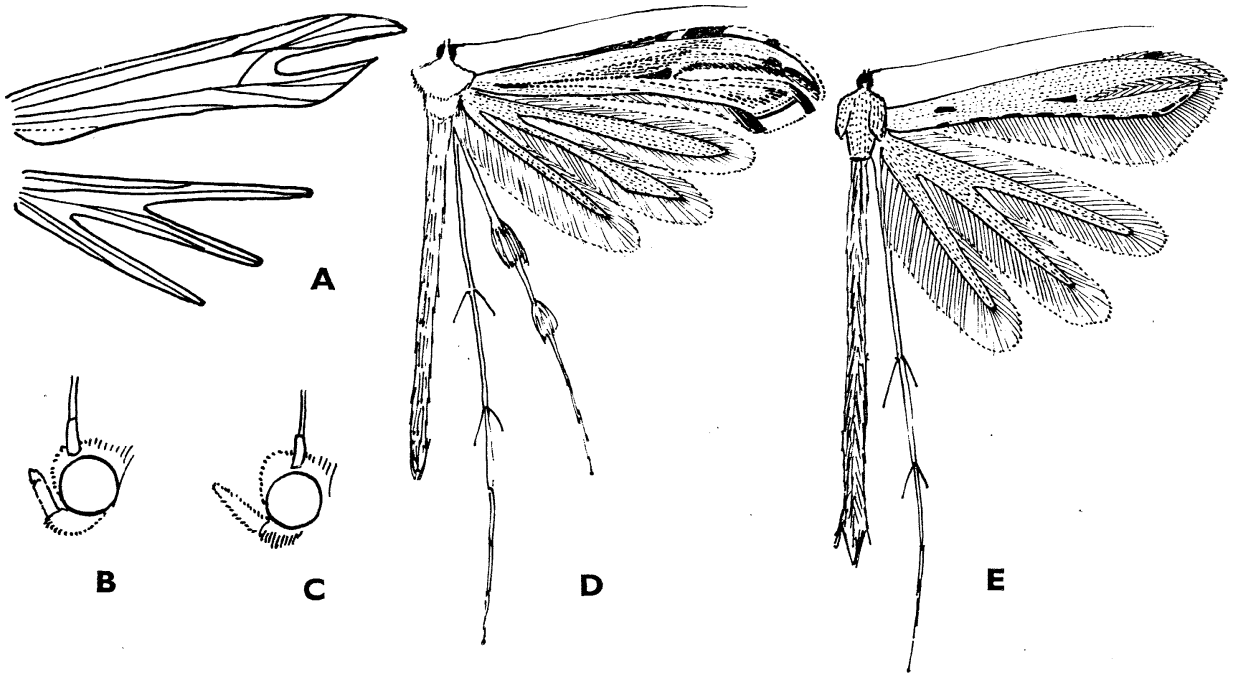

5. ábra. A: *Emmelina* erezete — B: *Oidematophorus* és C: *Emmelina* feje — D: *Oidematophorus lithodactylus* TR. — E: *Emmelina monodactyla* L. (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne sárgásszürke, erős barna behintéssel. A hasíték mögött a külső szegély felé kissé homorú barna folt helyezkedik el, fölötte a rojtban szintén van 1 barna csík, amelyet elölről és hátulról fehér folt határol, és a toll hegye felé még 1 barna foltocska követ. A 2. toll külső szegélyének rojtja fehéres. Rajzolata sokkal halványabb, mint a következő fajé; annak az elülső szárny 2. tollán a külső szegély rojtja sem fehér. Hátulsó lábpárján a sarkantyúk közelében sötét gyűrű van (5. ábra: D). 26—28 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Budapesten és az Alföldön gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Pulicaria dysenterica* és az *Inula conyza*

lithodactylus Tr.

2 (1) Elülső szárnyának 2. tollán a külső szegély rojtja sárgásszürke. Alapszíne tompa okkersárgával kevert rózsapirosas. Rajzolata egyezik az előző fajéval, de igen elmosódott, majdnem teljesen eltűnik. Hátulsó lábpárja sárgásfehér, egyszínű. 24—27 mm.

Közép-európai faj, hazánkban Budapesten és környékén gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Inula*-félék

Constanti Rag.

14. nem: **Emmelina** Tutt

Arca lekerekített, ajaktapogatója kicsi, fonálszerű, előre mutató (5. ábra: C). Elülső szárnya keskeny, 1. tolla visszagörbül, 2. tollának külső szöglete elmosódott, a toll keskeny. Hátulsó szárnyának 2. tolla szintén igen keskeny, majdnem vonalszerű. Erezetét lásd 5. ábra: A. 2. lábpárja csupasz, a sarkantyúk nagy szőrpamacsa hiányzik.

Palearktikus elterjedésű nem, hazánkban 1 faját mutatták ki.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény erősen vonzza. Ősszel gyakran látogatja a csalétket is. Pihenés közben elülső szárnyát csőszerűen összecsavarja, s ebben a csőben fekszik hátulsó szárnya is; az így csupán egyetlen tollnak tűnő szárnyakat a testtengelyre merőlegesen tartja.

— — Alapszíne a fahéjbarnától és barnásvöröstől a vörösesszürkén át a sárgásszürkéig, sőt majdnem a sárgásfehérig változik. Olykor erős sötét behintése is látható, amely főleg hosszanti csíkokból és foltokból áll. Mintázata 1 fekete folt a sejt elején (a tőhöz közel), továbbá 2 halvány, sötét foltocska a hasíték végén, illetőleg az 1. toll felső szegélyének a közepén. Kissé hasonlít az *Oidematophorus Constanti* Rag.-hoz, de annak 2 sötét foltja egymáshoz jóval közelebb fekszik, színe igen állandó, és 2. lábpárján a sarkantyúk sűrű szőrpamacsban állnak (5. ábra: E). 27—31 mm.

Európai, kisázsiai és észak-amerikai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje VI. végétől tavaszig tart. Áttelelő faj. Tápnövénye a *Convolvulus arvensis* (= *pterodactylus* Schiff., *galactodactylus* Hbn.)

monodactyla L.

15. nem: **Adkinia** TUTT

A következő nemhez igen hasonlít, de mintázatában a sejtvégi 2 sötét pont közvetlenül a hasíték végén helyezkedik el, az alsó mindig, a felső azonban csak olykor a tő felé tolódik el, vagy teljesen hiányzik.

Eddig 3 faját mutatták ki Magyarországról is.

A lepkék este és éjszaka repülnek, a csalétket is felkeresik, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának 1. tollán a külső szegély rojtjában 2 sötét pont van, a 2. toll rojtjában közvetlenül a toll csúcsán helyezkedik el még 1 további sötét pont, alatta pedig a meg-megszakított választóvonal látható. Alapszíne barnásszürke, a felső szegélyen sötétebb, a belsőn világosabb. A hasíték végén fekvő pontok kicsik, a felső olykor távolabb van, sőt esetleg hiányzik is. Az 1. tollon sötét csík húzódik végig. Rojtja világosabb, mint a szárny alapszíne, töve fehéres (6. ábra: G). 20—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX., valószínűleg áttelel, és 2 nemzedéke van. Hernyója a *Centaurium minus* és a *Gentiana germanica* virágjában él

zophodactyla DUP.

2 (1) Elülső szárnyán a tollak rojtjában a külső szegélyen a sötét pontok elhelyezkedése más.

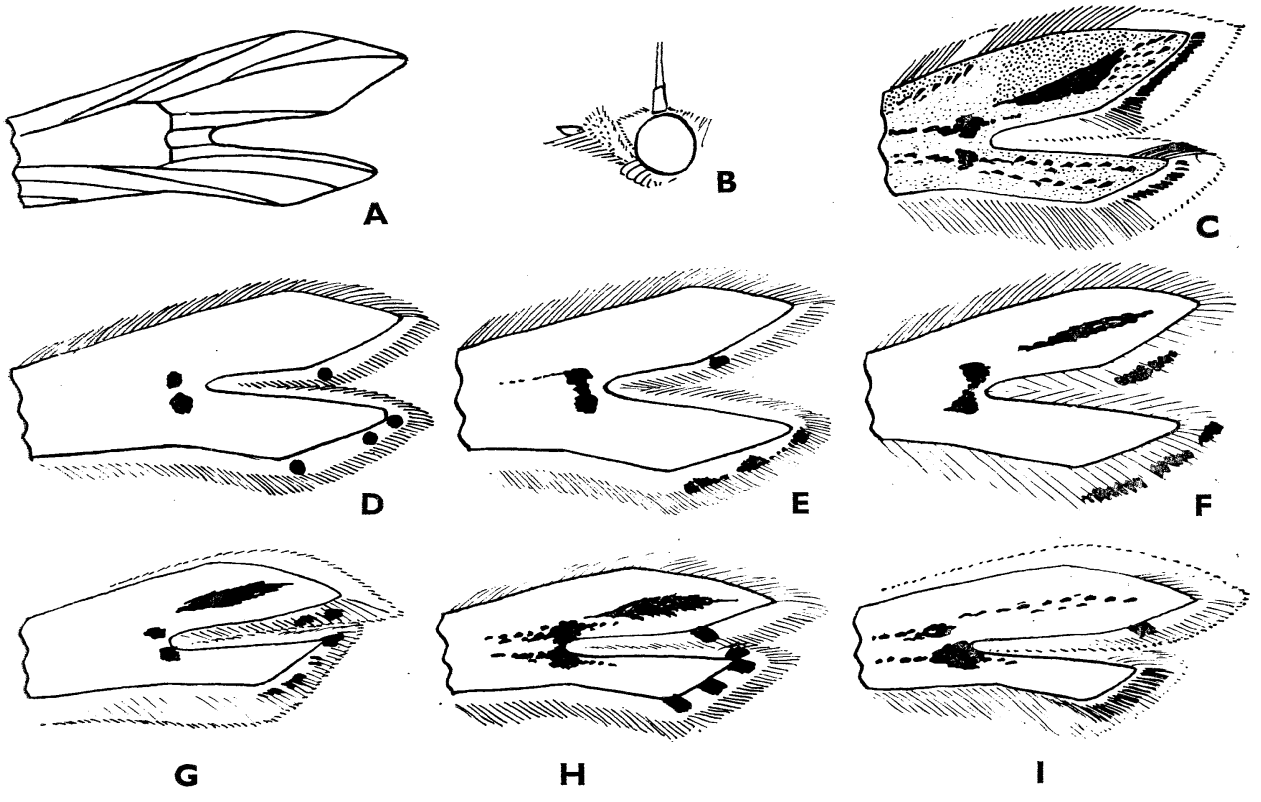

6. ábra. A: *Stenoptilia coprodactyla* Z. elülső szárnyának erezete (részletrajz) — B: *Stenoptilia* feje — C: *Stenoptilia graphodactyla* TR., D: *S. coprodactyla* Z., E: *S. pterodactyla* Z., F: *S. bipunctidactyla* HAW., G: *Adkinia zophodactyla* DUP., H: *A. pelidnodactyla* STEIN és I: *A. stigmatodactyla* Z. elülső szárnyának részlete (Eredeti)

3 (4) Elülső szárnyán az 1. toll külső szögletében a rojtban 1 sötét pont van, a 2. toll külső szegélyén a rojtban a csúcson 2, a rojt közepén 1, míg a külső szögletnél még 1 további sötét pont látható. Alapszíne szürkésbarna. A hasíték végén elhelyezkedő 2 sötét pont nagy. Az 1. toll közepén rövid, sötétbarna csík látható (6. ábra: H). A szárny fehér behintése meglehetősen erős. A színében olykor hasonló *Stenoptilia coprodactyla* Z. tollainak külső szegélyrojtjában a pontok elhelyezkedése azonban más. 25—28 mm.

Európai faj, Magyarországon Budapest környékén, továbbá Tahin, Isaszegen, Nagymaroson és Tihanyban gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Henyója a *Saxifraga granulata* levelein, hajtásaiban és virágján él

pelidnodactyla STEIN

4 (3) Elülső szárnyán az 1. toll rojtjában a külső szögletnél sötét pont helyezkedik el; a 2. toll rojtja a külső szegélyen sötét. Alapszíne világos sárgás barnásszürke, illetve vörösessárga. Felső szegélye sötétebb, a belső világosabb árnyalatú. A hasíték sötét pontjai közül az alsó nagy, a felső kisebb és a tő felé tolódott el, illetve hiányzik (6. ábra: I). 23—25 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, hazánkban mindenütt előfordul. 2 nemzedéke VI., VII., illetve IX. repül. Valószínűleg áttelel. Tápnövénye a *Scabiosa ochroleuca*

stigmatodactyla Z.

16. nem: **Stenoptilia** HBN.

Homlokán előremeredő szőrkúp van, ajaktapogatójának második ízén nagy, többé-kevésbé háromszög alakúan elhelyeződő szőrözet látható, amelyből az apró, tompa csúcsíz alig látszik ki; az ajaktapogató ferdén fölfelé mutat (6. ábra: B). Elülső szárnya hosszú, keskeny, 1. tolla kihegyesedő, kissé meghajlott, hosszabb, mint a 2., amely kissé kiszélesedik, külső szöglete, bár nem erős, de jól látható. Erezetében az *r*-erek a sejt felső szöglete köré csoportosulnak, az r_5 is közel van a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkánál (6. ábra: A). Hátulsó szárnya majdnem a tövéig behasított, a tollak keskenyek, a 3. toll vonalszerűen vékony. Elülső szárnyának rajzolata igen egyszerű, többnyire csupán a sejt elején 1, valamint a hasíték végénél elhelyezkedő és gyakran egymásba folyó 2 sötét pontból áll, amelyek azonban nem közvetlenül a hasíték végénél ülnek, hanem tőle távolabb, a tő felé. Olykor a felső pont hiányzik, vagy még közelebb kerül a tőhöz.

A nagy fajszámú holarktikus nemből hazánkban eddig 3 fajt gyűjtöttek.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket, és a csalétket is felkeresik.

1 (4) Elülső szárnyán az 1. toll külső szögletén a rojtban 1, a 2. toll külső szegélyén a rojtban 2—3—4 sötét pont van; ha ez utóbbiak sötét csíkká (választóvonallá) folynak össze, akkor a szárny színe mindig fahéjbarna, a belső szegély felé kissé sárgás. A 2 tollon soha nincsen rajzolat, és az állat 23 mm-nél mindig nagyobb.

2 (3) Elülső szárnyának alapszíne világos hamuszürkés barna, rojtja barnás, de töve szélesen fehér, főleg a külső és a belső szegélyen. Az 1. toll külső szögleténél a rojtban 1, a 2. toll külső szegélyén a rojtban a csúcson, a közepén és a külső szögletnél 1—1, azaz összesen 3 sötét pont van. A hasíték mögött fekvő fekete pontpár közül az alsó nagyobb, a felső kisebb, és olykor közelebb fekszik a tőhöz, vagy esetleg hiányzik is (6. ábra: D). Az 1. toll csúcsától kezdve a rojt belső fele fehér, a külső szürkés. A hímek jóval nagyobbak, mint az élesebben rajzolt nőstények. Alapszíne az összes rokon fajtól elkülöníti. A *bipunctidactyla* HAW. rojtjában nincsenek sötét pontok, hanem éles és széles sötét választóvonal. 26—29 mm.

Közép-európai, hegyvidéki faj. Magyarországon Budapesten gyűjtötték, a bizonyító példány azonban hiányzik. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Gentiana verna* virágjában él

coprodactyla Z.

3 (2) Elülső szárnyának alapszíne fahéjbarna, a felső szegélyen sötétebb, a belsőn sárgás. Az 1. toll külső szögleténél a rojtban 1 apró, sötét pont van, a 2. toll rojtjában 3, de ezek olykor csíkká folyhatnak össze; ilyenkor a hasonló fajoktól rajzolatmentes tollai és nagy méretei különítik el. A hasíték mögött fekvő 2 sötét pont nagy, olykor szintén összefolyik (6. ábra: E). 27—31 mm.

Európai, nyugat-ázsiai és észak-amerikai elterjedésű faj, Magyarországon mindenütt előfordul. 2 nemzedéke VI., VII., illetve VIII—tavaszig repül. Tápnövényei *Veronica*-félék (= *fusca* Z.)

pterodactyla Z.

4 (1) Elülső szárnyán sem az 1., sem a 2. toll külső szegélyén nincsenek a rojtban sötét pontok, helyükön széles és határozatlan körvonalú sötét választóvonal-darabkák láthatók.

5 (6) Elülső szárnyának a tollain nincsen semmiféle fehér rajzolat, legfeljebb elszórt fehér pikkelyek. Rojtja sárgásbarna, a sötét választóvonal erős. A hasíték mögött fekvő 2 sötét pont nagy, az 1. toll közepén néha sötét hosszanti vonal húzódik (6. ábra: F). 18—22 mm.

Európai faj, hazánkban mindenütt előfordul. 2 nemzedéke V., VI., illetve VIII., IX. repül. Tápnövényei *Scabiosa*-, *Scutellaria*- és *Galium*-félék (= *serotina* Z., *arida* Z., *plagiodactyla* STT.)

bipunctidactyla HAW.

6 (5) Elülső szárnyának tollain élénkfehér rajzolati elemek vannak.

7 (8) Elülső szárnyának 1. tollán csak sűrűn elszórt fehér pikkelyek láthatók, éles fehér keresztsáv még nem alakult ki. Alapszíne barna, a felső szegélyen sötétebb, a belsőn barnássárga. A hasíték mögött fekvő 2 fekete pont nagy. Az 1. tollon sötét és széles fekete csík húzódik, rojtja a csúcs körül fehér, akárcsak a 2. toll külső szegélyén (6. ábra: C). 23—25 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Gentiana lutea* és *G. asclepiadea* összeszőtt levelei között él

[graphodactyla TR.]

8 (7) Elülső szárnyának 1. tollán fekvő széles fekete csík előtt fehér keresztszalag vonul át, amely a 2. tollon is folytatódik, de ott 2 részre szakad. Alapszíne sokkal világosabb és tisztább szürke, mint az előző faj barnásszürke példányaié. Rojtja szélesebb és tisztább fehér, a hasíték mögött fekvő 2 sötét pontja nagy, többnyire összefolynak. 23—25 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Esetleg tavaszi nemzedéke is van. Tápnövénye a *Gentiana pneumonanthe*

[pneumonanthes SCHLEICH]

17. nem: **Leioptilus** WALLGR.

Arca lekerekített, ajaktapogatója fölfelé mutató, kicsi, fonálszerű (7. ábra: D). Elülső szárnyának tollai még aránylag szélesek, legalábbis annyira, hogy a rojtok nem szélesebbek náluk; 2. tollán a külső szegély már eltűnt. Felső szegélyén nincsen sötét vonal. A hasíték a szárny egyharmadáig ér. Hátulsó szárnyának tollai keskenyek, a 3. toll vonalszerű, a hasítékok majdnem a tövig érnek.

A nembe 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepke este és éjszaka repül, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbös.

— — Alapszíne tompa sárgásfehér, fekete pikkelybehintése erős és hosszanti irányú vonalakba rendeződött. A 2. toll rojtjának külső szegélyén apró, sötét pont van. Hátulsó szárnya szürke, a tollak hegyénél apró, sötét pont látható. Elülső szárnyán a hasíték mögött elhelyezkedő 2 sötét pont közül az alsó a nagyobbik, a felső kissé elmosódott ugyan, de még jól kivehető (7. ábra: A). 24—26 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Vörsön, Nyírbátoron, Ágasegyházán és Szigetszentmiklóson gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Solidago virgaurea*

tephradactylus HBN.

18. nem: **Ovendenia** TUTT

Ajaktapogatója fölfelé mutató (7. ábra: E). Különben mindenben egyezik az előző nemmel, de elülső szárnyának 1. tollán a rojtban széles, sötét csík van. Hátulsó szárnyának tollai már mind igen keskenyek, vonalszerűek.

A nembe egyetlen európai faj tartozik, ez hazánkban is előfordul.
A lepke este és éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza.

— — Elülső szárnyának alapszíne sárgásfehér vagy elefántcsontszínű, igen gyér sötét behintéssel, amely főleg a ráncban és a belső szegély környékén látható. A hasíték végén 1 sötétbarna, ferde csík húzódik, ennek szinte folytatása a felső szegély rojtjában látható sötét folt, amelyet az 1. toll rojtjának közepén még 1 apró, feketés pont követ, de ilyen van a toll hegyén és közvetlenül alatta a belső szegélyen is. A 2. toll külső szegélyén erős, majdnem a szegéllyel párhuzamos, sötét csíkot alkotó beporzás foglal helyet. Hátulsó szárnya szürke (7. ábra: B). 20—23 mm.

Közép-európai faj, hazánkban Budapesten és környékén, a Dunántúlon és az Alföldön gyűjtötték. Valószínűleg 2 nemzedéke van, V—VIII. repül. Hernyója az *Artemisia vulgaris* összehúzott levelei között él (= *Lienigianus* Z.)

septadactyla Tr.

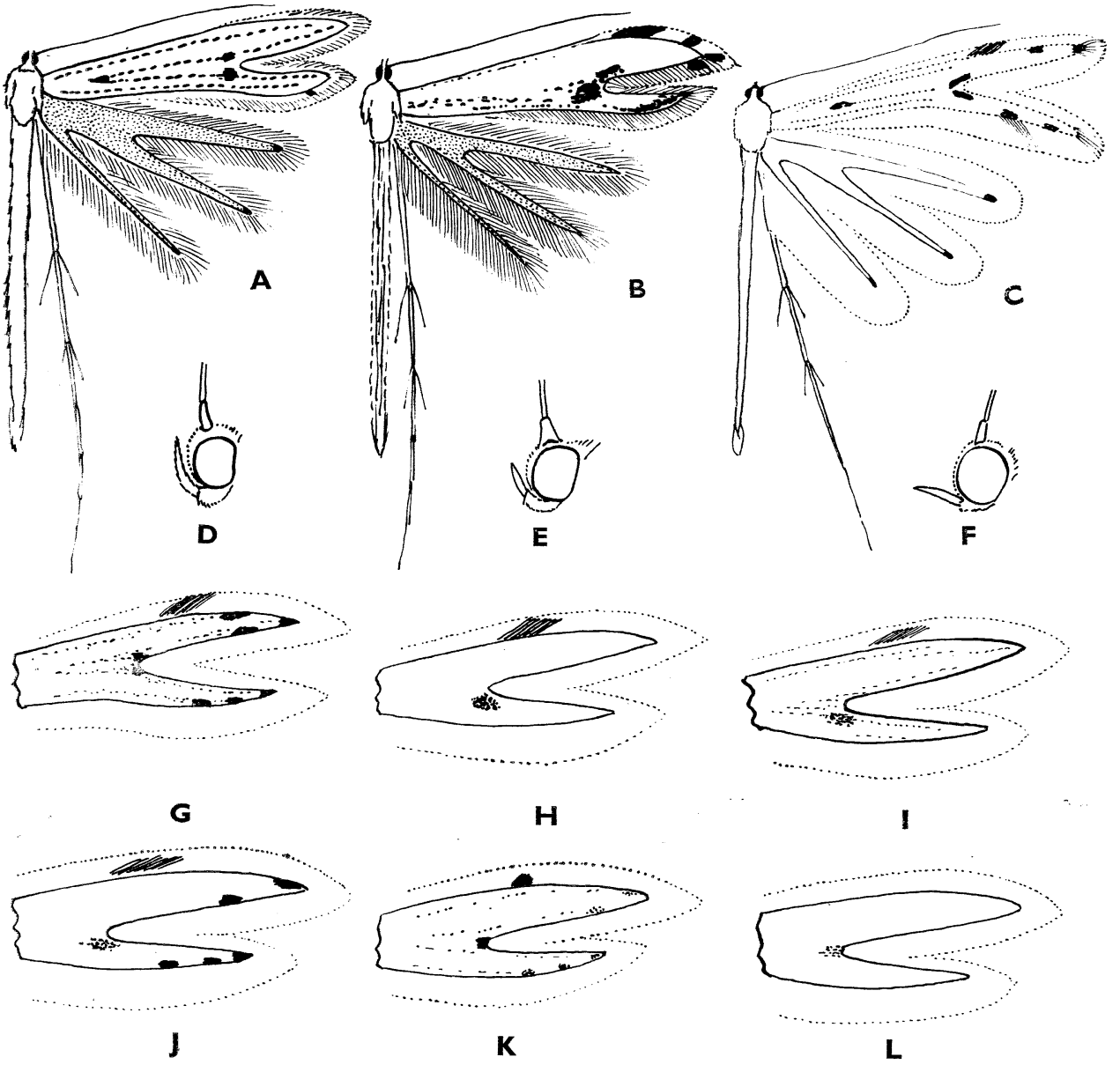

7. ábra. A: *Leioptilus tephradactylus* Hbn. — B: *Ovendenia septadactyla* Tr. — C: *Porrittia galactodactyla* Hbn. — D: *Leioptilus*, E: *Ovendenia* és F: *Adaina* feje — G: *Adaina microdaclyla* Hbn., H: *A. distincta* HS., I: *A. scarodactyla* Hbn., J: *A. inulae* Z., K: *A. carphodactyla* Hbn. és L: *Hellinsonia osteodactyla* Z. elülső szárnyának részlete (Eredeti)

19. nem: **Adaina** TUTT

Ajaktapogatója előre mutat, kicsi, fonálszerű (7. ábra: F). Különben mindenben egyezik az előző nemmel, de elülső szárnyán az 1. toll felső szegélyén a rojtban csak 1 sötét pont, azaz folt van. Hátulsó szárnyának 1. és 2. tolla kissé szélesebb, mint az előző nem szárnyain.

Holarktikus nem, hazánkban eddig 5 faját mutatták ki.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) A legkisebb tollasmoly, szárnyának fesztávolsága 12 mm-nél kisebb. Elülső szárnyának alapszíne igen világos, fehéres kénsárga, gyér feketés beporzással. A hasíték mellett 2 kis, sötét pont van, fölötte, de valamivel kijjebb a toll csúcsa felé a rojtban sötét folt látható, majd még kijjebb, de már a tollon (nem a rojtban!), annak felső és belső szegélyének a közepén 1—1 igen apró, fekete pont. Mindkét toll hegyén is van 1—1 sötét pont, a 2. toll belső szegélyén azonkívül még 2 további hasonló foltocska. Hátulsó szárnya világosszürke (7. ábra: G). 11—12 mm.

Európai és kisázsiai faj, Magyarországon a mocsaras területek egyik jellemző faja (Balaton és környéke, Velencei-tó, Ócsa, Bátorliget). 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül. Tápnövénye az *Eupatorium cannabinum*

microdactyla HBN.

2 (1) Nagyobb fajok, szárnyuk fesztávolsága 18—22 mm.

3 (6) Elülső szárnyának 2. tollán sem a belső szegélyen, sem a rojtban nincsenek apró, sötét pontok.

4 (5) Elülső szárnyának alapszíne csontsárga, gyenge barnás beporzással. A hasíték mögött jól látható sötét pont van, fölötte a rojt sötét foltocskája megnyúlt (7. ábra: H). Hátulsó szárnya sárgásszürke. A hozzá olykor hasonló színű *A. inulae* Z. 2. tollának a belső szegélyén 3 sötét pont van. 18—21 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója az *Artemisia absinthium* és a *Gnaphalium dioicum* virágján él

distincta HS.

5 (4) Elülső szárnyának alapszíne fehér, behintése aránylag sötét. A hasíték mögött, a belső szegélyhez közelebb elmosódott, sötét foltocska látható. Az 1. toll felső szegélyén elhelyezkedő sötét foltocska megnyúlt, vékony, sötét (7. ábra: I). A hozzá színben hasonló (kifakult) *A. carphodactyla* HBN. sötét foltocskája az 1. toll felső szegélyén mindig kerek, 2. tollának külső szegélyén 2—3 igen apró, sötét pont van, amely azonban sokszor hiányzik. 20—22 mm.

Európai és nyugat-ázsiai hegyvidéki faj, Magyarországon a Bükk hegységben (Felsőtárkány) gyűjtötték. 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül. *Hieracium*-félék virágjában él.

scarodactyla HBN.

6 (3) Elülső szárnyának 2. tollán a belső szegély mentén vagy a rojtban 2—3 sötét pont van.

7 (8) Elülső szárnyának alapszíne tompa és világos sárgásfehér, a hasíték mögött fekvő foltocska elmosódott és kissé megnyúlt. Fölötte az 1. toll felső szegélyén a sötét foltocska kihúzott, a toll hegyén és alatta a belső szegélyen még 1—1 apró, csak ritkán hiányzó fekete pont fekszik. A 2. toll belső szegélyén 3 apró, sötét pont látható (7. ábra: J). Hátulsó szárnya fehéresszürke. A színében hozzá hasonló *A. distincta* HS. rojtjából hiányzanak a sötét pontok. 19—21 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Simontornyán, Budapest környékén, Újszászon és Ohaton gyűjtötték. 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül. Hernyója az *Inula salicina* és az *I. britannica* szárában és virágjaiban él

inulae Z.

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne világos kénsárgás, a hasíték mögött fekvő foltocska kerek és éles határú, akárcsak fölötte a felső szegély rojtjának sötét pontja (7. ábra: K). Különben igen hasonlít az előző fajhoz, de a pontok kisebbek. A szintén hasonló színű *A. scarodactyla* HBN. rojtjában pedig nincsenek sötét pontok. 20—22 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként síkságokon. 2 nemzedéke VI. és VIII., IX. repül. Hernyója a *Conyza squarrosa* és a *Buphthalmum salicifolium* ágaiban és virágaiban él

carphodactyla HBN.

20. nem: **Hellinsonia** TUTT

Mindenben egyezik az előző 2 nemmel, de ajaktapogatója ferdén fölfelé mutat, elülső szárnyán nincsen sötét behintés, és a szárny hasítéka mögött csak 1 sötét pont van, különben nincs rajzolata.

A nemből 1 fajt mutattak ki Magyarországon is, 1 továbbinak a kimutatása pedig szintén várható.

A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne majdnem fehéres szalmasárga, csak a tőtéren mutatkozik igen finom, alig látható sötétebb árnyalat. A hasíték végén elmosódott, sötét pont fekszik (7. ábra: L). Hátulsó szárnya meglehetősen sötét szürke. 20—22 mm.

Európai hegyvidéki faj, Magyarországon Bánkúton (Bükk hegység) és Tihanyban gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Solidago virga-aurea* termésében él

osteodactyla Z.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne halvány kénsárga, a töve is alig sötétebb, mint a szárny többi része. A hasíték sötét pontja elmosódott, olykor az 1. tollon kis, sötét vonal fekszik. Hátulsó szárnya világosszürke. 21—23 mm.

Közép- és dél-európai faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója a *Solidago virga-aurea* és a *Chrysocoma linosyris* virágjában él

[pectodactyla STGR.]

21. nem: **Porrittia** TUTT

Arca lekerekített, ajaktapogatója fölfelé mutat, kicsi, fonálszerű. Elülső szárnyának a tollai csak olyan szélesek, mint a rojt, a 2. toll erősen lefelé görbül. Hátulsó szárnyának tollai igen keskenyek, vonalszerűek.

A nem 1 faja hazánkból is ismeretes.
A lepke este és éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza.

— — Elülső szárnyának alapszíne hófehér, a felső szegély mentén, a szárny közepén és a ráncban igen gyenge, sárgás csíkok húzódnak. A hasíték mögött 2 vékony, apró és a tő felé összehajló sötét vonal van. Fölöttük, de a csúcs felé a rojtban sötét folt látható. Az 1. toll felső szegélyének a közepén és a toll csúcsán 1—1 feketés pont ül, s 1—1 ugyanilyen színű, de nagyobb foltocska a 2. toll belső szegélyén. Rojtja fehéres, a csúcsok felé szürkés. Hátulsó szárnya világos selymesszürke, rojtja fehér, a tollak hegyén 1—1 fekete pont van (7. ábra: C). 23—25 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Simontornyán, Kaposvárott, Budapesten és környékén, valamint Ócsán és Nyíren (Kecskemét mellett) gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye az *Arctium lappa*

galactodactyla HBN.

22. nem: **Aciptilia** HBN.

Arca lekerekített, ajaktapogatója meredeken előre mutató, kicsi és fonálszerű (8. ábra: D). Elülső szárnya feléig kettéhasított, a tollak igen keskenyek, a rojt szélesebb, mint maga a toll. Erezete a család eddig tárgyalt nemeihez viszonyítva már nagymértékben módosult: az 1. tollon az összeolvadt r_{4+5} fut végig, belőle ágaznak ki az igen rövid r_2 és r_3 erek, az $m_{1,2}$ rövid, a parányi m_3 a 2. tollon végigfutó cu_1 érből ágazik ki, akárcsak az apró cu_2. Hátulsó szárnyának tollai vonalszerűen vékonyak, rojtjuk igen széles. Erezetében az *rr* az 1. toll gerincét alkotja, az $m_{1,2}$ csökevényes, az $m_3 + cu_1$ egymással összeolvadva halad végig a 2. tollon, a cu_2 szintén ebbe torkollik. A 3. toll erei a belső- és a végsőér.

A nem 1 faját Magyarországon is kimutatták.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

— — A lepke selymesen csillogó hófehér, minden rajzolat nélkül, csak ritkán látható rajta 1—2 elszórt fekete pikkely (8. ábra: A). 26—32 mm.

Európai és ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövényei *Convolvulus*-félék

pentadactyla L.

23. nem: **Pselnophorus** WALLGR.

Feje lekerekített, ajaktapogatója fölfelé mutat, kicsi, vonalszerű (8. ábra: E). Erezetében az r_4 fut az 1. toll csúcsába, az r_{3+4+5} nyélen ül. A 2. toll csúcsába az m_3 ér halad, rajta ülnek a rövid *cu* erek. Hátulsó szárnya

az 1. és a 2. toll között a közepéig, a 2. és a 3. toll között majdnem a tövéig behasított. A tollak igen keskenyek.

A nem 1 faját Magyarországon is kimutatták.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt elég közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötétbarna, a tőnél sárgás folt van. A hasíték mögött szintén sárgás, elmosódott, nagyobb folt fekszik, fölötte a felső szegély rojtja sötétbarna és fehér foltokkal tarkított. A toll belső szegélye és a tollak csúcsa hasonló színű. Hátulsó szárnya szintén barna, rojtjai foltosak. Az elülső szárny sárgás mintázata olykor hiányzik (8. ábra: B). 22—24 mm.

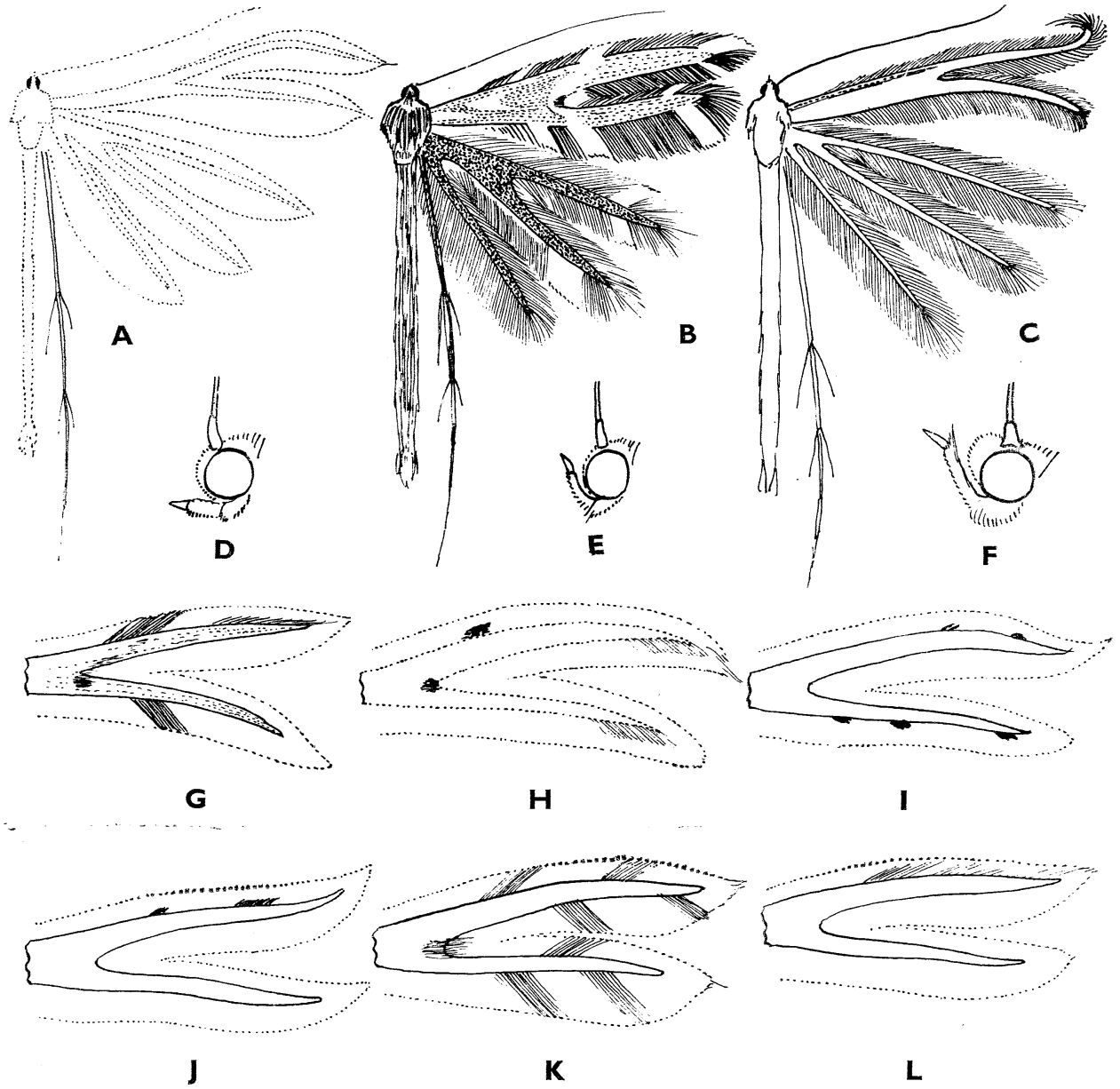

8. ábra. A: *Aciptilia pentadactyla* L. — B: *Pselnophorus brachydactylus* Tr. — C: *Merrifieldia tridactyla* L. — D: *Aciptilia*, E: *Pselnophorus* és F: *Calyciphora* feje — G: *Calyciphora xanthodactyla* Tr., H: *C. obsoleta* Z., I: *C. ischnodactyla* Tr., J: *Wheeleria niveidactyla* Z., K: *W. spilodactyla* Curt. és L: *W. niveidactyla malacodactyla* Z. elülső szárnyának részlete (Eredeti)

Európai és kisázsiai faj, Magyarországon Budapesten, Sopronban és Tardosgerecsén gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója fenyőerdőkben a *Prenanthes purpurea*, *Lactuca muralis* és *Lapsana communis* levelein él

brachydactylus Tr.

24. nem: **Merrifieldia** Tutt

Feje majdnem lekerekített, ajaktapogatója előre irányul, kicsi, fonálszerű. Elülső szárnya több mint a feléig behasított, a tollak keskenyebbek, mint a rojt szélessége, 2. tolla erősen lefelé hajlik, és a felsőtől elválik. Hátulsó szárnyának tollai vonalszerűen keskenyek, rojtjuk széles, a hasítékok majdnem a tövéig érnek.

A nem 1 faját hazánkból is kimutatták.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket.

— — Elülső szárnyának alapszíne sárgásbarna, gyér sötét beporzással, rojtja mindig sötétebb, barna. Hátulsó szárnya szürkésbarna, 3 tolla legalább a tövénél sárgás, de sárgás az 1. és a 2. toll hegye is. Rojtja barnásvörös. Teste sárgásfehér (8. ábra: C). 24—28 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Pulmonaria*- és *Thymus*-félék (= *tetradactyla* L.)

tridactyla L.

25. nem: **Calyciphora** Kasy

Ajaktapogatója viszonylagosan hosszú, fölfelé mutató, csúcsíze elálló (8. ábra: F). Hasonlít az előző nemhez, de elülső szárnyán mindig van rajzolat, ha az csupán 1—2 sötét pontocskából vagy foltból áll is, vagy ha csupán az elülső szárny felső szegélye sötétedett el.

A nem 4 faját mutatták ki eddig hazánkban is.
A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Nagyobb faj. Hátulsó szárnya sötét szürkésbarna, rojtja még sötétebb. Elülső szárnyának alapszíne csontszínű, a csúcsok felé barnás, a hasíték mögött (alatta) 1 megnyúlt, sötét foltocska van, fölötte az 1. toll rojtjában a felső szegélyen 1 sötétbarna folt, a 2. toll belső szegélyének rojtjában szintén 1 sötétbarna foltocska látható (8. ábra: G). Fonákja a tőtől majdnem a tollak közepéig igen sötét. A hasonló *Wheeleria niveidactyla* Z. világosabb színű, a hasíték előtt fekvő pontja hiányzik, hátulsó szárnya szürke, és fonákja világos szürkésbarna. 28—30 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Budapesten és környékén, valamint a Vértes hegységben gyűjtötték. 2 nemzedéke VI., VII., illetve VIII., IX. repül. Tápnövényei *Jurinea*-félék és a *Carlina vulgaris* (= *xerodactyla* Z.)

xanthodactyla Tr.

2 (1) Kisebb fajok (16—22 mm). Hátulsó szárnyuk világosszürke, rojtjuk, fehéres vagy sárgásfehér.

3 (4) Elülső szárnyának alapszíne világossárga. A hasíték mögött nincsen semmiféle rajzolat, az 1. toll felső szegélyének a rojtjában is csak ritkán látható 1—2 igen apró, sötét pont, de a 2. toll rojtjában a belső szegélyen már van 3 sötét foltocska, amelyek csak ritkán hiányzanak (8. ábra: I). Fonákja teljesen rajzolatlan. Hátulsó szárnya fehéresszürke, rojtja sárgásszürke. A hasonló *Wheeleria niveidactyla—malacodactyla* Z. alapszíne fehéres, rajzolatuk nincsen, csupán az 1. toll felső szegélyén barnás a rojt. 16—20 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai és kelet-indiai faj, Magyarországon Budapesten, Pécsett és Sukorón gyűjtötték. 2 nemzedéke V., VI., illetve VII., VIII. repül. Tápnövénye a *Rosa canina*

ischnodactyla TR.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne fehér.

5 (6) Elülső szárnyán nincsen pontokból vagy foltokból álló rajzolat, csupán a felső szegély (a tőtől a szárny egyharmadáig) sötét szürkésbarna vagy feketés. Rojtja a csúcs körül szürkésbarna. 18—22 mm.

Eddig csak Dél-Magyarországon (Pécs), Macedóniában és Marokkóban gyűjtötték. 2 nemzedéke VI. és IX. repül. Tápnövényei *Jurinea*-félék

Klimeschi KASY

6 (5) Elülső szárnyán a hasíték mögött és fölötte az 1. toll felső szegélyének rojtjában barnás foltocska látható. A 2. toll belső szegélyén a rojtból hiányzik a 2 sötét folt (ennyiben különbözik az igen hasonló *Wheeleria spilodactyla* CURT.-től, amelynek rajzolata különben erősebb is), illetve azok csak a fonákon láthatók. A tollak hegyének a belső szegélyén levő rojtnak csak a töve sötét (8. ábra: H). Hátulsó szárnyán a tollak szürkések, rojtjuk fehér. 20—22 mm.

Alsó-Ausztriától Délkelet-Európán át Nyugat-Ázsiáig terjedő faj, Magyarországon csak Keszthelyen gyűjtötték. 2 nemzedéke VI. és VII., VIII. repül. Tápnövénye a *Marrubium vulgare* és a *Ballota nigra*

obsoleta Z.

26. nem: **Wheeleria** TUTT

Külsőleg igen hasonlít az előző nemhez, a szárnyak rajzolata azonban eltérő. A 2 nem fajait a hernyók életmódjának különbségei miatt sorolták 2 önálló nembe.

Magyarországon a nem 1 faját mutatták ki, 1 másik kimutatása pedig várható. A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket.

1 (2) Elülső szárnyán nincsenek foltok, még a tollak belső szegélyén a rojtokban sem. Hátulsó szárnya és rojtja sötét szürkésvörös vagy szürkésbarna. Elülső szárnyának alapszíne fehéressárga, az 1. toll rojtjában a felső szegély mentén 2 sötét folt van, a hasíték mögött

azonban nincsen sötét pont, mint a hasonló sötétebb színű *Calyciphora xanthodactyla* Tr. faj szárnyán (8. ábra: J). Fonákja világos sárgásfehér. Hátulsó szárnyának 3. tolla sárgás. 28—30 mm.

Európai, kis- és közép-ázsiai faj, Magyarországon eddig még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Thymus*-félék és az *Origanum vulgare* (= *baliodactyla* Z.)

[niveidactyla Z.]

Változata:

1. Jóval kisebb: 17—19 mm. Elülső szárnyának alapszíne sárgásfehér, az 1. toll rojtja a felső szegély mentén sötét; a hasonló *Calyciphora ischnodactyla* Tr. rojtjaiban sötét pontok vannak. Hátulsó szárnya fehéres, rojtja szürke. — Hazánkban még nem gyűjtötték. Valószínűleg más tápnövényen fejlődő alfaj (8. ábra: L) [ssp. **malacodactyla** Z.]

2 (1) Elülső szárnyán és a tollak rojtjában sötét foltok vannak. Alapszíne fehéres, tövén és a hasíték mögött 1—1 elmosódott, de nagy, barnás folt van. 2—2 ugyanilyen színű folt látható az 1. toll rojtjában mind a felső, mind a belső szegélyen, továbbá a 2. toll rojtjában is 1 a felső és 2 a belső szegélyen (8. ábra: K). Hátulsó szárnya barnásszürke, a 3. toll fehér, rojtján gyenge barna foltok láthatók. A hasonló *Calyciphora obsoleta* Z. rajzolata jóval egyszerűbb, a belső szegélyek rojtjaiban hiányzanak a sötét foltok. 20—22 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Nyíren és Peszéren gyűjtötték. 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül. Tápnövénye a *Marrubium vulgare* és a *Ballota nigra*

spilodactyla Curt.

46. család: PHYCITIDAE—KARCSÚMOLYOK

Többnyire közepes vagy nagytermetű molylepkék. Szemük nagy, pontszemük van. A csápok több nem hímjein igen különleges alakúak. A csápostor első ízei élesen és vályúszerűen kimélyítettek, és ebben a vályuban nagy pikkelyekből álló erős és az ízhez simuló pikkelypamacs ül. Ez a pamacs olyan vaskos, hogy az íz megvastagodottnak tűnik, és a vájat csak gondos vizsgálattal vehető ki; a csáp ilyen esetekben a tőíz fölött erősen megtörtnek látszik, ami azonban olyan esetekben is előfordul, amikor az ízek vájatában nem alakult ki pikkelypamacs. Különben előfordulnak szőrös, pillás és egyoldalúan fésűs csápok is. A nőstények csápja többnyire egyszerű, az első ízeken soha nincsen vájat. Ajaktapogatóik vastagok, rendszerint rásimulóan szőrösek vagy pikkelyezettek, többnyire szorosan a homlok és az arc előtt felfelé görbülnek, de előfordulnak előre és kissé lefelé mutató (de sohasem lecsüngő!) ajaktapogatók is. Az állkapcsi tapogatók megvannak, az ajaktapogató és az arc között helyezkednek el, ezért olykor nehezen vizsgálhatók; többnyire vékonyak, fonálszerűek, egyes csoportok fajain azonban hosszú szőrök vagy pikkelyek vannak a csúcsán, amelyek kinyitott állapotban legyezőszerűen szétterjednek. A nőstények állkapcsi tapogatói mindig egyszerűek, fonálszerűek. Nyelvük rendszerint erős és hosszú (Phycitinae alcsalád), esetleg erősen csökevényes vagy teljesen hiányzik (Anerastiinae alcsalád). Vannak azonban tipikusan Phycitinae-

nemek is, amelyeknek hiányzik a nyelve. Ezért a családnak ezen az alapon alcsaládokra történő felbontását újabban kétségbe vonják. Elülső szárnyuk rendszerint karcsú, keskeny, lécszerűen megnyúlt. Erezetéből az r_5 ér mindig hiányzik, az r_{3+4} rendszerint nyélen ül, sok esetben az m_{2+3} is, a végsőér tőhurka hiányzik, a belsőér nem éri el a belső szegélyt, erősen csökevényes, olykor alig látható. A sejt és az erek a felső szegély felé tolódtak el. A mintázat többnyire 1 belső és 1 külső keresztvonalból vagy szalagból áll, amely olykor pontokra szakadozott, gyakran sötét keretük van, a sejt végén 1 petty vagy 2 pont látható; vannak azonban rajzolatmentes fajok is. Hátulsó szárnyuk mindig szélesebb, mint az elülső, tőmezeje széles. Erezetében az *sc* és az *rr* gyakran anasztomizál (összefutnak, egy ideig egymásba olvadnak, majd ismét elválnak egymástól). Sok faj szárnyán hiányzik az m_2 (trifin erezet); ha megvan (quadrifin erezet), akkor rendszerint közös nyélen ül az m_3-al. A cu_2 ér felül erősen szőrözött. Az Anerastiinae alcsaládba (*Hypsotropa* Z., *Prinanerastia* Hmps. és *Ematheudes* Z.) tartozó fajok nőstényeinek akasztósörtéje több szálból áll, a hímeknek és a Phycitinae alcsalád tagjainak csak 1 akasztósörtéje van. Testük karcsú vagy zömök és széles.

A nagy fajszámú család az egész Földön elterjedt, főleg a melegebb éghajlatú vidékeken van sok képviselője. Magyarországból 58 nemet és 104 fajt mutattak ki. Több faj, illetőleg nem hazánkon kívül csak Belső- és Hátsó-Ázsiában fordul elő. A *Pristophora* Rag., *Dectocera* Rag. és *Epidauria* Rag. nemek hazánkban nem fordulnak elő, ezek elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

Hernyóik karcsúak, gyengén szőrözöttek, középtorukon jól kivehető szemfolt van. Rendszerint selymesen bélelt csőszerű járatokban élnek a tápnövények alatt, csak kevés faj hernyói folytatnak endofág életmódot. Akadnak közöttük húsevő fajok is, amelyek levéltetvekre vadásznak. Több veszélyes és igen kártékony háztartási kártevő van közöttük, ezeket az ember az egész világon széthurcolta, és így nem egy faj eredetének a helye ma már nem állapítható meg. Hazánkban a következő fajok kártevők: a körtelevélmoly (*Catacrobasis obtusella* Hbn.), az akácmoly (*Etiella Zinckenella* Tr.), a készletmoly (*Ephestia elutella* Hbn.), a lisztmoly (*Anagasta Kuehniella* Z.), a napraforgómoly (*Homoeosoma nebulellum* Schiff.) és az aszalványmoly (*Plodia interpunctella* Hbn.). A hernyók rendszerint a földben bábozódnak be.

A lepkék éjszaka repülnek, rejtett életet élnek, a mesterséges fény nem minden fajt vonz, ezért a „ritka", sporadikusan fellépő fajok elterjedési területe ma pontosan még nem állapítható meg. Magas hegyekben s síkvidékeken, száraz, homokos, sztyep jellegű, erdős és mocsaras helyeken egyaránt előfordulnak.

A nemek határozókulcsa*

1 (58) Hátulsó szárnyán hiányzik az m_2 ér (pl. 59. ábra: A).

2 (17) Elülső szárnyán hiányzik az r_3 (pl. 62. ábra: A).

3 (10) Elülső szárnyán még az m_2 is hiányzik (pl. 62. ábra: A).

4 (5) Elülső szárnyán a $cu_{1,2}$ egymáshoz közel, hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 egy pontból ered. Elülső szárnyának tőtere majdnem a szárny feléig sárgás, azontúl a csúcsig pedig barna (62. ábra: A, C).

60. nem: **Plodia** Gn.

* Tekintettel arra, hogy egyes nemek külső alaktani bélyegei (erezet stb.) igen hasonlóak, és mivel a természetes csoportosítás az ivarszervek, valamint az életmód alapján történik, a kulcs egyes részei másodlagos elválasztó bélyegek alapján készültek (színezet, rajzolat stb.). Így a jól felismerhető és könnyen meghatározható nagy molylepkék esetében az ivarszervek vizsgálata elkerülhető.

5 (4) Elülső szárnyán a $cu_{1,2}$ egymástól távol ered, ha pedig egymáshoz közel, akkor hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ közös nyélen van. Elülső szárnyának színezete és rajzolata más, mint az előző nem fajáé.

6 (7) Elülső szárnyán a $cu_{1,2}$ egymáshoz aránylag közel ered, hátulsó szárnyán az *sc* + *rr* rendszerint egybeolvad, az $m_3 + cu_1$ közös nyélen van (57. ábra: A) 53. nem: **Ephestia** GN.

7 (6) Elülső szárnyán a $cu_{1,2}$ egymástól távol ered, hátulsó szárnyán az *sc* + *rr* igen hosszú nyélen ül.

8 (9) A hímek elülső szárnyának fonákján a felső szegélyen a tőnél visszahajtott lebeny van. Hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ egy pontból ered (58. ábra: A) (= *Ephestia* GN. partim)
54. nem: **Xenephestia** GOZM.

9 (8) A hímek elülső szárnyának fonákján a tőnél a felső szegély mentén nincsen visszahajtott lebeny. Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 egymástól rendszerint elválasztva ered (59. ábra: A) (= *Ephestia* GN. partim)
55. nem: **Anagasta** HEINR.

10 (3) Elülső szárnyán az m_2 megvan, és közös nyélen ül az m_3-mal.

11 (12) Hátulsó szárnyán az *sc* + *rr* egybeolvadt (60. ábra: A)
[56. nem: **Vitula** RAG.]

12 (11) Hátulsó szárnyán az *sc* + *rr* hosszú nyélen ül.

13 (14) Elülső szárnyán 2 meredek, fehéres keresztsáv van. Hímjének csápja egyszerű, elülső szárnyának fonákján a felső szegélyen, a tőhöz közel erős lebeny van, benne szőrpamacs (60. ábra: B, D)
57. nem: **Manhatta** HULST

14 (13) Elülső szárnyán a fehéres keresztsávok elmosódottak, ferdék. A hímek 2. csápízén erős bemélyedés látható. A felső szegély lebenye kicsi, sőt egyes fajokon teljesen hiányzik.

15 (16) Elülső szárnyán a belső keresztvonalat 3 sötét pont jelzi; a ráncban széles, világos őzbarna csík húzódik (61. ábra: D) (= *Homoeosoma* CURT. partim) 59. nem: **Rotruda** HEINR.

16 (15) Elülső szárnyán a belső keresztvonalat 2 sötét pont jelzi; ha 3 pont van, akkor a ránc színe olyan, mint a szárny alapszíne (61. ábra: C, E—H) 58. nem: **Homoeosoma** CURT.

17 (2) Elülső szárnyán az r_3 megvan, és mindig nyélen ül az r_4-gyel.

18 (37) Elülső szárnyán az m_{2+3} nyélen van.

19 (20) Hátulsó szárnyán a cu_2 a sejtből a tőhöz igen közel ered (43. ábra: A)
38. nem: **Nyctegretis** Z.

20 (19) Hátulsó szárnyán a cu_2 nem a tőhöz, hanem az alsó szöglethez közel ered a sejtből.

21 (28) Hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ hosszú nyélen ül.

22 (25) Elülső szárnyán a $cu_{1,2}$ majdnem egy pontból ered a sejt alsó sarkánál.

23 (24) Elülső szárnyán sötét és terjedelmes keresztsáv van, hátulsó szárnyán a sejt alsó sarka az $m_3 + cu_1$ eredeténél van (51. ábra: A, C)
47. nem: **Alispa** Z.

24 (23) Elülső szárnyán a sötét és terjedelmes keresztsáv hiányzik, hátulsó szárnyán a sejt alsó sarka az $m_3 + cu_1$ és a cu_2 együttes eredési pontjánál van (53. ábra: A, C) 49. nem: **Trissonca** Meyr.

25 (22) Elülső szárnyán a cu_1 és a cu_2 egymástól messze ered.

26 (27) Hátulsó szárnyán az *sc* szabad ága igen rövid, elülső szárnyának belső fele sötét barnásfekete (45. ábra: A, C) (= *Euzophera* Z. partim)
41. nem: **Cymbalorissa** Gozm.

27 (26) Hátulsó szárnyán az *sc* szabad ága hosszú, elülső szárnya majdnem hamuszürke, apró pontmintázattal (54. ábra: A, C)
50. nem: **Spermatophthora** Led.

28 (21) Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkánál, vagy igen rövid nyélen ülnek.

29 (30) Ajaktapogatója négyszer vagy ötször olyan hosszú, mint a feje, elülső szárnya világos szalmasárga (63. ábra: B — C)
61. nem: **Ematheudes** Z.

30 (29) Ajaktapogatója rövid, alig hosszabb, mint a feje, elülső szárnya nem szalmasárga.

31 (32) Ajaktapogatója egyenesen előremered, igen nagy faj, a szárny fesztávolsága 30—32 mm (33. ábra: B—C)
25. nem: **Zophodia** Hbn.

32 (31) Ajaktapogatója fölfelé mutat vagy előremered, a szárnyak fesztávolsága azonban legfeljebb 24 mm.

33 (34) Elülső szárnyán a rajzolat alig kivehető, csak a sejt végén van 1 homályos, sötét pont, és mögötte 1 igen elmosódott vékony keresztvonal (44. ábra: C) 40. nem: **Eccopisa** Z.

34 (33) Elülső szárnyán a rajzolat több elemből áll, határozott és többnyire éles.

35 (36) Elülső szárnyán 2 világos keresztvonal van, ezek megtörtek és a belső szegély mentén is aránylag távol maradnak egymástól (46. ábra: C—D) 42. nem: **Euzophera** Z.

36 (35) Elülső szárnyán a 2 világos keresztvonal egyenes, a belső szegélyen majdnem találkoznak, ezért a szárny középtere széles, háromszög alakú (=*Nyctegretis* Z. partim) (43. ábra: F) 39. nem: **Synallorema** Gozm.

37 (18) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 nincsen közös nyélen.

38 (41) Elülső szárnyán hiányzik az m_2.

39 (40) Hátulsó szárnyán az $sc+rr$ hosszú nyélen ül (64. ábra: B) [63. nem: **Hypsotropa** Z.]

40 (39) Hátulsó szárnyán az *rr* hosszú darabon szorosan követi az *sc* eret, és nincsen vele közös nyélen (64. ábra: A) 62. nem: **Prinanerastia** Hmps.

41 (38) Elülső szárnyán az m_2 megvan.

42 (45) Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkából.

43 (44) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 egy pontból ered, hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* csak rövid darabon halad egymás mellett; a sejt rövid (42. ábra: D) 36. nem: **Asarta** Z.

44 (43) Elülső szárnyán az m_2 és m_3 egymástól távol ered, hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* hosszú darabon egymás mellett fut; a sejt alsó sarka kihúzott (42. ábra: A) (=*Ratasa* HS. partim) 37. nem: **Hyporatasa** Rag.

45 (42) Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 közös nyélen van.

46 (51) Hátulsó szárnyán a cu_2 majdnem vagy egészen a sejt alsó sarkánál ered.

47 (48) Elülső szárnya világos hamuszürke, pontmintázata jól kivehető (55. ábra: C) 51. nem: **Gymnancyla** Z.

48 (47) Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, rajzolata terjedelmesebb.

49 (50) Ajaktapogatója az arca előtt fölfelé görbül, a hím csápjának tövi ízein erős pikkelycsomó látható (49. ábra: B) 45. nem: **Pempelia** Hbn.

50 (49) Ajaktapogatója előremeredő, esetleg lefelé mutató, a hím csápjának tövi ízein nincsen pikkelycsomó (56. ábra: B)
52. nem: **Ancylosis** Z.

51 (46) Hátulsó szárnyán a cu_2 jóval a sejt alsó sarka előtt ered.

52 (53) Elülső szárnyán hiányzik az m_2 ér (47. ábra: A)
43. nem: **Phloeophaga** CHRÉT.

53 (52) Elülső szárnyán az m_2 megvan.

54 (55) Elülső szárnyán nincsen semmiféle rajzolat, a szárny csontszínű (52. ábra: C) 48. nem: **Heterographis** RAG.

55 (54) Elülső szárnyán határozott rajzolat van.

56 (57) Elülső szárnyán a sejt egyenletesen szélesedik, hátulsó combján szőrpamacs van, az első sarkantyúpár a comb közepén foglal helyet (50. ábra: A, C) 46. nem: **Ectyposa** DE JOANN.

57 (56) Elülső szárnyán a sejt keskeny, majd a szárny egyharmada mögött hirtelen kiszélesedik, hátulsó lábán nincsen szőrpamacs, az első sarkantyúpár a comb kétharmadánál foglal helyet (48. ábra: A, C) (=*Hyphantidium* SCOTT) 44. nem: **Cateremna** MEYR.

58 (1) Hátulsó szárnyán az m_2 megvan (pl. 28. ábra: A—B).

59 (74) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 nyélen ül.

60 (63) Hátulsó szárnyán a sejt nem éri el a szárny közepét, igen rövid.

61 (62) Elülső szárnyán a sejt végén éles, a bagolylepkék mintázatához hasonló fehéresszürke „vesefolt" van (21. ábra: A, C—D)
13. nem: **Dioryctria** Z.

62 (61) Elülső szárnyán a sejt végén nincsen éles, fehéresszürke vesefolt, az ott látható elmosódott folt 2 apró, fehéres pontból áll (20. ábra: A, C—D) 12. nem: **Phycita** CURT.

63 (60) Hátulsó szárnyán a sejt eléri vagy meghaladja a szárny közepét.

64 (65) Elülső szárnyán az r_2 hiányzik (12. ábra: A) (=*Myelois* HBN. partim)
[4. nem: **Kyra** GOZM.]

65 (64) Elülső szárnyán az r_2 megvan.

66 (67) Elülső szárnyán az r_2 is az r_{3+4} nyelén ül (14. ábra: A)
6. nem: **Myelois** HBN.

67 (66) Elülső szárnyán az r_2 külön ágként fut az r_{3+4} mellett.

68 (69) Hátulsó szárnyán az $sc+rr$ igen hosszú nyélen ül, szabad ágai alig láthatók. Elülső szárnya világos barnásszürke, mintázata elmosódott zsírfényü, áttetsző (= *Myelois* HBN. partim)
3. nem: **Ectomyelois** HEINR.

69 (68) Hátulsó szárnyán az $sc + rr$ rövid nyélen ül, a szabad ágak hosszúak. Elülső szárnyának színe sötét, nem áttetsző, mintázata jól látható.

70 (71) Elülső szárnya sötét szürkésbarna, mintázata 1 sejtvégi sötét pont és 1 külső keresztsáv, mindkettő igen elmosódott (13. ábra: A, C) (= *Myelois* HBN. partim) 5. nem: **Myelopsis** HEINR.

71 (70) Elülső szárnya nem szürkésbarna, rajzolata éles és határozott.

72 (73) Elülső szárnya feketésszürke, belső keresztsávja éles és széles, fehér (25. ábra: A, C) 17. nem: **Microthrix** RAG.

73 (72) Elülső szárnyának mintázata bonyolultabb, alapszíne szürkés, 3 fehéres keresztsávval, amelyeket feketés szegély keretez. A sejt végén fekete félhold van (18. ábra: C) (= *Acrobasis* Z. partim)
10. nem: **Catacrobasis** GOZM.

74 (59) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 nincsen közös nyélen.

75 (86) Hátulsó szárnyán az $m_{2+3} + cu_1$ egyetlen közös nyélen van.

76 (79) Hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* ér egymástól elválva, de egymáshoz közel fut.

77 (78) Elülső szárnyán a felső szegély alatt hosszanti fehér csík húzódik végig (36. ábra: D) (= *Epischnia* HBN. partim)
29. nem: **Pima** HULST

78 (77) Elülső szárnyán a felső szegély alatt nincsen hosszanti fehér csík (36. ábra: A, E) 30. nem: **Epischnia** HBN.

79 (76) Hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* nyélen van vagy anasztomizál, esetleg az m_1 elágazása után egy darabon szorosan egymás mellett fut.

80 (81) Elülső szárnyán az r_2 és a nyélen ülő r_{3+4} egy pontból ered a sejt felső sarkából (23. ábra: A) 15. nem: **Trachonitis** Z.

81 (80) Elülső szárnyán az r_2 és a nyélen ülő r_{3+4} egymáshoz közel ered ugyan, de nem egy pontból.

82 (83) Hátulsó szárnyán a cu_2 sajátosan ívelt lefutású. Sötét barnásszürke, majdnem rajzolatmentes faj (35. ábra: A, E)
[27. nem: **Metriostola** RAG.]

83 (82) Hátulsó szárnyán a cu_2 egyenes. Világos alapszínű, éles mintázatú fajok.

84 (85) Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 sajátosan meggörbült. Élénk és tarka mintázatú faj (24. ábra: A, C) (= *Brephia* HEIN.)
16. nem: **Abrephia** AMS.

85 (84) Hátulsó szárnyán az m_3 és a cu_1 egyenes. Világos alapszínű, apró pontmintájú faj (38. ábra: A, C) (= *Megasis* GN.)
32. nem: **Divona** RAG.

86 (75) Hátulsó szárnyán az $m_{2,3}$ és a cu_1 nem ül közös nyélen.

87 (88) Elülső szárnyán az r_3 és az r_4 egybeolvadt (15. ábra: A, C)
7. nem: **Eurhodope** HBN.

88 (87) Elülső szárnyán az r_{3+4} közös nyélen ül.

89 (96) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 egy pontból ered, vagy egyes példányokon legfeljebb igen rövid nyélen ül.

90 (93) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 már az eredésnél elválik egymástól, vagy egyes példányokon igen rövid nyélen van.

91 (92) Elülső szárnyának alapszíne szürkéspiros, csupán 2 fehéres keresztsávja van. A sejtvégi sötét pont alig látható, elmosódott, sőt gyakran hiányzik (9. ábra: A, C) 1. nem: **Cryptoblabes** Z.

92 (91) Elülső szárnya sokkal tarkább, sokféle színező elem lép fel rajta. A sejtvégi fehér vagy fekete pontok megkettőződtek, igen élesek (17. ábra: D—G) 9. nem: **Acrobasis** Z.

93 (90) Hátulsó szárnyán az m_2 hosszú darabon kíséri az m_3+cu_1 érpárt, és csak rövid darabra válik el tőle.

94 (95) Hátulsó szárnyán a sejt nem éri el a szárny közepét, elülső szárnyának mintázata igen tarka, okkersárga színű külső keresztvonallal (29. ábra: A, C) 21. nem: **Psorosa** Z.

95 (94) Hátulsó szárnyán a sejt eléri a szárny közepét, elülső szárnya világos, rajzolatelemei fehéresek és sárgásbarnák (39. ábra: A, C)
[33. nem: **Bradyrrhoa** Z.]

96 (89) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 nyele legalább olyan hosszú, mint ezeknek az ereknek a szabad ágai, a nyél csak kivételesen egyharmada az ágak hosszának.

97 (108) Hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* ér az m_1 leágazása után egy darabig közvetlenül egymás mellett halad, és csak azután válik el egymástól.

98 (99) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 nyele csak egyharmad olyan hosszú, mint az erek szabad ágai (32. ábra : A, C) 24. nem: **Laodamia** RAG.

99 (98) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 nyele körülbelül olyan hosszú, mint a szabad ágak hossza.

100 (105) Hátulsó szárnyán a cu_1 a sejt alsó sarka előtt ered.

101 (102) Elülső szárnyán az r_2 a sejt felső sarka előtt ered a sejtből. Világos alapszínű, ezüstös csillogású fajok (34. ábra: A, C—D) 26. nem: **Selagia** HBN.

102 (101) Elülső szárnyán az r_2 pontosan a sejt felső sarkából ered. A szárny sohasem fémesen vagy ezüstösen csillogó.

103 (104) Hátulsó szárnyának sejtje igen széles, a szárny szine szürkésbarna vagy feketésbarna. A hím csápja egyszerű (22. ábra: A, C) (= *Pterothrix* RAG.) 14. nem: **Pterothrixidia** AMS.

104 (103) Hátulsó szárnyának sejtje keskeny és megnyúlt, a szárny áttetsző, világosszürke. A hím csápja egyoldalúan fogazott (26. ábra: A, C) (= *Nephopteryx* HBN. partim) 18. nem: **Serrulacera** AMS.

105 (100) Hátulsó szárnyán a cu_1 közvetlenül a sejt alsó sarkán ered.

106 (107) Elülső szárnyának tőtere széles, pirosas (31. ábra: A, C) (= *Salebria* Z. partim) 23. nem: **Asalebria** AMS.

107 (106) Elülső szárnyának tőtere ugyanolyan színű, mint maga a szárny (30. ábra: A, C) (= *Laodamia* RAG. partim) 22. nem: **Pyla** GROTE

108 (97) Hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* ér az m_1 leágazása után szintén nyomban elválik egymástól, vagy hosszú nyélen vannak, és e nyélből ágaznak széjjel.

109 (110) Mindkét szárnya fekete (35. ábra: B) 28. nem: **Catastia** HBN.

110 (109) Szárnyaik nem feketék.

111 (116) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 egy darabig közvetlenül egymás mellett haladnak, majd kiegyenesednek, és elválnak egymástól (nem ülnek nyélen!).

112 (113) Elülső szárnyán az r_2 távol ered az r_{3+4} nyelétől (19. ábra: A, C) 11. nem: **Alophia** Rag.

113 (112) Elülső szárnyán az r_2 közvetlenül az r_{3+4} nyele mellett, vagy vele egy pontból ered.

114 (115) Hímjének állkapcsi tapogatója apró, fonalszerű. Szürkésfehér alapszínű vagy sárga belső szegélyű fajok nincsenek közöttük; ha 2 éles fehéres keresztsávjuk van, akkor tőterük sohasem pirosas, és a sejtvégi 2 fekete petty nagy, elmosódott, s egymástól távol van (27. ábra: D—E) 19. nem: **Nephopteryx** Hbn.

115 (114) Hímjének állkapcsi tapogatója nagy, szőrözete legyezőszerűen összecsukott vagy szétbomló. Szürkésfehér vagy sárga belső szegélyű fajok is vannak közöttük; ha 2 éles és világos színű keresztsávjuk van, akkor tőterük olykor piros, vagy a sejtvégi 2 fekete pont apró, egymáshoz közel van, vagy érintkezik (28. ábra: D—F) 20. nem: **Salebria** Z.

116 (111) Elülső szárnyán az m_2 és az m_3 a sejt közelében nem haladnak egymás mellett, hanem nyomban elválnak egymástól.

117 (118) Elülső szárnyának sejtje erősen és hirtelen kiszélesedik, az m_2 és az m_3 kissé meggörbül (40. ábra: A) 34. nem: **Hypochalcia** Hbn.

118 (117) Elülső szárnyának sejtje keskeny, vagy egyenletesen, de csak csekély mértékben szélesedik ki.

119 (120) Hátulsó szárnyán a cu_1 a sejt alsó sarka előtt ered. Elülső szárnyának felső szegélyén széles, hosszanti fehér csík van, a belső keresztsáv sárga (41. ábra: A, C) 35. nem: **Etiella** Z.

120 (119) Hátulsó szárnyán a cu_1 a sejt alsó sarkából ered. Elülső szárnyának felső szegélyén nincsen széles, hosszanti fehér csík, a belső keresztsáv nem sárga.

121 (122) Elülső szárnyán széles, hosszanti ezüstfehér csíkok vannak (37. ábra: A, C) 31. nem: **Eucarphia** Hbn.

122 (121) Elülső szárnyán nincsenek széles, hosszanti ezüstfehér csíkok.

123 (124) Farpamacsa aranysárga, teste karcsú, szárnyai keskenyek (10. ábra: A, C) 2. nem: **Glyptoteles** Z.

124 (123) Farpamacsa olyan színű, mint a potroha, teste zömök, szárnyai szélesebbek (16. ábra) 8. nem: **Rhodophaea** Gn.

1. nem: **Cryptoblabes** Z.

A hím csápostorának első 2 ízén kis bemélyedés van, benne néhány pikkely, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mutat, csúcsíze olyan hosszú, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója apró, vékony, fonálszerű. Fejszőrözete előresimuló, gallérja és vállfedői közepes nagyságúak (9. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} nyeléhez, az $m_{2,3}$ egy darabon egymás mellett halad, majd elválnak egymástól. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_1 tőlük elváltan fut le, az $m_{2,3}$ egy pontból ered a sejt alsó sarkából (9. ábra: A).

Palearktikus elterjedésű, kis fajszámú nem, hazánkból 1 faját mutatták ki. A *C. loxiella* Rag. hazánkban nem fordulhat elő, elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart és a jugoszláviai déli karsztos területek.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza. A Magyarországról is kimutatott fajnak nincsen gazdasági jelentősége; a dél-európai *C. gnidiella* Mill. a szőlő kártevője.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürkéspiros, rajzolata piszkosfehér. A tőteret lezáró keresztsáv egyenes, a csúcstér előtt haladó külső keresztsáv zegzugos. A sejt végén ugyancsak van néhány fehéres pikkely és 1 elmosódott, apró, olykor hiányzó fekete pont. Rojtja világos szürkéspiros. Hátulsó szárnya világosszürke. A hozzá hasonló *Glyptoteles leucacrinella* Z. és *Eccopisa effractella* Z. ajaktapogatójának egészen más a szerkezete (10. ábra: B és 44. ábra: B), az *Euzophera bigella* Z. elülső szárnyán pedig a 2 világos keresztsáv igen közel van egymáshoz, és hátulsó szárnyán hiányzik az m_2 ér. Potroha világosszürke, testének többi része olyan színű, mint az elülső szárnya (9. ábra: C). 16—17 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarország mocsaras területeinek jellemző faja: Kapuvár, Hanság, Baláta-tó, Ócsa; az irodalomban említett egyéb lelőhelyek téves meghatározásokon alapulnak. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei égerfélék

bistriga Haw.

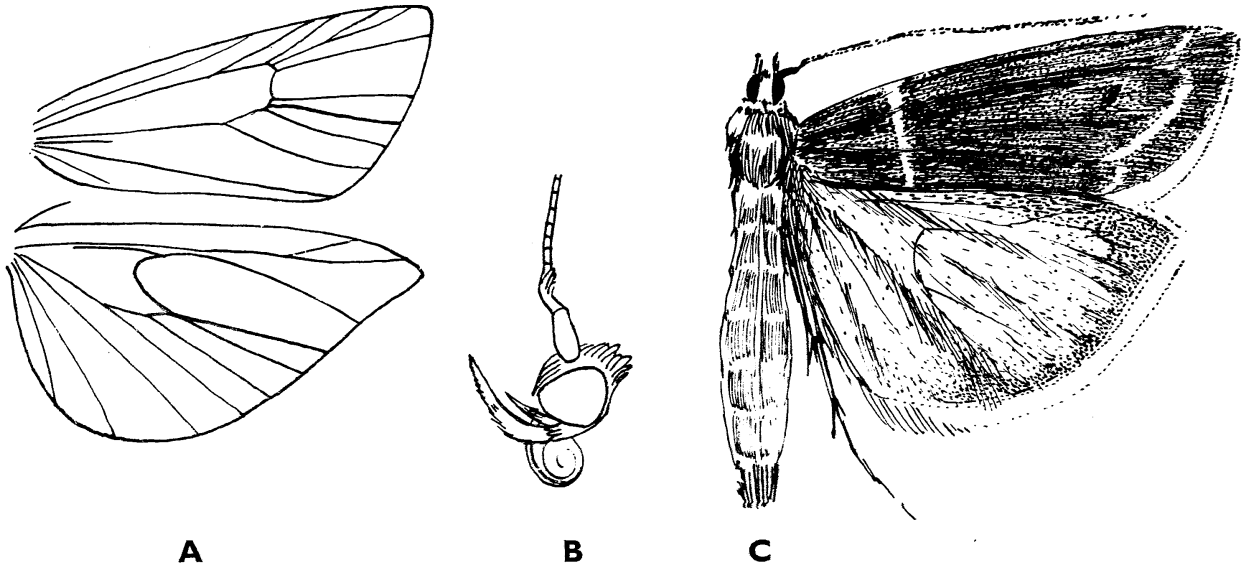

9. ábra. A: *Cryptoblabes* erezete és B: feje — C: *C. bistriga* Haw. (Eredeti)

2. nem: Glyptoteles Z.

Mindkét ivar csápja egyszerű. Ajaktapogatója az arca előtt fölfelé görbül, csúcsíze olyan hosszú, mint a 2. íze, mindkét íz oldalról erősen összelapított, éles, szőrös, de a csúcsíz szőrözete teljesen az ízhez simuló és elöl, valamint a csúcsán mélyen kicsípett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (10. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő, a hímek fonákján mély vályú van, amelyben nagy szőrpamacs rejtőzik; feszített példányokon ez olykor legyezőszerűen szétnyílik. Erezetében az r_2 aránylag távol ered az r_{3+4} nyelétől, az $m_{2,3}$ egyenes és széttartó. Hátulsó szárnya széles, az *sc* + *rr* nyélen van, az m_{2+3} szintén, és velük egy pontból, a sejt alsó sarkából ered a cu_1 is (10. ábra: A).

A nembe csak egyetlen palearktikus faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbösek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnya piszkos szürkésbarna, rajzolata piszkos sárgásfehér. A tőteret lezáró keresztsáv kissé zegzugos, a külső keresztsáv majdnem egyenes; a sejtben 2 világos foltocska van. Mindkét ivar farpamacsa, valamint a hím ajaktapogatója sárga (10. ábra: C). Az *Eccopisa effractella* Z. ajaktapogatója némileg hasonlít e fajéhoz, de csúcsíze elöl nem kicsípett, a tapogató nem sárga (44. ábra: B); az *Euzophera bigella* Z. és *Cryptoblabes bistriga* Haw. ajaktapogatója egyszerű és egészen más szerkezetű. 18 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon Kisnyíren, Csornán, Vörsön, Kaposvárott, Budapest környékén és Bátorligeten gyűjtötték. Szintén a hazai mocsarak egyik jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei valószínűleg égerfélék

leucacrinella Z.

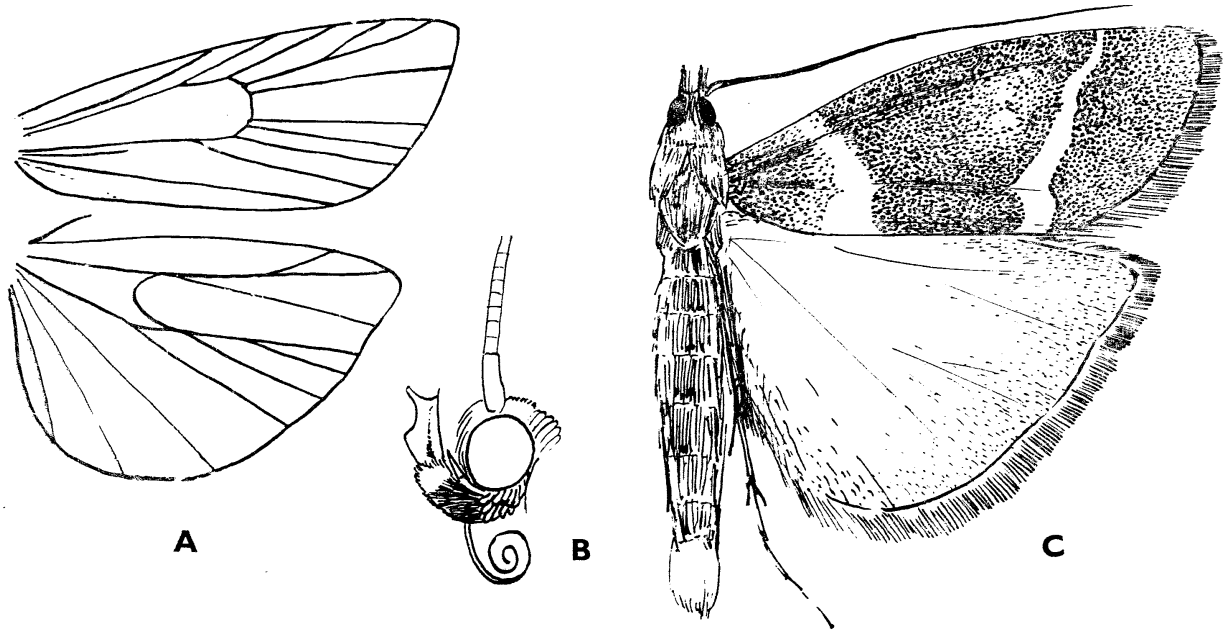

10. ábra. A: *Glyptoteles* erezete és B: feje — C: *G. leucacrinella* Z. (Eredeti)

3. nem: **Ectomyelois** Heinr.

A hím csápjának ostorízei szögletesen kihúzottak, gyengén szőrösek, tőíze egyszerű. A nőstény csápja egyszerű, gyengén szőrös. Ajaktapogatója az arca előtt ferdén fölfelé mutató, csúcsíze jóval rövidebb a 2. íznél, szőrös, hegyes, állkapcsi tapogatója vékony, vége pamacsszerű (11. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő, fokozatosan kiszélesedő. Erezetében az r_2 az r_{3+4} érpártól elváltan ered, az m_{2+3} nyélen van, a cu_2 erősen hátrahúzódott. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az $sc + rr$ igen hosszú nyélen van, a szabad ágak olykor alig láthatók, az m_1 anasztomizál velük, az $m_3 + cu_1$ közös nyélen van (11. ábra: A).

A csak kevés fajt felölelő holarktikus nem végleges elterjedési területe ma még nem állapítható meg. Hazánkból 1 fajt mutattak ki.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbös. Szárított déligyümölcsök és déli hüvelyesek kártevője. Behurcolt példányai Közép-Európában ugyan repülnek, de meghonosodni nem tudnak.

— — Feje, tora és elülső szárnya hamuszürkés fehér, elülső szárnyán 2 zegzugos, fehér keresztsáv húzódik, ezek a belső szegély mentén megközelítik egymást; a középtér felől szürkésbarna árnyék szegélyezi őket. A sejtben 3 sötét foltocska van, előttük fehéres mező. A külső szegély mentén sötét pontsor halad. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke, erezete barnásszürke, rojtja fehér, igen halvány választóvonallal. Sötét példányai hasonlíthatnak az *Anagasta Kuehniella* Z.-hez, de igen eltérő erezetük rögtön elkülöníti őket egymástól (11. ábra: C). 18—24 mm.

Dél-Európában, Kisázsiában, Afrikában és Amerikában elterjedt faj. Közép-Európába behurcolják, és olykor szabadon is tenyészik. Magyarországon Budapesten és Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX. Hernyója tropikus és szubtropikus, valamint dél-európai hüvelyesek, szárított gyümölcsök és egyéb déligyümölcsök kártevője

ceratoniae Z.

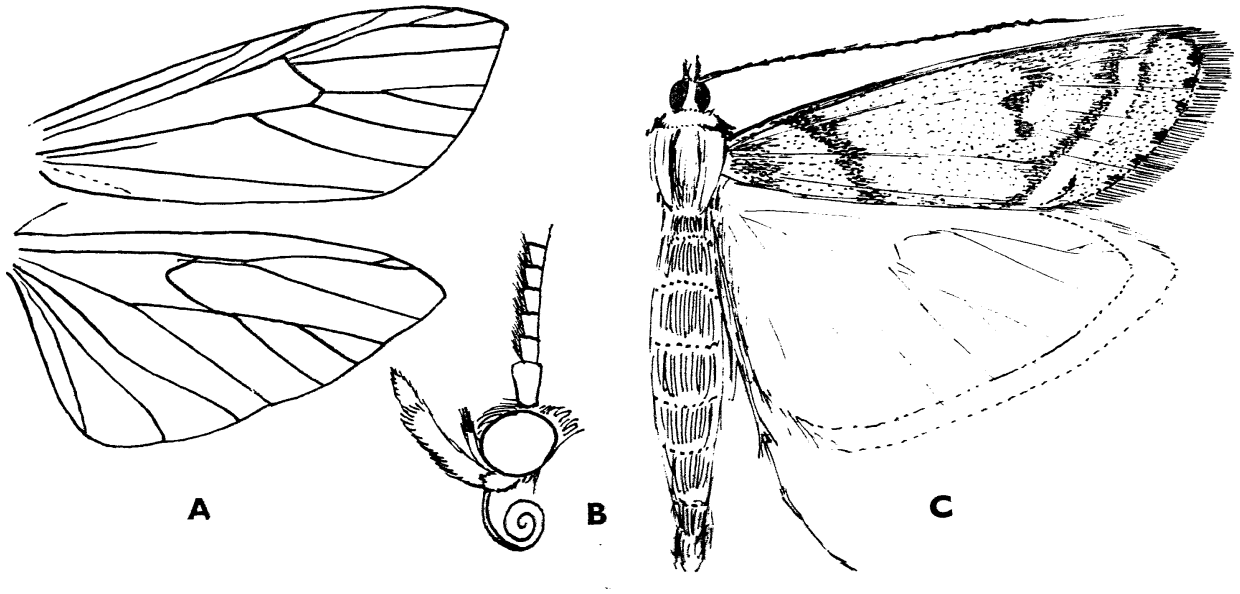

11. ábra. A: *Ectomyelois* erezete és B: feje — C: *E. ceratoniae* Z. (Eredeti)

4. nem: **Kyra** Gozm.

Mindkét ivar csápja egyszerű, igen apró szőrökkel. Ajaktapogatója alig nyúlik a homlokon túl, szorosan arca előtt fölfelé görbül, állkapcsi tapogatója csökevényes, igen kicsiny (12. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 hiányzik, az r_{3+4} nyélen van, az m_{2+3} szintén, a cu_1 a sejt alsó sarkából ered. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az $sc + rr$ viszonylagosan rövid nyélen van, ezért a szabad ágak hosszúak, az m_1 anasztomizál ezek nyelével, az m_{2+3} szintén nyélen van, a cu_1 a sejt alsó sarka mögött ered, a cu_2 meglehetősen hátrahúzott (12. ábra: A).

A nembe valószínűleg csak néhány palearktikus faj tartozik. Hazánkban még egyet sem gyűjtöttek.

A lepke éjszaka repül, a fény iránt elég közömbös. Gazdasági jelentősége ismeretlen.

— — Csápja elöl, továbbá tapogatói, nyelve, arca, feje, vállfedői, gallérja, tora és farpamacsa ragyogó aranysárga, potroha sárgásbarna. Elülső szárnya okkersárgával kevert barnássárga (a pikkelyek töve barnás, hegyük sárga), teljesen rajzolatmentes. Rojtja ugyanilyen színű. Hátulsó szárnya barnásszürke, a töve felé világosabb, rojtja világosszürke (12. ábra: C). 18—20 mm.

Európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, csak Erdélyben (Nagyszeben) fogták. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Scabiosa*- és *Knautia*-félék virágfejét hálóval befonja, és a magvakon él. A lepke sajátságosan zörögve repül

[**cirrigerella** Zck.]

5. nem: **Myelopsis** Heinr.

Mindkét ivar csápja egyszerű, apró pillákkal. Ajaktapogatója túlhaladja a fejtetőt, szorosan az arca előtt fölfelé görbül, csúcsíze rövidebb, mint a 2. íze, hegyes. Állkapcsi tapogatója kicsi, csökevényes (13. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} nyeléhez, az m_{2+3}

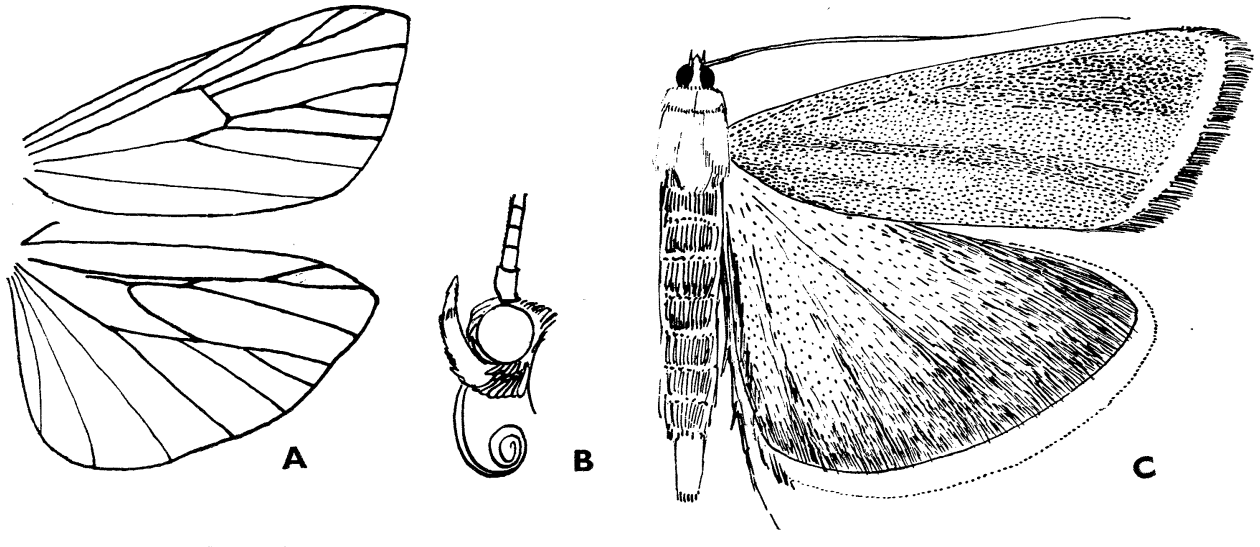

12. ábra. A: *Kyra* erezete és B: feje — C: *K. cirrigerella* Zck. (Eredeti)

szintén nyélen van. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében a *sc* + *rr* rövid nyélen van, a szabad ágak hosszúak, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} szintén nyélen van, velük egy pontból ered a cu_1, éspedig a sejt alsó sarkából (13. ábra: A).

A nembe néhány palearktikus és nearktikus faj tartozik, hazánkból 1 faját mutatták ki. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény erősen vonzza. Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne élénk füstösbarna, fehéresszürke behintéssel, a pikkelyek csúcsa fehéres. Rajzolata igen elmosódott, 2 zegzugos keresztsávból áll; a legtöbb példányon ez a 2 keresztsáv azonban alig látható vagy teljesen hiányzik. Néha a sejtben is látható 2 sötét petty. Hátulsó szárnya szürke. A nőstény farpamacsa élénksárga (13. ábra: C). 24—26 mm.

Európai faj, Nyugat-Európában azonban hiányzik. Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje IV., V. Tápnövényei különböző lombosfák

tetricella SCHIFF.

6. nem: **Myelois** HBN.

Mindkét ivar csápja egyszerű, gyengén pillás. Ajaktapogatója az arca előtt felgörbülő vagy kissé előremeredő, csúcsíze olyan hosszú, mint a 2. íz, hegyes, gyengén szőrös. Állkapcsi tapogatója csökevényes, apró (14. ábra: B). Elülső szárnya gyengén kiszélesedő, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 többnyire az r_{3+4} nyelén van, egyes példányokon pedig velük egy pontból ered a sejt felső sarkánál, az m_{2+3} nyélen ül. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* rövid nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} hosszú nyélen ül, a cu_1 tőlük elváltan ered a sejt alsó sarkából (14. ábra: A).

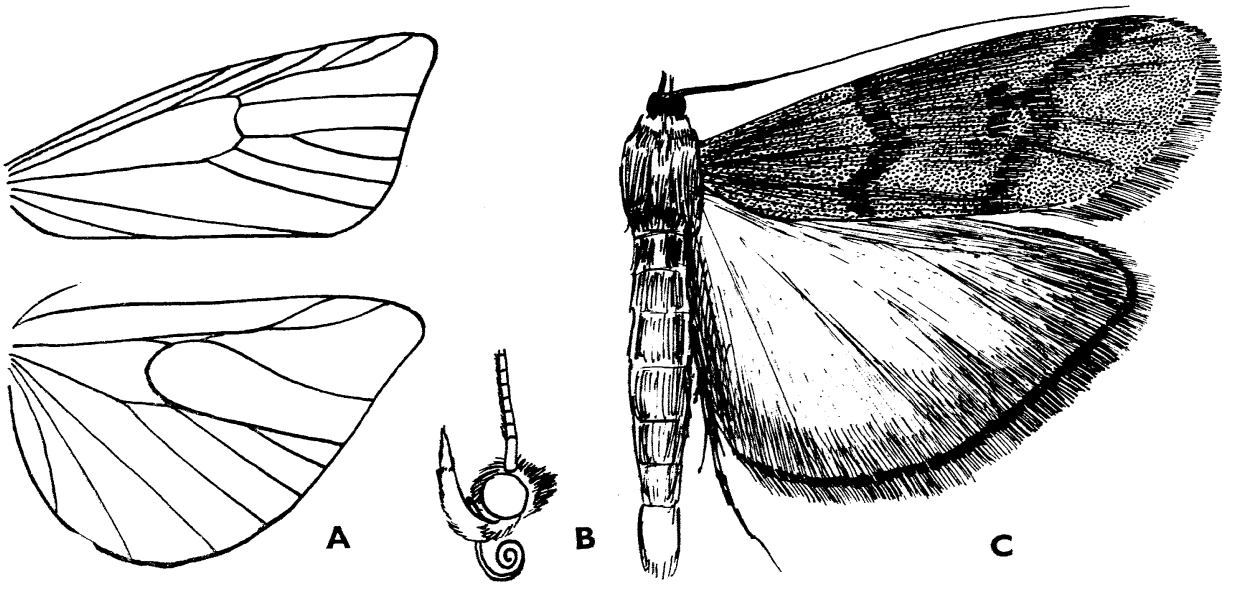

13. ábra. A: *Myelopsis* erezete és B: feje — C: *M. tetricella* SCHIFF. (Eredeti)

A nembe csak néhány palearktikus faj tartozik, közülük 1 hazánkban is gyűjthető. A *Myelois subcognata* RAG. előfordulása Magyarországon kétes; az egyetlen, Nagynyíren (Kecskemét mellett) fogott példányt REBEL is kérdőjelesen határozta meg; ez a faj egyébként Kelet-Ázsiában, az Amur vidékén fordul elő. Valószínűleg a *M. cribrumella* HBN. kopott példányáról lehetett szó.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — A lepke hófehér. Elülső szárnyának mintázata nagy fekete pettyekből áll. 1 petty van közvetlenül a tőnél, 2 a belső keresztsáv helyén, 1 a sejt közepén, 2 a sejt végén, 6 jelzi a külső keresztsávot és 7 a külső szegély mentén az erek végződését. Ez utóbbiak többé-kevésbé félhold alakúak. Hátulsó szárnyának a szegélye csillogó ezüstszürkés, olykor az egész szárny szürke, a szegély élesen szürkésfekete, rojtja hófehér (14. ábra: C). 26—32 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Kisázsiában elterjedt faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyói *Arctium-*, *Cnicus-*, *Onopordum-* és *Carduus*-félék szárában élnek, ott át is telelnek és tavasszal bebábozódnak (= *cribrum* HBN.)

cribrumella HBN.

7. nem: **Eurhodope** HBN.

Mindkét ivar csápja egyszerű, igen apró pillákkal. Ajaktapogatója nem hosszabb, mint a feje, közvetlenül az arca előtt görbül fölfelé, csúcsíze csupán egyharmad olyan hosszú, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója alig látható, csökevényes (15. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, csúcsa letompított, a rojt miatt azonban hegyesnek tűnik. Erezetében az r_{3+4} egybeolvadt (e családban igen ritka eset), az $m_{2,3}$ egymástól elválasztva ered, egyenesek. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* rövid nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} szintén nyélen van, a cu_1 a sejt alsó sarka mögött ered (15. ábra: A).

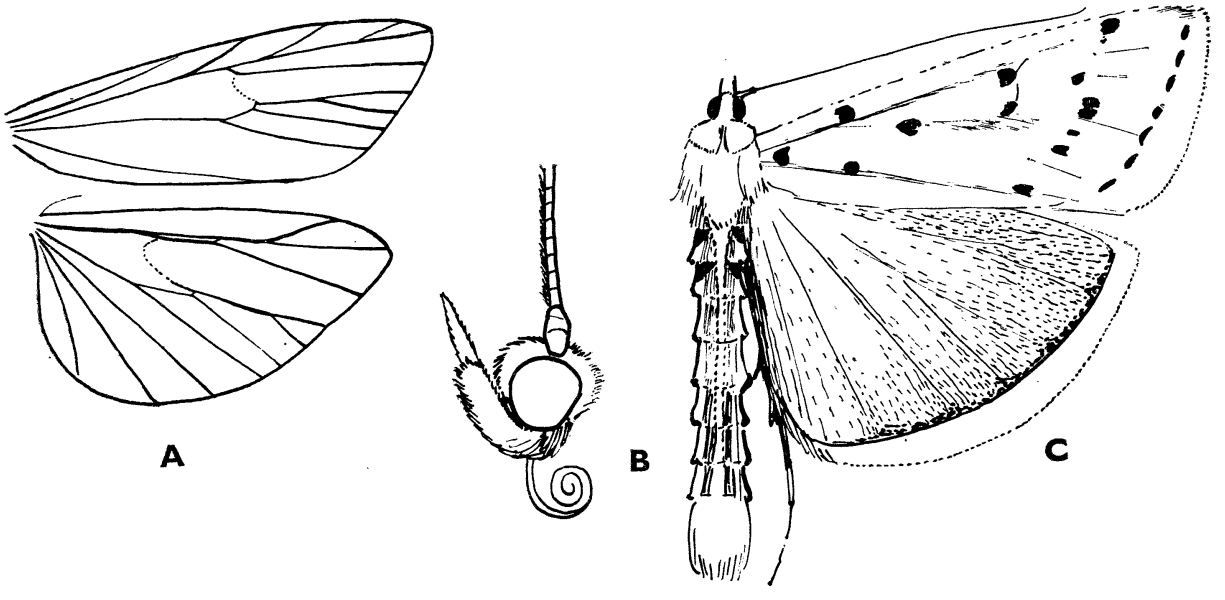

14. ábra. A: *Myelois* erezete és B: feje — C: *M. cribrumella* HBN. (Eredeti)

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, közülük 1 hazánkban is gyűjthető. A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza. Gazdasági jelentősége nincsen.

— — Elülső szárnya rajzolatmentes, fehér, gyenge sárgás és rózsaszínű fénnyel, a külső szegélye mentén éles, barnássárga csík húzódik, mögötte a rojt sárgásfehér. Hátulsó szárnya barnásszürke, a töve felé egyre világosodó. Rojtja fehér, éles választóvonala és tővonala fekete. Ajaktapogatója és feje sárga, vállfedői, tora és gallérja sárgásfehér, potroha szürkésbarna, farpamacsa sárga (15. ábra: C). 17—19 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VII—IX. Hernyója *Scabiosa*-félék virágfejében él

rosella Sc.

8. nem: **Rhodophaea** Gn.

Mindkét ivar csápja egyszerű, gyengén pillás. Ajaktapogatója nagy, ferdén előre mutat, illetve kissé fölfelé görbül, csúcsíze fele olyan hosszú, mint a 2. íze, erősen szőrös. Állkapcsi tapogatója pikkelyes, csúcsán apró pamacs van, egyébként vékony (17. ábra: B). Elülső szárnya erősen kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 közel ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ közös pontból ered. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} viszonylagosan hosszú nyélen ül, és a cu_1 velük együtt ered a sejt alsó sarkából (16. ábra: A). Szárnymintázatuk igen egységes, többnyire 2 világos keresztsávból áll, amelyeket fekete, vöröses vagy fehéresszürke árnyék kísér. A felső szegélyről szürkésfehéres, háromszög alakú mező húzódik a sejtbe, a sejt végén 2 fekete pont van.

Egyes fajok igen hasonlítanak az *Acrobasis* Z. nem fajaihoz, azok hímjeinek csáptőízén azonban erős kitinfog van, hátulsó szárnyuk erezetében pedig az $m_{2,3}$ és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkából.

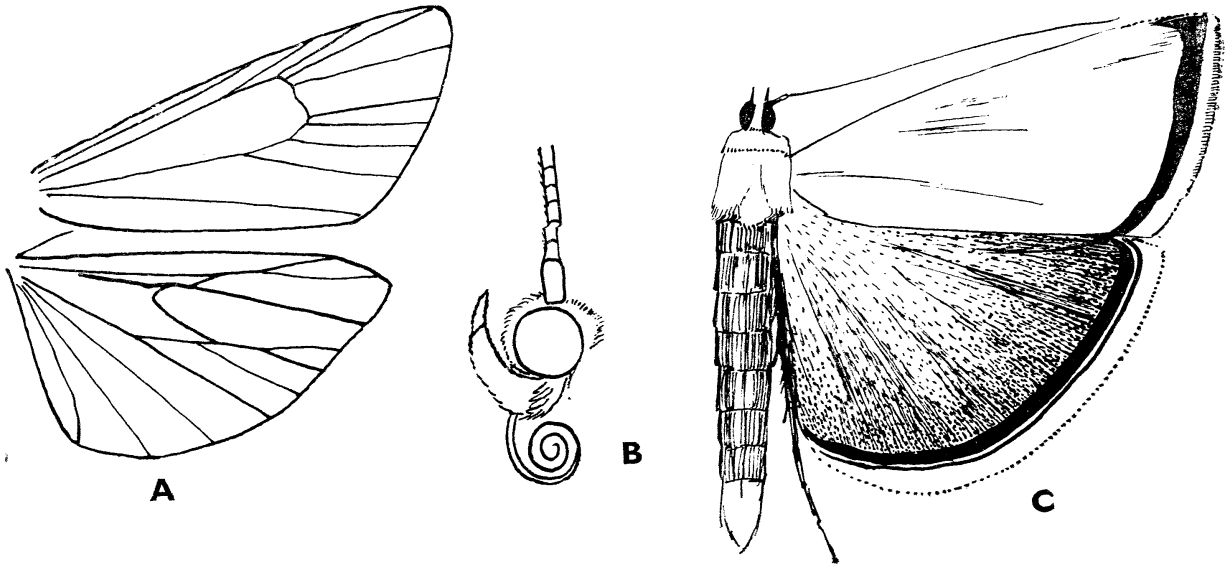

15. ábra. A: *Eurhodope* erezete és B: feje — C: *E. rosella* Sc. (Eredeti)

A nembe viszonylagosan sok faj tartozik; a palearktikus területen és Amerikában terjedt el. Hazánkból eddig 5 faját mutatták ki.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza.

1 (2) Elülső szárnyán a 2 sejtvégi fekete pont vékony és éles, félhold alakú folttá olvadt össze. Alapszíne ibolyaszürke, a tőteret széles és egyenes fehér keresztsáv zárja le, amelyet keskeny feketés árnyék, majd vöröses keresztsáv követ. A külső keresztsáv a sejt közepénél és a belsőérnél megtörik, a törési pontok között a sáv a külső szegély felé kiugrik, és az ott átszelt erek mentén zegzugosan fut le. A keresztsávot belülről fekete árnyék határolja; széles, ibolyásfekete árnyék húzódik a belső keresztsáv végéig is a felső szegélytől a belső szegélyig. A külső szegélytér fehéres, sötét behintéssel, az erek végén fekete pontok ülnek, amelyek az erek felé kissé kihúzódtak. Rojtja ibolyásszürke, 3 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéres sárgásszürke, a szegélyek mentén sötétebb, a tő felé egyre világosabb; a rojt tövén és a rojtban 1—1 sötét választóvonal húzódik. Elülső szárnyának fekete, félhold alakú foltja minden egyéb hozzá hasonló fajtól azonnal elkülöníti. A legnagyobb *Rhodophaea*-faj (16. ábra: B). 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. végétől IX. elejéig tart. Tápnövényei *Rhamnus*-félék

legatella Hbn.

2 (1) Elülső szárnyán a sejt végén 2 különálló fekete pont van.

3 (6) Elülső szárnyán a 2 fekete pont egymás fölött áll.

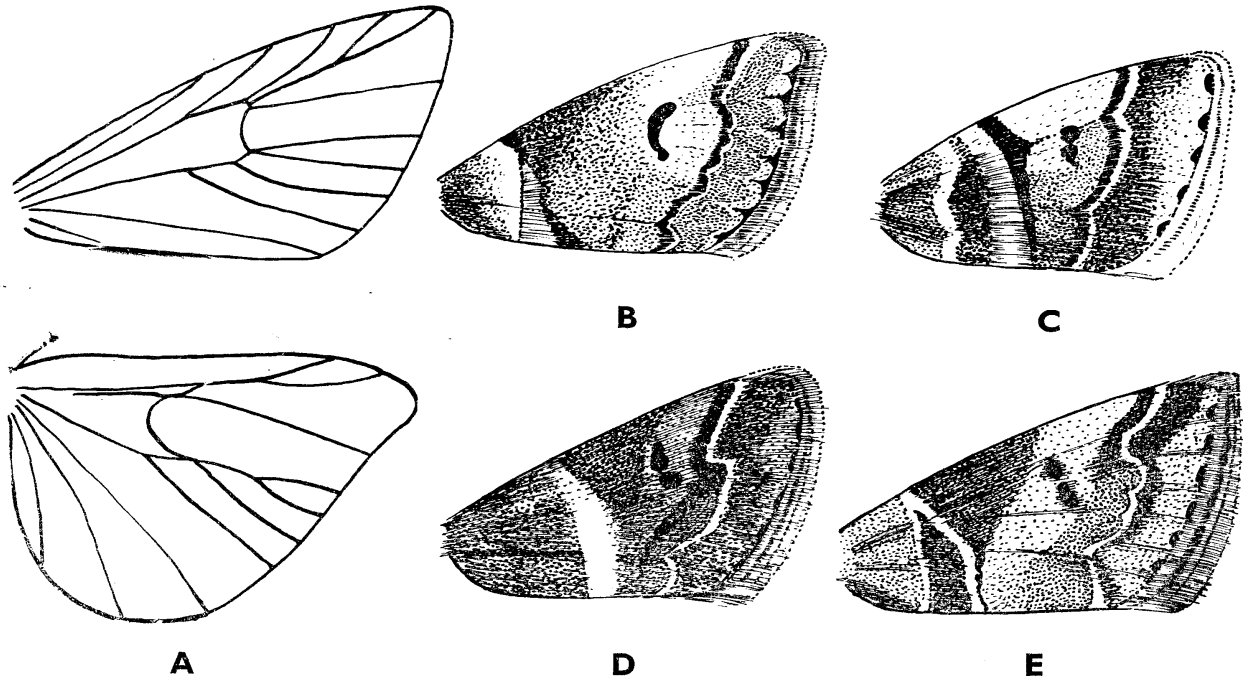

16. ábra. A: *Rhodophaea* erezete — B: *Rh. legatella* Hbn., C: *Rh. dulcella* Z., D: *Rh. marmorea* Haw. és E: *Rh. advenella* Zck. elülső szárnya (Eredeti)

4 (5) Elülső szárnyának a rajzolata hasonlít az előző fajéhoz, színezete azonban sötétebb és fehér behintése kisebb kiterjedésű, de tömöttebb. A belső keresztvonal ferdébben fut a belső szegélyre és kívülről nem kíséri vöröses keresztsáv; a külső keresztsávnak a külső szegély felé kiugró része nem zegzugos, hanem egyenes (valamennyi más fajon zegzugos vagy fogazott). Hátulsó szárnya szürkésbarna. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyói *Crataegus*-félék és a *Prunus spinosa* levelei alatt a gallyakhoz simuló piszkosfehér, selymes csövet szőnek. Főleg az erősen napsütéses, karsztos helyeken élő bokrokat kedvelik

suavella Zck.

5 (4) Elülső szárnya barnásszürke, a fehér behintés igen erős és terjedelmes, főleg a felső szegély mentén és alatta a középtéren, valamint a belső keresztvonal két oldalán, ahol a kétoldalról feketével szegélyezett okkersárgás-barna keresztsávot fogja közre. Erős fehér behintés van még a külső szegélytéren is. A külső keresztsáv keskeny, a külső szegélytér felé laposan kidomborodik, csak gyengén fogazott. A sejt 2 egymás fölött álló fekete pontja összeér. Rojtja fehér, 2 szürkés választóvonallal, az erek végén látható sötét foltocskák félkör vagy félhold alakúak. Hátulsó szárnya világos sárgásszürke, rojtja fehéres, 2 világosszürke választóvonallal (16. ábra: C). 18—20 mm.

Dél-Európában, Ausztriában és Magyarországon elterjedt faj, hazánkban mindenütt előfordul, de ritka. Repülési ideje VI—VIII. eleje. Tápnövénye a *Prunus spinosa*

dulcella Z.

6 (3) Elülső szárnyán a 2 sejtvégi fekete pont közül a felső a szegély közepéhez áll közel, az alsó a külső szöglethez.

7 (8) Tőtere széles, ibolyásbarna (a nem legsötétebb faja), a tőteret lezáró fehéressárga keresztsáv a sejt alsó határán megtörik, és innen függőlegesen a belső szegélyre fut; a keresztsávnak ez a része igen széles és feltűnő, a rajzolat uralkodó eleme. A középtér igen sötét barnásszürke, a sötét hamuszürkés behintés a külső keresztsáv csúcsától befelé a sejt közepéig terjed. A 2 sejtvégi fekete pont nem érintkezik egymással, a felső közelebb van a tőhöz. A külső keresztsáv igen ferde, középső része erősen kiugrik, fogazott, belül ibolyásfekete, kívül vörösesbarna árnyék kíséri. A külső szegélytéren gyenge és sötét, szürkésfehér behintés fekszik. Rojtja szürke, 2 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya és rojtja szürkésbarna (16. ábra: D). 18—20 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon sok lelőhelyről ismeretes. Repülési ideje V. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövényei *Crataegus*-félék és a *Prunus spinosa* (= *epelydella* Z.)

marmorea Haw.

8 (7) Tőtere keskeny, a tőteret lezáró keresztsáv keskeny és fehér, majd ibolyásfekete, végül pedig 1 okkersárgás keresztsáv csatlakozik hozzá. Alapszíne vörösesbarna, középtere erősen hamuszürkével behintett.

A külső keresztsáv keskeny, éles, a külső szegélytér felé kiugró része erősen fogazott, a külső szegély keskeny csíkja ismét hamuszürke. A sejt 2 fekete pontja igen ferde vonal mentén helyezkedik el. Rojtja szürkés, 3 választóvonallal, az erek végződésénél fekvő pontok félkör alakúak (16. ábra: E). Hátulsó szárnya szürkésbarna, rojtja sötét, 2 választóvonallal. A hasonló *Acrobasis consociella* Rag. hímjének csáptőízén kiugró fog van, egyébként a belső keresztsáv keskenyebb, és a külső keresztsáv jóval közelebb fut le a külső szegélyhez. Az *Acrobasis sodalella* Z. fekete sejtvégi pontjai kevésbé ferde vonal mentén helyezkednek el, hamuszürke behintése gyengébb, a fehér belső keresztsávhoz kívül okkervöröses keresztsáv csatlakozik. 18—20 mm.

Európai elterjedésű faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei *Crataegus*- és *Pyrus*-félék

advenella Zck.

9. nem: **Acrobasis** Z.

Mindkét ivar csápostora egyszerű, gyengén pillás, a hím csápjának tőízén azonban fölfelé meredő erős fog van. Ajaktapogatója az arca előtt erősen fölfelé görbül, csúcsíze majdnem olyan hosszú, mint a 2. íze, mindkettő gyengén szőrös. Állkapcsi tapogatója zömök (17. ábra: A). Elülső szárnya alig szélesedik ki, csúcsa kihúzott, hegyes. Erezetében az r_2 közel van az r_{3+4}

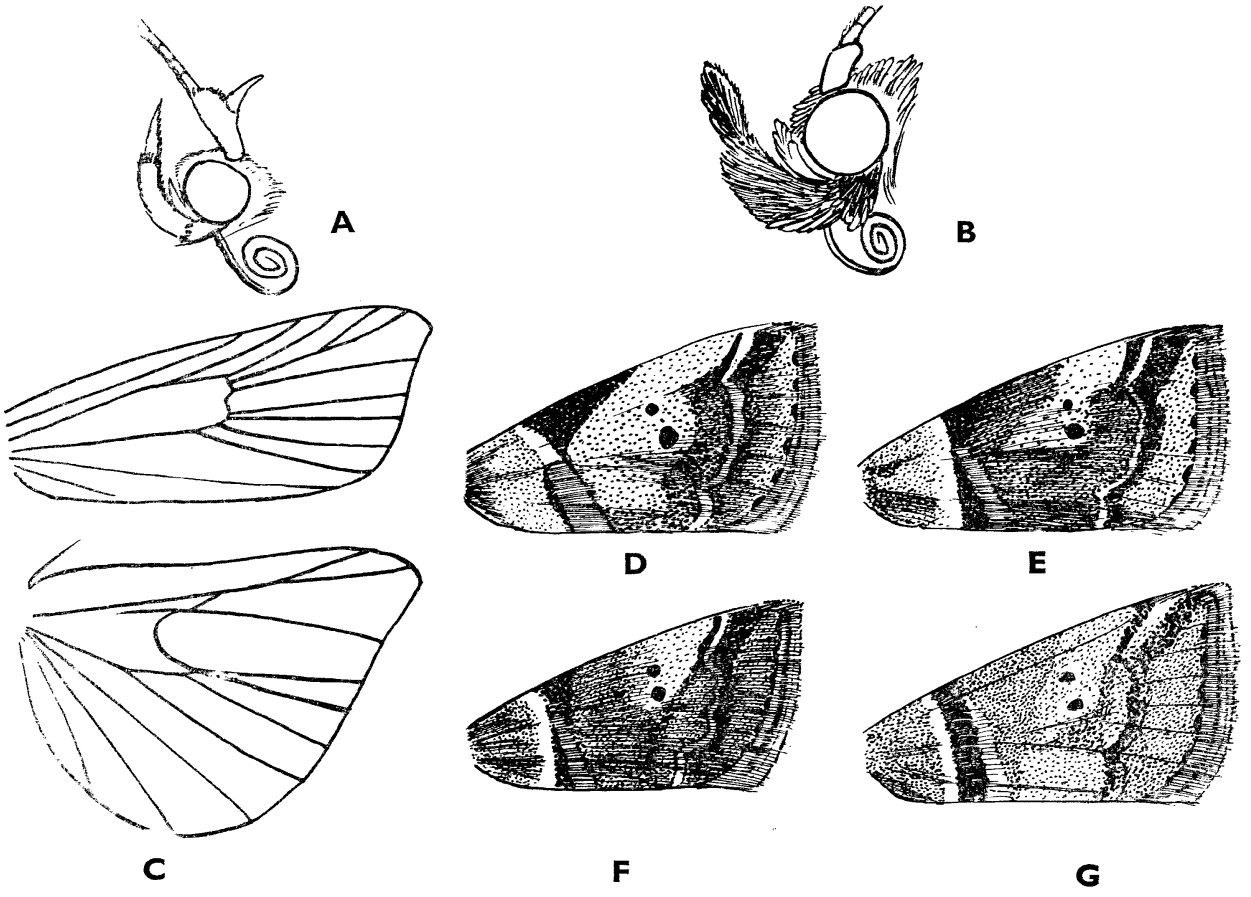

17. ábra. A: *Acrobasis tumidella* Zck. és B: *Rhodophaea legatella* Hbn. feje — C: *Acrobasis* erezete — D: *A. Fallouella* Rag., E: *A. sodalella* Z., F: *A. consociella* Rag. és G: *A. tumidella* Zck. elülső szárnya (Eredeti)

érpárhoz, az $m_{2,3}$ egymás mellett ered, egyenesek. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* apró nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az $m_{2,3}$ (ellentétben a *Rhodophaea* GN. nemmel) egy pontból ered a sejt alsó sarkából, esetleg igen apró nyélen ülnek, a cu_1 a sejt alsó sarka mögött ered (17. ábra: C). A fajok igen hasonlítanak a *Rhodophaea* GN. nem fajaihoz, de azok hímjeinek csáptőízén nincsen fog.

A nem az egész holarktikumban elterjedt, és igen sok fajt ölel fel. Hazánkból 5 faját mutatták ki. A Kisnyírről *A. glaucella* STGR. néven közölt példányt valószínűleg tévesen határozták (? *Fallouella* RAG.). Az *A. glaucella* STGR.-nek ugyanis, akárcsak az *A. centunculella* MN. és az *A. Turatii* SCHAW.-nak a legészakibb elterjedési határa a dalmát tengerpart, és így e fajok hazánkban nem fordulhatnak elő.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Egyes fajok a csalétket is nagy számban keresik fel (*tumidana* SCHIFF. és *tumidella* ZCK.). Gazdaságilag közömbösek, hernyóik tölgyféléken élnek.

1 (2) Az elülső szárny tőterét lezáró barnásfekete keresztsáv a felső szegélyen széles és élesen határolt nagy, háromszög alakú folttá terjedt ki. Alapszíne fehéresszürke, a belső és a külső szegély mentén barnás behintéssel. A külső keresztvonal piszkos sárgásbarna, belülről éles feketés árnyék kíséri, a keresztsáv a külső szegély felé kiugrik, és ott csipkés. A szárny csúcsa előtt erős fekete foltocska fekszik, az erek végződését a külső szegély mentén fekete pontsor jelzi. A sejt 2 fekete pontja apró, éles, ferde vonal mentén helyezkedik el. Rojtja szürke, 3 választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, sárgás választóvonala éles (17. ábra: D). 18—20 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, de ritka. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei tölgyfélék

Fallouella RAG.

2 (1) Elülső szárnyán a tőteret lezáró sötét keresztsáv a felső szegélyen nem szélesedik ki nagy, éles, háromszög alakú folttá.

3 (6) Elülső szárnyának a tőtere barnás vagy ibolyásszürke, nem vöröses, sőt az egész szárnyon alig látható vörös szín, kivéve az első keresztsávot kívülről kísérő okkervöröses sávot.

4 (5) Elülső szárnya barnásszürke, a belső keresztsáv fehér, éles és széles, ép, kívülről 1 feketés és 1 ferde okkervöröses sáv követi. A középtéren igen erős a fehéresszürke behintés. A sejtvégi 2 fekete pont közül az alsó erősen megnagyobbodott; ferde vonalban helyezkednek el. A külső keresztsáv keskeny, fehéres, középen a külső szegély felé ugrik ki, ott kissé fogazott; a keresztsávot belülről sötét árnyék kíséri. A szárny csúcsa előtt sötét folt fekszik, a külső szegélytér ismét erősen fehéres. Az erek végződésénél fekete pontok sorakoznak a külső szegély mentén. Rojtja szürkés, 3 választóvonallal (17. ábra: E). Hátulsó szárnya barnásszürke, a töve felé világosabb, rojtja szürkés, sötét választóvonala széles. A hasonló *Rhodophaea advenella* ZCK. sejtvégi sötét pontjai ferdébben helyezkednek el, hamuszürke behintése erősebb,

a tőtér fehér keresztsávjához okkersárgás és nem okkervöröses sáv csatlakozik. A *Rh. marmorea* HAW. világos belső keresztsávja élesen megtört, nem egyenes, a *Rh. suavella* ZCK. sejtvégi fekete pontjai egymás fölött helyezkednek el. 20—22 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon a Velencei-tó és Budapest környékén, valamint a Mátrában gyűjtötték. A többi irodalmi adat téves meghatározáson alapul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója tölgyfélék összehúzott levelei között él

sodalella Z.

5 (4) Elülső szárnyának alapszíne ibolyásszürke, különben igen hasonlít az előző fajhoz, de a sejtvégi pontok finomak, egyforma nagyok. Fehéresszürke behintése gyérebb, olykor egészen gyenge, hátulsó szárnya világosabb (17. ábra: F). Kisebb faj. 18—19 mm.

Közép- és Dél-Európában él, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei tölgyfélék

consociella RAG.

6 (3) Elülső szárnyának tőtere élénk okkervörös, a belső és a külső keresztsávot kísérő sávok élénk barnásvörösek.

7 (8) Tarka színezetű faj: tőtere élénk okkervörös, a fehér keresztsáv élesen elhatárolt, széles, és ferdén fut a belső szegélyre, kívül éles fekete sáv kíséri, amelynek pikkelyei a szárnyhoz simulnak, majd egy széles, barnásvörös keresztsáv következik, ez azonban nem éri el a felső szegélyt. A középtér barnásszürke, erős hamuszürke behintéssel; a 2 sejtvégi fekete pont éles, ferde vonal mentén helyezkedik el. A külső keresztsáv keskeny és piszkosfehér, olykor alig látható, a külső szegély felől barnásvörös árnyék határolja. A szegély keskeny és vörösesszürke. Rojtja szürkésfehér, 3 választóvonallal (17. ábra: G). Hátulsó szárnya barnásszürke, a tő felé világosabb, rojtjában éles választóvonal van. 18—20 mm.

Európai faj, Magyarországon eddig csak Sopronban, Csornán, Pótharasztpusztán, Budapesten és Pusztavacson gyűjtötték. Ritka. A többi irodalmi adat megbízhatatlan, illetve téves meghatározáson alapul. Hernyója tölgyfélék összehúzott levelei között él. Repülési ideje VII., VIII. (= *Zelleri* RAG.)

tumidella ZCK.

8 (7) Igen hasonlít az előző fajhoz, de a tőteret lezáró fehér keresztsávot kísérő fekete keresztsáv pikkelyei igen nagyok, és a szárny síkjából felmerednek, úgyhogy keresztben futó, mintegy domború bordát alkotnak. Színezete is egyszerűbb, a világos barnáspiros szín egyöntetűen kiterjed a közép- és szegélytérre, a fehér és sötét pikkelybehintés igen gyér. A külső keresztvonal fehéres, de alig látható, a sejtvégi 2 feketés pont nagyon homályos. 18—20 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei tölgyfélék (= *rubrotibiella* FR.)

tumidana SCHIFF.

10. nem: **Catacrobasis** Gozm.

A hím csápja gyengén pillás, tőízén kicsi fog van, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója az arca előtt görbül fel, csúcsíze közel olyan hosszú, mint a 2. íze, állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (18. ábra: B). Elülső szárnya gyengén kiszélesedik, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_2 közel ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az m_{2+3} szintén nyélen van. Hátulsó szárnya lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_{2+3} szintén hosszú nyélen ül (18. ábra: A).

A nemben eddig csak 1 faj ismeretes, ez hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Hernyói gyümölcsfákon élnek.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürkésfekete, gyér fehér behintéssel. A tőteret 2 fehér keresztsáv zárja le, közöttük és kétoldalt fekete keresztsávok húzódnak. A 2 sejtvégi fekete pont függőlegesen egymás fölött helyezkedik el, és egymást érintik. Előttük apró és elmosódott körvonalú fehér foltocska van, s a belső szegélyen is 1 nagy, fehér folt támaszkodik a tőtér utolsó fekete keresztsávjának. A külső keresztsáv ferde, fehér, belülről fekete, kívülről szürkésfekete árnyék kíséri, mindkettő kissé fogazott. A külső szegélytér fehér behintése gyenge, az erek végén fekete tővonal húzódik. Rojtja szürkés, 3 választovonallal (18. ábra: C). Hátulsó szárnya sötétszürke, világos rojtjában 2 választóvonal húzódik. 18 mm.

Közép- és délkelet-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei körte, alma, egyéb gyümölcsfák és kökény. — K ö r t e l e v é l m o l y

obtusella Hbn.

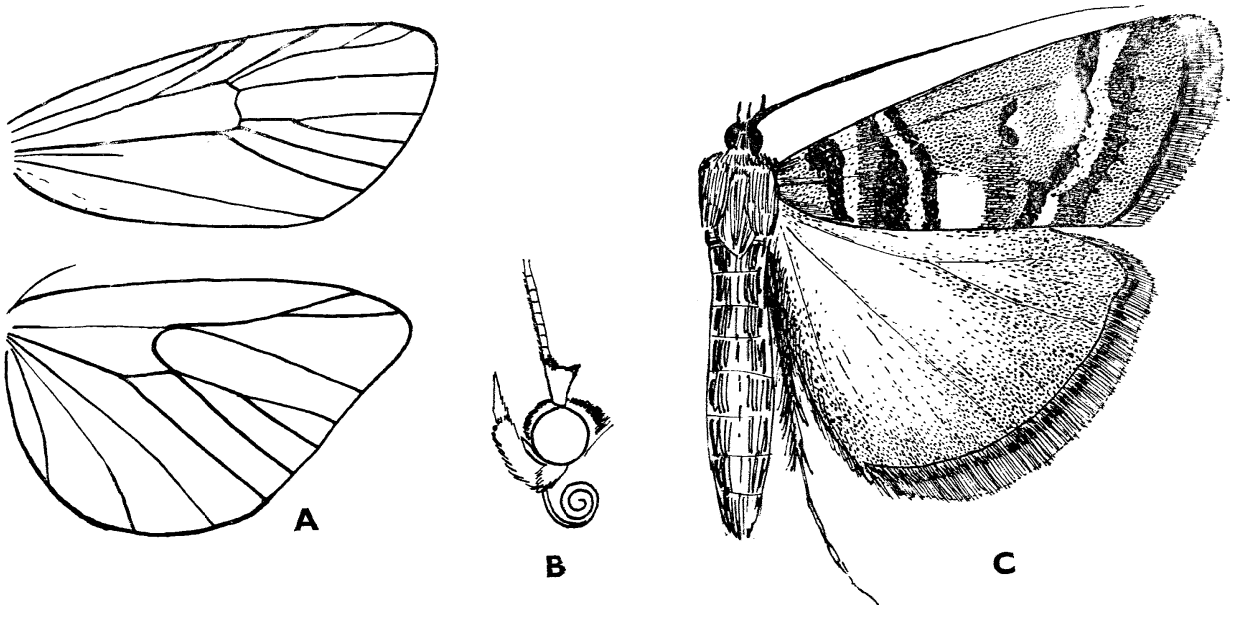

18. ábra. A: *Catacrobasis* erezete és B: feje — C: *C. obtusella* Hbn. (Eredeti)

11. nem: **Alophia** RAG.

A hím csápja első 5 ostorízének a belső oldalán lemezek vannak, az 5. íz lemeze fogszerű nyúlvánnyá élesedik. A nőstény csápja egyszerű, mindkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója egyenesen fölfelé mered, szőrös, csúcsíze igen apró, állkapcsi tapogatója legyezőszerűen szétterül. Arcán kúp alakú kinövés van (19. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az r_2 viszonylagosan távol ered a sejt felső sarkától és a nyélen ülő r_{3+4} érpártól, amely viszont egy pontból ered az m_1 érrel. Az $m_{2,3}$ egy darabig szorosan egymás mellett halad, majd elválnak egymástól és kiegyenesednek. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van, az m_1 anasztomizál velük, az m_{2+3} hosszú nyélen ül, szorosan mellettük ered a cu_1 (19. ábra: A).

A nembe csak 1 faj tartozik, amelyet hazánkban is találtak.
A lepkék éjszaka repülnek, gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne tompa szürkésbarna, barna és fehér mintázattal. A tőteret sötétbarna és fehér keresztsáv zárja le, a felső szegélyen erős a fehér behintés. A külső keresztsáv fehér, középen a külső szegély felé kidomborodik, mindkét oldalról sötét árnyék szegélyezi. A középtérbe a felső szegély felől erős fehér behintés hatol be. A külső szegély mentén szintén erős a fehér behintés. A rojt tővonala barna, a rojt maga szürke, 3 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke (19. ábra: C). 20—22 mm.

A Földközi- és a Fekete-tenger környékén elterjedt faj, Magyarországon csak Kaposvárról ismeretes, de gyűjtötték az erdélyi Borosjenőn is. Repülési ideje VI. Hernyója a *Pistacia terebinthus* és a *P. lentiscus* levéltetvek által okozott gubacsaiban él

combustella HS.

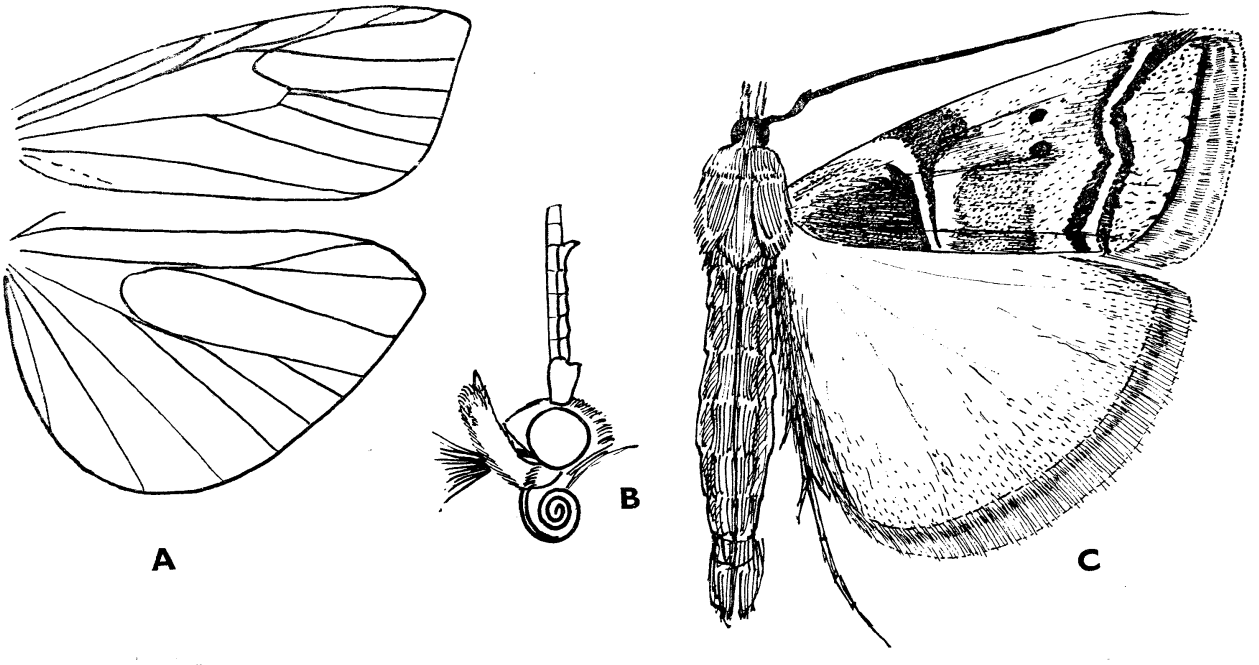

19. ábra. A: *Alophia* erezete és B: feje — C: *A. combustella* HS. (Eredeti)

12. nem: **Phycita** CURT.

A hím csápjának első 6—7 ostoríze mélyen kivájt, a vájatban nagy pikkelycsomók fekszenek. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, az arca előtt felgörbülő, csúcsíze apró, hegyes, állkapcsi tapogatója fonálszerű (20. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, hosszú. Erezetében az r_2 közel ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az m_{2+3} nyélen van. Hátulsó szárnya széles, hosszú, csúcsa lekerekített. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van, az m_{2+3} igen hosszú nyélen ül, egy pontból ered a cu_1 érrel az igen rövid sejt alsó sarkából (20. ábra: A).

A nem fajai Dél-Európában és a Földközi-tenger környékén terjedtek el, hazánkból eddig 3 faját mutatták ki. A *Ph. poteriella* Z. és a *Ph. nephodeella* RAG. hazánkban nem fordulhat elő, minthogy ezek elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

1 (2) Hátulsó szárnya teljesen, üvegszerűen átlátszó. Elülső szárnyának alapszíne fehéres hamuszürke, a tőtér igen hosszú, azaz a belső keresztsáv majdnem a szárny közepén helyezkedik el, kifelé 4 félkör alakú hullámot vet. Belül a belső szegélyen gyakran világosbarna színezet látható. A sejt végén meredek fekete vonalka van, mögötte az ereken 5 rövid fekete vonal látható. A külső keresztsáv erősen fogazott, a felső szegély alatt élesen megtörik, mindkét oldalról sötét barnásszürke árnyék kíséri. A külső szegély mentén az ereken nagy fekete foltok ülnek, rojtja szürke, 3 fehéres választóvonal van rajta. Nagyobb faj: 28—30 mm.

Dél-Franciaországban, Dalmáciában, Svájcban és Olaszországban gyűjtötték, továbbá Herkulesfürdőn. Magyarországról még nem mutatták ki. Repülési ideje VII. Tápnövénye az *Acer campestre*

[**coronatella** GN.]

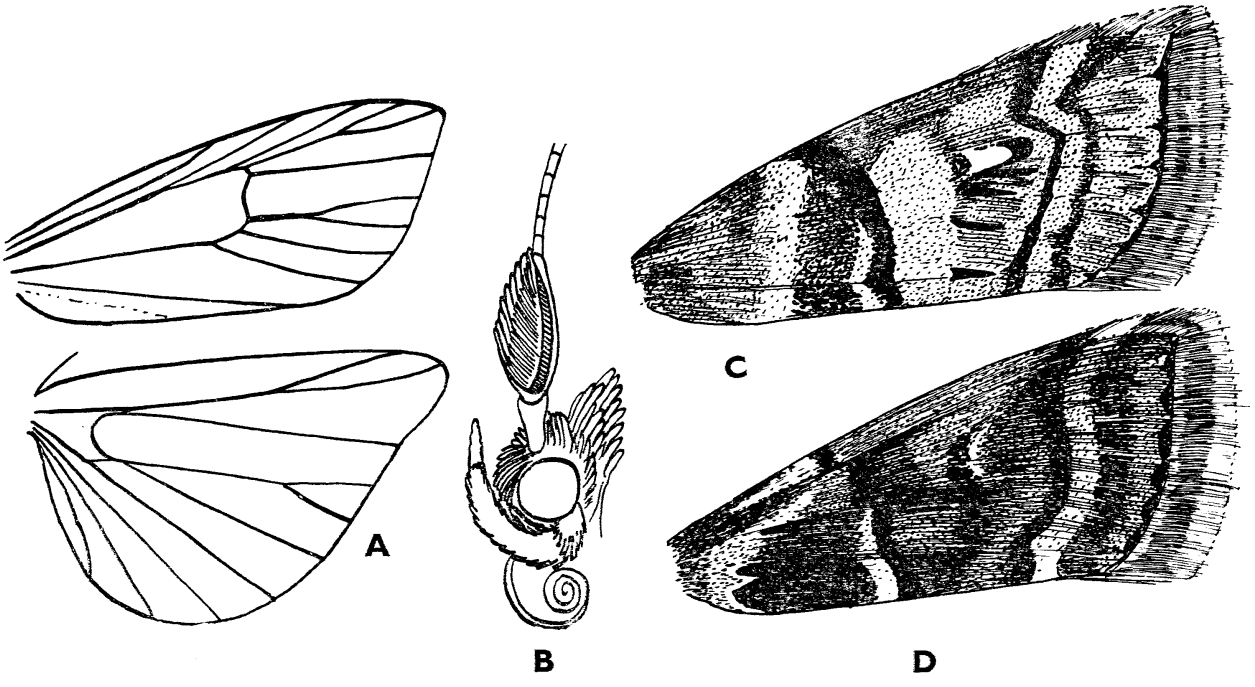

20. ábra. A: *Phycita spissicella* F. erezete és B: feje — C: *Ph. spissicella* F. és D: *Ph. meliella* MN. elülső szárnya (Eredeti)

2 (1) Hátulsó szárnya csupán áttetsző vagy barnásszürke.

3 (4) Elülső szárnyának középterén a sejtből kilépő ereken éles, rövid fekete vonalak fekszenek. Alapszíne igen változó: sötétszürke, barnásszürke, fehéres palaszürke vagy élénk kékesszürke. A belső és a külső világos keresztsávot kétoldalról sötét árnyék kíséri; kékesszürke példányokon ez az árnyék élénk koromfekete és a rajzolat uralkodó tényezője. A belső keresztsáv csak kissé törik meg, a sejt végén fehér foltocska van, a végsőéren is látható néhány fehér és fekete vonalka. A tőtéren a nem kékes színű példányokon vöröses behintés látható, főleg a belső szegély mentén. A külső szegélyen az erek végén nagy, fekete pontok vannak, amelyek néha kihúzódnak az erekre is. Rojtja világosszürke, 3 választóvonallal (20. ábra: C). Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja világos, 2 sötét választóvonallal. 23—25 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon tölgyesekben mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója tölgyfélék összeszőtt levelei között él

spissicella F.

4 (3) Elülső szárnyának középterén a sejtből kilépő ereken nincsenek éles, rövid, fekete vonalak.

5 (6) Elülső szárnyán a tőtér belső szegélyén, sőt a tőtér belsejére kiterjedően is erős feketésbarna behintés van. Alapszíne sötét barnásszürke, illetőleg fekete, a belső fehéres keresztsáv igen ferdén fut a felső szegélytől a belső szegély közepéig, kétoldalt sötét árnyék kíséri. A sáv többször élesen megtört és meglehetősen elmosódott. A gyengén hullámos külső keresztsáv szintén elmosódott, kétoldalt sötét árnyék szegélyezi; a középtérben sok a szürkés, illetve barnásfekete behintés; a középtér legvilágosabb része a sejtvégi fehér foltocska körül van. A külső szegélytér ismét világosabb, piszkos fehéresszürke, az erek végén fekete pontok vannak. A világos pikkelyek közé sárgásbarna pikkelyek is vegyülnek. Rojtja sötét színű, erős választóvonal van rajta (20. ábra: D). Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke. 24—26 mm.

Görögországi és kisázsiai faj, amelyet a dalmát tengerparton és Herkulesfürdőn is gyűjtöttek. Magyarországon Fóton és a Budakeszi mellett fekvő Hárshokorhegyen fogták. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg tölgy; a lepke láthatólag a karsztos, molyhostölgyes élőhelyeket kedveli

meliella Mn.

6 (5) Elülső szárnyának tőterén nincsen sötét feketésszürke vagy barna színezet, legfeljebb 1 világos sárgásszürke folt látható a belső szegélyen. Alapszíne világos sárgásszürke vagy szürkésbarna, a belső keresztsáv többször élesen megtörik, és majdnem merőlegesen fut a felső szegélytől a belső szegély felé. A sötét behintés a világos keresztsávok szegélyein is gyér, a mintázat ezért elmosódott. Sok a fehér pikkely, főleg a középtéren és a külső szegély mentén, a sejtből kilépő ereken pedig egyes példányokon nem fekete, hanem fehér vonalkák húzódnak.

Rojtja világos szürkéssárga, 3 fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke. 24—25 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

Metzneri Z.

13. nem: **Dioryctria** Z.

A hím csápostora a tőíz fölött meggörbült, az első 5 ízen kis pikkelycsomók ülnek, a csápostor erősen pillás vagy egyoldalúan fogazott. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója nagy, fölfelé meredő, szőrös, csúcsíze rövid, hegyes, állkapcsi tapogatója fonálszerű (21. ábra: B). Elülső szárnya hosszú, alig kiszélesedő, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 közvetlenül a nyélen ülő r_{3+4} mellett ered, az m_{2+3} nyélen van, a sejt alsó sarkánál ered. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő, sejtje rövid, az *sc* + *rr* nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 velük egy pontból ered a sejt alsó sarkánál (21. ábra: A).

A kis fajszámú nem Európában és Amerikában terjedt el, hazánkból eddig 3 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Hernyóik fenyőfélék tobozaiban és hajtásaiban élnek, tömeges fellépésük esetén kárt okozhatnak, rendszerint azonban csupán másodlagos kártevők az *Evetria*-fajok (Tortricidae) kártevése nyomán.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne világosbarnával kevert barnásfekete, szürke szín alig látszik, úgyhogy a szárny összbenyomásában barna színű. A tőteret barnásvörös keresztsáv zárja le, amely nem ér a felső szegélyig, mögötte következik a kétszer élesen megtört fehér keresztsáv.

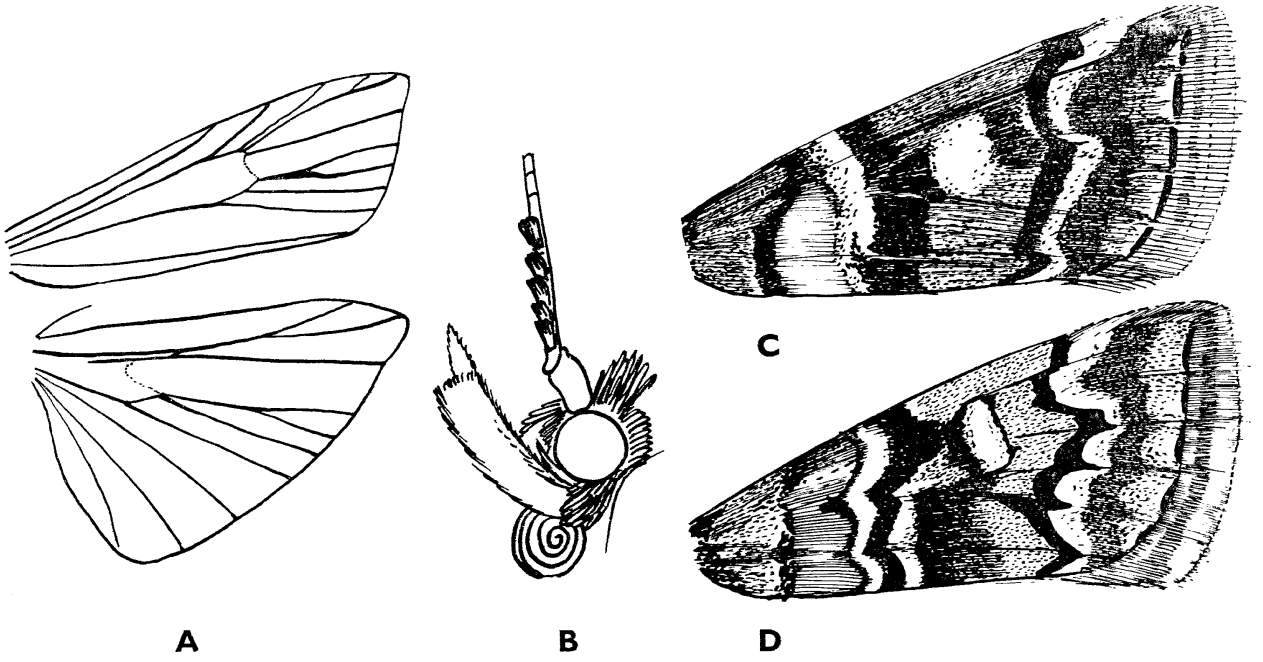

21. ábra. A: *Dioryctria* erezete és B: feje — C: *D. splendidella* HS. és D: *D. abietella* Schiff. elülső szárnya (Eredeti)

A külső fehér keresztsáv a szárny csúcsa alatt és a külső szöglet fölött élesen megtörik, a középtér felől kísérő feketésbarna árnyéka erősen zegzugos és fogazott. A középtérben a belső szegélytől barnás folt nyúlik a sejtvégi fehér folt alá, a fehér folt közel fekszik a külső keresztsáv fekete árnyékához, és rendszerint sötét színfolt köti össze vele. A külső szegély világosbarnával kevert hamuszürke, a rojt tővonala fekete, rojtja világosbarnás, fehéres választóvonallal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. 26—27 mm.

Németországból leírt faj, Magyarországon eddig még nem találták. Repülési ideje VI. Tápnövénye a *Picea excelsa*

[**Schützeella** FUCHS]

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne fehéresszürkével kevert feketésszürke, barna pikkelyek csak helyenként és igen gyéren láthatók.

3 (4) Elülső szárnyán a külső keresztsáv alsó része teljesen ép, nem zegzugos és nem fogazott. A tőtéren feketésszürke folt van, majd a belső szegélyből 1, a felső szegélyt el nem érő, keskeny fekete és 1 széles vörösesbarna keresztsáv emelkedik ki, amelyhez a háromszor kissé megtört fehér belső keresztsáv illeszkedik. A sejtvégi nagy fehér foltot 3 oldalról (a belső keresztsáv csúcsa és alja, valamint a külső keresztsáv felől) feketésszürke árnyék veszi körül. A külső keresztsáv fehéres, elöl feketésszürke, hátul fekete árnyékkal, a külső szegélytéren fehéres behintés van. A rojt tővonala fekete, szaggatott, rojtja szürke, 2 választóvonallal (21. ábra: C). Hátulsó szárnya világosszürke. A legnagyobb *Dioryctria*-faj. 28—34 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon Hévizen, Kaposvárott és Királyhalmon gyűjtötték, ritka. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója fenyőfélék tobozában él, gallyakban és rügyekben nem károsít

splendidella HS.

4 (3) A külső keresztsáv alsó része erősen fogazott vagy zegzugos lefutású.

5 (6) Mintázata igen éles, a feketésszürke és fehéresszürke pikkelyek határozott rajzolattá tömörültek. A tőtéren feketés folt van, a rákövetkező vörösesbarna keresztsáv rendszerint a felső szegélyig ér, a belső keresztsáv háromszorosan hullámos, akárcsak az őt kívülről kísérő fekete keresztsáv; előtte elmosódott és a felső szegélyt el nem érő fehér keresztsáv húzódik. A középtérben a belső szegélytől a sejtvégi nagy fehér folt alá széles feketés árnyék húzódik, a fehér folt a tér közepén foglal helyet, a külső szegély felől nincsen fekete kerete, és a külső keresztsáv zegzugos fekete árnyékával sem áll összeköttetésben. A külső keresztsáv fehér, belülső szegélye fekete, erősen fogazott. A szegélytér fekete, rajta fehér foltok vannak. A rojt tővonala fekete, rojtja szürke, 2 választóvonallal (21. ábra: D). Hátulsó szárnya szürke. 24—28 mm.

Európai és kelet-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Hernyója fenyőféléken él, éspedig részben azok tobozában, részben hajtásaiban. Rendszerint *Evetria*-fajok (Tortricidae) kártevése nyomán lép fel

abietella SCHIFF.

6 (5) Mintázata erősen elmosódott: a fehéresszürke és feketésszürke pikkelyek szinte egyforma arányban és sűrűségben oszlanak el a szárnyon. Különben hasonlít az előző fajhoz, de a rajzolat egyöntetűen szürkésebb, a külső keresztsáv alsó része pedig kevésbé fogazott, sőt esetleg egyenes. Kisebb faj. 22—24 mm.

Európai faj, Magyarországon Kaposvárott, Újpesten, Isaszegen és Bátorligeten gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei fenyőfélék

mutatella FUCHS

14. nem: **Pterothrixidia** AMS.

Mindkét ivar csápja egyszerű, gyenge és apró pillákkal fedett. Ajaktapogatója az arca előtt egyenesen fölfelé mered, csúcsíze rövid, zömök, végén hegyes (22. ábra: B). Elülső szárnya erősen kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{3+4} nyélen van, az $m_{2,3}$ egymás mellett ered, egyenesek. Hátulsó szárnya széles, csúcsa lekerekített. Erezetében az *sc* külön fut le az *rr* mellett, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 a sejt alsó sarka mögött ered. A nőstények zömökebbek, szárnyuk rövidebb és szélesebb, mint a hímeké (22. ábra: A).

A nem palearktikus elterjedésű, hazánkból eddig 2 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Sztyep jellegű területeken fordulnak elő. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán 2, jól látható keresztsáv van. A hím alapszíne világos vörösesbarna. A belső keresztvonal majdnem meredek, a külső ferde, és középen erősen kidomborodik a külső szegély felé; mindkettő világossárgás. A középtér kissé sötétebb, mint a szárny többi része. A sejt végén alig látható apró, feketés pont van. Rojtja szürke, 2 sárgás választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke (22. ábra: C). A nőstény sokkal sötétebb barnásvörös, a belső szegély felé szinte már

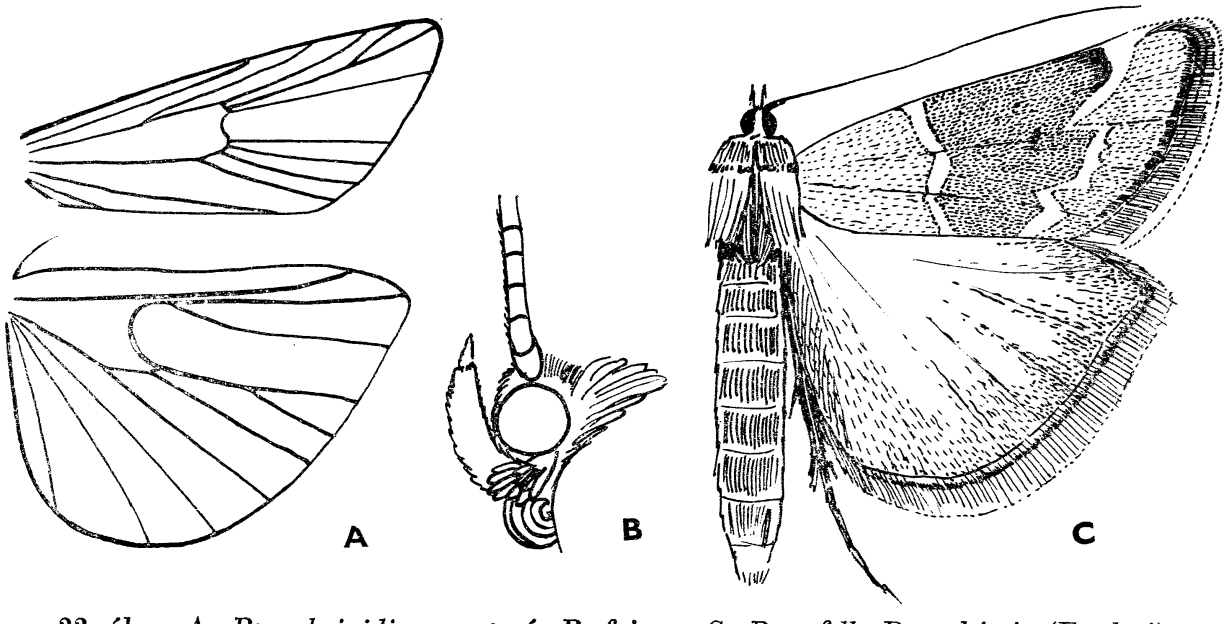

22. ábra. A: *Pterothrixidia* erezete és B: feje — C: *P. rufella* DUP. hímje (Eredeti)

barnásfekete. Külső keresztvonala meredekebben fut a belső szegélyre. Hátulsó szárnya feketésszürke. Hím: 28—30 mm, nőstény: 22—26 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj, Magyarországon Sukorón és Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen (= *crudella* Z.)

rufella DUP.

2 (1) Elülső szárnyán nincsenek keresztvonalak. A hím szárnyának tő- és középtere erősen hamuszürkével fedett, szegélytere sárgásbarna. Nősténye barnásfekete. Hátulsó szárnya feketésszürke. Szárnyai általában keskenyebbek és megnyúltabbak, mint az előző fajéi. Hím: 26—28 mm, nőstény: 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Kisázsiában is előfordul. Magyarországról egyetlen budapesti adat ismeretes a múlt századból. Repülési ideje VI., VII. Hernyója az *Euphorbia cyparissias* gyökerén él

impurella DUP.

15. nem: **Trachonitis** Z.

Hímjének csáptőíze görbe, a csápostor viszonylagosan hosszú pillákkal kétsorosan pillázott. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója előre- és fölfelé mutat, 2. íze szőrös, csúcsíze rövid. Állkapcsi tapogatója nagy, fonálszerű, csúcsán hosszú pikkelyek vannak (23. ábra: B). Elülső szárnya erősen kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 a nyélen ülő r_{3+4} tövéből ered a sejt felső sarkában, az $m_{2,3}$ egymáshoz közel ered, egyenesek. Hátulsó szárnya széles, csúcsa alig lekerekített. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van, az $m_{2+3} + cu_1$ szintén (23. ábra: A).

A nembe csak 1 európai faj tartozik, amely nálunk is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

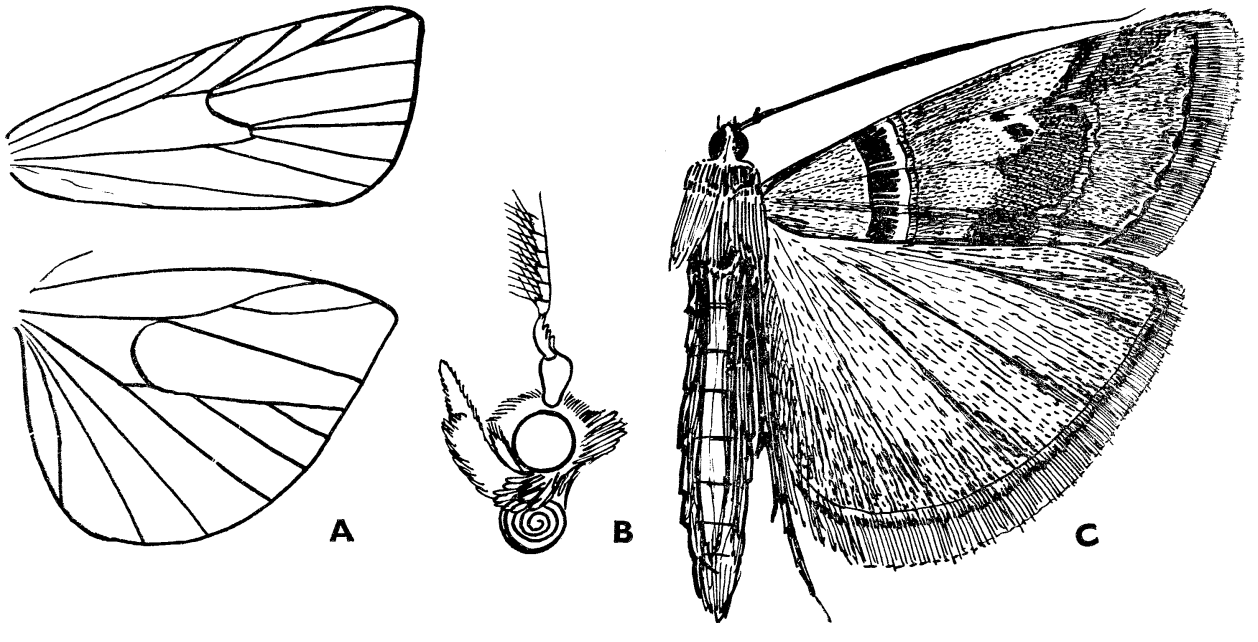

23. ábra. A: *Trachonitis* erezete és B: feje — C: *T. cristella* HBN. (Eredeti)

— — Elülső szárnyának alapszíne hamuszürkével kevert szürkésbarna. A tőteret erősen fölmeredő fekete pikkelyekből álló, majdnem egyenes és meredek keresztsáv zárja le, előtte és mögötte okkersárgás-szürke pikkelyek vannak, majd megkettőzött fekete keresztvonal, ennek pikkelyei azonban a szárny síkjához simulnak. A középtéren ferde irányú, fehéres behintés fekszik, a 2 sejtvégi fekete pont éles, az alsó nagyobb, ferde vonal mentén helyezkednek el, udvaruk világos. A külső fehéres keresztvonal kétszer igen élesen megtörik, és közepén a külső szegély felé kiszögellik, ott erősen fogazott. A külső szegélyen szintén erős fehér behintés van. A fehéres rojtnak 1 éles tővonala és 2 halvány választóvonala van. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja fehéresszürke, választóvonala sötét (23. ábra: C). 20—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Evonymus*- és *Betula*-félék, valamint a *Prunus spinosa*

cristella Hbn.

16. nem: **Abrephia** Ams.

A hím csápjának tőíze erősen görbült, sűrűn pillás, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója az arcához simulva fölfelé görbül, 2. íze igen vastag, szőrös, csúcsíze apró, tompa. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (24. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_2 ívelt, az $m_{2,3}$ különváltan fut, egyenesek. Hátulsó szárnya szélesen lekerekített. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van, az m_1 anasztomizál velük, az $m_{2+3} + cu_1$ nyélen van, a 2 utóbbi ér ívben hajlott, a sejt alsó sarkából ered (24. ábra: A).

A nembe csak 2 palearktikus faj tartozik, közülük 1 Magyarországon is előfordul. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

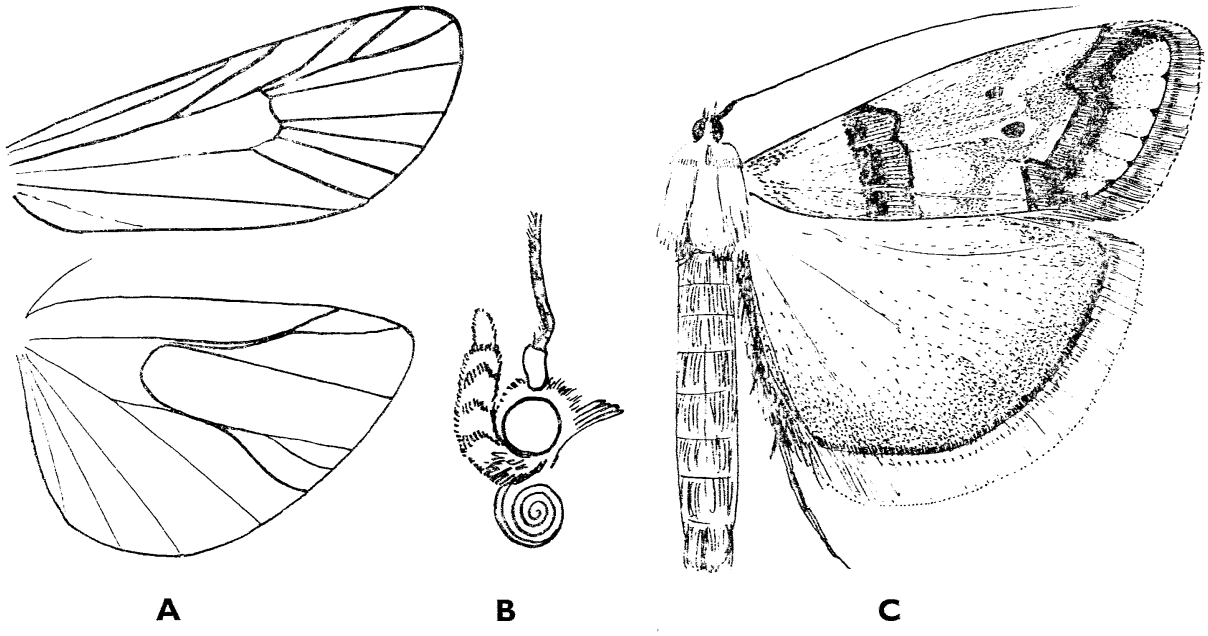

24. ábra. A: *Abrephia* erezete és B: feje — C: *A. compositella* Tr. (Eredeti)

— — Elülső szárnya világos barnásszürke, rajta még világosabb, sűrű, fehéres hamuszürke behintés látható. A tőteret 2 ferde fekete és 1 barna keresztsáv zárja le. A fekete sáv szaggatott, pikkelyei a szárny síkjából fölmerednek, a 2 sáv között a szárny okkeresbarna. A középtér majdnem teljesen fehéresszürke, a 2 sejtvégi fekete petty nagy, a felső közelebb van a tőhöz, udvaruk világos. A külső keresztvonal okkerbarnás, kétszer élesen megtörik, belülről fekete, kívülről barna árnyék kíséri. A külső szegélytér erősen fehéresszürke, a rojt tővonala feketés. Az erek végén sötét pontok ülnek, rojtja szürkés, 2 választóvonallal. Hátulsó szárnya világosszürke, a töve felé világosabb. Rojtja fehéres, tővonala vékony (24. ábra: C). 16—18 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, síkvidékeken gyakori. 2 nemzedéke IV—IX. repül. Hernyója *Helianthemum-* és *Artemisia*-félék tőlevelei alatt él

compositella Tr.

17. nem: **Microthrix** Rag.

A hím csápostorának első 5—6 íze mélyen kivájt, meggörbült, a mélyedésben hatalmas pikkelypamacs foglal helyet. A nőstény csápja egyszerű, mindkét ivar csápostora gyengén pillás. Ajaktapogatója ferdén előremeredő, csúcsíze csaknem fele olyan hosszú, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója fejlett, de fonálszerű (25. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, az m_{2+3} szintén nyélen ül. Hátulsó szárnya széles, csúcsa kihegyezett. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van az m_1 szabadon fut, az m_{2+3} nyélen van, és a cu_1 érrel együtt a sejt alsó sarkából ered (25. ábra: A).

A nembe 1 palearktikus faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepke éjszaka repül, a mesterséges fényt felkeresi. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnya sötét feketésszürke, a külső szegély felé valamivel világosabb. Feketés tőterét széles, fehér keresztsáv zárja le. A sejtben

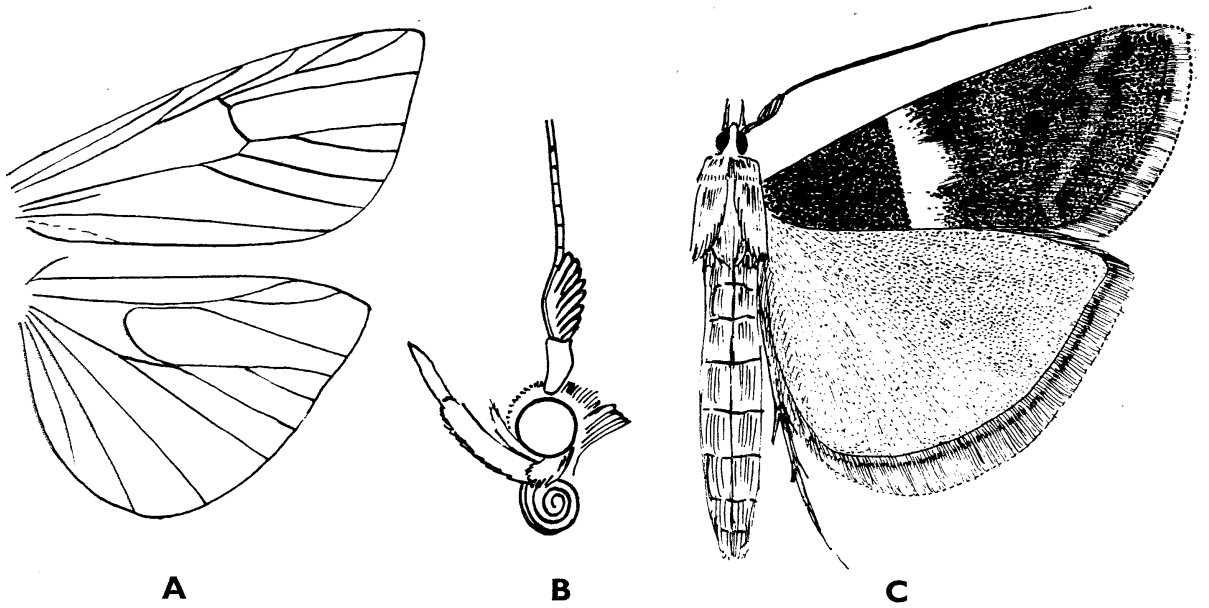

25. ábra. A: *Microthrix* erezete és B: feje — C: *M. similella* Zck. (Eredeti)

gyenge fehéres behintés van, a külső keresztvonal elmosódott, piszkos-fehér, középen élesen kiszögellik a külső szegély felé. Rojtja szürke, a sejt fekete pontja többnyire teljesen homályos. Hátulsó szárnya szürke, rojtja világosabb, erős választóvonallal (25. ábra: C). 16—20 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója tölgyfélék levelein selymes szövedéket készít

similella Zck.

18. nem: **Serrulacera** Ams.

A hím csápja egyoldalúan erősen fogazott, a fogakon nagy pillák vannak, a csápostor első 6—7 íze meggörbült, kivájt, a mélyedésben nagy pikkelycsomó foglal helyet. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója ferdén előremutat, vastag, szőrös, csúcsíze apró, zömök. Állkapcsi tapogatója fejlett, fonálszerű (26. ábra: B). Elülső szárnya hosszú, kiszélesedő, csúcsa alig lekerekített. Erezetében az r_2 a rövid nyélen ülő r_{3+4} érpár mellett ered, az $m_{2,3}$ egyenes, egymástól elváltan, nem egy pontból erednek. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* szabad, az $rr+m_1$ a sejt felső sarkából ered, a sejt mélyen behúzott, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 a sejt alsó sarka előtt ered (26. ábra: A).

A nembe eddigi ismereteink szerint csak 2 palearktikus faj sorolható. Mindkettő Magyarországon is előfordul.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Nagyobb faj. Elülső szárnya barnásszürke, rajzolata éles. A 2 világos sárgásszürke keresztsáv erősen szaggatott, a sávot a tő felől kísérő

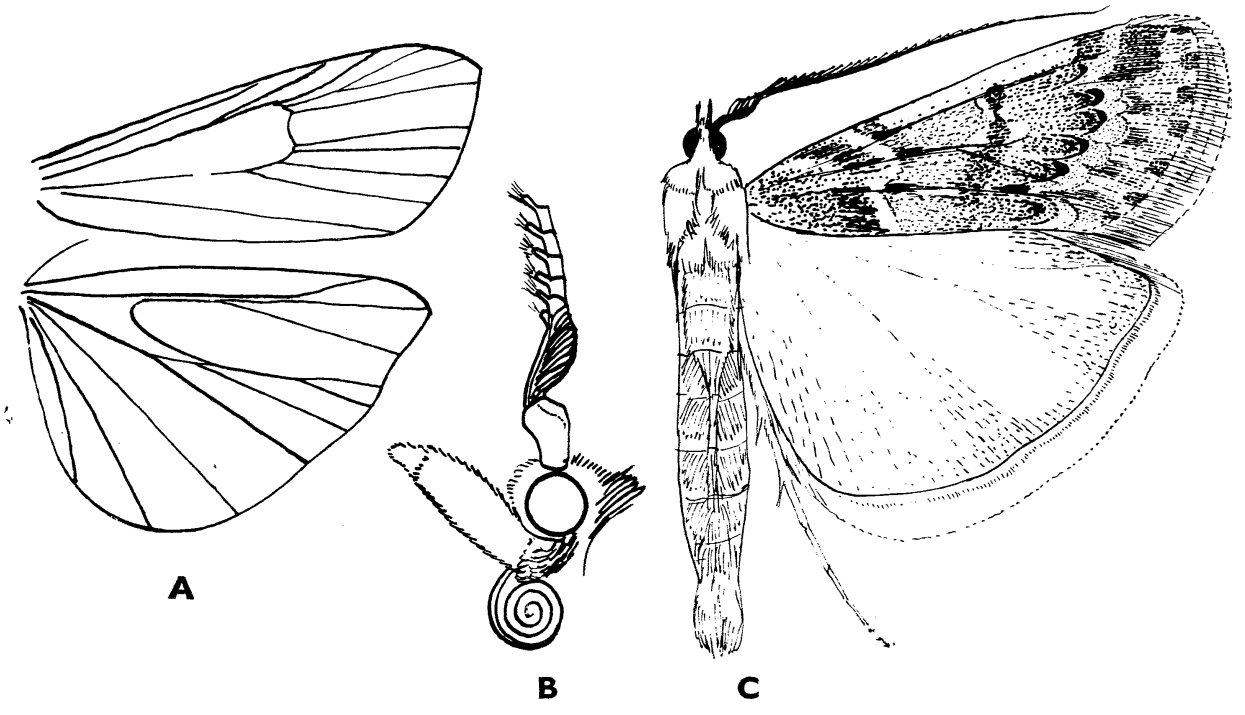

26. ábra. A: *Serrulacera* erezete és B: feje — C: *S. gregella* Ev. (Eredeti)

sötét árnyékok szintén foltokká szakadòztak. A 2 sejtvégi sötét pont homályos. A külső szegélyen az erek végét apró, sötét pontok jelzik. Hátulsó szárnya igen világos barnásszürke (26. ábra: C). 28—34 mm.

Ázsiai faj, elterjedésének nyugati határa a Kárpát-medence sztyep jellegű területein húzódik. Magyarországon kimutatott lelőhelyei Bátorliget, Királyhalom, Mezőberény, Budapest környéke, Sukoró és Dinnyés. Repülési ideje VIII., IX. eleje. Tápnövénye ismeretlen

gregella Ev.

2 (1) Kisebb faj. Rajzolata erősen elmosódott, alig látható. Mindkét világos keresztvonala csak oldalról beeső fényben vehető ki, akkor is gyengén; belül nem kísérik sötét árnyékok vagy foltok. A sejt 2 sötét pontja teljesen homályos. Hátulsó szárnya áttetszően világos barnásszürke. 26—28 mm.

Eddig csak Dalmáciában, Irán északkeleti vidékén és Magyarországon (Izsák) gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

serraticornella Z.

19. nem: **Nephopteryx** Hbn.

A hím csápostorának első 5—6 íze bemélyedt, a vájatban nagy pikkelycsomó foglal helyet, a csápostor pillás. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója közvetlenül az archoz simulva felgörbül, szőrös, csúcsíze igen apró, hegyes, zömök. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (27. ábra: B). Elülső szárnya hosszú és viszonylagosan széles, csúcsa kihegyesedő. Erezetében az r_2 egy pontból ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárral (esetleg közvetlenül mellette ered), az $m_{2,3}$ egy darabon szorosan egymás mellett halad, majd elválnak egymástól és kiegyenesednek. Hátulsó szárnya széles, lekerekített, csúcsa alig hegyes. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van vagy egy pontból erednek, esetleg nem is érintkeznek, a sejt alsó sarka kihúzott, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 a sejt alsó sarkából vagy mögötte ered. A nemet a *Salebria* Z. nemtől főleg a hím állkapcsi tapogatójának az alakja különíti el, a *Salebria* állkapcsi tapogatója ugyanis nem fonálszerű, hanem legyezőszerűen szétterjedő (27. ábra: A, C).

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, csak Új-Zélandból hiányzik. Magyarországról 5 faját mutatták ki. A *N. alpigenella* Dup. és a *N. divisella* Dup. hazánkban nem fordulhat elő; az előző magashegyvidéki faj, az utóbbi elterjedésének északi határát a dalmát tengerparton éri el. Valószínűleg nem is tartoznak a *Nephopteryx* Hbn. nembe.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne csillogó hófehér. A tőtér ferdén lemetszett vörösesbarna, a belső keresztsáv ferde, szintén vörösesbarna, szegélyei hullámosak, benne 2 nagy, fekete pikkelycsomó mered föl. A sejt végén 2 éles, fekete pont látható, a külső szegélyen széles, vörösesbarna, belül és kívül fekete pontsorral határolt keresztsáv húzódik végig. A szárny csúcsából a belső keresztsáv talapzatához halvány-

szürke árnyék vonul le. Rojtja csillogó sárgásszürke. Hátulsó szárnya áttetsző fehéresszürke, rojtja fehér. 20—24 mm.

A Szovjetunióból (Urál hegység) és Spanyolországból ismeretes, Magyarországon az utóbbi években fénycsapdával gyűjtötték (Mikepércs). Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

geminella Ev.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne nem fehér.

3 (6) Elülső szárnyán a 2 fehéres keresztsáv fogazott vagy zegzugos lefutású, de nem bomlik foltokra; mindkettő jól látható, éles, nem elmosódott.

4 (5) Elülső szárnya nagyon világos szürke, sok fehér behintéssel; a belső szegély közepéről a külső keresztsáv előtt széles, elmosódott, barnásvörös folt nyúlik a középtérbe a sejt alá. Tőtere világos pirosasbarna, a fehér belső keresztvonalnak 2 erős kiszögellése van, a tő felől igen széles barnásszürke árnyék kíséri, a kívülről kísérő árnyék csak olyan széles, mint a piszkosfehér keresztsáv. A 2 sejtvégi fekete pont éles. A külső szürkésfehér keresztsáv fogazott, középen erősen kiugrik a külső szegély felé, a kétoldalról kísérő sötét szegélye homályos, gyenge. Külső szegélytere és középtere fehéresszürke. Rojtja ugyanilyen színű, tővonala sötét (27. ábra: D). Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtjában éles választóvonal van. 23—24 mm.

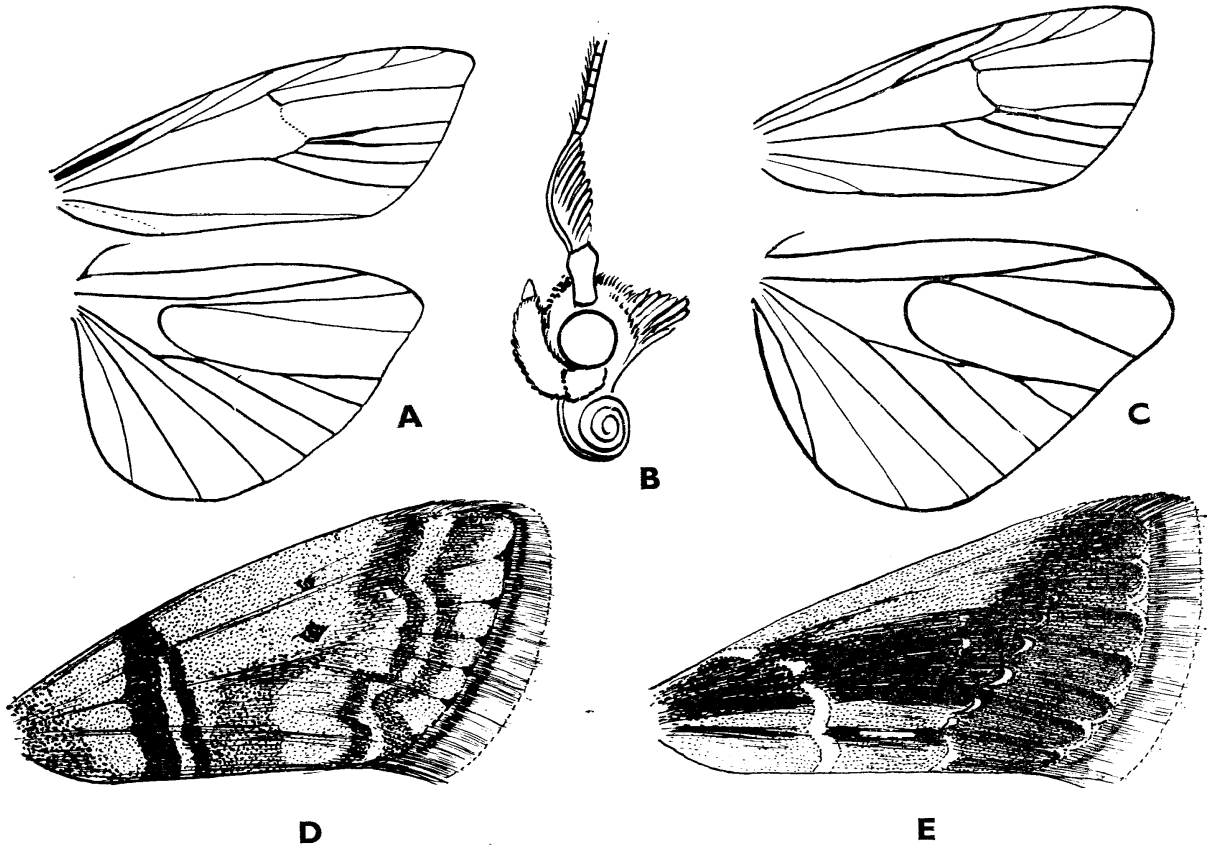

27. ábra. A: *Nephopteryx rhenella* Zck. erezete és B: feje — C: *N. hostilis* Stph. erezete — D: *N. rhenella* Zck. és E: *N. obductella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

Közép-európai faj, Magyarországon a sík- és sztyep jellegű vidékekre jellemző (Alföld, Dunántúl). Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Populus*-félék

rhenella ZCK.

5 (4) Igen hasonlít az előző fajhoz, de alapszíne jóval sötétebb szürke, kevés, de tömörebben fellépő fehér behintéssel. A középtér barnásvörös foltja hiányzik. Tőtere rozsdabarna (nem piros!), a fekete árnyékok sokkal sötétebbek és erősebbek, a rajzolat kontrasztosabb. A nőstények olykor egészen sötétek, igen kevés pikkellyel. A sejtvégi pontok nagyok, homályosak. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. 21—23 mm.

A Közép-Európában elterjedt törzsalak Magyarországon előforduló alfaja. Bátorligeten, Ócsán, Pusztapeszéren és Vörsön gyűjtötték; csak mocsaras területeken él. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye valószínűleg a *Populus tremula*, de lehet, hogy hazánkban más nyárfaféléhez is alkalmazkodott

hostilis STPH. ssp. **betuleti** GOZM.

6 (3) Elülső szárnyán a 2 keresztsáv alig látható, homályos vagy fehéres foltokra szakadt.

7 (8) Elülső szárnyának alapszíne sötét feketésszürke, fehéres behintése majdnem egyenletesen terjedt el a szárnyon, igen gyenge, úgyhogy a rajzolat szinte kivehetetlen. Oldalról beeső fényben a 2 világosabb keresztsáv és a sejtvégi 2 sötét pont még éppen látható. Hátulsó szárnya barnásszürke. A hím feje, csáptőíze és az első ízeken ülő pikkelycsomó élénk tojássárga, a nőstény feje sötétebb barnássárga. 18—20 mm.

Németországban, Franciaországban és Svájcban, valamint Magyarországon gyűjtötték. Hazánkban Isaszegen fogták. Igen ritka. Repülési ideje VI., VII. Hernyója ősszel a *Salix caprea* és *S. aurita* összehúzott levelei között él

albicilla HS.

8 (5) Elülső szárnyának az alapszíne sötét vörösesbarna, a belső szegély világos vörösesbarna, a felső szegélyen húspiros. A belső keresztsáv igen ferde, kisebb foltokra szakadt, a külső szintén ferde és apró, fehér pettyekre oszlott; ezek a pettyek félhold alakúak, és nem érik el a felső szegélyt. A sejt végén 2, alig látható fekete pont van, a sejt elején 1, alatta a belsőéren pedig szintén 1—1. Csak fehér udvaruk teszi őket láthatóvá. Fehér behintés a külső szegélytéren is van, ahol az erek végződését sötétebb foltocskák jelzik. Rojtja pirosasszürke, sötét választóvonala széles. Feje és tora világos pirosasbarna (27. ábra: E). 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon Budapesten, a Bükk hegységben és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója *Origanum-*, *Calamintha-* és *Mentha*-félék összefont levelei között él

obductella Z.

20. nem: Salebria Z.

A hím csápostorának első 5—6 íze mélyen kivájt, a bemélyedésben erős pikkelycsomó foglal helyet, csápostora pillás. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója az arca előtt fölfelé mered, vastag, csúcsíze igen kicsi, zömök, végén hegyes. A hím állkapcsi tapogatója legyezőszerűen szétnyílik (28. ábra: C). Elülső szárnya hosszú, kissé kiszélesedő, csúcsa alig lekerekített. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egy darabon egymás mellett halad, majd elválnak és kiegyenesednek. Hátulsó szárnya széles, csúcsa hegyes. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van vagy szabadon fut, az m_{2+3} hosszú nyélen ül, a cu_1 szorosan mellettük, vagy tőlük elválva halad. A *Nephopteryx* Hbn. nemtől a hím állkapcsi tapogatójának alakja különíti el (28. ábra: A—B).

A nagy nem az egész Földön elterjedt, Magyarországról eddig 5 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

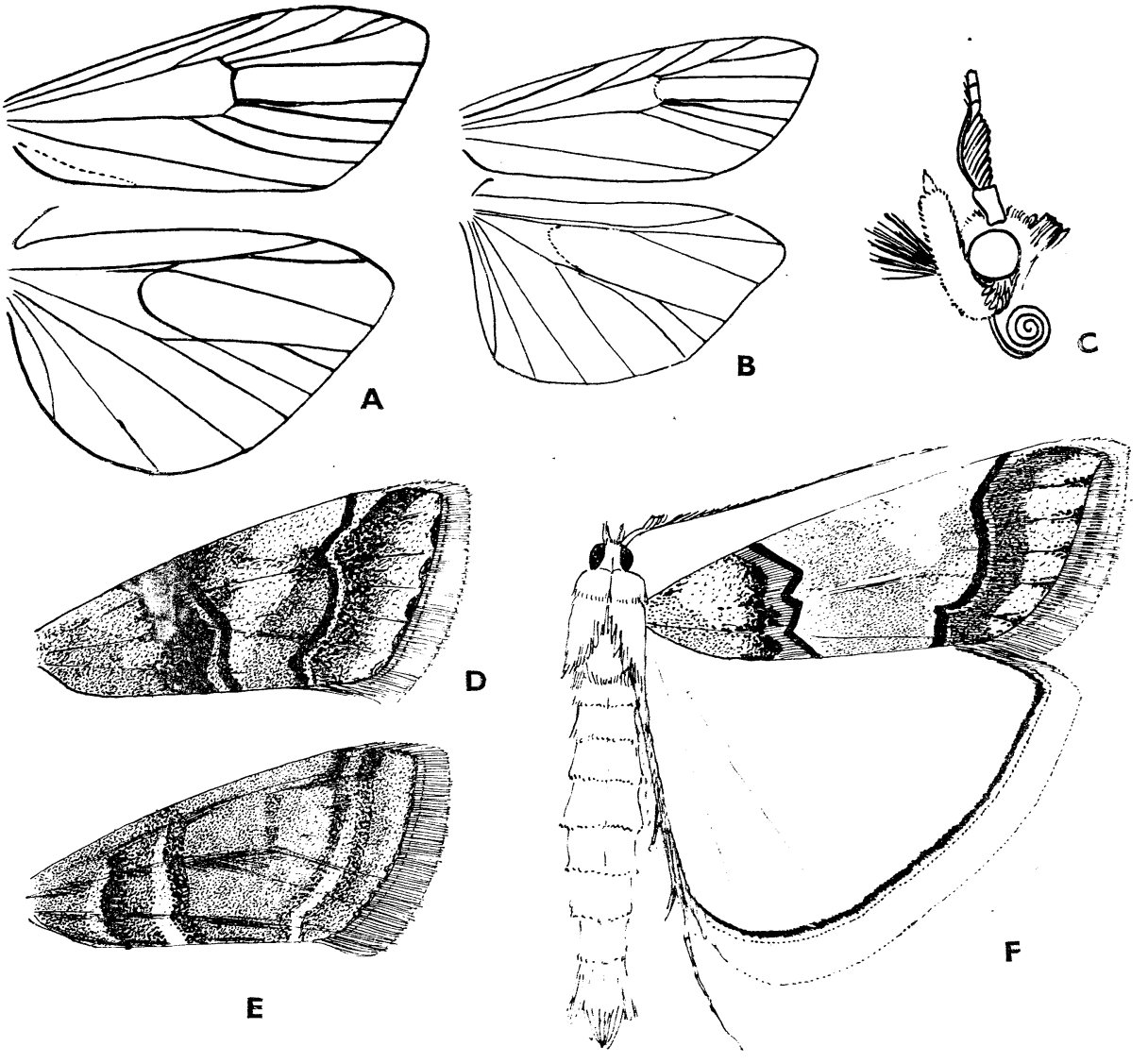

28. ábra. A: *Salebria adelphella* FR. és B: *S. palumbella* Schiff. erezete — C: *S. palumbella* Schiff. feje — D: *S. formosa* Haw. és E: *S. betulae* Gze. elülső szárnya — F: *S. palumbella* Schiff. (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnyának belső szegélyén széles, sárga csík vonul végig. A csík a sejt alsó határáig is felnyúlik, majd az *m* erek között a külső szegélyen széjjeloszlik, és fokozatosan átmegy a szárny felső részének néha szürkével kevert piros vagy sötét rózsaszínű színébe. Hátulsó szárnya szürkésbarna. 26—30 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Lotus corniculatus* és a *Trifolium repens* fiatal hajtásait szövedékével összehúzza, és ebben a szövedékben él. Takarmányvetésben igen nagymérvű elszaporodása esetén károkat okozhat

semirubella Sc.

Változata:

1. Elülső szárnyának felső szegélyén széles, hosszanti, fehér csík vonul végig. — A törzsalak között fordul elő ab. **sanguinella** Hbn.

2 (1) Elülső szárnyának belső szegélyén nincsen széles, hosszanti, sárga csík.

3 (6) Elülső szárnyának alapszíne világos hamuszürke, erős behintése fehér.

4 (5) Rajzolata alig látszik: a belső keresztvonal pikkelyei kiemelkednek a szárny síkjából, kerete vékony feketés vonal. A külső keresztsávot csak a külső szegély felől látható sötét árnyék jelzi, a sejtvégi sötét pont is homályos. Az alapszín egyöntetű világos hamuszürke. A rojt vékony tővonala fekete, a rojtban 3 választóvonal van. Hátulsó szárnya majdnem üvegesen átlátszó, fehér; rojtja hófehér, tővonala sötét. 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei a *Myricaria germanica* és a *Tamarix gallica*

[**cingilella** Z.]

5 (4) Rajzolata, főleg pedig a 2 díszes keresztsáv jól látható. A külső fekete keresztsáv éles, ép, nem fogazott. A sejtvégi fekete pontok félhold alakú folttá folynak össze. Alapszíne hamuszürke, sok fehér behintéssel, a belső szegélyen némi barnával, amely szín helyenként az erek között a középtéren is látható. Belső keresztvonala barnásvörös, kétoldalról élesen megtört fekete szalagok kísérik; a külső szalagnak a külső szegélytér felé eső oldalán 1 keskeny fehéres és 1 széles vöröses-barna keresztsáv is húzódik. A rojt fekete tővonala a külső szegélytéren kissé az erekre is kiterjed. A rojt szürkés, 3 világos választóvonallal. Hátulsó szárnya fehér, tővonala és választóvonala barnássárga, rojtja fehér (28. ábra: F). 26—34 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon Budapesten, Sopronban, Sümegen, Kaposvárott és Pécsett gyűjtötték 1—1 példányát. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Polygala chamaebuxus*, *Calluna vulgaris*, *Helianthemum vulgare* és a *Thymus serpyllum*

palumbella Schiff.

6 (3) Elülső szárnyának az alapszíne szürkésfekete vagy vörössel kevert szürkésbarna.

7 (8) Elülső szárnyán a 2 keresztsáv piszkosfehér, felső szegélyük elmosódott, belső szegélyük éles, sötét árnyékuk homályos. Alapszíne szürkésfekete; a belső keresztvonal előtt rövid, sötét szürkésfekete keresztsáv van, ennek pikkelyei felmerednek a szárny síkjából. A 2 sejtvégi sötét pont elmosódott, feketés. A külső szegélytéren némi világosszürke behintés van. Rojtja szürke, sötét választóvonala éles (28. ábra: E). 24 mm.

Észak- és közép-európai faj, Magyarországon Vörösön, Budapesten, Káposztásmegyeren és Bátorligeten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Betula*-félék levelein készített selymes szövedékben él

betulae GZE.

8 (7) Elülső szárnyán a 2 keresztsáv szürkésbarna, éppúgy, mint maga a szárny, s csak kétoldali sötét árnyéka teszi láthatóvá.

9 (10) Elülső szárnyán a belső keresztvonal igen messze van a tőtől, majdnem a szárny közepén húzódik, ezért a középtér keskeny, a 2 keresztsáv közel van egymáshoz. Töve főleg a belső szegélyen cseresznyepiros, különben az alapszíne világos szürkésbarna. A 2 sejtvégi fekete pont egyetlen keskeny foltocskává folyt össze. A rojt tővonala fekete, különben szürkés, egyetlen sötét választóvonallal (28. ábra: D). 18—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon főleg mocsaras területeken gyűjthető. Repülési ideje V—IX. Tápnövényei lombosfák, főleg az *Acer campestre*, továbbá a *Calluna vulgaris*, sőt *Vaccinium*-félék is

formosa HAW.

10 (9) Elülső szárnyán a belső keresztvonal közel van a tőhöz, ezért a középtér széles és a 2 keresztsáv távol van egymástól. Egyébként igen hasonlít az előző fajhoz, csupán sötét barnásszürke behintése — a belső keresztsáv tő felé eső részén, valamint a felső szegély mentén — erősebb, sötétebb és terjedelmesebb. A 2 sejtvégi fekete pont nem olvadt egybe, sőt az alsónak világos udvara van. Hátulsó szárnya barnásszürke. 18—24 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Salix*-félék

adelphella FR.

21. nem: **Psorosa** Z.

A hím csápostorának első 5—6 íze kivájt, a bemélyedésben nagy pikkelycsomó foglal helyet, mindkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója az arca előtt fölfelé mered, szinte bozontosan pikkelyezett, csúcsíze apró, zömök,

hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, legyezőszerűen szétterülő (29. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 az r_{3+4} tövén ered, az $m_{2,3}$ egyenes, egymáshoz közel ered. Hátulsó szárnya széles, kissé kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* igen apró nyélen van, vagy egy pontból ered az m_1 érrel, az m_2 hosszú darabon szorosan kíséri a nyélen ülő m_3+cu_1 érpárt (29. ábra: A).

A nem palearktikus elterjedésű. Hazánkból eddig csak 1 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehérrel sűrűn behintett világos hamuszürke. A belső keresztsáv barnásvörös, kétoldalról élesen megtört fekete keresztszalagok szegélyezik, a sávok ferdék. A középtéren a 2 sejtvégi fekete pont közül a felső alig látható vagy teljesen hiányzik, az alsó kissé megnyúlt, és világos udvara van. A külső keresztsáv okkersárga, a kétoldalról kísérő feketés árnyék erősen fogazott, illetőleg darabkákra szakadt, a sávok ferdék. Az erezet a tőtér kivételével fehéres. A rojt tővonala fekete, szakadozott, a rojt szürkés, 3 fehér választóvonallal. Hátulsó szárnya fehér, rojtja szintén, tővonala sötét (29. ábra: C). Igen hasonlít a *Salebria palumbella* Schiff. nevű fajhoz, de annak sejtvégi pontjai sötét félholddá olvadtak össze, külső fekete keresztsávja nem fogazott, hanem ép, erős és hullámos. 24—32 mm.

Dél-Franciaországban, Magyarországon, Dalmáciában és Kisázsiában gyűjtötték. Hazánkban Budapest környékén, Királyhalmon és Szécsényben fogták. Ritka. Repülési ideje VI—IX. eleje. Tápnövényei (Franciaországban) az *Astragalus aristatus* és az *Onobrychis supina*

albariella Z.

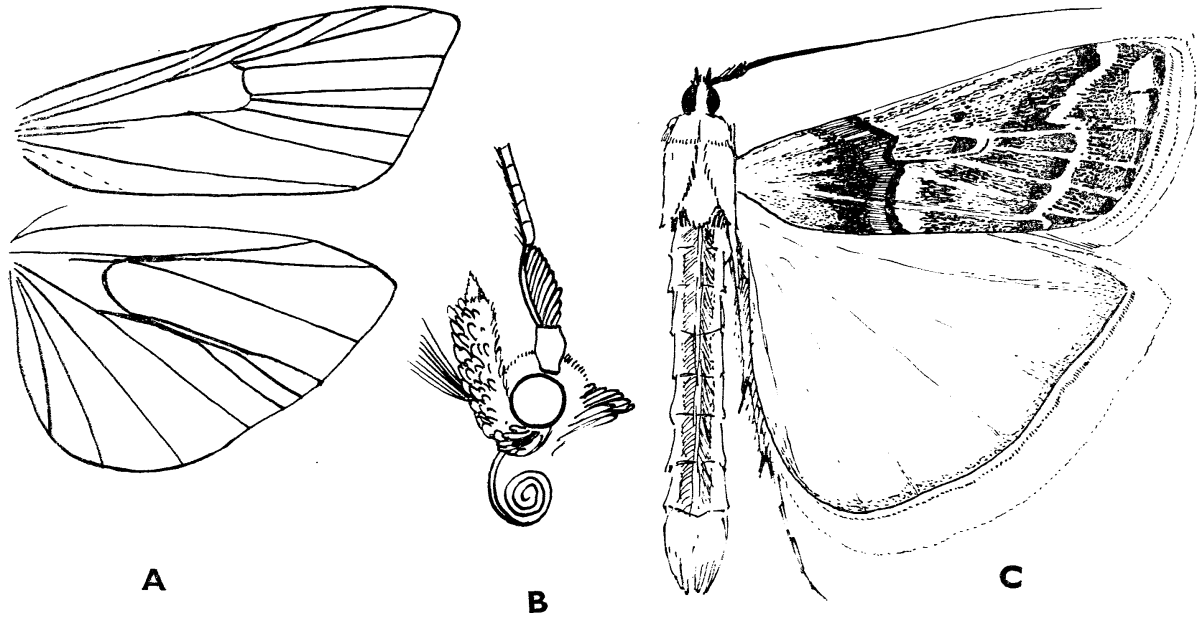

29. ábra. A: *Psorosa* erezete és B: feje — C: *P. albariella* Z. (Eredeti)

22. nem: **Pyla** GROTE

A hím csápostorának első 5—6 íze kivájt, a vájatban nagy pikkelycsomó ül, mindkét ivar csápostora gyengén pillás. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mutat, 2. íze vastag, szőrös, csúcsíze apró, vékony és hegyes. Állkapcsi tapogatója legyezőszerűen szétnyílik (30. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 közel ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egy darabon egymás mellett halad, majd elválnak és kiegyenesednek. Hátulsó szárnya széles, csúcsa letompított. Erezetében az *sc* az m_1 kiágazása után még egy darabig szorosan az *rr* mellett halad, azután a 2 ér elválik egymástól, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 a sejt hátulsó sarka előtt ered (30. ábra: A).

A kis fajszámú nem a palearktikumban és Észak-Amerikában terjedt el, hazánkból 1 faját mutatták ki..

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásfekete, erős szürke, illetve fehéresszürke behintéssel. A belső keresztvonal ferde, igen zegzugos, kívülről sötét árnyék kíséri. A 2 sejtvégi fekete pont nagy, erős. A középtéren sok a szürke behintés. A külső keresztsáv kétszer élesen megtörik, a külső szegély felé ugrik ki, mindkét oldalán feketés szegélye van. A külső szegélytéren szintén erős a szürke szín. Az erek végén fekete pontok ülnek. Rojtja sötét, feketés tővonallal és sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya áttetsző, világos barnásszürke, rojtja piszkosfehér (30. ábra: C). 28—32 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Calluna vulgaris*, hazánkban azonban főleg a *Salix caprea*

fusca HAW.

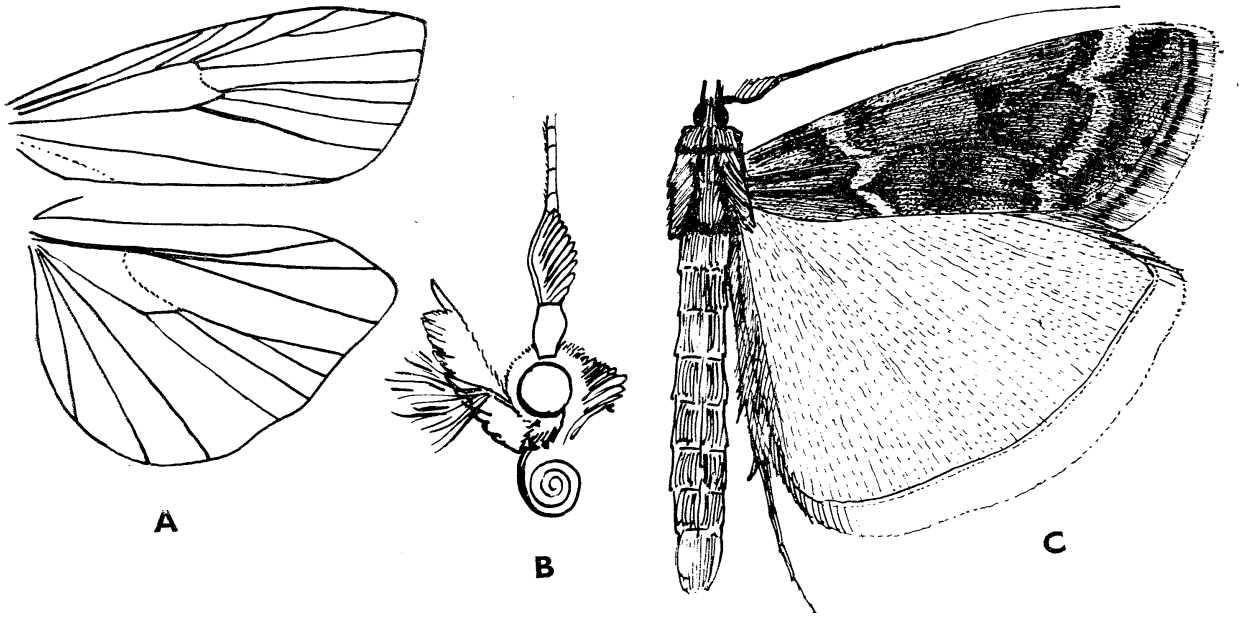

30. ábra. A: *Pyla* erezete — B: *P. fusca* HAW. feje — C: *P. fusca* HAW. (Eredeti)

23. nem: **Asalebria** Ams.

A hím csápostorának első 5—6 íze mélyen kivájt, a vájatban nagy pikkelycsomó foglal helyet, mindkét ivar csápja pillás. Ajaktapogatója arcához simulva ferdén fölfelé mutat, középső íze igen vastag, csúcsíze apró, hegyes. Állkapcsi tapogatója legyezőszerűen szétnyílik (31. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 közel ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egy pontból ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, csúcsa kissé lekerekített. Erezetében az *sc* és az *rr* hosszú darabon szorosan egymás mellett halad, az m_1 anasztomizál velük, az m_{2+3} nyélen van, és egy pontból ered a cu_1 érrel a sejt alsó sarkából (31. ábra: A).

A kis fajszámú nem palearktikus elterjedésű, hazánkból 1 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötét ibolyásbarna, széles tőtere pirosas. A tőteret széles és függőleges, egyenes fekete keresztsáv zárja le; egyes példányokon a keresztsáv előtt a világos keresztszalagnak egy darabja még látható a belső szegélyen. A középtér a legsötétebb. A külső keresztsáv hiányzik, de a helyétől kezdve a szárny rendszerint ismét világosabb (kissé sárgás), egészen a külső szegélyig. Rojtja világos, gyenge sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke (31. ábra: C). 24—26 mm.

Magyarországon, Romániában, Piemontban, a Szovjetunió déli részében és az Amur vidékén gyűjtötték. Hazánkban Budapesten (a példány az irodalomban tévesen *A. tristis* Alph. néven szerepel), Bátorligeten, Bánkúton és a Sátor-hegységben gyűjtötték. Ritka. Hűvös, nedves vagy mocsaras helyekre jellemző faj. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

fumella Ev.

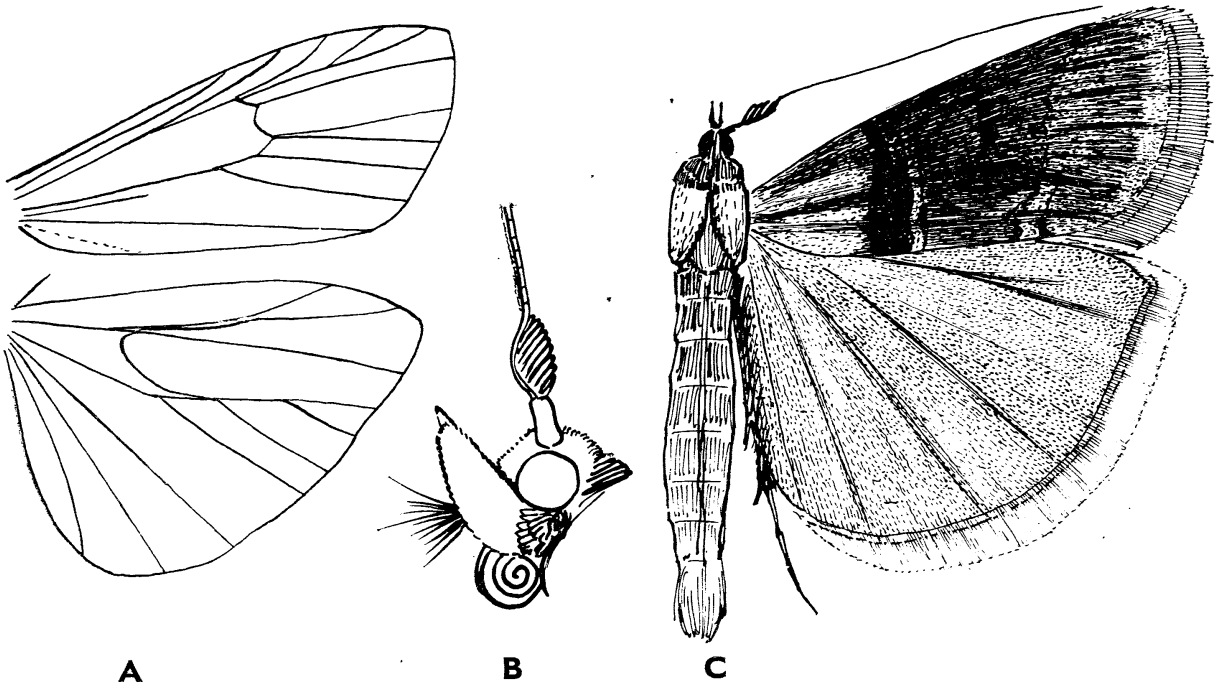

31. ábra. A: *Asalebria fumella* Ev. erezete és B: feje — C: *A. fumella* Ev. (Eredeti)

24. nem: **Laodamia** Rag.

A hím csápostorának első 5—6 íze mélyen kivájt, a bemélyedésben nagy pikkelycsomó foglal helyet, mindkét ivar csápostora pillás. Ajaktapogatója fölfelé mutat, 2. íze széles, lapos, csúcsíze apró, hegyes. Állkapcsi tapogatója legyezőszerűen szétterül (32. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, hegyes. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, valamennyi ér kissé meggörbült, az $m_{2,3}$ egy darabon egymás mellett halad, majd elválnak egymástól. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* egy darabon a közös nyélen ülő *rr* + m_1 mellett halad, majd elválik tőlük, az m_{2+3} rövid nyélen ül, a cu_1 érrel együtt egy pontból ered a sejt alsó sarkából (32. ábra: A).

A nembe csak néhány palearktikus faj tartozik, közülük egyet hazánkban is megtaláltak. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos barnáspiros, erős fehéresszürke behintéssel. A belső keresztsáv fehéres, igen ferde, kétszer megtört, belső alsó és külső felső végén széles, sötét, háromszög alakú folt látható. A középtér széles. A 2 sejtvégi fekete pont apró, de éles. Az ereken olykor erős barna behintés látható. A nőstény külső keresztsávja majdnem meredek, a hímé ferde, a középen kissé kiugrik, kétoldalt sötéten szegélyezett. A külső szegélytér ismét világosabb. Rojtjának tővonala feketés. Rojtja világos, 2 vékony választóvonallal. Hátulsó szárnya áttetsző barnásszürke. Igen hasonlít egyes *Acrobasis*- vagy *Rhodophaea*-fajokhoz, de azok sokkal kisebbek, és erezetük eltérő (32. ábra: C). 28—32 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon sík vidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

faecella Z.

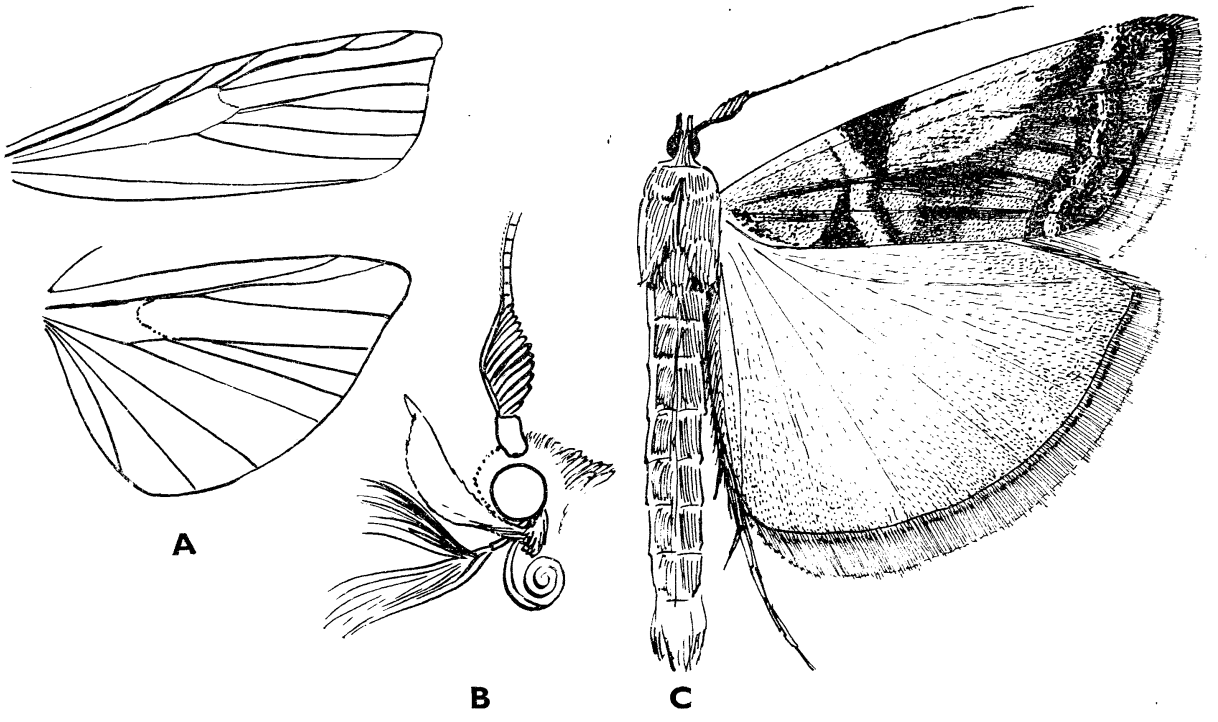

32. ábra. A: *Laodamia* erezete és B: feje — C: *L. faecella* Z. (Eredeti)

25. nem: **Zophodia** Hbn.

Mindkét ivar csápostora egyszerű, pillás. Ajaktapogatója előrenyúlik, mindkét íze vastag, csúcsíze rövid. Állkapcsi tapogatója fonálszerű. Homloka kidülledt (33. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 közel ered a hosszú nyélen ülő r_{3+4} érpárhoz, az m_{2+3} nyélen van. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 a sejt alsó sarkából ered (33. ábra: A).

A nembe 1 faj tartozik, az északi féltekén terjedt el, hazánkból is kimutatták.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt elég közömbösek. Kárt csak elvétve okoznak, hernyóik *Rubus*- és *Ribes*-félék bogyóiban élnek.

— — Elülső szárnya barna, a felső szegély mentén és alatta a tőtéren erős fehéresszürke behintés látható. Tőtere barnás, a fehéres keresztsávot kétoldalt, de főleg kívülről széles feketésbarna szín szegélyezi. A középtéren sok a pirosasbarna behintés. Az ereken olykor feketés vonalak húzódnak; a 2 sejtvégi fekete pont többnyire egyetlen szögletes pettyé folyik össze. A külső keresztvonal fehéres, a belső szegély felé élesen fogazott, a kétoldalról szegélyező árnyék szaggatott és nagyon hullámos. A külső szegélytér barna, az erek végén nagy, fekete pontok ülnek. Rojtja szürke, fehéres választóvonalakkal. Hátulsó szárnya világos barnásszürke (33. ábra: C). Nagyobb faj: 30—32 mm.

Európai, ázsiai és észak-amerikai faj, állítólag Magyarországon is gyűjtötték; a Fauna Regni Hungariae szerint: „secundum M. Wocke etiam Hungariae incola"; bizonyító példány azonban egyelőre nincs. Repülési ideje IV., V. Hernyója *Rubus*- és *Ribes*-félék bogyóiban él

convolutella Hbn.

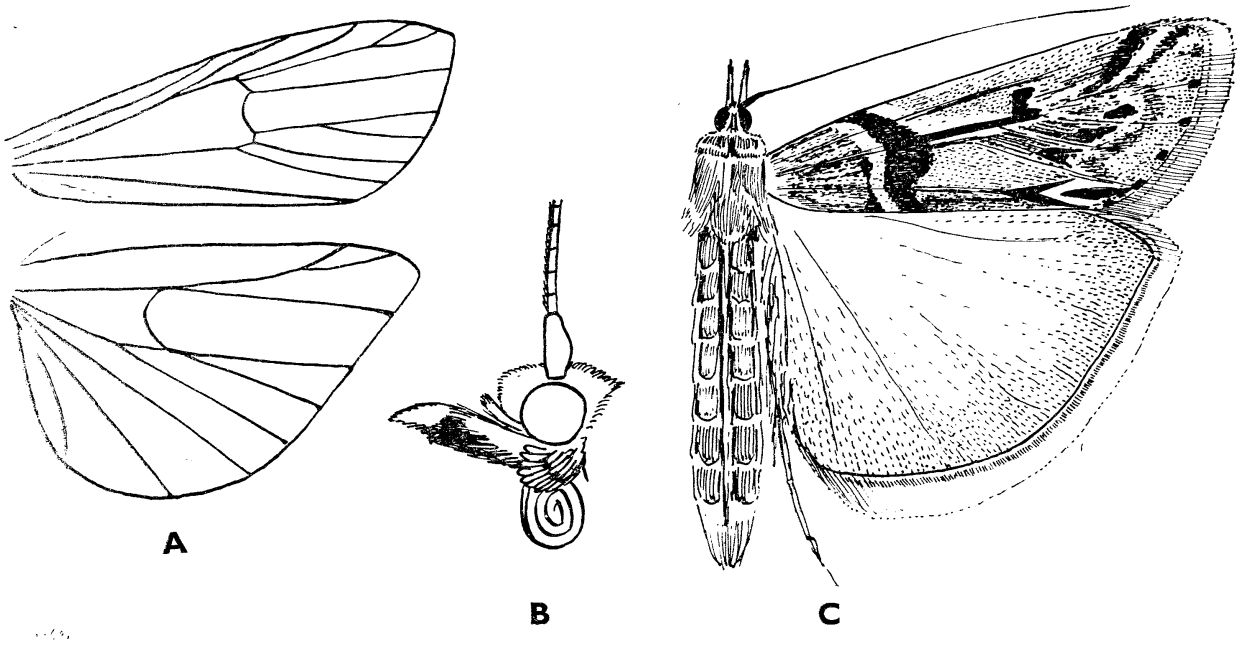

33. ábra. A: *Zophodia* erezete és B: feje — C: *Z. convolutella* Hbn. (Eredeti)

26. nem: Selagia Hbn.

A hím csápostorának első 5—6 íze mélyen kivájt, a bemélyedésben azonban csupán viszonylagosan kis pikkelycsomó van, mindkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója előrenyújtott, 2. íze kiszélesedő, szőrös, csúcsíze rövid, zömök. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (34. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, keskeny, hegyes. Erezetében az r_2 a sejt felső sarka előtt ered, az r_{3+4} nyélen van, az $m_{2,3}$ egy pontból származik. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő, sejtje rövid, az *sc* és az *rr* + m_1 hosszú darabon egymás mellett halad, az m_{2+3} hosszú nyélen ül, a cu_1 közvetlenül a sejt alsó sarka előtt ered (34. ábra: A).

A kis fajszámú nem a palearktikumban terjedt el, hazánkból eddig 2 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Elülső szárnya világos zöldessárga, a felső szegély kivételével élénk ezüstös fényben csillog; sötétebb és világosabb tónusú hosszanti csíkok húzódnak rajta. A sejt végén apró fekete pont van, a keresztvonalak hiányzanak. Rojtja világos sárgászöld. Hátulsó szárnya sárgásszürke, rojtja fehéressárga (34. ábra: D). 30—32 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója főleg a *Calluna vulgaris*, hazánkban azonkívül *Helianthemum*- és *Potentilla*-félék gyökerén homokkal fedett csőben él

argyrella Schiff.

Változata:

1. Elülső szárnya igen erősen csíkos. — A törzsalak között található
ab. **striatella** Schiff.

2 (1) Elülső szárnyának az alapszíne barnásvörös, hamuszürke behintéssel; egyes példányokon gyenge kékes fény figyelhető meg rajta. A belső keresztsáv elmosódott, inkább csak erős hamuszürke behintésként lép fel, széles, szaggatott és igen ferde, — alsó része a belső szegélyen

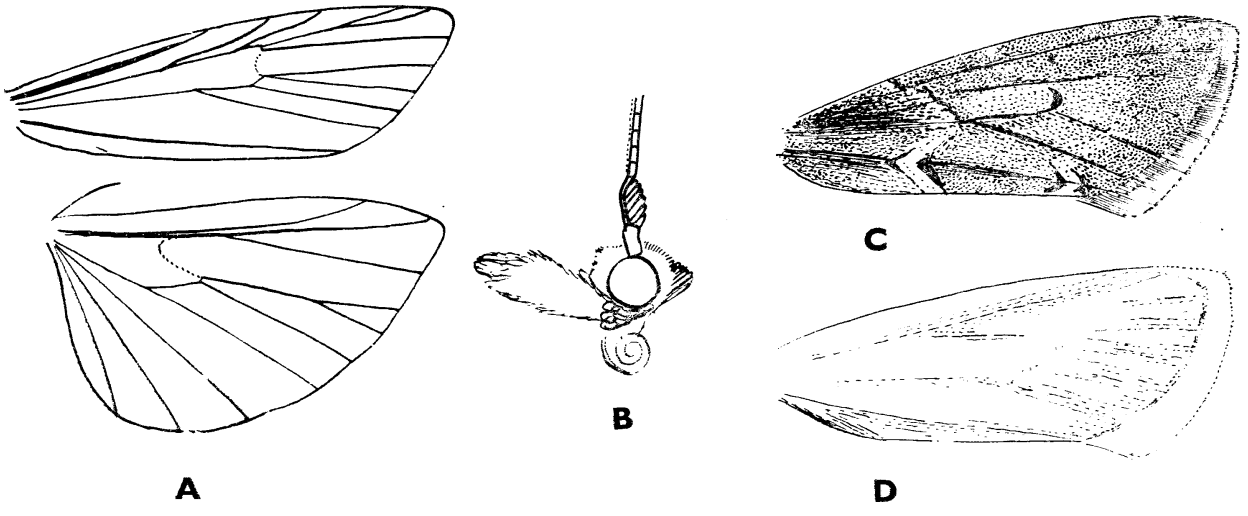

34. ábra. A: *Selagia* erezete és B: feje — C: *S. spadicella* Hbn. és D: *S. argyrella* Schiff. elülső szárnya (Eredeti)

ék alakú sötét foltként jelentkezik. A sejt végén fekete pont van, olykor fölötte a 2. pont is látható. A külső keresztsáv szintén igen elmosódott, szürkésfehér, csupán a belső szegélyen látható élesebben, ahol hirtelen megtörik. Rojtja szürkés (34. ábra: C). Gyakran találhatók teljesen rajzolatmentes példányok is. Hátulsó szárnya barnás-szürke. 30—34 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—IX. Karsztos területek száraz tölgyeseire jellemző. Tápnövénye a *Teucrium montanum* (= *janthinella* HBN.)

spadicella HBN.

27. nem: **Metriostola** RAG.

A hím csápostorának első ízei kivájtak, a mélyedésben pikkelycsomó foglal helyet, mindkét ivar csápostora gyengén pillás. Ajaktapogatója előremeredő vagy ferdén fölfelé mutató, vastag, csúcsíze apró, alig látható, vagy a szőrözet teljesen elfedi. Állkapcsi tapogatója fonálszerű, kicsi (35. ábra: D). Elülső szárnya zömök, kiszélesedő, csúcsa letompított. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egymástól viszonylagosan távol ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, csúcsa tompán lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} szintén nyélen

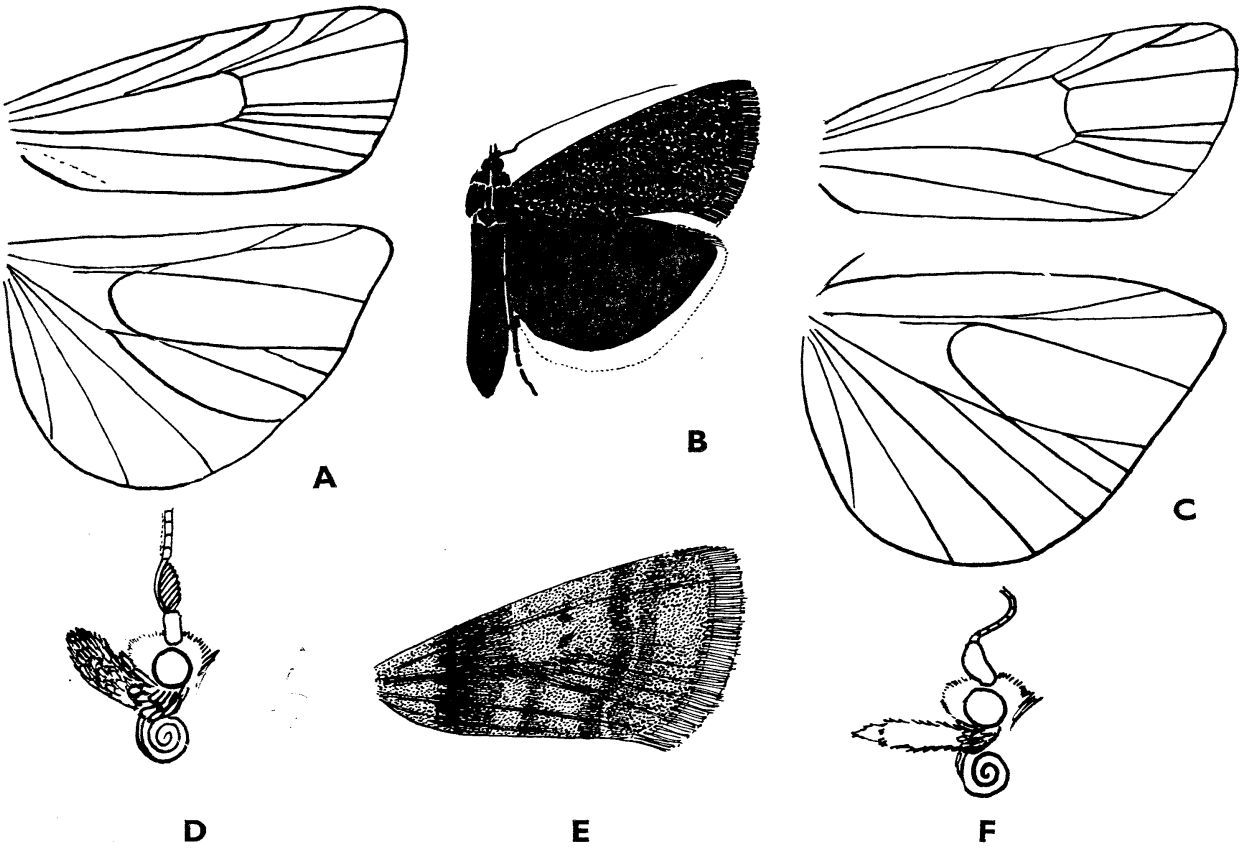

35. ábra. A: *Metriostola* erezete — B: *Catastia marginea* SCHIFF. — C: *Catastia* erezete — D: *Metriostola* feje — E: *M. vacciniella* Z. elülső szárnya — F: *Catastia* feje (Eredeti)

ül, a cu_1 érrel együtt a sejt alsó sarkából erednek, a cu_2 ívben meghajlott (35. ábra: A).

A nembe 1 észak-európai faj tartozik, amelyet hazánkban még nem gyűjtöttek. A lepke éjszaka repül. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnya sötét feketésszürke, bronzbarnán csillog. Tőterét többnyire felmeredő pikkelyekből álló széles, egyenes, meredek, feketés keresztsáv zárja le. A sejt végén 2, alig látható feketés pont van. A külső keresztsáv homályos, belülről sötét árnyék szegélyezi, mind a kettő alig észlelhető. Rojtja világos barnásszürke, tővonala finom és sötét (35. ábra: E). Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja világosabb, sötét és vékony választóvonallal. 18—20 mm.

Németországban és a Baltikumban elterjedt faj, Magyarországon eddig még nem találták, de a soproni hegyekből könnyen előkerülhet. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Vaccinium*-félék

[vacciniella Z.]

28. nem: **Catastia** Hbn.

A hím csápjának első ízei meggörbültek, kissé kivájtak, de a mélyedésekben nincsen pikkelycsomó, mindkét ivar csápostora gyengén pillás. Ajaktapogatója előremutató, szőrös, csúcsíze kicsi. Állkapcsi tapogatója igen apró (35. ábra: F). Elülső szárnya széles, lekerekített. Erezetében az r_2 viszonylagosan távol ered az r_{3+4} érpártól, az $m_{2,3}$ egy pontból származik, egyenesek és széttartók. Hátulsók szárnya széles, lekerekített. Erezetében az *sc*, *rr* és m_1 a sejt felső sarkánál szétválik, az m_{2+3} nyélen ül és a cu_1 érrel együtt a sejt alsó sarkából ered (35. ábra: C).

A nembe 2 palearktikus faj tartozik, közülük 1 hazánkban is előfordul. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya igen sötét és csillogó feketés érczöld, rajzolata nincs. Rojtja ugyanilyen színű. Hátulsó szárnya fekete, rojtja aranysárga (35. ábra: B). 22—24 mm.

Közép-európai, főleg hegyvidéki faj, Magyarországon a Középhegységben fordul elő. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Potentilla*-félék és az *Alchemilla vulgaris*

marginea Schiff.

Változata:

1. Elülső szárnyának rojtja is aranysárga. — A törzsalak között található var. **auriciliella** Hbn.

29. nem: **Pima** Hulst

Arcán kúp alakú szőrcsomó van. A hím csápostorának első ízei meggörbültek, pikkelycsomó nincsen, azonban mindkét ivar csápostora gyengén pillás. Ajaktapogatója előremeredő, a csúcsíz mindig előre mutat, szőrös. Állkapcsi tapogatója apró (36. ábra: B). Elülső szárnya hosszú, keskeny,

hegyes. Erezetében az r_2 közel ered a kissé hajlott nyelű r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egy pontból ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* hosszú darabon követi az $rr + m_1$ érpárt, szorosan mellettük halad, majd elválik tőlük, az $m_{2+3} + cu_1$ nyélen ül, a sejt alsó sarkából erednek (pl. 36. ábra: A).

Holarktikus elterjedésű nem, hazánkból eddig csak 1 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya okkersárgás barna, a felső szegély éle szürke, alatta széles, hófehér csík húzódik a tőtől a csúcsig. A ránc igen világos okkersárgás barna. A belső szegély ismét szürke. A sejt végén 2 éles és apró fekete pont van, s 1 hasonló pont ül a végsőéren is a szárny egyharmadában, a tőtér végén. Rojtja fehér, gyenge választóvonallal (36. ábra: D). Hátulsó szárnya áttetsző, világos barnásszürke. 22—26 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Rákoson, Izsákon és Kemenessömjénben gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Hernyói *Anthyllis-*, *Lotus*-félék és egyéb hüvelyesek magvaiban élnek

Boisduvaliella Gn.

30. nem: **Epischnia** Hbn.

Arcán kúp alakú pikkelycsomó van. A hím csápostorának első ízei kissé kivájtak és meggörbültek, de a bemélyedésben nincsen pikkelycsomó, mindkét ivar csápostora pillás. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mered, csúcsíze egyenesen előremutat, rövid, zömök. Állkapcsi tapogatója fonálszerű, kicsi (36. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, keskeny, hegyes. Erezete ugyanolyan, mint az előző nemé, akárcsak hátulsó szárnyának alakja és erezete is. A 2 nemet az ivarszervek különbségei határolják el egymástól (36. ábra: A).

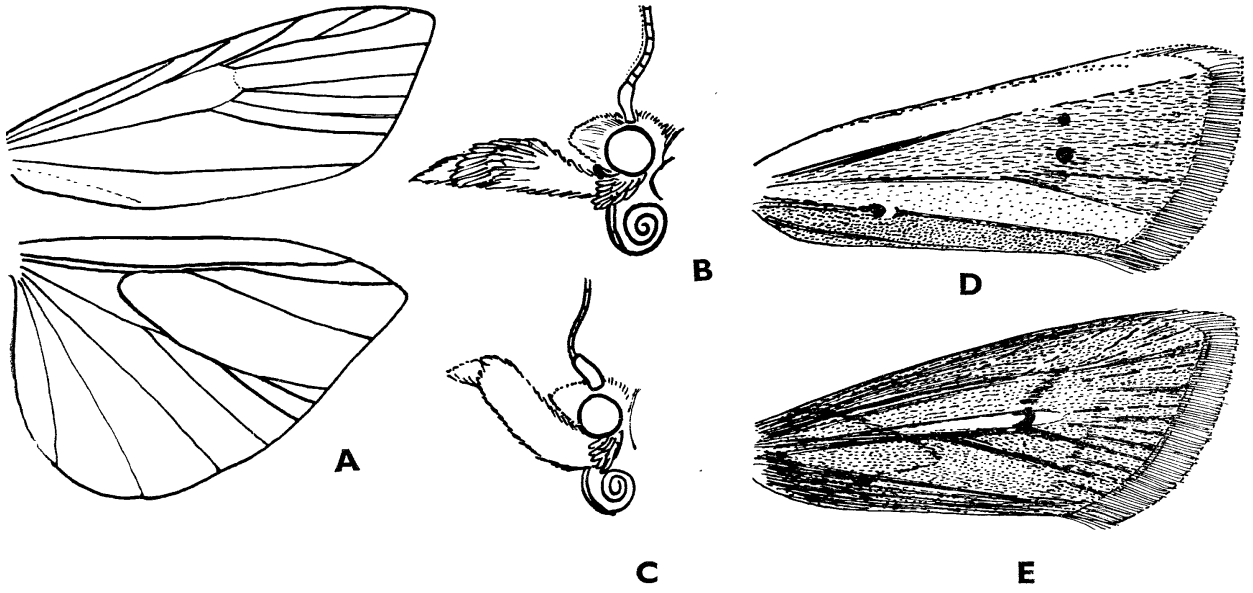

36. ábra. A: *Epischnia prodromella* Hbn. erezete — B: *Pima* és C: *Epischnia* feje — D: *Pima Boisduvaliella* Gn. és E: *Epischnia prodromella* Hbn. elülső szárnya (Eredeti)

A palearktikumban messze elterjedt nemnek hazánkból 1 képviselőjét ismerjük, 1 másiknak a kimutatása pedig várható.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya sötét hamuszürke, a töve felé világosabb, a belső és a felső szegélyen kissé sötétebb. Az erezeten feketés behintés fekszik, de ez a rajzolat sem éles, hanem eléggé elmosódott. A belső, élesen megtört keresztvonal alig látható, a sejtben hosszanti irányú fehér vonal van, amelynek vége felé látható a sejtvégi nagy fekete petty. Rojtja szürke, 2 sötét választóvonallal (36. ábra: E). Hátulsó szárnya fehér, üvegesen átlátszó, rojtja fehér, tővonala és választóvonala sötét. 28—34 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon főleg a síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Centaurea*-félék

prodromella Hbn.

2 (1) Elülső szárnya barnásszürke; a belső szegélyen barnás. Az erezet sötét befuttatása élesebb, és a belsőéren is van egy fehér vonal, amelynek közepén, a tőhöz közel, 1 fekete pont látható. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya világos fehéresszürke, áttetsző. Kisebb, zömökebb faj. 22 mm.

Ausztriában, Dél-Németországban és Dél-Európában gyűjtötték. Hazánkban eddig még nem találták. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei *Inula*-félék

[**illotella** Z.]

31. nem: **Eucarphia** Hbn.

Mindkét ivar csápja egyszerű, pillás. Arcán kis szőrkúp mered előre. Ajaktapogatója igen hosszú, megnyúlt, előremutató, csúcsíze is szőrös, olyan hosszú,mint a 2. íz, gyengén lefelé hajlik. Állkapcsi tapogatója apró, csökevé-

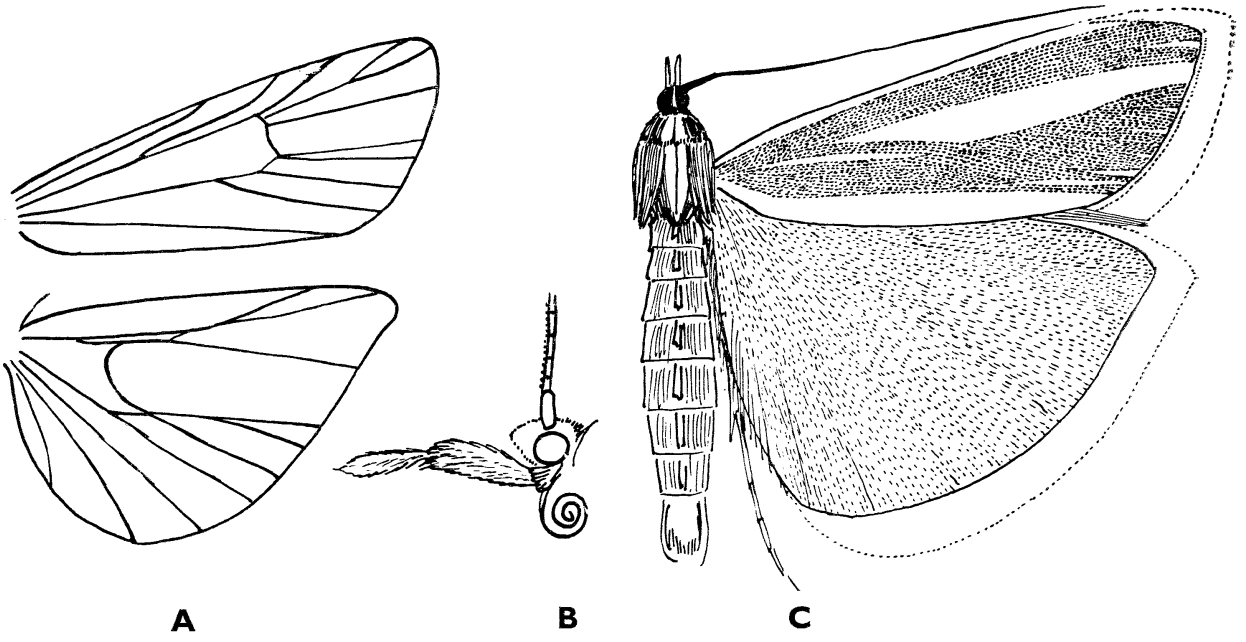

37. ábra. A: *Eucarphia* erezete és B: feje — C: *E. vinetella* F. (Eredeti)

nyes (37. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, széles, csúcsa letompított. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egy pontból ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *rr* + *sc* rövid nyélen van, az m_1-gyel anasztomizálnak, az m_{2+3} nyélen ül, a sejt alsó sarkából ered a cu_1 érrel együtt, a sejt rövid (37. ábra: A).

A palearktikus elterjedésű nembe 2 faj tartozik, közülük az egyik hazánkban is előfordul. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek. Homokos területekre jellemző fajok.

— — Elülső szárnyának az alapszíne világos okkersárgás barna. A felső szegélyen keskeny, a belsőn és a szárny közepén pedig széles, ezüstszínű, hosszanti csík fekszik. A tőnél a sejt alatt, továbbá a külső szöglet fölött és a csúcs alatt szintén van 1—1 rövid és igen keskeny, ezüstszínű vonal. Rojtja fehéres, tővonala vékony, sötét. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja fehér, gyenge választóvonallal (37. ábra: C). 30—34 mm.

Közép-európai és pontusi faj, Magyarországon főleg homokos területeken fordul elő. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

vinetella F.

32. nem: **Divona** Rag.

Homlokán kúp alakú szőrcsomó foglal helyet. Mindkét ivar csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója egyenesen előremutató, középső íze széles, csúcsíze rövid, hegyes. Állkapcsi tapogatója fonálszerű, vékony (38. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, megnyúlt, csúcsa tompán lekerekített. Erezetében az r_2 közel ered az r_{3+4} érpárhoz, az $m_{2,3}$ egymástól viszonylagosan messze elváltan ered, egyenesek, széttartók. Hátulsó szárnya széles, lekerekített. Erezetében az *rr* + *sc* nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} + cu_1 nyélen foglal helyet, és a sejt alsó sarkából ered (38. ábra: A).

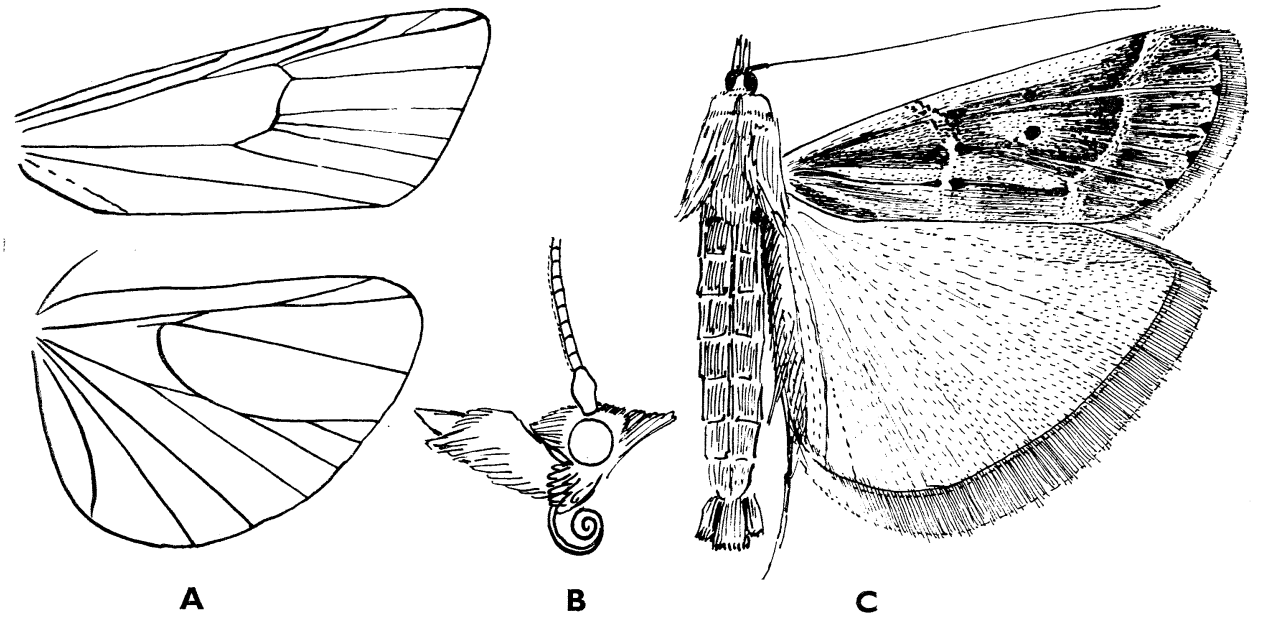

38. ábra. A: *Divona* erezete és B: feje — C: *D. illignella* Z. (Eredeti)

A palearktikus nem fajai közül hazánkban 1 fordul elő.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának az alapszíne világos barnásszürke. A két keresztsáv alig látható, néhány fehéres pikkely jelzi csak, és az alapszínből főleg a sávok helyén az ereken elhelyezkedő, ferde vonalban fekvő fekete pontok emelik ki őket. A 2 sejtvégi fekete pont erős, jól látható. A külső szegély mentén az erek végén szintén sötét pontok vannak. Rojtja világos szürkésbarna, választóvonala sötét. Hátulsó szárnya világos barnásszürke. A nőstény szárnya rövidebb és zömökebb, csúcsa tompább, mint a hímé. Olykor sötétebb és erőteljesebb rajzolatú példányok is előfordulnak (38. ábra: C). 24—30 mm.

Közép- és dél-európai, valamint pontusi faj, Magyarországon főleg síkvidékeken és nedves, szikes vagy sztyep jellegű területeken gyakori. Repülési ideje IV—VIII. Tápnövényei *Lotus*-félék

illignella Z.

33. nem: **Bradyrrhoa** Z.

Arcán szőrökből összefésült kúp van. A hím csápja összelapított, mindkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója hosszú, előremutató, csúcsíze rövid, hegyes, kissé lefelé mutat. Állkapcsi tapogatója hosszú, fonálszerű (39. nem: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 jóval a sejt felső sarka előtt ered, az r_{3+4} rövid nyélen van, az $m_{2,3}$ egymástól elválasztva ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, csúcsa kihegyesedő. Erezetében az *sc* szorosan az *rr* mellett halad, akárcsak az m_2 az m_3 mellett, és nem ülnek nyélen. Az erek röviddel a szegély előtt elválnak egymástól (39. ábra: A).

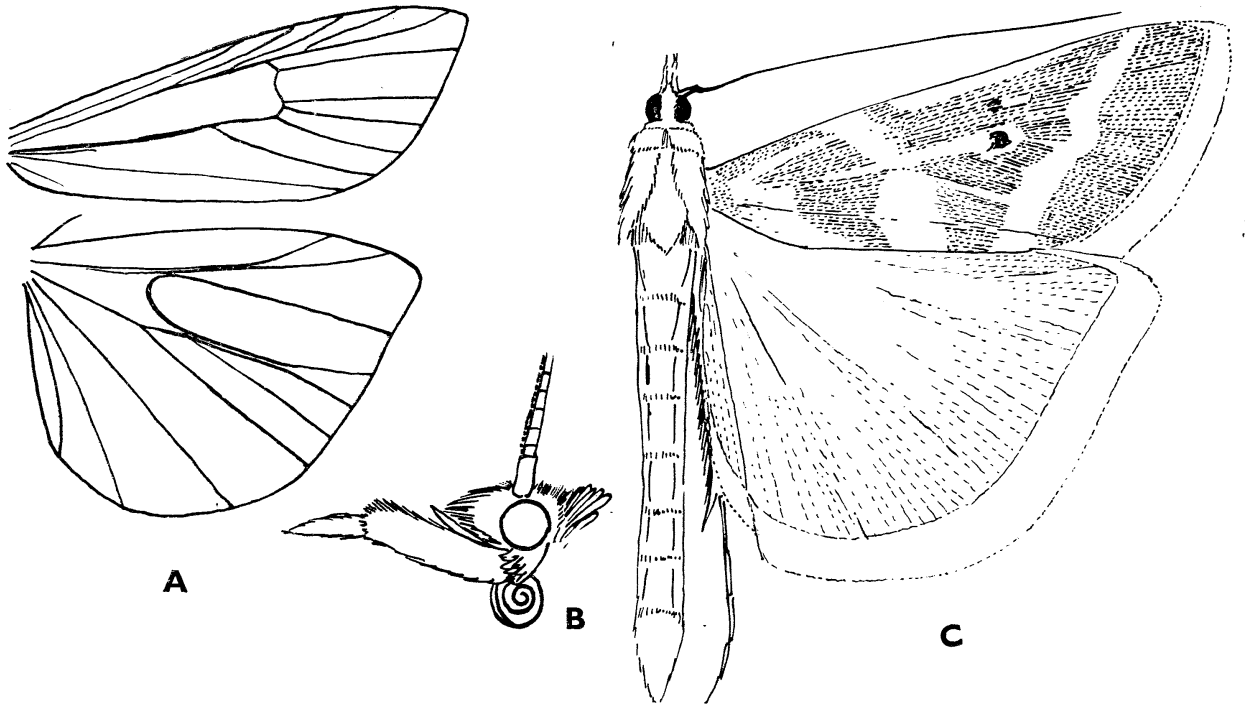

39. ábra. A: *Bradyrrhoa* erezete és B: feje — C: *B. gilveolella* Tr. (Eredeti)

A nagy fajszámú nem a palearktikumban terjedt el, hazánkból még egy fajt sem mutattak ki. A *B. trapezella* Dup. Magyarországon nem fordul elő, elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbösek. Gazdasági jelentősége egyetlen fajnak sincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne tompa, világos okkersárgás barna, töve és a 2 igen széles, elmosódott, ferde és a belső szegélyen egymással találkozó keresztsáv fehéres. A rajzolat körvonalai igen elmosódottak. A sejt végén 2 apró, feketés pont foglal helyet. Rojtja fehéres, tővonala finom, sötét. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja fehéres (39. ábra: C). 32—36 mm.

Dél- és délkelet-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, legközelebb csak a Bánságban és Orsován. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[gilveolella Tr.]

34. nem: **Hypochalcia** Hbn.

Arcán erős szőrkúp van. A hím csápostorának első ízei kivájtak, a csápostor ezen a helyen meggörbül, a bemélyedésben azonban nincsen pikkelycsomó, mindkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előremeredő, oldalról összelapított, csúcsíze hosszú, olykor kissé lefelé mutató. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (40. ábra: B). Elülső szárnya erősen kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az r_2 az r_{3+4} mellett, az $m_{2,3}$ pedig egymástól különváltan ered, közepükön meggörbülnek. A sejt hirtelen kiszélesedik és ferdén lemetszett. Hátulsó szárnya széles, csúcsa kihegyesedő, olykor letompított. Erezetében az *rr* + *sc* nyélen van, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_{2+3} nyélen ül, és a cu_1 érrel együtt a sejt alsó sarkából származik. Testük zömök, erőteljes (40. ábra: A).

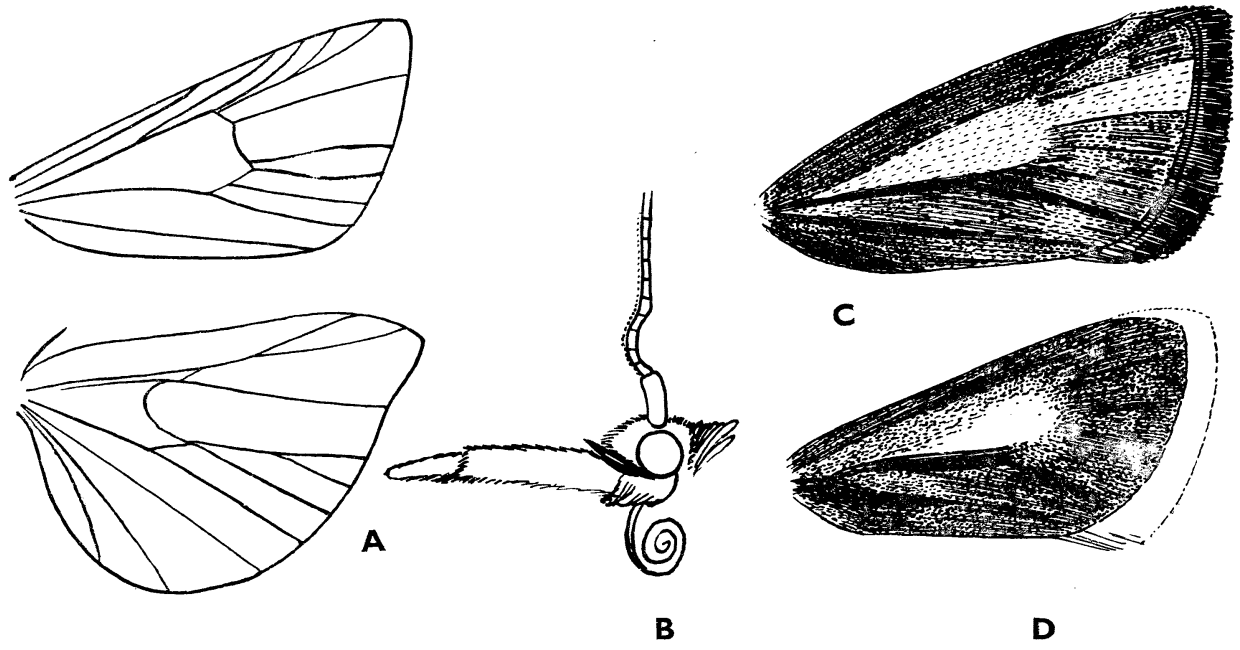

40. ábra. A: *Hypochalcia* erezete és B: feje — C: *H. dignella* Hbn. és D: *H. decorella* Hbn. elülső szárnya (Eredeti)

A nagy fajszámú nem a palearktikumban terjedt el, hazánkból eddig 7 faját mutatták ki. Más fajok előfordulása még kétes, minthogy nincsenek bizonyító példányok.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Többnyire síkvidéki, sztyep jellegű területek lakói, nappal a fűben rejtőznek, könnyen felzavarhatók. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (4) Elülső szárnyának a sejtjében nagy, piszkosfehér vagy sárgásfehér és csepp alakú folt van. Keresztvonala vagy sávja nincsen.

2 (3) Elülső szárnya barnás, a felső szegély gyakran sötétebb; olykor a hímek elülső szárnyának zöldes fénye van. Rojtja piszkosfehér, sárgásfehér vagy szürkésfehér, élesen elüt a szárny sötét alapszínétől (40. ábra: D). Hátulsó szárnyának szegélye sötét, különben világos sárgásfehér vagy piszkosfehér. Rojtja fehéres. A nőstény rendszerint nagyobb a hímnél. 16—30 mm.

Közép-európai és pontusi faj, Magyarországon Budapesten, Sopronban, Nagymaroson és Gyöngyösön gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

decorella HBN.

Változata:

1. Elülső szárnya teljesen egyszínű rezesbarna. Könnyen összetéveszthető a *H. lignella* HBN., vagy esetleg más fajok rajzolatmentes, apró és egyszínű példányaival, de rojtja mindig piszkosfehér, míg a többieké olyan sötét színű, mint amilyen az elülső szárny. — A törzsalak között található ab. **erebella** RAG.

3 (2) Elülső szárnya sárgásbarna, erezete sötétbarna, az érközök pedig világosabb sárgásbarnák. A sejtben fekvő, világossárgás, csepp alakú folt az m_1 és m_2 erek között hosszanti sávként kiterjed egészen a külső szegélyig. Felső szegélye sötét. Rojtja sötét, tővonala világos. Hátulsó szárnya barnásszürke vagy szürkésfekete, rojtja sárgásfehér, sötét választóvonallal (40. ábra: C). 28—30 mm.

Közép-európai és pontusi faj, Magyarországon Budapesten, Sopronban és Tabdin gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

dignella HBN.

4 (1) Elülső szárnyának a sejtjében nincsen csepp alakú fehéres vagy sárgás folt. Esetleg keresztvonala vagy sávja is van.

5 (8) Rajzolata viszonylagosan éles és bonyolult, az ereken helyenként barnásfekete behintés fekszik.

6 (7) Elülső szárnya a sejtben, a ráncban és az erek között a külső szegélyen agyagsárgás barna, felső és belső szegélye, a sejt oldalai és erezete sötét vörösesbarna. A 2 keresztvonal alig látható, a sejt 2 sötét pontja világos agyagsárgás udvarban fekszik. Rojtja sárgásbarna, 2 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja sárgás, 2 választóvonala sötétebb. 26—28 mm.

Közép-európai és pontusi elterjedésű faj, Magyarországon valószínűleg Budapesten gyűjtötték. (A bécsi múzeumban őrzött példányok cédulája: „Ungarn, Mann 1853"; MANN lepkéinek nagy része Budapestről származik). Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

rubiginella TR.

7 (6) Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás barna, sok kékesszürke behintéssel, főleg a 2 keresztsáv mentén és a középtérben. A 2 keresztvonal szaggatott, világos fehéresszürke vagy sárgás, kétoldalán az erek feketések, szegélyeiken kékesszürke behintés látható. A 2 sejtvégi apró fekete pont éles, fehéres udvarban helyezkedik el. Az erek végén, a külső szegély mentén fekete pontok sorakoznak. Rojtja sötét, 2 választóvonala világos. Hátulsó szárnya feketésbarna, rojtja sárgás, éles feketés választóvonallal. 26—32 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon is gyűjtötték, de a közelebbi lelőhelyek ismeretlenek (WOCKE és REBEL adatai). Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

affiniella HS.

8 (5) Rajzolata alig kivehető vagy igen egyszerű, és csupán a 2 keresztsávból áll; esetleg a szárny teljesen egyszínű.

9 (10) Kisebb faj, a szárnyak fesztávolsága 20 mm-nél nem nagyobb. Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, több-kevesebb barnásvörös behintéssel. A 2 keresztsáv alig látható, vagy teljesen hiányzik. Rojtja olyan színű, mint maga a szárny. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja szintén, választóvonala világos. (Az olykor hasonló színű *H. decorella* ab. *erebella* RAG. rojtjai fehérek vagy sárgásfehérek.)

Európai faj, Magyarországon Budapesten, Isaszegen, Tasson és Peszéren gyűjtötték. Repülési ideje V., VII. Tápnövénye ismeretlen, németországi adatok szerint a *Bupleurum falcatum*

lignella HBN.

10 (9) Nagyobb fajok, elülső szárnyaik fesztávolsága 20 mm-nél nagyobb.

11 (12) Elülső szárnya okkersárgás szürke, esetleg vörösesszürke, a 2 keresztsáv sötét barnásvörös vagy szürkésbarna. A belső egyenes, meredek, a külső kissé ferde, és a csúcs alatt gyengén megtörik, olykor a rajzolat alig kivehető, elmosódott. Rojtja ugyanolyan színű, mint a szárny, tővonala éles, fekete. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke, rojtja fehéres, választóvonala sötét. Teljesen rajzolatmentes, egyszínű példányokon a külső szegély ferdébb, teste karcsúbb és kisebb, mint az igen hasonló *H. robustella* TOLL; hátulsó szárnya nem sötét feketésszürke, mint a *H. Ghilianii* STGR. fajé, de nem is bronzszürkén csillogó és nincsen 2 homályos sejtvégi pontja sem, mint a *H. griseoaenella* RAG.-nak. 24—30 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei a *Helianthemum ovatum* és az *Artemisia campestris*

ahenella SCHIFF.

12 (11) Elülső szárnya teljesen rajzolatmentes, legfeljebb a sejt kissé világosabb, mint a szárny többi része, avagy egyes példányokon még homályosan látható a 2 sejtvégi pont. Keresztvonala azonban soha nincsen.

13 (14) Hátulsó szárnya sötét feketésszürke. A hím elülső szárnya mély barnásfekete, egyes példányokon pedig egyszínű mély vörösesbarna. A nőstény elülső szárnya fekete, gyengén csillogó. A rajzolatmentes *H. ahenella* SCHIFF.-példányok hátulsó szárnya barnásszürke. 24—30 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. A legközelebbi adatok Cséhtelekről, Orsováról és Jugoszláviából (Josipdol) származnak. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**Ghilianii** STGR.]

14 (13) Hátulsó szárnya nem sötét feketésszürke, hanem szürkésbarna.

15 (16) Az elülső szárny sejtében 2 homályos, sötét pont látható. Alapszíne piszkos szürkésbarna, bronzszürkén csillogó. Rojtja sötét. Hátulsó szárnya szürkésbarna, rojtja fehéres. A hasonló *H. ahenella* SCHIFF. példányoknak soha nincsen 2 sejtvégi pontja. 25—26 mm.

Pontusi és belső-ázsiai faj; a REBEL-féle katalógus Magyarországról említi kérdőjellel. Az adat eredete ismeretlen, bizonyító példány nincs. Mivel sztyep jellegű területek jellemző faja, hazai előfordulása valószínűnek látszik. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

griseoaenella RAG.

16 (15) Az elülső szárny sejtében soha nincsen 2 homályos, sötét pont, legfeljebb a sejt kissé világosabb, mint a szárny többi része. Különben igen hasonlít az *H. ahenella* SCHIFF. rajzolatmentes példányaihoz, de azoknál nagyobb, erősebb, és elülső szárnyának külső szegélye majdnem merőleges a belső szegélyre. Alapszíne is hasonló, de ajaktapogatója kissé hosszabb. 30—32 mm.

Eddig csak Lengyelországból ismeretes, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**robustella** TOLL]

35. nem: **Etiella** Z.

Arcán erős szőrkúp van. A hím csápostorának első 5—6 ízén mély bevágás van, a mélyedésben nagy pikkelycsomó foglal helyet, mindkét ivar csápostora pillás. Ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előrenyújtott, csúcsíze vékony, hosszú, lefelé mutató. A hím állkapcsi tapogatója legyezőszerűen kibomlik (41. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az r_2 a sejt felső sarka előtt ered, az $m_{2,3}$ egymástól elváltan ered, egyenesek. Hátulsó szárnya széles, csúcsa kihegyesedő. Erezetében az $sc + rr$ anasztomizál az m_1 érrel, az m_{2+3} nyélen van, az m_3 kissé meghajlik, a sejt alsó sarka a cu_1 eredeténél van (41. ábra: A).

A nembe csak 1, az egész Földön elterjedt faj tartozik. Hazánkban is közönséges.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Hernyói a borsó veszedelmes kártevői, de megélnek a csillagfürt és a szójabab magvában is. Főleg akácon élnek. A védekezés hatásos módszere ma még nem alakult ki. Virágzás után DDT-porozást alkalmaznak, mint megelőző védekezést, késő ősszel pedig különféle talajmunkálatokkal (mélyszántás, a kint maradt növényi részek megsemmisítése stb.) pusztítják a bábokat.

— — Elülső szárnyának alapszíne kissé csillogó szürkésbarna, a tőteret lezáró széles, meredek keresztsáv fekete pikkelyei erősen kiemelkednek a szárny síkjából, kívülről széles, sárgásvörös keresztsáv csatlakozik hozzá, de egyikük sem metszi át a felső szegélyen a tőből a szárny csúcsáig érő széles, hosszanti fehér csíkot. A felső szegély éle szürke. Rojtja világosszürke, választóvonala sötét. Hátulsó szárnya áttetsző, világos szürkésbarna, rojtja fehéres (41. ábra: C). 24—28 mm.

Eredetileg közép- és dél-európai faj, innen az egész Föld meleg és forró égövi területeire elterjedt. Magyarországon is közönséges. 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül, igen meleg és hosszú őszökön részleges 3. nemzedéke is fellép. Hernyója a borsó, valamint az akác magvában él — A k á c m o l y

Zinckenella Tr.

36. nem: **Asarta** Z.

Arca lekerekített. A hím csápostora oldalról összelapított, különben egyszerű, minkét ivar csápja gyengén pillás. Ajaktapogatója előrenyújtott, alul erősen és elállóan szőrözött, csúcsíze rövid, zömök, lefelé mutat. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (42. ábra: C). Elülső szárnya zömök, csúcsa lekerekített. Erezetében az $m_{1,2}$ egy pontból ered, egyenesek és szétágazók. Hátulsó szárnya kerek, csúcsa egészen lekerekített. Erezetében az *sc*, *rr* és m_1 szinte egy pontból ered, az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 a sejt alsó sarkából származik. A fajok igen hasonlítanak a Pyraustidae családba tartozó *Titanio* Hbn. nem fajaihoz, sőt az araszolólepkék közül a *Psodos* Tr. nem fajaihoz is, de többek között erezetük teljesen eltérő (42. ábra: D).

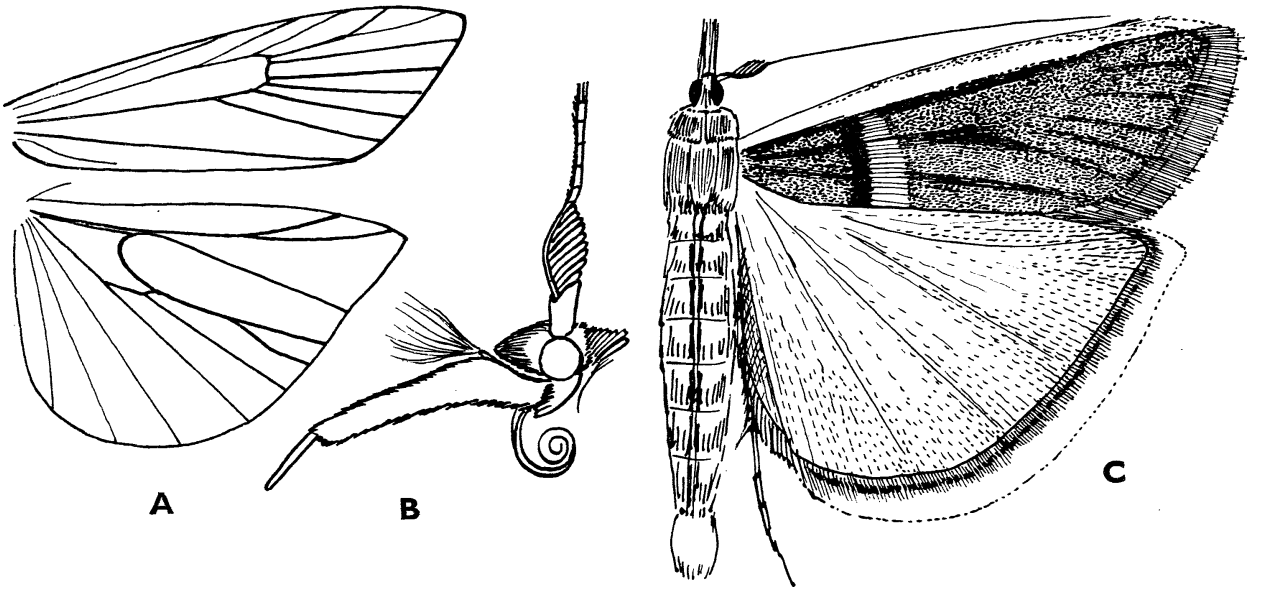

41. ábra. A: *Etiella* erezete és B: feje — C: *E. Zinckenella* Tr. (Eredeti)

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, közülük egyet hazánkban is kimutattak. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya feketésszürke, behintése okkerszürkés vagy fehéresszürkés. A 2 fehér keresztsáv zegzugos, meredek, széles. A szárny legsötétebb része rendszerint a középtér, amelyben a 2 fekete sejtvégi pontnak csak a nyoma vehető ki, de van 1 további pont a sejt közepén is. Rojtja fehéres (42. ábra: F). Hátulsó szárnya áttetsző fehéresszürke vagy barnásszürke. 16—20 mm.

Közép-európai magashegyvidéki és alpesi faj, egyetlen magyarországi adatunk Budapestről származik (1902. VIII. 30., leg. AIGNER); igen kétséges azonban, vajon ez a példány valóban a főváros környékéről származott-e. A legközelebbi biztos adat Csehszlovákiából való (Pelsőc). Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

alpicolella Z.

37. nem: **Hyporatasa** RAG.

Arca lekerekített, a hím csápostora kétoldalúan hosszan pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója előremered, olykor kissé lefelé mutat, hosszú, 2. ízén alul és felül is erősen szőrözött, csúcsíze apró, hegyes. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (42. ábra: B). Elülső szárnya széles, csúcsa lekerekített. Erezetében az $m_{2,3}$ egymástól messze ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya egészen lekerekített. Erezetében az *sc* hosszú darabon az *rr* mellett halad, azután a 2 ér elválik egymástól. A sejt hosszan megnyúlt, kivájt, az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkából (42. ábra: A).

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Nappal a homokon vagy a füvek tövében rejtőzködnek, könnyen felzavarhatók és sokáig röpködnek. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne feketésszürke, némi barnával keverten, igen erős fehéresszürke behintéssel. A hím elülső szárnyán a 2 fehér keresztsáv élesen rajzolt, zegzugos, kétoldalt sötét vonal kíséri. A sejt fehéres, a 2 fekete pont hiányzik, vagy igen vékony, félhold alakú folttá olvadt össze. A sejt közepén azonban van 1 fekete pont. Az erek végén apró, fekete pontok ülnek a külső szegély mentén (42. ábra: E). A nőstény elülső szárnya világosabb, több benne a fehér, a belső keresztsáv majdnem egyenes, a külső élesen megtörik és a belső szegélyen megközelíti a belső keresztsávot (42. ábra: G). Sötét szegély alig látható vagy hiányzik. Mindkét ivar szárnyán a rojt fehéres, halvány választóvonallal. A hím hátulsó szárnya feketésszürke, a nőstényé világos barnásszürke, a tő felé kissé világosabb, mindkét ivarban a rojt hófehér, fekete választóvonala éles és vékony. Teste zömök, vaskos. 15—17 mm.

Magyarországon kívül eddig csak a Szovjetunió délnyugati részeinek sós sztyepjein mutatták ki. Hazánkban a vakszikes homoki területek jellemző faja. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Camphorosma annua*

allotriella HS.

38. nem: **Nyctegretis** Z.

Arca lekerekített, mindkét ivar csápostora egyszerű. Ajaktapogatója hosszú, fölfelé görbül, majdnem kétszer olyan hosszú, mint a feje, csúcsíze hosszabb, mint a 2. íze, hegye lekerekített. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (43. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, csúcsa kissé lekerekített. Erezetében az m_{2+3} nyélen van, vele egy pontból ered a cu_1 is. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő, erezetének legfőbb sajátsága a tőhöz igen közel eredő cu_2 ér (43. ábra: A). Igen hasonlít a *Synallorema triangulella* Rag. nevű fajhoz, de annál a hátulsó szárny erezetében a cu_2 a sejt alsó sarkához közel ered.

A palearktikus nem fajai közül hazánkban 1 fordul elő.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Főleg síkvidékeken fordulnak elő. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne vörössel behintett sárgásszürke, 2 keskeny keresztvonala piszkosfehér, a belső igen ferde, a tő felől széles, barna színezet határolja. A külső szintén ferdén fut a belső szegélyre, de ott nem találkozik a belső keresztsávval, sőt egymástól viszonylagosan távol maradnak; belülről szintén széles barna sáv határolja. A barna színezet a sejt belsejébe is behatol, s ott a sejtvégi barna pont fölött többé-kevésbé trapéz alakú foltot alkot. A szárny a felső szegé-

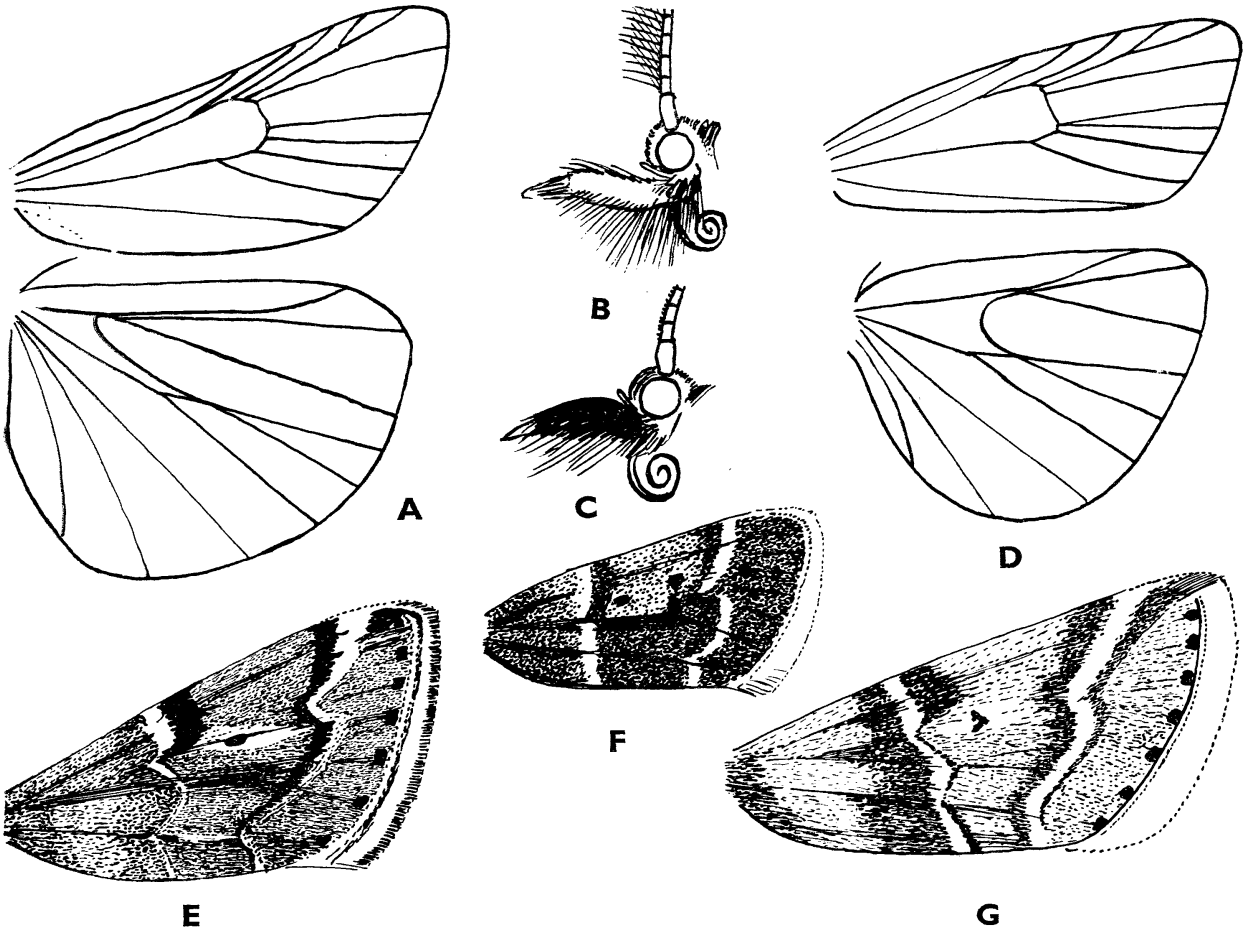

42. ábra. A: *Hyporatasa* erezete és B: feje — C: *Asarta* feje és D: erezete — E: *Hyporatasa allotriella* HS. hímjének elülső szárnya — F: *Asarta alpicolella* Z. elülső szárnya — G: *Hyporatasa allotriella* HS. nőstényének elülső szárnya (Eredeti)

lyen és a ránc környékén a legvilágosabb, a külső szegélyen ismét az alapszín uralkodik. Az erek vége sötét. Rojtja és választóvonala barnás (43. ábra: E). Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtjának tővonala és választóvonala éles. Feje és tora szürkésvörös, potroha sárgásszürke. Igen hasonlít a következő nem egyetlen fajához, de annak elülső szárnya szélesebb, a 2 keresztsáv majdnem összeér a belső szegélyen, és alapszíne jóval sötétebb. 16—18 mm.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, Magyarországon főleg síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje VI—IX. Hernyója *Sedum*-, *Artemisia*- és *Gnaphalium*-félék gyökerén él

achatinella Hbn.

39. nem: **Synallorema** Gozm.

Arca lekerekített, a hím csápja egyszerű, a csápostor ízei kívül szögletesen kiugranak. Ajaktapogatója hosszú, 2. íze kissé ferdén, csúcsíze egyenesen fölfelé mutat, a tapogató majdnem háromszor olyan hosszú, mint a feje. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (43. ábra: C). Elülső szárnya széles, zömök, csúcsa kissé lekerekített. Erezetében az m_{2+3} nyélen ül, a cu_1 tőle távolabb ered. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében a cu_2 közel van a közös pontból eredő m_3+cu_1 érpárhoz, az m_2 hiányzik (43. ábra: D).

A nembe csupán 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya sötét szürkéssárga, ezt az alapszínt azonban a kiterjedt sötétbarna szín annyira elfedi, hogy csupán a fehéres keresztsávok mellett és a külső szegélytéren vehető ki. A belső keresztsáv sokkal ferdébben fut a belső szegélyre, mint az előző faj esetében, s ott szinte találkozik a külső keresztsávval, amely viszont meredekebb, mint a *N. achatinella* Hbn. szárnyán. A sötétbarna szín a középtéren annyira szétfolyik, hogy az alapszín csak a belső keresztvonalon kívül és a külsőn belül (a felső szegély mentén) látható, és hogy a sejtvégi sötét foltot is csak az előtte fekvő éles, fehér folt emeli ki belőle (43. ábra: F). Rojtja barnásszürke, 2 választóvonala van. Hátulsó szárnya sötét, rojtjának választóvonala éles. 16—18 mm.

Eddig a Kárpát-medencén kívül csak Japánban gyűjtötték. Magyarországon a mocsaras területek jellemző faja. Eddigi lelőhelyei: Fertő-tó, Hanság (Kapuvár, Csorna, Süttör), Kisbalaton, Fonyód, Kaposvár, Szécsény, Nyírpilis és Bátorliget. A Kárpát-medencében továbbá még Véghidason és Borosjenőn találták. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

triangulella Rag.

40. nem: **Eccopisa** Z.

Arcán kis szőrkúp van, mindkét ivar csápja egyszerű. Ajaktapogatója felgörbülő, összelapított, elöl elálló, hosszú pikkelyek fedik, csúcsíze hosszabb, mint a 2. íze, lapos, teteje levágott, hegye csupasz. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (44. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kissé kiszélesedő, csúcsa

lekerekített. Erezetében az m_{2+3} nyélen van, a *cu* erek tőle egyforma távolságban erednek. Hátulsó szárnya alig szélesedik ki, a hím hátulsó szárnyának felső szegélyén, a tőhöz közel kis mélyedés van, amelyet szőrözet tölt ki. Erezetében az m_3 és a cu_1 egy pontból ered, az m_1 nem anasztomizál a nyélen ülő *sc* + *rr* érpárral (44. ábra: A).

A nembe 1 palearktikus elterjedésű faj tartozik, amely hazánkban is gyakori.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne sárgásan csillogó füstbarna, a belső keresztvonal csak egyes példányokon látható, akkor is inkább a tőtér elsötétedése mutat rá. A 2 apró sejtvégi pont kis feketés folttá folyt össze, a külső keresztvonal csak kissé meghajlott, alig látható, belülről sötétebb sáv határolja. A mintázat igen elmosódott. Rojtja sötét sárgásszürke. Hátulsó szárnya sötét sárgásszürke (44. ábra: C). A hím elülső szárnyának a fonákján a felső szegély tő felőli részén, valamint a hátulsó szárny fonákján a 2 középső éren kénsárga behintés van; ez a bélyeg, valamint ajaktapogatójának az alakja könnyen elkülöníti a hasonló *Euzophera bigella* Z. és a *Cryptoblabes bistriga* Haw.-től; a kissé hasonló ajaktapogatóval rendelkező *Glyptoteles leucacrinella* Z. hátulsó szárnyán pedig megvan a szabad szemmel is jól látható m_2 ér. 14—16 mm.

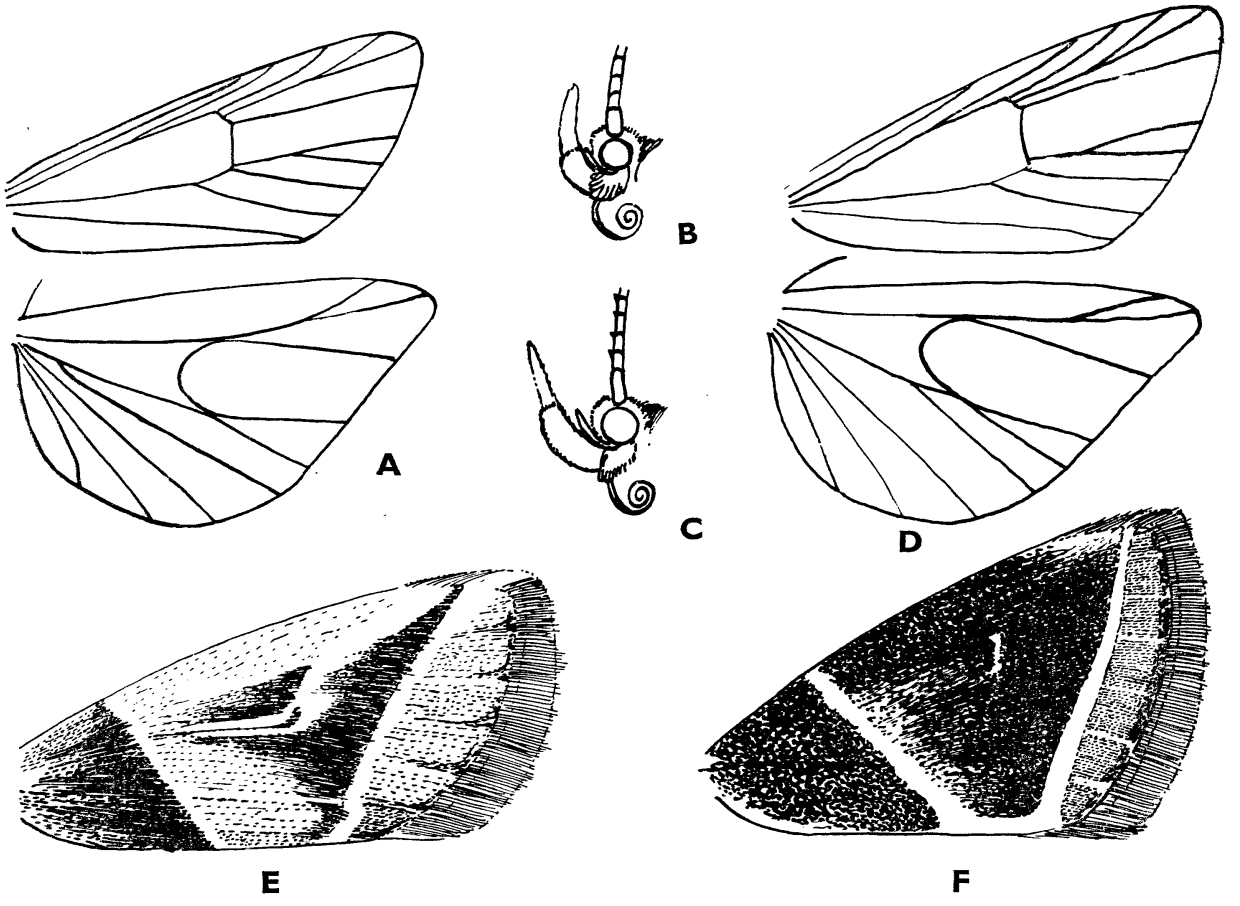

43. ábra. A: *Nyctegretis* erezete és B: feje — C: *Synallorema* feje és D: erezete — E: *Nyctegretis achatinella* Hbn. és F: *Synallorema triangulella* Rag. elülső szárnya (Eredeti)

Európában és Nugat-Ázsiában messze elterjedt faj, Magyarországon is mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Malus-*, *Prunus-* és *Corylus*-félék

effractella Z.

41. nem: **Cymbalorissa** Gozm.

Arca lekerekített, mindkét ivar csápja egyszerű. Ajaktapogatója fölfelé görbül, kissé szőrös, 2. íze olyan hosszú, mint a csúcsíze. Állkapcsi tapogatója alig látható, kicsi (45. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, felső szegélye erősen meghajlott. Erezetében az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 és a cu_2 tőle és egymástól elég nagy távolságban ered. Hátulsó szárnya széles. Erezetében az m_3+cu_1 hosszú nyélen ül, az m_2 hiányzik, az m_1 nem anasztomizál az *sc* + *rr* érpárral (45. ábra: A).

Az eddigi vizsgálatok szerint a nembe csak 1 európai faj tartozik, ez pedig hazánkban is előfordul.

A lepkék éjszaka repülnek. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyán a tőtér s azon túlmenően a középtér felső része barnásfekete, a szárny többi része kissé vöröses bőrszínű. A belső keresztvonalnak rendszerint csak az alsó része vehető ki, a külső csupán gyengén hajlott meg, kétoldalról feketésbarna szalag határolja, s rendszerint a sejt alsó határából is fut 2 rövid keresztsáv a belső szegélyre, attól függően, hogy a sötét barnásfekete szín meddig terjed ki a középtérre. Rojtja barnásszürke. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja sötét sárgásszürke, választóvonala éles. Feje és tora bőrbarna, ajaktapogatója feketésbarna (45. ábra: C). 15—17 mm.

Európában szórványosan előforduló faj, mindenütt ritka. Hazánkban Kisnyíren, Nagykőrösön, Peszéren, Vörsön, Tihanyban és Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje V—IX. eleje. Tápnövényei valószínűleg *Betula*-félék

fuliginosella Hein.

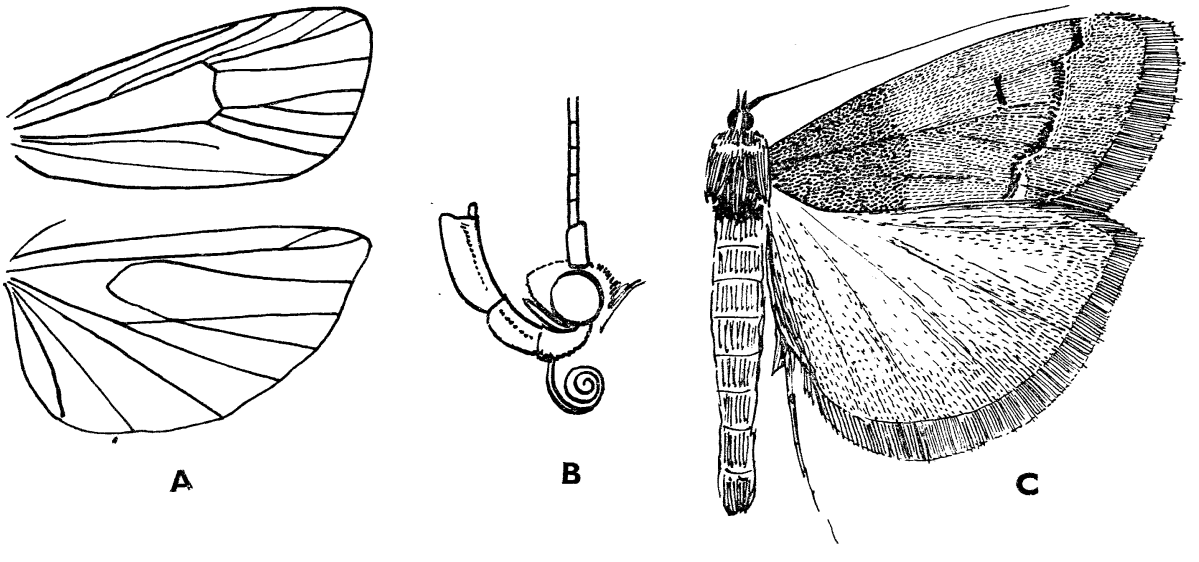

44. ábra. A: *Eccopisa* erezete és B: feje — C: *E. effractella* Z. (Eredeti)

42. nem: **Euzophera** Z.

Mindkét ivar csápostora pillás, töve egyszerű. Ajaktapogatója kicsi, fölfelé görbül, csúcsíze rövidebb, mint a 2. íze, simán pikkelyezett. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (46. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az m_{2+3} nyélen ül. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa kissé hegyes. Erezetében az m_1 anasztomizál az *sc* + *rr* érpárral, az m_2 hiányzik, az m_3 és cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkánál (46. ábra: A).

Az északi féltekén messze elterjedt nem, hazánkban 3 képviselőjét mutatták ki. Az *osseatella* Tr. Magyarországon nem fordulhat elő, minthogy elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyának a középtere a szárny legsötétebb része. Alapszíne fehéresszürkével kevert barnásszürke, a 2 piszkosfehér keresztvonal egymáshoz igen közel halad, a belső erősen megtörik, felső része a tő felé hajlik (ez a bélyeg könnyen megkülönbözteti a hozzá igen hasonló, *Phloeophaga Charlottae* Rbl. nevű fajtól). A külső keresztvonal kétszer, de csak gyengén kiöblösödik, és viszonylagosan meredek. A 2 sejtvégi fekete pont rendszerint egymással összefolyik, az erek végén fekete pontsor látható. Rojtja szürke (46. ábra: D). Hátulsó szárnya kissé áttetsző barnásszürke, rojtja világos, tővonala barna. A hozzá hasonló *Glyptoteles leucacrinella* Z. és *Eccopisa effractella* Z. ajaktapogatója más felépítésű, a *Cryptoblabes bistriga* Haw. 2 keresztvonala pedig egymástól igen távol van. 18—20 mm.

Dél- és délnyugat-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje IV. vége—IX. eleje. Tápnövénye ismeretlen

bigella Z.

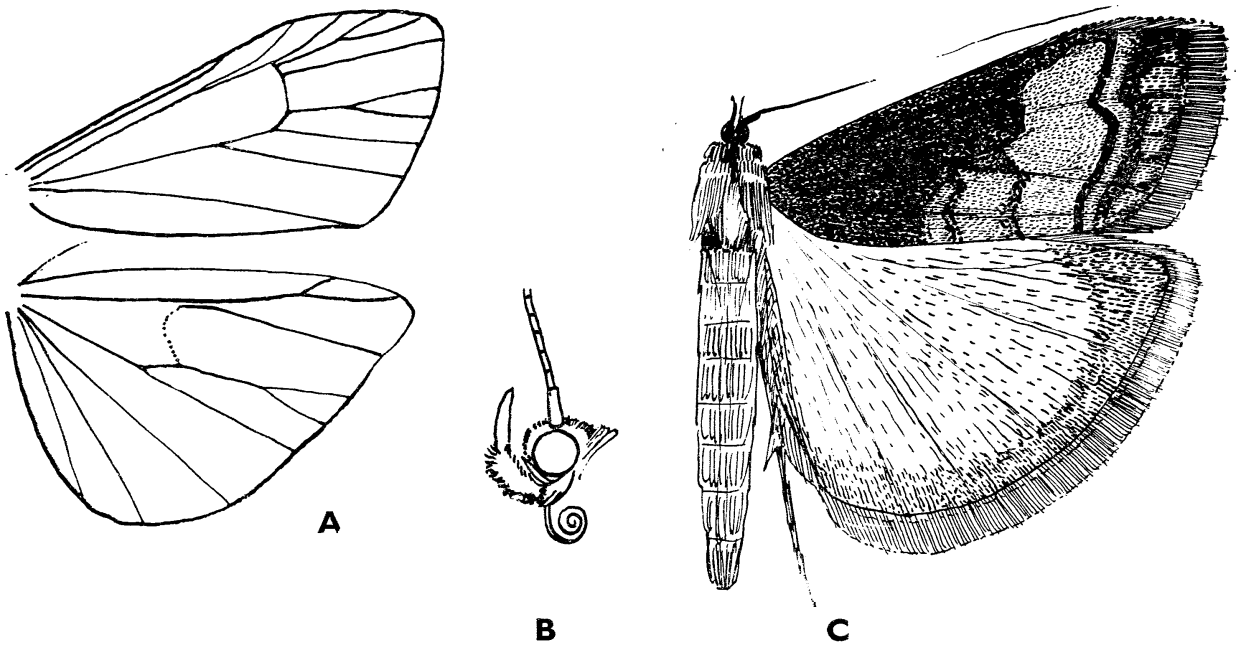

45. ábra. A: *Cymbalorissa* erezete és B: feje — C: *C. fuliginosella* Hein. (Eredeti)

2 (1) Elülső szárnyának a középtere a szárny legvilágosabb része, illetőleg az nem sötétebb, mint a szárny többi része.

3 (4) Elülső szárnyán a rajzolat igen éles, főleg a fekete keretű fehér keresztsávok. Alapszíne kissé vöröses fehéresszürke, a tőtér feketés, a ráncban megtört fehér keresztsávot kívülről széles fekete szalag szegélyezi. A sejtvégi pontok hiányzanak. A külső fehéres keresztsáv kétszer élesen megtörik, kerete belül fekete, a külső szegélytér felé elmosódott, feketés vagy feketésszürke. A sötét színezet mélysége és kiterjedése igen változó, olykor a középtér teteje is elsötétül, máskor viszont csupán a 2 keresztsáv külső és belső feketés szegélye marad meg, s ilyenkor a világos keresztsávok is beleolvadnak az alapszínbe. Rojtja vörösesszürke (46. ábra: C). Hátulsó szárnya aránylag keskeny, világos barnásszürke, rojtja barnásfehér. 23—26 mm.

Európai faj, Magyarországon is mindenütt előfordul. Főleg az égeres lápvidékek jellemző faja, a hegyvidéki *Fraxinus ornus*-területeken jóval ritkább. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Fraxinus*-félék, hernyója a fa kérge alatt él

pinguis HAW.

4 (3) Elülső szárnyának rajzolata erősen elmosódott. Alapszíne barnásszürke. A belső keresztsáv alig látszik, töredéke csak a sejt elején vehető ki. A külső keresztvonal szintén elmosódott, belülről gyenge árnyék kíséri, de a felső szegélyen a csúcsáról meglehetősen éles, sötét és igen ferde behintés húzódik a sejtvégi pont felé. A külső keresztvonal kétszer gyengén hullámos, a külső szegély kissé elsötétedett. Rojtja és hátulsó szárnya világosszürke. 19—23 mm.

Európában elszórtan fellépő faj, Magyarországon eddig csak ártéri erdőkben találták (Vörs, Zalavár és Fonyód). Repülési ideje IV—VIII. Hernyója az *Artemisia absinthium* szárában él

cinerosella Z.

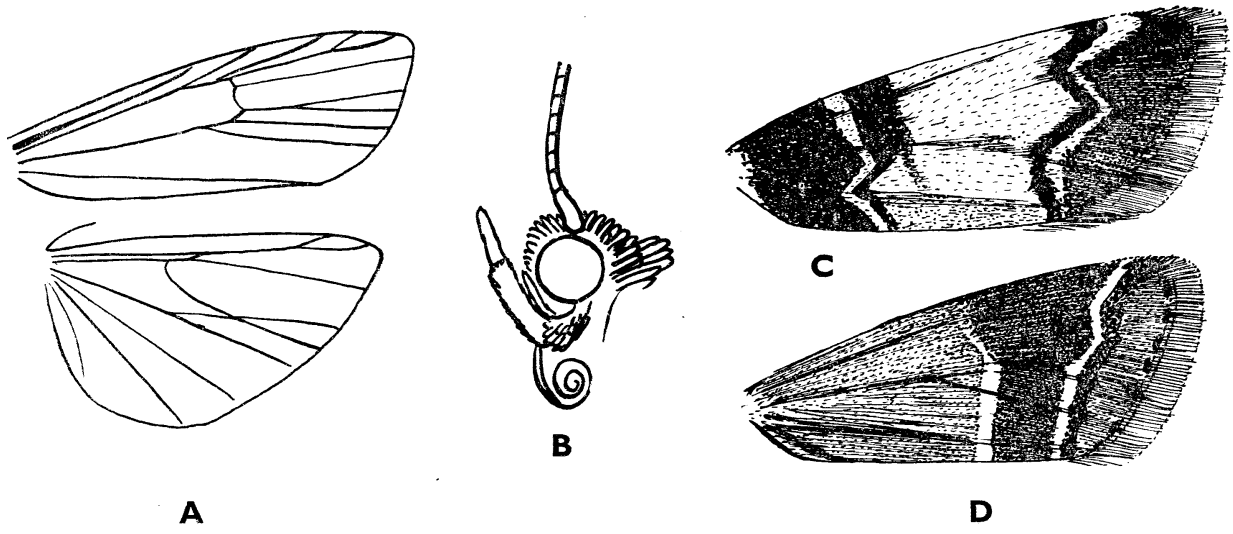

46. ábra. A: *Euzophera* erezete és B: feje — C: *E. pinguis* HAW. és D: *E. bigella* Z. elülső szárnya (Eredeti)

43. nem: **Phloeophaga** Chrét.

Arca lekerekített, mindkét ivar csápja egyszerű. Ajaktapogatója rövid, közvetlenül az arca előtt fölfelé görbül, 2. íze vastag, csúcsíze hegyes. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (47. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, erősen megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az m_2 ér hiányzik (vagy az m_3 esett össze a cu_1 érrel). Hátulsó szárnya kiszélesedő, hegyes. Erezetében az m_1 anasztomizál az *sc* + *rr* érpárral, az m_3+cu_1 nyélen ül, az m_2 hiányzik (47. ábra: A).

A palearktikus nem fajai közül hazánkban is kimutattak 1-et.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya kissé vöröses sárgásszürke vagy fehéresszürke, a belső fehér keresztsáv a szárny közepén halad keresztül, meredek, a sejt alsó határán egyszer megtörik (a hasonló *Euzophera bigella* Z. fajon a belső keresztvonal felső része erősen a tő felé hajlik). A külső keresztvonal szintén meredek, ép, csak egyszer törik meg, közel van a belsőhöz, az általuk közrefogott keskeny középtér barnásfekete vagy szürkésfekete. A 2 sejtvégi fekete pont igen apró vagy hiányzik, helyüket főként a közöttük fekvő fehéres foltocska jelzi. Tővonala igen éles és széles, rojtja szürkés, választóvonala gyenge. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke, rojtja fehéresszürke, választóvonala sötét (47. ábra: C). 17—24 mm.

Magyarországon több helyről ismeretes: Budapest és köryéke, Budakeszi, Nagykovácsi, Fehérvárcsurgó és Sopron. Azonkívül még előkerült Cséhtelekről, Ausztriából (Bécs), Albániából és Libanonból. Karsztos, dolomitos, déli lejtésű fennsíkokon a molyhostölgyesek jellemző faja. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen, hernyója talán a *Quercus pubescens* kérge alatt él

Charlottae Rbl.

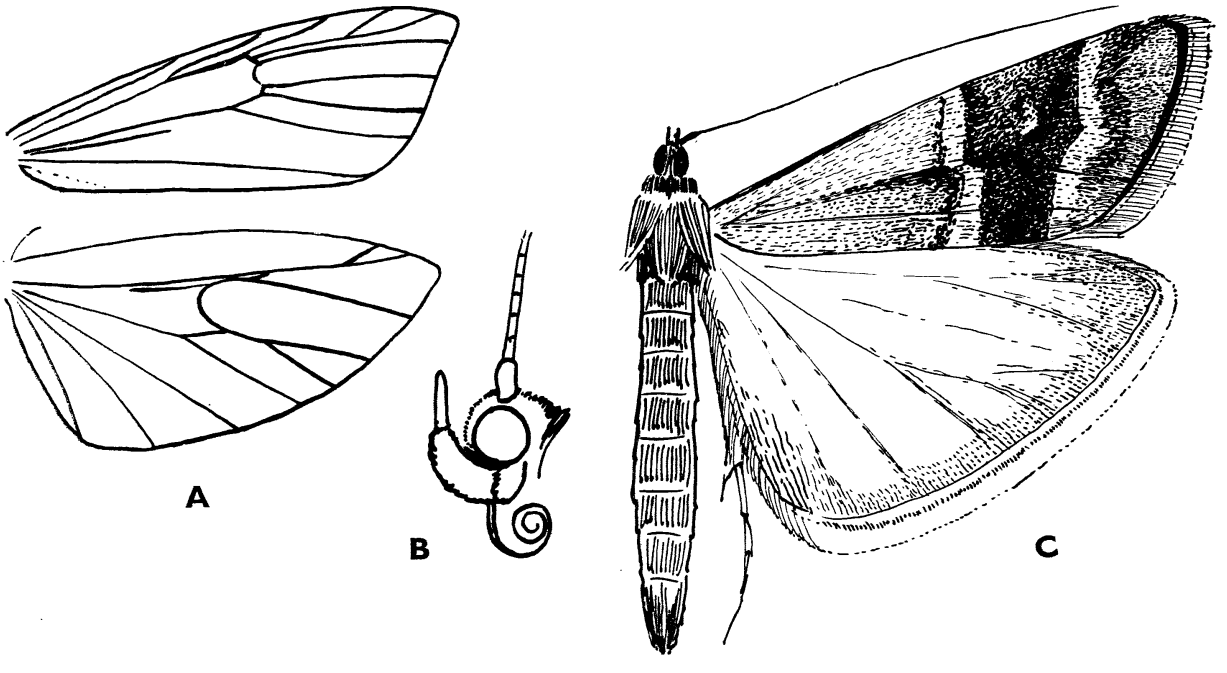

47. ábra. A: *Phloeophaga* erezete és B: feje — C: *Ph. Charlottae* Rbl. (Eredeti)

44. nem: **Cateremna** Meyr.

Mindkét ivar csápja egyszerű, gyengén pillás. Ajaktapogatója fölfelé görbül, vaskos, állkapcsi tapogatója fonálszerű (48. ábra: B). Elülső szárnya kissé kiszélesedő. Erezetében a sejt erősen begörbül, az $m_{2,3}$ egymáshoz közel ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az m_3+cu_1 nyélen van, az m_2 hiányzik (48 ábra: A).

Az egész Földön elterjedt, de kis fajszámú nem, hazánkból 1 képviselője ismeretes. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbösek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos barnásfekete, a belső fehér keresztsáv szaggatott, a ráncban élesen kiugrik a tő felé. A középtéren sok a fehér behintés, főként a 2 nagy, barnásfekete sejtvégi pont fölött. A külső fehér keresztsáv közepén széles hullámmal megközelíti a külső szegélyt, a külső szegélytér világosszürkés. Rojtja csillogó, szürke. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja világosabb, tővonala éles, választóvonala erős (48. ábra: C). 22—24 mm.

Közép-európai faj, délfelé Olaszországig hatol, Magyarországon ritka. Eddig csak Isaszegen, Sopronban és Tihanyban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója lehullott fenyőtobozokban él

terebrella Zck.

45. nem: **Pempelia** Hbn.

Arcán nagy szőrkúp van. A hím csápostora pillás, első ízein bemélyedés van, és ebben nagy pikkelycsomó ül. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója az arca előtt ferdén fölfelé görbül, pikkelyezett, csúcsíze igen rövid és kicsi, alig látszik ki a 2. íz szőrözetéből. A hím állkapcsi tapogatója ecset-

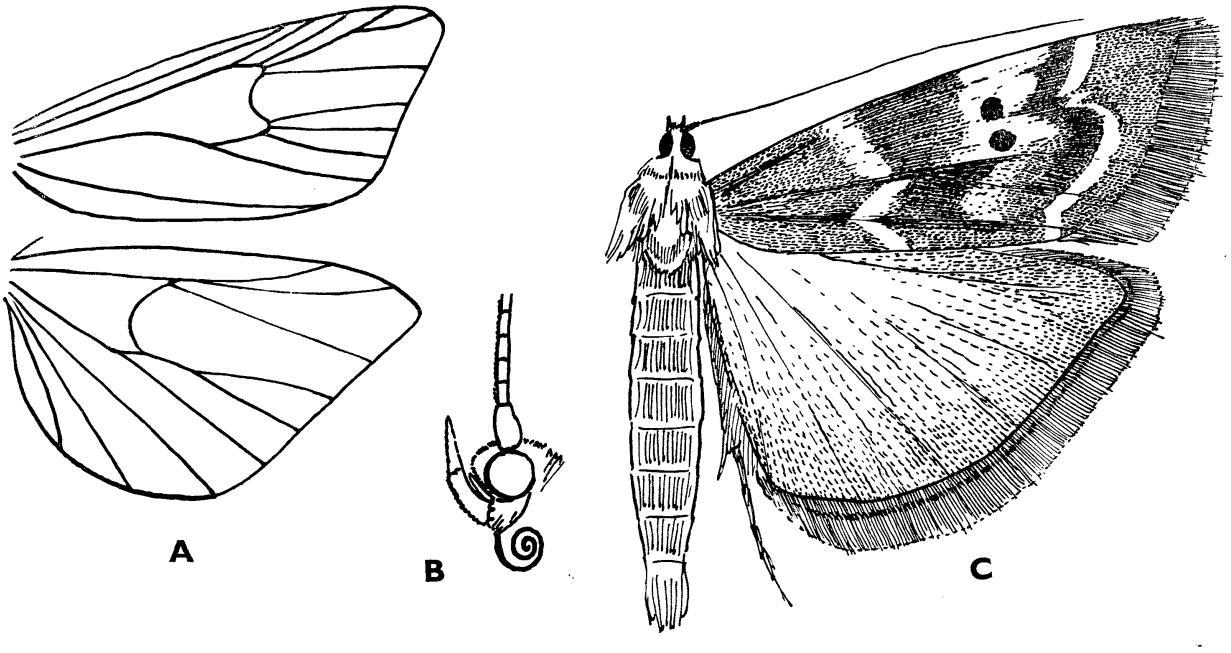

48. ábra. A: *Cateremna* erezete és B: feje — C: *C. terebrella* Zck. (Eredeti)

szerű, a tapogatók között rejtőzik, a nőstényé apró, fonálszerű (49. ábra: B). Elülső szárnya viszonylagosan keskeny, csúcsa letompított. Erezetében az $m_{2,3}$ egymástól külön ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa letompított. Erezetében az m_3+cu_1 nyélen ül, egy pontból ered a cu_2 érrel a sejt alsó sarkából, az m_2 hiányzik (49. ábra: A).

Az egész Földön elterjedt nem, csak kevés fajt ölel fel. Hazánkból 4 faja ismeretes. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya sötétbarna, a felső szegély mentén erős és élesen elhatárolt fehér behintés húzódik. A belső keresztvonal fehér, darabokra szakadt, a szegélyeket nem éri el, a külső kétszer élesen megtört, vékony, szintén szaggatott, belülről sötét árnyék kíséri. A külső szegélytéren fehéres behintés fekszik, a 2 sejtvégi feketés pont apró és éles (49. ábra: C). Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya majdnem áttetsző, világosszürke, rojtja fehéres, tővonala sötét. 18—21 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Hernyója zsákszerű szövedékben *Satureja*-fajok, *Thymus vulgaris* és *Origanum vulgare* alatt él

sororiella Z.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne világosbarna, őzbarna vagy barnásvörös; ha a felső szegélyen fehér behintés látható, akkor az mindig gyenge és sohasem lép fel határozott körvonalú hosszanti csík alakjában.

3 (4) Elülső szárnyán a rajzolat alig látható, igen elmosódott. Alapszíne vörösesbarna, a 2 piszkosfehér vagy piszkossárga keresztvonal igen halvány, a belső alig látható, vagy pedig teljesen hiányzik, a külső szintén elmosódott, gyengén fogazott; mind a kettőt sok esetben

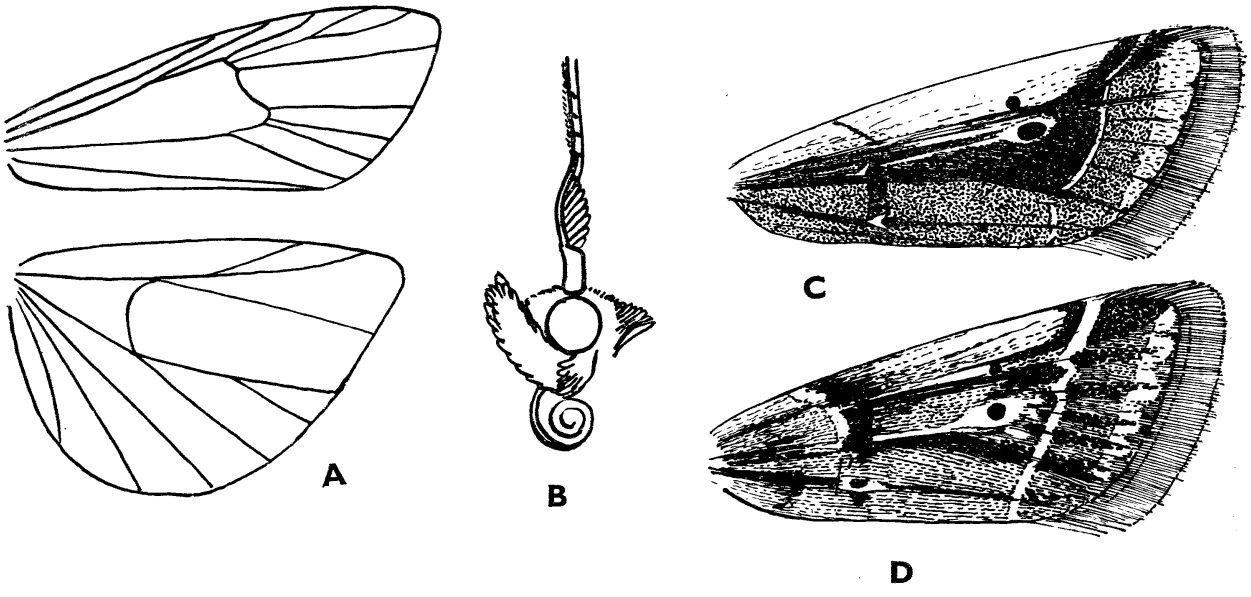

49. ábra. A: *Pempelia* erezete és B: feje — C: *P. sororiella* Z. és D: *P. ornatella* SCHIFF. elülső szárnya (Eredeti)

csupán a felső szegély erős, sötét keretezése emeli ki a mintázatból. A sejtvégi 2 apró fekete pont a sejt közepén végigvonuló hosszanti fehér vonal végén fekszik. Az erek végén sötét pontok vannak. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja fehéresszürke. 20—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon főleg síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Thymus serpyllum* (= *adornatella* Tr.)

dilutella Hbn.

4 (3) Elülső szárnyán a rajzolat éles, jól kivehető.

5 (6) Elülső szárnya világos őz- vagy fahéjbarna, a fehér belső keresztsáv hiányzik, nyomát csak az erekre korlátozott sötét foltok jelzik. A tőtéren gyenge fehér behintés látható, de ilyen van a középtér felső részén is. A sejt alsó határát képező éren és a belsőéren fehér vonal húzódik végig. A külső keresztvonal igen sekélyen hullámos, éles, fehér, nincsen sötét kerete. A külső szegély fehéresszürke, az erek végén sötét pontok ülnek, rojtja szürkés (49. ábra: D). Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtjában széles választóvonal van. 22—24 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon messze elterjedt. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Thymus*-félék

ornatella Schiff.

6 (5) Elülső szárnya barnásvörös, élénk világosszürke behintéssel. A keresztsávok is fehéresszürkék, a tőtéren azonban még 1 fehéresszürke keresztsáv húzódik a belső keresztsáv mögött. A külső keresztsáv szakadozott, fogazott, a sávok sötétbarnás kerete erős. A középtéren is sok a fehéresszürke behintés, a 2 sejtvégi fekete pont erős, az alsó hosszanti fehér vonal végében foglal helyet; olykor a belsőérnek a középtéren átvonuló szakasza is fehéres. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke. A rojt tővonala éles, választóvonala gyengébb, homályos. 18—20 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Globularia*- és *Thymus*-félék

subornatella Dup.

46. nem: **Ectyposa** de Joann.

Arca lekerekített. A hím csápostorának első ízei kivájtak, a bemélyedésekben fekete pikkelycsomó foglal helyet, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója előre- vagy ferdén fölfelé mutató, vaskos, csúcsíze kicsi, zömök. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (50. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az $m_{2,3}$ egymáshoz közel ered, egyenesek és széttartók, a $cu_{1,2}$ hátrább húzódott. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az m_1 nem anasztomizál az *sc* + *rr* nyelével, az m_3 + cu_1 közös nyélen van, a sejt alsó sarkából ered, az m_2 hiányzik (50. ábra: A).

A palearktikus nemnek hazánkból 1 képviselőjét mutatták ki. A *nucleolella* Moeschl faj nem ebbe a nembe tartozik, azonkívül Magyarországon nem is fordulhat elő; ugyanez áll a Triesztből leírt *tergestella* Rag. nevű fajra.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya élénk barnásszürke, felső szegélye mentén éles sárgásfehér csík húzódik, a tőtér vöröses. A belső keresztsáv széles, élénk sárgásvörös, a tő felől a szárny síkjából kiemelkedő fekete pikkelycsomók határolják. A belsőér mentén szintén sárgásvörös csík húzódik végig a szárnyon. A külső keresztsáv világosvöröses, és főként a belülről keretező erős szürkésbarna árnyéka emeli ki a mintázatból. A külső szegélytér szürkés. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja világosszürke, tővonala és választóvonala éles (50. ábra: C). 20—22 mm.

Dél-európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon ritka, egyike a pontomediterrán jellegű hazai fajoknak; eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

Dahliella Tr.

47. nem: **Alispa** Z.

Arcán pikkelyekből álló kúp van. A hím csápostora hosszan pillázott, tőízén tompa és kiugró szöglet van, a szöglet mögött az íz kissé meghajlik, rajta apró fogacska ül. A nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója fölfelé görbül, csúcsíze rövidebb, mint a 2. íze, tompa, zömök. Állkapcsi tapogatója elállóan szőrözött, vékony (51. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, felső szegélye meghajlik, csúcsa tompa. Erezetében az m_{2+3} nyélen van, a *cu* erek rövidek, a sejt alsó sarka előtt erednek. A hím elülső szárnyának fonákján a

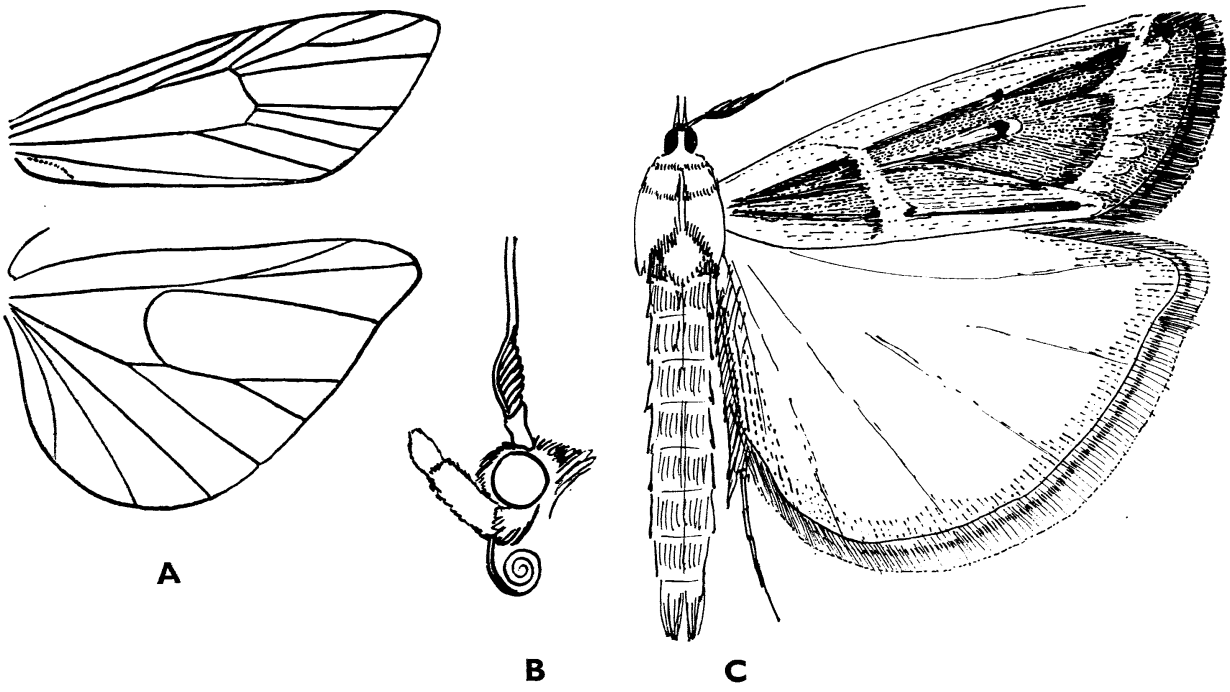

50. ábra. A: *Ectyposa* erezete és B: feje — C: *E. Dahliella* Tr. (Eredeti)

belső keresztsáv helyén erősebben kitinizált, „stigma"-szerű terület van. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az m_3+cu_1 nyélen ül, az m_2 hiányzik, a cu_2 a sejt alsó sarka mögött ered (51. ábra: A).

A nembe csak 1 közép-európai faj tartozik, ez hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya kissé vöröses fénnyel csillogó hamuszürke, az alapszínbe sok fehér vegyül. Tőterét vékony, sötét, a felső szegélyt el nem érő keresztvonal zárja le, rá következik a széles, felálló pikkelyekből alkotott fekete keresztsáv, utána 1—1 fehéres és 1—1 széles barnásvörös keresztszalag. A külső keresztsávnak csak a tő felé eső, többször élesen megtört, vékony és éles fekete kerete maradt meg, de ez a belső szegélyt nem éri el. Olykor az ereken is van gyenge feketés behintés. A 2 sejtvégi pont fekete, megnyúlt. Az erek végén a külső szegélyen fekete pontok ülnek; rojtja szürke, a fekete pontok mentén feketés szín szakítja meg. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres (51. ábra: C). 20—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje IV—VI. és VIII—IX. Hernyója az *Evonymus europaeus* termésében él

angustella Hbn.

48. nem: **Heterographis** Rag.

Arca majdnem lekerekített. A hím csápjának tőíze kissé megtört, rajta apró fogacska van, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója fölfelé görbül, rövid, vékony, csúcsíze olyan hosszú, mint a 2. íz, jól látható. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (52. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, lécszerű, kihegye-

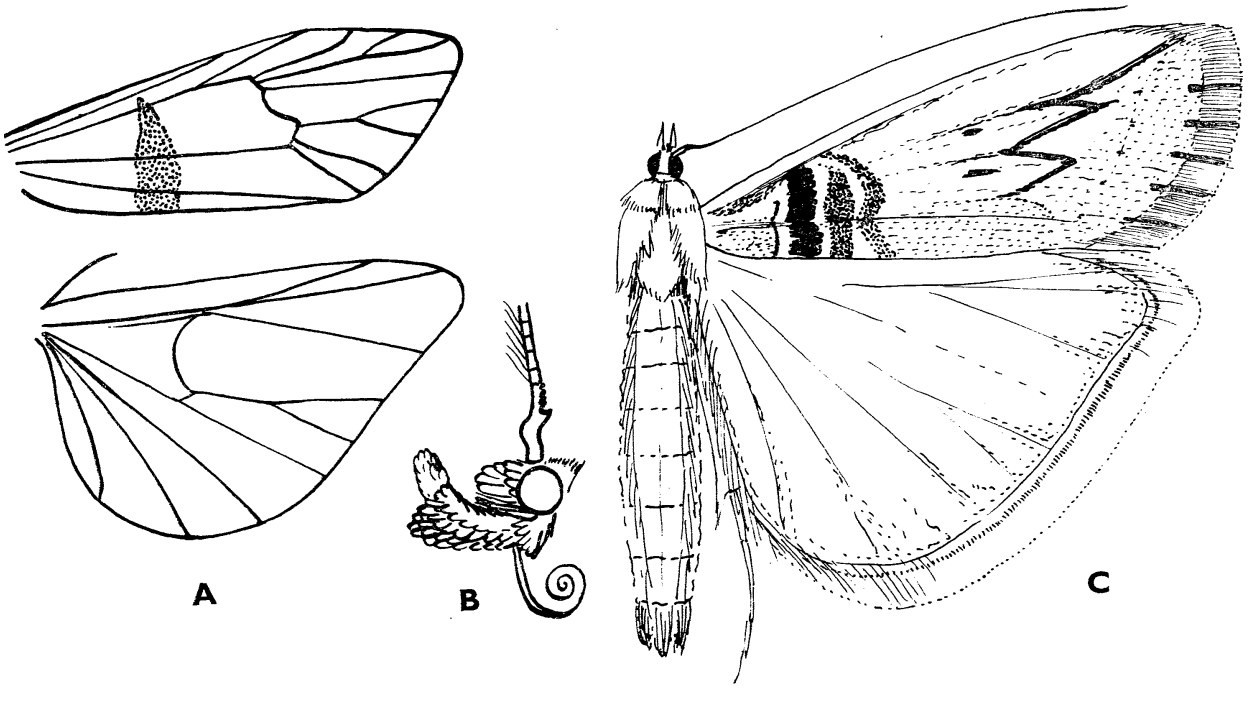

51. ábra. A: *Alispa* erezete és B: feje — C: *A. angustella* Hbn. (Eredeti)

sedő, csúcsa azonban letompított. Erezetében az $m_{2,3}$ egy pontból ered, soha nincsen nyélen. Hátulsó szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az m_3 + + cu_1 nyélen van, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 a tő felé csúszott, az m_2 hiányzik (52. ábra: A).

A palearktikus elterjedésű nembe számos, többnyire sivataglakó faj tartozik. Magyarországról eddig csak 1 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne igen világos sárgás őzbarna; felső szegélye mentén fehéres, hosszanti csík húzódik végig. Rajzolata nincsen. Igen hasonlít a *Trissonca deserticola* STGR. fajhoz, és attól csak annak nyélen ülő m_{2+3} érpárja (az elülső szárnyon), valamint ivarszerve különíti el. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke, rojtja fehér, tővonala vékony (52. ábra: C). 15—16 mm.

Észak-Afrikából és a transzkaszpikus területekről írták le, Magyarországon ritka, a homokbuckás és homokos területek jellemző faja (Kisnyír, Izsák, Pótharasztpuszta és Újpest). Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

eremita GOZM.

49. nem: **Trissonca** MEYR.

Arca lekerekített. A hím csápja kissé pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója az arca előtt egyenesen fölfelé mutat, viszonylagosan hosszú, a csúcsíze jóval rövidebb, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója kicsi és fonálszerű (53. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az m_{2+3} érpár mindig nyélen ül; a nyél lehet olyan hosszú, mint az ágak szabad része, de lehet jóval rövidebb is. Hátulsó szárnya széles. Erezetében az m_3 + cu_1 nyélen ül, és egy pontból ered a cu_2 érrel, az m_2 hiányzik (53. ábra: A).

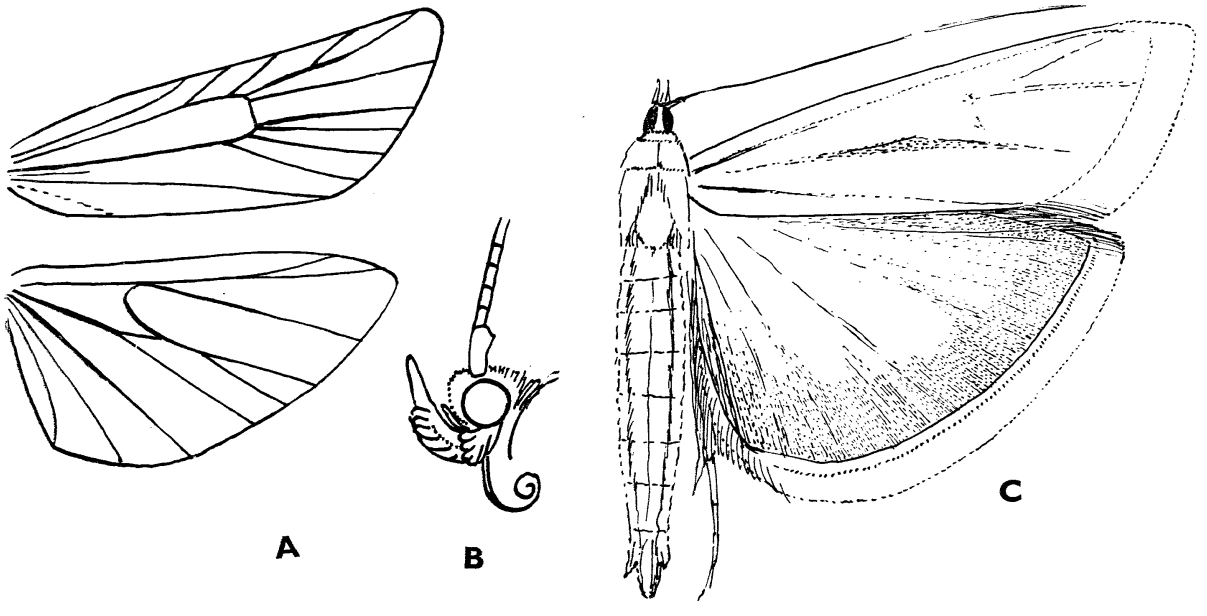

52. ábra. A: *Heterographis* erezete és B: feje — C: *H. eremita* GOZM. (Eredeti)

Az ugyancsak többnyire sivataglakó fajokat felölelő palearktikus nem fajai közül hazánkban eddig kettőt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya majdnem teljesen rajzolatlan, alapszíne igen világos őzbarna. Felső szegélyén hosszanti fehér csík húzódik. A megtévesztésig hasonlít a *Heterographis eremita* Gozm.-hoz, ennek az elülső szárnyán azonban az $m_{2,3}$ érpár mindig szabadon fut le. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja szintén fehér. 15—17 mm.

A Szovjetunió déli és délnyugati sztyepjeinek jellemző faja, Magyarországon homokbuckás, homokos területeken fordul elő (Budapest, Izsák, Kisnyír, Peszér, Újpest, Rákos, Fót, Ágasegyháza és Kelebia). Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen

deserticola Stgr.

2 (1) Elülső szárnyán elmosódott, de bonyolult rajzolat van. Alapszíne hamuszürke, barnás behintéssel. Tőterén 2 elmosódott és szakadozott fehér keresztvonal fut, a 2 között fahéjszínű folt vagy széles keresztsáv van, és kívülről is sötét színű árnyék szegélyezi. A sejtvégi pont fekete, olykor mind a 2 megvan. A külső fehéres keresztvonal szélei elmosódottak, belülről az erek mentén összesűrűsödött feketés árnyék szegélyezi. Külső szegélytere világosabb. A rajzolat mélysége változó, vannak egészen fehéres és vannak igen elsötétedett példányok is. Rojtja barnás hamuszürke. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja fehér (53. ábra: C). 23—25 mm.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai és észak-afrikai faj. Magyarország síkvidékein mindenütt előfordul. Repülési ideje IV—IX. eleje. Tápnövénye ismeretlen

oblitella Z.

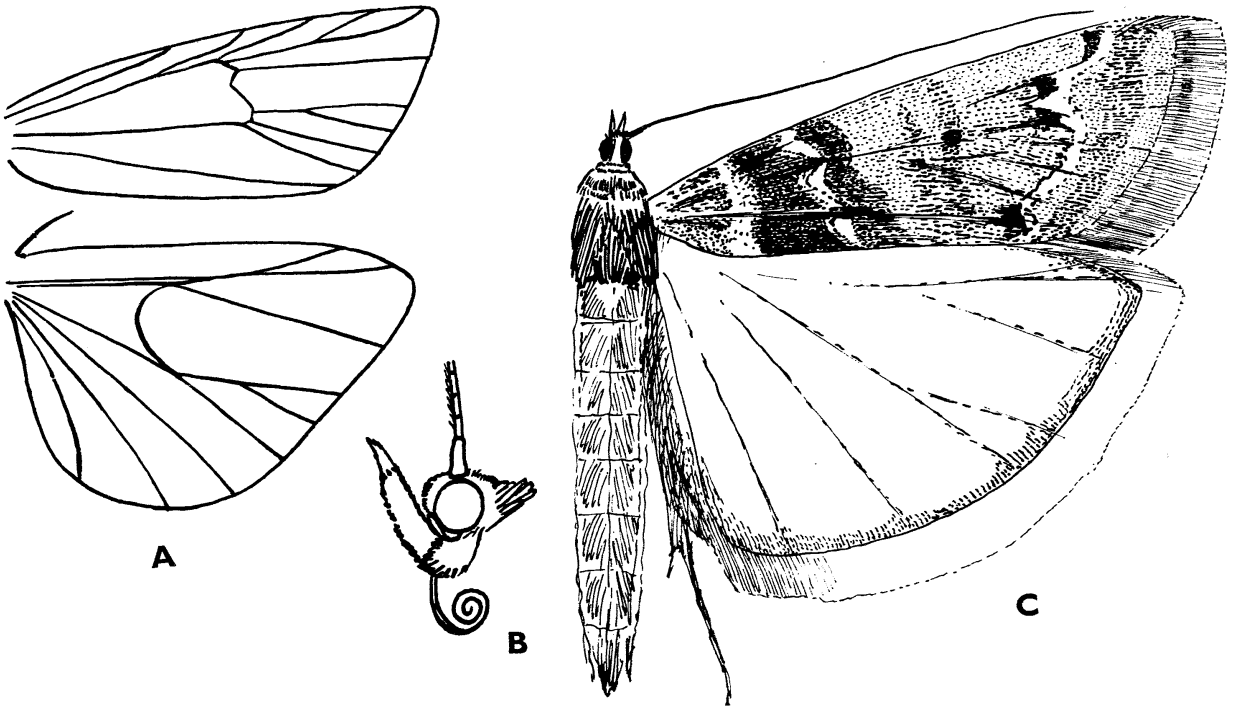

53. ábra. A: *Trissonca* erezete és B: feje — C: *T. oblitella* Z. (Eredeti)

50. nem: **Spermatophthora** LED.

Arcán szőrkúp van, a hím csápja a tőíz fölött összelapított, a csápostor meghajlott, gyengén pillás. Ajaktapogatója kissé felfelé mutat, 2. íze szőrös, csúcsíze rövid, tompa, zömök, előremutat. A hím állkapcsi tapogatója vékony, fonálszerű, és egészen az ajaktapogató 2. ízének a hegyéig ér, a nőstényé rövid (54. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az m_{2+3} nyélen van. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az $m_3 + cu_1$ nyélen van, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 hátrább szorult, az m_2 hiányzik (54. ábra: A).

A palearktikus nembe csak egyetlen faj tartozik, amelyet hazánkban is gyűjtöttek. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt közömbösek. Gazdasági jelentőségük ismeretlen.

— — Elülső szárnya igen világos hamuszürke, barnásszürke behintése egyenletes, de gyenge. A belső keresztvonal alig látható, helyét többnyire csak a belső- és a középsőéren elhelyezkedő feketés pontok jelzik. A 2 sejtvégi fekete pont apró. A külső keresztsáv szintén igen elmosódott, tompa hússzínű. Rojtja fehéresszürke. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna, áttetsző, rojtja fehéres (54. ábra: C). 22—24 mm.

Közép- és délkelet-európai, valamint nyugat-ázsiai faj. Magyarországon Simontornyán, Szécsényben, Budapesten, Tihanyban és Egerben gyűjtötték. Repülési ideje VIII. Hernyója *Atriplex*-félék magvában él

Hornigi LED.

51. nem: **Gymnancyla** Z.

Arcán erős szőrkúp van. A hím csápostorának első ízei mélyen kivájtak, a bemélyedésekben azonban nincsen pikkelycsomó, a nőstény csápja csak gyengén meggörbült. Ajaktapogatója hosszú, előrenyújtott, vaskos, 2. íze

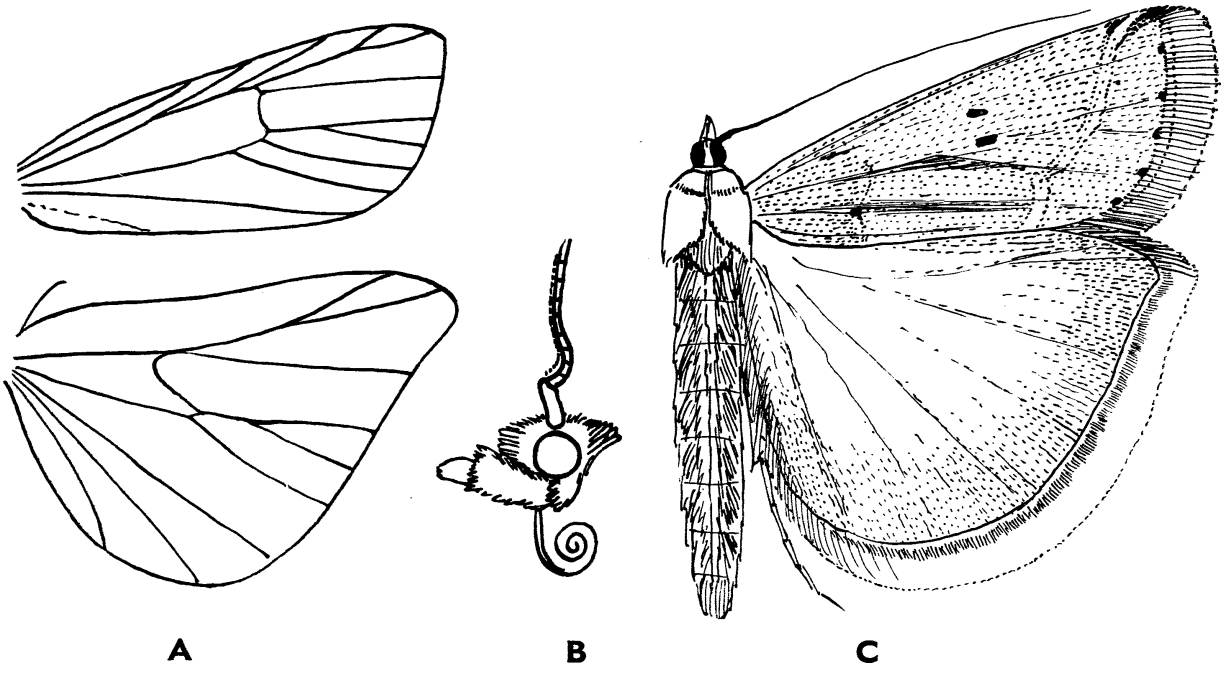

54. ábra. A: *Spermatophthora* erezete és B: feje — C: *S. Hornigi* LED. (Eredeti)

szőrös, csúcsíze kicsi, zömök, lefelé mutat. A hím állkapcsi tapogatója ecsetszerű és a 2 ajaktapogató közötti vájatban foglal helyet, a nőstényé rövid és hegyes (55. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő. Erezetében az m_{2+3} egymástól elváltan ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya széles, kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* rövid nyélen van, az m_3 + cu_1 igen rövid nyélen ül, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 kissé hátrább, az m_2 hiányzik (55. ábra: A).

A kis fajszámú palearktikus elterjedésű nemből hazánkban 1 faj él.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya hamuszürke, finom behintése barna. Élénk mintázatú példányokon a belső keresztvonal alig látható, rövid, főként az ereken elhelyezkedő sötét pontok jelzik, színe halvány húspiros. Ugyanilyen színű a gyengén hullámos, fehéres külső keresztsáv belső árnyéka, s annak a középtérre kiterjedő hosszanti csíkjai is. A 2 sejtvégi fekete pont erős. Halványabb színezetű példányokon a rajzolat igen elmosódott. Rojtja szürke, szegélytere barna és fehér pikkelyekkel fedett. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, áttetsző, rojtja fehéres (55. ábra: C). 19—21 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai, homokkedvelő faj. Magyarország homokos területeinek egyik gyakori és jellemző faja. Repülési ideje V—IX. Hernyója a *Salsola kali* és *Atriplex*-félék magvában él

canella SCHIFF.

52. nem: **Ancylosis** Z.

Arcán éles kis szőrkúp van. A hím csápostorának első ízei kissé kivájtak, de pikkelycsomó nincsen rajtuk. Ajaktapogatója előrenyújtott, vagy kissé ferdén fölfelé mutat, 2. íze nagy, szőrös, csúcsíze apró, zömök, hegyes, lefelé

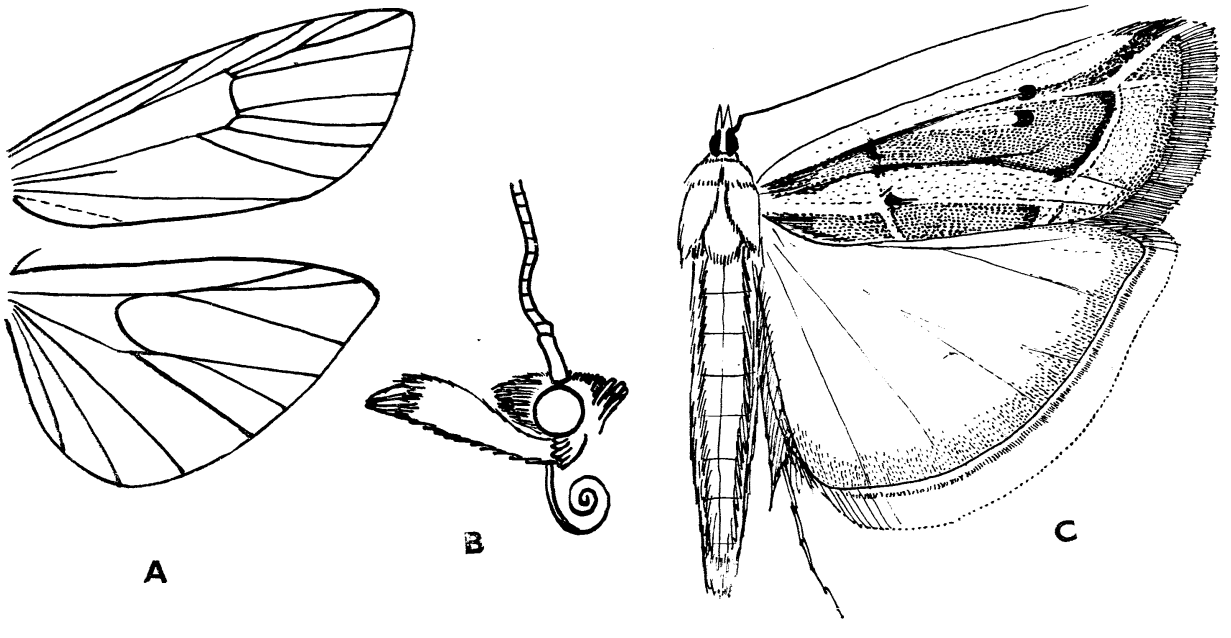

55. ábra. A: *Gymnancyla* erezete és B: feje — C: *G. canella* SCHIFF. (Eredeti)

mutat. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (56. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, hegyes. Erezetében az $m_{2,3}$ és a cu_1 egymás mellett ered, egyenesek és széttartók. Hátulsó szárnya kiszélesedő és csúcsa hegyes. Erezetében az m_3 + $+cu_1$ hosszú nyélen van, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 hátrább húzódott, az m_2 hiányzik (56. ábra: A).

A palearktikus nem számos faja közül Magyarországon 2 ismeretes.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán a rajzolat éles, határozott. Élénk fahéjszínű alapszínébe kevés szürke vegyül, ezek a színek azonban lehetnek egészen világosak és igen sötétek is. Felső szegélye fehér, a belső keresztsáv élesen megtört, a belsőéren nyílhegy alakú foltot alkot. Külső keresztsávja ferde, igen gyengén hullámos, két oldalán, és főként a külső szegélytéren a fahéjszín a legerősebb. A 2 sejtvégi pont nagy, jól látható. Rojtja szürkével behintett, akárcsak a külső szegélytér legkülső része. A hím hátulsó szárnya piszkosfehér, kívül barnás, a nőstényé szürkésbarna (56. ábra: C). 24—26 mm.

Közép- és dél-európai faj; Magyarországon mindenütt előfordul. 2 nemzedéke IV—VI., illetve VII—IX. repül. Hernyója *Globularia*-félék tőlevelein él

cinnamomella DUP.

2 (1) Elülső szárnyán a rajzolat erősen elmosódott, alig látható. Sötét fahéjbarna alapszínét a szürke behintés majdnem teljesen elfedi. A belső keresztvonal helyét csak sötét pontok jelzik, a külső keresztvonal világos, de igen vékony, belülről határozatlanul szegélyezett sötétszürke árnyék kíséri. A 2 sejtvégi sötét pont alig látható. A szárny

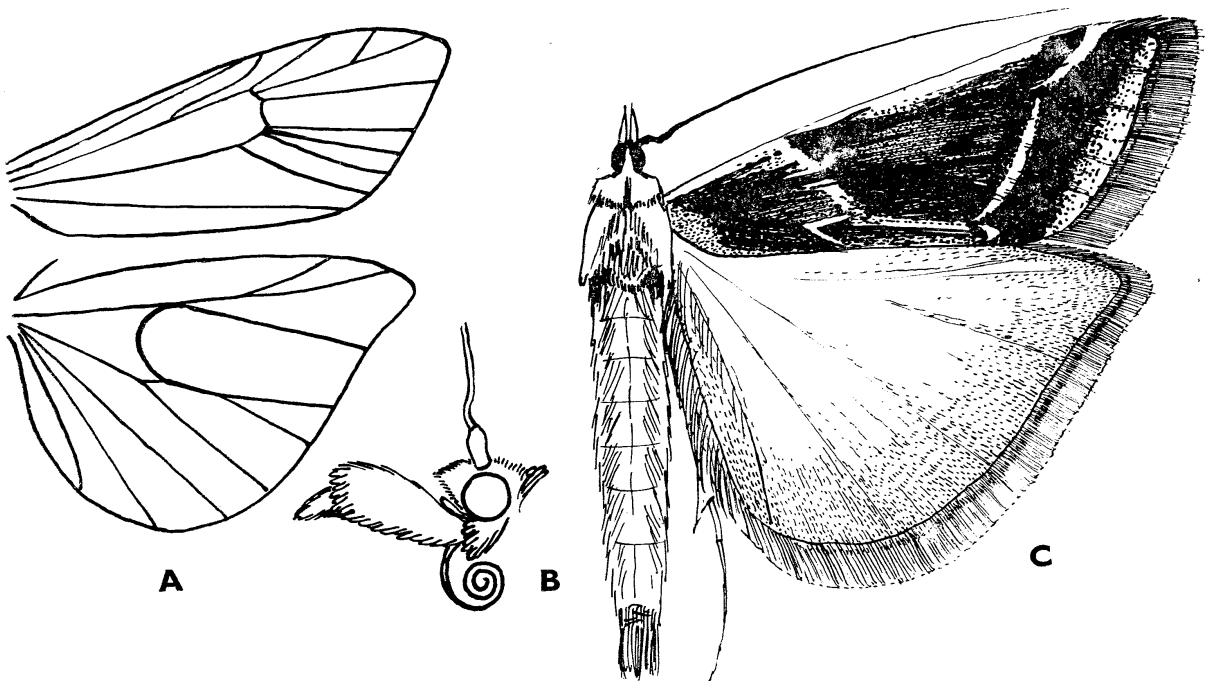

56. ábra. A: *Ancylosis* erezete és B: feje — C: *A. cinnamomella* DUP. (Eredeti)

legvilágosabb része a ránc és a sejt. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya szürkésbarna, rojtja fehéres. 20—22 mm.

Spanyolországból, Dél-Franciaországból és a nyugat-ázsiai sztyepekről ismeretes faj. Magyarország homokos vidékein is előfordul, de igen ritka (Gyón, Peszér és Ócsa). Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

sareptella HS.

53. nem: **Ephestia** GN.

Arca lekerekített. Mindkét ivar csápja egyszerű, kissé pillás. Ajaktapogatója kicsi, felfelé görbül vagy előremutat, csúcsíze rövid, vékony. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (57. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő, a hím elülső szárnyának felső szegélyén visszahajló lebeny van, és ebben kis pikkelycsomó. Erezetében az r_3 és az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 egymáshoz közel ered. Hátulsó szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében az $sc + rr$ rendszerint egybeolvad, az m_1 anasztomizál velük, az $m_3 + cu_1$ viszonylagosan hosszú nyélen ül, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 hátrább vonult, az m_2 hiányzik (57. ábra: A).

A nembe a legújabb vizsgálatok szerint egyelőre csak 1 faj tartozik. Valószínűleg a Földközi-tenger környékén fejlődött ki, onnan azután széthurcolták az egész világra.

A lepke éjszaka repül, de ha felzavarják, egyaránt könnyen gyűjthető félhomályban vagy napsütésben is. A mesterséges fény erősen vonzza. Hernyója különféle háztartási készletekben él, és ott tetemes károkat okozhat. A megelőző védekezés legfontosabb alapja a raktárhelyiségek tisztántartása és az ablakokra helyezett finom drótháló stb. Fertőzött anyagok — ha nem zsír- vagy víztartalmúak — ciánnal vagy szénkéneggel fertőtleníthetők. Magas hőfokon történő fertőtlenítés nehézkes, és háztartásokban alig megoldható. Az üres raktárak DDT-vel vagy ciánnal fertőtleníthetők.

— — Elülső szárnyának az alapszíne a sötétbarnától a világosszürkéig változik, olykor a ránc és a belső szegély között még világosabb. A belső keresztvonal piszkosfehér, kívülről sötét árnyék határolja. A 2 sejtvégi sötét pont jól látható, rendszerint érintkeznek egymással. A külső keresztsáv kétszer megtört, ferde. Rojtjának színe olyan, mint az alapszín. Hátulsó szárnya füstösfehér (57. ábra: C). 13—18 mm.

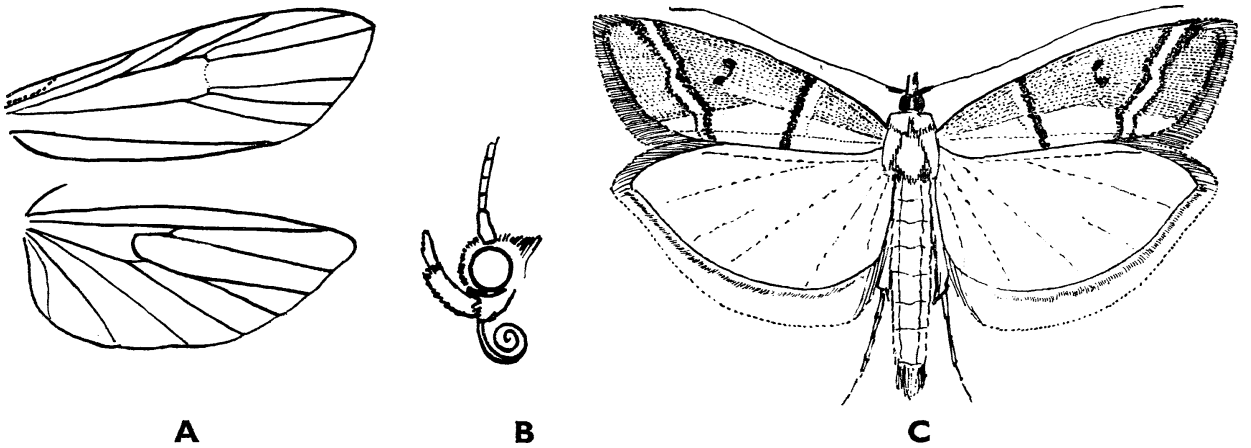

57. ábra. A: *Ephestia* erezete és B: feje — C: *E. elutella* HBN. (Eredeti)

Az egész Földön elterjedt kártevő faj, Magyarországon is közönséges. A háztartásokban egymást váltó nemzedékei vannak (IV—X.), a szabadban is legalább 2 vagy 3. Tápláléka mindenféle szárított, lisztből készült étel, továbbá déligyümölcs, gomba stb. (= *semirufa* HAW.) — Készletmoly

elutella HBN.

54. nem: **Xenephestia** GOZM.

Feje, csápja és tapogatói olyanok, mint az előző nem fajaié (58. ábra: B). A hím elülső szárnyán a felső szegély lebenye is megvan, de erezete és ivarszerve eltérő. Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő. Erezetében hiányzik az r_3 és az m_2; az m_3 és a cu_1 majdnem egy pontból ered, a *cu* erek egymástól távol vannak. Hátulsó szárnya kissé kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az *sc* + *rr* igen hosszú nyélen ül, az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkánál, a cu_2 eléggé hátra szorult (58. ábra: A).

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, közöttük a meleg égöv alatt több háztartási kártevő akad. Magyarországon eddig 4 fajt mutattak ki. A *X. abstersella* Z. hazánkban nem fordulhat elő, minthogy elterjedésének északi határa egybeesik a dalmát tengerparttal.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Magyarországon a nem kártevő fajai egyelőre ritkák, ezek dél-európai és észak-afrikai elterjedésűek, és rendszerint déligyümölcs-szállítmányokkal kerülnek hazánkba.

1 (6) Elülső szárnyának rajzolata jól kivehető, olykor igen éles, az alapszínből a keresztsávok és a sejtvégi pontok élesen emelkednek ki. Nagyobb fajok, szárnyuk fesztávolsága 20—25 mm.

2 (5) Az elülső szárny hamuszürke alapszínéből élesen válnak ki a sötéten keretezett keresztsávok.

3 (4) Nagyobb faj. Elülső szárnya élénk barnásszürke, ez az alapszín azonban csak a tőtéren és a belső szegélyen, valamint a külső keresztsáv és a csúcsából ferdén a sejtvégi feketés pontok alá futó ferde vonal között

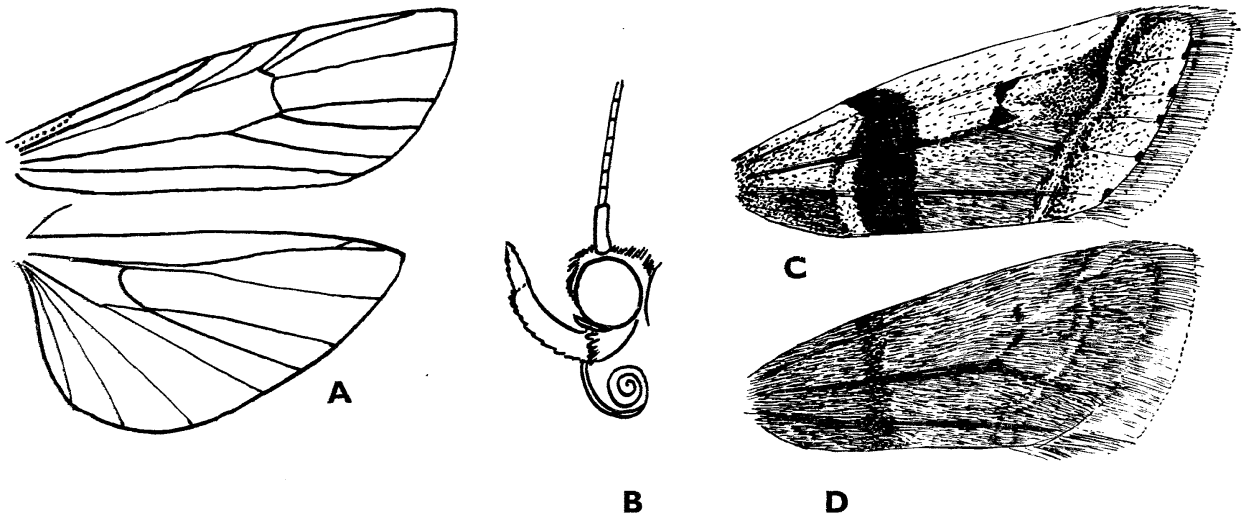

8. ábra. A: *Xenephestia* erezete — B: *X. cautella* WLK. feje — C: *X. Welseriella* Z. és D: *X. cautella* WLK. elülső szárnya (Eredeti)

maradt meg, egyébként az élénk hamuszürkés fehér behintés teljesen elfedi. A belső keresztsáv meglehetősen ferde, kívülről igen széles és sötétbarna szalag szegélyezi. A 2 sejtvégi fekete pont nagy, erős. A külső keresztsáv alig fogazott, igen gyengén hullámos, sötét kerete azonban fogazott. Az erek végén sötét pontsor van. Rojtja szürkésbarna (58. ábra: C). Hátulsó szárnya szürke, rojtja fehér, sötét választóvonala széles. 22—25 mm.

Dél-európai és nyugat-ázsiai faj. Magyarországon Száron fogták, ezenkívül a Kazán-szorosban és Orsovánál gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen (= *tephridella* LED.)

Welseriella Z.

4 (3) Kisebb faj. Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, gyenge barnás behintéssel. A ránc olykor pirosas. A belső fehéres keresztvonal majdnem meredeken fut a belső szegélyre, külső sötét kerete keskeny, a legszélesebb a felső szegélyen. A 2 sejtvégi fekete pont éles és erős. A külső fehéres keresztsáv erősen hullámos, igen ferde lefutású, belülről erős sötét kerete van. A külső szegélytér fehéresszürke. Az erek végén pontsor fekszik, rojtja világosszürke. Hátulsó szárnya áttetsző fehéresszürke. 20 mm.

Délkelet-európai és nyugat-ázsiai faj, faunaterületünkön eddig csak Orsován fogták. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**irroratella** RAG.]

5 (2) Elülső szárnyának az alapszínéből a néha sötéten keretezett keresztsávok alig emelkednek ki, körülbelül olyan színűek, mint a szárny többi része, csak valamivel sötétebb árnyalatúak. Az alapszín szürkésbarna, világos. A világos belső keresztvonal majdnem meredeken fut a belső szegélyre (a hozzá igen hasonló *Anagasta Kuehniella* Z. keresztsávja erősebben hajlott), külső kerete sötét, keskeny, a legszélesebb a felső szegély alatt. A 2 sejtvégi sötét pont apró, olykor csak gyengén látható. A külső keresztsáv ferdébb, mint az *A. Kuehniella* Z. esetében, sötét belső kerete főleg az m_1 ér és a belső szegély között látható jól. Olykor az erek sötétek és a középtér felső része is elsötétedhet. Rojtja világos sárgásszürke. Hátulsó szárnya fehéres, alig áttetsző. 22—24 mm.

Dél-európai faj, de Közép-Európában mint déligyümölcsökkel behurcolt kártevő is található. Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—IX. Tápláléka szárított déligyümölcsök

[**calidella** GN.]

6 (1) Elülső szárnyán a rajzolat igen elmosódott, alig kivehető, többnyire csak a belső keresztvonal sötét külső kerete látszik. A sejtvégi pontok szintén igen homályosak. Az állatok gyakran teljesen egyszínűek és rajzolatmentesek.

7 (8) Elülső szárnya vörösesbarna. Rajzolata igen elmosódott, a belső keresztsáv teljesen hiányzik, még a sötétebb színű külső kerete is

csak ritkán jelzi a helyét. A 2 sejtvégi sötét pont igen apró, nagyon közel vannak egymáshoz, gyakran teljesen eltűnnek. A külső keresztsáv is csak ritkán látható, világos, többnyire csupán sötét külső kerete jelzi. Külső szegélytere néha a szárny legsötétebb része. Vannak teljesen rajzolatmentes példányok is. 15—17 mm.

A Földközi-tenger környékén elterjedt faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei ismeretlenek, tápláléka valószínűleg gyümölcs

vapidella Mn.

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne fehéres barnásszürke.

9 (10) Az alább következő 3 fajt csak ivarszervi vizsgálat révén különíthetjük el egymástól. A hím ivarszervében a valva felső szegélyén olyan hosszú nyúlvány látható, mint a valva hosszának a fele. A nőstény ivarszervében a ductus bursae keresztirányban bordázott. Rajzolata igen elmosódott: a belső keresztsávnak csak belső sötét kerete látható. A 2 sejtvégi sötét, apró pont alig észlelhető, többnyire teljesen hiányzik. A külső keresztsávot főként a sötét belső árnyéka jelzi, csak ritkán van külső árnyéka is. Rojtja világosszürke. Hátulső szárnya áttetsző fehér. 16—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint a trópusokon elterjedt faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje III—X. Tápláléka szárított gyümölcsök, mogyoró stb.

[**figulilella** Gregs.]

10 (9) A hím ivarszervében a valva felső szegélyén csupán apró bütyök vagy hegyes tüske látható, a nőstény ivarszervében a ductus bursae nem keresztirányban bordázott.

11 (12) A hím ivarszervében a valva felső szegélyének a közepén éles tüske látható, a felső szegély egyébként végig sima. A nőstény ivarszervében a ductus bursae szintén sima. Külsőleg mindenben egyezik az előző fajjal. 16—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint a trópusokon elterjedt faj, Magyarországon mintegy 10 évvel ezelőtt jelent meg, azóta délről észak felé terjedőben van (Hódmezővásárhely, Szederkény, Mikepércs, Budatétény). Repülési ideje V—IX. Tápláléka déligyümölcsök, mogyoró stb.

afflatella Mn.

12 (11) A hím ivarszervében a valva felső szegélyének közepén apró bütyök emelkedik, a felső szegély egyébként a csúcs előtt erősen kidomborodik. A nőstény ivarszervében a ductus bursae csövén erősen kitinizált, sötét, hosszanti csíkok húzódnak. Külsőleg mindenben egyezik az előző fajokkal (58. ábra: D). 17—18 mm.

Közép- és dél-európai, valamint a trópusokon elterjedt faj, Magyarországon eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje III—VIII. Tápláléka déligyümölcsök

cautella Wlk.

55. nem: **Anagasta** HEINR.

Arca lekerekített, mindkét ivar csápostora egyszerű, gyengén szőrös. Ajaktapogatója fölfelé görbül, a hímé csak a homlokig, a nőstényé pedig a homloka fölé ér. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (59. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, csúcsa letompított. A hím elülső szárnyának a felső szegélyén nincs visszahajlított lebeny. Erezetében az r_3 és az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 egymáshoz igen közel ered, kissé meghajlottak. Hátulsó szárnya kissé kiszélesedik, csúcsa hegyes. Erezetében az $sc + rr$ igen hosszú nyélen ül, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_3 és a cu_1 egymástól elválasztva ered (59. ábra: A).

A nembe egyetlen, az egész Földön elterjedt kártevő faj tartozik, amely Magyarországon is közönséges.

A lepke éjszaka repül, de nappal felzavarva is szárnyra kel. A mesterséges fény erősen vonzza. A háztartásokban a liszt veszedelmes kártevője. A megelőző védekezés és a fertőzött anyag fertőtlenítése ugyanolyan, mint az *Ephestia elutella* HBN. esetében.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürke, több-kevesebb feketés, elszórt pikkelybehintéssel, éspedig főleg az erek mentén. A belső keresztsáv feketésszürke, meghajlott és éles. A külső világosszürke; belülről szaggatott feketésszürke kerete van. A 2 sejtvégi fekete pont erős, de határozatlan körvonalú. Az erek végén a külső szegély mentén sötét pontok vannak. Rojtja szürkés, választóvonala sötét. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres, tővonala és az erek barnásszürkék, rojtja fehér. Rajzolata hasonlít a *Xenephestia calidella* GN. rajzolatához, annak alapszíne és erezete azonban más (59. ábra: C). 18—28 mm.

Az egész Földön elterjedt háztartási kártevő. Hazánkban is egész évben repül, főleg azonban V. és VIII. között. Tápláléka liszt és lisztből készült ételneműek — Lisztmoly

Kuehniella Z.

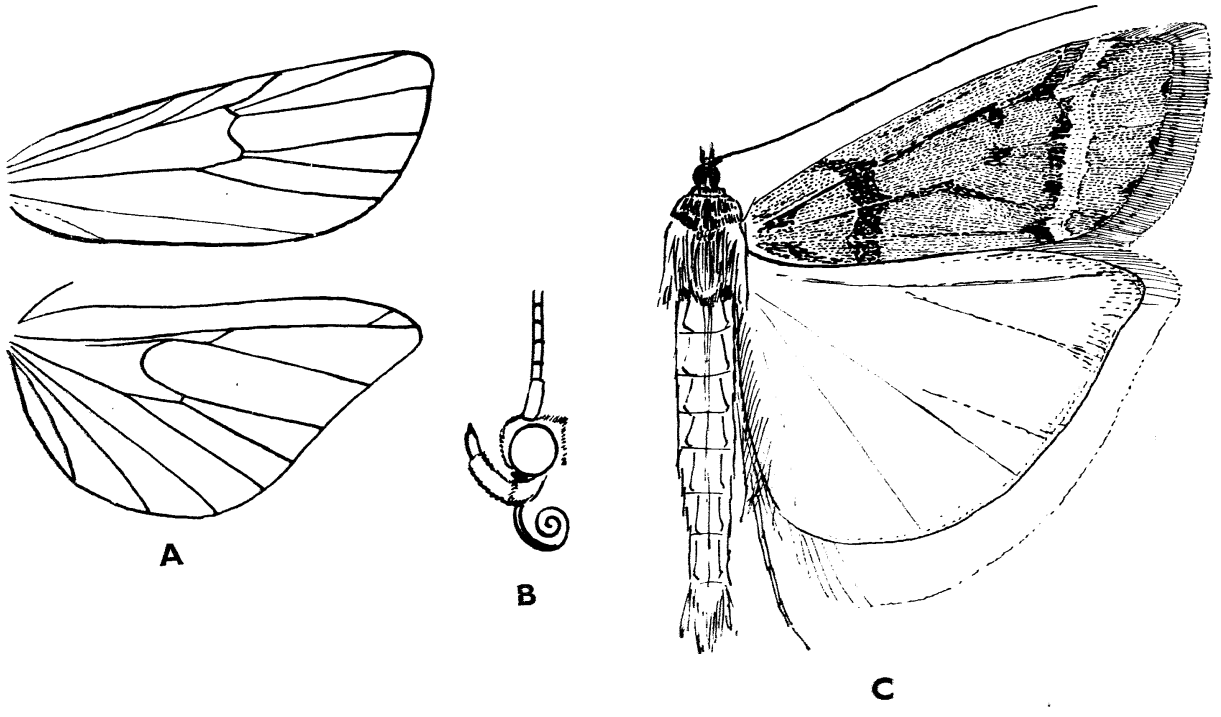

59. ábra. A: *Anagasta* erezete és B: feje — C: *A. Kuehniella* Z. (Eredeti)

56. nem: **Vitula** RAG.

Arcán apró szőrkúp van, csápja egyszerű, gyengén pillás. Ajaktapogatója előrenyújtott vagy alig fölfelé hajló, csúcsíze fele olyan hosszú, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója fonálszerű. Elülső szárnya keskeny, a hím szárnyának fonákján a felső szegélyen visszahajló lebeny van, benne sárgás szőrök. Erezetében az r_{3+4} összeolvadt, az m_{2+3} nyélen van, a cu_1 tőlük távol ered. Hátulsó szárnya széles, csúcsa lekerekített. Erezetében az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkában, a cu_2 hátrább szorult (60. ábra: A).

A nembe 1 faj tartozik, amelyet Németországból írtak le. Magyarországon még nem találták.

A lepkék éjszaka repülnek, gazdasági jelentőségük nincs.

— — Elülső szárnyának az alapszíne szürke, a ránc és a belső szegély többé-kevésbé barnás. A belső keresztvonal meghajlott, a belső szegélyt nem éri el. A 2 sötét sejtvégi pont félhold alakú foltocskává folyt össze. A külső keresztsáv elmosódott, erősen fogazott. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya világosszürke. 18—25 mm.

Eddig csak Németországban találták (Hamburg). Repülési ideje III—V. Hernyója a *Bombus hypnorum* L. dongóméh fészkében él

[bombylicolella AMS.**]**

57. nem: **Manhatta** HULST

Arcán apró, hegyes szőrkúp van, mindkét ivar csápostora egyszerű, gyengén pillás. Ajaktapogatója fölfelé hajló, vékony. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (60. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, alig szélesedik ki, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{3+4} összeolvadt, az m_{2+3} nyélen ül, az m_2 meghajlott, a cu_1 tőlük elváltan ered. Hátulsó szárnya széles, csúcsa hegyes. Erezetében az $sc + rr$ nyélen ül, az m_1 anasztomizál a nyelükkel, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkában, a cu_2 hátrább szorult (60. ábra: D).

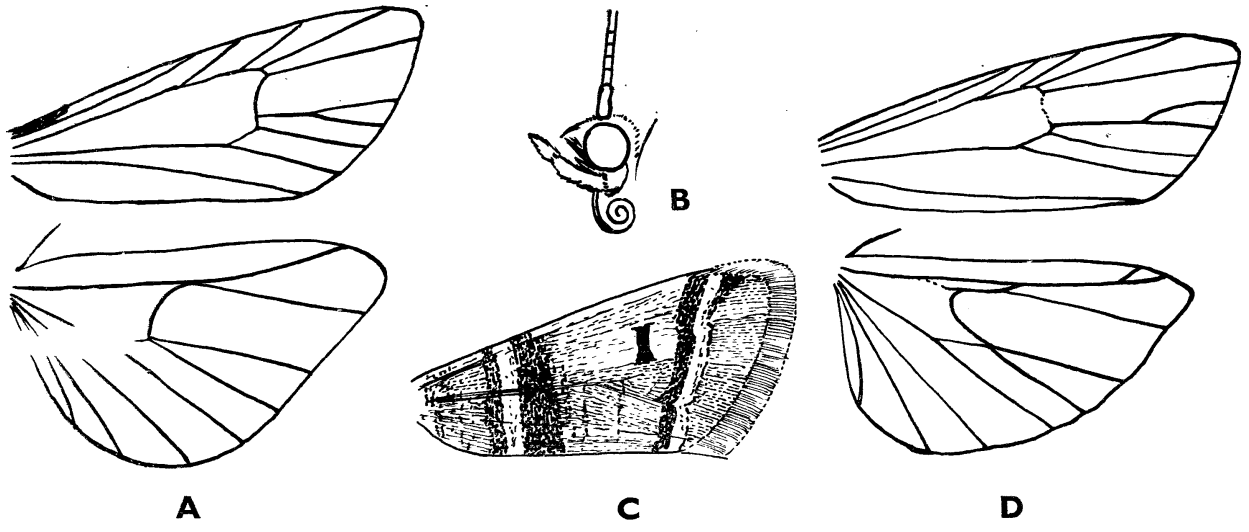

60. ábra. A: *Vitula* erezete — B: *Manhatta* feje — C: *M. biviella* Z. elülső szárnya — D: *Manhatta* erezete (A: AMSEL nyomán, a többi eredeti)

A kis fajszámú nem a holarktikumban terjedt el, hazánkból 1 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne hamuszürke, gyenge barnás behintéssel. Belső keresztvonala fehéres, teljesen egyenes és meredek, kétoldalról, de főként kívülről erős sötét árnyék szegélyezi. A 2 sejtvégi fekete pont széles, feketés folttá olvadt össze. A külső keresztvonal fehéres, belső árnyéka széles, a sáv majdnem egyenes és meredek lefutású. A szárny legvilágosabb része a sejt. A rajzolat nem éles, de jól látható. Rojtja világosszürke (60. ábra: C). Hátulsó szárnya világos, áttetsző. 16 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Nagykovácsi mellett a Hárshokorhegyen és Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója fenyőfélék virágján él

biviella Z.

58. nem: **Homoeosoma** CURT.

Arca lekerekített, hímjének csápostora gyengén pillás, tőíze kivájt, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mutat, durván pikkelyezett, csúcsíze rövidebb, mint a 2. íze. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (61. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, csúcsa tompa. Erezetében az r_3 hiányzik, az m_{2+3} nyélen ül, a *cu*-erek egymástól és az m_{2+3} nyelétől körülbelül egyforma távolságra erednek. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* hosszú nyélen ül, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt alsó sarkából, a cu_2 hátrább vonult (61. ábra: A). A hím ivarszervében az aedeagus oldala sima, a nőstény ivarszervében a signum egyetlen kis lemezkéből áll, amely a bursa copulatrix zsákjában foglal helyet.

A nem az egész Földön elterjedt, számos faja közül hazánkban eddig 5 fajt mutattak ki. A *H. nimbella* Z. számára az ivarszervek alapján külön nemet (*Rotruda* HEINR.) állítottak föl.

A lepkék éjszaka repülnek, egyes fajokat a mesterséges fény nagyon vonzza. A *H. nebulellum* SCHIFF. mezőgazdasági kártevő; hernyója a napraforgó tányérjában él, és annak magvait pusztítja. Csövesvirágúakon is található. A Szovjetunióban és Csehszlovákiában ma sikerrel termesztenek kártevők ellen ellenálló napraforgó-fajtákat. Másként védekezni nemigen lehet ellene, hiszen a lehajló tányérvirágzatok megvédése sem porozással, sem permetezéssel nem történhet gazdaságosan. A faj Magyarországon egyébként még alig okozott kárt.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne agyagsárga — világos okkersárga, a 2 keresztsáv és a külső szegélytér olajbarna. A belső keresztsáv meredek, a csúcsa azonban kissé a tőtér felé hajlik, fogazott. A külső szintén elég meredek, de kevésbé fogazott. A 2 sejtvégi sötét pont folttá olvadt össze, és olyan közel fekszik a külső keresztsávhoz, hogy egyes példányokon érintkezik vele, vagy belé is olvad. Rojtja sárgás (61. ábra: G). Hátulsó szárnya sötétszürke, rojtja fehéressárga. Feje és tora sárga, potroha feketésszürke. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Hernyója a *Plantago lanceolata* és *Chenopodium*-félék szárában él

sinuellum F.

2 (1) Elülső szárnyának az alapszíne sohasem élénksárga vagy okkersárga, többnyire fehér vagy fehéresszürke, esetleg sárgásszürke.

3 (4) Szárnyainak a fesztávolsága igen kicsi: 15—17 mm. Elülső szárnyának alapszíne piszkosfehér, a belső keresztvonalat csak 3 sötét pont jelzi. A 2 sejtvégi pont igen apró, rendszerint egybeolvadtak. A külső keresztsáv követi a külső szegély ívét, helyét csak sötét belső árnyéka jelzi, amely szintén pontokra szakadozott, s kívülről csak sötét behintés választja el a külső szegélytértől. Belső szegélye olykor gyengén sárgás árnyalatú. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya áttetsző fehér vagy igen világos szürke, rojtja fehér. 15—17 mm.

A Kárpát-medencéből, Dalmáciából és a Szovjetunió délnyugati sztyepjeiről ismert faj, Magyarországon Újpesten, Egerben, Budapesten és Ócsán gyűjtötték. Repülési ideje a többi fajokéhoz viszonyítva igen késő: VIII., IX. Tápnövénye ismeretlen

subalbatellum Mn.

4 (3) Nagyobb fajok, szárnyuk fesztávolsága 20—24 mm.

5 (6) Elülső szárnyán a belső keresztvonal, illetve az azt jelző 3 sötét folt a külső szöglet felé mutat. Alapszíne világosszürke, a belső szegély felé olykor szürkéssárga, a felső szegély mentén széles, gyenge szürke beporzással. A belső keresztvonalat jelző 3 sötét folt nagy, elmosódott. A külső keresztvonalat csak összefüggő, élénk belső ár-

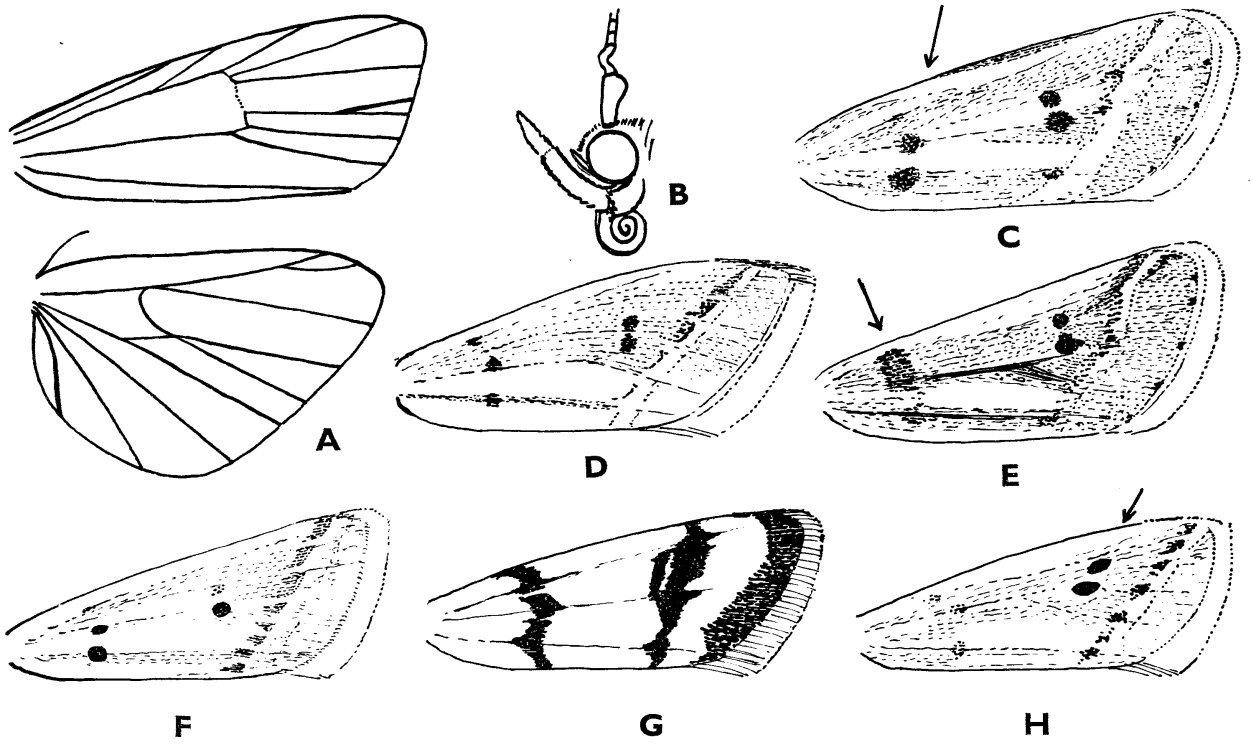

61. ábra. A: *Homoeosoma* erezete és B: feje — C: *H. nebulellum* Schiff., D: *Rotruda nimbella* Z., E: *Homoeosoma binaevellum* Hbn., F: *H. inustellum* Rag., G: *H. sinuellum* F. és H: *H. cretacellum* Rössl. elülső szárnya (a nyilak a rajzolat pontjain keresztül húzott képzeletbeli vonalak irányát jelzik) (Eredeti)

nyéka jelzi. A 2 sejtvégi feketés pont nagy, majdnem összeolvadt, az alsó nagyobb, mint a felső. A külső szegélytér szürkés, a ránc néha világos őzbarna. Rojtja világosszürke (61. ábra: E). Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja világosabb árnyalatú szürke. 22—24 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—X. Hernyója *Carduus*-félék virágfejében él

binaevellum HBN.

6 (5) Elülső szárnyán a belső keresztvonal, illetve az azt jelző 2 vagy 3 sötét pont a belső szegélyre meredeken áll, vagy a tő felé mutat.

7 (10) Elülső szárnyán a belső keresztvonalat jelző 2—3 fekete pont igen apró, elmosódott vagy nem látható.

8 (9) Elülső szárnyán a 2 sejtvégi fekete pont éles, nagy, irányuk a tő felé mutat, azaz az alsó pont közelebb fekszik a tőhöz. Ez a jellegzetesség egyetlen más közelálló fajon sem fordul elő, legfeljebb a *Rotruda nimbella* Z. egyes példányain, ott azonban a belső keresztvonalat jelző fekete pontok mindig jól látszanak és terjedelmesek. A külső keresztvonal helyét jelző sötét belső árnyék egyenes, apró pontokra szakadt, vagy egymással érintkező részekből áll. Alapszíne világos sárgásbarna; ez a szín azonban csak a ráncban látható, egyébként teljesen, főként pedig a felső szegély mentén elfedi a krétaszínű behintés. Rojtja világosszürke (61. ábra: H). Hátulsó szárnya világosszürkés, rojtja selyemfényű. 20 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Pécsett és Fóton gyűjtötték. Legközelebbi lelőhelyei a Kárpát-medencében Titel és a Bihari síkság. Repülési ideje VI., VII. Hernyója a *Senecio jacobaea* szárában és virágfejében él (= *maritimum* TNGSTR.)

cretacellum RÖSSL.

9 (8) Elülső szárnyán a 2 sejtvégi sötét foltocska nagy, elmosódott és alig kivehető, a 2 foltocska igen közel fekszik egymáshoz, elhelyezési irányuk a külső szöglet felé mutat. Rajzolata alig kivehető; mind a belső, mind a külső keresztvonal helyét sejtető sötét árnyék is elmosódott. Alapszíne szürke, a ránc világosabb, barnás. Legjobban hasonlít a *Rotruda nimbella* Z.-hez, ennek rajzolata azonban élesebb, és a 2 keresztvonal sötét foltjai mindig jól kivehetők. 18—21 mm.

Nyugat-Európában elterjedt faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[pseudonimbellum BENT.**]**

10 (7) Elülső szárnyán a belső keresztvonal helyét jelző 2—3 fekete pont igen éles és jól látható.

11 (12) Elülső szárnyán mindkét sejtvégi fekete pont egyforma nagy és erős, de körvonalaik nem élesek. A belső keresztsávot jelző fekete pontok szintén elmosódottak, de nagyok, a legnagyobb a belsőéren helyezke-

dik el. Alapszíne fakó fehéressárga, gyenge barnás behintéssel. A felső szegély szélesen fehér. A külső keresztvonalat jelző belső árnyék gyenge. Kis példányai hasonlíthatnak a *Rotruda nimbella* Z.-hez, ennek sejtvégi sötét pontjai azonban meredek (vagy a tő felé mutató) vonal mentén helyezkednek el, míg itt az alsó pont közelebb fekszik a külső szöglethez, mint a felső (61. ábra: C). Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres. 24—26 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt található. Repülési ideje V—IX. Hernyója *Carduus*-félék virágfejében, valamint a napraforgó virágján és magvain él — Napraforgómoly

nebulellum SCHIFF.

12 (11) Elülső szárnyán a 2 sejtvégi fekete pont közül az alsó jóval nagyobb, mint a felső, utóbbi sokszor el is tűnik.

13 (14) Elülső szárnyán a belső keresztvonalat csak 2 sötét pont jelzi a közép- és a belsőéren; a subcostalis ér pontja csak igen ritkán látható. Mind a két pont, de főleg az alsó igen éles, az alsó mindig kerek. A külső keresztvonalat jelző sötét belső árnyék szintén éles, olykor darabokra szakadozott. Alapszíne világos sárgásszürke, erős szürke behintéssel; az alapszín tisztán csak a ráncban és a sejtben áthúzódó hosszanti csíkban látszik. Rojtja világosszürke (61. ábra: F). Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres, tővonala erős, barna, rojtja hófehér. 22—25 mm.

Dél-Franciaországból leírt faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, miután azonban Trencsénből két ízben is előkerült, kimutatása nálunk is várható. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[inustellum RAG.]

14 (13) Elülső szárnyán a belső keresztvonal helyét 3 sötét pont jelzi, a pontok nagyok, de körvonaluk elmosódott; a legnagyobb a belsőéren helyezkedik el, kissé kihúzott, sohasem éles és kerek. Közte és a külső keresztvonalat jelző elmosódott, sötét belső árnyék között a belsőéren vékony fekete vonal húzódik. A sejtvégi fekete pontok szintén erősebben elmosódottak, mint az előző faj szárnyán; az alsó nagyobb, a felső alig látható vagy teljesen hiányzik. Alapszíne élénkebb sárgásszürke, sötét barnásszürke behintése erősebb és durvább. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres. 20—24 mm.

Az ázsiai Sajan hegységből leírt faj. A Kárpát-medencében eddig csak Nagyszebenben, Flamundán és Herkulesfürdőn gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[compsotellum RBL.]

59. nem: **Rotruda** HEINR.

Külső alaktani bélyegei mindenben egyeznek az előző nemével, attól csupán igen eltérő ivarszerve különíti el. A hím ivarszervében az aedeagus oldalán erőteljes tüskék sora látható, a nőstény ivarszervében a signum a bursa copulatrix zsákját kétoldalról borító, hatalmas tüskés lemez.

A nem holarktikus elterjedésű, hazánkból 1 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürke. A belső keresztvonal helyét 3 elmosódott körvonalú, de nagy, sötét pont jelzi. A sejtvégi 2 fekete pont nagy, olykor összeérnek, a belső szegélyre meredek vonal mentén helyezkednek el, olykor azonban az alsó közelebb fekszik a tőhöz, esetleg a külső szöglethez. A külső keresztsáv belső árnyéka szintén lehet erős vagy elmosódott. A ráncban széles és világos őzbarna csík vonul végig (61. ábra: D). Kopott vagy elmosódott rajzolatú példányok hasonlíthatnak az előző nem egyes fajaihoz, de a *H. subalbatellum* Mn. mindig kisebb, a *H. cretacellum* Rössl. alapszíne a ráncban világos sárgásbarna és különben krétafehér behintés fedi, sejtvégi sötét pontjai közül pedig az alsó mindig közelebb van a tőhöz. A *H. pseudonimbellum* Bent. rajzolata egészen elmosódott, és a keresztvonalaknak a helye is csak sejthető, végül a rendszerint jóval nagyobb *H. nebulellum* Schiff. alapszíne fakó fehéressárga, gyenge barna behintéssel. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres. 17—19 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—IX. Hernyója *Anthemis*-, *Senecio*-félék stb. virágjában él

nimbella Z.

60. nem: **Plodia** Gn.

Arcán előrehajló szőrkúp van, mindkét ivar csápostorízein kiálló szögletek láthatók, az első ízek gyengén meggörbültek. Ajaktapogatója előrenyújtott, rövid, zömök, csúcsíze lefelé mutat. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (62. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_3 és az m_2 hiányzik, a $cu_{1,2}$ egymáshoz igen közel ered. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa tompa. Erezetében az *rr* + *sc* hosszú nyélen ül, az m_1 anasztomi-

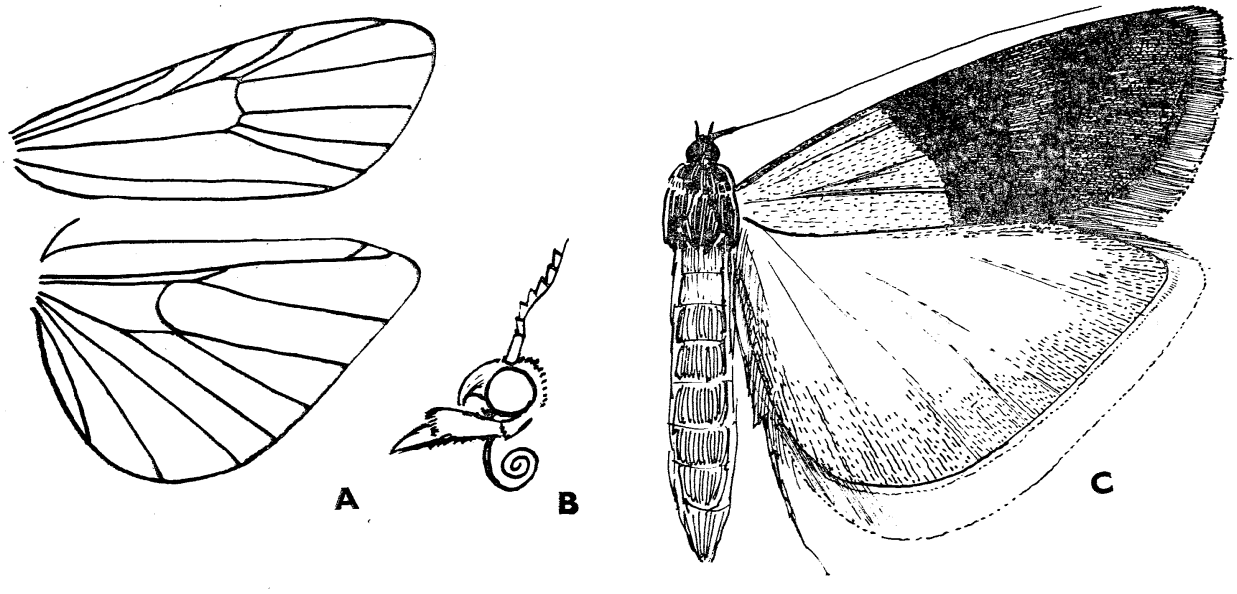

62. ábra. A: *Plodia* erezete és B: feje — C: *P. interpunctella* Hbn. (Eredeti)

zál velük, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered a sejt sarkánál, az m_2 hiányzik (62. ábra: A).

A nembe csak 1 közép-amerikai és 1, az egész Földön elterjedt, de szintén amerikai eredetű kártevő faj tartozik. Utóbbi hazánkban is közönséges.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény vonzza. Hernyója háztartási készletek kártevője. Tápláléka liszt és lisztből készült ételneműek, szárított gyümölcsök, gomba, sőt a csokoládéban, paprikában és még dohányban is kárt tesz. A kár megelőzésére a helyiségek tisztántartása és az ablakok dróthálóval történő elzárása ajánlatos. Ciános és szénkéneges fertőtlenítést csak vizet vagy zsiradékot nem tartalmazó ételneműeknél alkalmazhatunk.

— — Elülső szárnyán a tőtér a sejt közepéig fehéresokker színű, innen a rojtig pedig sötét vöröses- vagy csokoládébarna. Egyes példányokon még látható a külső keresztsáv egészen elsötétedett körvonala, illetőleg a sejtvégi fekete pontok, amelyeket ilyen esetben világosabb udvar vesz körül. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya csillogó szürkés (62. ábra: C). 12—19 mm.

Az egész Földön elterjedt faj, Magyarországon is mindenütt közönséges. Az egymást váltó nemzedékek az egész évben repülnek. Tápláléka mindennemű háztartási készlet. — A szalványmoly

interpunctella Hbn.

61. nem: **Ematheudes** Z.

Homlokán pikkelykúp van, ehhez a kúphoz alulról teljesen hozzásimul az igen hosszú, csőrszerűen előremeredő és szőrös ajaktapogató; csúcsíze nem látható. A hím csápízei szögletesek, a csápostor erősen pillás, a nőstény csápja egyszerű. Állkapcsi tapogatója és nyelve hiányzik (63. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, külső szegélye domború, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_{2+3+4} nyélen van, az m_{2+3} szintén nyélen ül, a cu_1 a sejt alsó sarkánál ered. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa kissé kihegyezett. Erezetében az $sc + rr$ nyélen van, az m_3 és a cu_1 egy pontból ered (63. ábra: A).

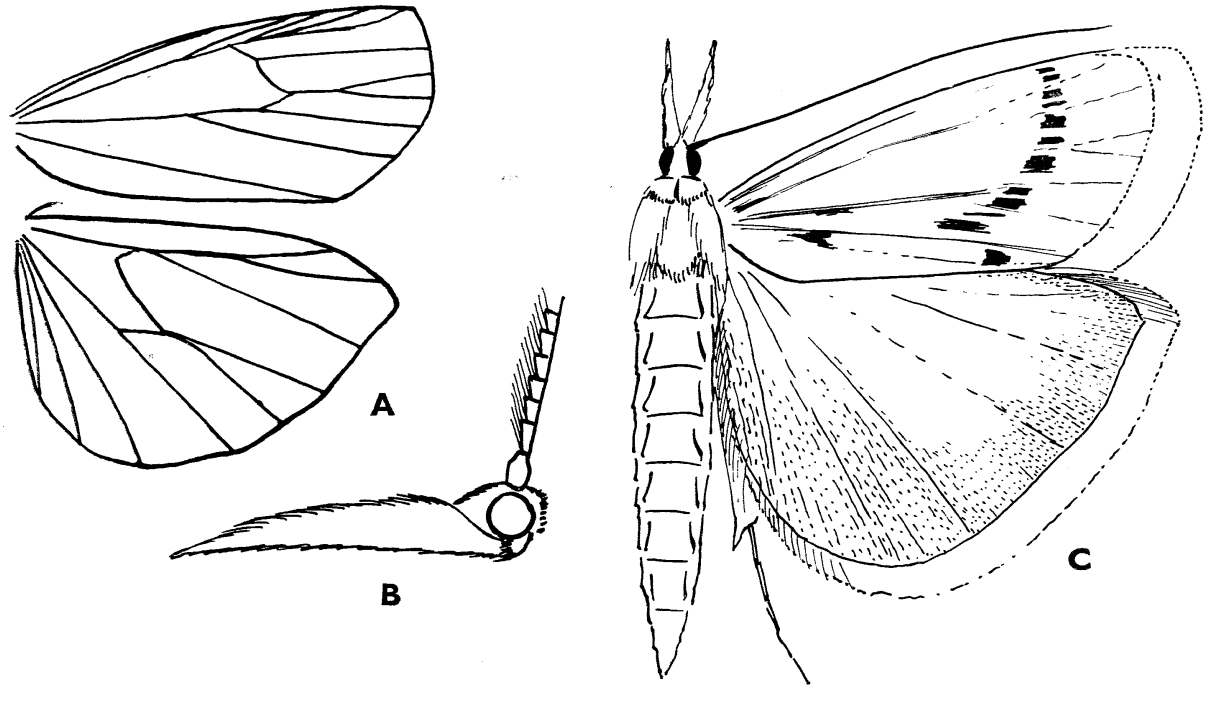

63. ábra. A: *Ematheudes* erezete és B: feje — C: *E. punctella* Tr. (Eredeti)

A nagy fajszámú palearktikus nemet hazánkban csak 1 faj képviseli.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának az alapszíne piszkos szalmasárga, az erek olykor gyengén téglapirosak. Egyéb rajzolata rendszerint nincsen, de élesen rajzolt példányokon a külső keresztvonalat szakadozott barna foltsor jelzi (63. ábra: C). A teljes foltsortól a rajzolatlan példányokig minden átmenet található. Hátulsó szárnya sárgásszürke, rojtja sárgásfehér. 22—24 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei ismeretlenek, valószínűleg fűfélék

punctella Tr.

62. nem: **Prinanerastia** Hmps.

Arcán lekerekített kitinkúp van, a hím csápostora röviden pillázott, tőízei görbék, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója hosszan előrenyúlik, 2. íze vaskos, szőrös, csúcsíze rövid, tompa, zömök. Állkapcsi tapogatója és nyelve hiányzik (64. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, kihegyesedő, csúcsa tompa. Erezetében az r_2 egy pontból ered a nyélen ülő r_{3+4} érpárral, az m_2 hiányzik. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa lekerekített. Erezetében az *rr* hosszú darabon szorosan kíséri az *sc* eret, majd elválik tőle, az $m_3 + cu_1$ hosszú nyélen ül, a sejt alsó sarkából ered, a cu_2 hozzájuk közel fut (64. ábra: A).

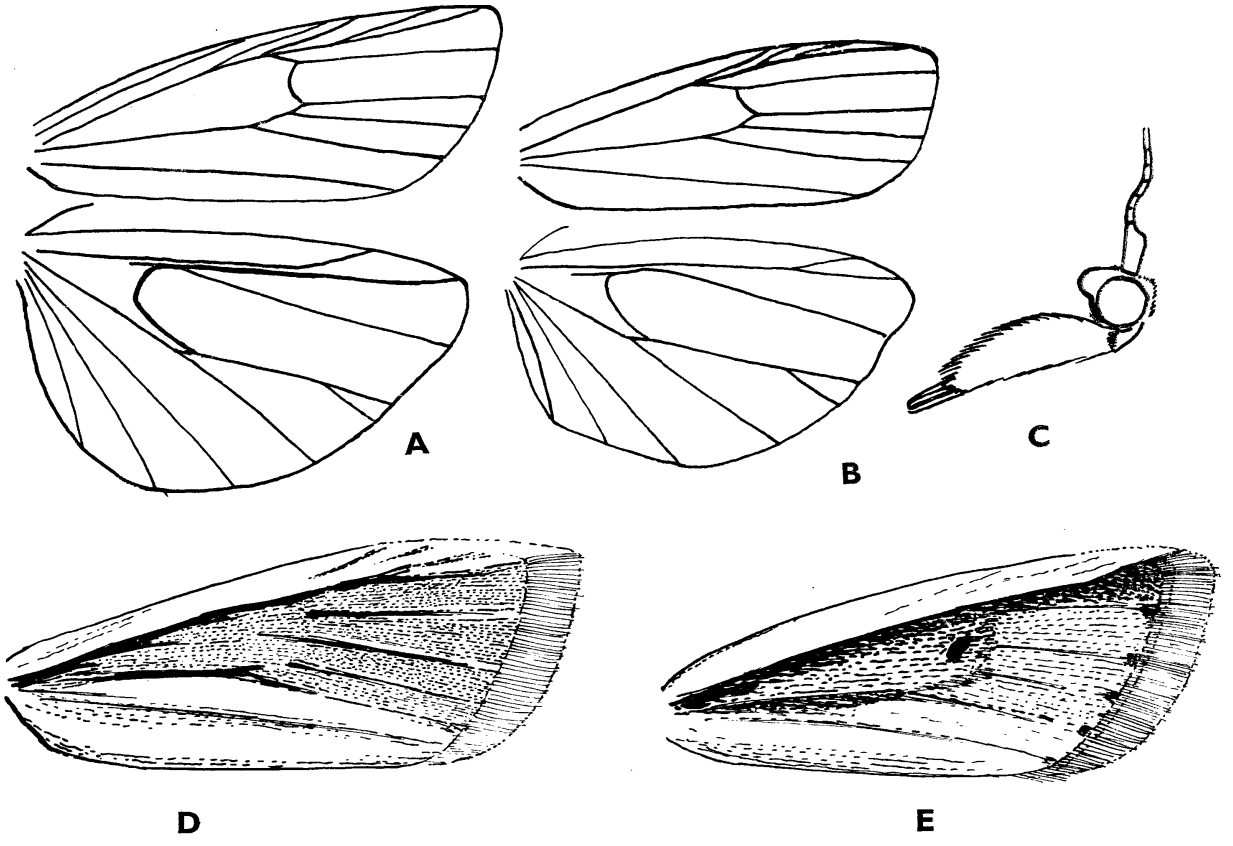

64. ábra. A: *Prinanerastia* és B: *Hyposotropa* erezete — C: *Prinanerastia* feje — D: *P. lotella* Hbn. és E: *Hypotropa unipunctella* Rag. elülső szárnya (E: Ragonot nyomán, a többi eredeti)

A nem fajai főleg a trópusokon terjedtek el, aránylag kevés faja közül hazánkból kettőt mutattak ki. Ezek homokos vidékek lakói.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya világos húspiros vagy bőrsárga, az erek, főként a sugárerek világosszürkék, finom barnás behintéssel. A szárny legvilágosabb része a felső szegély széles csíkja és a ránc, valamint a belső szegély. A sejt felső határa a legsötétebb, az alapszín mélysége és árnyalata igen változatos. A 2 sejtvégi sötét pont csak ritkán lép fel. Rojtja porszürke (64. ábra: D). Hátulsó szárnya barnásszürke, rojtja világos sárgásszürke, ajaktapogatójának színe a sárgásbarna és a vörösesszürke között változik. Nagyobb faj: 20—23 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarország homokos területeinek jellemző lakója. Olykor a rozsban kárt tesz. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója Graminea-félék (*Ammophila-*, *Aira-*, *Festuca* stb.) gyökerén él

lotella Hbn.

2 (1) Elülső szárnyának alapszíne igen állandó, sötét kávébarna, felső szegélye alig világosabb. Ebből az alapszínből csak az erezet fehéresszürke behintése emelkedik ki, éspedig a legerősebben a sugárereken. A szárny keskenyebb és hegyesebb, mint az előző fajé (hímek). A nőstény elülső szárnya határozottan kihegyezett, míg a *P. lotella* Hbn. nőstényéé lekerekített. Hátulsó szárnya szürkésbarna, ajaktapogatója kifejezetten szürke. Kisebb faj: 17—20 mm.

A Szovjetunió délnyugati homokos és sztyepes vidékeiről írták le. Magyarországon hasonló jellegű területeken gyűjtötték, de igen ritka (Peszér, Csepel és Ágasegyháza). Továbbá Apatinban és a Delibláton is fogták. Repülési ideje VI. Tápnövényei valószínűleg szintén különböző fűfélék

dubia Geras.

63. nem: **Hypsotropa** Z.

Homlokán pikkelycsomó mered előre, a hím csápja a tőíznél meghajlott. Ajaktapogatója fölfelé hajlik, csúcsíze hegyes, 2. íze elállóan szőrözött, nyelve és állkapcsi tapogatója hiányzik. Elülső szárnya keskeny, kihegyesedő, csúcsa kissé letompított. Erezetében az r_1 egy pontból ered a nyélen ülő r_{2+3+4} erekkel, az m_2 hiányzik, az m_3 és a *cu*-erek egymástól kb. egyenlő távolságban erednek. Hátulsó szárnya kiszélesedő, csúcsa lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, az m_3 + cu_1 szintén, utóbbiak a sejt sarkából erednek, az m_2 hiányzik (64. ábra: B).

A palearktikus nemet Magyarországról még nem mutatták ki. 1 faja azonban nálunk is előfordulhat, a *H. limbella* Z. azonban csak a dalmát tengerparton él.

A lepkék éjszaka repülnek, gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne szürkével behintett okkersárgás, a subcostalis ér alatt sötétszürkés csík húzódik. A szárny legvilágosabb

része a felső szegély csíkja és a ránc környéke. A sejtvégi petty nagy, fekete, erős, a felső hiányzik. Az erek végén fekete pontok sorakoznak (64. ábra: E). Hátulsó szárnya szürkésbarna. Feje és tora okkeresszürke. 18 mm.

Eddig csak az Amur vidékéről, Nyugat-Kínából ismerték, valamint Erdélyben Cséhteleken gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg különböző fűfélék (= *Wertheimsteini* RBL.)

[**unipunctella** RAG.]

47. család: CRAMBIDAE — FŰGYÖKÉRRÁGÓ MOLYOK

Karcsú, viszonylagosan nagytermetű molylepkék. Mindkét ivar csápja rendszerint egyszerű, a hímé olykor pillás, és általában vastagabb, mint a nőstényé. Szemük nagy, pontszemük rendszerint van. Nyelvük igen csökevényes vagy teljesen hiányzik. Ajaktapogatójuk igen hosszú, messzire előrenyújtott, csőrszerű, rásimulóan szőrözött. Állkapcsi tapogatójuk fejlett, szőrös, háromszög alakúan kiszélesedő. Elülső szárnyuk általában hosszú, megnyúlt, karcsú, a végsőér tőhurkát alkotó belsőér általában elválik a végsőértől, rövid, és a tő közelében a belső szegélyre fut. A rojt rövid, sokszor arany- vagy ezüstszínűen csillog. A szárny erezetében az r_5 mindig jelen van, és mindig a csúcs alatt a külső szegélyen végződik. A sejt a felső szegélyhez közeledik, ezért a sugárerek igen rövidek, vagy nagyon egymás mellé szorultak; ez különben az egész családsorozat egyik jellemző bélyege. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, olykor egészen félkör alakú, többnyire fehér. Erezetében az *sc* + *rr* rendszerint nyélen ül, illetőleg anasztomizál; többnyire ezen pont közelében ered az m_1 is.

A nagy fajszámú család az egész Földön elterjedt, fajai azonban főleg a mérsékelt égöv jellemző molylepkéi. Magyarországról 2 alcsaládot, 19 nemet és 54 fajt mutattak ki.

A hernyók főleg fűfélék gyökerén élnek selyemmel bélelt galériaszerű csövekben, mások mohákon, vagy endofág életmódot folytatnak mocsári növények szárában. Kokonban bábozódnak. Gazdasági jelentőségük nincsen.

A lepkék éjszaka repülnek, nappal többnyire fejjel lefelé és szárnyukat a testük köré húzva fűszálakon, nádon stb. tartózkodnak. A mesterséges fény iránt mindannyian igen érzékenyek. Főként lápok, puszták, sík- és dombvidéki rétek lakói, egyes fajok a magashegységekben fordulnak elő.

A nemek határozókulcsa

1 (6) Hátulsó szárnyán a sejt alsó határát (a *cu*-rendszer főágát) alkotó éren nincsenek hosszú, vékony szőrszálak. Elülső szárnyának külső szegélye mindig ívelt, az r_{3+4} mindig nyélen van, az r_5 mindig szabadon fut le (1. alcsalád: *Schoenobiinae*).

2 (3) Szárnyai teljesen rajzolatlanok, hófehérek (65. ábra: A, C)
1. nem: **Scirpophaga** TR.

3 (2) Szárnyai nem teljesen rajzolatlanok és nem hófehérek.

4 (5) Elülső szárnyának erezetében az r_{3+4} nyélen ül, az r_2 tőlük távol ered (66. ábra: A, C—D)
2. nem: **Schoenobius** DUP.

5 (4) Elülső szárnyának erezetében az r_2 is az r_{3+4} nyelén van (67. ábra: B, D) 3. nem: **Donacaula** MEYR.

6 (1) Hátulsó szárnyán a sejt alsó határát képező éren végig hosszú, vékony szőrszálak ülnek. Elülső szárnyának külső szegélye nem mindig domború, olykor homorú vagy behúzott, a szárny csúcsa előreugrik, az r_3 és r_4 nem mindig ül közös nyélen, az r_5 néha az r_4 nyelén foglal helyet (2. alcsalád: *Crambinae*).

7 (24) Elülső szárnyának az erezetében az r_2 szabadon fut, a külső szegély egyenes vagy domború. Egyes esetekben bár az r_2 szabad, az r_{3+4+5} közös nyélen ül. Ilyenkor a külső szegély erősen homorú, a csúcs és a külső szöglet pedig kidomborodik (*Ancylolomia* HBN.), máskor hátulsó szárnyán az $m_{2,3}$ és a cu_1 a sejt alsó sarkából, egy pontból ered (*Calamotropha* Z.).

8 (11) Elülső szárnyának a csúcsa hosszan és hegyesen kihúzott, alatta a külső szegély élesen ívelt, külső szöglete tompa.

9 (10) Elülső szárnyának erezetében az r_{3+4} egybeolvadt és közös nyélen ül az r_5 érrel (77. ábra: A, C) = (*Thisanotia* HBN. ex err.)
14. nem: **Metacrambus** BLESZ.

10 (9) Elülső szárnyának erezetében az r_{3+4+5} nyélen van (= *Crambus* F. partim) 15. nem: **Mesocrambus** BLESZ.

11 (8) Elülső szárnyának a csúcsa tompa, nem hosszan és hegyesen kihúzott. Ha azonban kiugró, akkor külső szöglete is kiugrik és nem tompa (*Ancylolomia* HBN.). Erezetében r_3 és r_4 soha nem olvadt össze.

12 (13) Elülső és hátulsó szárnyának erezetében az m_{2+3} hosszú nyélen ül (69. ábra: A, C) 6. nem: **Talis** GN.

13 (12) Ha a hátulsó szárnyának erezetében az m_{2+3} esetleg rövidebb-hosszabb nyélen van is (többnyire azonban egy pontból ered), akkor elülső szárnyának erezetében nincsenek nyélen.

14 (17) Elülső szárnyának erezetében az r_5 az r_4 nyelén foglal helyet.

15 (16) Elülső szárnyának külső szegélye erősen homorú, mind a szárny csúcsa, mind a külső szöglete erősen kidomborodik (71. ábra: A, C)
8. nem: **Ancylolomia** HBN.

16 (15) Elülső szárnyának külső szegélye majdnem egyenes, inkább kissé domború (73. ábra: A, C) (= *Crambus* F. partim)
10. nem: **Calamotropha** Z.

17 (14) Elülső szárnyának erezetében az r_5 szabadon fut le.

18 (21) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt teljesen nyitott. Szárnyuk fesztávolsága viszonylagosan kicsi: 15—20 mm.

19 (20) Elülső szárnyának mintázatában narancsszínű keresztsávok húzódnak, a külső szöglet fölött a szegély mentén aranyszínű pettyek láthatók. A rajzolat igen éles, díszes és világos (72. ábra: A, C) (= *Eromene* Hbn., *Ommatopteryx* Kirby) 9. nem: **Euchromius** Gn.

20 (19) Elülső szárnyának mintázatában nincsenek narancsszínű keresztsávok, sem aranyszínű pettyek. A rajzolat elmosódott, egyszerű és sötét (70. ábra: A, C—D) 7. nem: **Argyria** Hbn.

21 (18) Hátulsó szárnyának erezetében a sejt külső határát alkotó ér részben erősebben kitinizált. Viszonylagosan nagy fajok, szárnyuk fesztávolsága: 24—32 mm.

22 (23) Ajaktapogatója igen hosszú, közel ötszöröse a szem átmérőjének. Elülső szárnyának erezetében az r_1 nagyon görbén fut a felső szegély felé (68. ábra: A, C, E) 5. nem: **Chilo** Zck.

23 (22) Ajaktapogatója viszonylagosan rövid, kb. kétszerese a szem átmérőjének. Elülső szárnyának erezetében az r_1 egyenesen fut a felső szegélyre (68. ábra: B, D, F) (= *Chilo* Zck. partim, *Chiloides* Ams.)
4. nem: **Acigona** Hbn.

24 (7) Elülső szárnyának az erezetében az r_2 is az r_{3+4+5} nyelén van (75. ábra: B), ha azonban szabad, és az r_{3+4+5} nyélen van, akkor a külső szegély egyenes vagy kissé domború, de sohasem erősen homorú (79. ábra: A). Az alább következő nemek a legutolsó időkig a nagy fajszámú *Crambus* nemet alkották, újabban azonban az ivarszervek különbségei és az eltérő életmód alapján ezt a nemet több nemre osztották. Az ivarszervek bonyolult vizsgálatának elkerülése céljából a kulcsot a következőkben másodlagos bélyegek alapján (rajzolat és színek) szerkesztettük.

25 (26) Elülső szárnya élénk tojássárga (hím) vagy tompa fehéressárga (nőstény), 2 igen halvány és határozatlan keresztvonallal. A belső keresztvonalban a belső szegély fölött éles fekete pont van, ez a rajzolat uralkodó tényezője (78. ábra: B) (= *Crambus* F. partim)
17. nem: **Xanthocrambus** Blesz.

26 (25) Elülső szárnyának alapszíne vagy rajzolata, vagy mindkettő más.

27 (28) Elülső szárnyán vagy van mintázat, vagy nincs. Ha van, akkor a csúcs alatt, a rojt tövén éles, fekete vonalka van, amely a szegély mentén a külső szöglet felé 3—6 fekete pontból álló pontsorban folytatódik. Rajzolata egy, főleg a sejtben végighúzódó és a csúcs felé kihegyesedő fehér, ezüstszínű vagy egyéb világos színű hosszanti sávból áll, amely sávot a sejtben a sötétebb színű alapszín sohasem vágja ketté. Ebből a sávból a cu_2 ér eredeténél apró fog ugrik elő, de ez sohasem akkora, mint a sejt hosszanti világos sávja. Rojtja a külső szegélyen ezüstösen vagy aranyló színben csillog (76. ábra). Ha azonban az elülső szárnyon nincsen mintázat, akkor színe ezüstösfehér (egyes példányokon feketés erezettel) vagy csillogó aranybarna 13. nem: **Crambus** F.

28 (27) Elülső szárnyának alapszíne vagy rajzolata más.

29 (30) Elülső szárnyának a rajzolata 1 hosszanti csíkból, vagy pedig 2 keresztvonalból áll. Az első esetben a hosszanti csík, illetőleg vonal igen keskeny, csak a sejt alsó határát alkotó érre korlátozódik, ezüstösfehér vagy fehér (75. ábra: D, F). A második esetben a szárnyon 2, többnyire elmosódott és élesen megtört keresztvonal látható. A külső szegély mentén az erek végén teljesen fekete pontsor van. A rojt mindig egyszínű, sohasem szürkén-fehéren foltos (75. ábra: G—I). (= *Crambus* F. partim) 12. nem: **Agriphila** Hbn.

30 (29) Elülső szárnyának a rajzolata más.

31 (32) Elülső szárnyán az erezet sötét színű, élesen rajzolt, 2 éles keresztvonal szeli át őket (78. ábra: D, F). (= *Crambus* F. partim) 16. nem: **Chrysocrambus** Blesz.

32 (31) Elülső szárnyának rajzolata más.

33 (34) A fajok egy részének elülső szárnyán az erezet világos színű, a barnás alapszín sötét beporzásként tölti ki a szárny többi részét, a rojt a külső szegély mentén ezüstösen vagy aranylóan csillog (78. ábra: E). Az ide tartozó többi fajon a sejtben és a ráncban kb. egyenlő szélességű és terjedelmű, világos (ezüstös) hosszanti sáv fut; ezek a fajok igen hasonlítanak a *Crambus* F. nem 1. csoportjának a példányaira (lásd 27. sorszám alatt!) (78. ábra: C). (= *Crambus* F. partim) 18. nem: **Thisanotia** Hbn.

34 (33) Elülső szárnyának rajzolata más.

35 (36) Elülső szárnyán a rajzolat egyszerű, de az egyes ide tartozó fajokon igen eltérő lehet. Állhat csupán 2 elmosódott és zegzugosan lefutó keresztvonalból, és ilyenkor rojtja a külső szegély mentén vagy szürkésfehéresen foltos, vagy a szárnyon az erek végződése mentén sohasem teljes a külső szegély fekete pontsora, és legfeljebb a külső szöglet fölött látható 1—3 fekete pont (74. ábra: C, F); vagy az erezet elmosó-

dott és világosabb, mint a szürkésbarna alapszín, ilyenkor a szárny igen keskeny, és sohasem csillogó. Ismét más fajokon a szárny egyszínű sárgásszürkés és sohasem csillogó (74. ábra: A, D), vagy pedig igen keskeny és hegyes, és ezért 2 keresztvonala rövid, elmosódott, és az erek végén a külső szegély mentén fekete pontsor van (74. ábra: B, E). A rojt a nem egyetlen faján sem csillog ezüstös vagy aranyló fénnyel (= *Crambus* F. partim) 11. nem: **Pediasia** Hbn.

36 (35) Az elülső szárny rajzolata igen változatos lehet. A sejtben és alatta is széles, fehér vagy ezüstösfehér hosszanti csík húzódhat a tőből a szárny csúcsába, a külső szegély mentén a rojt tövén végig fekete vonal vonulhat (teljes pontsor nincsen!), és a rojtot gyakran sötét és világos foltocskák tarkíthatják (79. ábra: G—H); vagy a világos hosszanti csíkot középen (a sejtben) az alapszín keskeny keresztsávja szelheti ketté, és rojtja olyan lehet, mint az előző csoport fajain (79. ábra: B—C, F). Más fajokon az alapszín feketésbarna, a világos mintázat elmosódott (ez az alapszín egyetlen más rokon fajon sem fordul elő!) (79. ábra: E), vagy pedig szürkésbarna, 2 elmosódott keresztvonallal, rojtja azonban egyszínű, világos. Végül lehet az alapszín világossárgás vagy fehéres, erezete még világosabb, az alapszín azonban csillogó, vagy pedig szürkésbarna, bonyolult fehéres mintázattal, amely főként hosszanti csíkokból és a külső szegélytér fehéres rajzolatából áll (79. ábra: D). A legtöbb ide tartozó faj magashegyvidéken él (= *Crambus* F. partim)

19. nem: **Catoptria** Hbn.

1. nem: **Scirpophaga** Tr.

Arca lekerekített. A hím csápja erősebben, a nőstényé gyengébben, 2-sorosan szőrözött, szeme nagy. Ajaktapogatója viszonylagosan rövid és szőrös, állkapcsi tapogatója fele olyan hosszú, mint az ajaktapogató, ecsetszerű, nyelve nincsen (65. ábra: B). Vállfedői borzasan szétálló szőrszálak. Elülső

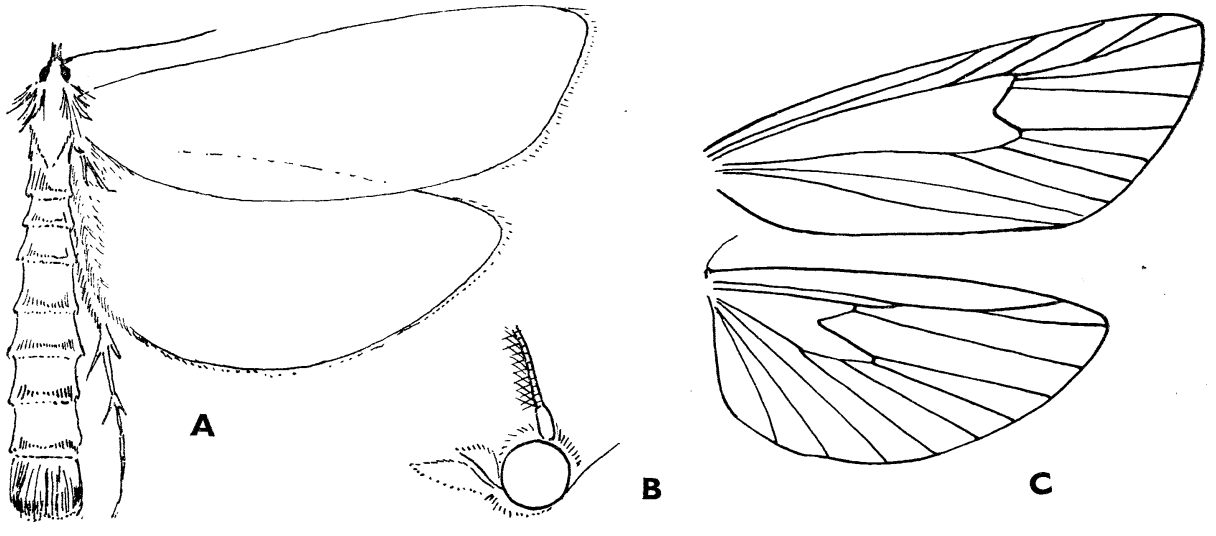

65. ábra. A: *Scirpophaga praelata* Sc. — B: *Scirpophaga* feje és C: erezete (Eredeti)

szárnya hosszú, kissé kihegyesedő. Erezetében az r_{3+4} nyélen ül, a belsőér jól látható, a sejt behúzott. Hátulsó szárnya szintén megnyúlt, nem szélesebb az elülső szárnynál, szegélyei lapos ívben mennek át egymásba, csúcsa tompa. Erezetében az *sc* + *rr* anasztomizál, az m_1 hozzájuk közel ered, sejtje szögletesen behúzott, zárt, az m_2 és az m_3 egymáshoz közel ered (65. ábra: C).

A nembe 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Gazdaságilag közömbösek.

— — Mindkét ivar teste és szárnyai csillogó hófehérek. A hím elülső szárnyának felső szegélye alul feketés, fonákja barnás, akárcsak hátulsó szárnyának felső szegélytere. A nőstény fehér farpamacsa nagy és tömött (65. ábra: A). Igen ritkán akadnak elsötétedett, szürkés példányok is. Hímje 25—32 mm, nősténye 35—45 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon minden mocsaras, lápos helyen előfordul. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója *Scirpus-* és *Schoenoplectus*-félék szárában él

praelata Sc.

2. nem: **Schoenobius** Dup.

Arcán előrefésült szőrkúp van. A hím csápostora kétszer olyan hosszú, mint a nőstényé, szőrös, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előrenyújtott, csúcsíze hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, háromszögletes, ecsetszerű, nyelve igen rövid (66. ábra: B). Az ivari kétalakúság erős: a hím szárnya jóval rövidebb a nőstényénél, csúcsa lekerekített, a nőstényé hosszú, csúcsa éles és hegyes. Erezetében az r_{3+4} nyélen van, a belsőér végig erős és jól látható. Hátulsó szárnya féltojásdad, szélesebb, mint az elülső szárnya Erezetében az *sc* + *rr* anasztomizál, ugyanott ered az m_1 is, az $m_{2,3}$ a zárt és behúzott sejt alsó sarkából származik, a *cu*-erek hátrább húzódtak. A nőstény farpamacsa nagy és tömött (66. ábra: D).

A kozmopolita elterjedésű nembe sok faj tartozik, Európából és így hazánkból csak egyet mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Hernyói vízinövényeken élnek. Ha a hernyó egy hajtást már kirágott, lerág egy levéldarabkát, és ezen elúszik a legközelebbi tápnövényhez. Gazdaságilag közömbösek.

— — A hím elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, kevés sárgával. keverve, hátulsó szárnyának külső szegélye mentén határozatlan körvonalú szürkés csík fut végig. A nőstény elülső szárnyának a csúcsa hegyes, külső szegélye azonban domború. A hím elülső szárnyán a csúcsból a belső szegélyre sötét barnásszürke, elmosódott keresztsáv húzódik; a felső szegély alatt, a sejtben és a ráncban több feketés petty van. Az erek végén a külső szegély mentén fekete pontok ülnek. A rajzolat igen változatos erejű és összetételű, sőt akadhatnak egészen elsötétedett példányok is. A nőstény elülső szárnya rendszerint rajzolatmentes, tompa okkersárgás, de rajta is gyakran fellép egy sokkal

meredekebb keresztsáv, és az apróbb pettyek is láthatók. Olykor a sejt sötétedik el. Hátulsó szárnya hófehér (66. ábra: A, C). Hímje 18—24 mm, nősténye 35—44 mm.

Európától Közép-Ázsiáig elterjedt faj, Magyarországon mocsaras, lápos vidékeken mindenütt közönséges. Repülési ideje IV—VIII. Hernyója nádban él

gigantellus SCHIFF.

3. nem: **Donacaula** MEYR.

Külsőleg teljesen hasonlít az előző nem fajaira, de elülső szárnyának az erezetében az r_2 is az r_{3+4} nyelén foglal helyet. Olykor az r_1 anasztomizál a *sc* érrel (67. ábra: B, D).

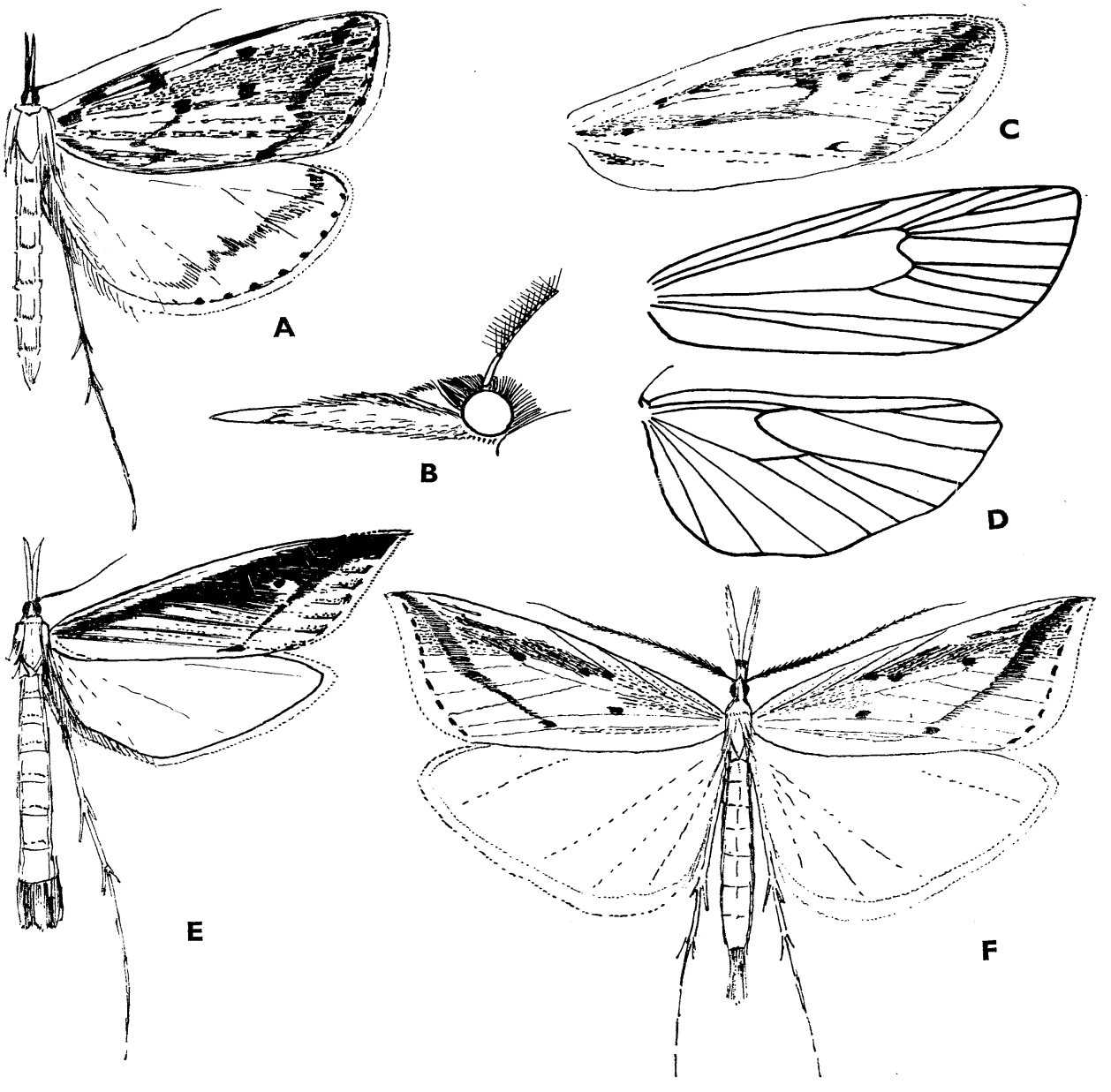

66. ábra. A: *Schoenobius gigantellus* SCHIFF. hímje — B: *Schoenobius* feje — C: *Sch. gigantellus* SCHIFF. nőstényének elülső szárnya — D: *Schoenobius* erezete — E: *Donacaula forficella* THNBG. nősténye és F: hímje (Eredeti)

A nembe 2 európai faj tartozik, ezek hazánkban is előfordulnak.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyának világos felső szegélyét éles és mély barnásfekete csík határolja el a rajzolatmentes szárny többi részétől. A hím elülső szárnyának csúcsa hegyes, külső szegélye domború, a nőstény elülső szárnyának csúcsa élesen és hegyesen kihúzott, külső szegélye homorú. Alapszíne élénk, sötét nádbarna, felső szegélye világos-sárga. A 2 színt egymástól éles barnásfekete csík választja el. Hátulsó szárnya hófehér (67. ábra: A, C). Hímje 24—26 mm, nősténye 28—30 mm.

Közép-európai faj, Magyarország mocsaras és lápos területein fordul elő, de nem gyakori. Repülési ideje V., VI. Hernyója *Carex*-félékben és nádban él

mucronella SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnyán a világos felső szegélyt a szárny többi részétől elhatároló sötét csík nem éles és nem határozott, a szárnyon egyébként rajzolat is van. A sötét terület határozatlan körvonalú, a nőstényeken olykor hiányzik is. A nőstény elülső szárnya tompa okkersárga színű, a hímé világosabb. A rajzolat főleg 1 sejtvégi sötét pontból áll. A hím szárnyán 4 sötét pont van a sejtben és a ránc elején; a sötét külső keresztsáv terjedelme és ereje változó és szintén 1 sötét ponttal végződik a ránc alatt. Az erek végén sötét pontok ülnek. Vannak teljesen egyszínű és rajzolatmentes példányok is. Ha a szárny elsötétedik, ez főként a sejtre korlátozódik. A hátulsó szárnyak hófehérek, a nőstény farpamacsa nagy (66. ábra: E—F). Hímje 23—25 mm, nősténye 32—37 mm.

Európai, közép-ázsiai és észak-amerikai faj; Magyarország mocsaras és lápos vidékein mindenütt közönséges. Repülési ideje VI., VII. Hernyója *Carex*-félék és a *Glyceria maxima* szárában él

forficella THNBG.

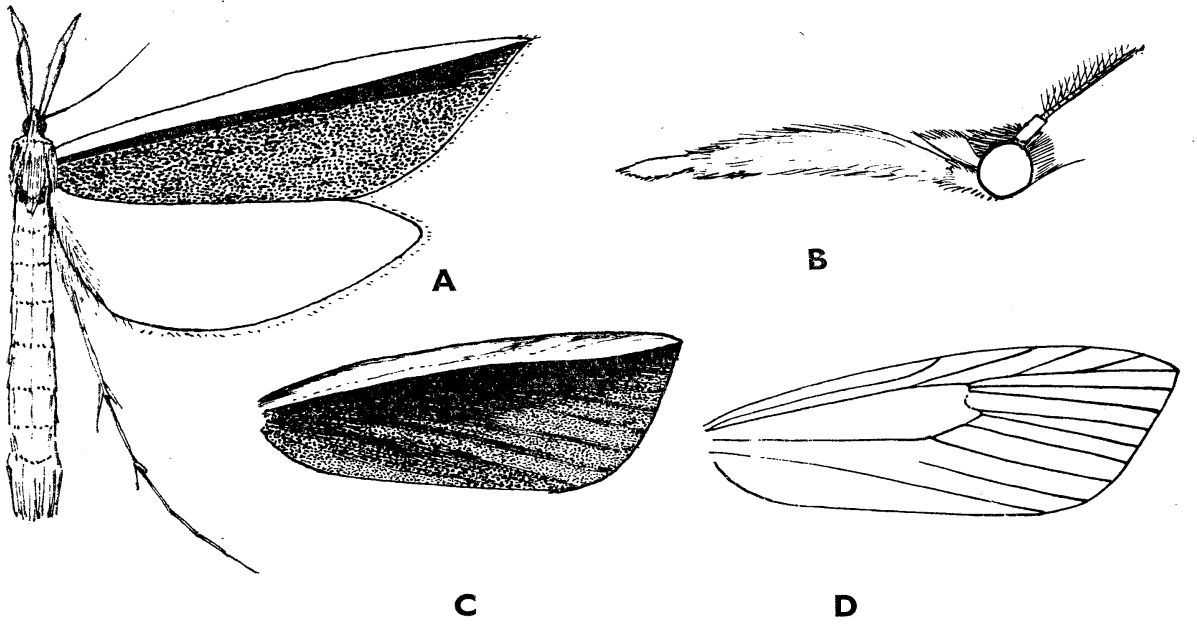

67. ábra. A: *Donacaula mucronella* SCHIFF. nősténye — B: *Donacaula* feje — C: *D. mucronella* SCHIFF. hímjének elülső szárnya — D: *Donacaula* elülső szárnyainak erezete (Eredeti)

4. nem: **Acigona** HBN.

Arcán erős kúp van, amelyre összeboruló szőrözet simul. A hím csápostora pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója viszonylagosan nem nagy, csak közel kétszerese a szem átmérőjének, előremeredő, csőrszerű, csúcsíze rövid, kissé lefelé mutató. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű (68. ábra: B). Elülső szárnya gyengén kiszélesedik, a hím szárnycsúcsa tompa, a nőstényé hegyes. Erezetében az r_2 és az r_5 szabad, az r_{3+4} nyélen van, az r_1 egészen egyenesen fut a felső szegélyre. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, csúcsa lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* nyélen van, egymással anasztomizál, az m_1 is ugyanabból a pontból ered, a sejt külső határa erősen behúzott, alig kitinizált, az m_{2+3} nyélen ül, egy pontból ered a cu_1 érrel a sejt alsó sarkából (68. ábra: F).

A nembe 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkek éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Hímje igen hasonlít a *Schoenobius gigantellus* SCHIFF. hímjéhez, de hátulsó szárnya teljesen fehér. Továbbá külső keresztvonala nem a belső szegély közepére vezet, hanem követi a külső szegélyt. Felső szegélyén széles, világos csík van, amelyen alig látható a világos okkersárgás alapszínt egyébként tarkító szürkésbarna színelem. A sejtvégi sötét petty igen nagy, és világos udvar veszi körül. A külső

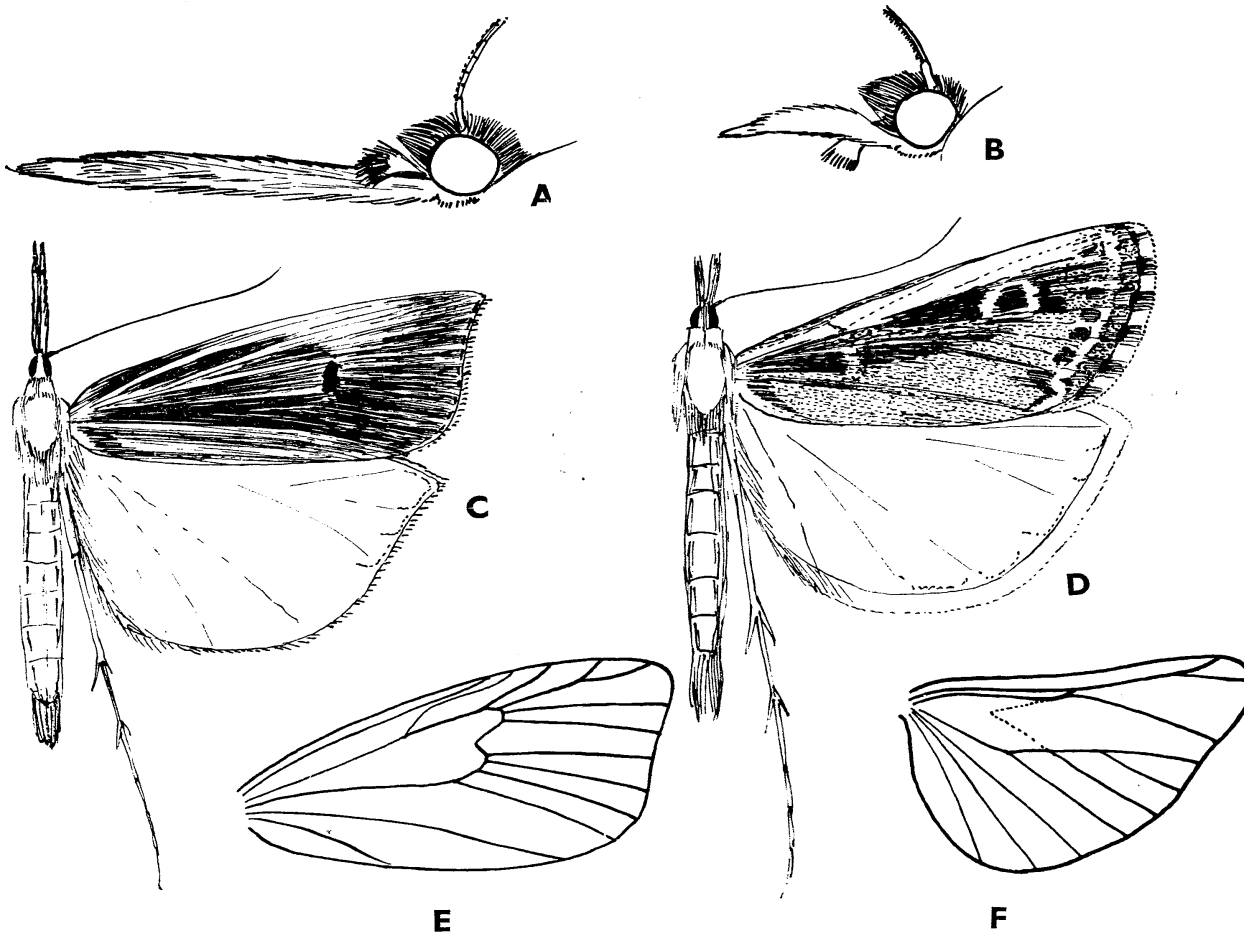

68. ábra. A: *Chilo* és B: *Acigona* feje — C: *Chilo phragmitellus* HBN. és D: *Acigona cicatricella* HBN. hímje — E: *Chilo* elülső szárnyának és F: *Acigona* hátulsó szárnyának erezete (Eredeti)

keresztsáv sötét belső árnyéka foltokra szakadt, de foltos a rojtja is. Nősténye a *Donacaula mucronella* SCHIFF. hímjéhez hasonlít, de nála jóval nagyobb, és elülső szárnyán a felső szegély széles csíkja elefántcsontfehér, nem pedig világos sárgásbarna. Mindkét ivar hátulsó szárnya hófehér (68. ábra: D). Hímje 19—21 mm, nősténye 33—38 mm.

Közép-európai faj, Magyarország mocsaras és lápos területein mindenütt előfordul, de aránylag ritka. Repülési ideje VII. Hernyója a *Schoenoplectus lacustris* szárában él

cicatricella HBN.

5. nem: **Chilo** ZCK.

Az előző nemre igen hasonlít, de ajaktapogatója feltűnően hosszú, több mint ötszöröse a szem átmérőjének, egyenesen előremutató (68. ábra: A). Elülső szárnyán az r_1 a hozzá közel haladó *sc* ér miatt erősen elgörbülten éri el a felső szegélyt (68. ábra: E).

A nem fajai főleg a Földközi-tenger környékén élnek, de a Föld más pontjain is előfordulnak. Hazánkból 1 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Mindkét ivar elülső szárnyának a csúcsa hegyes. A hím elülső szárnya barnássárga, esetleg egészen sötét barnásfekete, a nőstényé világos sárgásbarna, olykor a sejtje kissé elsötétült. A sejt végén nagy fekete petty van, amely elkülöníti a hasonló *Schoenobius gigantellus* SCHIFF. nőstényétől. A *Donacaula forficella* THNBG. fajtól pedig sárgásszürke hátulsó szárnya határolja el (68. ábra: C). Hímje 28—32 mm, nősténye 36—42 mm.

Európától Közép-Ázsiáig terjedő faj, Magyarországon lápi és mocsári területeken gyakori. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója a *Phragmites communis* és a *Glyceria maxima* szárában él

phragmitellus HBN.

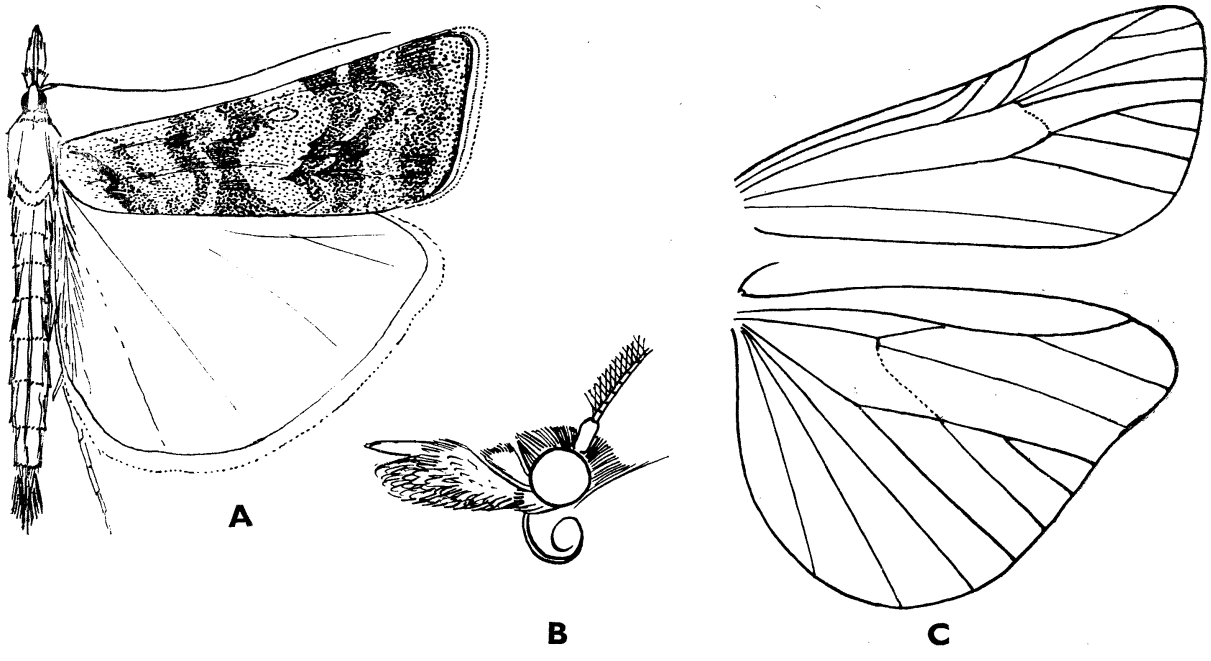

69. ábra. A: *Talis quercella* SCHIFF. hímje — B: *Talis* feje és C: erezete (Eredeti)

6. nem: **Talis** GN.

Arcán kúp alakúan összeboruló szőrszálak vannak, a hím csápja kétsorosan pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója fölfelé görbül, majd előre, 2. íze durván és bozontosan pikkelyezett, csúcsíze hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű (69. ábra: B). Elülső szárnya keskeny, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_{3+4} nyélen van, az m_{2+3} szintén, és egy pontból ered a cu_1 érrel. Hátulsó szárnya jóval szélesebb, mint az elülső, csúcsa letompított, kerek. Erezetében az $sc + rr$ anasztomizál, az m_1 a behúzott sejt közepén ered, a sejt külső határa az alsó sarokig alig kitinizált, az m_{2+3} nyélen van, egy pontból ered a cu_1 érrel (69. ábra: C).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, hazánkból egyet mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnya barnásszürke, 2 határozatlan alakú és zegzugos, kétoldalról sötéten keretezett keresztsávval. A sejt végén feketével keretezett világos petty van. A tőtéren azonkívül 2, a külső szegélytéren 1 sötét keresztsáv halad át. A rojt tővonala erős, feketés választóvonala gyenge. Nősténye még sötétebb barnásszürke, rajzolata egészen elmosódott, alig látható. A hím hátulsó szárnya világos fehéresszürke, a nőstényé szürke (69. ábra: A). Hímje 28—30 mm, nősténye 30—32 mm.

Ausztriától Délkelet-Európáig elterjedt faj, Magyarországon mindenhol gyűjthető, de főként a nedves és hűvös területek jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

quercella SCHIFF.

7. nem: **Argyria** HBN.

Arca lekerekített, szőrözete gyengén előreboruló. A hím csápostora pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója nagy, csőrszerűen előremered, 2. íze kevés hosszú szőrszállal borított, csúcsíze lefelé mutat, hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű (70. ábra: B). Elülső szárnya rövid, alig kiszélesedő, csúcsa gyengén lekerekített. Erezetében az r_{3+4} hosszú nyélen ül. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, kerek. Erezetében az $sc + rr$ anasztomizál, a sejt nyitott, az m_{2+3} rövid nyélen foglal helyet (70. ábra: D).

A nembe néhány európai faj tartozik, amelyek közül 1 hazánkban is előfordul. Az *A. pallidella* DUP. hazai előfordulása téves határozáson alapul, ez a faj ugyanis csak a Földközi-tenger medencéjének déli részén fordul elő.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — A hím elülső szárnya igen sötét, szürkével kevert barnásfekete, 2 elmosódott és zegzugos keresztsávval. Legsötétebb a tőtere. Rojtjának tővonala a csúcstól a külső szegély feléig ér, onnan a külső szögletig 3 apró, fekete pont alakjában folytatódik. Nemcsak a választóvonal, hanem az egész rojt élénken csillogó rezes-aranyszínű. Hátulsó szárnya sötét szürkésbarna, akárcsak testének többi része. A nőstény elülső

szárnya fehéres, gyenge őzbarna behintéssel, amely főleg a 2 zegzugos és világos keresztsávot kíséri; csúcstere a legsötétebb. Rojtjának nincsen választóvonala, az egész rojt aranyszínű. Hátulsó szárnya szürke. Testének többi része fehéres, ajaktapogatójának 2. ízén barna gyűrű van (70. ábra: A, C). 13—15 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként a nedves helyek jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója fű- és mohaféléken él

cerussella CHRÉT.

8. nem: **Ancylolomia** HBN.

Arcát kissé előredűlő szőrkúp borítja, a hím csápostora fésűs, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előremeredő, 2. íze erősen szőrös. Állkapcsi tapogatója nagy, háromszögletes, ecsetszerű (71. ábra: B). Elülső szárnya hosszú, kiszélesedő, csúcsa élesen előreugró, külső szegélye homorú, külső szöglete kidomborodó. Erezetében az r_1 a hosszú *sc* érbe torkollik, az r_{3+4} közös nyélen van, s ugyanezen a nyélen ül a csúcs alá futó r_5 is, az m_1 tőlük távol ered. Hátulsó szárnya igen széles, kerek, csúcsa tompa. Erezetében az $sc+rr$ egymással anasztomizál, az m_1 tőlük távol ered, a sejt zárt, az m_2 és az m_3 a sejt alsó sarkából származik (71. ábra: A).

A nagy fajszámú nembe főként a Földközi-tenger környékén elterjedt fajok tartoznak. Hazánkból eddig 2 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Szárnyainak fesztávolsága 38 mm-nél nagyobb. A hím csápja erősen fésűs, a fésűfogak igen hosszúak. Elülső szárnya fehér, ez a szín azonban csak az erek környékére korlátozódik, a köztes területeket ugyanis aranybarna szín fedi, amelyben ezüstszürke vonalak húzódnak, kivéve a felső szegély és az *sc* ér barna csíkját. A külső szegély fehér, benne ezüstszürke, erősen fogazott keresztvonal

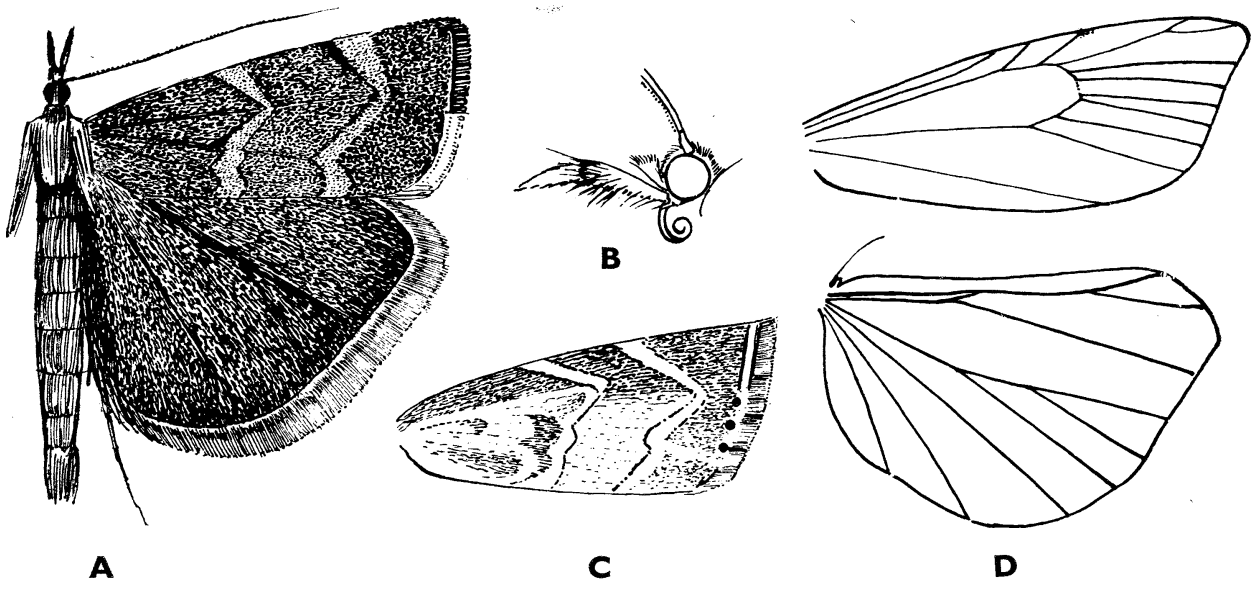

70. ábra. A: *Argyria cerussella* CHRÉT. hímje — B: *Argyria* feje — C: *A. cerussella* CHRÉT. nőstényének elülső szárnya — D: *Argyria* erezete (Eredeti)

húzódik, a ráncban és a felső szegélyen a csúcs előtt pedig világossárga csík vonul végig. Rojtja csillogó ezüstfehér, 2 széles, szürkés választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke, rojtja hófehér, tővonala széles és világosszürke. A nőstény rajzolatában sokkal több a sárga, a külső szegély fogazott keresztvonala barna. Feje és tora sárga, vállfedői belül barnák, kívül sárgák, ajaktapogatója felül sárgás, kívül barna (71. ábra: C). 38—44 mm.

Alsó-Ausztriától Dalmácián és Magyarországon keresztül a Szovjetunió déli részéig terjedő faj, Magyarországon főként homokos és dombos vidékeken gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Hernyója *Brachypodium*-félék gyökerén él

palpella SCHIFF.

2 (1) Szárnyainak fesztávolsága 30 mm-nél kisebb. A hím csápja erősen fogazott, de nem fésűs. Különben egyezik az előző fajjal. 28—30 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon Sopronból jelentették. Az adat a múlt századból származik. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen (= *contritella* Z.)

disparella HBN.

9. nem: **Euchromius** GN.

Arcán gyenge, kúp alakú szőrözet van, a hím csápja gyengén pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója előremeredő, csúcsán lehajló, alul erősen szőrös. Állkapcsi tapogatója ecsetszerű, nyelve viszonylagosan jól fejlett (72. ábra: B). Elülső szárnya kissé kiszélesedik, fonákján a sejtben félig áttetsző, üveges folt van. Erezetében az r_{3+4} nyélen ül. Hátulsó szárnya széles, majdnem kerek, csúcsa lekerekített. Erezetében az *sc* + *rr* anasztomizál, a sejt nyitott, az m_{2+3} nyélen ül (72. ábra: C).

A nem számos faja főleg a Földközi-tenger keleti részén terjedt el. Hazánkból eddig 3 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

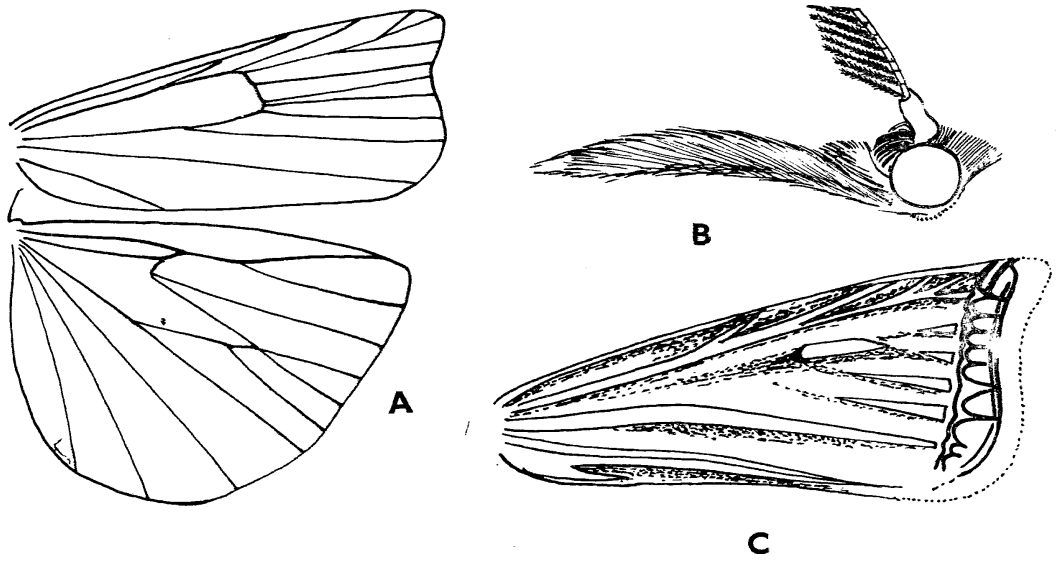

71. ábra. A: *Ancylolomia* erezete és B: feje — C: *A. palpella* SCHIFF. elülső szárnya (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnyának közepén csupán 1 meredek, egyenes (a felső szegély közepéről a belső szegély közepére húzódó) okkersárga keresztsáv látható. Tőtere a keresztsávig világos őzbarnás okkersárga, a csúcstéren 1 okkersárga és 3 fehér, ék alakú, többnyire elmosódott folt van. A csúcs alatt a külső szegély mentén 2, 2, 3, 1 fekete pettyet tartalmazó csoportok sorakoznak, amelyeket a rojt felől nagy, széles, ezüstszínű pikkelyek határolnak. Rojtja fehér, 2 vékony, őzbarna választóvonallal. 16—19 mm.

Dél-európai faj, Magyarországról csak ANKER és REBEL 1—1 „Hung." adata ismeretes, bizonyító példány nincs. Lehetséges, hogy ezek az adatok a dalmát partvidékre vonatkoznak. Repülési ideje VI—VII. Tápnövénye ismeretlen

superbellus Z.

2 (1) Elülső szárnyának közepén 2 okkersárga keresztsáv látható, közülük valamelyik foltokra is szakadozhat.

3 (4) A külső keresztsáv ívben hajlott: a külső szegély felé homorú. A belső, okkersárga keresztsáv gyakran 2 részre szakadt, olykor csak a felső maradt meg. Ugyanolyan széles, ezüstszínű szalagok vagy foltok határolják, mint az okkersárga keresztsáv szélessége. Alapszíne a keresztsávokig szürkés-okkersárga, onnan kezdve a szárny fehéres, sűrű és apró pikkelybehintése sötétbarnás. A csúcsteret 3 okkersárga, 1 ezüstös, 1 barna és 1 fehér hosszú ék alakú folt tölti ki, ezek a foltok a felső szegélyről indulnak ki és a csúcs alatt futnak össze. Ettől a ponttól kezdve a külső szögletig 1, 2, 3, 2 fekete pettyet tartalmazó csoportok sorakoznak, amelyeket a rojt felől nagy, széles, ezüstszínű pikkelyek határolnak. Rojtja fehéres, hegye csillogó. Hátulsó szárnya fehéres, a szegély mentén 2 homályos, barna szalag húzódik (72. ábra: A). 17—20 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Hieracium*-félék és a *Picris hieracioides*

bellus HBN.

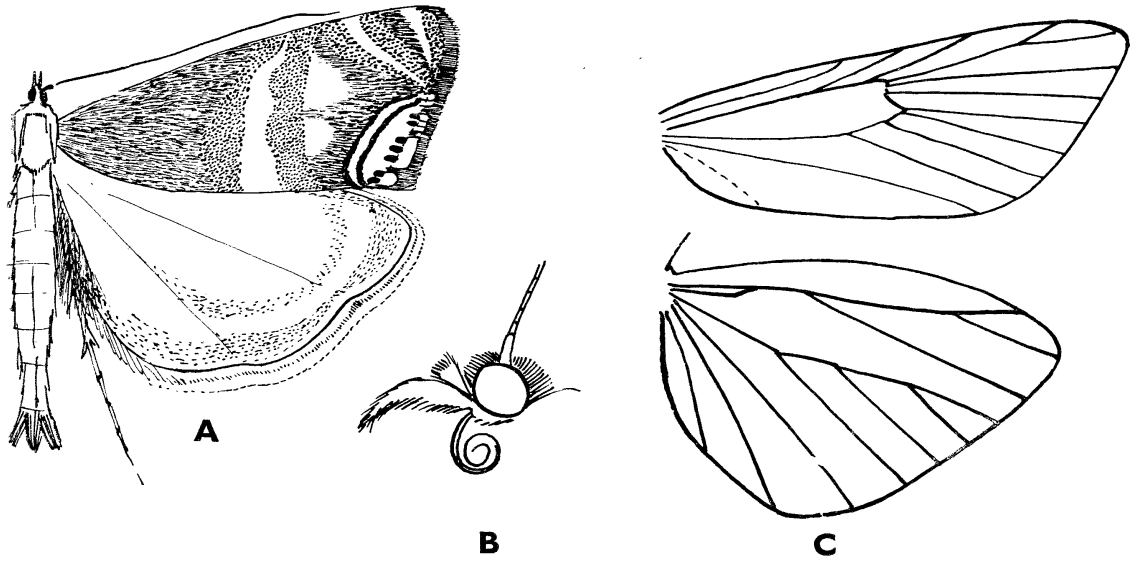

72. ábra. A: *Euchromius bellus* HBN. — B: *Euchromius* feje és C: erezete (Eredeti)

4 (3) A keresztsáv egyenes, de igen ferde lefutású: a felső szegély közepéről az alsó szöglet mögé húzódik. Alapszíne világos okkersárga, igen kevés szürke árnyalattal. A keresztsávot igen keskeny, ezüstszínű szalagok határolják. A csúcstér mintázata igen elmosódott, gyakran hiányzik. A külső szegély fekete pontjai 2, 2, 3, 2 (vagy 1) csoportokba rendeződtek. Rojtja ezüstösen csillogó. Hátulsó szárnya áttetsző fehér. 20—24 mm.

Dél-európai és észak-afrikai faj, Magyarországon csak Szőregen és Pécelen gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. (valószínűleg áttelel). Állítólag növényi törmeléken él

ocelleus HAW.

10. nem: **Calamotropha** Z.

Arcán gyengén kidudorodó szőrkúp van, a hím csápostora gyengén pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója nagy, előremeredő, szőrös, csúcsíze rövid. Állkapcsi tapogatója igen fejlett, ecsetszerű (73. ábra: B). Elülső szárnya zömök, széles, csúcsa hegyes. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen van. Hátulsó szárnya széles, kerek, külső szegélye egyenes. Erezetében az $sc + rr$ anasztomizál, sejtje mélyen behúzott és hosszan megnyúlt, külső szegélye alig kitinizált, alsó sarka környékén ered az esetleg ívben erősen meghajlott $m_{2,3}$ és cu_1 (*aureliella* FR.) (73. ábra: C).

E nembe csupán néhány palearktikus faj tartozik, közülük kettőt hazánkból is kimutattak.

A lepkék éjszaka repülnek, nappal fű- vagy nádszálakhoz simulnak és szárnyukat testük köré húzzák. A mesterséges fény erősen vonzza őket. Hernyói mocsári növényeken élnek. A nem valamennyi faja mocsaras területekre jellemző. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (2) Nagyobb faj, szárnyainak fesztávolsága 26 mm-nél nagyobb. Elülső szárnya világos barnásszürke. Rajzolata igen változó, egyetlen állandó eleme a sejt végén fellépő fekete pont. Az élesen megtört és fekete

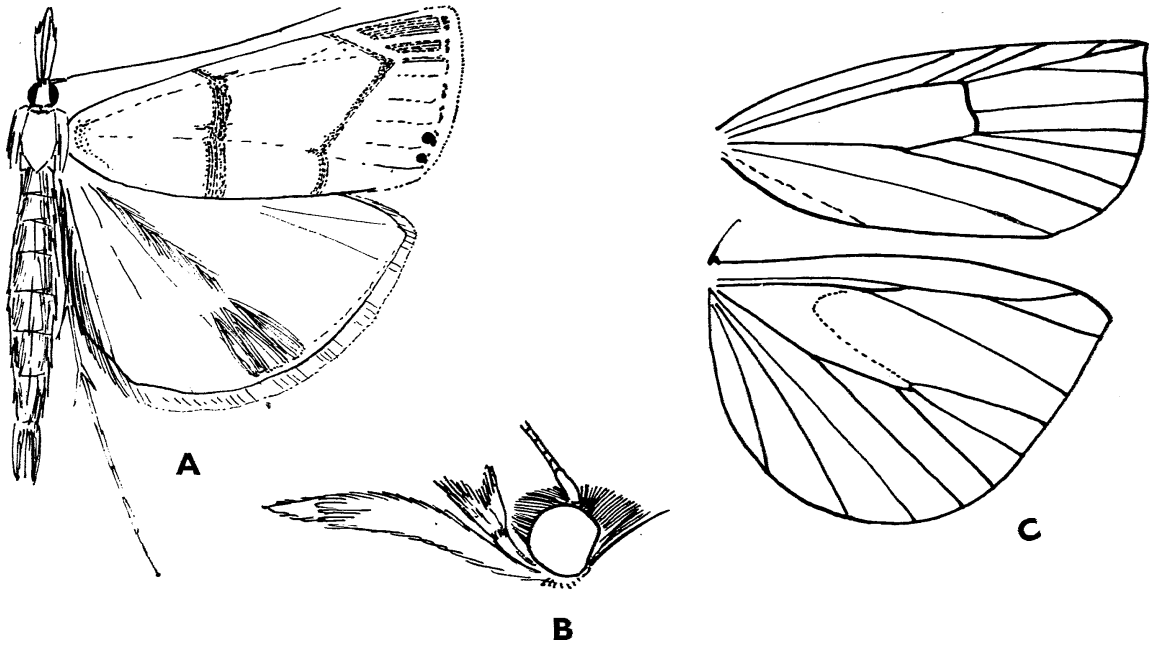

73. ábra. A: *Calamotropha aureliella* FR. hímje — B: *Calamotropha* feje és C: erezete (Eredeti)

pontokra oszlott külső keresztsáv, valamint a tőtéren elhelyezkedő néhány fekete pont nem mindig látható. Ismeretesek teljesen fehér szárnyú példányok is. Hátulsó szárnya hófehér. 26—34 mm.

Európától Közép-Ázsiáig és Iránig terjedő faj, Magyarország mocsaras és lápos területein mindenütt közönséges. Repülési ideje V—VIII. Hernyója a *Typha latifolia* és a *T. angustifolia* levelén él

paludella HBN.

2 (1) Kisebb faj, szárnyainak fesztávolsága 24 mm-nél kisebb. Elülső szárnya hófehér, esetleg aranyszínű. A hím elülső szárnya csillogó fehér, míg a felső szegély, az egyenes és meredek belső, továbbá a csúcs előtt élesen megtört külső keresztvonal, valamint a csúcs előtt fekvő erek és a rojt töve aranyszínű. A külső szöglet fölött a rojt tövén 2 apró, fekete pont van. Rojtja hófehér. Hátulsó szárnya fehéres, az m_2—cu_2 erek között hosszú, sűrű, aranysárgás szőrpamacs van (73. ábra: A). Olykor elülső szárnya teljesen rajzolatlan és aranyszínű. Nősténye valamivel nagyobb, rajzolata teljesen hiányzik, csupán ritkán látható a 2 halvány, aranysárgás keresztvonal. 22—24 mm.

Dél-Németországban, Svájcban, Dél-Franciaországban és Magyarországon fordul elő. Nálunk a lápos és mocsaras területek jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

aureliella FR.

11. nem: **Pediasia** HBN.

Arca sima és kerek, szőrkúpja nincsen. A hím csápja finoman pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója nagy, előreugró, csőrszerű, rásimulóan szőrözött. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű, nyelve fejlett (75. ábra: C). Elülső szárnya keskeny, hosszú, léc alakú, a *P. luteella* SCHIFF.-é azonban zömök. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen ül, olykor az r_2 is csatlakozik hozzájuk. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, lekerekített, csúcsa tompa. Erezetében az *rr* + *sc* anasztomizál, az m_{2+3} rövidebb-hosszabb nyélen ül, vagy egy pontból ered. A nőstény csápostora igen vékony, a hímé vastag. A hím ivarszervében a pars basalis mellett egy másodlagos nyúlvány is felléphet, ám a valván nincsen ilyen. A nőstény ivarszervében a bursa copulatrix zsákjából mindig hiányzik a signum. Mintázata igen egyszerű, többnyire csak a halvány keresztvonalakból áll, az erezet esetleg sötét színű. Néhány fajon ez a rajzolat is alig észlelhető. Rojtja soha nem csillog fémesen.*

A nembe számos, főként euráziai faj tartozik. Magyarországról eddig 6 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Nappal a fűszálakon tartózkodnak, rendszerint fejjel lefelé, szárnyukat a testük köré vonják; könnyen felzavarhatók. Hernyóik fűféléken élnek, gazdasági jelentőségük nincs.

1 (4) Elülső szárnyán a külső szegély rojtja szürkén-fehéren foltos, az erek végződését sötét foltok jelzik.

* A rojt csillogása a rokon nemekben egyébként igen határozott, és szabad szemmel is jól látható.

2 (3) Nagyobb faj, szárnyának fesztávolsága 26 mm-nél nagyobb. Elülső szárnyán a 2 élesen megtört, de csak halványan észlelhető és eléggé szaggatott sötét keresztsáv egymástól távol fut le, még a cu_2 érnél is messze húzódnak egymástól. A belső keresztsáv gyakran alig látható, de a sejt alatt fekvő érközökben mindig jelen van mint széles foltokra szakadt szalag. A hím külső szárnya barnásszürke, a nőstényé világos, fehéres barnásszürke. Rojtjának tővonala olykor csillogó, de ez a ragyogó szín soha nem terjed ki a rojtra is. Az erezet viszonylagosan élesen fehéres. A hím hátulsó szárnya fehéresszürke, a nőstényé fehéres (74. ábra: F). 26—30 mm.

Közép-európai, kisázsiai és észak-afrikai faj, Magyarországon homokos területeken gyűjthető. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei közül az *Agropyron repens* és a *Corynephorus canescens* ismeretes

fascelinella HBN.

3 (2) Kisebb faj, szárnyainak fesztávolsága 26 mm-nél kisebb. Elülső szárnyán a 2 megtört keresztsáv egymáshoz igen közel fut, a cu_2 ér mentén majdnem találkoznak egymással. A belső keresztvonal is többnyire jól látható, az erezet élesen fehér. A hím elülső szárnya barnásszürke, a nőstény elülső szárnyának rajzolata sokkal kontrasztosabb: alapszíne és erezete fehér, az érközök és a keresztsávok erősen sötét-

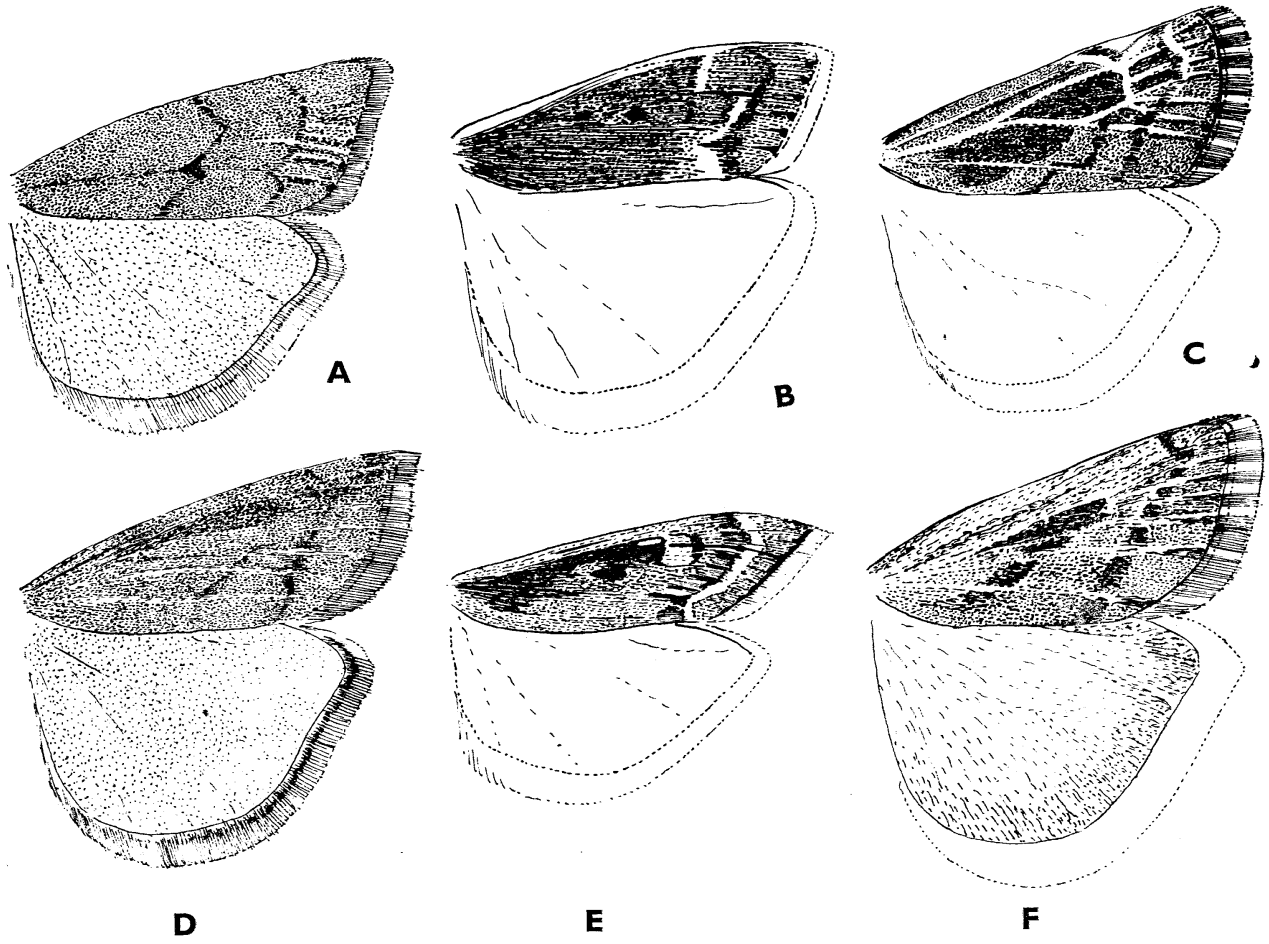

7 4. ábra. A: *Pediasia contaminella* HBN., B: *P. matricella* TR. ♂, C: *P. iucundella* HS., D: *P. aridella Caradjaella* RBL., E: *P. matricella* TR. ♀ és F: *P. fascelinella* HBN. szárnyai (Eredeti)

barnásak. Egyes példányok rajzolata viszont igen elmosódott. A hím hátulsó szárnya világos fehéresszürke, a nőstényé tiszta fehér (74. ábra: C).

Délkelet-európai faj, Magyarország homokos vidékein gyűjthető. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

iucundella HS.

4 (1) Elülső szárnyának külső szegélyén a rojt teljesen egyszínű, soha nem foltos.

5 (6) Elülső szárnya igen keskeny, csúcsa hegyes. A sejtben 2, jól látható fekete pont van. A külső keresztsáv széles, világos, mindkét oldalán sötét szín keretezi. A hím elülső szárnya sötét szürkésbarna, rajzolata sokkal elmosódottabb, mint a nőstényé. A nőstény elülső szárnya fehéres, mintázata szürkésbarna, a sejt végén meglehetősen jól körvonalazott fehér petty van. A külső szegély mentén teljes és erős pontsor húzódik. Rojtja világos, 2 szürke választóvonallal. Hátulsó szárnya áttetsző fehéresszürke (74. ábra: B, E). Hímje 22 mm, nősténye 18 mm.

Közép-Európa (Alsó-Ausztria, Magyarország), valamint Nyugat-Ázsia (a Szovjetunió délkeleti része) sztyep jellegű homokos területeinek jellemző faja. Repülési ideje IX. Tápnövénye ismeretlen

matricella TR.

6 (5) Elülső szárnya széles, léc alakú, csúcsa kissé letompított. A sejtben nincsenek fekete pontok. A külső keresztvonal igen elmosódott: egyszerű sötét vonal, esetleg alig látható vagy hiányzik.

7 (8) Elülső szárnya a csúcs felé viszonylagosan erősen kiszélesedik, a külső keresztvonal nem látható, legfeljebb igen erős rajzolatú példányokon. A hím elülső szárnya agyagsárga; ez a szín egyetlen hasonló rajzolatú fajon sem fordul elő. Nőstényének elülső szárnya világos sárgásszürke, erezete fehéres, de ez a „mintázat" is elmosódott. A rojt tövén sem a hím, sem a nőstény esetében nincsen egyetlen sötét pont sem, rojtja fehéresszürke. A szárny sohasem csillogó, ez a tulajdonság elkülöníti a különben igen hasonló *Catoptria lithargyrella* HBN.-től. Szürkés alapszínű hímek is ismeretesek, de ezek mindig rajzolatmentesek. Hátulsó szárnya meglehetősen sötét szürkésfehér. 24—26 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye a *Festuca ovina* (= *Uhrykella* ROTHSCH.)

luteella SCHIFF.

8 (7) Elülső szárnya a csúcs felé alig szélesedik ki, a külső keresztvonal vagy annak legalább a középső része jól látható. A szárny csúcsa hegyes vagy élesen kiugró. A hím elülső szárnya sohasem élénk agyagsárga. Elülső szárnyán a külső keresztsáv, vagy annak fennmaradt középső része a cu_2 ér környékén élesen megtört, szárnycsúcsa hegyes vagy élesen kiugró. A külső szegély mentén az erek végződésénél esetleg sötét pontok vannak. A hátulsó szárny rojtjában jól látható sötét választóvonal van.

9 (10) Elülső szárnyának a csúcsa többnyire hegyes, a belső keresztsáv is rendszerint jól látható. Mind a belső, mind a külső keresztsáv fogazott, a cu_2 és a belsőér között élesen beugrik és megtörik; különösen a belsőér törésénél keletkezett sötét rész látható jól. A rojt tövében, a külső szöglet fölött az erek végén mindig 2—3 sötét pont látható. Alapszíne piszkos szürkésbarna, erezete kissé világosabb, de még ez a „mintázat" is igen elmosódott. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna (74. ábra: A). 24—26 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye a *Festuca ovina*

contaminella HBN.

10 (9) Elülső szárnyának a csúcsa hegyes, élesen kiugrik, a belső keresztsáv és a törési helyén keletkezett sötét foltja (a cu_2 ér eredeténél) nem látható, helyette a cu_2 ér mentén van elmosódott elsötétedés. A külső keresztsáv helyét 2—3 sötét foltocska jelzi, főként az m_2 és a cu_1 ér között. Külső szöglete fölött az erek végén csak ritkán vannak fekete pontok. Alapszíne szürkésbarna, de valamivel még piszkosabb behintésű, mint az előbbi fajon. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna (a 74. ábra: D igen erős rajzolatú példányt mutat be). 25—28 mm.

Magyarország szikes területeinek jellemző állata. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye ismeretlen (= *salinella* TUTT ssp. *nepos* ROTHSCH.)

aridella THNBG. ssp. **Caradjaella** RBL.

12. nem: **Agriphila** HBN.

Igen hasonlít az előző nem fajaira, de arcán nagy, előremeredő vagy legalábbis erősen kidülledő kitinkúp van (75. ábra: A). A nemet elsősorban az ivarszerveken látható különbségek különítik el a többi nemtől. A hím ivarszervében a valva és függelékei alig kitinizáltak, a pars basalis rövid, gyenge, ujj alakú. A nőstény ivarszervében egyetlen kicsi, foltszerű signum van. A Magyarországon élő legtöbb faj elülső szárnyának rojtja a külső szegély mentén élénken csillog. A rojt tövében, az erek végén fekete pontsor fekszik, vagy éles fekete vonal, a tővonal húzódik.

A nagy fajszámú nem az egész északi féltekén elterjedt, Magyarországról eddig 8 fajt mutattak ki. Az *A. dalmatinella* HMPS. és az *A. graphella* CONST. Magyarországon nem fordulhat elő, minthogy elterjedésük északi határa a dalmát tengerpart.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Hernyói fűfélék gyökerén élnek. Gazdasági kártevő nincsen közöttük.

1 (8) Elülső szárnyán a sejt aljában vagy annak alsó határán ezüstszínű vagy ezüstfehér, esetleg csak az alapszínnél világosabb csík húzódik.

2 (7) A hosszanti csík élénk ezüstszínű vagy ezüstösfehér.

3 (4) Elülső szárnyának felső szegélye a tőtől a szegély közepéig, sőt még azon túl is egyenes, esetleg homorú, a szárny igen keskeny. A sejt végén apró, de jól látható fekete pont van. A hím elülső szárnya tompa okkersárga, a vékony ezüstfehér vagy fehér hosszanti csíkot a

tőhöz közel, de alulról, majd a tőtől távolabb (a sejtben), ám felülről, keskeny, barnásfekete vonal kíséri. Az erek végén a külső szegély mentén igen apró fekete pontokból álló sor van. A nőstény elülső szárnya világosabb, fehéresokker színű, az ereken több a fehér behintés. A sejtben és a ránc környékén, valamint a csúcstérben az erek között halvány, barnás behintés észlelhető. Mindkét ivar rojtja világos, gyenge sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya majdnem teljesen fehér, alig van rajta némi szürke behintés (75. ábra: D). 20—26 mm.

Közép-európai faj, szárazságkedvelő, Magyarország homokos területeinek jellemző faja. Repülési ideje IX., X. Tápnövénye ismeretlen

deliella HBN.

4 (3) Elülső szárnyának felső szegélye végig egyenletesen ívelt, a sejt végén nincsen éles fekete pont. A szárny viszonylagosan széles.

5 (6) Elülső szárnya hosszú, csúcsa éles, a hosszanti ezüstszínű vagy ezüstösfehér csík rendszerint a csúcs alá nyúlik ki. Alapszíne igen változó, a világos okkersárga és a barnásfekete (75. ábra: F) között ingadozik. Ennek alapján több eltérést írtak le, de ezek között is rengeteg az átmenet. Hátulsó szárnya meglehetősen sötét szürke. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. A következő fajtól biztosan csak az ivarszervek alapján különíthető el: a hím ivarszervének pars basalisa (a valva felső szegélyének a függeléke) a csúcsán lekere-

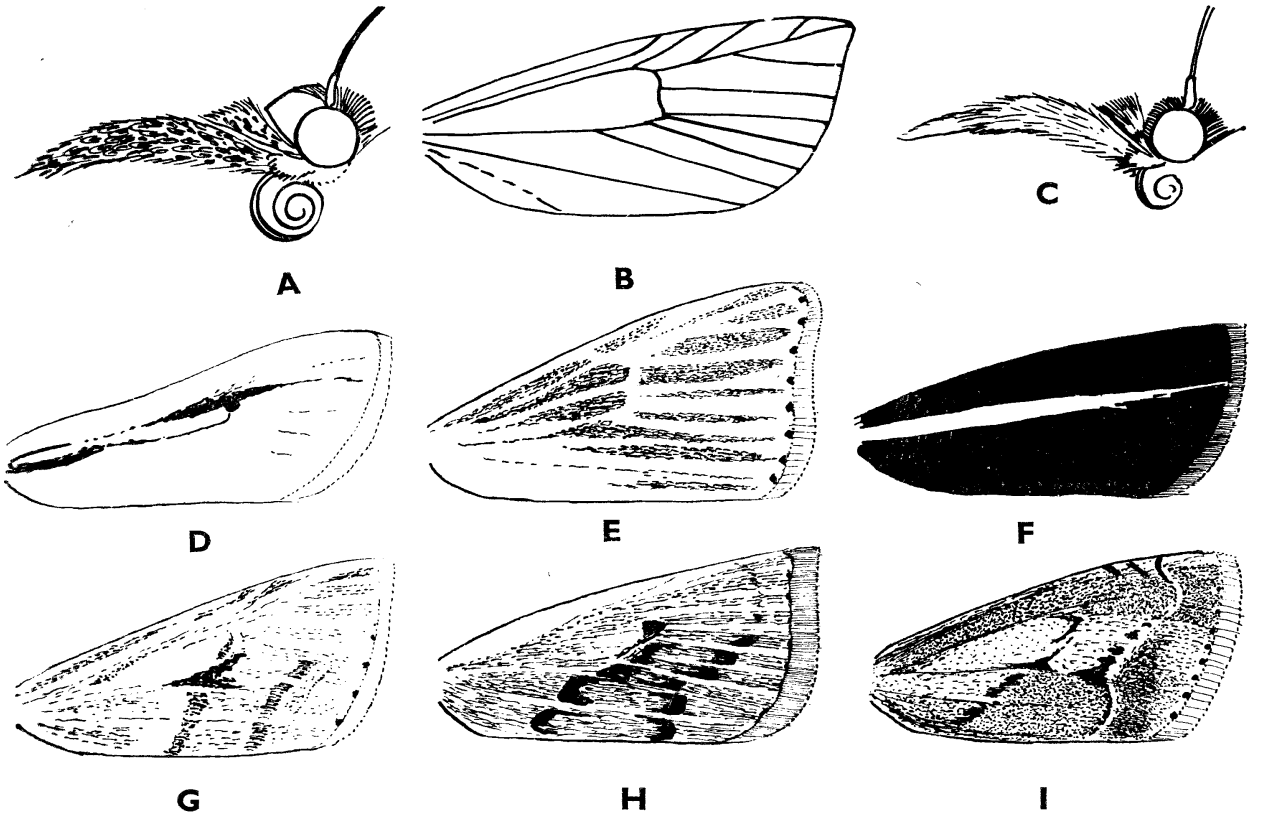

75. ábra. A: *Agriphila inquinatella* SCHIFF. feje — B: *A. culmella* L. elülső szárnyának erezete — C: *Pediasia luteella* SCHIFF. feje — D: *Agriphila deliella* HBN., E: *A. culmella* L., F: *A. tristella* SCHIFF. igen sötét változatának, G: *A. inquinatella* SCHIFF., H: *A. hungarica* SCHMIDT és I: *A. geniculea* HAW. elülső szárnya (Eredeti)

kített, lebenyszerű, az aedeagus csövében sok apró cornutus van (80. ábra: A). Női ivarszervét lásd 81. ábra: A. 22—28 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges, főként mocsaras, nedves helyeken fordul elő. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei Graminea-félék, így a *Deschampsia flexuosa* stb.

tristella SCHIFF.

6 (5) Elülső szárnya rövidebb, zömökebb, mint az előző fajé, csúcsa tompább. A hosszanti ezüstös sáv rövidebb, az *m* és *cu* erek felé rendszerint kissé kiágazó. Alapszíne egyöntetűbben sárgás, elsötétedett példányok igen ritkák. Különben az előző fajhoz igen hasonlít. A hím ivarszervében a pars basalis csúcsa éles, hegyesszögű, az aedeagus csövében nincsenek tüskék (80. ábra: B). A nőstény ivarszervében az ostium bursae fazék alakú (81. ábra: B). 20—24 mm.

Európától Nyugat-Ázsiáig terjedő faj, Magyarországon főként nedves helyeken gyakori. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei fűfélék

selasella HBN.

7 (2) Elülső szárnyán a hosszanti csík csupán az alapszín világosabb árnyalatából áll, nem ezüstös vagy fehér színű. Alapszíne piszkosfehéres okker, a világos csík fölött fekvő rész a felső szegély aljáig sötét barnásszürke, szinte önálló csíknak fogható fel, s a világos csíkból kiágazó erek is világosak. A szárny keskeny, rojtja élénk fémfényű, csillogó. Az erek végén apró, fekete pontok sorakoznak. Hátulsó szárnya világosszürke. A nőstény mintázata kontrasztosabb. 24—26 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon a homokos területekre jellemző, de ritka. Repülési ideje IX. Tápnövénye ismeretlen

poliella TR.

8 (1) Elülső szárnyán nincsen hosszanti, ezüstszínű vagy fehér csík.

9 (10) Elülső szárnyának mintázatában keresztvonalnak még csak nyoma sincsen. A hím alapszíne piszkos tojássárga, a nőstényé élénk tojássárga. Az érközökben hosszanti irányú barna behintés fekszik, a nőstény szárnyán ez alig látható, vagy teljesen hiányzik. A külső szegély mentén az erek végén erős fekete pontokból kialakult éles pontsor van. Rojtja ragyogó aranyszínű. Hátulsó szárnya világosszürke. A hasonló *Crambus hortuellus* HBN.-től a keresztvonalak hiánya különíti el (75. ábra: B, E). 18—19 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Festuca*-félék

culmella L.

10 (9) Elülső szárnyának mintázatában van keresztvonal, ha csupán nyomokban is. A 2 keresztvonal nem éles, a belső mindig ferdén halad a belső szegélyre; gyakran elmosódottak vagy alig láthatók.

11 (12) Elülső szárnyán a külső keresztvonal íve kerek, a csúcs előtt soha nem törik meg éles szögben. Alapszíne szalmasárga, a belső keresztvonal éles, a sejtben hegyesszögben megtört; a sejt és az erek sárgásbarnák, de csak igen elmosódottan. Az erek végét a külső szegélyen fekete pontsor jelöli. Rojtja ezüstösen vagy aranylóan csillog. Hátulsó szárnya fehéres szürke. 20—23 mm.

Dalmáciából leírt faj, de gyűjtötték Herkulesfürdőn és Borosjenőn is. Magyarországon még nem találták. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**brioniella** ZERNY]

12 (11) Elülső szárnyán a külső keresztvonal íve a csúcs előtt hegyesszögben megtört, a 2 keresztvonal majdnem párhuzamos, többnyire azonban alig látható.

13 (14) Elülső szárnyán a rojt ugyanolyan színű, mint maga a szárny, soha nem csillogó. A 2 keresztvonal erősen fogazott, a legnagyobb fog a cu_2 ér mentén van, ahol a 2 keresztsáv gyakran találkozik. Az alapszín igen változó — az elefántcsontsárgától a sötétszürkéig —, mintázata feketés-szürke. A belső keresztsáv igen ferde, a külső ferdébb, mint a külső szegély, a sötét alapszínű példányokon igen homályos. A nőstény rajzolata gyakran halványabb, mint a hímé. Hátulsó szárnya világos-szürke (75. ábra: H). 27—30 mm.

Magyarország homokbuckás és szikes területeinek jellemző faja, másutt még nem gyűjtötték. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

hungarica SCHMIDT

14 (13) Elülső szárnyának rojtja élénken csillog, ragyogó arany- vagy ezüstös aranyszínű. A 2 keresztsáv alig fogazott, soha nem találkozik a cu_2 ér mentén, és mindig elmosódottabb, mint az előző fajon.

15 (16) Elülső szárnyának a rojtja a külső szegély mentén ólmos ezüstszínű, csillogó. A hím szárnyának az alapszíne világos okkersárga, a nőstényé fehéres okkersárga. A keresztsávoknak főként a középső része látható, a felső szegélyen többnyire egészen elmosódottak, a külsőn is alig észlelhetők. A belső keresztsáv a cu_2 ér környékén élénkfekete, ék alakú foltot alkot, a külső egyszerű. Vannak teljesen rajzolatmentes nőstények is, ezeket a következő faj nőstényeitől a rojt színe és a valamivel keskenyebb szárnya különíti el (75. ábra: G). 19—23 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje VI—XI. Tápnövényei fűfélék

inquinatella SCHIFF.

16 (15) Elülső szárnyának külső szegélyén a rojt ragyogó aranyszínű. A szárny nem annyira megnyúlt, mint az előző fajé, hanem zömökebb. A hím szárnya fehérrel keverten szürkéssárga, a nőstényé olykor fehéres okkersárga. A külső keresztsáv kezdete is jól látszik a felső szegélyen,

a törés mögött kettéágazik, és egy kis fehéres sávocskát fog közre, majd újra megtörik, és a külső szöglet mögött éri el a belső szegélyt. Az erek végén látható fekete pontsor élénk okkersárga csíkban fekszik. Csökkent rajzolatú vagy teljesen rajzolatmentes példányokat a rojt színe különíti el az előző fajtól (75. ábra: I). 20—22 mm.

Közép- és dél-európai faj. Hazánkban mindenütt közönséges. Repülési ideje V—IX. Tápnövényei fűfélék

geniculea HAW.

13. nem: **Crambus** F.

Arcán előredülledő, de sohasem kúp alakú kitinképződmény van, egyébként mindenben igen hasonlít az előző nem fajaira. A hím ivarszervében az uncus és a gnathos mindig jól fejlett, a valva töve lécszerűen megvastagodott, a saccus mindig határozottan rövidebb, mint a valva. A nőstény ivarszervében mindig 2 signum található a bursa copulatrix zsákjában. A legtöbb ebbe a nembe sorolt faj mintázata igen egységes, legfőbb eleme a sejtben végighúzódó és a közepén megszakítatlan fehér vagy világos csík.

A nem számos faja az északi félgömbön terjedt el, főként pedig Európában. Magyarországról eddig 7 fajt mutattak ki. A *C. rostellus* LAH. hazai kimutatása tévesen lelőhelyezett példányon alapszik, és a *C. nemorellus* HBN. sem fordulhat elő Magyarországon.

A hernyók fűféléken élnek, gazdasági kártevő nincsen közöttük.

1 (4) Elülső szárnya teljesen rajzolatmentes, egyszínű, csillogó szürkészöld vagy hófehér, rojtjának nincsen sötét tővonala, s az erek végén sincsen fekete pontsor.

2 (3) Elülső szárnya csillogó szürkészöld, hátulsó szárnya szürke. Rajzolata nincsen. 23—24 mm.

Magashegyvidéki vagy alpesi faj, Európában elterjedt. A Kárpát-medencében Mehádián és Herkulesfürdőn gyűjtötték. A budapesti előfordulásáról közölt adat tévesen lelőhelyezett példányon alapult. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**rostellus** LAH.]

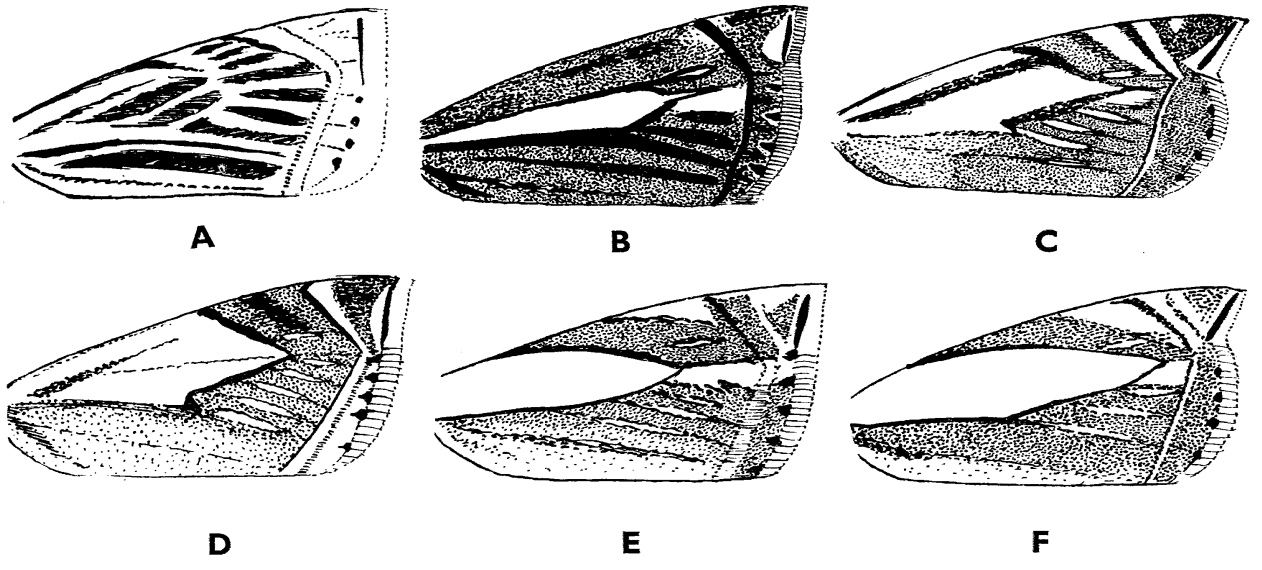

76. ábra. A: *Crambus hortuellus* HBN., B: *C. ericellus* HBN., C: *C. dumetellus* HBN., D: *C. pratellus* L., E: *C. silvellus* HBN. és F: *C. pascuellus* L. elülső szárnya (Eredeti)

3 (2) Elülső szárnya csillogó ezüstfehér, rojtja hófehér. Rajzolata nincsen. Egyes példányokon az erezet sötét aranybarna színű (ab. *Warringtonellus* STT.). 24—26 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként pedig nedves területeken, lápréteken stb. Repülési ideje V—IX. Tápnövényei *Aira*- és *Festuca*-félék

perlellus SC.

4 (1) Elülső szárnyán határozott és bonyolult rajzolat van; rojtján a csúcs alatt fekete tővonal látható, amely a külső szegély fölött fekete pontsor alakjában folytatódik.

5 (6) Elülső szárnyán a sejtben nincsen hosszanti irányú világos csík. A hím szárnyának alapszíne a külső szegélytér felé egyre sötétedő világossárga, a szegélytéren pedig már élénk tojássárga. A nőstény szárnya majdnem hófehér, csak külső szegélytere világossárga. Az ereken sötét szürkésbarna csíkok fekszenek, a sejtben is van 2 ilyen rövid csík. Belső keresztvonala eltűnt, a külső élesen megtört és fehér; ez a bélyeg elkülöníti az *Agriphila culmella* L. fajtól is, amelynek nincsen keresztvonala; a csúcstéren még egy apró, fehér ék látható. A rojt tővonala szintén szürkésbarna, a külső szöglet fölött az erek végén 3 fekete pont foglal helyet. Rojtja élénk aranyos csillogású. A nőstény szárnyáról többnyire hiányzanak a szürkésbarna csíkok, de a sárga szegélytérben a fehér keresztsáv jól észlelhető. Rojtja ezüstös aranyszínű. A hím hátulsó szárnya szürkés, a nőstényé hófehér. (Az ab. *cespitellus* HBN. név fakó rajzolatú nőstényekre vonatkozik.) (76. ábra: A) 22—24 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, hazánkban mindenütt közönséges. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Festuca*-félék

hortuellus HBN.

6 (5) Elülső szárnyán a sejtben ezüstös vagy ezüstfehér, illetőleg az alapszín világosabb árnyalatából álló hosszanti csík húzódik. A hegyes csúcs alatt a külső szegélyen a rojt tövén rövid fekete vonal van, alatta a külső szögletig az erek végén pedig 3—4 erős, fekete pont.

7 (16) A világos hosszanti csík olyan széles, hogy a felső szegélyt is érinti, legalábbis a tőtéren; kerete egy éles, vékony, sötét vonal, amely mindig érinti a felső szegélyt, illetőleg onnan indul ki. A sötét vonalnak a csík végét határoló része voltaképpen az eltűnt belső keresztvonal, amely a felső szegélyen kezdődik, a világos csíkot kívülről határolja, majd a sejt alján végződik; a csíkot alulról szegélyezve a tő felé fordul vissza, és a tőig húzódik.

8 (13) A hosszanti világos csík olyan széles, hogy felső határának legalább a fele érinti a felső szegélyt; a csík a tőből kiindulva egyre szélesedik, majd hirtelen kihegyesedik.

9 (10) Hátulsó szárnya hófehér. Elülső szárnyán a hosszanti csík szintén hófehér, olykor azonban a körülötte elterülő világossárga vagy sárgásbarna szín a csíkba is belép. A csíkból a cu_2 ér eredeténél apró fog ugrik ki. A csíkon kívül az ereken rövid, fehér hosszanti vonalkák fekszenek, ezeket kétoldalról sötétbarna pikkelyek határolják. A külső keresztvonal élesen megtört, fehér, belülről vékony, sötétbarna vonal szegélyezi. A csík hegye alatt a külső keresztvonalig érő fehér foltocska látható. A hegyes csúcs alatt álló fekete tővonalka függőleges. 19—22 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon lápos, mocsaras területeken gyűjtötték, ritka. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

uliginosellus Z.

10 (9) Hátulsó szárnya nem hófehér, hanem fehéresszürke vagy barnásszürke.

11 (12) Elülső szárnyának a csúcsa igen hegyes, élesen kiugrik, alatta a rojt fekete tővonala nem függőleges, hanem ferde. Alapszíne fehér, a hosszanti csíkot a felső szegély alatt, az *sc* ér mentén barna vonal osztja ketté, a csíkon kívül fekvő részek sárgák. Az ereken fehér csíkocskák fekszenek, ezeknek kerete sötétbarna. A fehér csík csúcsa alatt a külső keresztvonalig terjedő fehér foltocska van. A külső keresztvonal éles és szögben megtörik, kívül fehér, a felső szegélyen előtte és mögötte 1—1 fehér, ék alakú folt látható. A csúcs alatt a külső szegély erősen kidomborodik, ezt a kerek ívet követi az erek végén elhelyezkedő fekete pontsor is. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja fehér (76. ábra: C). 25—29 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VII. Tápnövényei fűfélék

dumetellus Hbn.

12 (11) Elülső szárnyának csúcsa hegyes, de nem előreugró, alatta a rövid, fekete tővonal függőleges vagy alig ferde. Alapszíne a hófehér és a sárgásfehér között változik, mintázata hasonlít az előző fajéhoz, de mivel a szárny rövidebb és zömökebb, a rajzolat is zsúfoltabb. A csúcs alatt a külső szegély nem domborodik ki. Az erek végén ülő pontsor íve nem kerek, hanem a pontok egyenes vonal mentén helyezkednek el. Hátulsó szárnya szürkésfehér (76. ábra: D). 22—24 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje V—X. Tápnövénye a *Deschampsia caespitosa*

pratellus L.

13 (8) Elülső szárnyán a hosszanti világos csík majdnem végig egyforma széles; nem lándzsahegy, hanem inkább dorong alakú. Csak a tőtéren érinti a felső szegélyt.

14 (15) Elülső szárnyán az ezüstszínű csík alatt elhelyezkedő és hozzá csatlakozó fehér folt áttöri a külső keresztsávot, és a rojt tövéig ér. A szárny

csúcsa alatt álló rojttövi fekete vonal meredek vagy kissé ferde. Alapszíne ezüstfehér, egyébként sárgás, csíkja és belső szegélyének nagy része szintén ezüstfehér; a csíkon kívül az ereken sötétbarna behintés van. A felső szegélyen a keresztvonal mögött rövid, fehér, ék alakú folt húzódik, a külső pontsor egyenes vonal mentén helyezkedik el. Rojtja aranyszínű, csillogó. Feje és tora okkersárga (76. ábra: E). 24—26 mm.

Észak- és közép-európai faj. Magyarországon nedves, homokos helyeken gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII, Tápnövényei fűfélék

silvellus HBN.

15 (14) Elülső szárnyán az ezüstszínű csík alatt elhelyezkedő és hozzá csatlakozó fehér folt csak a külső keresztsávig ér. A szárny csúcsa hegyes és élesen előreugró, alatta a rojttövi fekete vonal igen ferde. Különben az előző fajhoz erősen hasonlít, de ezüstszínű csíkja hosszabb és valamivel szélesebb, az erek végén elhelyezkedő pontsor ívben meghajlott (76. ábra: F). Hátulsó szárnya fehéresszürke, majdnem fehér. Feje és tora fehér, vállfedői okkersárgák. 24—26 mm.

Európai faj, Magyarországon főleg nedves területeken közönséges. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei fűfélék, esetleg mohák

pascuellus L.

16 (7) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík még a tőnél sem érinti a felső szegélyt, a csíkot szegélyező sötétbarna keret sem ér a felső szegélyig. Maga a csík keskeny, hosszú, alatta a hegyénél fehér folt csatlakozik hozzá, de ez csupán a tompa szögben megtört és ólomszínűen csillogó külső keresztvonalig ér. Az ereken szintén sötétbarnával keretezett ólomszínű csíkocskák fekszenek. A szárny csúcsán fehér folt van, a rojttövi fekete vonal függőleges. Az erek végződésén a fekete pontsor egyenes vonal mentén helyezkedik el (76. ábra: B). Hátulsó szárnya szürke. Feje, tora, vállfedői és elülső szárnya különben okkersárga. 22—24 mm.

Észak- és közép-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, de kimutatása a dunántúli csarabos területekről várható. Repülési ideje VI. Tápnövényei *Erica*-félék és a *Calluna vulgaris*

[**ericellus** HBN.]

14. nem: **Metacrambus** BLESZ.

Arca lekerekített, a hím csápostorát apró és sűrű pillázat borítja, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója nagy, csőrszerű, előremeredő, 2. íze szőrös, csúcsíze lefelé mutató. Állkapcsi tapogatója fejlett (77. ábra: B). Elülső szárnyának csúcsa élesen és hegyesen kihúzott. Erezetében az r_1 olykor az *sc* érbe fut, az r_2 a felső szegélyen végződik, az r_{3+4} összeolvadt és közös nyélen ül az r_5 érrel, az *r*-ágak a külső szegélyen végződnek. Hátulsó szárnya kerek, csúcsa kihegyesedő. Erezetében az *sc* + *rr* anasztomizál, a sejt nyitott, az m_{2+3} nyélen van (77. ábra: C). A hím ivarszervében az uncuson erős szőrözet látható,

a valva nyúlványai (pars basalis) hiányzanak. A nőstény ivarszervében a bursa copulatrix zsákjában látható signumok sok, erőteljes, szög alakú tövisből állnak, amelyek talapzatukkal a zsák falához nőttek.

A nembe néhány Földközi-tenger környéki faj tartozik, közülük kettőt hazánkban is kimutattak.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A hernyók ismeretlenek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (2) Elülső szárnyának felső szegélyén a tőből a csúcsig sötétbarna és igen széles hosszanti csík húzódik, alatta a sejt fehér, a ránctól a belső szegélyig világosbarna. A 2 keresztsáv fehér, kétszer élesen megtört, a belső alig látható, de sötétbarna kerete feltűnő. A csúcstér szürkével és barnával kevert, a külső szegélytér fehérrel és barnával behintett. A rojt tővonala a csúcs körül éles, a külső szegélyen 4 fekete pont jelzi a folytatását; ezen a helyen a rojt aranyszínűen csillogó, a külső szögletnél fehéres. Hátulsó szárnya világos barnásszürke, rojtja fehéres, barna választóvonala éles. Feje, vállfedői és tora fehéresbarnák, ajaktapogatója sötétbarna, fehér pikkelyekkel (77. ábra: A). 20—21 mm.

Európai faj, Magyarországon főként a homokos területeken fordul elő. Repülési ideje VI—IX. Hernyója valószínűleg a *Barbula ruraliformis* nevű mohán él

alpinellus HBN.

2 (1) Elülső szárnyának felső szegélyén nincsen sötétbarna csík, alapszíne az igen világos elefántcsontszíntől a világos sárgásszürkéig változhat. Csak a külső keresztvonala látható, amelyet kétszer erősen megtört barna kerete jelez. A felső szegélyről a csúcs alá 2 barna, 2 fehér és 1 aranysárga, hosszú vonal húzódik. A rojt éles fekete tővonala és a választóvonal csak a csúcs alatt látható, alatta 3 fekete pont folytatja, ezeket pedig a rojtban kívülről ezüstszínű pettyek szegélyezik. Rojtja

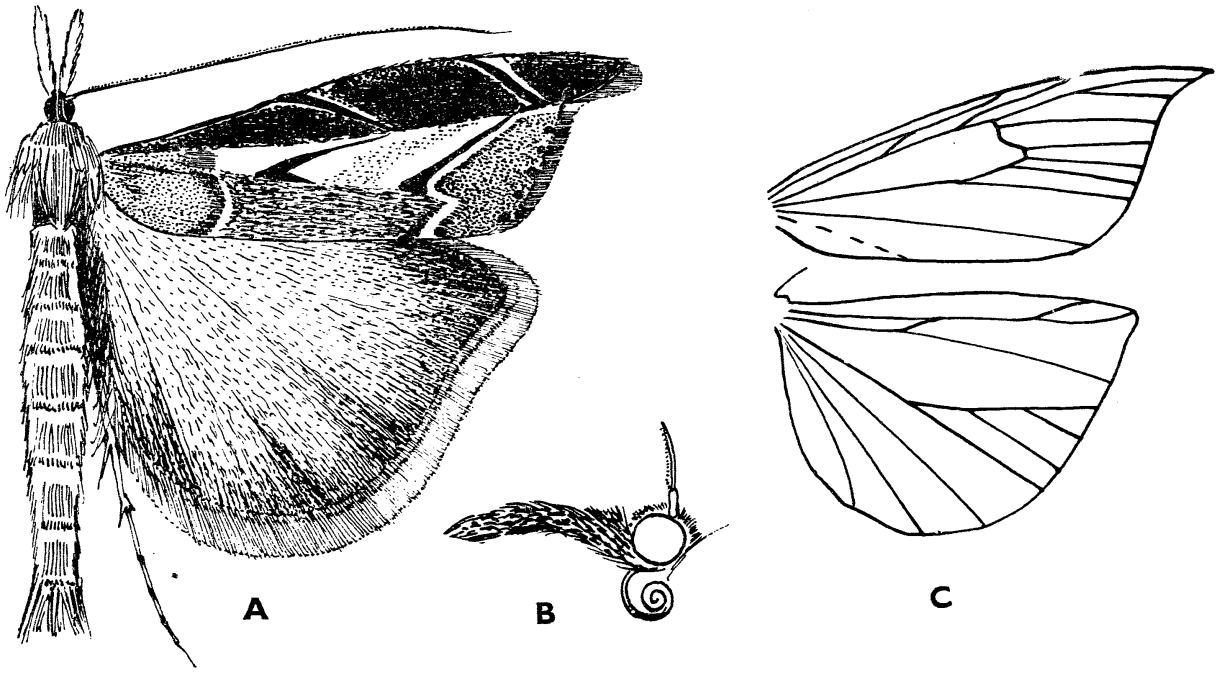

77. ábra. A: *Metacrambus alpinellus* HBN. — B: *Metacrambus* feje és C: erezete (Eredeti)

különben fehér. Hátulsó szárnya fehéresszürke, testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny. Ajaktapogatójának csúcsízén nagy, barna gyűrű van. 16—24 mm.

Dél-európai faj, Magyarország homokos területeiről is ismeretes, de nem gyakori. Repülési ideje VII., VIII. Hernyója és tápnövénye ismeretlen

carectellus Z.

15. nem: **Mesocrambus** Blesz.

Arcán előredülledő kis kitinképződmény van, a hím csápostora gyengén pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója előrenyúlik, csőrszerű, állkapcsi tapogatója fejlett. Szárnyainak az alakja és erezete olyan, mint a *Crambus* F. nem fajaié, de elülső szárnyának a csúcsa igen erősen és élesen kihúzott. A hím ivarszervében a gnathos lapát alakú, az aedeagusban nincsenek cornutus-tüskék. A nőstény ivarszervében az ostium bursae csésze alakú, és a bursa copulatrix zsákjából hiányzik a signum.

A palearktikus nembe 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának csúcsa sarló alakúan előrehúzott, görbe rojtja nem, vagy alig csillog. Alapszíne hófehér, a sejt tetején és alatta a szárny teljes hosszában egymással párhuzamosan húzódó 2 csík, valamint a 2 vékony keresztvonalnak a felső szegély felé eső része sötét aranybarna, a keresztsávoknak a belső szegély felé eső részei és a csúcstér sárgásbarna. A csúcs alatt a rojt tövén vékony és megkettőzött tővonal húzódik a külső szegély közepéig, ahol a *cu*-erek végén ülő 2 fekete keretű foltocska külső határa aranyszínűen csillogó pikkelyekből áll, egyébként a rojt hófehér (78. ábra: A). Hátulsó szárnya fehéresszürke, rojtja hófehér, választóvonala igen gyenge. 30—32 mm.

Dél-Európában, Kisázsiában és Algírban gyűjtötték, Magyarországon a homokbuckás területek jellemző és ritka faja. Repülési ideje VI. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövénye ismeretlen

candiellus HS.

16. nem: **Chrysocrambus** Blesz.

Arca lekerekített, ajaktapogatója igen hosszú, előremutató, csúcsíze kissé lefelé hajló. Egyebekben teljesen megegyezik az *Agriphila* Hbn. nem sajátságaival. A hím ivarszervében a pars basalis apró és a valva tövéhez nőtt, a valván egyéb függelék nincsen. A nőstény ivarszervében 1—2 apró, foltszerű signum látható. A lamella subgenitalis csak lazán illeszkedik az ostium bursaehoz.

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, amelyek közül 2 Magyarországon is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Elülső szárnyának a csúcsterén mind az r_4 mind az r_5 ér élénk aranybarna. A szárny erősen csillogó, a hímé élénk okkersárga, a nőstényé fehéres okkersárga. A mintázat sötét aranybarna, 2 egyforma éles keresztvonalból, valamint az aranybarna erezetből áll; a szárny rácsozottnak tűnik, a minta éles és teljes, ez a bélyeg különíti el a többi hasonló fajtól, így a *Thisanotia chrysonuchella* Sc., az *Agriphila culmella* L. és a *Crambus hortuellus* Hbn.-től. Az r_4 és az r_5 éren fekvő aranybarna vonalka egészen szorosan egymás alatt fekszik, néha kissé össze is olvad (78. ábra: F). A hím hátulsó szárnya szürke, a nőstényé szürkésfehér, rojtjuk fehéres, tővonaluk éles, választóvonaluk alig látható. 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye ismeretlen (= *rorellus* L., *Klimeschi* Toll)

craterellus Sc.

2 (1) Elülső szárnyának csúcsterén csak az r_5 ér aranybarna színű. Egyébként mindenben hasonlít az előző fajhoz. A belső kersztvonal néha széles, szalagszerű (78. ábra: D). 23—26 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon a Dunántúlon gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen (= *rorellus* Dup.)

cassentiniellus Z.

17. nem: **Xanthocrambus** Blesz.

Arca sima, alig kidomborodó. Egyébként külsőre minden tekintetben hasonlít az előző nemekhez. A hím ivarszervében a pars basalis sohasem horog alakú, az aedeagus csövében cornutus-tüskék vannak. A nőstény ivarszervében nincsen signum, a lamella subgenitalis erősen az ostium bursae nyíláshoz nőtt.

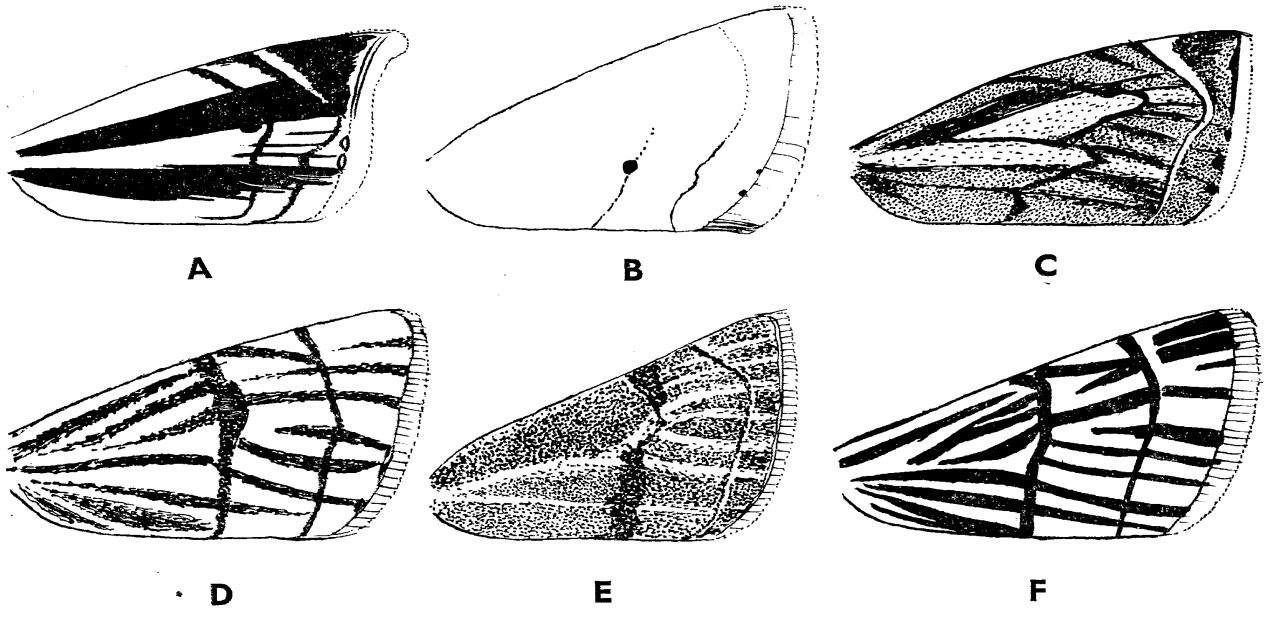

78. ábra. A: *Mesocrambus candiellus* HS., B: *Xanthocrambus saxonellus* Zk., C: *Thisanotia lucella* HS., D: *Chrysocrambus cassentiniellus* Z., E: *Thisanotia chrysonuchella* Sc. és F: *Chrysocrambus craterellus* Sc. elülső szárnya (Eredeti)

A nembe eddig csupán 3 Földközi-tenger környéki fajt soroltak, amelyek közül 1 fajt hazánkból és kimutattak.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyának halvány belső keresztvonalán a cu_2 éren erős fekete pont van. A hím elülső szárnya élénk tojássárga, a nőstényé fehéressárga. A 2 keresztvonal vékony, finom, mindig jól látható; a belső halványabb, sötét barnássárga, a felső szegélyt nem éri el, kissé ferde, a külső a csúcstéren ívelt, a külső szöglet előtt a cu_2 érnél éles és jól észlelhető apró görbületet ír le (78. ábra: B). Hátulsó szárnya sötét szürkésbarna. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. 24—26 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, a napsütötte, száraz síkvidékek lakója. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

saxonellus Zck.

2 (1) Elülső szárnyának belső keresztvonalán a cu_2 éren nincsen fekete pont. Külső keresztvonala majdnem egyenes, nincsen rajta kiugrás. Alapszíne piszkossárga. Egyebekben egyezik az előző fajjal. 22—26 mm.

Spanyolországban, Franciaországban és Svájcban gyűjtötték, hazánkban esetleg a nyugati határszél hegyein fordulhat elő. Repülési ideje VI., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[**occidentellus** Car.]

18. nem: **Thisanotia** Hbn.

Arcán kissé kidülledő kitinkúp van, amely azonban igen kicsi. Ajaktapogatója nagy, előrenyújtott. Különben mindenben igen hasonlít az előző nemekhez. A hím ivarszervében jól fejlett pars basalis látható, a valva alsó szegélyének második nyúlványa is jelen van. A nőstény ivarszervében a bursa copulatrix zsákjából hiányzik a signum.

A nemben néhány európai faj ismeretes, közülük 2 Magyarországon is él.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán a belső keresztvonal majdnem meredek, széles, szalagszerű, az erezet elefántcsontszínű. Elülső szárnya nem csillog (ez a tulajdonsága és a fehéres erezet elkülöníti a *Chrysocrambus* Blesz. nem fajaitól), az érközökben és a sejtben nagy, durva, sötétbarna pikkelybehintés fekszik. A 2 keresztvonal sárgásszürke, a belső árnyékszerű, a külsőt kivülről fehér keresztvonal határolja. Az erek végén a külső szöglet fölött apró fekete pontok vannak (78. ábra: E). Rojtja élénk ezüstszínnel csillog. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna, rojtja fehéres, tővonala és választóvonala igen éles. 24—26 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Már kora tavasszal repülő faj, repülési ideje IV—VI. Tápnövénye a *Festuca ovina*

chrysonuchella Sc.

2 (1) Elülső szárnyán a belső keresztvonal igen zegzugos, és a sejtben, valamint a ránc nagy részében végighúzódó világos csíkot kíséri. Alapszíne fehéressárga, a sárgásbarna színezet azonban annyira elfedi, hogy csak a hosszanti csíkban észlelhető, ott sem mindig tisztán. A csíkon kívül fekvő ereken sötétbarna behintés van, közeik világosak. A külső keresztvonal tompán megtört, a csúcs alatt álló rövid, fekete rojttövi vonal függőleges. A szárny csúcsa nem ugrik ki (78. ábra: C). Rojtja aranyszínűen csillogó. Hátulsó szárnya barnásszürke vagy szürkésbarna. Rojtja fehér, választóvonala gyenge. 24—28 mm.

Svájcban, Olaszországban, Magyarországon és Jugoszláviában élő faj, hazánknak főleg síkvidékein fordul elő. Repülési ideje IV—VII. Tápnövénye ismeretlen

lucella HS.

19. nem: **Catoptria** HBN.

Arcán az erősen kitinizált rész alig dülled előre, kúp alakú képződmény a Magyarországon is előforduló fajokon csak a *C. lithargyrella* HBN. esetében található. Egyébkén külsejében igen hasonlít a rokon nemekre (79. ábra: A). A hím ivarszervében a pars basalison kívül rendszerint még egy nyúlvány látható a valván. A nőstény ivarszervében a lamella subgenitalis erősen összenőtt az ostium bursae nyílásával.

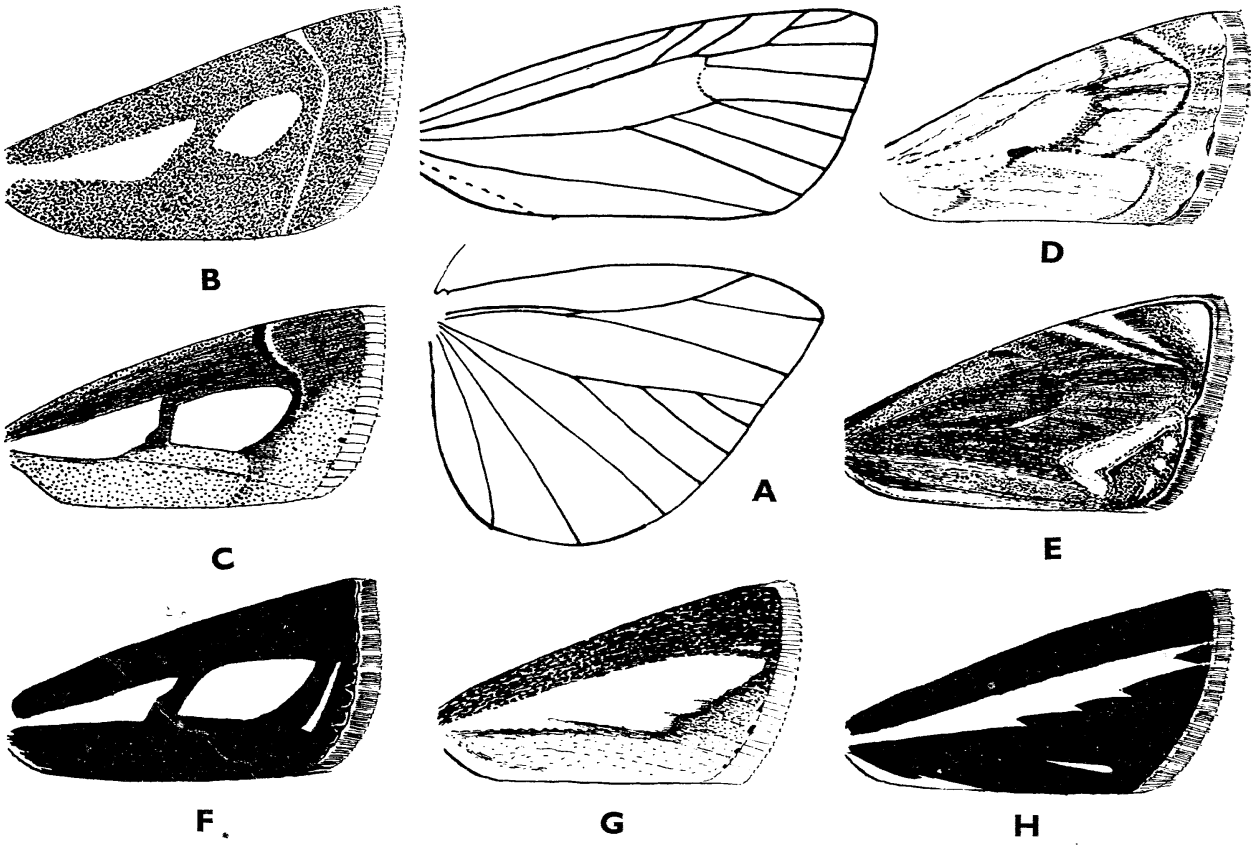

79. ábra. A: *Catoptria coulonella* DUP. erezete — B: *Catoptria mytilella* HBN., C: *C. pinella* L., D: *C. falsella* SCHIFF., E: *C. verella* ZK., F: *C. permutatella* HS., G: *C. margaritella* HBN. és H: *C. fulgidella* HBN. elülső szárnya (A: MEYRICK nyomán, a többi eredeti)

A nagy fajszámú nem főleg az északi féltekén fordul elő, a fajok zöme azonban Európa hegységeiben él. Magyarországról 11 fajt mutattak ki. A *C. acutangulella* HS. hazánkban nem fordulhat elő, minthogy elterjedésének északi határa a dalmáciai karsztvidék.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A hernyók nagyobbrészt mohákon élnek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (2) Elülső szárnyának nincsen mintázata. Alapszíne szalmasárgás, a szárny erősen csillog, az erek kissé világosabbak. A nőstény szárnya keskenyebb, még világosabb színű. A *Pediasia luteella* SCHIFF. hasonló színű egyedeitől a csillogó szárnyfelület különíti el. Hátulsó szárnya fehéresszürke vagy szürkés. 24—32 mm.

Európai faj, Magyarországon főként domb- és hegyvidéken, száraz és meleg helyeken fordul elő. Repülési ideje V—IX. Hernyója selyemmel kibélelt csőben a földben él, a cső nyílásába növényi törmelékanyagot hord, és ott táplálkozik

lithargyrella HBN.

2 (1) Elülső szárnyán jól látható rajzolat van.

3 (12) Elülső szárnyán nincsen olyan ezüstfehér vagy fehér hosszanti csíkokból összetett rajzolat, amely az egész mintázat uralkodó eleme lenne. Ha a sejtben van is hosszanti fehér csík, akkor mellette egyéb szembeszökő rajzolati elemek is láthatók, mint pl. erős feketés keresztvonalak, fehér foltok, ék alakú foltok stb.

4 (7) Hátulsó szárnya igen sötét barnásszürke vagy barnásfekete.

5 (6) Elülső szárnyán a sejt külső felében hatalmas fehér folt van, amelyhez a külső keresztvonalon kívül, a külső szöglet fölött még 1 további apróbb fehér folt csatlakozik. Alapszíne sötét barnásfekete; a tőtéren is van 1 apró, fehér folt. A belső keresztvonal nem látható, a külső keresztvonal éles, fogazott és a csúcs felől az éles, de megtört és fogazott fehér szegély emeli ki az alapszínből. Olykor a csúcs közepén is van 1 apró, fehér pont vagy fehér pikkelybehintés, amely egyes példányokon a külső szegély mentén is fellép. Rojtja fehéres, tővonala éles, fekete. A rojtban vékony, sötét választóvonal van. A mintázat egyébként eléggé elmosódott. 22—24 mm.

Észak- és közép-európai, magashegyi vagy hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Csehszlovákiában a Magas-Tátrában fogták. Repülési ideje VII. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

[**maculalis** ZETT.]

6 (5) Elülső szárnyán nincsenek nagy, fehér foltok, a mintázat 2, a csúcs felől világos színnel szegélyezett keresztvonalból áll, amelyek között a sejt vége szintén világos, a nőstényeken olykor egészen fehéresbarna. A hím szárnya sötétbarna, a nőstényé világosabb. A tőtér közelében a sejtben olykor vékony, hosszanti és világos barnásfehér csík húzódik; a belső keresztvonal elmosódott, csupán a sejtben húzódó része erős és feketésbarna. A 2 keresztvonal között a *cu* és

az m_3 ereken olykor rövid, feketés vonalak fekszenek. A külső keresztvonal íve a cu_2 érig egészen kerek; az erek végén a külső szegély mentén éles, fekete pontsor ül. Rojtja olyan színű, mint a szárny alapszíne, gyenge világos választóvonallal. 21—23 mm.

Eddig csak az Északkeleti-Kárpátok és Erdély magasabb hegycsúcsairól (1900—2000 m) ismeretes. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[orientellus HS.]

7 (4) Hátulsó szárnya világosszürke vagy fehéresszürke.

8 (9) Elülső szárnyán a sejt végig sötét feketésbarna. Alapszíne fehéresbarna, az erezet világos okkerbarnás. A szárny közepén erős feketésbarna behintés látszik. A belső keresztvonal alig látható, erősen ferde, a külső keresztvonal 2 igen ferde és a külső szegélyen egymással majdnem találkozó fehér sávból áll, amelyek közül a felsőt hosszanti barna vonal osztja ketté, az alsó viszont igen széles, és a külső szöglet fölött helyezkedik el. A külső szegély mentén 3 nagy, fehéresokker színű petty van. Rojtjának tővonala éles, fekete, aranyszínűen csillogó gyenge választóvonala és a csúcs alatt 3 fehéres foltja van (79. ábra: E). Hátulsó szárnya szürkésfehér, rojtja fehér, választóvonala barnás. 18—20 mm.

Európai faj, Magyarország melegebb sík- és dombvidékein is előfordul, de ritka. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei mohafélék

verella ZCK.

9 (8) Elülső szárnyán a sejtben hosszanti fehér csík van.

10 (11) Elülső szárnyán a sejt hosszú és széles fehér csíkját középen a sötét barnásfekete és ferde belső keresztsáv szeli ketté, amely a tőhöz közel a belső szegélyen végződik. A ráncban szintén 1 keskeny fehér csík vonul végig. A külső keresztvonal kétszer, éspedig ott, ahol az m_1, illetve a cu_2 eret metszi, élesen megtörik, fehér, belülről sötétbarna szegélye van; a csúcstéren és a külső szegély mentén nagy, fehér foltok sorakoznak. Az alapszín fehér, a mintázat sötétbarna és szürkésbarna. A rojt tővonala fekete, az erek végén fekete pontok ülnek. Rojtja fehér, benne széles barna választóvonal van. Tora, vállfedői, feje és ajaktapogatója fehér, gyér barna pikkelybehintéssel. 20—23 mm.

Közép-európai faj (Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország és Románia), hazánkban eddig csak Pomázon gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

confusella STGR.

11 (10) Elülső szárnyán a sejt teljesen fehér, benne vékony feketésbarna hosszanti vonal fut végig. Alapszíne fehér, helyenként gyér sárga behintéssel, az éles rajzolat feketésbarna. A belső keresztvonal eltűnt, a külsőnek az íve kerek, de ott, ahol a cu_2 eret metszi, élesen megtörik, és még egyszer hullámot vet. A sejt és a külső keresztvonal

között az erek feketésbarnák, olykor a csúcs alatt is. A rojt tővonala az erek végén elhelyezkedő, megnyúlt és egymással összeolvadt fekete pontokból áll. Rojtja ezüstösen csillogó, néhány fehéres folttal (79. ábra: D). Hátulsó szárnya fehéresszürke, rojtja fehér, halványbarna választóvonallal. Tora, vállfedői, feje és ajaktapogatója fehér. 20—24 mm.

Európai faj, Magyarországon főként száraz és napsütötte dombvidékeken fordul elő. Igen gyakori. Repülési ideje VI—X. Tápnövényei mohafélék

falsella SCHIFF.

12 (3) Elülső szárnyán az uralkodó rajzolati elem a sejtben húzódó fehér vagy ezüstfehér, esetleg az alapszínnél világosabb csík, amelyet a sejt közepén olykor az alapszínnel egyező színű rövid és keskeny keresztsáv szel ketté. E csíkhoz gyakran a külső szegélyen is csatlakozik még egy igen keskeny vonal, amely ugyanolyan színű, mint maga a csík.

13 (14) Elülső szárnyán a hosszanti világos csík látható ugyan, de mégis erősen elmosódott. A rajzolat legszembeszökőbb eleme a 2 sötét keresztvonal. Alapszíne világos szürkésbarna, a belső szegély felé egyre világosabb, szinte piszkosfehér. A belső keresztvonal igen ferde, a külső jól látható, íve kerek, a cu_2 ér átmetszésénél megtörik, kívülről fehér szín szegélyezi. A mintázat egyébként elég elmosódott. Hátulsó szárnya szürkés, rojtja mindkét szárnyon fehér. Testének többi része szürke. 26—30 mm.

Az Alpokban, a Kárpátokban és a Balkán magas hegységeiben élő faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, de a nyugati határszél hegyeiből esetleg kimutatható. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**coulonella** DUP.]

14 (13) Elülső szárnyán a hosszanti csík igen éles, a rajzolat uralkodó eleme, a 2 keresztsáv viszont alig észlelhető, vagy teljesen hiányzik.

15 (26) Elülső szárnyán a fehér vagy ezüstfehér hosszanti csík a tőtől a csúcstér alá húzódik, teljesen ép, azaz egyszer sem szakítja meg az alapszínnel egyező színű rövid keresztsáv.

16 (19) A hosszanti fehér sáv a rojt fekete tővonalán is áthúzódik, és a rojtba nyúlik.

17 (18) A hosszanti fehér csík alsó széle ép. Elülső szárnya barna, a felső és a belső szegélyen kissé világosabb. A fehér csík végig egyforma széles; felülről vékony fekete vonal kíséri. A rojt tővonala fekete, vékony; ott, ahol a csík átmetszi, az egyébként ezüstszürke rojtban 2 fehér folt van. Hátulsó szárnya világos fehéresszürke. Feje és tora fehéres, vállfedői világosbarnák. Ajaktapogatója barnával keverten fehér. 26—28 mm.

Közép-európai, főleg hegyvidéki faj, a Kárpát-medencében eddig csak Csáván gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei valószínűleg mohafélék, Franciaországban a *Bromus rubens*

[latistria HAW.]

18 (17) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík alsó szegélyén a sejtből kiváló erek felé irányuló hosszú, fehér, fog alakú nyúlványok láthatók. A szárny alapszíne barna, a fehér csíkot és annak fog alakú nyúlványait mindkét oldalon erős fekete vonal kíséri. 1—1, hasonló módon feketével keretezett, rövid, fehér csíkocska fekszik a belsőéren a szárny közepétől a külső szögletig, valamint a belső szegélyen is a tőtől a belső szegély közepéig. A rojt tővonala fekete, ott, ahol a csík metszi, 2 fehér folt van benne, egyébként a rojt ezüstszürkés, 2 fehér választóvonallal (79. ábra: H). Hátulsó szárnya fehér. Feje, valamint gallérjának és torának a közepe fehér, vállfedői, a gallér és a tor széle barna, ajaktapogatója felül és belül fehér, kívül barna. 24—27 mm.

Észak- és közép-európai faj, Magyarország homokos területein gyűjthető, a buckások egyik jellemző faja. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei *Festuca*-félék

fulgidella HBN.

19 (16) Elülső szárnyán a hosszanti fehér sáv nem éri el a rojt fekete tővonalát vagy az erek végén húzódó fekete pontsort.

20 (23) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík igen keskeny, végig körülbelül egyforma széles.

21 (22) Hátulsó szárnya sötét feketésszürke. Elülső szárnya sötét barnásszürke vagy sötétbarna. A csík piszkosfehér, a sejt mögött 3 apró foga a sejtből kilépő erekre nyúlik ki, a csík vége igen hegyes és vékony. Rojtjainak nincsen sötét tővonala, a rojt csillogó szürke, gyenge világos választóvonallal. Testének többi része sötét vörhenyesbarna. 25—27 mm.

Észak- és közép-európai magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

[furcatella ZETT.]

22 (21) Hátulsó szárnya világos fehéresszürke. Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík a sejt mögött 3 apró foggal nyúlik a sejtből kilépő erekre, a csík vége tompa. A belső szegély éle fehér. Rojttövi vonala nincsen, rojtja világosbarnával keverten fehér. Feje, valamint gallérjának és torának közepe fehér, a tor oldalai és vállfedői barnák. 20—22 mm.

Alpesi és kárpáti magashegyvidéki faj. Magyarországon még nem gyűjtötték. Az irodalomban szereplő budapesti és csepeli adat téves határozáson alapul. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[radiella HBN.]

23 (20) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík a szárny csúcsa felé egyre szélesedik.

24 (25) Nagyobb faj. Elülső szárnyának az alapszíne barna, a csíkot felül és alul vékony fekete vonal kíséri. Az erek végén a külső szegélyen fekete pontok ülnek, az ezekből kiinduló fehéres foltok szeldelik át az egyébként ezüstszürke rojtot. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna. Feje, valamint gallérjának és torának a közepe vékony csíkban fehéres, különben barna. 26—30 mm.

Alpesi faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, a nyugati határszél hegyeiben azonban esetleg előfordulhat. Repülési ideje VIII. Tápnövényei mohafélék

[pyramidella TR.]

25 (24) Kisebb faj. Elülső szárnya zömök, széles. A csík is szélesebb, mint az előző fajé. A barna alapszín a csík 2 szegélye mentén a legsötétebb, a szegélyek felé fokozatosan világosodik, és ott sárgásbarnába megy át. Rojttövi vonala fekete, rojtja ezüstszürke, nincsenek benne fehéres foltok (79. ábra: G). Hátulsó szárnya világos, fehéres barnásszürke. Feje, valamint gallérjának közepe és tora fehér, gallérjának szegélyei és vállfedői sárgásbarnák. 20—22 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj, főleg fenyőerdőkben fordul elő. Magyarországon Peszéren, Bajon, Öszödön és Pákozdon gyűjtötték, bizonyító példányok azonban nincsenek. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

margaritella HBN.

26 (15) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csíkot a sejt közepén az alapszínnel egyező színű rövid, ferde keresztsáv szeli át.

27 (30) Elülső szárnyának az alapszíne és hátulsó szárnya igen sötét barnásfekete.

28 (29) A hím elülső szárnyán a hosszanti fehér csíknak a tő felé eső része keskeny és hosszú, a külső része rövid és széles, olykor elkeskenyedő. E rész fölött a felső szegélyen rendszerint apró, fehér foltocska van, s ugyanilyen színű vékony vonal fekszik a tőnél a belső szegélyen is. A külső keresztsáv fehér, a csúcs előtt élesen megtört. A nőstény szárnyán jóval több a fehér színű elem, s azok terjedelmesebbek is; a felső és a belső szegély fehér, a belső keresztsáv is látható, feketésbarna. A külső keresztsávot belülről ugyanolyan széles és éles fekete árnyék szegélyezi, mint a sáv. A 2 keresztsáv között fekvő rész fehér, igen széles keresztszalagként fogható fel; a felső szegély alatt feketés hosszanti csík szeli ketté. A külső szegélytér barna. Mindkét ivar rojtjának a tővonalát összeolvadt fekete pontok alkotják. A rojt ezüstszürke, a csúcs alatt fehér foltok szakítják meg. A hím hátulsó szárnya sötét barnásszürke, a nőstényé szürke, a *cu* és a belsőér között fehér; a külső szegély mellett fehéres harántsáv húzódik. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne, de a nőstény feje és torának a közepe fehér. A hím ivarszervében a pars basalis hegye (a valva felső szegélyének erősen kitinizált része) igen erősen visszafelé görbül, horog alakú, a nőstény ivarszervében az ostium bursae igen nagy, ovális, a subgenitalis lemezeken 2 nagy, kiugró lebeny van. 25—29 mm.

Alpesi és kárpáti hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. eleje. Tápnövényei fűfélék

[luctuella HS.]

29 (28) Színben és rajzolatban egyezik az előző fajjal, a hím ivarszervében azonban a pars basalis csúcsa csak gyengén, mintegy félkörívben görbül visszafelé, és a valva felső szegélyével derékszöget zár be. A nőstény ivarszerve ismeretlen. 25—30 mm.

Alpesi és kárpáti faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei ismeretlenek

[luctiferella HBN.]

30 (27) Elülső szárnya nem sötét barnásfekete, hanem sokkal világosabb barna, esetleg sárgásbarna. Hátulsó szárnya nem sötét barnásszürke vagy barnásfekete.

31 (38) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csíkot az alapszínnel egyező színű rövid, ferde keresztsáv csak a sejtben szeli ketté, a csík külső része ép.

32 (35) Elülső szárnyán jól látható a barnás vagy sárgásfehér külső keresztvonal. A fehér csík külső részének a csúcsa ferdén lemetszett, tompa. Kisebb fajok, szárnyuk fesztávolsága 20—24 mm.

33 (34) Elülső szárnyán a kerek ívben hajlott külső keresztvonal barna (csak kívülről szegélyezi esetleg fehér), és mindig a hosszanti fehér csík külső részének szegélyét érintve halad keresztül a szárnyon. Alapszíne világos sárgásbarna, olykor egészen tojássárga, csupán a fehér csíkot keretezi sötétbarna. Az erek végén a külső szegélyen fekete pontok ülnek. Rojtja ezüstszürke, választóvonala halvány (79. ábra: C). Hátulsó szárnya világosszürke. Fején, torán és gallérján fehér csík húzódik végig. 22—24 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei az *Eriophorum vaginatum* és a *Deschampsia caespitosa*

pinella L.

34 (33) Elülső szárnyán a kerek ívben hajlott külső keresztvonal fehér, és mindig a fehér csík külső részének külső szegélyétől jól elválasztva halad át a szárnyon. Alapszíne sötétebb és egyöntetűbb, mint az előző fajé, barnássárga. Rojtjának színe az alapszín világosabb árnyalata. Egyébként teljesen egyezik az előző fajjal (79. ábra: B). 20—22 mm.

Dél-európai hegyvidéki faj, Magyarországon Sümegen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényi mohafélék

mytilella HBN.

35 (32) Elülső szárnyán a külső keresztvonal még nyomokban is csak ritkán látható. A fehér csík külső része egyenletesen kihegyesedő, vége hegyes. Nagyobb fajok, szárnyuk fesztávolsága 24—28 mm.

36 (37) Elülső szárnyán az ezüstfehér csík erősen csillogó, feje, valamint gallérjának és torának a közepe fehér. Elülső szárnyának alapszíne okkersárga, a fehér csík körül barnás; a sárga szín a belső szegélyen a legtisztább. A rojt tővonala hiányzik, belső fele ezüstszürke, hegye fehéres. Hátulsó szárnya világosszürke. Gallérjának és torának a szegélyei, valamint vállfedői okkersárgák. 28—30 mm.

Észak- és közép-európai magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei mohafélék

[**conchella** SCHIFF.]

37 (36) Elülső szárnyán a világos csík okkersárga, feje, gallérja, vállfedő és tora egyszínű okkerbarnásak vagy barnássárgák. Elülső szárnyának az alapszíne vörhenyes okkerbarna, egyes nőstényeken piszkosfehér, de sohasem ezüstösen csillogó. Hátulsó szárnya meglehetősen sötét szürke. 23—27 mm.

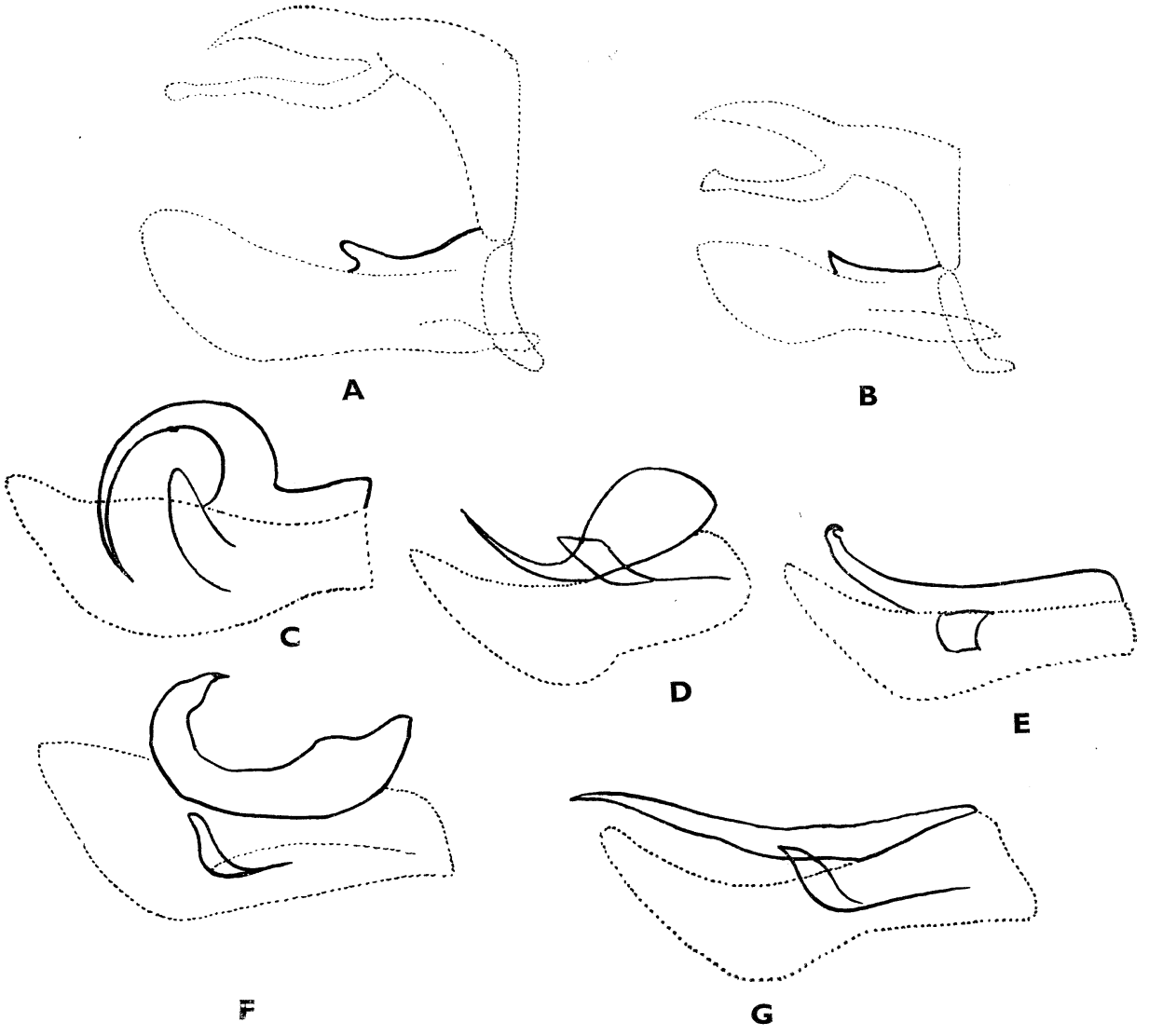

80. ábra. A: *Agriphila tristella* SCHIFF. és B: *A. selasella* HBN. hím ivarszerve — C: *Catoptria Osthelderi* DE LATT., D: *C. permutatella* HS., E: *C. Gozmányi* BLESZ., F: *C. speculalis* HBN. és G: *C. myella* HBN. hím ivarszerve: valva (BLESZYNSKI nyomán)

Közép-Európában és a Balkán hegyvidékein elterjedt faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei fűfélék, főleg a *Festuca ovina*

[pauperella Tr.]

38 (31) Elülső szárnyán a hosszanti fehér csík nem csupán 2 részből áll, azaz nemcsak a sejt közepén szeli ketté az alapszínnel egyező színű rövid, ferde keresztsáv, hanem ugyanilyen keresztsáv még egy további keskeny darabkát különít el a fehér csík külső részéből is a külső szegélyen. A következő 5 faj rajzolata annyira hasonló, hogy biztosan csak az ivarszervek alapján határozhatók meg.* A fajok elterjedésére vonatkozó irodalmi adatok egészen a legújabb időkig megbízhatatlanok, s így a fajok pontos elterjedésének meghatározása csak a jövőben, az ivarszervek általános vizsgálata után lesz lehetséges.

39 (48) Hímek.

40 (43) A pars basalis körülbelül egyenletesen vékony, hosszú, töve nincsen megduzzadva, nem görbül meg erős ívben, körülbelül a valva hegyéig ér.

41 (42) A pars basalis egyenes, a valva külső részével párhuzamos, sima, a belső lebeny lándzsahegy alakú (80. ábra: G). Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás barna, a belső szegély felé sárgásabb. A fehér csík külső része viszonylagosan széles, a csatlakozó csíkdarabka az őt megelőző rész külső szegélyével párhuzamos. Hátulsó szárnya világosszürke. 24—26 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, de kimutatása a nyugati határhegységekből várható. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

[myella Hbn.]

42 (41) A pars basalis vége gyenge ívben fölfelé hajlik, hegyén apró horog van, a belső lebeny széles, négyszög alakú (80. ábra: E). Elülső szárnya sötét okkerbarna, a fehér rajzolati elemek körül pedig sötétbarna. A külső csíkdarabka viszonylagosan messze esik a csík 2. részétől. Hátulsó szárnya világosszürke. 21—29 mm.

Eddig csak a Retyezáton találták, 800—1000 m magasságban, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei ismeretlenek, valószínűleg mohafélék

[Gozmányi Blesz.]

* A hím ivarszervének lényeges határozóbélyegei a valva lemezéből kiágazó függelékek; az egyik a pars basalis, egy hosszúkás, tövis alakú, erősen kitinizált nyúlvány, amely a valva felső szegélyéből indul ki (az ivarszerv oldalnézetben vizsgálandó), a másik az ún. belső lebeny, a valva lemezének belső oldalán található apró függelék, amely gyengén kitinizált, és a készítményben a pars basalishoz simul. A nőstények ivarszervének határozóbélyegei a subgenitalis lemez és az ostium bursae alakja.

43 (40) A pars basalis különféleképpen módosult, töve megduzzadt vagy a vége erősen meggörbült.

44 (45) A pars basalis töve erősen megduzzadt és szétterült, csúcsa hirtelen hegyesedik ki, de korántsem éri el a valva hegyét. A belső lebeny megnyúlt dárdahegy alakú, és túlnyúlik a pars basalis felső szegélyén is (80. ábra: D). Elülső szárnyán a fehér csík igen széles, külső része nagy, trapéz alakú, a hozzá csatlakozó csíkdarabka többnyire nem párhuzamos a megelőző darab külső szegélyével, hanem a külső szöglet felé haladva egyre távolodik tőle (79. ábra: F). Alapszíne a sötét okkerbarna és a sárgásbarna között váltakozhat. Hátulsó szárnya világosszürke. 24—30 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg mohafélék

permutatella HS.

45 (44) A pars basalis töve nem duzzadt meg és nem terül szét, ezzel szemben a szabadon álló része erősen meggörbült.

46 (47) A pars basalis félkörben visszagörbül a valva lemezére, vékony, hosszú, hegyes. A belső lebeny erősen kiáll a valva lemezéből, csúcsa lekerekített (80. ábra: C). Elülső szárnyának az alapszíne a világos okkersárga és a sötét okkerbarna között váltakozhat, a külső csíkdarabka követi a csík külső részének a szegélyét. Hátulsó szárnya világosszürke. 24—28 mm.

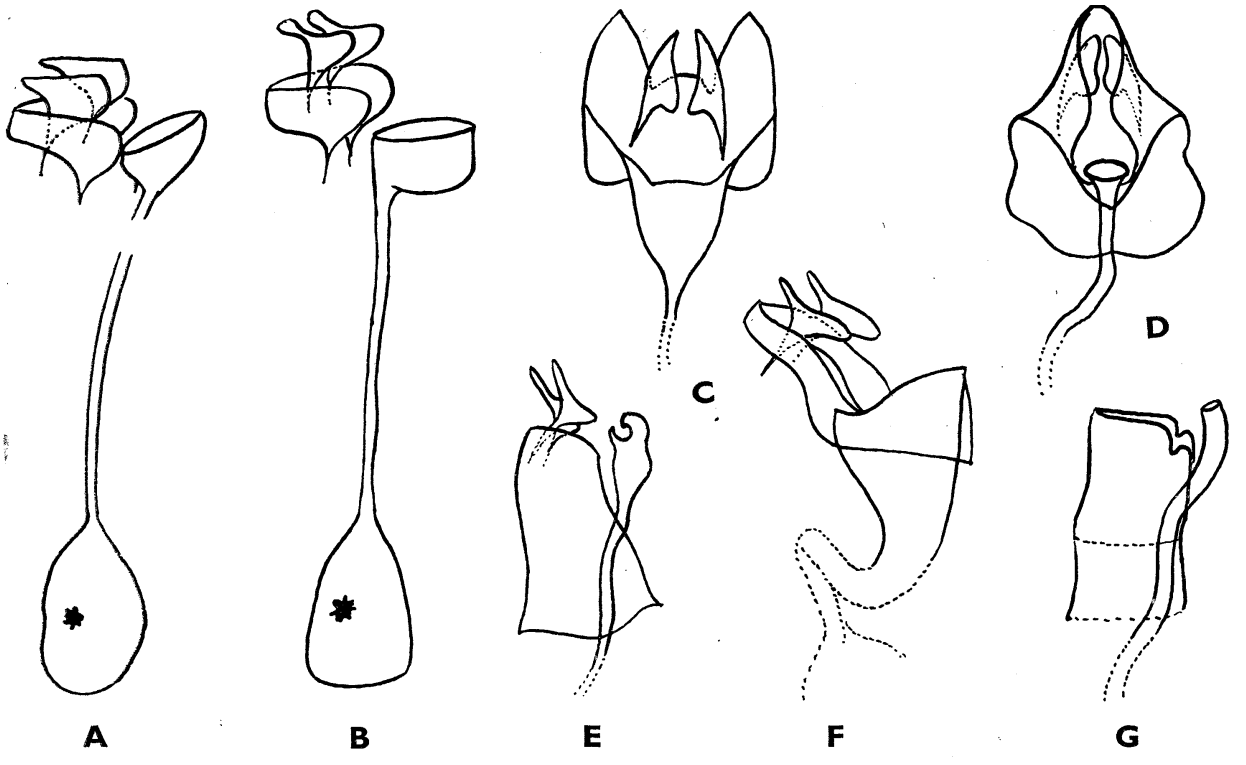

81. ábra. A: *Agriphila tristella* SCHIFF. és B: *A. selasella* HBN. női ivarszerve — C: *Catoptria Osthelderi* DE LATT., D: *C. speculalis* HBN., E: *C. myella* HBN., F: *C. permutatella* HS. és G: *C. Gozmányi* BLESZ. női ivarszerve: subgenitalis lemezek, ostium bursae és ductus bursae (BLESZYNSKI nyomán)

Közép-európai faj, Magyarországon Fenyőfőn gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg mohafélék

Osthelderi DE LATT.

47 (46) A pars basalis erősen, félkör alakban eltávolodik a valva lemezétől, széles és zömök, csúcsa hegyes, a belső lebeny vékony és hegyes, jóval a valva lemezén belül marad (80. ábra: F). Elülső szárnyának alapszíne sötét okkerbarna, alig van benne sárga színelem, a fehér csík középső darabja igen rövid és magas, a többi fajon pedig hosszú és széles. A külső csíkdarabka viszonylagosan szélesebb, mint a többi fajé. Hátulsó szárnya világosszürke. 26—31 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen, valószínűleg mohafélék

[**speculalis** HBN.]

48 (39) Nőstények. (A faj neve előtt szereplő szám a kulcs száma, amely alatt a részletes adatok találhatók.)

49 (52) A subgenitalis lemezek akár egymással összeforrtak, akár 2 lebenyként jelennek meg, igen nagyok, és a készítményben jóval magasabban állnak, mint az ostium bursae nyílása, azaz felfelé túlnyúlnak rajta.

50 (51) A subgenitalis lemezek egymással összeforrtak. Az ostium bursae nyílása keskeny, alig szélesebb, mint a ductus bursae csöve (81. ábra: D)
47. [**speculalis** HBN.]

51 (50) A subgenitalis lemezek nem forrtak egészen össze, hanem 2 lebenyhez hasonlítanak. Az ostium bursae nyílása igen széles, lapos háromszöghöz hasonlít, a ductus bursae vékony cső (81. ábra: C)
46. **Osthelderi** DE LATT.

52 (49) A subgenitalis lemezek egymással ugyan összeforrtak, de alig állnak valamivel magasabban, mint az ostium bursae nyílása, azaz vele majdnem egy vonalban vannak.

53 (54) Az ostium bursae igen széles, öblös nyílású, a ductus bursae széles és rövid cső. A subgenitalis lemezek keskenyek, szalagszerűek (81. ábra: F) 44. **permutatella** HS.

54 (53) Az ostium bursae nyílása keskeny, szinte olyan vékony, mint a ductus bursae igen vékony csöve. A subgenitalis lemezek keskenyek, de magasak.

55 (56) Az ostium bursae nyílása egyszerű, mintha a ductus bursae csövét egyszerűen lemetszették volna, és nem szélesebb, mint a ductus csöve. (81. ábra: G) 42. [**Gozmányi** BLESZ.]

56 (55) Az ostium bursae nyílása horgas csőrhöz hasonlít, kissé vastagabb, mint a ductus csöve (81. ábra: E) 41. [**myella** HBN.]

48. család: GALLERIIDAE — GALÉRIÁS MOLYOK

Fejüket előresimított szőrözet borítja, amely arcukon kúp alakú csomóvá áll össze. Nyelvük rövid, de rendszerint jól fejlett, ajaktapogatójuk hossza változó, a nőstényé általában igen hosszú, előremeredő, szőrös, a hímé viszont csökevényes és kicsi. Állkapcsi tapogatójuk vékony és fonálszerű; gyér, rásimuló szőrözet boritja. Csápostoruk egyszerű, a tőízet rendszerint pikkelyek vastagítják meg. Testük zömök, vaskos, erős. Elülső szárnyuk rendszerint megnyújtott, kissé kiszélesedő. Erezetükben az r_5 ér mindig megvan, rendszerint nyélen ül az r_4 érrel, és ehhez olykor az r_3 is csatlakozik, az m_2 és az m_3 többnyire egymáshoz közel ered. A sejt egyes nemek fajain igen nagy, főleg a hímeken, több nem esetében pedig nyitott. Mintázatuk egyszerű, 1—2 keresztvonalból és pettyből áll. Hátulsó szárnyuk szélesebb, mint az elülső, csúcsa kihegyezett. Erezetéből az m_2 általában hiányzik, a sejt olykor nyitott, az *sc* és az *rr* erek anasztomizálnak. A hátulsó szárnyak felületén a cubitalis és a belsőér között a tőnél erős szőrfésű emelkedik ki a szárny síkjából. Egyes nemeken az elülső szárny fonákján a tőhöz közel nagy szőrpamacs látható. A szárnyak rojtja kicsi.

A viszonylagosan kis család Uj-Zéland kivételével az egész Földön elterjedt, Magyarországról 6 nemet és 7 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A hernyók gyengén sörtézettek, a pigment majdnem teljesen hiányzik róluk. Több nem fajai előszeretettel méhfélék viaszában élnek, és a kaptárakban olykor tetemes kárt okoznak (kis és a nagy viaszmoly). A bábozódás vastag konkonban történik, olykor társasan.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Elülső szárnya egyszínű barnássárga, rajzolata nincsen (86. ábra: A, D) 6. nem: **Achroia** HBN.

2 (1) Elülső szárnya nem egyszínű. Rajzolata rendszerint a sejtben fellépő 1—2 pettyből és esetleg 1—2 világos vagy sötét keresztvonalból áll.

3 (6) Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 megvan.

4 (5) Elülső szárnyának külső szöglete erős csúccsá húzódott ki, határozott pontminta nincsen a szárnyon. Hátulsó szárnyának erezetében a sejt zárt (82. ábra: A, D) 1. nem: **Galleria** F.

5 (4) Elülső szárnyának külső szöglete teljesen lapos, a külső szegély igen lapos ívben megy át a belső szegélybe. A sejtben 2 sötét petty van. Hátulsó szárnyán a sejt nyitott (85. ábra: F) 5. nem: **Lamoria** WLK.

6 (3) Hátulsó szárnyának erezetében az m_2 hiányzik.

7 (8) Elülső szárnyának erezetében a sejt zárt, az m_{2+3} nyélen ül vagy egy pontból ered (az *Aphomia sociella* L. nősténynének szárnyán a sejt zárt, de erezetében az m_2 és az m_3 egymástól elválasztva ered) (85. ábra: A—B, E) 4. nem: **Melissoblaptes** Z.

8 (7) Elülső szárnyának erezetében a sejt nyitott. Ha a sejt zárt (*Aphomia sociella* L. nősténye), akkor az m_2 és m_3 egymástól elválasztva ered.

9 (10) Hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ igen hosszú nyélen ül. Elülső szárnyán a 2 keresztvonal elmosódott, színük világos (84. ábra: C—F)
3. nem: **Paralipsa** BUTL.

10 (9) Hátulsó szárnyán az $m_3 + cu_1$ szintén nyélen ül, de a nyél rövidebb. Elülső szárnyának 2 keresztvonala többnyire éles és feketés (83. ábra: A — E) 2. nem: **Aphomia** HBN.

1. nem: **Galleria** F.

Feje durván szőrözött, a szőrözet az arcon többé-kevésbé kúp alakú csomóba borul össze; pontszeme van. A hím ajaktapogatója csökevényes, apró és szőrös, a nőstényé nagyobb, zömök, erősen szőrözött. Mindkét ivar csápja egyszerű (82. ábra: B—C). Elülső szárnya kiszélesedő, külső szegélye (főleg a hímé) erősen homorú, külső szöglete csúccsá húzódott ki. Erezetében az r_1 ér kiágazása mögött a sejt összeszűkül, az r_{4+5} nyélen van, az r_5 valamivel a csúcs alatt a külső szegélyen végződik, az m_1 és az m_2 egymás közötti távolsága nem nagy, a sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van, a végsőér erőteljes. Hátulsó szárnya féltojás alakú, erezetében a sejt igen rövid és zárt, az *sc* és az *rr* rövid darabon anasztomizálnak, az m_1 közel fut hozzájuk, az m_{2+3} nyélen ül, a sejt alsó sarka erősen megnyúlt (82. ábra: A).

A nembe csak 1 faj tartozik, amely a méhészkedéssel az egész Földre szétterjedt. Hernyója kaptárakban él, ahol a léppel táplálkozik. Ezt selyemmel kibélelt járataival (galériák) furdalja össze. A lépben erős kokonba vonul vissza, áttelel, és tavasszal bábozódik. A megelőző védekezés a lép gondozásából és a hulladék eltávolításából áll. A fiasításos lépből a méhek eltávolítása után a hernyók kopogtatással űzhetők ki. Az erősen megrágott részeket ki

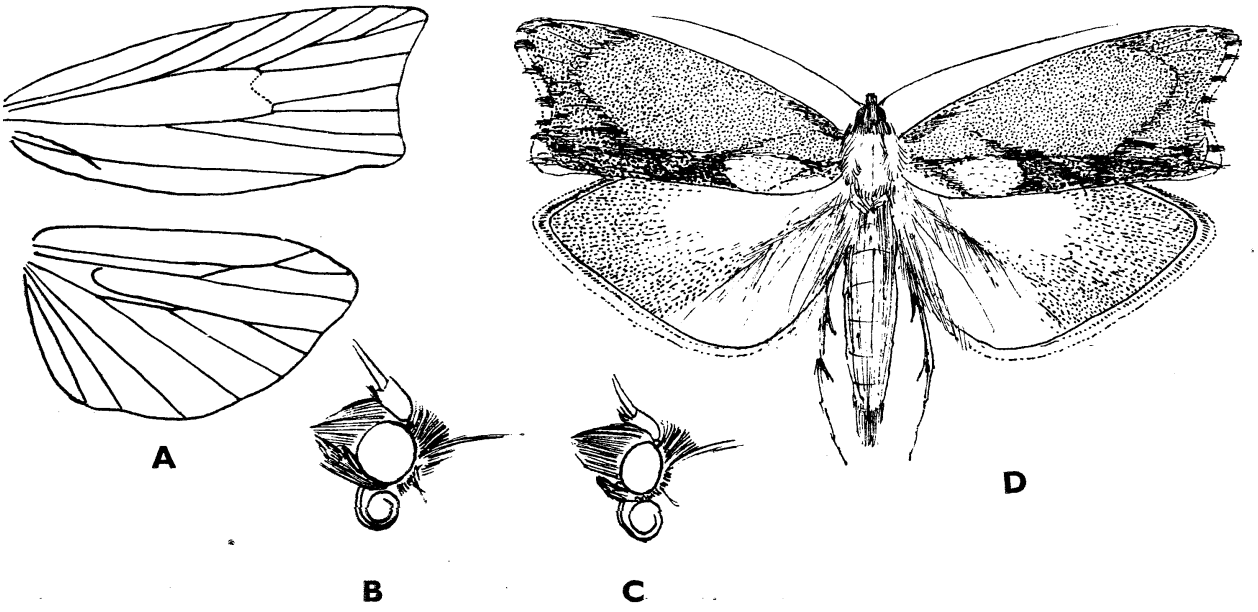

82. ábra. A: *Galleria* erezete — B: *G. mellonella* L. ♀ és C: ♂ feje — D: *G. mellonella* L. hímje (Eredeti)

kell metélni. A raktározott lépek télen hűvös helyen tartandók, a meleg hónapokban viszont kéthetenként kénnel kezelendők.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény iránt aránylag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne barna, ebbe a színbe főként a felső szegély tövi részén, a külső szegély mentén és a ránctól a belső szegélyig terjedő területen hamuszürke pikkelyek elegyednek. A belső és a külső keresztvonal alig észlelhető, feketésszürke, a belső igen ferde, a külső széles ívben meghajlott. A belső szegély fölött is sok feketésszürke pikkely van. Ugyanezen a helyen, továbbá a ráncban a sötét pikkelyek kiemelkednek a szárny síkjából. A hím hátulsó szárnya szürke, a nőstényé fehéresszürke, a szegélyek mentén sötétebb. Testének többi része barnás (82. ábra: D). Hímje 20—25 mm, nősténye 25—35 mm.

Az egész Földön elterjedt faj, Magyarországon is mindenütt előfordul. Méhészeti kártevő. Repülési ideje valószínűleg 2 egymásba folyó nemzedéken át tart, III. közepétől IX. közepéig. Éjszaka a kaptárak körül repked, a mesterséges fény és a csalétek irán meglehetősen közömbös. Ha nappal a kaptárban megzavarják, gyorsan futkározva keres menedéket — Nagy viaszmoly

mellonella L.

2. nem: **Aphomia** Hbn.

Feje durván szőrözött, a szőrözet az arcán határozott kúp alakú csomóvá áll össze; pontszeme van. Mindkét ivar csápja egyszerű, tőíze megvastagodott. A hím ajaktapogatója csökevényes, kicsi és szőrös, a nőstényé igen hosszú, háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint a szem átmérője, rásimulóan szőrözött és pikkelyezett, csúcsíze rövid, a tapogató egyenesen előrenyújtott (83. ábra: F—G). Elülső szárnya kihegyesedő, széles, léc alakú. A hím szárnyerezete sajátosan módosult: a sejt majdnem az egész szárnyra kiterjed, alsó és felső határa szinte a szegélyekig nyomul, felső szögletéből ered a nyélen ülő $r_{4+5} + m_1$, a 2 másik m ér hiányzik, a sejt végig nyitott, a cu_2 igen messze hátul ered (83. ábra: E). A nőstény szárnyerezetében a sejt viszonylagosan kicsi, külső határa ék alakúan és mélyen visszahúzódik, az r_3 is az r_{4+5} nyelén van, az m_2 és m_3 a sejt alsó szögleténél ered (83. ábra: C). Hátulsó szárnya lekerekített, csúcsa hegyes. Mindkét ivar erezete egyforma: az $sc + rr$ rövid darabon anasztomizál, az m_2 hiányzik, az $m_3 + cu_1$ a sejt alsó szögletéből ered, a sejt nyitott (83. ábra: D).

A nem csak 1 fajt ölel fel, ez Európában általánosan elterjedt és hazánkban is közönséges.

A lepke éjszaka repül, a mesterséges fény erősen vonzza. Hernyói társasan dongóméhek és darazsak fészkében élnek, ahol eleinte a régi sejteket, törmeléket és ürüléket fogyasztják, majd a lépet és az ivadékbölcsőket támadják meg; gyakran az egész fészket át- meg átszövik selymesen bélelt galériáikkal, és így elpusztítják. Alkalmasint állati vagy növényi hulladékon is megélnek. A hernyók ősszel kokonba vonulnak vissza, és tavasszal bábozódnak. A kokonok rendszerint nagy tömegben találhatók. A föld alatti fészkekben élő hernyók ősszel a talaj felszínére jönnek, és ott telelnek át.

— — A hím elülső szárnya barnásvörös, tőtere az éles és zegzugos belső keresztsávig fehérespiros, de ez a szín a 2 keresztsáv között halványabb lesz, több benne a barna, a külső szegély mentén pedig már barnásvörös. A külső keresztsáv szélesen hullámos. A sejt felső határá-

nak a közepén sötét pont látható (83. ábra: B). A nőstény elülső szárnyának alapszíne sötét olajzölddel kevert barna, a 2 éles, zegzugos, erősen fogazott keresztvonal között még sötétebb árnyalatú. A sejt felső határa mentén 2 feketés pont látható, közülük a külső nagyobb. A szegélyeket mindkét ivarnál fekete és fehér vonalkákból álló rojttövi mintázat keretezi, rojtjuk világos, választóvonala széles (83. ábra: A). A hím hátulsó szárnya fehéresszürke, a nőstényé szürkésbarna. A hím feje és tora világos, a nőstényé sötét. A hím 26—34 mm, a nőstény 28—38 mm.

Európában és Észak-Amerikában elterjedt faj, Magyarországon is mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Hernyója dongóméhek és darazsak fészkében él. Nem kártevő

sociella L.

3. nem: **Paralipsa** Butl.

Fejét előresimított szőrözet borítja, amely kúp alakú csomóban borul össze. Mindkét ivar csápja egyszerű, a hím ajaktapogatója csökevényes, a nőstényé másfélszer olyan hosszú, mint a szem átmérője, előremutató, szőrös. Állkapcsi tapogatója szintén nagy, fonálszerű (84. ábra: A—B). Elülső szárnya hosszú, keskeny, léc alakú, fokozatosan kihegyesedő. A hím szárnyerezetében a sejt erősen megnagyobbodott, felső határa erős ívben meggör-

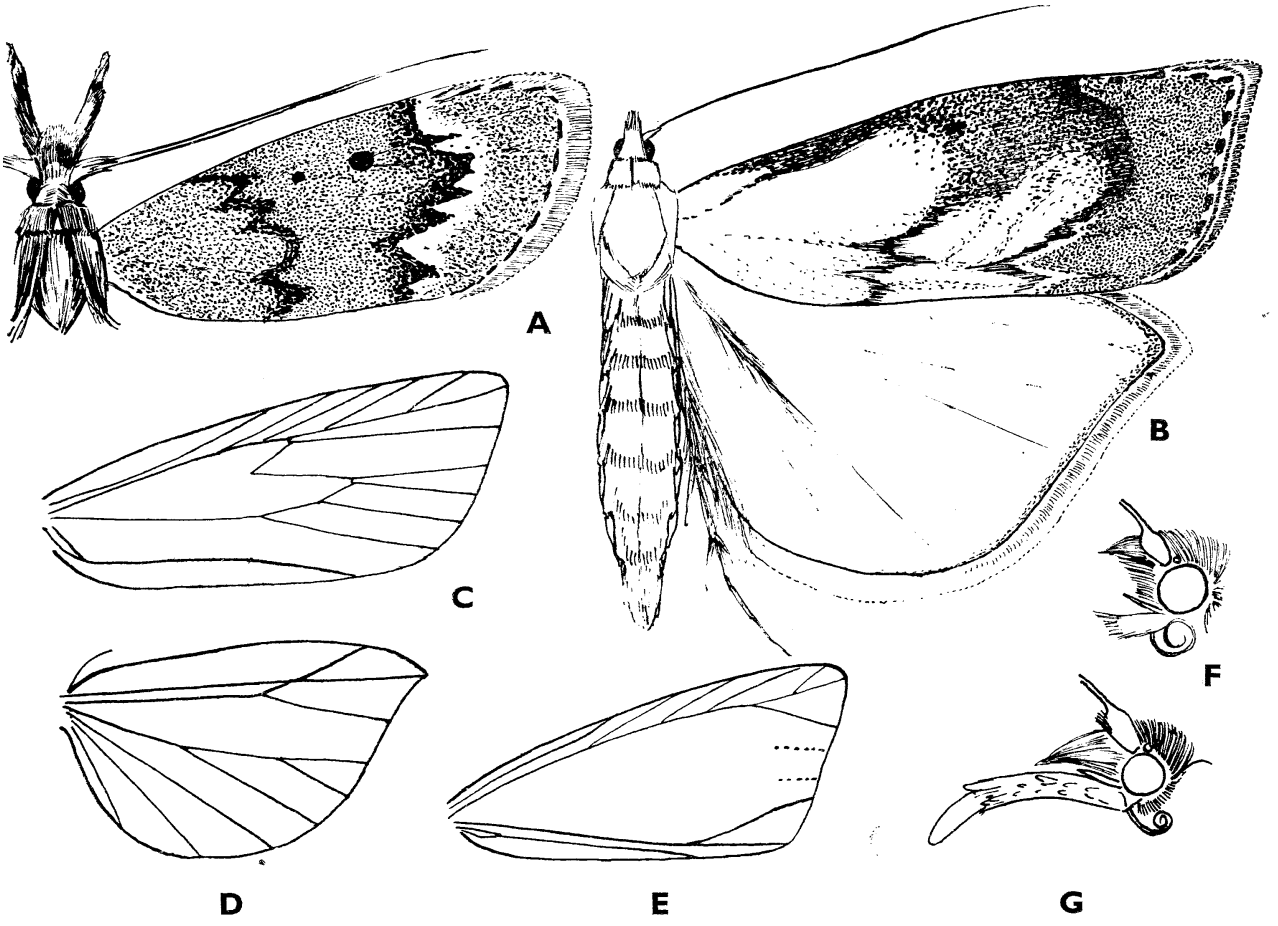

83. ábra. *Aphomia sociella* L. A: ♀ elülső szárnya, B: ♂, C: ♀ elülső szárnyának erezete, D: ♂ hátulsó szárnyának erezete, E: ♂ elülső szárnyának erezete, F: ♂ és G: ♀ feje (Eredeti)

bült, közte és az *sc* ér között a fonákon hatalmas, durva szőrpamacs ül, a sejt nyitott, az *r* erek követik a sejt hajlatát, az r_{3+4} nyélen van, az r_5 a csúcs alatt végződik, az m_2 hiányzik, az m_3 a sejt alsó sarkából ered. A nőstény szárnyerezetében a sejt félig zárt, szőrpamacsa nincsen, az erek egyenesek, az r_{4+5} nyélen ül, az r_3 ágából ered, az $m_{2,3}$ a sejt alsó sarkánál egy pontból származik. Mindkét ivar hátulsó szárnya közel tojásdad, csúcsa azonban kihegyesedő. Erezetükben a sejt nyitott, az *sc* + *rr* rövid darabon anasztomizál, az m_2 hiányzik, az m_3 + cu_1 hosszú nyélen ül (84. ábra: E—F).

A nembe 1 faj tartozik, ez háztartási kártevő, és a Föld minden melegégövi részén elterjedt. Közép-Európába szárított gyümölccsel jut el, de csak ritkán, és igen nehezen honosodik meg.

A lepke éjszaka repül. Hernyója mandulán, dión, szójababon, lenmagon és egyéb magvakon él. Ősszel lazán font kokont készít, áttelel és tavasszal bábozódik.

— — Elülső szárnyának alapszíne olajzölddel kevert szürkésbarna. A hím szárnysejtjének a tő felé eső részén futó keskeny csík okkerpiros, ugyanilyen színű az elmosódott keresztsáv, a belső hiányzik. A sejt tetején 2 fekete pont van, a csúcs felé eső nagyobb, mint a belső (84. ábra: D). A nőstény szárnyán a sárgáspiros behintés hiányzik, a belső keresztsáv jól kivehető, a sejt tetején csak 1 fekete pont van, de ez nagy és tojás alakú (84. ábra: C). Az erek végén a szegélyeken mindkét ivar esetében éles fekete pontsor húzódik. Rojtja sötét, tövén világos választóvonal van. Hátulsó szárnya világos szürkésfehér, a szegélyek mentén sötétebb. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne. Hímje 24—27 mm, nősténye 33—36 mm.

Az egész Föld meleg és mérsékelt égövein elterjedt faj, Magyarországon Budapesten gyűjtötték egy példányát. Repülési ideje VI., VII. Hernyója szárított gyümölcsökön és magféléken él; hazánkban nem kártevő (= *modesta* BUTL.).

gularis Z.

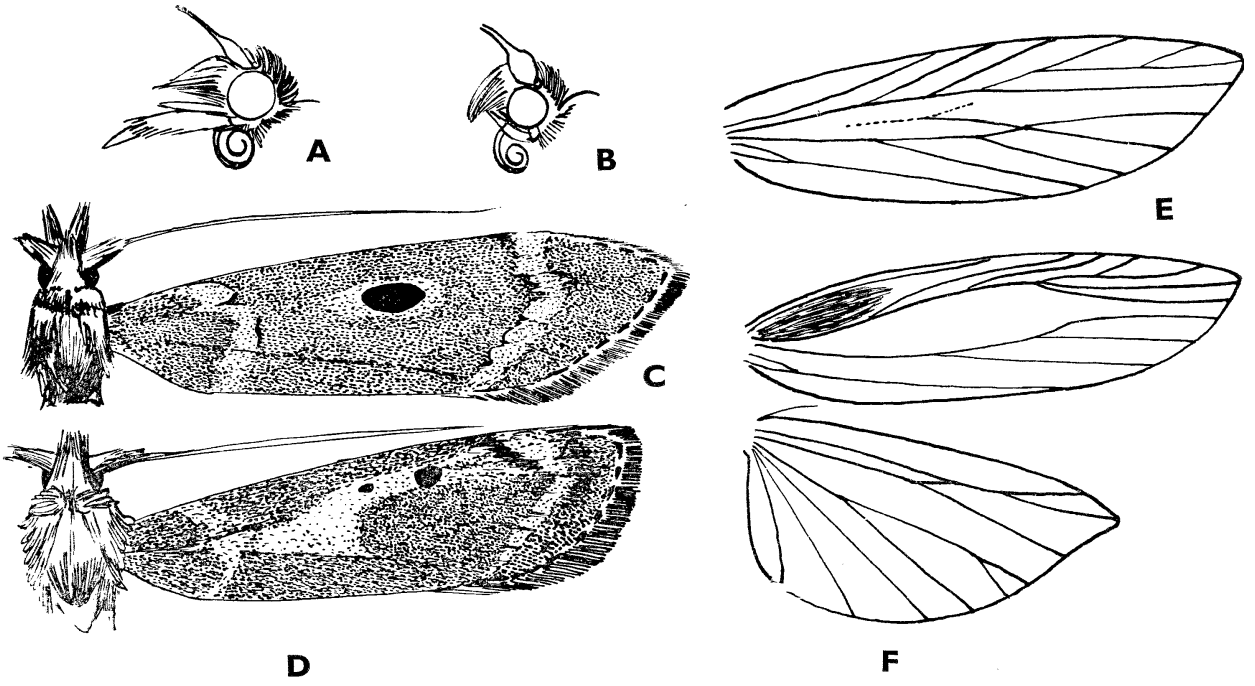

84. ábra. A: *Paralipsa* ♀ és B: ♂ feje — C: *P. gularis* Z. ♀ és D: ♂ elülső szárnya — E: *P. gularis* Z. ♀ elülső szárnyának erezete — F: *P. gularis* Z. ♂ elülső és hátulsó szárnyának erezete (Eredeti)

4. nem: Melissoblaptes Z.

Fejszőrözete előreboruló, arcán kúp alakú csomóvá áll össze. Mindkét ivar csápja egyszerű, a hím ajaktapogatója csökevényes, a nőstényé háromszor vagy négyszer olyan hosszú, mint a szem átmérője, egyenesen előremeredő, szőrös. Állkapcsi tapogatóik aprók, fonálszerűek (85. ábra: C—D, G). Elülső szárnya léc alakú, hosszú, csúcsa tompa. Erezetében a sejt zárt, a nyélen ülő r_{4+5} az r_3 ágból ered, az m_{2+3} szintén apró nyélen ül, és a sejt alsó sarkából ered, a sejt külső határa homorú. Hátulsó szárnya széles, tojás alakú, csúcsa azonban hegyes. Erezetében a sejt nyitott, az $sc + rr$ anasztomizál, az m_2 hiányzik, az m_3 és a cu_1 a sejt sarkából származik (85. ábra: E).

A nembe csupán néhány faj tartozik, de ezek Új-Zéland kivételével az egész Földön elterjedtek. Magyarországról eddig 2 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán a belső keresztsáv rövid, a tő felé hajlik, a külső éles, viszonylagosan keskeny, a tő felé eső szegélyét az ereken fekvő apró pontok jelzik. Alapszíne és rajzolatának ereje igen változó, a barnával kevert fehéresszürkétől a sárgával kevert barnásszürkéig. A szárny legsötétebb része a 2 keresztsáv között elterülő rész, főleg a felső szegély. Olykor a csúcstér is elsötétedett, itt az ereken fekete behintés látszik. A sejtben 2 fekete petty van, közepük olyan világos, mint az alapszín, körülöttük a sejt mindig világos. A külső szegélyen

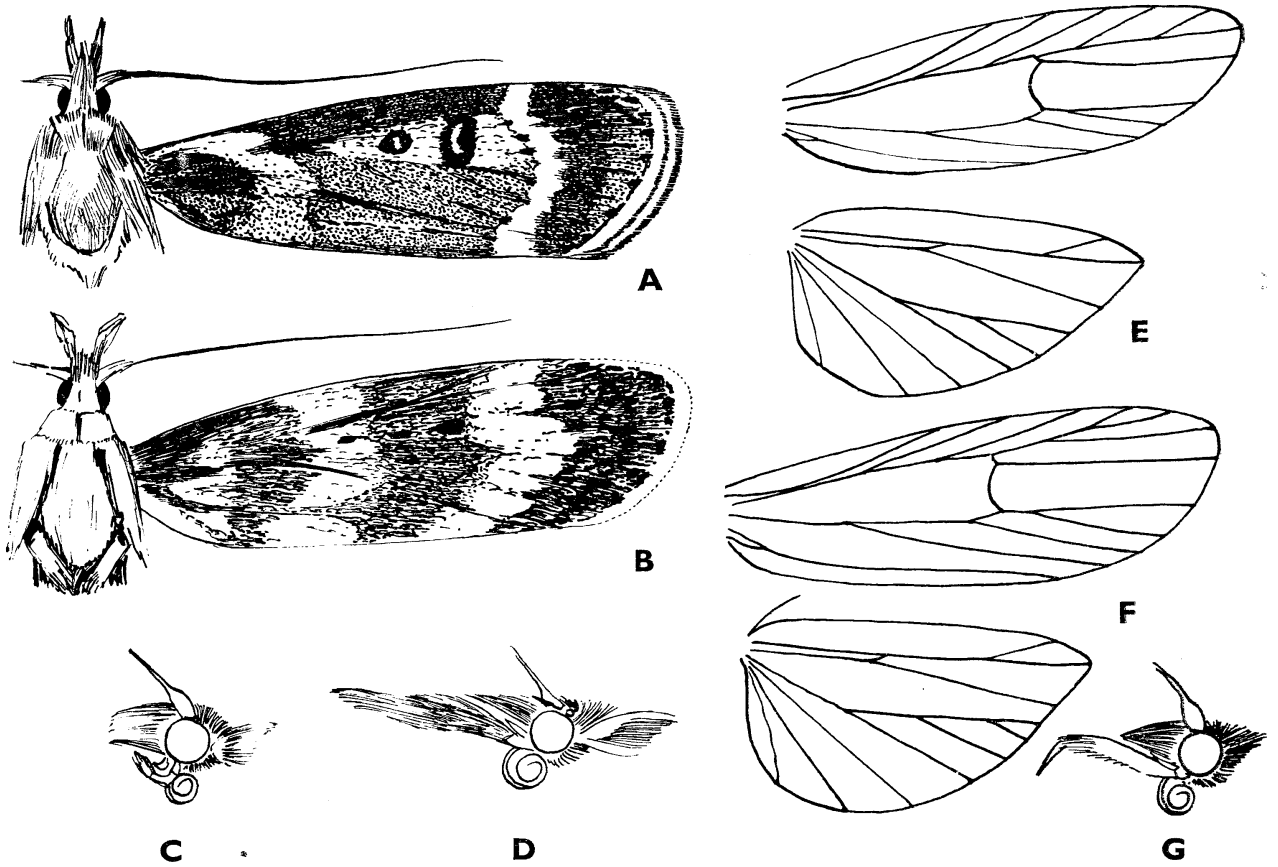

85. ábra. A: *Melissoblaptes Zelleri* DE JOANN. ♀ és B: *M. foedellus* Z. elülső szárnya — C: *M. Zelleri* DE JOANN. ♂ és D: ♀ feje — E: *Melissoblaptes* és F: *Lamoria* erezete — G: *Melissoblaptes foedellus* Z. ♀ feje (Eredeti)

az erek végén apró, sötét pontok láthatók (85. ábra: A). Hátulsó szárnya fehéresszürke. A megtévesztésig hasonlít a *Lamoria anella* SCHIFF.-hez, amelytől biztosan csupán a hátulsó szárnyán hiányzó m_2 ér alapján lehet megkülönböztetni. Hímje 20—30 mm, nősténye 34—45 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—IX. Hernyója mohafélékben, állati hulladékon, esetleg lépben és viaszon él (= *bipunctanus* Z.)

Zelleri DE JOANN.

2 (1) Elülső szárnyán mind a belső, mind a külső keresztsáv igen széles szalag, az ereken nincsenek fekete pontok. Rajzolata sokkal elmosódottabb, mint az előző fajé, alapszíne feketésszürke, csupán a keresztszalagok fehéresek, szegélyeik elmosódottak. A sejt 2 sötét pettyéből csupán a külső maradt meg, ha mind a kettő megvan, akkor is igen aprók, és egyik sem szemfolt (85. ábra: B). Hátulsó szárnya sötétszürke. Hímje 24—32 mm, nősténye 36—40 mm.

Csehszlovákiában, a Szovjetunió délnyugati részein és Magyarországon (Budapest, Kaposvár és Debrecen), továbbá a Mezőségben gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VII—IX. Életmódja és tápnövénye ismeretlen

foedellus Z.

5. nem: **Lamoria** WLK.

Igen hasonlít az előző nemhez, és attól csupán abban tér el, hogy elülső szárnyán a nyélen ülő r_{3+4} az r_5 ágán van, hátulsó szárnyán pedig az m_2 mindig jelen van, és az m_3 érrel együtt hosszú nyélen ül (85. ábra: F).

A nembe csupán néhány dél-európai faj tartozik. Hazánkból eddig 1 faját mutatták ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne és rajzolata teljesen egyezik a *Melissoblaptes Zelleri* DE JOANN.-éval, de attól a hátulsó szárnyán mindig található m_2 ér alapján rögtön elkülöníthető. Ez az ér szabad szemmel is jól látható, ha az állatot a világosság felé tartjuk. Hímje 20—30 mm, nősténye 34—45 mm.

Dél- és részben közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—IX. Hernyója mohaféléken, állati hulladékon, lépen és viaszon él

anella SCHIFF.

6. nem: **Achroia** HBN.

Fejének előreboruló szőrözete arcán is lesimított. Mindkét ivar csápja egyszerű, tőízük erősen megvastagodott. Ajaktapogatója igen kicsi, a hímé alig észlelhető, a nőstényé nem hosszabb, mint a szem átmérője, elállóan szőrözött. Állkapcsi tapogatója kicsiny (86. ábra: B—C). Elülső szárnya

megnyúlt tojás alakú. Erezetében a nyélen ülő r_{4+5} az r_3 érből ágazik ki, az r^2 hiányzik (!), a sejt nyitott, az m_{2+3} rövid nyélen ül, a sejt alsó sarka a család többi nemétől eltérően a cu_1 eredeténél van. Hátulsó szárnya széles, megnyúlt, kissé szögletes. Erezetében az $sc + rr$ hosszú darabon anasztomizál, az m_2 hiányzik, az $m_3 + cu_1$ nyélen ül, a cu_2 igen közel van a sejt alsó sarkához (86. ábra: A).

A nem csak 1 fajt ölel fel. Egész Európában, de ma már a Föld legnagyobb részén is elterjedt. Hazánkban mindenütt előfordul.

A lepke szürkületkor repül, főleg a kaptárak körül tartózkodik. Hernyója a kaptárak viaszában él. Inkább a régi, mint a friss viaszt kedveli, tömegesen jelenik meg, és akkora károkat okoz, hogy a méhek is elhagyják a kaptárt. Szárított gyümölcsön és rovartetemeken is megél. Fehér kokonban bábozódik, rendszerint közel a kaptár bejáratához. Az ellene való védekezés ugyanaz, mint a *Galleria mellonella* L. ellen.

— — Feje okkersárga, elülső szárnya zsírosan csillogó világos barnássárga, minden rajzolat nélkül. Hátulsó szárnya fehéresbarna (86. ábra: D). Hímje 15—18, nősténye 16—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, amely a méhészkedés nyomán az egész Földön elterjedt. Repülési ideje (valószínűleg 2 egymásba olvadó nemzedék) IV—X. — Kis viaszmoly

grisella F.

49. család: ACENTROPIDAE — VÍZIMOLYOK

Fejük kicsi, szemük nagy. A hím csápja rövid. Ajaktapogatóik csökevényesek, arcuk lekerekített, nyelvük hiányzik. Elülső szárnyuk megnyúlt, kihegyesedő, az erek mind megvannak, akárcsak a hátulsó szárnyukon. Lábaikon a sarkantyúk csökevényesek, nem láthatók.

A kis család csak egyetlen nemet ölel fel, amelyet hazánkból is kimutattak.
A hernyók teljesen a vízi életmódhoz alkalmazkodtak, a víz alatt növényeken élnek.

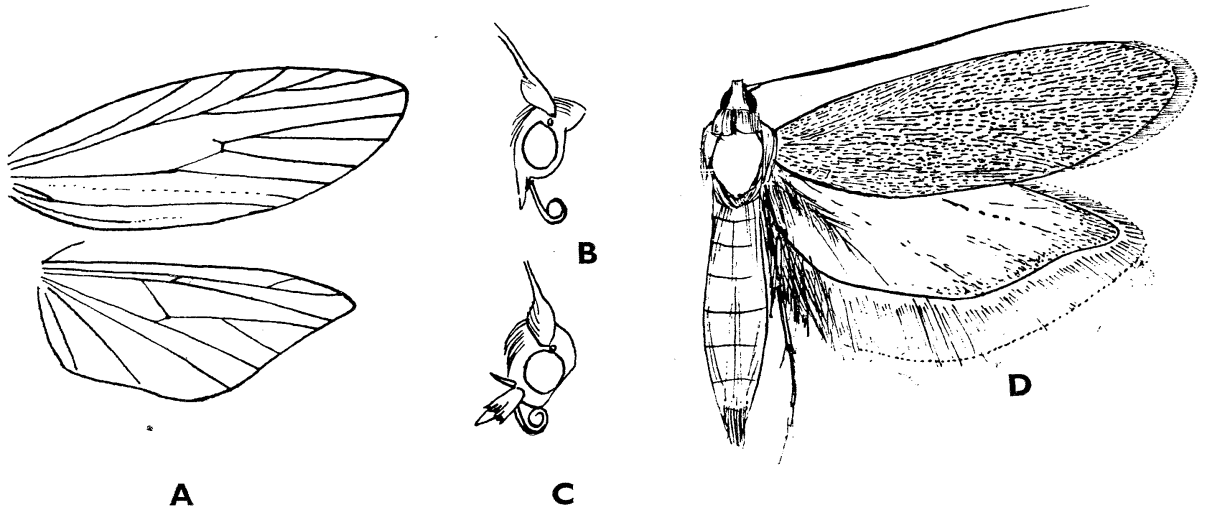

86. ábra. A: *Achroia* erezete — B: *A. grisella* F. ♂ és C: ♀ feje — D: *A. grisella* F. ♂ (Eredeti)

1. nem: **Acentropus** CURT.

Feje igen kicsi, arca teljesen lesimított. Mindkét ivar csápja egyszerű, a hímé a szárny kétharmadáig ér, a nőstényé még rövidebb. Ajaktapogatója igen apró, lecsüngő, kicsi állkapcsi tapogatója tövisszerű, fölmeredő (87. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, csúcsa tompa. Erezetében minden ér megvan és szabad, csupán az r_{3+4} ül nyélen, a sejt zárt és kiszélesedő. Hátulsó szárnya féltojás alakú, csúcsa tompa. Erezetében az *sc* + *rr* igen hosszú darabon anasztomizál (87. ábra: A).

A nem Európára jellemző, egyetlen faját Magyarországon is gyűjtötték.

A lepke este és éjszaka repül, rajzása idején felhőszerű rajokban száll a mesterséges fényre. A hernyók légzőnyílásai mindvégig zártak, bőrük sima, ezen keresztül bőrlégzéssel lélegzenek. A báb azonban a stigmákon keresztül veszi fel a levegőt.

— — Elülső szárnya hófehér, csak ritkán látható rajta szürkés vagy barnás árnyalat. A nősténynek két alakja van, a szárnyas röpképes, míg a csökevényes szárnyú a vízben tartózkodik, csupán a párzás alkalmával tartja a potrohvéget a levegőbe. A hím és a szárnyas nőstény pikkelyei szőrösek (ez egyedülálló jelenség a lepkék között!); a közéjük szorult levegő felhajtó ereje segítségével a víz fenekén fekvő bábból kikelő lepke így gyorsan a víz felszínére jut. Hátulsó szárnyai hófehérek (87. ábra: C). Hímje 15 mm, szárnyas nősténye 18—21 mm.

Közép-Európától a Szovjetunió középső részéig elterjedt faj, Magyarország mocsaras, lápos vidékein és tavain gyakori. 2 nemzedéke V., VI., illetve VIII. repül. Hernyója a víz alatt *Potamogeton*-félék összehúzott levelei között él, olykor 2 m mélységben is

niveus OLIV.

50. család: PYRALIDAE — FÉNYILONCÁK

Nagytermetű molyok. A hímek csápja fésűs vagy pillás, a nőstényeké egyszerű. Arcuk rendszerint simán és előreborulóan szőrözött, 1—2 nem fajain a szőrözet kúp alakú csomóba fésülődik össze. Szemük nagy. Ajaktapogatójuk

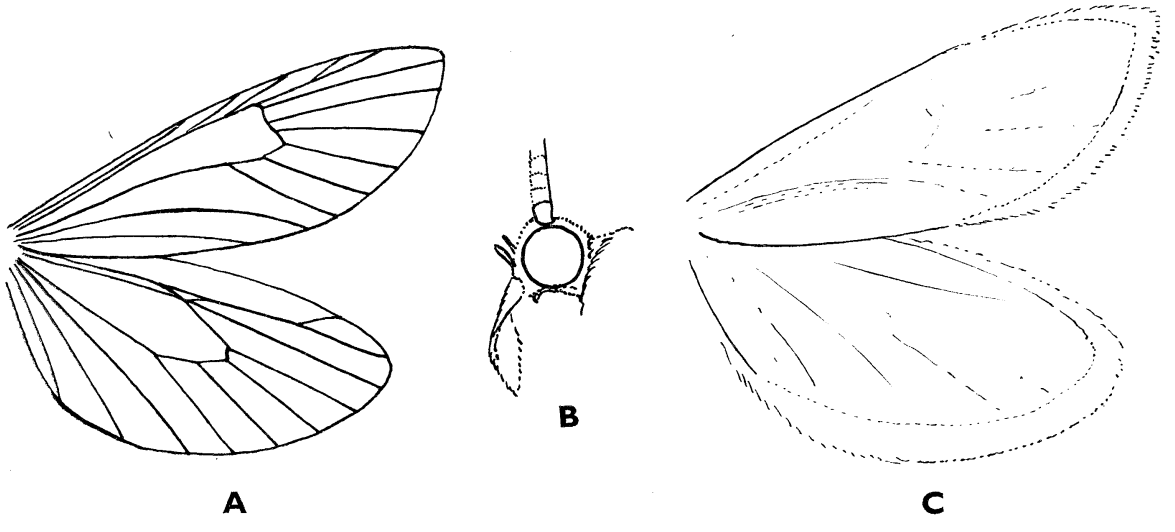

87. ábra. A: *Acentropus* erezete és B: feje — C: *A. niveus* OLIV. elülső és hátulsó szárny[a] (Eredeti)

közepes nagyságú, olykor azonban igen hosszú, rendszerint ferdén fölfelé vagy egyenesen előremutató. Állkapcsi tapogatójuk mindig vékony és fonálszerű. Nyelvük jól fejlett. Elülső szárnyuk a külső szegély felé egyenletesen kiszélesedik, háromszög alakú, csak ritkán keskeny, és egyes fajok nőstényein megnyúlt. Erezetében az r_5 mindig megvan, nyélen ül az r_{3+4} erekkel, és mindig a csúcs alatt, a külső szegélyen végződik. A belső szegélytér nagy, a külsőér erős és jól fejlett, a belsőér hiányzik. Hátulsó szárnya szélesebb, mint az elülső, kerek vagy legalább lekerekített. Erezetében — az *Endotricha* Z. nem kivételével — az *sc* és *rr* ér szabad, nem anasztomizál, a sejt alsó sarka élesen kihúzott. A cu_2 ér mentén nincsen szőrkefe, a rojt mindkét szárnyon rövid. Potroha rendszerint vaskos és hosszú.

A nagy fajszámú család főleg a tropikus és szubtropikus égöveken terjedt el, de a Föld minden részén vannak képviselői. Magyarországról 2 alcsaládot, 8 nemet és 19 fajt mutattak ki. A *Hypotia corticalis* SCHIFF. Magyarországon nem fordulhat elő, minthogy elterjedésének északi határa a dalmát tengerpart.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Nappal összehúzott szárnyakkal ülnek. Színezetük és mintázatuk többnyire éles és élénk, főleg foltokból és keresztsávokból áll, amely utóbbiak gyakran a hátulsó szárnyakon is folytatódnak, általában araszolólepkék benyomását keltik. Hernyóik részben endofág életmódot folytatnak, részben pedig növényi hulladékanyagokkal táplálkoznak, vagy szabadon élnek. A zsiradékmoly (*Aglossa pinguinalis* L.) és a lisztilonca (*Pyralis farinalis* L.) háztartási kártevő.

A nemek határozókulcsa

1 (16) Hátulsó szárnyán az *sc* és az *rr* erek szabadok, nem anasztomizálnak. Szürke rojtjában az elülső szárny csúcsa alatt nincsen széles, fehér folt, sem pedig mögötte fekete rojtvonal (1. alcsalád: *Pyralinae*).

2 (9) Hátulsó szárnyán az m_{2+3} nyélen van, a nyél apró is lehet. A 2 ér néha egy pontból származik, de sohasem egymástól elválasztva, ha azonban igen, akkor a hím csápja kétszeresen és erősen fésűs, a nőstény szárnyai pedig keskeny lécekké korcsosultak.

3 (4) Hátulsó szárnyán nincsen rajzolat, a szárny egyszínű szürkésbarna (94. ábra) 7. nem: **Actenia** GN.

4 (3) Hátulsó szárnyán van rajzolat, többnyire a szegély ívét követő 2 csík vagy vonal. A szárny esetleg többszínű is lehet.

5 (6) A hím csápja kétszeresen és erősen fésűs, a nőstény szárnyai keskeny léccé korcsosultak. Potroha igen hosszú és vastag, hátulsó szárnyán sárga és barna színelemekből összetett élénk és éles rajzolat van (93. ábra) 6. nem: **Cledeobia** STPH.

6 (5) A hím csápja erősen pillás, de sohasem fésűs, rendszerint minden ízen 2 pár pilla van, nősténye ugyanolyan fejlett, mint a hím. Hátulsó szárnyán csak a 2 ívelt vonal van meg, a mintázat esetleg fehér és szürke elemekből tevődik össze.

7 (8) Elülső szárnyán az m_1 ér is az r_{3+4+5} nyelén van, az $m_{2,3}$ egymástól elváltan ered. Hátulsó szárnyán az *rr* és az m_1 nincsen nyélen, hanem egy pontból származik (90. ábra) (= *Asopia* Tr.)
3. nem: **Herculia** Wlk.

8 (7) Elülső szárnyán az m_1 nem az r_{3+4+5} nyelén foglal helyet, az m_{2+3} viszont nyélen ül. Hátulsó szárnyán az *rr* + m_1 rövid nyélen van (89. ábra) (= *Hypsopygia* Hbn.) 2. nem: **Pyralis** L.

9 (2) Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 nincsen nyélen.

10 (11) Elülső szárnyán a külső szegély rojtja végig fehér foltokkal tarkított, a hím csápja kétszeresen és erősen fésűs (92. ábra) (= *Dattinia* Rag. partim) 5. nem: **Palmitia** Rag.

11 (10) Elülső szárnyán a külső szegély rojtja egyszínű, a hím csápja legfeljebb pillás, de sohasem fésűs.

12 (13) Elülső szárnyán 2 széles, egyszerű és fehér keresztsáv van (91. ábra) [4. nem: **Stemmatophora** Gn.]

13 (12) Elülső szárnyán a keresztsávok elmosódottak, fogazottak, sohasem fehérek, esetleg hiányzanak.

14 (15) Elülső szárnyán csupán a 2 világos keresztsáv és 1 sejtvégi sötét pont van, hátulsó szárnyán az *rr* + m_1 rövid nyélen ül. Elülső szárnyán az m_1 is az r_5 nyélen foglal helyet (95. ábra)
8. nem: **Synaphe** Hbn.

15 (14) Elülső szárnyának a mintázata sokkal bonyolultabb, tarka, hátulsó szárnyán az m_1 és az *rr* ér egy pontból ered. Elülső szárnyán az m_1 szabad (88. ábra) 1. nem: **Aglossa** Latr.

16 (1) Hátulsó szárnyán az *sc* + *rr* érpár anasztomizál, elülső szárnyának szürke rojtjában a csúcs alatt nagy, fehér folt van, mögötte a rojt fekete választóvonalának éles darabja látható (96. ábra) (2. alcsalád: *Endotrichinae*) 9. nem: **Endotricha** Z.

1. nem: **Aglossa** Latr.

A hím csápostorának minden ízén 2 pár erős és hosszú pilla ül, a nőstény csápostora egyszerű. Arcán az előreboruló szőrözet kúp alakú csomóvá áll össze. Ajaktapogatója ferdén fölfelé görbül, 2. íze alul erősen szőrös, vastag, csúcsíze felálló, hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, fonálszerű, nyelve hiányzik (!) (88. ábra: B). Vállfedői hosszúak, a végük borzasan szétáll. Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, csúcsa tompa. Erezetében az r_5 az r_{3+4} nyelén foglal helyet, az m_1 szabad és velük egy pontból ered a homorúan zárt sejt felső

sarkából. Az $m_{2,3}$ szabad. Hátulsó szárnya széles és kerek. Erezetében az *sc* és *rr* ér szabadon fut, az *rr* és m_1 egy pontból ered, az $m_{2,3}$ szintén (88. ábra: C).

Kevés fajt felölelő nem, fajai az ember háztartásával a Földnek igen sok pontjára elterjedtek. Hazánkból 3 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. A hernyók növényi és állati hulladékon élnek. Az *Aglossa pinguinalis* L. háztartási kártevő, hernyója szalonnában, zsírban, bőrfélékben él, sőt HERING szerint (1940) egy alkalommal emberben is megtalálták (in vagina mulieris). Védekezésül a zsiradéktartalmú anyagokat fémdobozokban vagy -edényekben tároljuk, jó szolgálatot tesznek a műanyagokból készült zsákok, zacskók is. Az ablakokra dróthálót alkalmazzunk. A fertőzött zsiradéktartalmú anyag nem fertőtleníthető. A faj kártétele aránylag csekély.

1 (2) Hátulsó szárnya sötét barnásfekete, elülső szárnya barnásfekete, rajzolata elmosódott: világos okkerbarnás és főként a felső szegélyen felsorakozó foltocskákból, valamint 2 keresztsávból áll, közülük a belső alig észlelhető, a külső a szárny felső szegélyén nagy folttal kezdődik, majd a csúcs alá kanyarodik. A külső szegély mentén élesen fogazott, s a külső szöglet előtt szintén nagy foltban végződik a belső szegélyen. A sejtben fekete pettyek vannak, az ereken néha fekete vonalkák. A tőteret is szaggatott feketés keresztsáv zárja le. Rojtja barna, választóvonala világos, az erek végén elmosódott fekete pontok ülnek. Hátulsó szárnyának rojttövi vonala élénksárgás. Ajaktapogatója és feje okkersárga, testének többi része barnával kevert okkersárga. 20—24 mm.

Délkelet-európai faj, Magyarországon Isaszegen, Sukorón és Tihanyban gyűjtötték, igen ritka. Repülési ideje VII. Hernyója myrmecophil, főleg a *Liometopum microcephalum* és a *Lasius fuliginosus* fészkében él

signicostalis STGR.

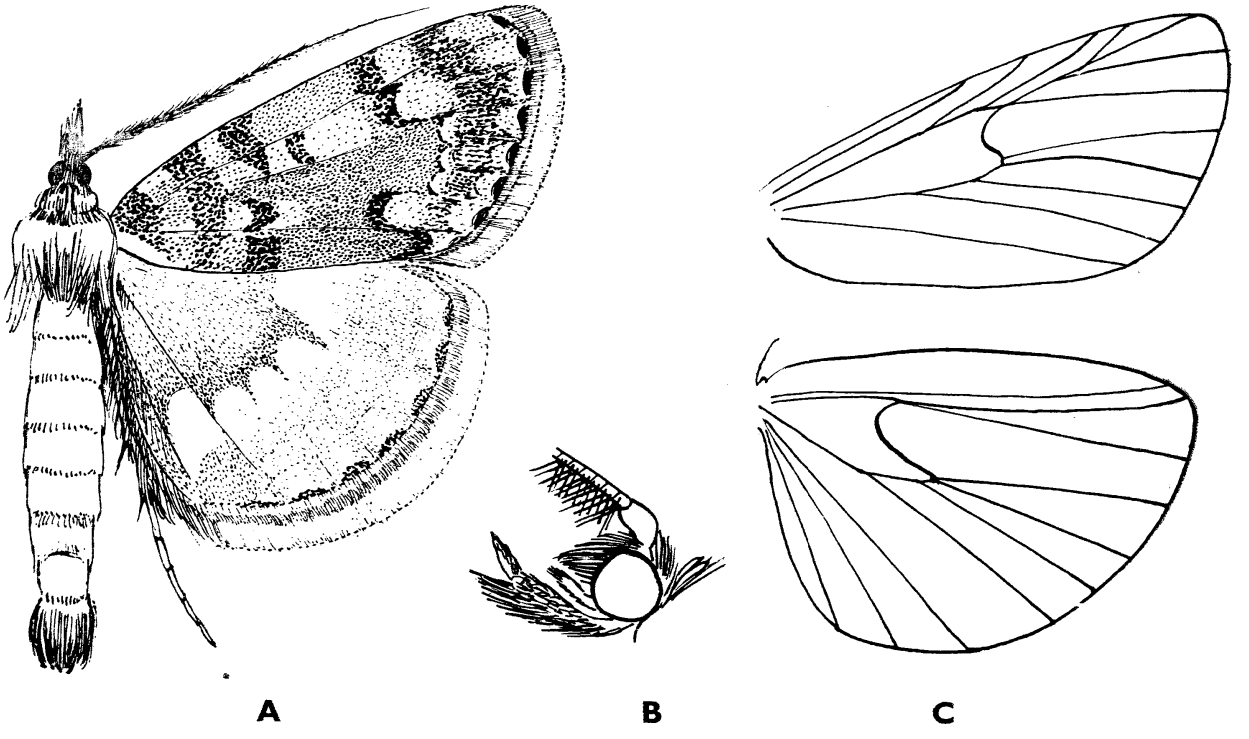

88. ábra. A: *Aglossa pinguinalis* L. — B: *Aglossa* feje és C: erezete (Eredeti)

2 (1) Hátulsó szárnya fehéresszürke vagy világos szürkésbarna.

3 (4) Hátulsó szárnya fehéresszürke, majdnem áttetsző. Elülső szárnyának alapszíne sötét barnásszürke, mintázata hasonlít az előző fajéhoz, igen elmosódott, világos okkerbarnás sárga. A belső zegzugos keresztvonal jól látható, a sejtben 2 sötét folt van. A külső keresztvonal olyan, mint az előző fajé. Tőtere igen sötét barnásszürke. Rojtja világos, keresztvonala barnás. Testének többi része, a fej is, sötét barnásszürke, világos pikkelyekkel és szőrszálakkal. 20—28 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon eddig csak Budapesten gyűjtötték. Ritka. Hernyója növényi hulladékon (szalma, kukorica stb.) él

cuprealis Hbn.

4 (3) Hátulsó szárnya világos barnásszürke, a szegélyek ívét 2 elmosódott és erősen fogazott keresztszalag kíséri. Elülső szárnya zsírfényű világos szürkésbarna, mintázata sötétszürkés, és lényegében a 2 erősen fogazott és kerek ívben lefutó keresztsávból áll. Ezek igen szaggatottak, a külső szegélytől távol szelik át a szárnyat. A sejtben 2 sötét petty látható. Az erek végén sötét és megnyúlt foltocskák ülnek, rojtja világos. Testének többi része, a fej is, olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne (88. ábra: A). Igen változó nagyságú: 18—42 mm.

Az egész északi féltekén elterjedt faj, Magyarországon mindenütt közönséges, olykor háztartási kártevő. Hernyója zsíron, szalonnán, bőrökön, szénán, gabonafélék magvain, kukoricacsöveken, fűtorzsákon és egyéb növényi, valamint állati eredetű takarmányon, illetőleg hulladékon él, gyakran 2 éven keresztül. Szürke, selymes fényű csöveket készít, amelyet a bábozódás alkalmával hagy el, és tojás alakú, selymesszürke, törmelékkel fedett kokonban bábozódik. Repülési ideje IV—VIII. — Zsiradékmoly

pinguinalis L.

2. nem: **Pyralis** L.

Arcán előreboruló szőrözet van, amely olykor kúp alakú csomóvá áll össze. A hím csápja 2-sorosan pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója viszonylagosan rövid, előremeredő vagy ferdén fölfelé mutató, 2. ízét pikkelyek és szőrszálak vastagítják meg, csúcsíze előremutató, rövid, hegyes. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (89. ábra: B). Vállfedői hosszúak, végük pamacsszerűen szétáll. Elülső szárnya széles háromszög alakú, csúcsa alig hegyes. A két keresztvonal rendszerint jól látható és a hátulsó szárnyon is folytatódik. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen van, az m_1 a nyél tövével együtt egy pontból ered a sejt felső sarkában, az m_{2+3} rövid nyélen ül, vagy egy pontból ered a sejt alsó sarkából. Hátulsó szárnya kerek. Erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen ül, az m_{2+3} szintén, vagy egyes példányokon egy pontból származik (89. ábra: A, C).

A nagy fajszámú nem az egész Földön elterjedt, Magyarországon eddig 4 faját mutatták ki. Egyes fajokat az ember háztartásával együtt újabb és újabb területekre hurcoltak.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Főként száraz, meleg és síkvidékek lakói. A *P. farinalis* L. háztartási kártevő, liszten és egyéb növényi eredetű

anyagokon, vagy esetleg avarban él. A kártétel elleni védekezés a tisztaság szigorú végrehajtásából áll, az ablakokra dróthálót kell szerelni, az üres raktárhelyiségeket, malmokat pedig cianozni. A liszt évente többször átszitálandó, a hernyók és bábok eltávolítandók. Erősen fertőzött liszt azonban emberi fogyasztásra élvezhetetlenné válik.

1 (2) Szárnyainak a rojtja aranysárga, elülső szárnyának az alapszíne világos, pirosas ibolyásbarna. Mintázata 2 keresztsáv, amelyek a felső szegélyen 1—1 nagy folttal kezdődnek; a belső ferdén (a tő felé kanyarodva), a külső függőlegesen (a külső szöglet mögött végződve) szeli át a szárnyat, és halványabban a hátulsó szárnyon is folytatódik, de ott a külső keresztsáv is a tőhöz közelebb fut. Feje aranysárga, testének többi része olyan színű, mint a szárnyak alapszíne. 18—22 mm.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje V—X. A lepke a csalétket is felkeresi. Hernyója növényi hulladékon, szénán, száraz lóherén, szalmán és avaron él

costalis F.

2 (1) Szárnyainak rojtja nem aranysárga.

3 (4) Elülső szárnyán a 2 keresztvonal 1—1 nagy, ezüstfehér folttal kezdődik, közöttük a sejtben terjedelmes vörösessárga folt látható. A belső keresztvonal vékony fehér vonalként fut a belső szegélyre, a külső elmosódott és sötét. Alapszíne ibolyásbarna. Rojtja ugyanilyen színű,

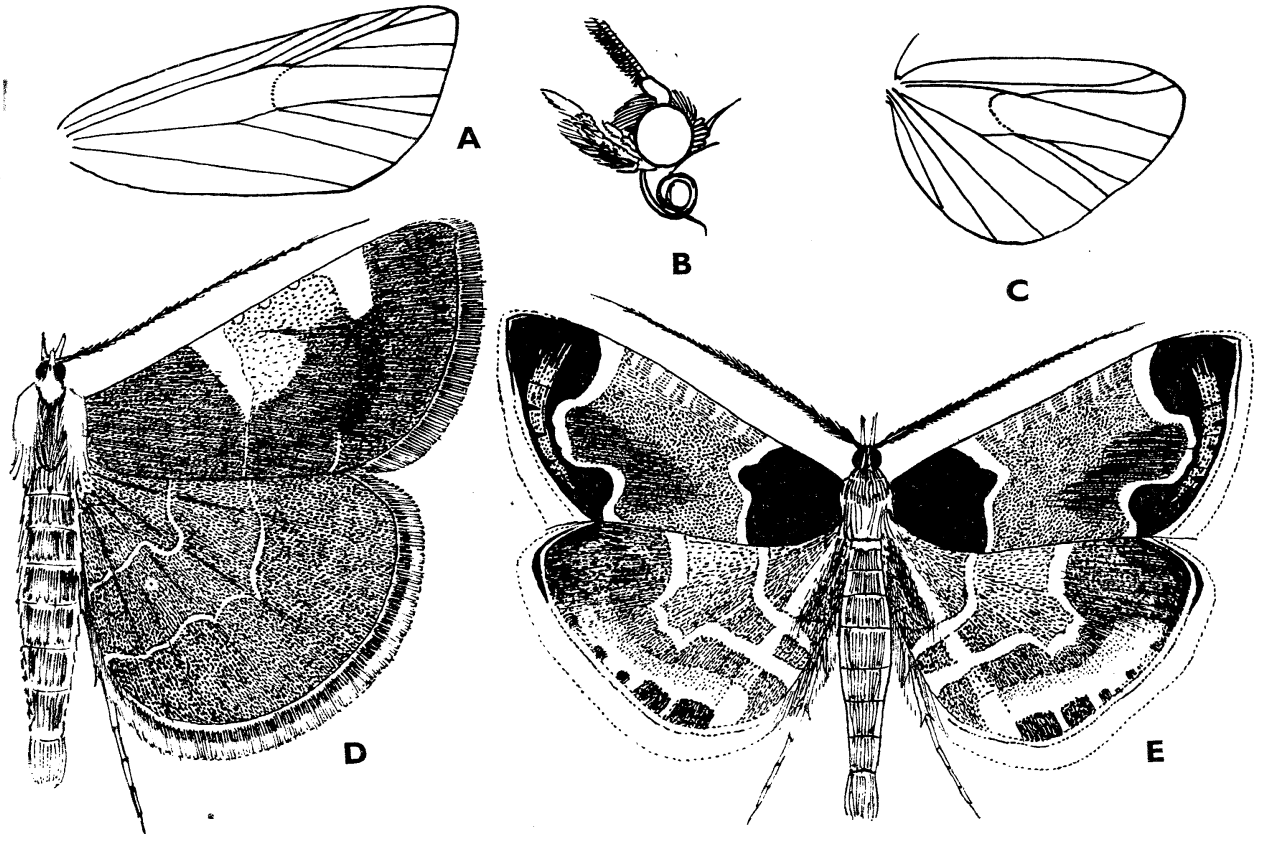

89. ábra. A: *Pyralis* elülső szárnyának erezete, B: feje és C: hátulsó szárnyának erezete — D: *P. regalis* SCHIFF. — E: *P. farinalis* L. (Eredeti)

vékony tövi választóvonala világos. Feje vörösessárga, testének többi része ibolyásbarna (89. ábra: D). 20—22 mm.

Közép- és Dél-Európa keleti részében, valamint Nyugat- és Kelet-Ázsiában elterjedt faj. Magyarországon mindenütt gyűjthető. Repülési ideje VI—IX. Tápnövénye ismeretlen

regalis SCHIFF.

4 (3) Elülső szárnyán a 2 keresztsáv kezdeti foltja nem ezüstösfehér közöttük a sejtben nincsen vörösesbarna folt.

5 (6) Elülső szárnyán a külső keresztsáv íve alig hajlott, a külső szegélytől távol húzódik. Alapszíne az ibolyásbarna (hím) és a sárgás ibolyásszürke (nőstény) között változik. A belső keresztsáv ferde, a belső szegély közepén végződik, a külső majdnem függőleges, csupán kissé domborodik ki a külső szegély felé. Rojtja olyan színű, mint az alapszín, választóvonala vékony és világos. Hátulsó szárnyának alapszíne világosabb árnyalatú, mint az elülső szárnyé, a 2 keresztsáv jól látható. Feje okkervörös, testének többi része olyan színű, mint a szárnyak alapszíne. 20—22 mm.

Eddig csak a Szovjetunió délnyugati sztyepjein, Erdélyben (Mezőség) és Magyarországon (Hortobágy, Mezőberény, Sukoró és a Velencei-tó környéke) gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

perversalis HS.

6 (5) Elülső szárnyán a külső keresztsáv a külső szegély felé erősen kidomborodik, a külső szöglet fölött ismét a tő felé hajlik, és a belső szegélyen végződik.

7 (8) Hátulsó szárnya egyszínű sötét barnásszürke, elülső szárnyának az alapszíne ibolyással befuttatott barnásszürke, tőtere sötét ibolyásbarna. A belső keresztsáv ívben a tő körül hajlik, mindkét keresztsáv tompa sárgásfehér. A csúcstéren és a külső szöglet fölött szintén van ibolyásbarna behintés. Rojtja sötét, tővonala világos. Hátulsó szárnyán a 2 keresztsáv jól látható. Feje vöröses, testének többi része ibolyásbarna. 22—24 mm.

Észak- és közép-európai faj, Magyarországon eddig még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

[lienigialis Z.]

8 (7) Hátulsó szárnya barnával és fehérrel tarkázott, a 2 keresztsáv hófehér, széles. Elülső szárnyának az alapszíne a 2 fehér keresztsáv között rózsaszínnel kevert sárgásbarna; ez a szín a külső szegélytéren is fellép, ez a rész és a tőtér különben ibolyás barnásvörös. A rajzolat teljesen egyezik az előző fajéval, csak a belső keresztsáv alsó része egyenes, míg az előző faj szárnyán kétszer élesen megtört. Rojtja fehéres, választóvonala sötét. Hátulsó szárnyán a barnás szín a szegélyek

mentén foltokká szakadozott. Rojtja fehér, halványbarnás választóvonallal. Feje vöröses, teste egyébként barnásvörös. (89. ábra: E). 20—26 mm.

Az egész északi félgömbön elterjedt faj. Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje IV—IX. Hernyója liszten, gabonaőrleményeken, növényi hulladékon, sőt viaszon is él. Hosszú, selymes csövet készít. Kemény, fehér selyemkokonban bábozódik — Lisztilonca

farinalis L.

3. nem: **Herculia** Wlk.

Arcán előreboruló szőrözet van. A hím csápja kétszeresen pillás, a pillák rövidek, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója meredeken fölfelé görbül, szőrös, csúcsíze rövid, zömök, előremutató. Állkapcsi tapogatója rövid, fonálszerű (90. ábra: B). Vállfedői hosszúak, szétállók. Elülső szárnya a külső szegély felé kiszélesedik, megnyúlt háromszög alakú. Erezetében az $r_{3+4+5} + m_1$ nyélen van, olykor azonban az m_1 egy pontból ered az r erek nyelével; az m_2 és m_3 ér egymáshoz igen közel ered. Hátulsó szárnya kerek. Erezetében az rr és m_1 egy pontból ered, az m_{2+3} nyélen ül (90. ábra: C).

Az aránylag kis fajszámú nem főleg az északi féltekén terjedt el, hazánkból eddig 4 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Főleg sík- és dombvidéki fajok. Hernyóik selyemből készült csövekben növényi hulladékanyagon élnek. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) A szárnyrojtok élénken csillogóan aranybarnák, elülső szárnyán a keresztvonalak és azoknak kezdeti foltjai a felső szegélyen majdnem

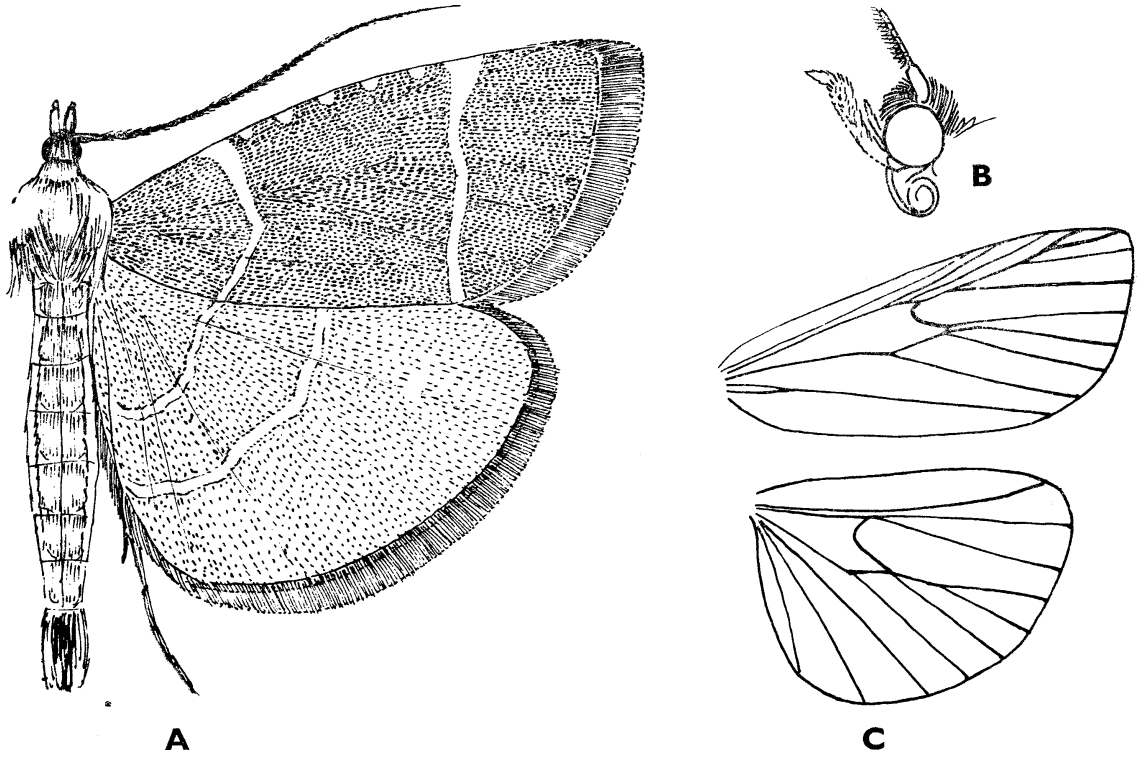

90. ábra. A: *Herculia glaucinalis* L. — B: *Herculia* feje és C: erezete (Eredeti)

hófehérek. Elülső szárnyának alapszíne a külső keresztvonalig rózsaszínes barna, a szárny külső egyharmadában, a külső keresztvonalon kívül világosszürke, némi rózsaszínű árnyalattal. A külső keresztvonal élesen megtört. Hátulsó szárnya világos rózsaszínes szürke. Testének többi része világos rózsaszínes barna. 24—26 mm.

Dél-Európa több pontjáról ismeretes faj, Magyarországon eddig csak Bátorligeten gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VIII. Tápnövénye ismeretlen

fulvocilialis Z.

2 (1) Szárnyrojtjai nem élénk aranybarnák, keresztvonalai sohasem hófehérek, hanem mindig sárgásak.

3 (4) Elülső szárnyán a külső keresztvonal majdnem teljesen egyenes, függőlegesen fut a belső szegélyre. Alapszíne zöldesszürke, élénk rézfényű csillogással. A keresztvonalak a felső szegélyen is aránylag keskenyek, sárgásak. Hátulsó szárnya szürkés, keresztvonalai sárgásfehérek. Rojtja olyan színű, mint a szárny (90. ábra: A). 24—28 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje V—IX. Hernyója növényi hulladékon, szénakazlakban, avarban, zsúpfedélben, madárfészekben, pelyvában stb. él

glaucinalis L.

4 (3) Elülső szárnyán a keresztvonalak (főként a külső) élesen megtörtek.

5 (6) Elülső szárnyán a keresztvonalak, bár a felső szegélyen elég széles folttal kezdődnek, a szárny belseje felé egyenletesen elkeskenyednek. Az elülső szárny alapszíne a húspiros és a rózsaszínes szürke között változik, de mindig világosabb, mint a következő fajé. Hátulsó szárnya barnásszürke. A keresztvonalak mindkét szárnyon sárgásak. 24—26 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon éri el elterjedésének északi határát. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

incarnatalis Z.

6 (5) Elülső szárnyán a keresztvonalak a felső szegélyen széles folttal kezdődnek, majd hirtelen összeszűkülnek és elvékonyodnak. Alapszíne sötét barnásvörös, a keresztvonalak sárgák. A rojtok színe megegyezik a szárnyak alapszínével. 24—26 mm.

Közép- és dél-európai faj, hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

rubidalis SCHIFF.

4. nem: **Stemmatophora** GN.

Arcán az előreboruló szőrözet kúp alakú csomóba áll össze. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mered, szőrös, csúcsíze igen kicsi, nem látható. Állkapcsi tapogatója viszonylagosan nagy, ecsetszerű (91. ábra: B). Vállfedőinek a vége

szőrös. Elülső szárnya a külső szegély felé erősen kiszélesedik, háromszög alakú. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen van, az m_1 a nyelükkel egy pontból ered, az r_5 az r_3 elágazása előtt válik ki az r_4 ágából, az $m_{2,3}$ egy pontból ered. Hátulsó szárnya kerek. Erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen van, az $m_{2,3}$ a megnyúlt sejt alsó sarkánál egy pontból ered (91. ábra: C).

A nembe eddig csak 1 európai fajt soroltak, amelyet azonban hazánkban még nem gyűjtöttek.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya élénk barnásvörös, a legsötétebb mindig a 2 sárgásfehér keresztsáv között, amelyek közül a belső egyenes, a külső kétszer élesen megtört. Az alapszín élénksége és árnyalata változó. Hátulsó szárnya sötét barnásszürke vagy feketésszürke, keresztvonalak nem láthatók rajta; egyes nősténveken legfeljebb a külső keresztvonal nyomai észlelhetők (91. ábra: A). Hasonlít a *Herculia rubidalis* SCHIFF.-hez, de az nagyobb, és elülső szárnyának felső szegélyén a keresztvonalak széles folttal kezdődnek. 16—20 mm.

Dél-európai és nyugat-ázsiai ritka faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

[**combustalis** FR.]

5. nem: **Palmitia** RAG.

Arca majdnem teljesen sima. A hím csápostora hosszan és kétszeresen fésűs, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója igen hosszú, szőrös és pikkelyezett, egyenesen előremered, csúcsíze lefelé mutató, vékony, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (92. ábra: B). Vállfedői rövidek, borzasak. Elülső szárnya igen megnyúlt háromszög alakú. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen van, az m_1 tőlük

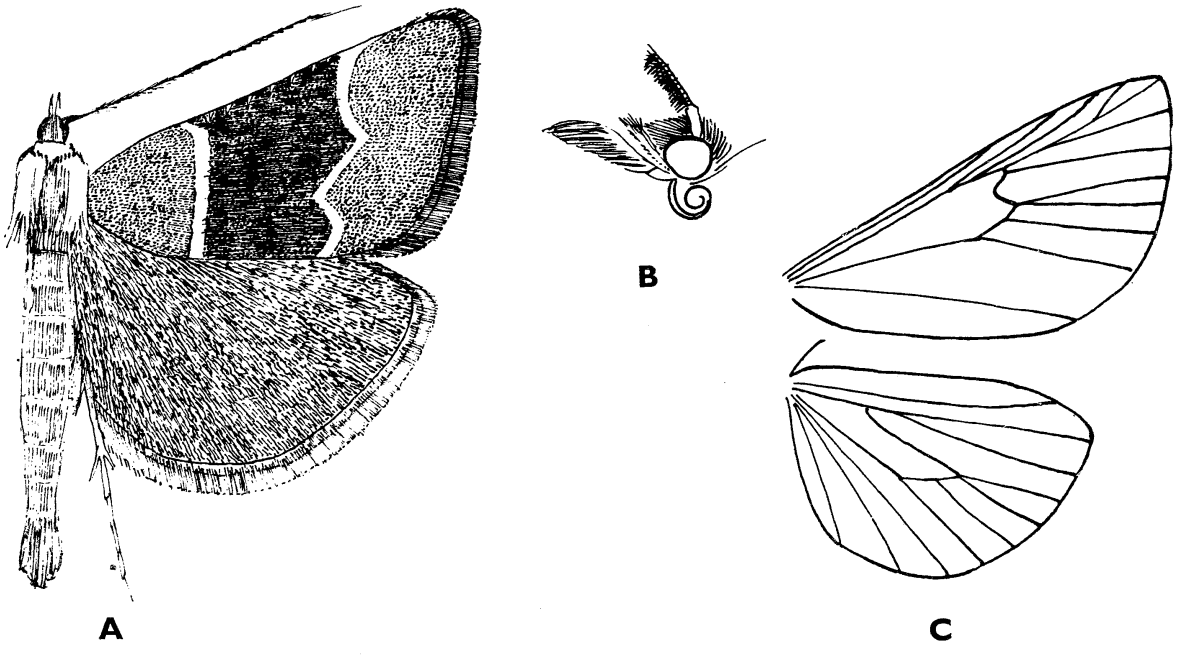

91. ábra. A: *Stemmatophora combustalis* FR. — B: *Stemmatophora* feje és C: erezete (Eredeti)

távol ered, a sejt külső határa domború, az m_2 és az m_3 egymástól távol ered. Hátulsó szárnya kerek, erezetében az $rr + m_1$ igen rövid nyélen van, vagy egy pontból származik, az $m_{2,3}$ egymástól távol ered (92. ábra: C).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, közülük hazánkban egyet mutattak ki. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehérrel kevert barnásszürke, tőtere és külső szegélytere vöröses. Hasonló vörös csík húzódik a ráncban, a sejtben és a külső szöglet előtt is. A 2 keresztsáv közül a belső a tőhöz közel húzódik és élesen megtört, alsó része nem a tő felé kanyarodik, hanem a belső szegély egyharmadánál végződik. A külső többször igen élesen megtörik, illetőleg megszakad, alsó része erősen megközelíti a tőteret, és a belső szegélyen találkozik a belső keresztsávval. A sávok ezüstösfehérek. A sejt végén van még egy ezüstfehér, fekvő V-alakú folt is. Az erek vége a külső szegélyen fehér, közöttük szürkésbarna, félhold alakú foltok fekszenek. Az erek fehér színe átszeli a világos szürkésbarna rojtot is. Hátulsó szárnya világos szürkésbarna, külső harántszalagja elmosódott. Testének többi része barnásvörös. A nőstények kisebbek és szárnyaik valamivel keskenyebbek (92. ábra: A). 22—26 mm.

Dél-Franciaországban, a Szovjetunió délnyugati részeiben, Erdélyben és Magyarországon (Hortobágy, Hódmezővásárhely, Kompolt és Ócsa) gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

massilialis DUP.

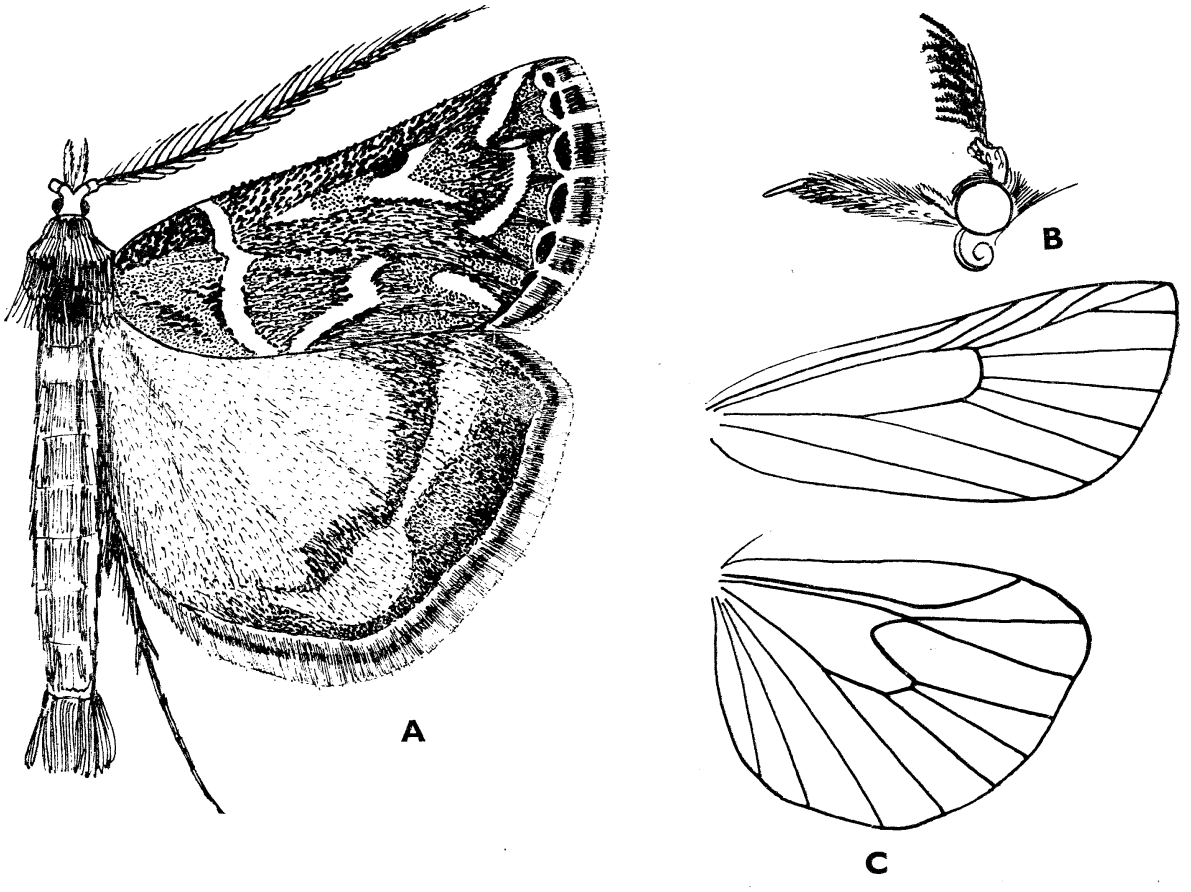

92. ábra. A: *Palmitia massilialis* DUP. — B: *Palmitia* feje és C: erezete (Eredeti)

6. nem: Cledeobia STPH.

Arcát lesimított szőrözet borítja. A hím csápja kétszeresen fésűs, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója nagy, előrenyújtott, 2. íze szőrös, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója széles, de fonálszerű (93. ábra: E). Vállfedői hosszúak, a végük szőrös. A hím elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, erősen kiszélesedő, csúcsa kissé letompított, a nőstényé keskenyebb. Erezetében az $r_{3+4+5}+m_1$ nyélen ül, az $m_{2,3}$ egymástól távol ered. A hím hátulsó szárnya széles, kerek, a nőstényé kissé megnyúlt. Erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen van, az $m_{2,3}$ egymástól távol vagy egy pontból ered (93. ábra: C).

A nembe több palearktikus faj tartozik, Magyarországról kettőt mutattak ki.

A lepkék szürkületkor és éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Főleg sztyep jellegű területek lakói. Hernyóik fűféléken élnek, gazdaságilag közömbösek.

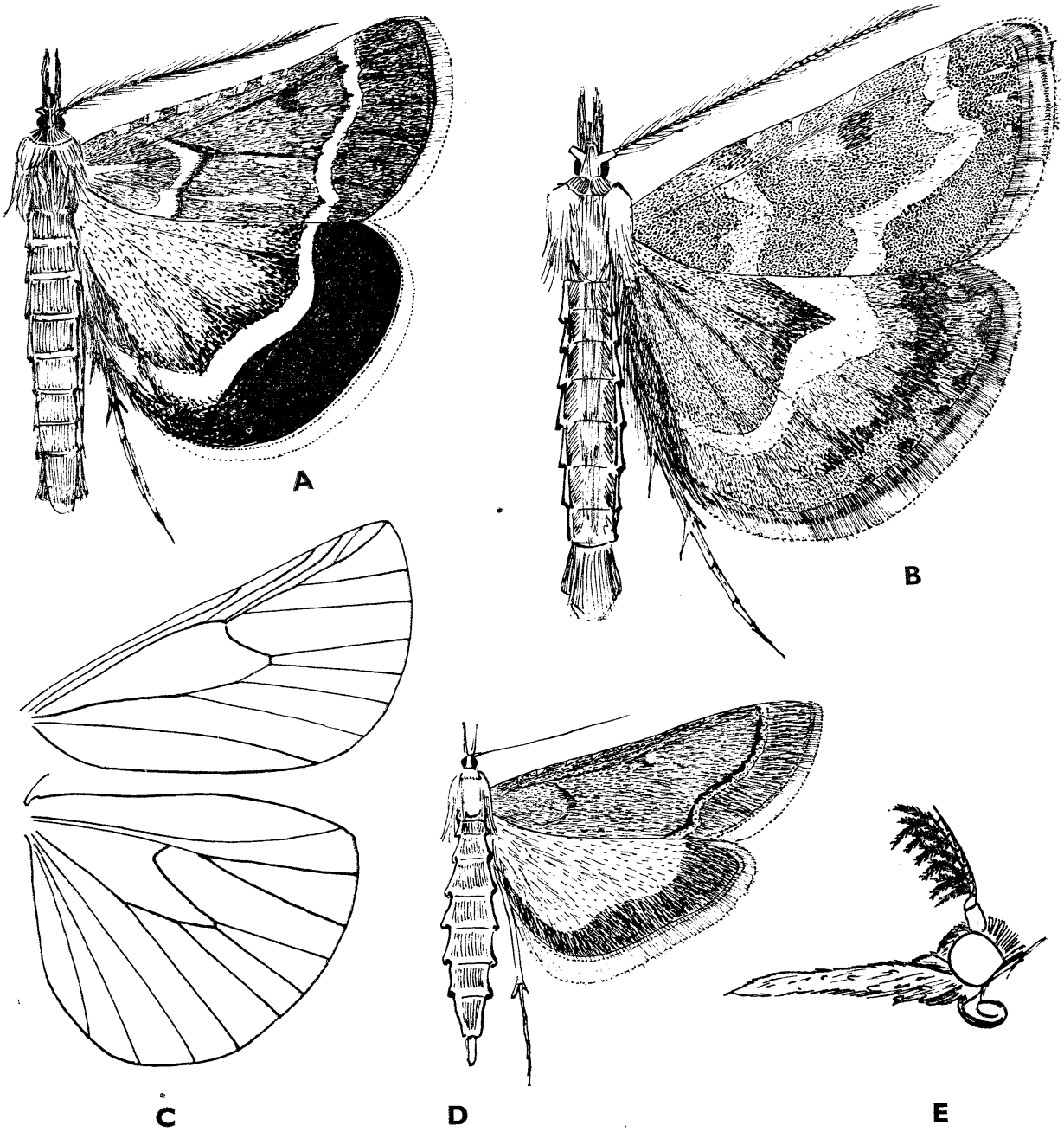

93. ábra. A: *Cledeobia bombycalis* SCHIFF. ♂ — B: *C. moldavica* ESP. ♂ — C: *Cledeobia* erezete — D: *C. bombycalis* SCHIFF. ♀ — E: *Cledeobia* ♂ feje (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnyán a külső keresztsáv az utolsó éren erősen megtört és fog alakúan nyúlik a külső szöglet felé. Hátulsó szárnyának keresztsávja ugyanilyen alakú. Elülső szárnyának alapszíne az olajbarna és vörösesbarna között változik, a keresztsávok meglehetősen élesek, okkersárgásak, a sejtben sötét petty van, világos rojtjának a tővonala feketés. Hátulsó szárnyán a tő- és a középtér okkersárgás, a keresztsáv világosabb árnyalatú, a szegélytér feketésbarna. A nőstények szárnyai hegyesek, megnyúltak, mintázatuk elmosódott, de a keresztvonalak jól láthatók, színezetük egyöntetűbb barnássárga. Potroha igen hosszú, tojócsöve messzire kinyúlik (93. ábra: A, D). Himje 24—28 mm, nősténye 24—26 mm.

Dél- és főként délkelet-európai faj, Magyarország sztyep jellegű területeinek, és szikes, homokos vidékeinek jellemző faja. Repülési ideje VI., VII. Hernyója fűfélék (*Festuca*, *Stipa* stb.) gyökerén él

bombycalis SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnyán a külső keresztsáv a cu_2 ér eredetén élesen megtört és hegyes foggal nyúlik a tő felé. Alapszíne a fakó olajbarna és okkerbarnás között változik. A belső keresztsáv élesen megtört, de meredek, a külső kétszer erősen meghajlott, igen széles. A sejtben sötét petty van, mögötte sárgás folt, a külső szegélytéren 2—3 világos, nyílhegy alakú folt fekszik. Az erek végén sötétbarna pontok ülnek, rojtja olyan színű, mint az alapszín. Hátulsó szárnyának alapszíne olyan, mint az elülső szárnyé, széles keresztsávja közelebb van a tőhöz, mint az előző fajon, fölül élesen megtört, kétoldalról elmosódott, barnásfekete árnyék kíséri. Az erek végén világos és sötét foltok váltakoznak. A nőstény szárnya sokkal keskenyebb és megnyúltabb, mint a hímé, rajzolata elmosódottabb, színe fakóbb. Potroha hosszan megnyúlt, tojócsöve messzire kinyúlik (93. ábra: B). 30—36 mm.

Alsó-Ausztriában, Magyarországon és Dél-Európában fordul elő. Magyarország sztyep jellegű homokos és szikes vidékein gyűjthető. Repülési ideje V—VII. Hernyója különböző fűfélék tövén törmelékből készült csőben él

moldavica ESP.

7. nem: **Actenia** GN.

Arca előreborulóan és rásimulóan szőrözött. A hím csápostorának minden ízén 2—2 pár erős és hosszú pilla van, a nőstény csápja egyszerű. Ajaktapogatója előremutató, hosszú, szőrös, csúcsíze kissé lefelé hajlik. Állkapcsi tapogatója vékony, fonálszerű (94. ábra: B). Vállfedői hosszúak, végük szőrös. Elülső szárnya megnyúlt, háromszög alakú, csúcsa hegyes; a nőstény szárnya keskenyebb. Erezetében az $r_{3+4+5} + m_1$ nyélen van, az $m_{2,3}$ egymástól távol ered. Hátulsó szárnya lekerekített, csúcsa tompa. Erezetében az $rr + m_1$ rövid nyélen van, de nyélen ül az m_{2+3} is (94. ábra: A).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, közülük hazánkban kettőt mutattak ki. A lepkék éjszaka repülnek, a hímeket a mesterséges fény erősen vonzza, a nőstények a fűben rejtőznek. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya világos vöröses okkersárga, a keresztsávok között fekvő terület még világosabb árnyalatú. A belső keresztsáv rövid, a külső az $m_{2,3}$ ereken egyszer élesen megtört, színük sötét barnásszürke. A nőstény kisebb, színezete vörösebb, szárnya keskenyebb. A 2 keresztsáv a belső szegélyen egymástól távol végződik. Hátulsó szárnya világos barnásfehér, mintázata nincsen. A szárnyak rojtja csillogó, a rojt és a test többi részének a színe olyan, mint az elülső szárny alapszíne. Hímje 20—24 mm, nősténye kisebb.

Magyarországi és délkelet-európai faj, Magyarország sztyep jellegű és karsztbokorerdős területeinek egyik jellemző faja. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövénye ismeretlen

honestalis Tr.

2 (1) A hím szárnyának alapszíne ibolyaszürke, a nőstényé ibolyáspiros, a keresztsávok és a csúcs felé eső szárnyrészek a legsötétebb árnyalatúak. A belső keresztsáv egyenes és rövid, a külső a cu_2 mentén erősen meghajlik, és a külső szögletben végződik. A sejt fekete pettye igen éles. A 2 keresztsáv a belső szegélyen szintén távol végződik egymástól. Hátulsó szárnya szürkésbarna, mintázata nincsen. Testének többi része olyan színű, mint az elülső szárny alapszíne (94. ábra: C). 22—26 mm, a nőstények kisebbek.

Közép- és délkelet-európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje VII—IX. Tápnövényei *Helianthemum-* és *Globularia*-félék

brunnealis Tr.

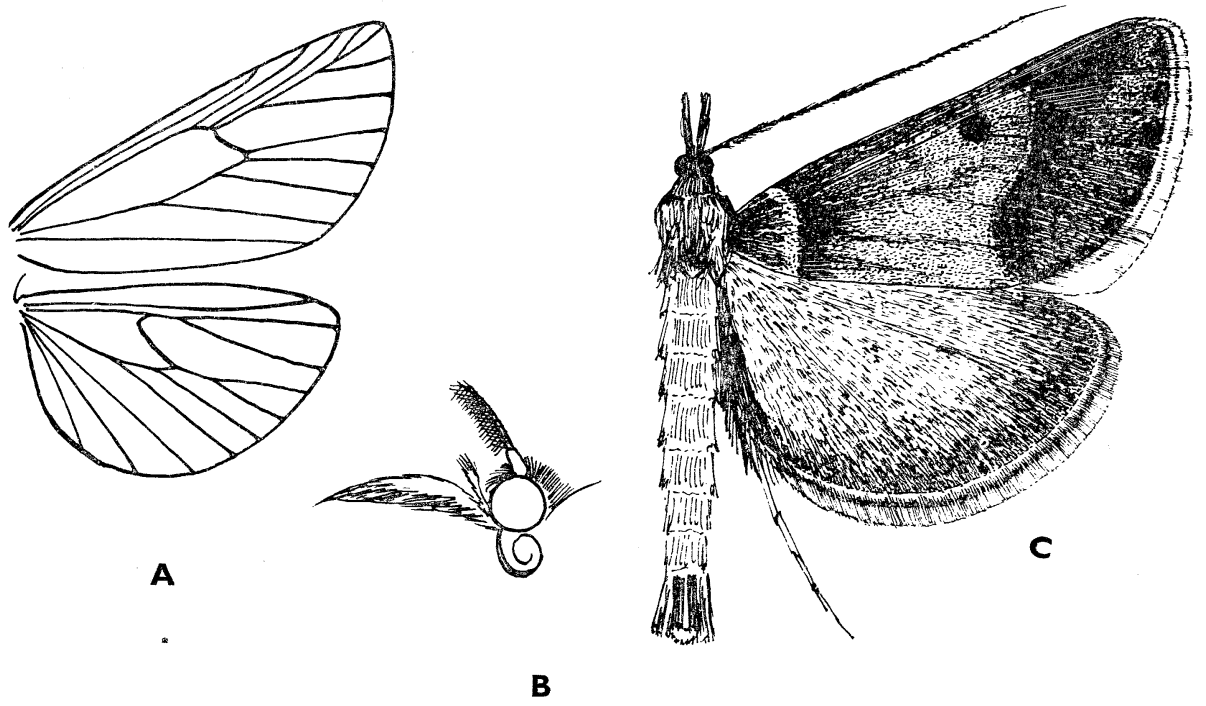

94. ábra. A: *Actenia* erezete és B: feje — C: *A. brunnealis* Tr. (Eredeti)

8. nem: **Synaphe** Hbn.

Arcán előreboruló szőrözet van, az előző nemtől azonkívül annyiban különbözik, hogy a nőstény csápja is igen finoman pillás (95. ábra: D). Hátulsó szárnyán az m_2 és az m_3 ér egymástól távol ered (95. ábra: C).

A nembe néhány palearktikus faj tartozik, közülük 2 hazánkban is gyűjthető.
A lepkék éjszaka repülnek, a hímeket a mesterséges fény erősen vonzza, a nőstények a fűben rejtőznek el. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Kisebb faj. A hím elülső szárnyának alapszíne a vörösesbarna és a barnásszürke között változik. A 2 keresztsáv a belső szegélyen egymáshoz közel végződik (ez a bélyeg elkülöníti az *Actenia*-fajok hímjeitől), a belső keresztsáv rövid, ívben a tő körül hajlik vagy megtörik, a külső kétszer élesen megtörik, éspedig az $m_{2,3}$ érnél, valamint a cu_2 ér alatt. Színe sárgásbarna. A hátulsó szárny külső világos keresztsávja közelebb esik a szegélyekhez, mint az elülső szárnyon. A nőstény elülső szárnyának alapszíne igen fakó és világos okkersárgás barna, a 2 keresztsáv közül a belső barnás, a külső világos, a sávok elmosódottak. Hátulsó szárnya barnásszürke, a tőtér és a széles keresztsáv sárgás (ez a bélyeg elkülöníti az *Actenia*-fajok nőstényeitől). A külső keresztsáv közvetlen folytatása az elülső szárny külső keresztsávjának. Potroha igen hosszú, okkersárgás (95. ábra: A—B). 20—24 mm.

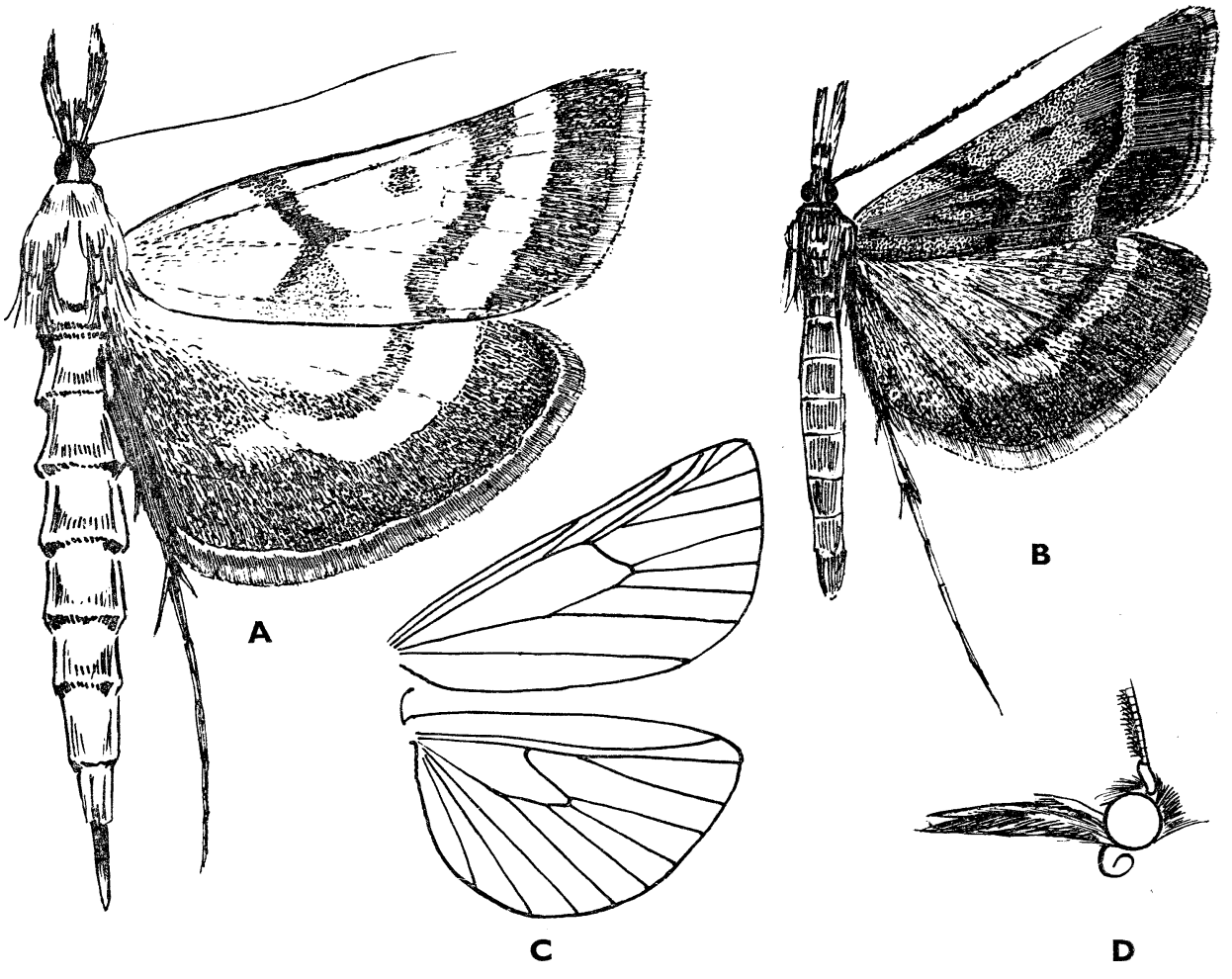

95. ábra. A: *Synaphe angustalis* Schiff. ♀ és B: ♂ — C: *Synaphe* erezete és D: feje (Eredeti)

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Lotus*- és *Helianthemum*-félék

angustalis SCHIFF.

2 (1) Nagyobb faj. A hím elülső szárnya világos barnásszürke, külső keresztsávja fehéres és zegzugos, belső keresztsávja hiányzik. A felső szegély mentén végig apró fehér pontok ülnek, a felső és a külső szegély a szárny legsötétebb színű része. Rojtja csillogó, 2 sötét választóvonallal. Hátulsó szárnya fehéresszürke, harántszalagja fehéres. A legsötétebb rész a szegély. A nőstény elülső szárnya keskenyebb, mint a hímé, alapszíne vöröses okkersárga, a külső keresztvonal világosabb. Kissé hasonlít a *Schistostege decussata* BKH. nevű araszolólepkéhez, de erezete nyomban elkülöníti tőle. 32—36 mm.

Ausztriában, Csehszlovákiában, Magyarországon, Dalmáciában és Spanyol, országban gyűjtötték, igen ritka. Az egyetlen hazai adat Budapestről származikde a bizonyító példány hiányzik. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

connectalis HBN.

9. nem: **Endotricha** Z.

Arca sima, szeme igen nagy, feje elálló. A hím csápja kétsorosan, azonban csak gyengén pillás, a nőstényé egyszerű. Ajaktapogatója rövid, egyenesen az arc előtt fölfelé görbül, kissé szőrös. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (96. ábra: B). Vállfedői igen hosszúak, hosszabbak, mint a tor, végük borzas, hosszabb szőrökkel elegyedett. Elülső szárnya széles, háromszög alakú. Erezetében az r_{3+4+5} nyélen van, velük egy pontból ered az m_1, az m_{2+3} nyélen

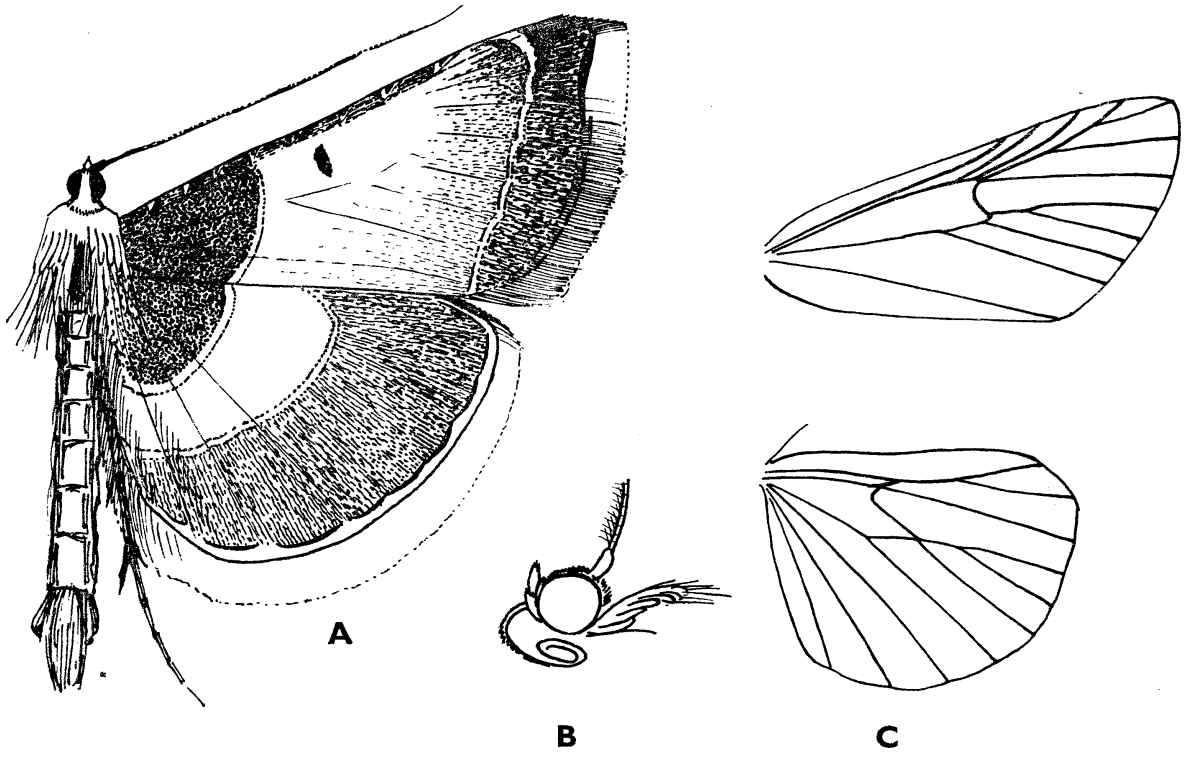

96. ábra. A: *Endotricha flammealis* SCHIFF. — B: *Endotricha* feje és C: erezete (Eredeti)

van. Hátulsó szárnya lekerekített. Erezetében az *rr* + *sc* anasztomizál, az m_1 a sejtből ered, az m_{2+3} nyélen ül. A cu_1 velük egy pontból származik (96. ábra: C).

A nagy fajszámú nem főként Hátsó-Indiában és a Maláji szigetvilágban terjedt el, képviselői azonban Afrikában és Ausztráliában is előfordulnak. Európában csupán 1 faja él, és ez hazánkban is gyakori.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény és a csalétek is erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne okkersárgás, tőterén és a külső szegélytéren bíborpiros behintéssel és kevés fekete pikkellyel. Felső szegélyén apró, félhold alakú foltocskák vannak. A keresztvonalak fehérek, a belső aránylag hosszú, a tő körül ívben meghajlott, a külső hullámos, a külső szöglet mögött végződik. A sejtben erős fekete petty van. Rojtja világos, a csúcs alatt széles, fehér csíkja van, ezen a helyen tővonala is igen széles és erős. A szárny mindig a tő- és a külső szegélytéren a legsötétebb, de a színezet ereje igen változó. Vannak egészen sötét és igen világos példányok is. Hátulsó szárnya sárgával kevert világos bíborpiros, gyér fekete behintéssel, közepén igen széles sárga sáv húzódik, amelyet kétoldalról az elülső szárny 2 fehéres keresztvonalának a folytatása szegélyez. Rojtja fehéres, 2 éles választóvonala van, közülük a tővonal hullámos (96. ábra: A). 22—25 mm.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei *Lotus*-, *Vaccinium*- és *Salix*-félék, illetőleg mindenféle egyéb növényi törmelék

flammealis SCHIFF.

51. család: PYRAUSTIDAE — TŰZMOLYOK

Többnyire nagytermetű, erőteljes testalkatú molyok. Csápjuk rendszerint egyszerű, alig pillás, olykor azonban kétsorosan és erőteljesen pillázott, csáptőízük egyszerű. Egyes nemek fajainak homlokán előredülledő kitinkúp van, amelyet szőrözet vagy pikkelyek borítanak. Ajaktapogatójuk nagy, a Scopariinae alcsalád fajain előre irányul, viszonylagosan keskeny és szőrös, a Nymphulinae alcsalád fajain szorosan az arc előtt felfelé görbül és kicsi, a másik 2 alcsalád fajain pedig előre- vagy ferdén fölfelé görbül, szőrös, vaskos stb. Az 1. alcsalád fajainak állkapcsi tapogatója a Crambidae családhoz hasonlóan igen fejlett, pamacsszerű, és vége szétnyílik, a többi alcsaládon belül pedig egyszerű, vékony, fonálszerű. Nyelvük fejlett. Szemük nagy, pontszemük van. Elülső szárnyuk háromszög alakú, olyan mint az araszolóké, csúcsuk hegyes, csak ritkán tompa. Erezetük legfőbb sajátsága a mindenkor szabadon lefutó r_5 ér, valamint a nyélen ülő r_{3+4}, és a szabad r_2 (csak egyes nemek fajain csatlakozik az r_{3+4} nyeléhez). Az *m* erek szabadok, a belsőér mindig erősen kifejlett, a kölső szögletben végződik, a végsőér csupán az Evergestinae és a Pyraustinae alcsaládokban látható apró csökevény alakjában, a Nymphulinae és Scopariinae alcsaládokban azonban teljesen hiányzik. Hátulsó szárnyuk lekerekített, féltojásdad, tojásdad vagy kerek. Erezetükben az *sc* + *rr* anaszto-

mizál, a többi ér szabad, csupán az *Eudoria* CHAPM. nem egyes fajain ül nyélen, a *cu* éren soha nincsen szőrfésű (pecten), a tőtér 3 ere mindig szabad. Potrohuk erős, gyakran igen hosszú, lábaik szintén hosszúak, sőt a Nymphulinae alcsalád fajain igen hosszúak és könnyen letörnek.

A fajok mintázata igen egyszerű, éspedig rendszerint a belső és a külső keresztvonalból vagy keresztsávból áll. A bagolylepkék mintázatához hasonlóan rendszerint jelen van a kör- és a nyílfolt, valamint a sejt végén a vesefolt. A rajzolat az esetek többségében a hátulsó szárnyakra is kiterjed oly módon, hogy a keresztsávok folytatódnak rajta; ez a jellegzetesség az araszolólepkékkel való rokonságra utal.

A nagy fajszámú család az ivarszervek alapján 5 alcsaládra osztható. Ez a beosztás a nemeknek kizárólagosan a külső alaktani bélyegek alapján szerkesztett határozókulcsában azonban csak a Scopariinae és a Nymphulinae alcsaládok esetében követhető. A ma érvényes beosztás szerint a Scopariinae alcsaládba az 1—6., a Cybalomiinae alcsaládba a 7., a Nymphulinae alcsaládba a 8—10., az Evergestinae alcsaládba a 11—18., és a Pyraustinae alcsaládba a 19—48. nem tartozik.

A család főleg a tropikus és szubtropikus területeken éri el a legnagyobb fajszámot, így Indo-Ausztrália és Dél-Amerika egyik legnagyobb molylepkecsaládja. Magyarországon eddig 5 alcsaládba sorolt 45 nemet és 107 fajt mutattak ki. Az *Epistenia* GN. és a *Hellula* GN. azonban hazánkban nem fordulhatnak elő, minthogy fajaiknak északi elterjedési határa a dalmát tengerpart.

A lepkék este és éjszaka repülnek, egyes sztyeplakó fajok viszont a napfényt kedvelik. Nyugalmi állapotban háztetőszerűen összehúzott szárnyakkal pihennek. A mesterséges fény iránt a legtöbb igen érzékeny, és nagy számban keresik fel a gyűjtőlámpát. Csalétken nem gyűjthetők.

A hernyók többnyire virágos növényeken elkészített szövedékben élnek, a Scopariinae alcsalád tagjai zuzmókon, fákon vagy falakon, a Nymphulinae alcsalád fajai a vízi életmódhoz alkalmazkodtak, és vízálló szövedékben bábozódnak. A család egyes tagjai veszedelmes kártevők, így pl. a kukoricamoly (*Ostrinia nubilalis* HBN.), a muszkamoly (*Loxostege sticticalis* L.) stb.

A nemek határozókulcsa

1 (14) Ajaktapogatója előremutató, szőrös, viszonylagosan vékony, állkapcsi tapogatója nagy, vége úgy nyílik szét, mint egy vaskos ecset. Arca soha nem dülled előre, nem kúpos. Hátulsó szárnya sohasem feketés, mintázata sárgás vagy ezüstösfehér, elülső szárnyán az esetek többségében 2 fehéres keresztvonal halad át. Rendszerint jól látszik a kör- és a nyílfolt, valamint a sejt végén a 8-as vagy X-alakú nagy vesefolt. Ebbe a csoportba tartozik továbbá a rajzolatmentes sárga elülső és szürke hátulsó szárnyú *Cholius ochrealis* SCHIFF. (100. ábra: A), valamint az ibolyaszürke felső és külső szegélyű, narancssárga tő- és középterű, világosszürke hátulsó szárnyú *Hyperlais dulcinalis* TR. (100. ábra: D).

2 (3) Elülső szárnya teljesen rajzolatmentes és sárga, hátulsó szárnya szintén rajzolatmentes, világosszürke (100. ábra: A) (1. alcsalád: *Scopariinae* partim) 6. nem: **Cholius** GN.

3 (2) Elülső szárnya más színű, rajzolata van.

4 (5) Elülső szárnyának felső és külső szegélye szélesen ibolyásszürke, tő- és középtere narancssárga. Hátulsó szárnya szürke, gyenge sötét keresztsávval (100. ábra: D). (2. alcsalád: *Cybalomiinae*) (= *Cybalomia* Ld. partim, *Hypolais* Gn.) 7. nem: **Hyperlais** Marion

5 (4) Elülső szárnyának színe és rajzolata más. A Scopariinae alcsalád *Scoparia* Haw. nemét az ivarszervek alapján osztották fel az alább következő 5 nemre (1. alcsalád: *Scopariinae* partim).

6 (7) Szárnyainak fesztávolsága igen nagy: 26—30 mm. Szürke hátulsó szárnyán a szegély széles és sötétbarna, elülső szárnyán az X-minta és a fehéres keresztsáv között széles vörösesbarna folt terül el (97. ábra: H). A hím ivarszervében a valva belső szegélyén fogszerű lebeny van, az uncus pedig trapéz alakú (= *Scoparia* Haw. partim) 1. nem: **Scoparona** Chapm.

7 (6) Szárnyainak fesztávolsága kisebb. Ha azonban mégis nagyobb, akkor a hátulsó szárnyon soha sincsen a szegélyen végighúzódó sötétbarna sáv.

8 (9) Elülső szárnyán az egyenes és fehér külső keresztsáv előtt 1 széles szürke, majdnem egyenletes szélességű árnyék halad át a szárnyon, továbbá 1 hasonló, szintén széles, de fehér csík, a tulajdonképpeni külső szegélytér. A hím ivarszervében a valva belső szegélye sima és ép, az uncus pedig háromszögletes (97. ábra: I). (= *Scoparia* Haw. partim) 2. nem: **Witlesia** Chapm.

9 (8) Elülső szárnyán a mintázat más.

10 (11) Elülső szárnyán a külső szegély mentén a rojt tővonala éles, viszonylagosan széles és ép fekete csík (97. ábra: J). A hím ivarszervében a valva belső szegélye sima és ép, az uncus háromszög alakú, hegye azonban erősen kihúzott (= *Scoparia* Haw. partim) [3. nem: **Anarpia** Chapm.]

11 (10) Elülső szárnyán a rojt tővonala hiányzik, vagy csupán az erek végén elhelyezkedő fekete pontokból alakult ki.

12 (13) Elülső szárnyán a körfolt rendszerint apró, egyszínű fekete, szürke, vagy barna kerek petty (98. ábra). A hím ivarszervében az uncus tojás alakú, 2 oldalszegélye visszahajlik, a valva belső szegélyén fog alakú lebeny van (*Dipleurina* Chapm. alnem), vagy a valva belső szegélye sima (*Eudoria* s. str. alnem) (= *Scoparia* Haw. partim) 4. nem: **Eudoria** Chapm.

13 (12) Elülső szárnyán a körfoltnak csupán a kerete fekete, belseje barnás (99. ábra). A hím ivarszervében a valva belső szegélyén fog alakú lebeny látható, az uncus háromszögletes, csúcsa hegyesen kihúzott
5. nem: **Scoparia** HAW.

14 (1) A vizsgált példány bélyegeinek összessége eltérő.

15 (20) Az ajaktapogató vékony, rásimulóan szőrözött vagy pikkelyezett, szorosan az arcához simulva görbül fölfelé, csúcsa mindig meredeken fölfelé mutat. Elülső szárnyainak alapszíne fehér, vékony, sötét, hullámos vagy ferde és zegzugos lefutású vonalakkal (3. alcsalád: *Nymphulinae*).

16 (17) Hátulsó szárnyának külső szegélyén fekete sáv húzódik, és ebben apró, fehéressárga pettyek fekszenek (102. ábra: C, F)
10. nem: **Cataclysta** HBN.

17 (16) Hátulsó szárnyának külső szegélye mentén nincsen ilyen rajzolat.

18 (19) Elülső szárnyán nagy, fehér foltok vannak, a sejtvégi folt éles és a felső szegélyre is kiterjed (101. ábra: F—H)
8. nem: **Nymphula** SCHRK.

19 (18) Elülső szárnyán nincsenek nagy, fehér foltok, a sejtvégi folt apró szemfolttá zsugorodott össze vagy 2 fekete pontra oszlott (102. ábra: A—B, D—E) 9. nem: **Parapoynx** HBN.

20 (15) Az ajaktapogató szerkezete és az elülső szárny színe, valamint rajzolata más. (A kulcs további részében a 4. és 5. alcsalád nemeit együttesen tárgyaljuk, mivel az *Evergestinae* és *Pyraustinae* alcsaládok tagjai a hernyók alaktani különbségei alapján térnek el egymástól.)

21 (22) Az ajaktapogató csúcsíze nagy, széles lapos háromszögletes (120. ábra: C), szárnyainak külső szegélye erősen hullámos (120. ábra: D)
46. nem: **Agrotera** SCHRK.

22 (21) Az ajaktapogató csúcsíze nem háromszögletes, szárnyainak külső szegélye rendszerint egyenes vagy gyengén ívelt, csak ritkán hullámos.

23 (24) Elülső szárnyán a belső szegélyen nagy, pikkelyekből kialakult széles lebeny vagy fog alakú nyúlvány van, amely rásimul a hátulsó szárny felső szegélyére (105. ábra: G) 15. nem: **Cynaeda** HBN.

24 (23) Elülső szárnyán a belső szegélyen nincsen lebeny vagy fog alakú nyúlvány.

25 (26) Szárnyai selymesek, csillogók, hófehérek és átlátszók, mintázata csupán az elülső szárny narancsvörös felső szegélyéből és 5 apró,

fekete pontból áll (119. ábra: A) (= *Diaphana* Hbn. partim, *Margaronia* Hbn. partim, *Glyphodes* Gn. partim)
43. nem: **Palpita** Hbn.

26 (25) Szárnyainak színe és mintázata más.

27 (36) Potroha feketés vagy feketésbarna, éles és jól látható fehér gyűrűkkel.

28 (35) Szárnyai feketék vagy barnásfeketék, mintázatuk fehér.

29 (32) A rajzolat nagy fehér foltokból áll.

30 (31) Mindegyik szárnyán 1—1 nagy, fehér folt van (111. ábra: E) (= *Pyrausta* Schrk. partim) 27. nem: **Algedonia** Ld.

31 (30) Mindegyik szárnyán 2—2 nagy, fehér folt van (112. ábra: A) (= *Pyrausta* Schrk. partim) 30. nem: **Alypia** Hbn.

32 (29) A rajzolat fehér keresztsávokból áll.

33 (34) Elülső szárnyán 4 meredek, fehér keresztsáv látható (104. ábra: E) (= *Ennychia* Ld. partim, *Pyrausta* Schrk. partim, *Orenaia* Dup. partim) 13. nem: **Reskovitsia** Szt.-Iv.

34 (33) Elülső szárnyán csak 1 fehér keresztsáv, tő- és középterében pedig elmosódott fehér pettyek vagy foltok vannak (120. ábra: A)
45. nem: **Diasemia** Hbn.

35 (28) Elülső szárnya kékesszürke, mintázata barnásfekete (113. ábra: H) (= *Pyrausta* Schrk. partim) 36. nem: **Boreophila** Dup.

36 (27) Potroha nem gyűrűzött, ha igen, akkor a gyűrűk nem fehérek, illetőleg a potroh nem fekete.

37 (38) Elülső szárnya hófehér, mintázata foltokká szakadozott fekete keresztszalagokból áll. Feje, tora, elülső szárnyának tőtere és potrohgyűrűi sárgák (111. ábra: A) 26. nem: **Eurrhypara** Hbn.

38 (37) Az állat színe, valamint elülső szárnyának rajzolata eltérő.

39 (40) Hátulsó szárnya sötét citromsárga, szegélyén széles feketés szalag húzódik végig (hasonlóan a sárga hátulsó szárnyú bagolylepkékhez) (112. ábra: F) (= *Mecyna* Gn. partim)
33. nem: **Uresiphita** Hbn.

40 (39) A hátulsó szárny színe és mintázata más.

41 (42) Elülső szárnya feketésbarna, mintázata világoskékes szürke. Hátulsó szárnya feketésbarna, keskeny, szürkés keresztsávval (104. ábra: C)
[12. nem: **Orenaia** DUP.]

42 (41) Elülső és hátulsó szárnyának színezete és mintázata más.

43 (44) Az ajaktapogató 2. ízén nagy, lefelé szétálló, hosszú szőrszálak vannak, a tapogató ezért bozontos (104. ábra: D)
14. nem: **Titanio** HBN.

44 (43) Az ajaktapogató szerkezete ettől eltérő.

45 (46) Elülső szárnya fekete, sötét, de csillogó kékesfekete keresztvonalal alig láthatók. Hátulsó szárnya fekete, tövén 1 sárga petty van (106. ábra: G) 19. nem: **Heliothela** GN.

46 (45) Szárnyainak a színe és rajzolata nem ilyen.

47 (48) Feketés elülső és hátulsó szárnyán 1—1 széles, fehér keresztsáv halad át, hátulsó szárnyán a sejt fehér (105. ábra: I) (= *Pyrausta* SCHRK. partim) 18. nem: **Atralata** SYLVÉN

48 (47) A szárnyak színezete és rajzolata más. Ha a szárnyak színe, továbbá az elülső szárny mintázata is hasonló, akkor a hátulsó szárny sejtje sohasem fehér.

49 (50) Szürkésbarna, erősen megnyúlt, léc alakú elülső szárnyán a mintázat uralkodó eleme az igen nagy és sötét kör-, nyíl- és vesefolt. Hátulsó szárnya szürke, erezete sötét (121. ábra: A)
47. nem: **Nomophila** HBN.

50 (49) A szárnyak színezete és rajzolata más.

51 (56) Elülső szárnyának csúcsa igen élesen kihúzott, hegyes, a külső szegély a csúcs alatt ívelt, majdnem homorú. A rajzolat abból áll, hogy az erezet az alapszínnél világosabb vagy sötétebb.

52 (53) Elülső szárnyán az erezet világosabb színű, mint a nádszínű szárny, csontfehér. Ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előrenyújtott (109. ábra: C, I) (= *Calamochrous* LD.)
28. nem: **Sclerocona** MEYR.

53 (52) Elülső szárnyán az erezet sötétebb színű, mint a sárgás alapszínű szárny.

54 (55) Elülső szárnya csillogó szalmasárga, erezete és felső szegélye rozsdavörös. Ajaktapogatója aránylag rövid (119. ábra: C—D)
44. nem: **Antigastra** LD.

55 (54) Elülső szárnya aranysárga, erezete és felső szegélye rozsdavörös. Ajaktapogatója hosszú (109. ábra: F, H) (= *Pyrausta* SCHRK. partim) 22. nem: **Nascia** CURT.

56 (51) Elülső szárnyának csúcsa tompa; ha hegyes, akkor nem élesen kihúzott, ha pedig éles és kihúzott, akkor mintázata és színezete eltérő.

57 (58) Elülső szárnyának a mintázata 1 apró, fehér sejtvégi petty és 2 sötét, vékony keresztvonal. Potroha igen hosszú (118. ábra: A, C) (= *Stenia* GN.) 42. nem: **Dolichartria** STPH.

58 (57) Elülső szárnyának mintázata más, még akkor is, ha potroha igen hosszú.

59 (60) Sötét okkerbarna elülső szárnyán a széles és sárgás külső keresztsávban a keresztező erek barnásak, éles körvonalúak, jól láthatók (= *Phlyctaenodes* HBN.) (105. ábra: C) 16. nem: **Epacestria** HBN.

60 (59) Elülső szárnya más színű, és mintázata is más.

61 (62) Elülső szárnyán a sejtvégi vesefolt 2 igen apró, fekete pontra bomlott fel. Hátulsó szárnya sárgásszürke, keresztsávja és rojttövi sávja feketés (105. ábra: F) (= *Noctuelia* GN.) 17. nem: **Aporodes** GN.

62 (61) Mindkét szárnya más színű és más mintázatú.

63 (64) Elülső szárnyán csak a 3 jellegzetes petty látszik, ezek a kör-, nyíl- és vesefoltnak felelnek meg, igen aprók, a külső keresztvonalnak csak a töredéke maradt meg. Hátulsó szárnya áttetsző, fehér (112. ábra: I) (= *Loxostege* HBN. partim) 32. nem: **Achyra** GN.

64 (63) A szárnyak színezete és mintázata más.

65 (66) A piszkos sárgásfehér (nem világossárga) elülső szárnyon a sejt alá élesen bekanyarodó és szögletesen megtört külső keresztvonalon kívül a külső szegély előtt még 1 további gyengén ívelt keresztvonal húzódik. Hátulsó szárnya áttetsző, fehéres, 2 keresztvonala van (113. ábra: J) (= *Pyrausta* SCHRK. partim) 37. nem: **Epicorsia** HBN.

66 (65) A szárnyak színezete és mintázata más.

67 (68) Elülső és hátulsó szárnyán a sejt alá visszakanyarodó sötét külső keresztvonal öblét durva, feketés behintés tölti ki, ezáltal minden szárny közepén 1—1 nagy, sötét folt keletkezik (121. ábra: D) 48. nem: **Metasia** GN.

68 (67) A 2 szárnyon nincsen 1—1 központi fekvésű nagy, sötét folt.

69 (70) Hátulsó szárnya szürke, külső szegélyén keskeny, világos csíkban fekete pontsor húzódik. Elülső szárnya olajszínű, a széles és alig meggörbült külső keresztsáv a szárny legvilágosabb része (109. ábra: A) (= *Pyrausta* SCHRK. partim) [21. nem: **Panstegia** HBN.]

70 (69) Elülső és hátulsó szárnya más színű, és mintázata is eltérő.

71 (72) Elülső szárnya élénk okkersárga, a kör- és a nyílfolt alig látható, a vesefolt vékony vonallá zsugorodott össze, a sötét és vékony külső keresztvonal többször élesen megtörik, majd a sejt alá húzódva éles öblöt hurkol körül. Fonákja világos, sárgás, sötét rajzolata vagy elsötétedett részei nincsenek. A szárnyak fesztávolsága 26 mm-nél kisebb (109. ábra: J)(= *Mesographe* HBN. partim, *Pionea* GN. partim) 24. nem: **Ebulea** DBLD.

72 (71) A szárnyak színezete és mintázata más; ha hasonló, akkor a szárnyak fesztávolsága mindig 26 mm-nél nagyobb.

73 (74) Elülső szárnya rozsdabarnával behintett okkersárga, rajzolata a sejtvégi ponton kívül csak a majdnem egyenes külső keresztvonal és a külső szegély elsötétedett csíkja. Ezek a rajzolati elemek igen durva behintés alakjában lépnek fel, és ugyanolyan erősen jelentkeznek a szárny fonákján is (109. ábra: G) 23. nem: **Psammotis** HBN.

74 (73) A szárnyak színezete és mintázata más.

75 (76) Elülső szárnya vagy világos, zöldes krémfehér, és rajzolata kizárólag a helyenként feketés erezet, amely a szárny fonákján azonban igen erős és a teljes érhálózatot mutatja, vagy pedig világossárga, és sötét rajzolata csak sejthető, a fonákon azonban igen erős. A külső keresztvonal első része egyenes, igen ferdén fut a belső szegélyre, hátulsó szárnya majdnem áttetsző, a 2 keresztvonal erős, feketés (112. ábra: G—H) (= *Loxostege* HBN. partim, *Phlyctaenodes* HBN. partim) 31. nem: **Sitochroa** HBN.

76 (75) A szárnyak más színűek és mintázatuk is más.

77 (78) Elülső szárnya sárgás porszürke, legsötétebb része a külső szegélytér, a sötétebb keresztvonal öblösen hullámos, a szárny csúcsa tompa. Hátulsó szárnyának a mintázata az elülsőéhez hasonló. Fonákja világos. (A hasonló *Microstega terrealis* TR. elülső szárnyának csúcsa élesen kihúzott, fonákján a szegélyek elsötétedtek.) (112. ábra: J) (= *Pyrausta* SCHRK. partim) 34. nem: **Opsibotys** WARREN

78 (77) A szárnyak színezete és mintázata más.

79 (80) Elülső szárnya sárgás, csúcsa élesen kihúzott, a külső keresztvonal öblösen hullámos és a sejt alá kanyarodik vissza. A vesefolt belseje sárga (szemfolt), a kör- és a nyílfolt erős. Olykor a rajzolat igen elmosódott, és csak a szárny fonákján éles (114. ábra: A) (= *Pionea* Gn. partim) 38. nem: **Mecyna** Gn.

80 (79) Elülső szárnyának csúcsa nem élesen kihúzott, vagy színezete és mintázata más.

81 (82) Elülső szárnyának csúcsa erősen kihúzott, színe áttetsző és csillogó, barnásszürkével kevert szalmasárga vagy élénk tojássárga. A vesefolt vonallá zsugorodott, a külső keresztvonal igen erős, öblösen hullámos. Hátulsó szárnyán ez a keresztsáv folytatódik, és a sejt előtt ugyancsak éles kiugrással jelentkezik, de a kiugrás csipkés vagy ék alakúan megtört. Nagyobb fajok: 36—44 mm (117. ábra: E) (= *Syllepta* Hbn. partim, ? *Lypotigris* Hbn. partim, *Pleuroptya* Meyr.) 40. nem: **Haritala** Moore.

82 (81) Az elülső szárny alakja vagy mintázata és színezete más. Kisebb fajok.

83 (84) Elülső szárnya sárga, a körfolt helyén sötét pont, a vesefolt helyén feketés vonal van, a külső keresztsáv a sejt előtt szélesen hullámos. (Az egyik ide tartozó faj azonban sötét olajbarna, elülső szárnyán 2 nagy, aranysárgás folt van, hátulsó szárnyán a külső keresztvonalat gyenge és kis terjedelmű sárgás behintés jelzi.) (117. ábra: A, D, F—G) (= *Pyrausta* Schrk. partim, *Micractis* Warren) 41. nem: **Ostrinia** Hbn.

84 (83) A szárnyak színezete és mintázata más.

85 (86) Elülső szárnya lehet bíborfeketés, -barnás vagy -sárgás, az alapszínbe olvadó vesefolt és a külső keresztsáv között többnyire kör alakú sárga folt látható, és rendszerint ugyanilyen folt van a sejtben a kör- és a vesefolt között is, hátulsó szárnyán pedig széles, sárgás csík húzódik (106. ábra: H—J, 107. ábra: A—C), vagy az elülső szárny alapszíne sárgás, a középtér és a külső szegélytér bíborvöröses (107. ábra: D—F, 108. ábra: B), vagy a szárnyak alapszíne feketés, 1—1 fehér vagy fehéres keresztsávval (olykor néhány fehér ponttal díszítve) (108. ábra: A, C—F), vagy rajzolatmentes és fekete, vagy pedig szürkésvörös, 2 világos keresztsávval (106. ábra: F) (= *Botys* F.) 20. nem: **Pyrausta** Schrk.

86 (85) Az elülső szárny szinezete és mintázata más.

87 (88) Elülső szárnyán a külső keresztvonal — ha megvan — majdnem egyenes, legfeljebb a felső és a belső szegélyen görbül kissé a tő felé, sohasem szélesen hullámos, majdnem mindig párhuzamos a külső szegéllyel. A szárny széles, háromszög alakú, sohasem megnyúlt, csúcsa nem kihú-

zott. Ha hátulsó szárnya fehér és mintázatában keresztsávok vannak, akkor ezek sohasem teljesek, azaz nem érik el sem a felső, sem a belső szegélyt (103. ábra: B, E—J) (= *Mesographe* Hbn. partim, *Orobena* Gn., *Pionea* Gn. partim) 11. nem: **Evergestis** Hbn.

88 (87) Az elülső szárny alakja vagy pedig színezete és mintázata más.

89 (90) Elülső szárnyán a külső keresztvonal majdnem egyenes, gyakran a szárny csúcsából indul ki, ha pedig hullámos (*L. sticticalis* L.), akkor külső szegélye sárga. A szárny fonákján a mintázat sötét, éles, terjedelmes és jól látható (113. ábra: A, F—G, I), (= *Phlyctaenodes* Hbn. partim) 35. nem: **Loxostege** Hbn.

90 (89) A szárnyak színezete és mintázata más.

91 (94) Elülső szárnyán a vesefolt vékony és sötét vonallá zsugorodott.

92 (93) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal gyengén fogazott, a szárny csúcsa kissé kihúzott. Ha a keresztvonal öblösen hullámos, és a sejt alá kanyarodik vissza, akkor a sötét belső keresztvonal hiányzik, illetőleg alig látható, a szárny egyszínű barnásszürke, és csak külső szegélytere sötétebb. Ha a világos citromsárga elülső szárnyon sötét belső keresztvonal van, akkor hátulsó szárnya áttetsző, világos sárgásfehér, 2 igen vékony, sötét keresztvonallal (111. ábra: F—H) (= *Psammotis* Hbn. partim, *Pionea* Gn. partim, *Pyrausta* Schrk. partim) 29. nem: **Microstega** Meyr.

93 (92) Elülső szárnyán a külső sötét keresztvonal vagy erősen és öblösen kiugrik és ép, vagy csipkés, vagy erősen fogazott. A sötét belső keresztvonal is többnyire jól látható. Hátulsó szárnya sárga vagy fehéres, rajzolata élénk és terjedelmes (110. ábra: A, C—F) (= *Mesographe* Hbn. partim., *Pyrausta* Schrk. partim, *Pionea* Gn. partim) 25. **Perinephela** Hbn.

94 (91) Elülső szárnyán a vesefolt nagy és terjedelmes, ha halvány is, mindig jól látható (114. ábra: F—K, 115. ábra: A—D, 116. ábra: B, D). Az egyik fajcsoporton belül a vesefolt azonban hiányzik, a szárny rajzolatmentes, vagy csak kisebb-nagyobb világos folt látható a sejt előtt (116. ábra: A) (= *Mesographe* Hbn. partim, *Pionea* Gn. partim) 39. nem: **Udea** Dup.

1. nem: **Scoparona** Chapm.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója előrenyúló, szőrös, csúcsíze lefelé mutat, hegyes. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű (97. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú. Erezetében csak az r_{3+4} van nyélen, hozzájuk közel ered a szabad r_2 és a szárny csúcsában végződő r_5, a többi ér szabad. A sejt alsó sarka az m_3 eredeténél van. Hátulsó szárnya

széles, szegélye kissé hullámos. Erezetében az *rr* + *sc* anasztomizál, az $m_{2,3}$ a sejt alsó sarkából ered.

A nembe 1 európai faj tartozik, amelyet hazánkból is kimutattak.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya szürkésbarna, a 2 fehéres keresztsáv éles, a belsőnek a külső szegélye fekete. A kör- és a nyílfolt nagy, fekete, a sejtben és alatta erős fehér behintés van (hímek), az X-minta éles, közte és a gyengén meggörbült külső fehér keresztsáv között széles vörösesbarna folt fekszik. Az erek végén fekete pontok ülnek (97. ábra: H). A nőstény sötétebb színű, középtere sohasem fehéres. Hátulsó szárnya világosszürke, széles szegélye barna. 26—30 mm.

Európai magashegyvidéki faj, Magyarországon a Mátrában (Bagolyirtás), Kőszegen és Sopronban gyűjtötték. A Budapestről és Rákospalota-Újpest vidékéről származó adatok valószínűleg téves cédulázáson alapulhattak. Repülési ideje VI., VII. Hernyója ismeretlen

centuriella SCHIFF.

2. nem: **Witlesia** CHAPM.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója vékony, alul szőrös, előrenyújtott, csúcsíze alig látszik. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerűen szétnyíló (97. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, keskeny, erezete olyan, mint az előző nem erezete. Hátulsó szárnya féltojás alakú, belső szegélye gyengén behúzott, erezete szintén olyan, mint az előző nemé.

A nembe eddigi ismereteink szerint 1 európai faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya világos szürkésbarna, sok fehér pikkellyel. A mintázat a külső világos keresztsávig alig észlelhető, elmosódott, az erek helyenként sötétek, az X-minta 2 feketés pontra esik szét. A külső szegélytér fehér, mögötte széles szürke sáv fekszik, az erek végén fekete, háromszög alakú pontok sorakoznak (97. ábra: I). Hátulsó szárnya fehéres. 15—17 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként azonban nedves és hűvös helyeken. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei mohafélék

pallida STPH.

3. nem: **Anarpia** CHAPM.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója nagy, ecsetszerű (97. ábra: D). Elülső szárnya keskeny, megnyúlt, erezete ugyanolyan, mint az első 2 nemé. Hátulsó szárnya széles, erezete olyan, mint a *Witlesia pallida* STPH.-é.

A nembe csak 1 dél-európai faj tartozik, amelyet Magyarországon még nem mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne sötétszürke, igen sok fekete behintéssel. A belső fehér keresztsáv majdnem egyenes, kívül erős fekete árnyék kíséri. A körfolt fekete, a nyílfolt a mély fekete színben eltűnik, az X-minta felső részét barna szín tölti ki. A külső fehér keresztsávot belül fekete, kívül sötétszürke mező szegélyezi, a szegélytéren 2 fehér és elmosódott körvonalú folt látható (97. ábra: J). Hátulsó szárnya szürkésbarna. 22—24 mm.

Dél-európai (Dél-Franciaország, Korzika) és észak-afrikai faj, Magyarországról (Maglód) téves határozás alapján jelezték. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei mohafélék (= *pyrenealis* Dup.)

[**incertalis** Dup.]

4. nem: **Eudoria** Chapm.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója bozontosan szőrös, előremeredő, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója ecsetszerűen szétbomló (97. ábra: E—F). Elülső szárnya megnyúlt, csúcsa olykor kihegyesedő. Erezete egyezik az előző nemekével. Hátulsó szárnya széles, egyes fajoké jóval keskenyebb. Ezek erezetében az egész családban egyedülálló módon az m_{2+3} nyélen ül (*sudetica* Z., *laetella* Z. és *vallesialis* Dup.)

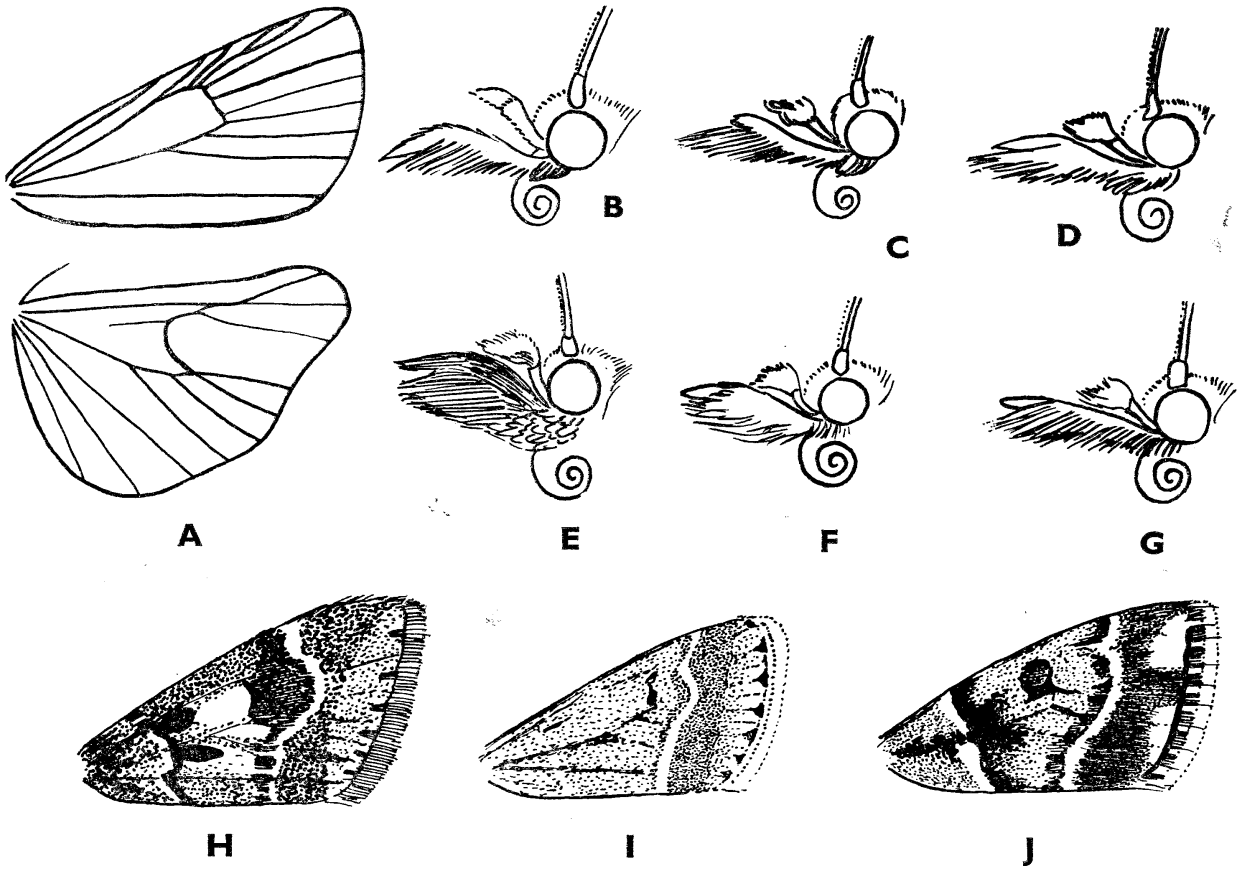

97. ábra. A: *Scoparia ambigualis* Tr. erezete — B: *Scoparona*, C: *Witlesia*, D: *Anarpia*, E: *Eudoria mercurea* Haw., F: *E. centurionalis* Hbn. és G: *Scoparia* feje — H: *Scoparona centuriella* Schiff., I: *Witlesia pallida* Stph. és J: *Anarpia incertalis* Dup. elülső szárnya (A: Spuler nyomán, a többi eredeti)

A nem a palearktikum nyugati részében terjedt el, Magyarországról 6 faja ismeretes. A hím ivarszerve alapján 2 alnemre bontják: *Dipleurina* CHAPM. (*centurionalis* HBN.) és *Eudoria* s. str.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (4) Nagyobb fajok, szárnyuk fesztávolsága 20—24 mm.

2 (3) Elülső szárnya élénk kékesszürke, középtere csillogó. E 2 jellegzetesség minden más fajtól nyomban megkülönbözteti. A fekete rajzolat igen erős, a belső keresztvonal zegzugos, a kör- és a nyílfolt mint fekete petty, az X-minta pedig rendszerint teljes 8-as alakjában jelentkezik, belseje fehér. A külső fekete keresztsáv éles, erősen fogazott, a külső szegélytéren határozatlan körvonalú fekete behintés látható. Rojtja egyszínű, fehéres (98. ábra: A). Hátulsó szárnya szinte áttetsző világosszürke, keresztsávja igen elmosódott. Hímje 22—24, nősténye 20—22 mm.

Magashegységi (Alpok és Kárpátok) faj. Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[**vallesialis** DUP.]

3 (2) Elülső szárnya szürkésbarna, legsötétebb a középtere. Rajzolata elmosódott, a belső keresztsáv zegzugos, a kör- és a nyílfolt fekete, az X-minta elmosódott. A külső fehér keresztsáv középső része a külső szegély felé erősen kidomborodik (98. ábra: E); ez a bélyeg minden

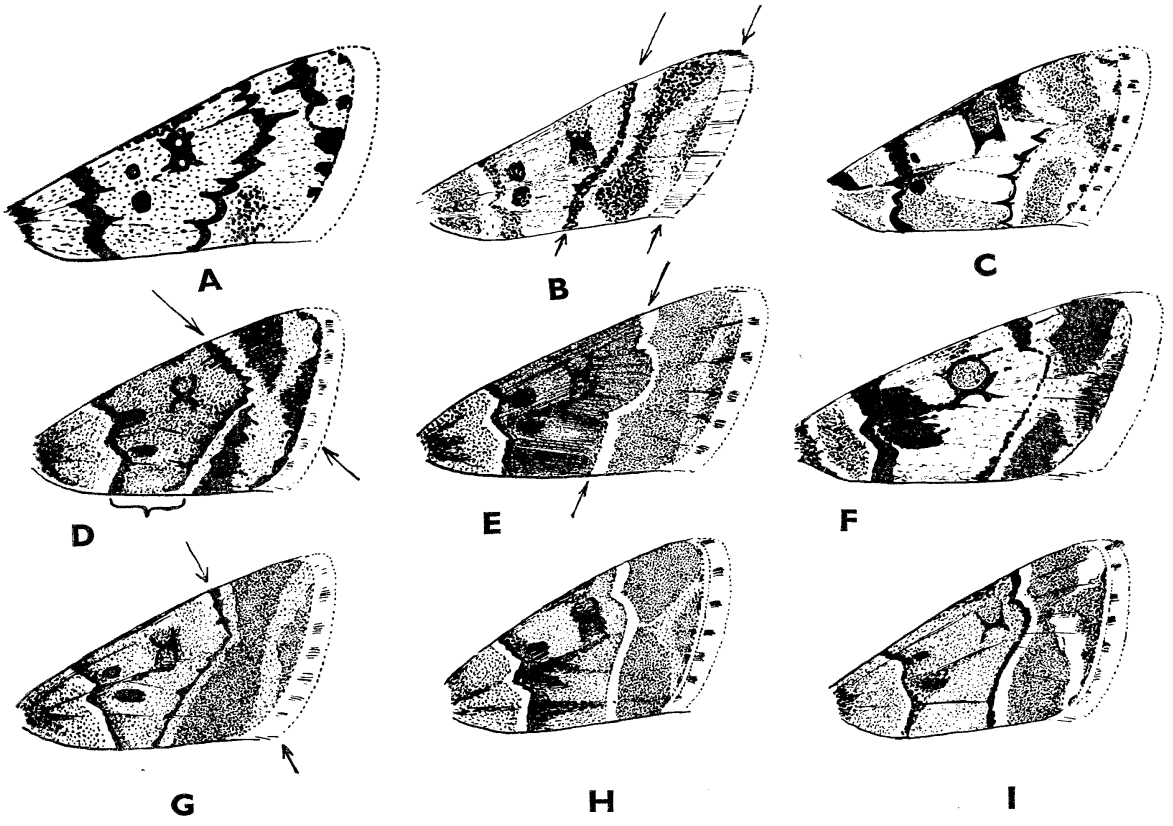

98. ábra. A: *Eudoria vallesialis* DUP., B: *E. sudetica* Z., C: *E. resinea* HAW., D: *E. truncicolella* STT., E: *E. murana* CURT., F: *E. laetella* Z., G: *E. petrophila* STNDF., H: *E. mercurea* HAW. és I: *E. centurionalis* HBN. elülső szárnya. Az ábrák szegélyeihez húzott nyilak a keresztvonalak lefutásának irányát jelzik (Eredeti)

más rokon fajtól elkölöníti (az olykor hasonló *Scoparia cembrae* HAW. f. *Zelleri* WCKE. mindig világosabb szürke). Hátulsó szárnya világosszürke. 22—24 mm.

Észak- és Közép-Európa hegyvidékein terjedt el, Magyarországon Szakonyfaluról és a Mátrából mutatták ki. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei mohafélék

murana CURT.

4 (1) Kisebb fajok, szárnyuk fesztávolsága 15—19 mm.

5 (6) Elülső szárnya erősen megnyúlt és hegyes, külső keresztsávja majdnem egyenes. Alapszíne szürkésbarna. A belső keresztvonal zegzugos, a 2 petty sötét barnásszürke, az X-minta elmosódott, a külső szegélytér sötét. A nőstény szárnya még hegyesebb, mint a hímé, kisebb (98. ábra: B). Hímje 16—19 mm, nősténye 15—17 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon a Középhegységben fordul elő. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei mohafélék

sudetica Z.

6 (5) Elülső szárnyának csúcsa tompa, a szárny viszonylagosan széles, a külső keresztsáv élesen megtört vagy erősen hullámos.

7 (8) Az elülső szárny belső szegélyén a sötét belső és külső keresztsáv egymáshoz igen közel végződik, majdnem találkoznak. Alapszíne szürke, gyenge kékes tónussal. A belső keresztsáv zegzugos, a 2 sötét petty elmosódott, az X-minta jól látható. A külső vékony, fekete keresztvonal fogazott, élesen megtörik, felső része derékszögben illeszkedik a felső szegélyre (98. ábra: G). A mintázat igen elmosódott, a közel rokon *truncicolella* STT. rajzolata viszont igen éles és sötét. Hátulsó szárnya szürkés. Hímje 18 mm, nősténye 16 mm.

Magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

[petrophila STNDF.]

8 (7) Az elülső szárny belső szegélyén a belső és a külső keresztsáv egymástól viszonylag távol végződik.

9 (14) Elülső szárnyán a külső keresztsáv a sejt előtt élesen megtörik, nem csupán gyengén hullámos.

10 (11) Elülső szárnya szürke, fehéresszürke behintése gyenge. A fekete belső keresztvonal zegzugos, hozzá csatlakozik a körfolt. A nyílfolt különvált, az X-minta majdnem 8-as alakú, a középtér sötét. A külső fekete keresztvonal erősen fogazott, élesen megtört, felső része derékszögben illeszkedik a felső szegélyre. Külső szegélyterén a világos rész majdnem

tiszta fehér (98. ábra: D). 17—19 mm. Az *E. petrophila* STNDF. külső szegélytere elmosódottabb, szürkés. Hátulsó szárnya világosszürke.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, Magyarországon a Középhegységben és annak környékén fordul elő. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei mohafélék

truncicolella STT.

11 (10) Elülső szárnya fehér, rajzolata élénk feketésszürke.

12 (13) Elülső szárnyán a kör- és a nyílfolt nagy, fekete színű, a tőtér és a külső szegélytér jellemző sötét részei is feketék, a rajzolat éles. Az X-minta majdnem teljesen 8-as alakú, barnával kitöltött, a külső szegélytér 3 sötét foltja igen erős és sötét, a külső keresztvonal alig fogazott (98. ábra: F). Hátulsó szárnya áttetsző világosszürke. 17—18 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Isaszegen gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

laetella Z.

13 (12) Elülső szárnyán a kör- és a nyílfolt apró; a tő és a szegélytér sötét részei feketések ugyan, de a rajzolat elmosódott. A szárnyon több a fehér behintés, a fekete pikkelyek mellett sok a barnás pikkely is. A külső keresztvonal erősen fogazott (98. ábra: C). 16—19 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindeddig még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei zuzmófélék

[**resinea** HAW.]

14 (9) Elülső szárnyán a külső keresztsáv csupán gyengén hullámos.

15 (16) Elülső szárnyán a sűrű, szürke behintés igen egyenletes, a külső fehér keresztvonal sötét szegélyezés nélkül válik ki az alapszínből. Belső keresztvonala zegzugos, előtte a középtér rajzolata elmosódott és elsötétedett. Az X-minta sötét, a külső szegélytéren kevés a fehéres pikkely (98. ábra: H). Hátulsó szárnya meglehetősen sötét szürke. 18 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje IV—VIII. Tápnövényei mohafélék (= *frequentella* STT.)

mercurea HAW.

16 (15) Elülső szárnyán a szürke behintés gyenge, határozatlan. A fehéres külső keresztsávot sötét belső szegélye emeli ki az alapszínből. A szárnyon sok a fehér pikkely, főként a külső szegélytéren (98. ábra: I). Egyébként igen hasonlít az előző fajhoz. Hátulsó szárnya világosszürke. 18 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—X. Tápnövényei mohafélék (= *crataegella* HBN.)

centurionalis HBN.

5. nem: **Scoparia** HAW.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója vékony, előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze jól látható (97. ábra: G). Elülső szárnya megnyúlt, széles, léc alakú. Erezete egyezik az előző nemek erezetével. Hátulsó szárnya széles, félkör alakú, erezete szintén olyan, mint az előző nemeké (97. ábra: A).

A nagy fajszámú nem a palearktikum nyugati felében terjedt el. Hazánkból eddig 7 fajt mutattak ki.

A lepkék este és éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Igen nagy faj, szárnyainak fesztávolsága 26—28 mm. Elülső szárnya fehéres hamuszürke, rajzolata elmosódott, a zegzugos és sötét belső keresztsávból, az ugyancsak elmosódott kör- és az apró nyílfoltból, a nagy vesefoltból és a fehér külső keresztsávból áll. Hátulsó szárnya szürke. 26—28 mm.

Dél-európai faj, helyenként azonban Közép-Európa hegyeiben is előfordul Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

[perplexella Z.]

2 (1) Kisebb fajok, szárnyaik fesztávolsága sohasem éri el a 25 mm-t.

3 (4) Elülső szárnyának középteréből a 2 sötét keresztvonal és a belsőér tojás alakú teret ölel körül a belső szegély fölött. Alapszíne fehér, a mintázat fehéreskékesszürke. A belső keresztvonal élesebb, mint a külső, az X-minta jól észlelhető (99. ábra: F). Hátulsó szárnya szürke, rojtja hófehér. 18—21 mm.

Közép-európai, igen lokális elterjedésű hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. A Retyezáton és Herkulesfürdő környékén azonban gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

[phaeoleuca Z.]

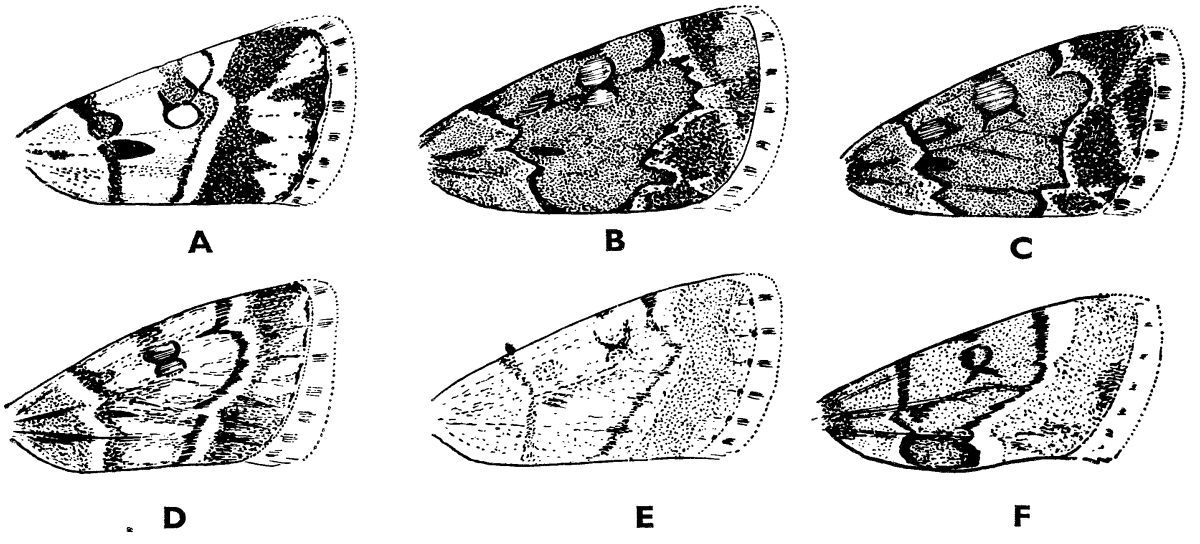

99. ábra: A: *Scoparia dubitalis* HBN., B: *S. ambigualis* TR., C: *S. ulmella* KNAGGS, D: *S. cembrae* HAW., E: *S. manifestella* HS. és F: *S. phaeoleuca* Z. elülső szárnya (Eredeti)

4 (3) Elülső szárnyának belső szegélyén nincsen tojás alakú folt.

5 (6) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal a sejt előtt éles szögben megtörik. Alapszíne fehér, igen gyenge és gyér világosszürke behintéssel, ezért a rajzolat erősen elmosódott. Az X-minta is alig észlelhető (99. ábra: E). Hátulsó szárnya fehéres. 24—26 mm.

Dél-európai hegyvidéki faj, Magyarországon Sopronban és Tihanyban gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

manifestella HS.

6 (5) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal nem törik meg élesen, hanem a sejt előtt többé-kevésbé mélyen hullámos.

7 (10) Elülső szárnyán a sötét rajzolat uralkodó eleme az igen erőteljes, megnyúlt, fekete nyílfolt.

8 (9) Rajzolata barna vagy barnásszürke. Alapszíne fehér, a tő- és a középtéren a sötét behintés igen gyenge, a külső szegélytéren viszont erős. A sötét belső keresztvonal átszeli a kör- és nyílfoltot; a kör- és a vesefolt belseje élénkbarna. Világosabb és egyszínű barnásszürkével fedett példányai is vannak. Hátulsó szárnya világosszürke. A következő fajtól biztosan csaki varszervi vizsgálattal különíthetjük el: a hím aedeagusában sok és erőteljes cornutus-tüske látható. 19— 22 mm.

Kelet-európai faj, hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei valószínűleg mohafélék

ingratella Z.

9 (8) Rajzolata fekete vagy szürkésfekete, sohasem barna. Egyébként mindenben megegyezik az előző fajjal, de a hím aedeagusában 3—4 igen vékony, tűszerű, egymás mellé illesztett cornutus-tüske látható (99. ábra: A). 19—22 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei mohafélék

dubitalis HBN.

10 (7) Elülső szárnyán a nyílfolt nem szembeszökőbb a rajzolat többi eleménél.

11 (12) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal alsó része majdnem egyenes. Alapszíne fehéresszürke, a mintázat elmosódott. A kör- és a vesefolt belseje barna (99. ábra: D). Egyes példányok vesefoltja vízszintes fekete vonallá zsugorodott, és hátulsó szárnyuk sárgásabb szürke (f. *Zelleri* WCKE.). Hátulsó szárnya világosszürke. 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei mohafélék

cembrae HAW.

12 (11) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal alsó része mégegyszer élesen kiugrik a külső szöglet felé.

13 (14) Kisebb faj, szárnyainak fesztávolsága 18 mm-nél kisebb. Alapszíne szürke, gyenge fehér behintéssel. Feketés belső keresztvonala igen ferde, a külső keresztvonal hulláma egyenletes, alig fogazott (99. ábra: C). Hátulsó szárnya világosszürke. 15—18 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon Budapest környékén és Egerben gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei mohafélék

ulmella KNAGGS

14 (13) Nagyobb fajok, szárnyaik fesztávolsága 20—24 mm.

15 (16) Elülső szárnya élénk sötétszürke, a tőtérben erős fekete vonal fekszik. A fehér behintés is élénk, és főként a keresztsávok mentén, a sejtben és a külső szegélytéren lép fel. A belső keresztvonal igen ferde, a foltok barnák. Hátulsó szárnya szürke. 20—24 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon a Középhegységben fordul elő. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei mohafélék

basistrigalis KNAGGS

16 (15) Elülső szárnya tompa világosszürke, tőterében hiányzik a fekete vonal, fehér behintése egyenletesebb (99. ábra: B). Hátulsó szárnya világosszürke. 20—24 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei mohafélék

ambigualis TR.

6. nem: **Cholius** GN.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze előremutató, jól látható. Állkapcsi tapogatója ecsetszerű (100. ábra:B). Elülső szárnya megnyúlt, alig kiszélesedő, csúcsa letompított. Erezete egyezik az előző nemekével. Hátulsó szárnya széles, lekerekített, erezete szintén olyan, mint az előző nemeké.

A nembe csak 1 európai faj tartozik, ez hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya teljesen rajzolatmentes, világossárga. Rojtja kissé halványabb sárgásfehér. Hátulsó szárnya világosszürke, rojtja sárgásfehér (100. ábra: A). Feje és tora sárga, potroha szürke. 22—24 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

ochrealis SCHIFF.

7. nem: **Hyperlais** MARION

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze nem látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (100. ábra: C). Elülső szárnya igen széles, majdnem egyenlő oldalú háromszög alakú, csúcsa meghajlik, hegyes. Hátulsó szárnya kerek. Mindkét szárny erezete az általános *Pyrausta*-típusú erezethez hasonlít. A nem átmenetet alkot a Scopariinae és a Pyraustinae alcsalád között.

A palearktikus elterjedésű nemből hazánkban 1 fajt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának tőtere, sejtje és alsó középtere élénk narancssárga, felső szegélye, középterének felső része és külső szegélye pedig ibolyásszürke. A felső szegély középen elfehéredik, s ott 3 sötét foltocska jelenik meg: a középsőből indul ki a majdnem egyenes, csupán a sejt előtt kissé hullámos sötétszürke külső keresztsáv. A belső keresztsáv szintén szürke. Rojtja fehér, kettős tővonala fekete (100. ábra: D). Hátulsó szárnya világos ibolyásszürke, rojtja szürkés. 15—17 mm.

Délkelet-európai faj, Magyarország homokos vidékein gyakori, buckásaink egyik jellemző faja. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

dulcinalis TR.

8. nem: **Nymphula** SCHRK.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, arca kissé kidülled, ajaktapogatója ívben fölfelé görbül, az archoz simul, erősen pikkelyezett, csúcsíze egyenesen fölfelé mutat, csupasz, jól látható. Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű (101. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedik, háromszög alakú. Erezetében az r_{3+4} nyélen van, a sejt felső sarkából ered, az r_2 és az r_5 közvetlenül mellettük ered. A végsőér

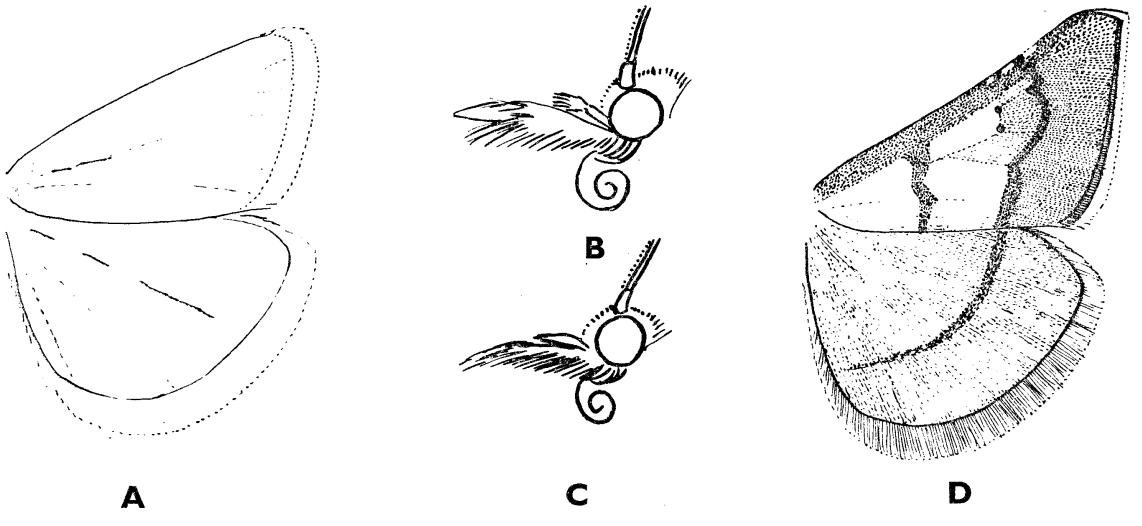

100. ábra. A: *Cholius ochrealis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya — B: *Cholius* és C: *Hyperlais* feje — D: *Hyperlais dulcinalis* TR. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

hiányzik (101. ábra: A). Hátulsó szárnya széles, lekerekített, vagy csúcsa alig kiugró. Erezetében az *sc*+*rr* anasztomizál, a többi ér szabad (101. ábra: E).

A nem számos faja az egész Földön elterjedt, kivált a trópusokon. Magyarországról eddig 3 fajt mutattak ki. Gazdaságilag közömbösek.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A fajok a vízi életmódhoz alkalmazkodtak, hernyóik vízinövényeken élnek, az első stádiumban légzőnyílásaik zártak, a másodiktól kezdve ezeken keresztül lélegzenek, vízálló szövedékben bábozódnak. Főként mocsaras, nádas, lápos területekre jellemző fajok.

1 (2) Elülső és hátulsó szárnyán a külső szegély hófehér, nincsen rajta semmi rajzolat. A szárnyak alapszíne hófehér, mintázatuk barnás, a rajzolati elemek széle éles és fekete. A belső keresztsávot meredek csík jelzi, a középteret és a külső szegélyteret nagy, Y-alakú, kettéoszlott keresztsáv választja el egymástól. A rojt tővonala fekete, rojtja sárgás, kívül fehér. Hátulsó szárnya szintén fehér, a 2 ívelt keresztsáv fekete, kívül barnássárga. A rojt tővonala feketés, a rojt sárga, kívül fehér (101. ábra: F). 22—24 mm.

Európai faj, Magyarországon lápos, mocsaras és nádas területeken, valamint tavak környékén mindenhol előfordul, de nem közönséges. Repülési ideje V—VIII. Hernyója levéldarabkákból összeszőtt zsákban *Sparganium*-fajokon él

stagnata DON.

2 (1) Elülső és hátulsó szárnyán a külső keresztsáv nyúlványai behatolnak a külső szegélytérre.

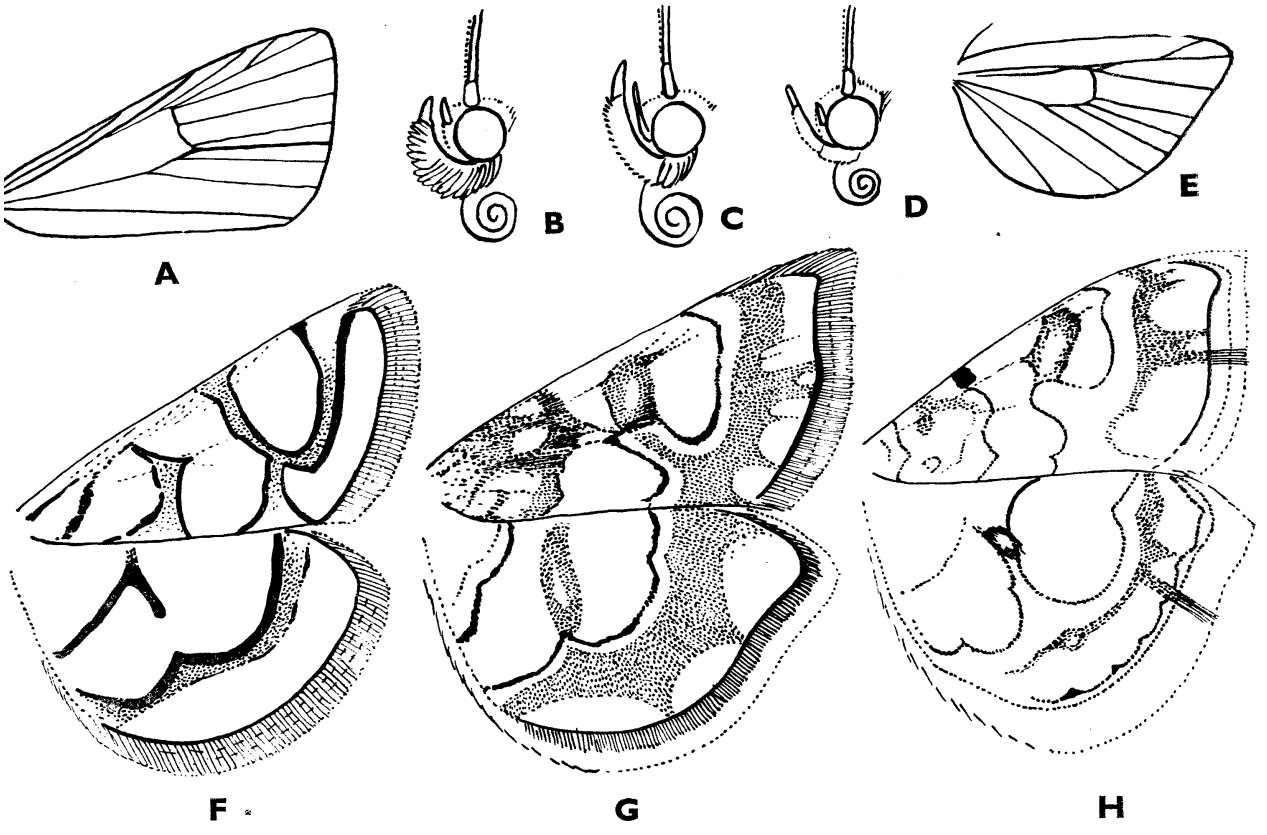

101. ábra. A: *Nymphula nymphaeata* L. elülső szárnyának erezete — B: *Nymphula*, C: *Paraponyx* és D: *Cataclysta* feje — E: *Nymphula nymphaeata* L. hátulsó szárnyának erezete — F: *Nymphula stagnata* DON., G: *N. nymphaeata* L. és H: *N. rivulalis* DUP. elülső és hátulsó szárnya (A: és E: SPULER nyomán, a többi eredeti)

3 (4) Hátulsó szárnya szegélyén széles, sárga tővonal fut. A szárnyak alapszíne fehér, a mintázat barnássárga. A tő- és a szegélytéren barnás keresztsávok haladnak át, a középtér fehér, benne a sejtvégi nagy vesefolt az uralkodó rajzolati elem. Hátulsó szárnyán a keresztsávok folytatódnak, szegélyük fekete. A sötét rajzolati elemek terjedelme igen változó, a legbiztosabb elválasztó bélyeg a hátulsó szárny rojtjának sötétsárga tősávja (101. ábra: G). Hímje 22—24 mm, nőstényе 24—26 mm.

Európai faj, Magyarország lápos, mocsaras területein közönséges. Repülési ideje V—VIII. Hernyója 2 kivágott és összeszőtt levéldarabból készült zsákban a *Potamogeton nutans*, *Sparganium*-félék és a *Nymphaea alba* levelein él

nymphaeata L.

4 (3) Hátulsó szárnya külső szegélyén a rojt töve nem sárga. Egyébként igen hasonlít az előző fajhoz, de mintázata kevésbé kiterjedt, a sötét behintés gyérebb, rojtja fehér, gyenge választóvonallal, amelyet közepén a sötét keresztsáv csíkja jár át. Hátulsó szárnyán folytatódnak a rajzolati elemek, de a mintázat itt is kisebb terjedelmű, a rojt tővonala csipkés, a szegély sohasem sárga. Rojtja fehér (101. ábra: H). 22—24 mm.

Dél-európai faj, elterjedésének északi határát hazánkban éri el. Magyarországon Budapesten és Ócsán gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VI—IX. Tápnövénye ismeretlen

rivulalis Dup.

9. nem: **Parapoynx** Hbn.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, arca kissé kidülled, ajaktapogatója vékony, szőrözete rásimuló, fölfelé görbülő, csúcsíze hegyes, fölfelé mutató, jól látható. Állkapcsi tapogatója vékony, fonálszerű (101. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő, csúcsa lekerekített. Erezete egyezik az előző nemével, de az r_2 csatlakozott az r_{3+4} közös nyeléhez. Hátulsó szárnya tojás alakú, lekerekített. Erezete szintén egyezik az előző nemével.

Az Indo-Ausztráliában igen sok fajjal képviselt nem 2 faját Európában és Magyarországon is kimutatták.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek. A hernyók a vízi életmódhoz alkalmazkodtak: légzőnyílásaik életük folyamán zártak, a második stádiumtól kezdve tübbé-kevésbé elágazó trachea-kopoltyúkkal lélegzenek (a lepkék között egyedülálló jelenség !), vízinövényeken élnek. A bábok légzőnyílásai működnek.

1 (2) Elülső szárnyán a vesefolt széles kerete fekete, belül fehér (szemfolt). A hím elülső szárnya fehér, a barna rajzolati elemek főleg a középteret töltik ki, az erek fehérek. A külső keresztsáv hullámos, belül feketén szegélyezett. A rojt sötét tővonala a külső szöglet fölött megtörik. Rojtja csillogó barnásfehér. Hátulsó szárnya hófehér, keresztsávja fekete, a *cu* érnél élesen megtörik, rojtja fehér (102. ábra: A). A nőstény elülső szárnya barna, gyenge fehér behintéssel, amely a középtéren — a sejtben, a felső szegélyen és a sejt alatt —, valamint a külső szegély

mentén lép fel. Fehér továbbá a külső keresztsáv is, amelynek belső árnyéka széles és fekete. Rojtja barna. Hátulsó szárnya hófehér, a sötét keresztsáv hullámos, rojtja fehér (102. ábra: D). 20—24 mm.

Európai faj; Magyarország mocsaras és lápos területein, valamint tavainak környékén közönséges. Repülési ideje V—VIII. Hernyója hengeres szövedékekben *Stratiotes-*, *Trapa-* stb. fajokon él

stratiotata L.

2 (1) Elülső szárnyán a vesefolt 2 apró, fekete pontra esik szét. A szárnyak alapszíne hófehér, a nőstény mintázata ugyanolyan, mint a hímé, de jóval elmosódottabb és kevésbé kiterjedt. A belső keresztsáv alig látható vagy hiányzik, a külső szélesen hullámos, és élesen megtörve visszakanyarodik a sejt alá. A külső szegélyen végigvonuló barnássárga csík erősen fogazott. Rojtja fehér. Hátulsó szárnyán 2 párhuzamos barnássárga keresztsáv húzódik keresztül, a rojt fehér, tővonala sötét (102. ábra: B, E). 18—22 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon valamennyi síkvidéki mocsaras területen előfordul, de igen ritka. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye ismeretlen (= *candidata* F.)

nivalis SCHIFF.

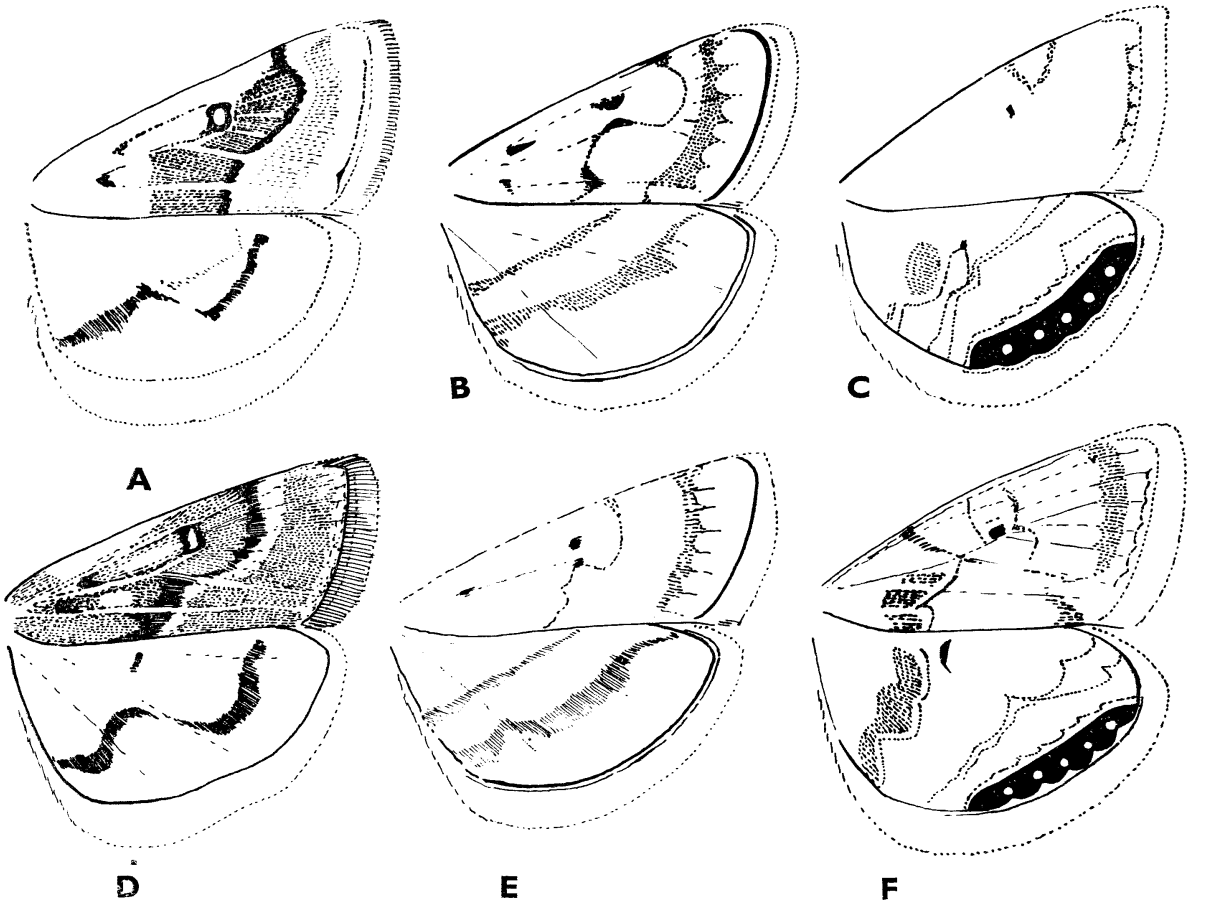

102. ábra. A: *Parapoynx stratiotata* L. ♂, B: *P. nivalis* SCHIFF. ♂, C: *Cataclysta lemnata* L. ♂, D: *Parapoynx stratiotata* L. ♀, E: *P. nivalis* SCHIFF. ♀ és F: *Cataclysta lemnata* L. ♀ elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

10. nem: **Cataclysta** Hbn.

Csápja egyszerű, gyengén pillázott, homloka kissé kidülledő, ajaktapogatója igen vékony, közvetlenül az arca előtt görbül föl, csúcsíze sima, fölfelé mutat, jól látható. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (101. ábra: D). Elülső szárnya megnyúlt, háromszög alakú. Hátulsó szárnya féltojás alakú, lekerekített. Mindkét szárny erezete egyezik az előző nemével.

A nagy fajszámú nem főként Indo-Ausztráliában terjedt el. Európában és hazánkban is csak 1 faja él.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A hernyó víz alatt él, az első stádiumban légzőnyílásai zártak, a másodiktól kezdve azonban már működnek. Gazdaságilag közömbös faj.

— — A hím elülső szárnya fehér, rajzolatából csak az apró vonallá zsugorodott vesefolt és fölötte a felső szegélyen egy V-alakú barnássárga folt, valamint a külső szegély előtt húzódó csipkés keresztvonal maradt meg. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya szintén fehér, néhány vékony és megtört barnás keresztvonallal. A külső szegély mentén igen jellegzetes fekete sáv van, és ebben 5 aranysárga, csillogó pettyecske (102. ábra:C). A nőstény szárnyai szintén fehérek, de elülső szárnyán jóval több a barnássárga behintés, amely olykor teljesen eltakarja a fehér alapszínt. A keresztvonalak terjedelmesebbek. Hátulsó szárnyán a belső keresztsáv igen széles, a rojttövi fekete csík ugyanolyan alakú, mint a hímé (102. ábra: F). Hímje 18—22 mm, nősténye 22—26 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarország mocsaras és lápos területein közönséges. Repülési ideje V—VIII. Hernyója zsákszerű szövedékben *Lemna*-levelek fonákján él

lemnata L.

11. nem: **Evergestis** Hbn.

Feje lekerekített, csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatóját alul nagy pikkelyek fedik, ferdén fölfelé görbül, csúcsíze apró, jól látható. Állkapcsi tapogatója apró, fonálszerű (103. ábra: C), az *E. forficalis* L. esetében azonban lefelé hajló, alul szőrös, csúcsíze rejtett, állkapcsi tapogatója majdnem ecsetszerű (103. ábra: D). Elülső szárnya széles, nagy, háromszög alakú, csúcsa kissé hegyes. Erezetében az r_{3+4} nyélen ül, az r_4 azonban (a *Pyrausta* Schrk. nemtől eltérően) a szárnycsúcs alatt éri el a külső szegélyt, a többi ér szabad, a végsőér csökevényes, de megvan. Hátulsó szárnya lekerekített, széles. Erezetében az *sc*+*rr* anasztomizál, a többi ér szabad (103. ábra: A).

A nagy fajszámú nem főleg Európában és Közép-Ázsiában terjedt el. Magyarországon eddig 7 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Tápnövényeik főként keresztesvirágúak. Egyes fajok kártevők, így az *E. forficalis* L. és az *E. extimalis* Sc. Mindkettő a termesztett keresztesvirágúak leveleinek lyuggatásával vagy elfogyasztásával főként háztáji kertekben, valamint kertészetekben okozhat károkat. Nagyobb fokú kártételt azonban Magyarországon eddig még nem jelentettek.

1 (2) A nőstény elülső szárnya vörösen csillogó sötétszürke, teljesen rajzolatmentes, a hímé rozsdasárgás szürke. Mintázata csupán a meredek

belső és vékony, sötét, külső keresztvonalból, valamint a sejt végén apró vonallá zsugorodott vesefoltból áll. Mindkét ivar feje és gallérja rozsdavörös. 22—25 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei különféle keresztesvirágúak

aenealis L.

2 (1) Mindkét ivar elülső szárnyának színezete és mintázata egyforma utóbbi jóval bonyolultabb, és a hátulsó szárnyra is kiterjed.

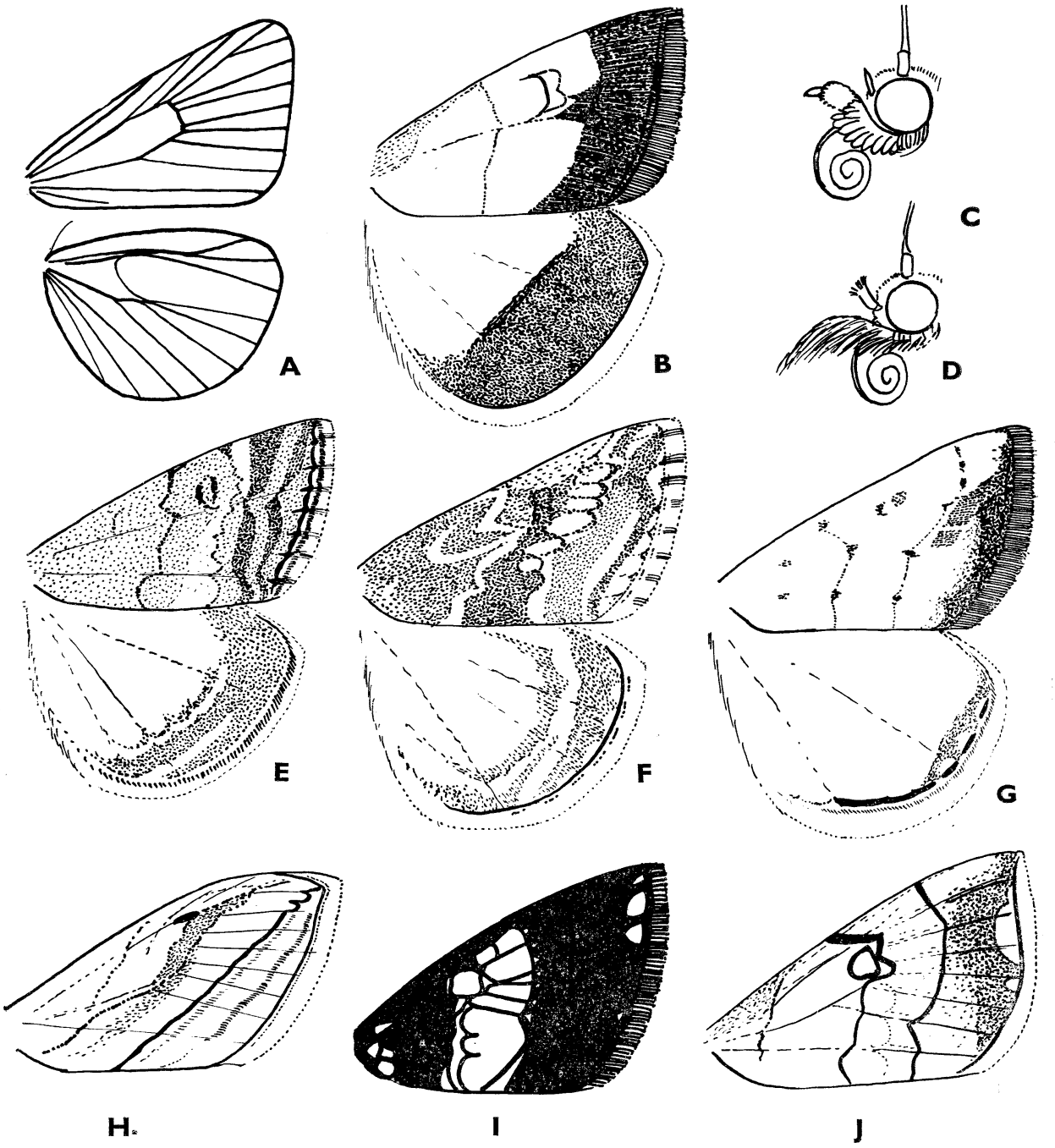

103. ábra. A: *Evergestis* erezete — B: *E. limbata* L. elülső és hátulsó szárnya — C: *Evergestis* és D: *E. forficalis* L. feje — E: *E. sophialis* F., F: *E. frumentalis* L. és G: *E. extimalis* Sc. elülső és hátulsó szárnya — H: *E. forficalis* L., I; *E. politalis* Schiff. és J: *E. pallidata* Hufn. elülső szárnya (A: Spuler nyomán, a többi eredeti)

3 (6) Elülső szárnyának alapszíne élénk kékesszürke.

4 (5) Nagyobb faj. A belső keresztvonal fekete, távol esik a tőtől, meredek, a felső szegélyen a tő felől fehér behintés kíséri. Középterének külső része szintén fehér, a vesefolt kerete feketés, belül kékes. A külső keresztvonal fekete, fogazott, kívül fehéres szalag szegélyezi, a szürke külső szegélytéren kékes keresztsáv halad végig, de ilyen színű a rojt töve is. Az erek végén fekete pontok ülnek, ezekből sötét szalag alakul ki, előttük a rojt fehér, széles, sötét választóvonallal, majd a rojt hegye ismét fehér. Hátulsó szárnya piszkosfehér, keresztsávja és szegélye barnásszürke. Élénkkék színezete miatt a család egyetlen más fajával sem téveszthető össze (103. ábra: E). 26—30 mm.

Európai és nyugat-ázsiai hegyvidéki faj, Magyarországon eddig még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei keresztesvirágúak

[sophialis F.]

5 (4) Kisebb faj. Elülső szárnyának alapszíne porszürke, kékesszürke árnyalattal. A belső keresztvonal halvány, teljes, a kör- és a vesefolt sötét színű, jól látható. A külső keresztvonal a sejt csúcsa előtt egyszer megtörik, hosszabb alsó része párhuzamos a szegéllyel, fehéres. A külső szegélytér a szárny legkékebb része. A rojt tővonala világos, a rojt maga szürkéssárga. Hátulsó szárnya egyöntetűbb szürke, mintázata nincsen, rojtja olyan, mint az elülső szárnyon. 22—24 mm.

Főként Dalmáciában, Görögországban és Kisázsiában elterjedt ritka faj; Herkulesfürdőn is gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

[caesialis HS.]

6 (3) Elülső szárnyának alapszínében nincsen kék.

7 (8) Elülső szárnyán a külső keresztvonal igen ferde, a szárny csúcsából indul ki, és a belső szegély első harmadába húzódik. Alapszíne világos okkersárga, a középtéren, a sejtben, elmosódott, barnás, bizonytalan körvonalú folt látható. A vesefolt hosszúkás, kicsiny, fekete foltocskává zsugorodott, a külső keresztvonal előtt a külső szegélytéren még 2 szürkésbarna árnyék húzódik. Az erezet nagy része vörösesbarna. A rojt tővonala feketés, éles, rojtja sárgásfehér, gyenge választóvonala sötétebb színű (103. ábra: H). Hátulsó szárnya sárgásfehér, külső keresztsávja és sötét szegélye elmosódott, rojtja fehéres. 25—28 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. 2 nemzedéke III—V. és VI—IX. repül. Hernyója káposztafélék levelein rág

forficalis L.

8 (7) Elülső szárnyán a külső keresztvonal nem a szárny csúcsából indul ki, és nem annyira ferde, mint az előző faj elülső szárnyán.

9 (12) Elülső szárnyán a sötét külső keresztvonal igen erősen fogazott, szint csipkés.

10 (11) Elülső szárnyának mintázata éles, jól észlelhető. Alapszíne világos sárgásszürke, legsötétebb a középtér alsó és a külső szegélytér olajbarnás sárga felső része. A belső keresztsáv fehéres, zegzugos, távol van a tőtől, a vesefolt sötét, a külső keresztvonal csipkés, belülről tojás alakú fehér foltok kísérik a sejtből kilépő erek közeiben. A külső szegélyen fehéres behintés fekszik, az erek végén sötét foltocskák helyezkednek el, amelyek a fehéres rojtot is átszeldelik. Hátulsó szárnya piszkos sárgásfehér, ív alakban meggörbült keresztszalagja és szegélye barnásszürke, rojtja sárgásfehér, éles tővonallal (103. ábra: F). 26—28 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Igen korán megjelenik, repülési ideje IV—VIII. Tápnövényei keresztesvirágúak

frumentalis L.

11 (10) Elülső szárnyának mintázata igen elmosódott, alig kivehető. Alapszíne világos sárgásszürke, a mintázat legjobban látható része a fehéres és kissé fogazott külső keresztsáv, többi része a világos és sötét pikkelyek rendszertelen összesűrűsödéséből áll. Hátulsó szárnya fehéres, ívben meghajlott keresztvonala erősen fogazott, külső szegélye és keresztvonala világos szürkésbarna. Mindkét szárny rojtja fehér. Az elülső szárny fonákja sötét, szürke, csupán a belső szegélyen húzódik egy hosszanti fehér csík. A hátulsó szárny fonákja fehér. 28—32 mm.

Eddig csak a Kolozsvár mellett fekvő Szénafüveken gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

[**Ostrogovichi** CAR.]

12 (9) Elülső szárnyán a külső keresztsáv ép, sohasem fogazott, legfeljebb néhány sötét pont látható rajta.

13 (16) Hátulsó szárnya csillogó selymesfehér, mintázata csupán a keskeny, sötét külső szegélyből, esetleg az igen halvány és alig észlelhető keresztvonal töredékéből áll.

14 (15) Elülső szárnya halvány szalmasárga, a vesefolt élesen rajzolt, nagy, kör alakú, előtte a belső keresztvonal felső része B-alakú, kétszer megtört. A külső keresztvonal szintén kétszer élesen megtörik. A szegélytéren sűrű rozsdabarna behintés fekszik, az alapszínből azonban nagy foltot hagy szabadon. A rojt tővonala éles, feketésbarna, rojtja sárgásfehér (103. ábra: J). Hátulsó szárnya majdnem áttetsző, szegélyén keskeny, sötét csík fut végig, mögötte az ívben meghajlott keresztvonal töredéke alig látható. 24—26 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei keresztesvirágúak (= *straminalis* HBN.)

pallidata HUFN.

15 (14) Elülső szárnya fehéres okkersárga, a vesefolt 2 apró, elmosódott sötét pontra esik szét. A belső keresztvonal a tőhöz viszonylagosan közel

van, a külső alig hajlott, mindkettőn sötét pontocskák láthatók. A külső szegélytér elsötétedett. A mintázat rozsdabarna színű. Rojtja sötétszürke. Hátulsó szárnya áttetsző, csupán külső szegélyén van 1 rozsdabarna csík, néhány világosabb folttal. A rojt tővonala éles, feketés, rojtja világosszürke (103. ábra: G). 23—26 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje IV—VIII. Tápnövényei keresztesvirágúak, hernyója a termesztett növényeken a levelek lyuggatásával kárt okoz

extimalis Sc.

16 (13) Hátulsó szárnya sárgásszürke, igen széles és sötét szegéllyel, vagy sárgásfehér és szegélye széles, ibolyásszürke.

17 (18) Elülső szárnya élénk világos tojássárga, a belső keresztvonal igen halvány, meredek. A vesefoltnak csak a külső kerete látszik, és ehhez csatlakozik a B-alakú szegély. A külső szegély, valamint az m_{1-3} erek köze a sejtig ibolyásszürke. A rojt tővonala feketés, maga a rojt ibolyásszürke. Hátulsó szárnya sárgásfehér, igen széles ibolyásszürke szegéllyel. Rojtja fehéres (103. ábra: B). 20—23 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—IX. Tápnövénye a *Genista tinctoria*, az *Isatis tinctoria*, továbbá *Alliaria*- és *Sisymbrium*-félék

limbata L.

18 (17) Elülső szárnya ibolyásbarna, csupán középtere aranysárgás, de ezen a sötét ibolyásbarna erek, valamint a belső és a külső keresztvonal halad át. Néhány aranysárgás folt van a tőtéren és a csúcs alatt is. Rojtja szintén ibolyásbarna (103. ábra: I). Hátulsó szárnya sötét sárgásszürke, ívben meghajlott keresztvonala barna, akárcsak az igen széles barnás ibolyásszürke külső szegélytér. Rojtja szürkés. 23—25 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye Franciaországban a *Biscutella laevigata*

politalis Schiff.

12. nem: **Orenaia** Dup.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója előrenyújtott, alul nagy pikkelyek borítják, csúcsíze hegyes, kicsi. Állkapcsi tapogatója hosszú, fonálszerű, arca kissé előredülledő (104. ábra: A). Elülső szárnya rövid és széles, csúcsa lekerekített, erezete hasonló az *Evergestis* Hbn. neméhez. Hátulsó szárnya kerek, erezetében az *sc*+*rr* anasztomizál.

A palearktikus elterjedésű nem fajai közül Magyarországon eddig még egyet sem mutattak ki.

A lepkék nappal repülnek. Magashegyvidéki, gazdaságilag közömbös fajok.

— — Elülső szárnyának alapszíne kékesszürke, fekete rajzolata erősen kiterjedt, úgyhogy az alapszín tisztán csak a középtér külső részén látható. A tőtéren több fekete keresztsáv húzódik végig, a belső keresztsáv hullámos, a vesefolt fekete és meggörbült. A külső keresztsáv kissé ívben hajlott, kékesfehér. A külső szegélytér elfeketedett, s csak néhány kék folt maradt a helyén. Rojtja fehéres, az erek végén szürke csíkok szeldelik át (104. ábra: C). Hátulsó szárnya szürke, némi kékes szinezettel, ívben meghajlott keresztvonala és széles szegélye sötétszürke. 22—24 mm.

Közép-Európa magashegységeiben, valamint az Urálban fordul elő. A Kárpát-medencében a Liptói-havasokban, a Magas-Tátrában és Erdélyben (Nagyág és a Negoi) gyűjtötték. Repülési ideje VII. és VIII. eleje. Tápnövénye ismeretlen, francia adatok szerint a petéből nevelt hernyó csak keresztesvirágúakat fogyaszt

[**alpestralis** F.]

13. nem: **Reskovitsia** Szt.-Iv.

Homloka kissé kidülledő, ajaktapogatója előrenyújtott, 2. ízét alul erős szőrszálak és nagy pikkelyek borítják, csúcsíze csupasz, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (104. ábra: B). Elülső szárnya kiszélesedő, háromszög alakú, csúcsa letompított. Erezete egyezik az *Evergestis*-fajok erezetével. Hátulsó szárnya majdnem teljesen kerek. Erezetében az $m_{2,3}$ és a cu_1 erek

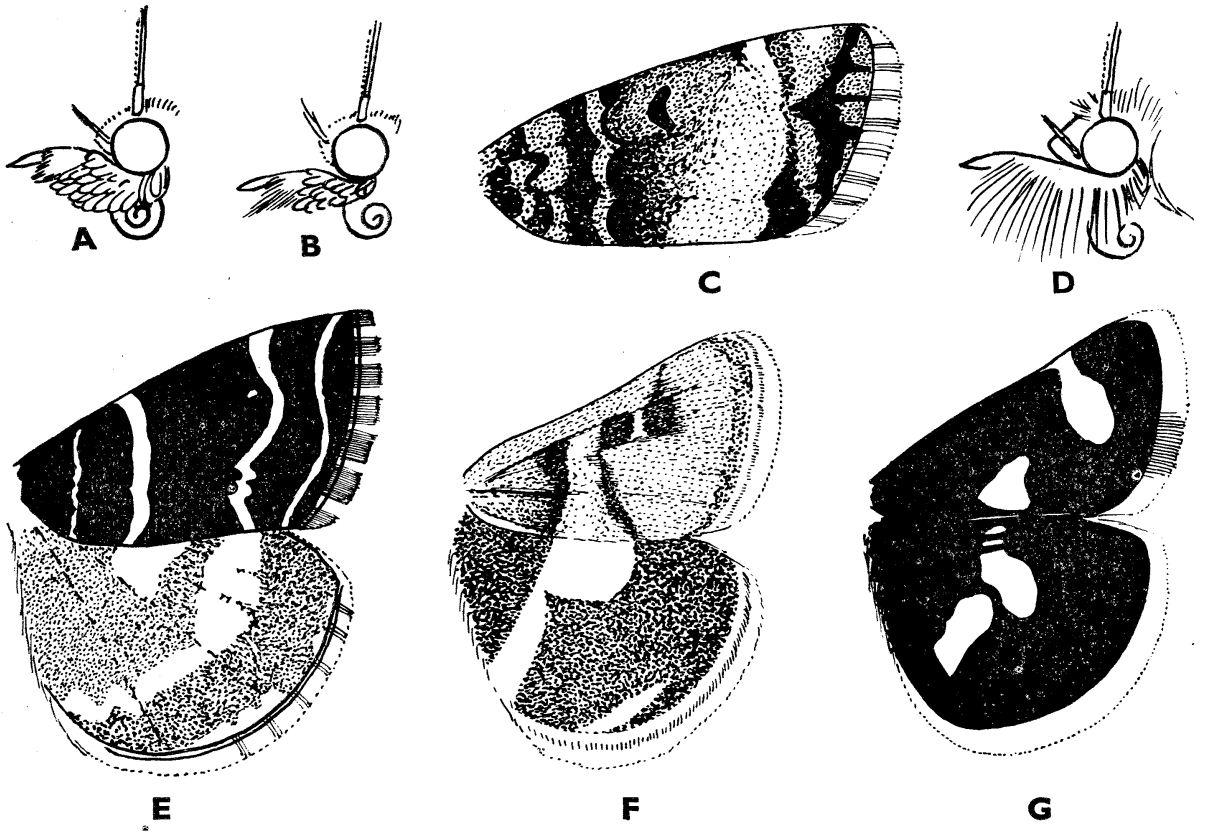

104. ábra. A: *Orenaia* és B: *Reskovitsia* feje — C: *Orenaia alpestralis* F. elülső szárnya — D: *Titanio* feje — E: *Reskovitsia alborivulalis* Ev., F: *Titanio normalis* Hbn. és G: *T. pollinalis* Schiff. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

közötti távolság már az erek eredési pontján igen nagy, míg az *Orenaia*-fajok megfelelő erei egy pontból vagy egymáshoz igen közel erednek.

A palearktikus nembe csupán 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. A lepkék nappal repülnek. Hegyvidéki faj, gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnya sötét barnásfekete, rajta 4, többé-kevésbé hullámos fehér keresztsáv húzódik. A belső keresztsáv 2 vége a tő felé hajlik, a külső nagyjából S-alakú, a külső szegély előtt végighaladó keresztvonal ugyancsak S-alakú, de az előzővel ellentétes irányú. A vesefolt helyét apró, fehér pont jelzi. A mintázat terjedelme és ereje változó, olykor a tőtéren is van egy vékony, fehéres keresztvonal, sőt az egész tőtér megfehéredhet. Rojtjában választóvonal van, a rojt fehér, az érközökben sötét. Hátulsó szárnya sötétszürke, a sejt fölött fekvő rész és a széles keresztsáv fehér, a külső szegély előtt szintén egy fehér keresztsáv töredékei láthatók. Tővonala fekete, rojtja fehér, 5—6 sötét folttal (104. ábra: E). 16—19 mm.

Magyarországon a Mátrában (Gallyatető) és a Bükk hegységben (Szarvaskő, Felsőtárkány és Cserépfalu a Hórvölgyben), valamint állítólag a Gyöngyös melletti Sárhegyen fordul elő. Elterjedése egyébként igen sporadikus, eddig csupán az Urálban, Észak-Törökországban, Hercegovinában, Észak-Kasztíliában és Szíriában gyűjtötték. Repülési ideje IV., V., s talán van egy júliusi nemzedéke is. Tápnövénye ismeretlen

alborivulalis Ev.

14. nem: **Titanio** Hbn.

Csápja egyszerű, gyengén pillás, homloka kúp alakú, előredülledő, ajaktapogatója egyenesen előre mutat, alul igen hosszú és bozontosan elhelyezkedő szőrszálak fedik, csúcsíze rövid, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (104. ábra: D). Elülső szárnya széles, megnyúlt, csúcsa lekerekített, felső szegélye kissé homorú. Hátulsó szárnya lekerekített, olykor teljesen kerek. A szárnyak erezete egyezik az *Evergestis*-fajok szárnyerezetével.

A palearktikus nem 3 faját mutatták ki eddig Magyarországról. A lepkék nappal repülnek, magashegységi vagy hegyvidéki fajok, egyes fajai azonban síkságokon is előfordulnak. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Szárnyai feketék, 2—2 nagy, fehéres folttal. Elülső szárnyán a belső folt a belső szegély közepén helyezkedik el, durván háromszög alakú, a külső folt megnyúlt csepp alakú, a felső szegélyen ül, és tengelyével a külső szegély közepe felé irányul. Rojtja fehéres, a külső szöglet szürke. Hátulsó szárnyán a 2 fehér folt a kettészakadt keresztsávból keletkezett. Rojtja fehér (104. ábra: G). (Az *Alypia funebris* Ström. hasonlít ehhez a fajhoz, de elülső szárnyán a külső fehér folt nem éri el a felső szegélyt, a belső folt pedig nagyobb és kerek. Hátulsó szárnyán a 2 fehér folt messze eltávolodott egymástól. Potroha fehérrel gyűrűzött, míg e faj potrohán csak néhány, alig észlelhető fehéres gyűrű van.) 17—20 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje IV—VII. Hernyója *Genista-*, *Ononis-* és *Cytisus*-féléken cső alakú szövedékekben él

pollinalis SCHIFF.

2 (1) Szárnyai nem feketék, és nincsen rajtuk fehér folt.

3 (4) Hátulsó szárnyán széles vörhenyesfehér keresztsáv húzódik. Elülső szárnya sötétbarna, a sejt sárgásbarna, a belső keresztsáv 2 részre szakadt, belül sárgásbarna, a sejtben előlről és hátulról 1—1 nagy sötétbarna petty határolja, a felső szegélyt nem éri el. A vesefoltot a sejtvégi petty helyettesíti. Külső keresztsávja nincs, külső szegélye keskeny és sötét, rojtja világosszürke, gyenge választóvonallal. Hátulsó szárnya feketésbarna, a világos keresztsáv egyenes folytatása az elülső szárny keresztsávjának, rojtja világos, választóvonala gyenge (104. ábra: F). 15—18 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon főleg síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Convolvulus*

normalis HBN.

4 (3) Hátulsó szárnya sötétbarna vagy barnásszürke, rajzolatmentes.

5 (6) Elülső szárnya sötétbarna, a 2 keresztsáv széles, a belső szegélyen majdnem összeérnek, színük világosabb barnás. A sejt 3 sötét pettye nagy, a szárny legsötétebb része a tőtér és a felső, valamint a belső szegély. Rojtja szürke. Hátulsó szárnya sötétbarna, a felső szegély felé kissé világosabb, rojtja fehéres. 18—20 mm.

Közép-Európa magashegységeinek egyik jellemző faja, a Kárpát-medencében az erdélyi Sigun gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**Schrankiana** HOCHENW.]

6 (5) Elülső szárnya olajbarna, rajzolata alig észlelhető. A 2 elmosódott keresztsáv kissé kékes fényű szürke, a sejt 2 sötét pettye is igen homályos. Rojtjának hegye fehéres. Hátulsó szárnya barnásszürke, a szegélytér mögött kissé világosabb árnyalatú, rojtjának hegye fehér. 20—22 mm.

Európa magashegységein és hegyvidékein fordul elő, Magyarországon eddig csak Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VII. Hernyója polifág

phrygialis HBN.

15. nem: **Cynaeda** HBN.

Arca lekerekített, csápja erősen kiugró ízekkel, minden ízen 2—2 pár hosszú pillával. Ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze rejtett vagy alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (105. ábra: A). Elülső szárnya nagy, kiszélesedő, háromszög alakú, a belső szegélyen széles lebeny nyúlik át a hátulsó szárnyra. Erezete egyezik az *Evergestis*-fajok erezetével.

Hátulsó szárnya lekerekített, külső szegélyének íve lapos. Erezetében az *sc* + *rr* anasztomizál.

A nem palearktikus elterjedésű, hazánkban 2 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fényt kedvelik. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán az erősen zegzugos fekete keresztvonalnak a belső szegély fölött a tő felé mutató első 3 foga egyre messzebbre kerül a tőtől. Alapszíne fehérrel kevert világos olajbarna, tőtere a szárny legvilágosabb része. A sejt sötét, a vesefolt környéke világos; a legsötétebb a keresztvonal előtt fekvő szabálytalan alakú mező, amelyben az erek fehéresek, főként a külső szegélytéren. A mintázat ereje és a színezet árnyalata igen változó. Rojtja világos sárgásfehér, az érközökben sötét csíkok keresztezik. A hím hátulsó szárnya barnásfehér, a nőstényé szürkésbarna. Sötét keresztsávja élesen fogazott, de elmosódott és ívben hajlott, rojtja fehéres (105. ábra: G). 24—30 mm.

Közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, de a déli országrészekben már ritka, ott a következő faj váltja fel. Repülési ideje VI—IX. eleje. Tápnövényei *Echium*-félék

dentalis SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnyán a zegzugos fekete keresztvonalnak a belső szegély fölött a tő felé mutató első 3 foga közül a középső fekszik legmesszebb

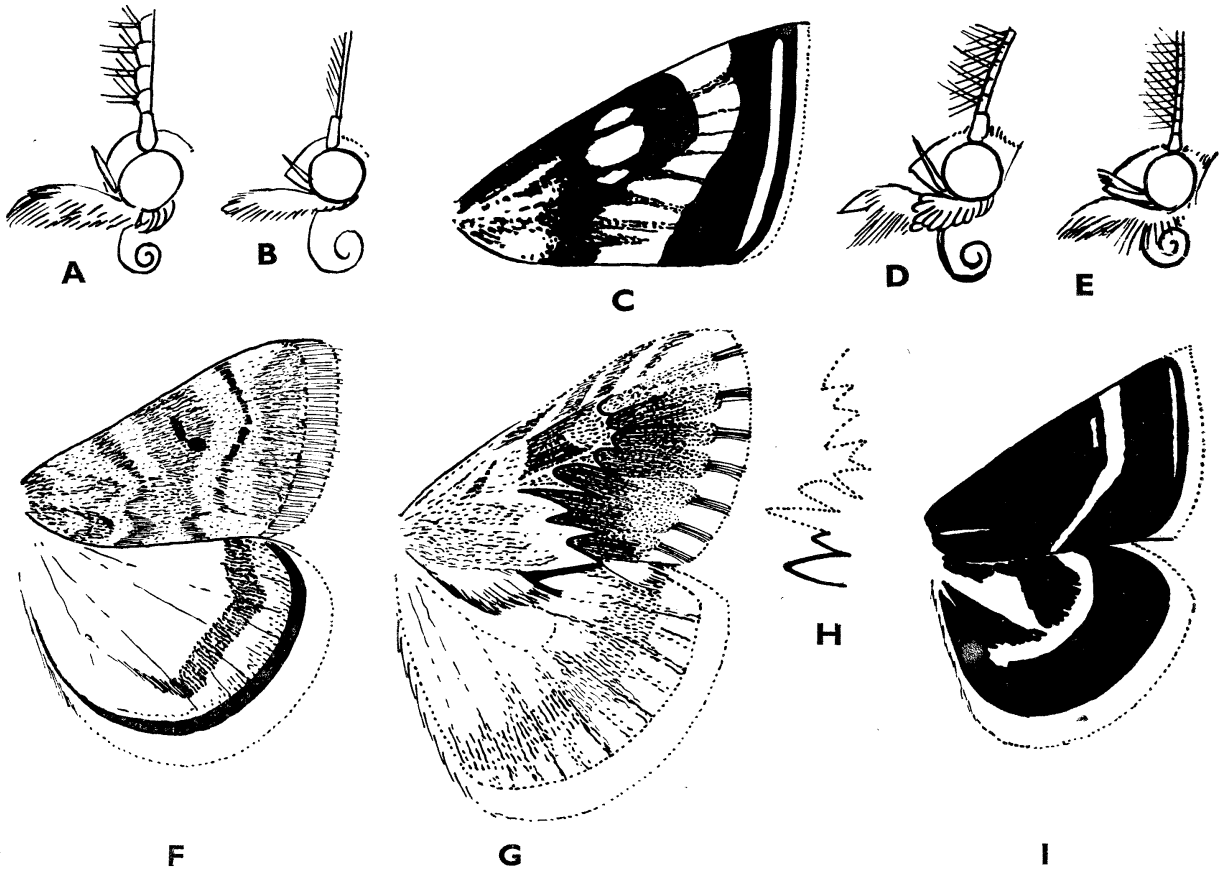

105. ábra. A: *Cynaeda* és B: *Epacestria* feje — C: *E. pustulalis* HBN. elülső szárnya — D: *Aporodes* és E: *Atralata* feje — F: *Aporodes floralis* HBN. és G: *Cynaeda dentalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya — H: *C. gigantea* WCKE. elülső szárnyának külső keresztvonala — I: *Atralata albofascialis* TR. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

a tőtől, a legalsó pedig messze kinyúlik a tő felé (105. ábra: H). Egyébként igen hasonlít az előző fajra. Az apróbb eltérések nehezen észlelhetők és csak statisztikai összességükben mérvadók. Rendszerint világosabb, mint az előző faj. 26—34 mm.

Dél-európai és kisázsiai faj, Magyarország déli homokos területeinek egyik jellemző állata. Elterjedésének északi határát Szigetszentmiklós környékén éri el. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei valószínűleg szintén *Echium*-félék

gigantea Wcke. ssp. **mendicalis** de Latt.

16. nem: **Epacestria** Hbn.

Csápján a pillázat erős, arca kúposan előredülled, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze apró, alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (105. ábra: B). Elülső szárnya széles, háromszög alakú, csúcsa igen hegyes. Hátulsó szárnya széles, lekerekített, külső szegélye lapos, ezért csúcsa kissé hegyesnek tűnik. A szárnyak erezete olyan, mint az *Evergestis*-fajok erezete.

A nem palearktikus elterjedésű, hazánkban 1 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya okkerbarna, tőterének elmosódott rajzolata tompasárga, a sejt 3 foltja és az ívben hajlott, igen széles külső keresztsáv szintén sárga; az utóbbit megszakító erek barnák. A külső szegély előtt szintén sárga, de keskeny és ép csík húzódik. Rojtja fehéresszürke (105. ábra: C). Hátulsó szárnya szürkésfekete, mintázata nincsen. 22—24 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai, Magyarország homokos vidékeire jellemző, melegkedvelő faj. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye az *Anchusa officinalis*

pustulalis Hbn.

17. nem: **Aporodes** Gn.

Arca kúp alakúan előredülled, csápostorának minden ízén 2—2 pár hosszú pilla ül, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze lefelé hajlik. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (105. ábra: D). Elülső szárnya kiszélesedő, háromszög alakú, csúcsa azonban lekerekített. Erezetében az r_4 már a felső szegélyen végződik, az r_4 és az r_5 ér hajlott (106. ábra: B). Hátulsó szárnya tojás alakú, csúcsa tompa. Erezete olyan, mint az *Evergestis*-fajoké.

A palearktikus nem fajai közül hazánkban 1 fordul elő.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya sárgásbarna, elmosódott körvonalú rajzolata barnás. A 2 sötét keresztsáv homályos, a belső zegzugos, a külső gyenge ívben meghajlott, a felső szegélyen feketés, akárcsak a 2 fekete pontra bomlott vesefolt fölött a középtér. A 2 fekete pont pikkelyei felmerednek a szárny síkjából. Rojtja sárgásszürke. Hátulsó szárnya narancssárga,

külső keresztsávja széles és feketés, a rojt tővonala (külső szegélye) fekete, széles csík alakjában jelenik meg. Rojtja fehéressárga (105. ábra: F). 15—19 mm.

Dél-európai, észak-afrikai és nyugat-ázsiai (egészen Indiáig terjedő) faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje VIII—X. Tápnövénye az articsóka (*Cynara cardunculus*)

floralis HBN.

18. nem: **Atralata** SYLVÉN

A hím csápostora 2-sorosan és sűrűn, hosszan pillázott, arca kúp alakúan előredülled, ajaktapogatója rövid, előremutató, vége lefelé hajlik, csúcsíze rejtett, szőrös. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (105. ábra: E). Elülső szárnya megnyúlt és széles háromszög alakú, csúcsa igen hegyes. Erezete olyan, mint az előző nem szárnyerezete, azaz az r_4 szintén a felső szegélyen végződik, de az r_4 és az r_5 nem görbe. Hátulsó szárnya lekerekített, csúcsa kissé kiugró.

A palearktikus nembe csak 1 faj tartozik, amely hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény kevésbé vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya feketésbarna, mintázata piszkosfehér. A rajzolat uralkodó eleme a széles és csupán egyszer megtört külső fehér keresztsáv. A vesefolt megnyúlt és vékony vonallá zsugorodott, a külső szegély mögött keskeny fehér csík vonul végig. A szárnyon egyébként gyakoriak az elszórt fehér pikkelyek. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya szintén feketésbarna, a sejt és az elülső szárny keresztsávjának folytatásaként jelentkező, ívben hajlott keresztsáv szintén fehér. A hátulsó szárny fehér sejtje elkülöníti a család minden más, hozzá némiképpen hasonló fajától (105. ábra: I). 10 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. 2 nemzedéke V., VI. és VIII. repül. Tápnövénye a *Conyza squarrosa* és az *Inula montana*

albofascialis TR.

19. nem: **Heliothela** GN.

Homloka lekerekített, csápja egyszerű, ajaktapogatója előrenyújtott, alul szőrös, csúcsíze kissé lefelé hajlik, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonalszerű (106. ábra: C). Szárnyai rövidek. Elülső szárnya kiszélesedik, csúcsa lekerekített. Erezete igen hasonlít a *Pyrausta* SCHRK. nem erezetére, csak az $m_{2,3}$ egy pontból ered a sejt alsó sarkánál. Hátulsó szárnya kerek. Erezete szintén egyezik a *Pyrausta* SCHRK. nemével.

A kis fajszámú nem 1 faja fordul elő Magyarországon.
A lepkék este repülnek, a mesterséges fény iránt meglehetősen közömbösek. Gazdasági jelentőségük nincsen.

— — Elülső szárnyának alapszíne feketésbarna, kissé ércesen csillogó, rajta elszórt sötét és acélkéken csillogó pikkelyek vannak, ezek azonban

csak nehezen kivehető mintázatot alkotnak, és főként az egyenes, meredek belső, valamint a széles, hullámos külső fekete keresztvonal mentén rendeződnek homályos csíkokba. Rojtja sötét, a csúcsa körül mindig fehéres (106. ábra: G). Hátulsó szárnya szintén feketés, rézvörösen csillogó, a sejtben sárgás petty látható. Rojtja sötét, csúcsa körül sárgás. 10—12 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye ismeretlen

atralis HBN.

20. nem: **Pyrausta** SCHRK.

Arcán többé-kevésbé előredülledő kúpszerű kinövés van, csápja egyszerű, legfeljebb gyengén pillázott. Ajaktapogatója ferdén fölfelé mutat, alul elállóan szőrözött (106. ábra: D). A *P. cingulata* L. tapogatóján azonban alul széles és szétterülő szőrözet van (106. ábra: E). Állkapcsi tapogatója kicsi, fonálszerű, csúcsíze alig észlelhető, rendszerint rejtett. Elülső szárnya széles, háromszög

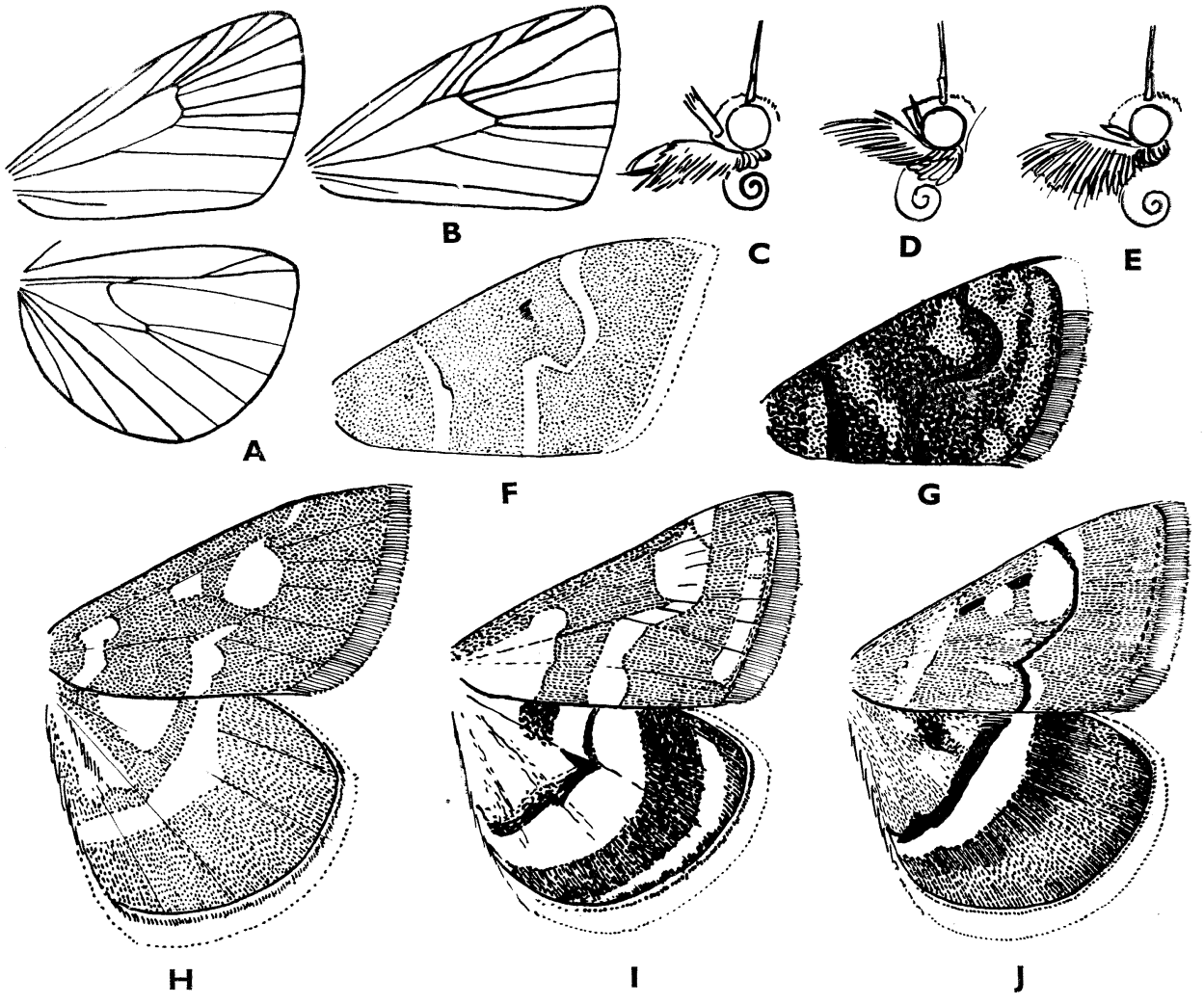

106. ábra. A: *Pyrausta* erezete — B: *Aporodes* elülső szárnyának erezete — C: *Heliothela*, D: *Pyrausta* és E: *P. cingulata* L. feje — F: *P. diffusalis* GN. és G: *Heliothela atralis* HBN. elülső szárnya — H: *Pyrausta purpuralis* L., I: *P. ostrinalis* HBN. és J: *P. aurata* SC. elülső és hátulsó szárnya (A: SPULER nyomán, a többi eredeti)

alakú, csúcsa alig letompított, rendszerint hegyes. Erezetében az r_2 igen közel ered az r_{3+4} érpárhoz (olykor anasztomizál vele), az r_4 a csúcsban végződik, az $m_{2,3}$ és a cu_1 a sejt alsó sarka köré csoportosul. Hátulsó szárnya kerek, csúcsa tompa. Erezetében az $sc+rr$ anasztomizál, az $m_{2,3}$ és a cu_1 szintén a sejt alsó sarka körül gyülekezik (106. ábra: A).

A hatalmas fajszámú nem az egész Földön elterjedt, főként azonban az északi félgömb mérsékeltövi területeire jellemző. Hazánkból eddig 16 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Némelyik faj nappal is könnyen fölzavarható a fűből és sokáig röpköd. Gazdaságilag közömbös fajok.

1 (2) Szárnyai egyszínű feketésbarnák, mindennemű rajzolat nélkül. Csupán ajaktapogatójának töve fehéres. 17—19 mm.

Közép-európai hegyvidéki, ritka faj, Magyarországon eddig csak Jósvafőn gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Satureja-*, *Salvia-* és *Origanum*-félék

nigralis F.

2 (1) Szárnyain mindig van mintázat, még akkor is, ha a szárnyak feketésbarnák.

3 (12) Szárnyai igen sötétek, feketésbarnák, hátulsó szárnya rendszerint fekete. Ha a színben van is némi ingadozás, a szárnyak mintázata mindig fehér és többnyire egyetlen keresztsávból, esetleg 1—2 apró, fehér pettyből áll.

4 (5) Elülső szárnyán a külső keresztsávon kívül 2 apró petty is van. A mintázat fehéres, a belső petty a tőhöz közel a ráncban, a másik a sejt vége előtt fekszik. A külső keresztsáv a belső szegély fölött kétszer élesen megtörik, a sáv iránya a külső szöglet felé mutat. Alapszíne igen sötét feketésbarna. Hátulsó szárnya szintén feketésbarna, külső szegélyébe némi sárgás árnyalat vegyül. Széles, fehér keresztsávja majdnem az elülső szárny sávjának a folytatása, öblösen hullámos. A tőn, a sejten kívül, fehér folt van. A szárnyak fehérek (108. ábra: F). 14—18 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. 2 nemzedéke IV., V. és VIII. repül. Tápnövényei *Thymus-*, *Origanum-* és *Salvia*-félék

nigrata Sc.

5 (4) Elülső szárnyának mintázatát csupán a fehéres keresztsáv alkotja.

6 (7) Nagyobb faj, szárnyainak fesztávolsága 20 mm-nél nagyobb. Elülső szárnyának alapszíne bíborbarnával kevert sötét olajszürke. A bíborszínű behintés a külső szegély felé egyre csökken, majd a széles fehér keresztsáv előtt a külső szegélyen egészen el is tűnik. A keresztsáv iránya a tő felé mutat, tehát a felső szegélyen közelebb van a szárny csúcsához, mint a belsőn a külső szöglethez. A külső szegélyen az erek kissé fehéresek. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya olyan színű, mint az

elülső, színe azonban majdnem az egész szárnyon egyöntetűen erős. A sejt körül ívben kikanyarított széles keresztsáv fehéres. Rojtja fehér, tővonala fekete (108. ábra: C). 22—24 mm.

Ausztriában, Magyarországon és helyenként Dél-Európában fellépő faj, hazánkban Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Peucedanum cervaria* és a *Laserpitium siler*

fascialis HBN.

7 (6) Kisebb fajok, a szárnyak legnagyobb fesztávolsága nem éri el a 18 mm-t.

8 (9) Hátulsó szárnya fekete, rajzolatmentes. Elülső szárnya fekete, a hímé tompa barnás behintéssel, a nőstényé kissé zöldes árnyalattal. Középterén igen elmosódott, főleg a felső szegélyen látható világos keresztvonal húzódik. Rojtja szélesen sárgásfehér. A szárny fonákja fekete, a felső szegélyen a keresztsáv helyét sárgásfehér folt jelzi, a belső szegélyen rövid, hosszanti, világos csík húzódik. Hátulsó szárnyának rojtja sárgásfehér. 12 mm.

A fajt 1 hím és 2 nőstény alapján írták le mintegy száz évvel ezelőtt Buda környékéről, azóta sem gyűjtötték. A hazai adaton kívül 1—1 bozeni és izmiri példány ismeretes. Repülési ideje és tápnövénye ismeretlen

Ledereri STGR.

9 (8) Hátulsó szárnyán fehér keresztsáv húzódik végig.

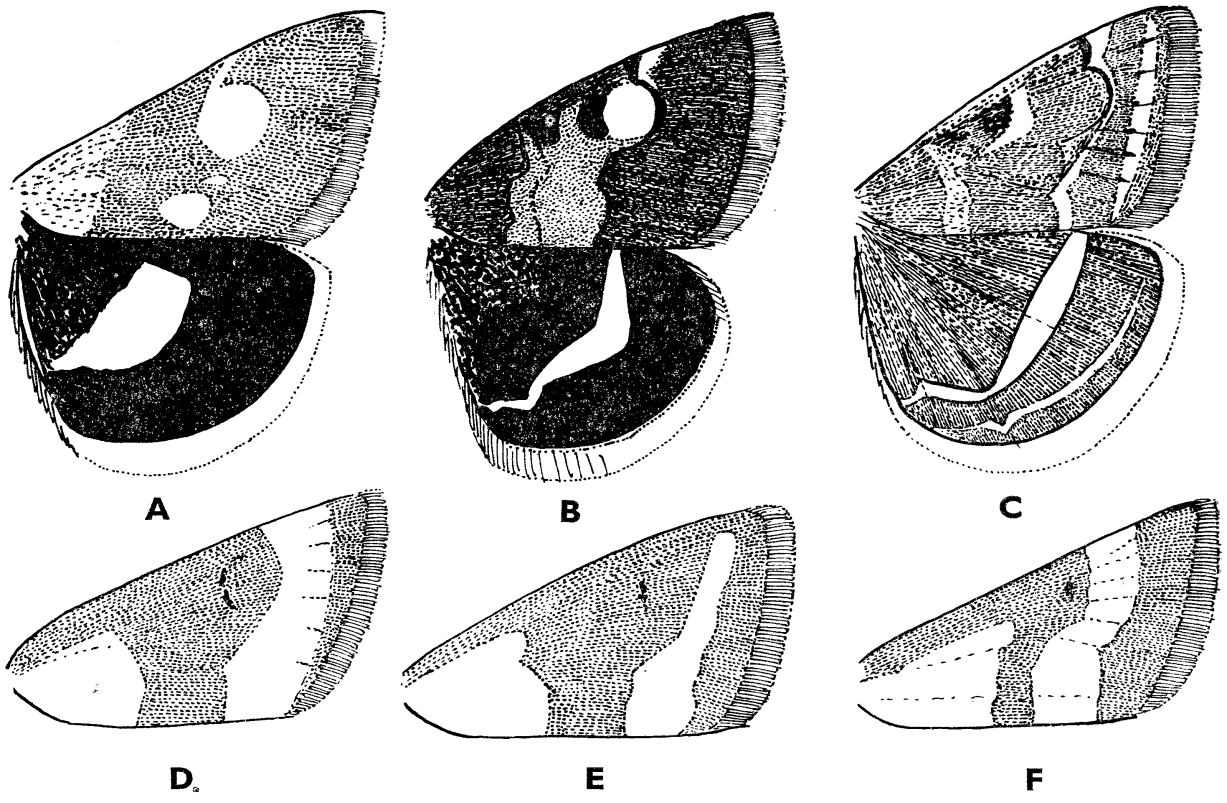

107. ábra. A: *Pyrausta falcatalis* GN., B: *P. porphyralis* SCHIFF. és C: *P. cespitalis* SCHIFF. ♀ elülső és hátulsó szárnya — D: *P. castalis* TR., E: *P. virginalis* DUP. és F: *P. sanguinalis* L. elülső szárnya (Eredeti)

10 (11) Elülső szárnyán a fehéres keresztsáv kétszer többé-kevésbé élesen megtörik. A szárny alapszíne csillogó fekete. Rojtja fehér. Hátulsó szárnya szintén fekete, a lapos ívben hajlott fehér keresztsáv közelebb van a tőhöz, mint a következő faj szárnyán. Rojtja fehér (108. ábra: D). 15—16 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. 2 nemzedéke V., VI. és VIII. repül. Tápnövényei *Salvia*-félék

cingulata L.

11 (10) Elülső szárnyán a fehér keresztsáv ép, sohasem törik meg, legfeljebb iránya változó (meredek, ferde). Hátulsó szárnyán a keresztsáv inkább szögben megtörik, mint ívben hajlik, és kissé távolabb van a tőtől, mint az előző faj szárnyán. Egyébként azzal teljesen egyezik (108. ábra: E). 14—17 mm.

Lengyelországból leírt faj, Magyarországon mindenütt előfordul, de ritka. Repülési ideje V., VI. és VIII. Tápnövénye ismeretlen

rectefascialis Toll

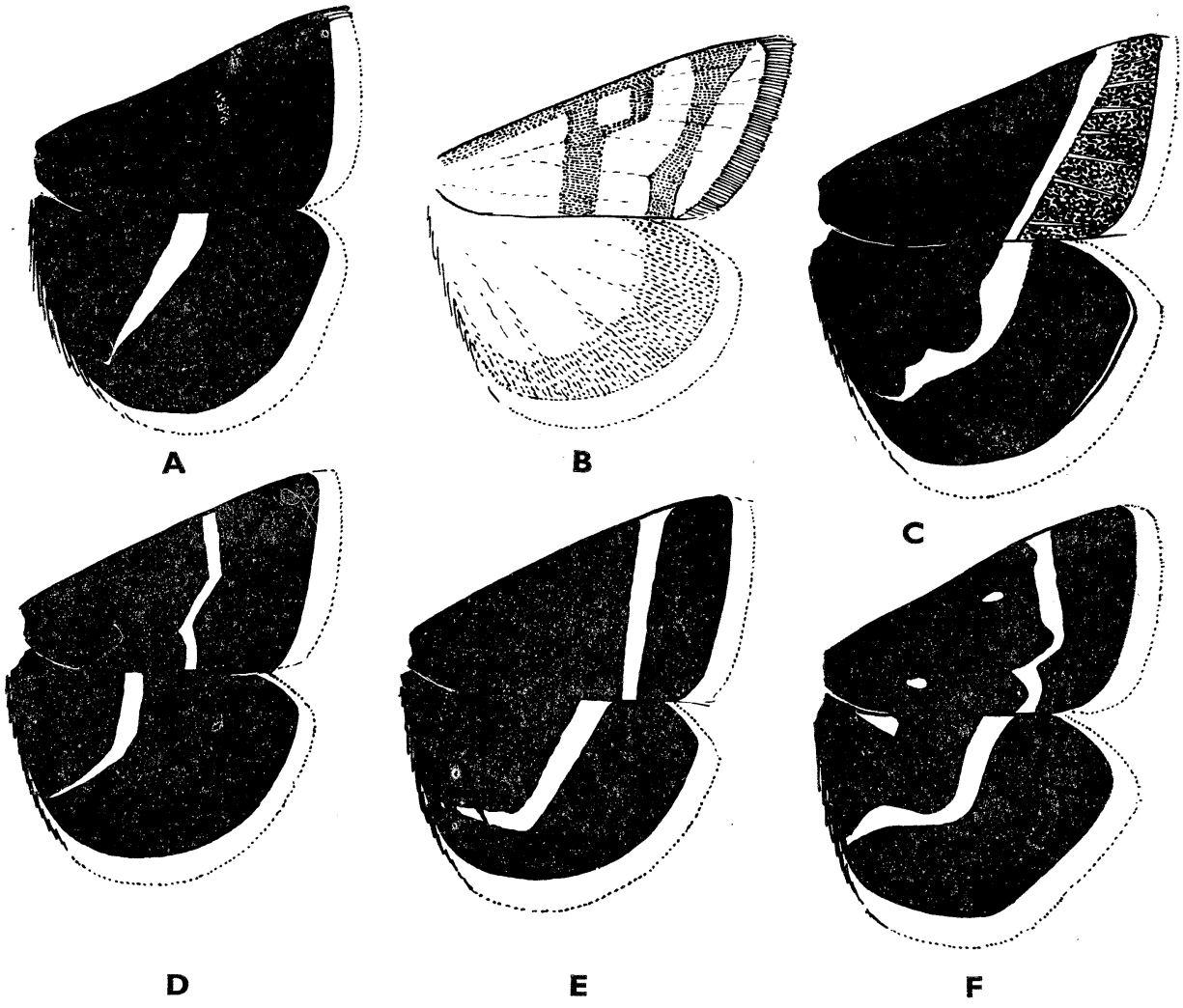

108. ábra. A: *Pyrausta obfuscata* Sc., B: *P. sanguinalis* L., C: *P. fascialis* Hbn., D: *P. cingulata* L., E: *P. rectefascialis* Toll és F: *P. nigrata* Sc. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

12 (3) Szárnyai nem feketésbarnák vagy a feketének más színnel kevert árnyalata, hanem bíborszínű, illetve annak más színnel kevert árnyalata, rajzolatuk sárgás. Ha az elülső szárny sötét színű és a hátulsó szárny fekete, akkor a rajzolat sötét narancsvörös. Vannak halvány szürkésvörös, két sárgásfehér keresztsávval ellátott szárnyú fajok is.

13 (14) Elülső szárnya halvány szürkésvörös vagy vörösesszürke, 2 sárgásfehér keresztsávval. A belső keresztsáv ép, majdnem meredek, felső része homályos. A vesefolt apró fekete foltocskává zsugorodott. A külső keresztsáv öblösen hullámos, és a sejt alá kanyarodik vissza, rojtja igen világos, vörösesfehér (106. ábra: F). Hátulsó szárnyának alapszíne világos, vörösesfehérrel kevert szürke, a szegélyek felé sötétebb; vékony, fehéres keresztsávja a sejtet kanyarítja körül. A rojt tővonala sötét, maga a rojt fehéresvörös. A hasonló mintázatú *Microstega terrealis* Tr. és *Opsibotys fuscalis* Schiff. színezete hasonlít e fajéhoz, de mégis sötétebb (barnásszürke), illetve világosabb sárgás porszürke. 20 mm.

Dél-európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Faunaterületünkön Herkulesfürdőn fogták. Repülési ideje VII. Tápnövényei *Marrubium*- és *Lavatera*-félék

[diffusalis Gn.]

14 (13) Elülső szárnyának színezete és mintázata más.

15 (16) Elülső szárnya sötét bíborbarna, keresztsávja nincsen, a vesefoltot helyettesítő félhold alakú foltocska és a fölötte, de a csúcshoz közelebb elhelyezkedő ék alakú foltocska sötét narancsvörös. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya fekete, keresztsávja sötét aranysárga és egyre keskenyedő. Rojtja fehéres (108. ábra: A). 15—17 mm.

Dél- és kelet-európai faj, Magyarországon főleg a síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje VI—IX. Tápnövényei *Inula*-, *Conyza*- és *Satureja*-félék

obfuscata Sc.

16 (15) Elülső szárnyának alapszíne a bíbornak valamely világos árnyalata, mintázata sárgás.

17 (22) Elülső szárnyának mintázata 1—2 sárgás keresztsávból áll, a szárny alapszíne a bíbornak valamely világos árnyalata. (E 2 szín vagy egyensúlyban áll, vagy egyik háttérbe szorítja a másikat.)

18 (19) Elülső szárnya tojássárga. A rózsapiros keresztsáv igen széles, és majdnem az egész középteret elfoglalja s a felső szegélyen a tő felé is kiterjed. A külső szegélyen a külső szögletből kiindulva a csúcs felé egyre szélesedő rózsás csík húzódik. A feketés vesefolt 2 apró pontra szakadt. Rojtja rózsapirosas (107. ábra: D). Hátulsó szárnya rózsapiros színű, a külső szegély mögött, a sejt előtt gyengén sárgás. Ez

a folt tulajdonképpen a keresztsáv maradéka. Rojtja rózsaszínű. 20 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon eddig csak Pécsett gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Satureja*-félék

castalis TR.

19 (18) Elülső szárnyának alapszíne világos tojássárga, a mintázat bíborvörös.

20 (21) Elülső szárnyán a bíborvörös középtér külső szegélye csupán gyengén törik meg, a szárny külső szegélye sohasem sárga. Rendszerint az egész felső szegély bíborvörös, a középtér igen széles, a vesefolt 2 igen kicsi, feketés pontra szakadt. A rojt tővonala mögött a közvetlen szegély soha nem sárga, rojtja világos bíborvörös (107. ábra: E). Hátulsó szárnya szürkével kevert világos bíborvörös, a keresztsávnak csak halvány, sárgás nyomai észlelhetők. Rojtja fehéres 17—20 mm.

Dél-európai, észak-afrikai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Kisnyíren (Kecskemét mellett), a Kisbalaton mellett, Tihanyban, Kaposvárott és Szentán gyűjtötték. Repülési ideje (2 nemzedék) III—VI. és VII., VIII. Tápnövényei *Thymus*- és *Salvia*-félék (= *auroralis* Z.)

virginalis DUP.

Változata:

1. Elülső szárnyán a bíborvörös középtér kettéoszlik, és a 2 rész között sárga csík húzódik. — A törzsalakkal együtt fordul elő ab. **tristriatalis** SZT.-IV.

21 (20) Elülső szárnyán a bíborvörös középtér rendszerint keskeny keresztsáv; külső szegélye élesen megtörik, és mélyen a sejt alá húzódik vissza. Olykor külső szegélyén is sárga csík kíséri (108. ábra: B). A középtér rendszerint jóval keskenyebb, mint az előző fajé, a vesefolt 2 apró fekete pontra szakadt. A külső sárga keresztsáv széles, főként akkor, ha a külső szegély is sárga; ilyenkor a közéjük fogott bíborvörös szalag igen keskeny. Rojtja vöröses. Hátulsó szárnya világosszürkével kevert bíborvörös, a külső keresztsávnak csak a nyomai láthatók. Rojtja fehéres (107. ábra: F, 108. ábra: B). 14—18 mm.

Európai faj, amely Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában is előfordul. Magyarországon mindenütt gyakori. 2 nemzedéke IV—VI. és VII—IX. repül. Tápnövényei *Thymus*- és *Salvia*-felék (= *haematalis* HBN.)

sanguinalis L.

22 (17) Elülső szárnyának mintázata jóval bonyolultabb: pettyekből és keresztsávokból áll; a keresztsávok és az alapszín esetleg nem sárga vagy bíborszínű.

23 (24) Elülső szárnyán a sejt vége és a külső keresztsáv között nincsen nagy, sárga folt. Alapszíne olajszürke, rozsdaszínnel vagy barnával keverve. Rajzolata elmosódott, a homályos és kissé ferde belső keresztsávból,

a sejt végén elhelyezkedő világosabb foltból, a sötét vesefoltból, az éles ívben kanyarodó külső keresztsávból és a rendszerint világosabb színű külső szegélyből áll. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya szürke vagy szürkésfekete, 2 tompasárga keresztsávja van, közülük a belső szélesebb, mint a külső. Rojtja sárgásfehér. Nősténye mindig jóval sötétebb színű, mint a hímje, amelynek rajzolata ezért még elmosódottabb (107. ábra: C). 15—19 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. 2 nemzedéke IV—VI. és VII—IX. repül. Tápnövényei *Gnaphalium-*, *Plantago-* és *Salvia*-félék (= *intermedialis* DUP., *tendinosalis* BREM.)

cespitalis SCHIFF.

24 (23) Elülső szárnyán nagy, sárga folt van a sejt vége és a külső keresztvonal között.

25 (26) Elülső szárnyának alapszíne ólomszürkével kevert barnásvörös, a sejt végén elhelyezkedő nagy, kerek és a fölötte a felső szegélyen látható kis, ék alakú sárga folton kívül nincsen a mintázatban egyéb határozott sárga rajzolati elem. Középterén igen erős az ólomszürke behintés, a 2 fekete keresztvonal kanyargós, a külső szélesen hullámos, öblében fekszik a nagy, sárga folt, mögötte a sejtben a kerek, nagy, fekete körfolt és a megnyúlt vesefolt. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnya feketés, kétszer megtört fehéressárga keresztsávval. Rojtja fehéres (107. ábra: B). 18—20 mm.

Európai faj, Magyarországon biztosan csak Kőszegen gyűjtötték. Síkvidéki előfordulása valószínűtlen. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Origanum-* és *Mentha*-félék

porphyralis SCHIFF.

26 (25) Elülső szárnyának mintázatában több a sárga rajzolati elem.

27 (28) Elülső szárnyán nincsen a sejt közepén sárga petty, csak a végén elhelyezkedő nagy sárga folt. Alapszíne sötét bíborpiros vagy bíborbarna, tőtere, a sejt végén látható nagy, kerek folt, továbbá a ránc nagy kerek foltja, és kettőjük között egy további apró folt élénk aranysárga. Rojtja sötét, a csúcs körül fehéres. Hátulsó szárnya feketésbarna, a keresztsáv a belső szegélytől a külső szegélyig egyre szélesedik, de anélkül, hogy azt elérje, élénk aranysárga. Rojtja fehéres (107. ábra: A). 22—24 mm.

Közép- és Dél-Európa hegységeinek ritka faja, igen elszórtan lép fel. Magyarországon mindenütt előfordul, sík és hegyvidéken egyaránt. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Salvia glutinosa*

falcatalis GN.

28 (27) Elülső szárnyán a sejt közepén is van 1 kis, sárga színű petty.

29 (30) Elülső szárnyán a fekete külső keresztvonal mindig éles és jól látható, a sárga keresztsáv a belső szegély felett igen keskeny, esetleg hiányzik

is, soha nem nagy és foltszerű. Alapszíne világos barnásfekete, erős bíborvörös behintéssel. A mintázat élénk aranysárga, a széles, de elmosódott belső keresztsávból, a sejtközépi kicsi és a sejtvégi nagy foltból, továbbá a ránc apró foltjaiból és a külső fekete keresztvonalat kísérő pikkelyekből áll. A nagy sárga foltot a fekete keresztvonal mindig kettévágja. Rojtja szürkésvörös, hegye sárgásfehér. Hátulsó szárnya feketés, széles keresztsávja aranysárga, belül mindig erős és csak gyengén hajlott fekete szalag szegélyezi. Rojtja fehéressárga (106. ábra: J). 17—23 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul és elég gyakori. 2 nemzedéke V., VI. és VII—IX. repül. Tápnövényei *Origanum-* és *Mentha*-félék. A ssp. *meridionalis* STGR. hazánkban nem fordul elő, az irodalom erre vonatkozó adatai tévedésen alapulnak

aurata Sc.

30 (29) Elülső szárnyán a külső fekete keresztvonal csak ritkán lép fel, a sárga keresztsávnak a belső szegély fölött levő része viszonylagosan nagy, foltszerű, jól látható.

31 (32) Elülső szárnyának fonákján a külső szegély mentén húzódó sárgás csík az alsó szögletnél kezdődik és a szárny csúcsa előtt ér véget. Felül a sárga külső keresztsáv a szárny közepén kettéosztott, alsó része nagy foltot alkot, amely rendszerint a tő felé domború (a 106. ábra: H szándékosan a következő fajhoz közel álló mintázatú példányt mutat); a rajzolat igen erős és sötétsárga, amelyet még elmélyít a szárny sötét bíborvörös alapszíne. Rojtjának csak a hegye fehéres. Hátulsó szárnya ugyancsak sötét bíborvörös, tőtere — a sejt kivételével —, továbbá az ívben hajlott keresztsáv élénksárga. Olykor a szegélyen is van egy további sárga csík. Rojtja fehéressárga, választóvonala sötét. 18—24 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. 1. nemzedéke IV—VI. eleje, 2. nemzedéke (ab. *chermesinalis* GN., világosabb bíborpiros alapszínű és kiterjedtebben sárga rajzolatú alakja) VI—IX. repül. Tápnövényei *Mentha-*, *Nepeta-*, *Plantago*-félék stb.

purpuralis L.

32 (31) Elülső szárnyának fonákján a külső szegély mentén húzódó sárgás csík az alsó szögletnél kezdődik, de a szárny csúcsa mögött ívben visszakanyarodik, és a felső szegély mentén majdnem az első nagy, sárga foltig ér. Felül a világosabb sárga külső keresztsáv keskeny, összefüggő, alsó része megnyúlt, soha nem széles, tojásdad, vagy szegélye a tő felé kidomborodik. Alapszíne világos bíborpiros, a mintázat világossárga, szinte fehéressárga, sokkal kevésbé terjedelmes, mint az előző fajé. A külső szegélytéren felléphet még egy további sárga keresztszalag (néha az előző fajon is). Hátulsó szárnya olyan színű, mint az elülső szárny, rajzolata igen változatos, akárcsak az előző fajé. Színezete olykor erősebb (az 106. ábra: I szélsőséges színezetű és mintázatú példányt mutat be), rojtja sárgásfehér. Általában kisebb faj. 15—22 mm.

Európai faj, Magyarországon is mindenütt előfordul, de jóval ritkább, mint az előző. 2 nemzedéke is hasonló időpontban repül. Tápnövényei *Mentha*-, *Nepeta*- és *Plantago*-félék

ostrinalis HBN.

21. nem: **Panstegia** HBN.

Arca kissé előredülled, csápja egyszerű, alig pillázott, ajaktapogatója előrenyújtott, alul erősen szőrös, csúcsíze rejtett vagy alig látszik ki a 2. íz szőrzetéből. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (109. ábra: B). Elülső szárnya széles, háromszög alakú, csúcsa meglehetősen hegyes. Hátulsó szárnya lekerekített. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok szárnyerezetétől.

A palearktikus nem fajai közül hazánkból még egyet sem mutattak ki.

— — Elülső szárnya halvány olajzöld, csupán külső keresztsávja látható, ez széles, elmosódott, sárgásfehér. A külső szegély szintén kissé világosabb az alapszínnél. Rojtja világosszürkés. Hátulsó szárnya szürkés olajzöld, sárgásfehér keresztsávja széles és elmosódott, a rojt tövén fekete pontok vannak. Rojtja fehéresszürke (109. ábra: A). A nőstény szárnya sötétebb árnyalatú, mintázata élesebb. Hímje 22—26 mm, nősténye 16—20 mm.

Közép-európai, magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem találták, Erdély hegységeiben helyenként gyakori. Repülési ideje VII. Tápnövényei *Gnaphalium*-félék

[**aerealis** HBN.]

22. nem: **Nascia** CURT.

Arca kúp alakúan előredülled, csápja egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója hosszú, csőrszerűen előrenyújtott, szőrös, csúcsíze lefelé mutat, alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (109. ábra: F). Szárnya megnyúlt és kiszélesedő háromszög alakú, csúcsa élesen és erősen kihúzott, igen hegyes. Hátulsó szárnya megnyúlt, de lekerekített, csúcsa alig tompa. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A palearktikus nem 1 faját mutatták ki Magyarországon is.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya tompa aranysárga, a sejt és az erezet sötét rozsdavörös. Ez a szín olykor annyira terjedelmes, hogy az alapszín csak keskeny csíkokban marad meg. A külső szegély szintén sötét rozsdaszínű. Egyes dunántúli példányokon még láthatók a külső keresztsáv sötét pikkelyei; ezek ugyanis a törzsalak széles keresztsávjának maradványai. Rojtja fehér (109. ábra: H). Hátulsó szárnya majdnem áttetsző fehéressárga, rojtja fehér. 22—26 mm.

Európában elszórtan fellépő lápvidéki faj, Magyarországon a mocsaras területeken mindenütt gyűjthető, a lápi állattársulások egyik jellemző faja. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Carex*-félék

cilialis HBN. ssp. **simplalis** CAR.

23. nem: **Psammotis** Hbn.

Arca kúp alakúan előredülled, csápostora egyszerű, alig pillázott, ajaktapogatója aránylag nagy, szőrözete dús, előremutató, majd lefelé hajló, csúcsíze kicsi, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (109. ábra: D). Elülső szárnya széles, háromszög alakú, csúcsa kissé hegyes. Hátulsó szárnya széles, lekerekített, a külső szegély kissé behúzott, csúcsa tompa. A szárnyak erezete olyan, mint a *Pyrausta*-fajok szárnyerezete.

A nem palearktikus elterjedésű, hazánkban 1 faját ismerjük.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne tompa okkersárga, ezt sűrű és durva rozsdabarnás behintés fedi. A belső keresztvonal majdnem teljesen eltűnt, a külső alig hajlik meg, a vesefolt elmosódott és keskeny. A külső szegélytéren még egy sötét, árnyékszerű csík halad végig. Rojtja okkersárgás. Hátulsó szárnya szürkés okkersárga, a sötét keresztvonal félkör alakú ívet ír le, és egyenes folytatása az elülső szárny keresztvonalának. A külső szegélytér árnyéka ugyancsak jól észlelhető. A rojt sötét tővonala barna, rojtja világosszürke. A nőstény

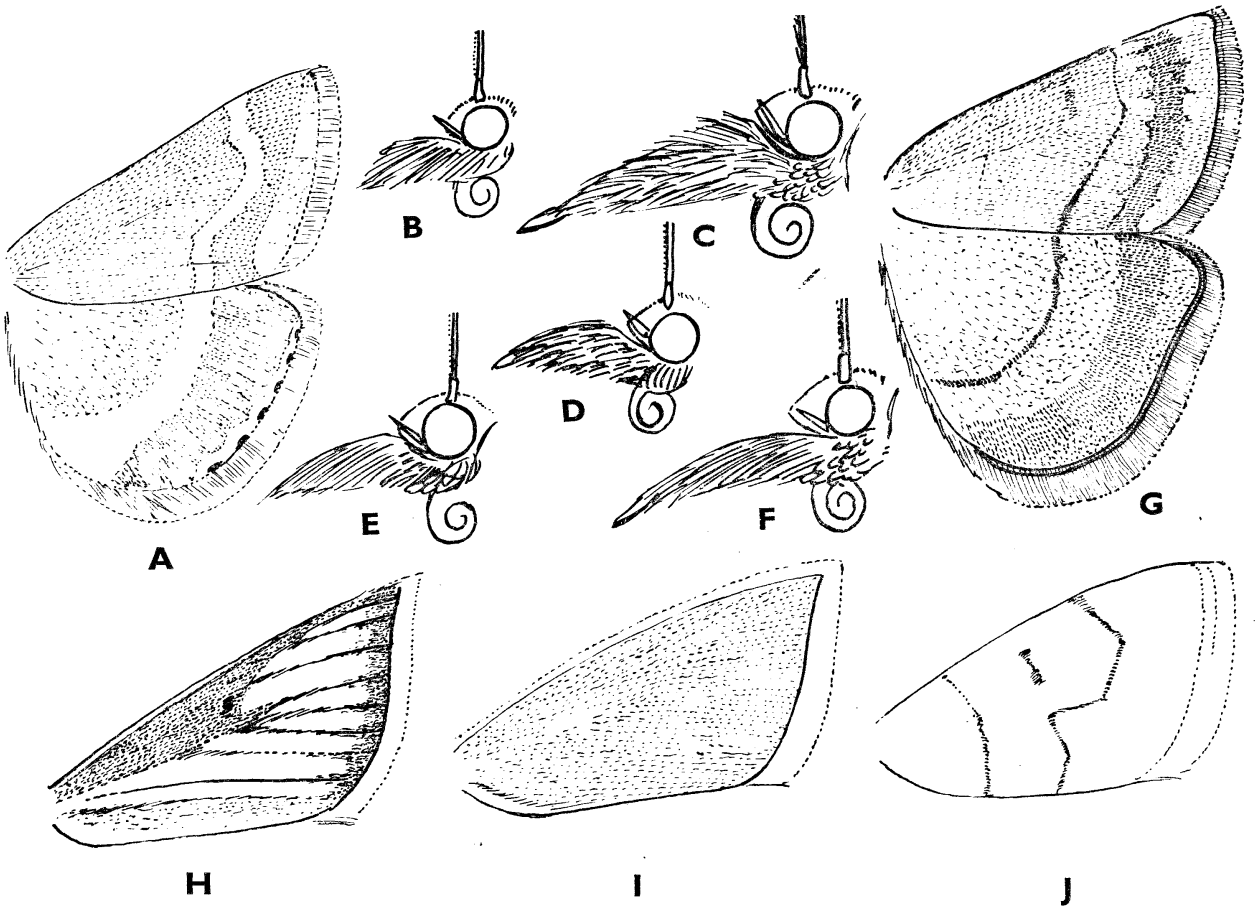

1. 09. ábra. A: *Panstegia aerealis* Hbn. elülső és hátulsó szárnya — B: *Panstegia*, C: *Sclerocona* D: *Psammotis*, E: *Ebulea* és F: *Nascia* feje — G: *Psammotis pulveralis* Hbn. elülső és hátulsó szárnya — H: *Nascia cilialis simplalis* Car., I: *Sclerocona acutella* Ev. és J: *Ebulea crocealis* Hbn., elülső szárnya (Eredeti)

kisebb és halványabb színű a hímnél, alapszíne szürkésebb (109. ábra: G). Hímje 24—28 mm, nősténye 20—22 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, de főleg nedves és hideg mikroklímájú helyeken: lápréteken, nádasok közelében gyakori. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Mentha*-félék

pulveralis HBN.

24. nem: **Ebulea** DBLD.

Arca kúp alakúan előredülled, csápostora egyszerű, gyengén pillázott, ajaktapogatója előrenyújtott, igen szőrös, a csúcsíz ki sem látszik belőle. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (109. ábra: E). Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, csúcsa kissé hegyes. Hátulsó szárnya lekerekített, csúcsa tompa. A szárnyak erezete egyezik a *Pyrausta* SCHRK. nem fajainak szárnyerezetével.

A nem palearktikus elterjedésű, hazánkban eddig 2 faját mutatták ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya élénk világos okkersárga. Rajzolata barna. A belső keresztvonal gyenge, a vesefolt vékony vonallá zsugorodott, a külső keresztvonal éles, vékony, többször élesen megtörik, és a sejt alá kanyarodva fut a belső szegélyre. Rojtjának töve okkersárga, hegye fehéres (109. ábra: J). Hátulsó szárnya fehéres, gyenge sárga csillogással, szegélye szürke. Rojtja sárgásfehér. 24—26 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Inula*-félék

crocealis HBN.

2 (1) Elülső szárnya szintén élénk világos okkersárga, de ezt a színt erős és élénk rozsdavörös behintés tarkítja, főként a felső és külső szegélyen. Vesefoltja szélesebb, rojtja vörösessárga. Hátulsó szárnya fehéres, a szegélyen vöröses behintéssel, rojtja fehéres. 24—26 mm.

Dél-európai faj, Magyarországon eddig csak Budapesten gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

testacealis Z.

25. nem: **Perinephela** HBN.

Arcán nagy, előredülledő kúp van, csápostora egyszerű, gyengén pillázott, ajaktapogatója igen szőrös, előremutató, csúcsíze kicsi, de jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (110. ábra: B). Elülső szárnya vagy igen megnyúlt, vagy zömök háromszög alakú, csúcsa meglehetősen hegyes. Hátulsó szárnya megnyúlt vagy lekerekített, külső szegélye esetleg homorúan behúzott. A szárnyak erezete egyezik a *Pyrausta*-fajok erezetével.

A nagy fajszámú nemből hazánkban eddig 6 fajt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnya erősen megnyúlt. Nagyobb faj. Alapszíne sárgásszürke, a sejt középső foltja és a félhold alakú vonallá zsugorodott vesefolt között világos foltocska van, akárcsak a vesefolt és a külső keresztvonal öble között. A 2 keresztvonal igen zegzugos, főként a külső, amely hosszan fogazott is. Rojtjának színe sárgásszürke. Hátulsó szárnya ugyancsak sárgásszürke, a homályos és fogazott keresztvonal az elülső szárny keresztvonalának folytatása, a mintázat különben eléggé elmosódott. Rojtja világosabb az elülső szárny rojtjánál. A hím szárnya jóval erősebben megnyúlt, mint a nőstényé (110. ábra: A). Hímje 34—36 mm, nősténye 30—34 mm.

Európai és kelet-ázsiai faj, Magyarország lápos vidékeinek egyik jellemző lepkéje. Repülési ideje V—IX. Tápnövényei az *Eupatorium cannabinum*, valamint *Stachys*- és *Senecio*-félék

lancealis SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnya nem nyúlt meg feltűnően. Kisebb fajok, a szárnyak fesztávolsága nem éri el a 28 mm-t.

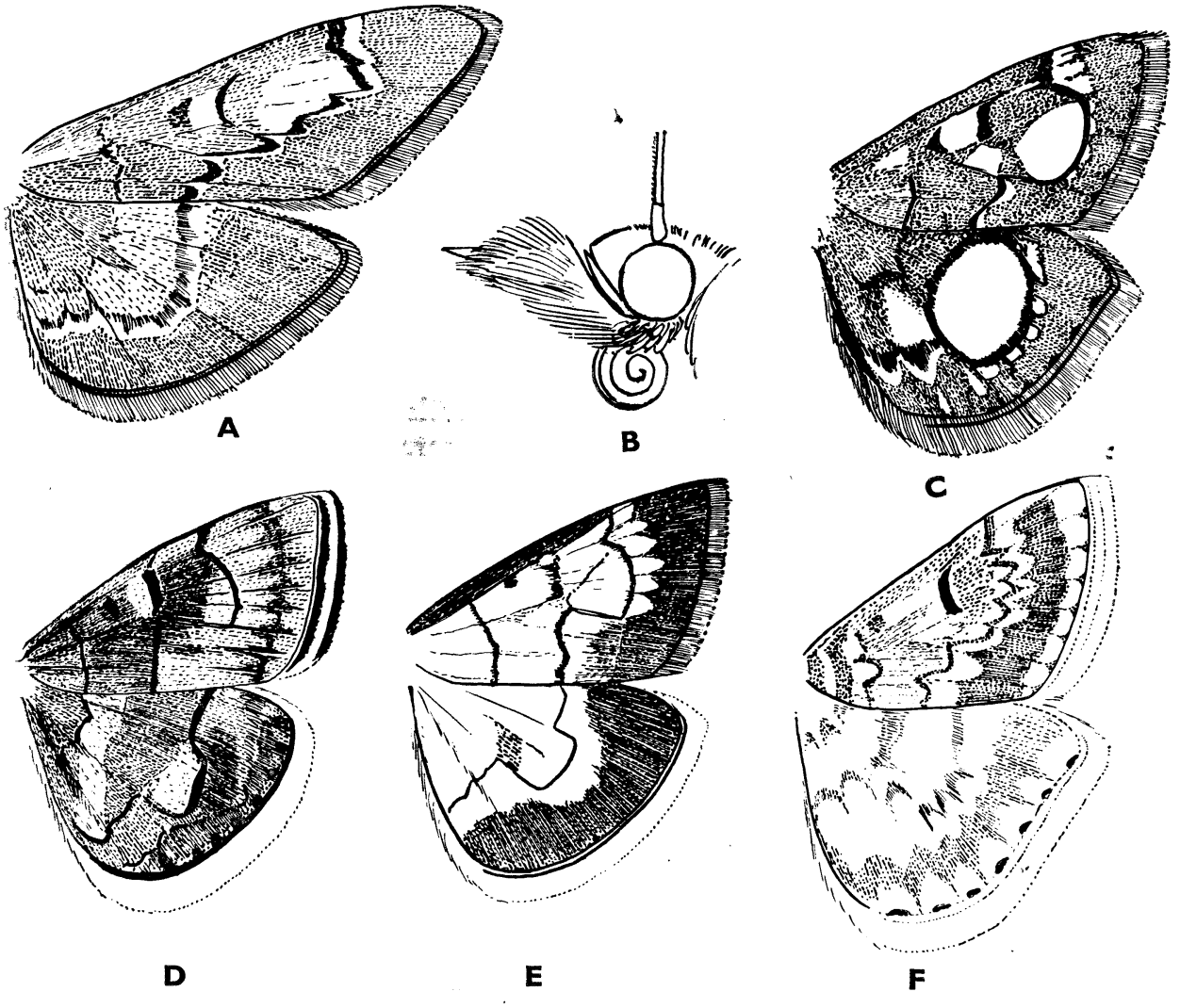

110. ábra. A: *Perinephela lancealis* SCHIFF. ♂ elülső és hátulsó szárnya — B: *Perinephela* feje — C: *P. coronata* HUFN., D: *P. verbascalis* SCHIFF., E: *P. rubiginalis* HBN. és F: *P. perlucidalis* HBN. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

3 (6) Elülső szárnyának alapszíne sötét szürkésbarna.

4 (5) Elülső szárnyán a sejtközép kis világos foltja és a sötétbarna keresztvonal öblében elhelyezkedő hatalmas fehéres folt között még 1 ék alakú fehér folt látható, ezt a sejt, továbbá a cu_2 és a cu_1 erek határolják. A sejt tövén is van még egy apró, fehéres foltocska. A belső keresztvonal rövid, a külső igen élesen kanyarodik a sejt alá, elölről apró, félhold alakú, fehéressárga foltocskák határolják. A külső szegélyen fekete pontok sorakoznak, rojtja szürkés. Hátulsó szárnyának mintázata nagyjából olyan, mint az elülső szárnyé, rojtja világos szürkésbarna (110. ábra: C). 25—27 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. 2 nemzedéke V., VI. és VII., VIII. repül. Tápnövényei *Ligustrum*-, *Sambucus*-, *Convolvulus*-félék (= *sambucalis* SCHIFF.)

coronata HUFN.

5 (4) Elülső szárnyáról hiányzik a fehéres folt a sejtközépi folt és a külső keresztvonal öblében elhelyezkedő nagy, fehéres folt között. Egyébként szinte teljesen egyezik az előző fajjal, csupán elülső szárnya zömökebb és szélesebb. 23—26 mm.

Európai faj, Magyarországon is mindenütt előfordul, de ritka. Főként nedves és hűvös mikroklímájú területekre jellemző. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye a *Stachys silvatica*

stachydalis GERM.

6 (3) Elülső szárnyának alapszíne élénk aranysárga vagy csillogó szalmasárga.

7 (8) Elülső szárnya csillogó szalmasárga, a külső keresztsáv nem hirtelen és megtörve kanyarodik a sejt alá, hanem fokozatosan lapos ívben húzódik a belső szegélyre. A szárny áttetsző, a mintázat gyenge, elmosódott, a vesefolt fekete, félhold alakú folttá csökkent. A külső keresztvonal igen zegzugos, közepén csipkés, a külső szegélytér sötét árnyéka a szegélyt a szárny legsötétebb részévé változtatja. Rojtja fehéressárga. Hátulsó szárnya fehéres szalmasárga, a keresztsávok körvonalai elmosódottak, zegzugosak, a külső szegélytér árnyéka gyenge, az erek végén fekete pontok ülnek. Rojtja fehéres (110. ábra: F). Hasonlít egyes *Udea*-fajokhoz, legjobban az *U. decrepitalis* HS.-hez, de az *Udea*-fajok vesefoltja teljes és szabályosan kifejlett. 22—24 mm.

Ausztriában, Franciaországban és Dalmáciában gyűjtötték, Magyarországon Budapesten és környékén, Apostagon, a Velencei-tó és a Kisbalaton környékén, továbbá Ócsán és Bátorligeten fogták. Hűvös és nedves területek, láprétek, mocsarak egyik jellemző faja. Repülési ideje V—VII. Hernyója a *Cirsium oleracea* szárában él

perlucidalis HBN.

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne nem csillogó szalmasárga, hanem élénk és mély aranysárga.

9 (10) Szárnyainak külső szegélye széles, barna. Egyéb rajzolata rozsdavörös, így az ék alakban megtört belső keresztvonal, a felső szegély, a 2 apró, gyakran összefolyó ponttá bomlott vesefolt, valamint az igen élesen megtört és szélesen hullámos külső keresztvonal. Rojtja szürkés. Hátulsó szárnyának mintázata hasonlít az elülsőéhez, rojtja fehéres (110. ábra: E). 20—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye a *Betonica officinalis*

rubiginalis HBN.

10 (9) Elülső szárnyán a külső szegélytér is aranysárga, benne csupán egy keskeny, barnás árnyék húzódik végig. A tő- és a középtéren azonban több benne a barnás behintés, ezért ezek elsötétedtek. A belső keresztvonal, a sejtközépi petty, a vesefolt, valamint a külső keresztvonal feketésbarna, a rojttövi vonal és a választóvonal éles és sötét, rojtja sárgásszürke, hegye sötét. Hátulsó szárnyán a mintázat hasonló, de az erek végén fekete pontok sorakoznak. A külső keresztvonalak öble világosabb színű, mint a szárnyak alapszíne (110. ábra: D). 25—27 mm.

Közép- és dél-európai, valamint nyugat-ázsiai faj, hazánkban mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei *Teucrium*- és *Verbascum*-félék. Af. *Kovácsi* SZT.-IV. az *Epicorsia repandalis* SCHIFF. nősténye

verbascalis SCHIFF.

26. nem: **Eurrhypara** HBN.

Arca kúp alakúan előredülled, csápostora egyszerű, gyengén pillás, ajaktapogatója az arc előtt fölfelé nyúlik, viszonylagosan rövid, szőrös, csúcsíze alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (111. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő háromszög alakú, hegyes. Erezete megegyezik a *Pyrausta*-fajok erezetével, de az r_2 is csatlakozik az r_{3+4} közös nyeléhez. Hátulsó szárnya megnyúlt féltojás alakú. Erezete szintén olyan, mint a *Pyrausta*-fajoké.

A nembe egyetlen palearktikus elterjedésű faj tartozik, amely hazánkban is gyakori. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Szárnyainak alapszíne fehér, mintázata feketésszürke. A fej, a tor és a potroh színe élénksárga; ez a szín elülső szárnyának a tőterére is kiterjed. A tőtéren különben nagy, fekete foltok vannak, a darabokra szakadt belső keresztsáv maradványai. A sejt végén hatalmas fekete folt van, előtte halad a szárnyon keresztül a szintén széles foltokra bontott és hullámszerű ívben meghajlott külső keresztsáv. A felső és a külső szegély ugyancsak fekete, rojtja feketésszürke. Hátulsó szárnyán folytatódik a külső, igen széles, az érközökben darabokra szakadt keresztsáv, a szegély szintén szélesen fekete. Az erek

mentén fehér színezet szeldeli át és teszi csipkéssé. A rojt tővonala széles, fekete, maga a rojt fehér (111. ábra: A). 30—37 mm.

Az egész palearktikumban elterjedt faj Magyarországon is közönséges, főként hűvös és nedves területeken fordul elő. Repülési ideje V—VIII. Hegységekben egészen 1300 m magasságig felhatol. Tápnövényei *Urtica*-, *Mentha*-, *Ribes*- és *Marrubium*-félék (= *urticata* L.)

hortulata L.

27. nem: **Algedonia** Ld.

Arca kúposan előredülled, csápja egyszerű, gyengén pillázott, ajaktapogatója rövid, az arc előtt fölfelé görbül, szőrözete bozontos, csúcsíze előremutató, apró, alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (111. ábra: D). Elülső szárnya szinte bunkó alakúan szélesedik ki, igen megnyúlt. Hátulsó szárnya majdnem háromszögletes, szegélyei ívelten lekerekítettek, csúcsa alig hegyes. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

Az európai elterjedésű nembe csak 1 faj tartozik, amelyet hazánkból is kimutattak. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Nappal könnyen felzavarhatók, és sokáig repdesnek. Gazdaságilag közömbösek.

— — Szárnyainak alapszíne fekete. Elülső szárnyán egyetlen hatalmas, fehér folt van, amely ívben egyre szélesedve húzódik a felső szegély egyharmadától a külső szöglet fölé, de a szegélyeket sehol el nem éri. Rojtja szürkésfekete, a csúcs körül fehér. Hátulsó szárnyának nagy fehér foltja a keresztsávot helyettesíti: a felső szegélyen a legszélesebb és egyre keskenyedik a belső szegély felé, ott élesen megtörve a tő felé húzódik. Rojtja hófehér. Teste fekete, potrohán éles, fehér gyűrűk vannak (111. ábra: E). 26—32 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon a Füzérkőn (Bükk hegység) gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Igen ritka, csak elszórtan fellépő faj. Tápnövénye ismeretlen.

luctualis Hbn.

28. nem: **Sclerocona** Meyr.

Arca kúp alakúan előredülled, csápján a pillázat viszonylagosan hosszú, ajaktapogatója igen hosszú, csőrszerűen előrenyújtott, bozontosan szőrözött, kissé lefelé hajló csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (109. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, csúcsa élesen kihúzott. Erezete nagyjából hasonlít a *Pyrausta*-fajokéhoz, de az r_2 anasztomizál az r_{3+4} érpárral, az r_5 és az m_1 S-alakúan meggörbült, az r_5 és az r_4 között áttetsző folt van, ez azonban csak a fonákon látható. Felül pikkelyek fedik. Hátulsó szárnya megnyúlt féltojás alakú, csúcsa tompa. Erezete egyezik a *Pyrausta*-fajokéval.

A kis fajszámú palearktikus nemből hazánkban 1 fajt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya vöröses nádszínű, az erezet és a felső szegély éle fehér, de ez a rajzolat igen vékony, és rendszerint csak nagyítóval látható.

Rojtja hófehér (109. ábra: I). Hátulsó szárnya világos fehéresbarna, rojtja hófehér. Potroha igen hosszú. A kissé hasonló *Nascia cilialis* ssp. *simplalis* CAR. elülső szárnyán az erek rozsdavörösek és az alapszín sárgás. 25—28 mm.

Ausztriában, Magyarországon, Dél-Franciaországban, Jugoszláviában, Szicíliában és a Szovjetunió délnyugati részeiben fordul elő, hazánk mocsaras területeinek jellemző faja. Ritka. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

acutella EV.

29. nem: **Microstega** MEYR.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója előrenyújtott, szőrös, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (111. ábra: C). Elülső szárnya kiszélesedő háromszög alakú, csúcsa hegyes. Hátulsó szárnya nagy, széles, külső szegélye viszonylagosan lapos ívet ír le, csúcsa hegyes. A szárnyak erezete alig tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A nagy fajszámú nem 3 faját mutatták ki eddig Magyarországon.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

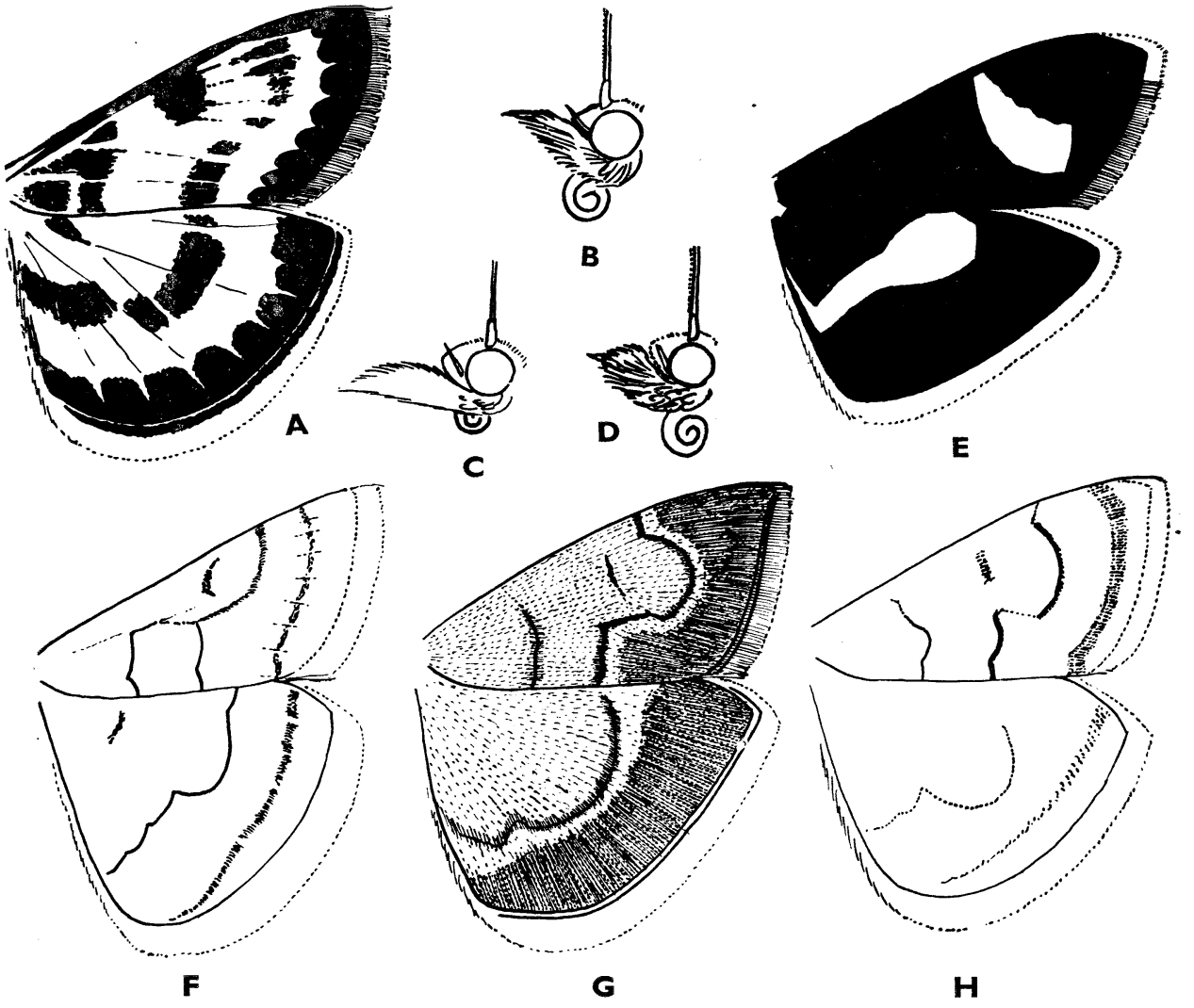

111. ábra. A: *Eurrhypara hortulata* L. elülső és hátulsó szárnya — B: *Eurrhypara*, C: *Microstega* és D: *Algedonia* feje — E: *A. luctualis* HBN., F: *Microstega pandalis* HBN., G: *M. terrealis* TR. és H: *M. hyalinalis* HBN. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

1 (2) Elülső szárnyán a külső keresztvonal nem szélesen hullámos, hanem meglehetősen élesen megtörve a sejt alá kanyarodik, és úgy fut a belső szegélyre. Alapszíne csillogó és halvány citromsárga, a mintázat szürke. A belső keresztvonal vékony, csak a sejtig ér, a vesefolt megnyúlt vonallá zsugorodott. A külső szegélytéren még egy további keresztvonal-szerű keskeny, sötét árnyék halad át. Rojtja fehéressárga. Hátulsó szárnya fehéres citromsárga, a sötét keresztvonal vékony, a sejt előtt hirtelen kiugró ívet ír le. A külső szegélytéren keskeny árnyék halad át (111. ábra: F). (A némileg hasonló *Psammotis pulveralis* Hbn. alapszíne sötétebb, külső keresztvonala majdnem egyenes. Ugyanez a helyzet a *Sitochroa verticalis* L. esetében, ahol még a fonák is igen sötét, feketés. Az *Epicorsia repandalis* Schiff. külső keresztvonala széles öblös hullámot vet. A *Mecyna*-fajok alapszíne sokkal sötétebb sárga, és vesefoltjuk mindig kifejlett, ha csupán a fonákon is. Ugyanez áll az *Udea*-fajok többségére is.) A hím elülső szárnya erősebben megnyúlt: 26—28 mm, a nőstényé zömökebb: 26—27 mm.

Észak- és közép-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként hűvös és nedves területeken. Repülési ideje IV—VIII. Hernyója polifág

pandalis Hbn.

2 (1) Elülső szárnyán a külső keresztvonal a külső szegély felé szélesen hullámos, öblével a sejt alá kanyarodik.

3 (4) Elülső szárnya tompa citromsárga, majdnem áttetsző. Rajzolata vékony, szürke, helyenként szaggatott vagy elmosódott. A belső keresztvonal a tő köré kanyarodik, vesefoltja megnyúlt, homályos, vonalszerű. A külső keresztvonal főként a hullámrészben és a belső szegély fölött jól észlelhető. A külső szegélytéren keskeny, sötét árnyék húzódik. Rojtja sárgásfehér. Hátulsó szárnya áttetsző fehéressárga, a keresztvonal alig látszik, a külső szegély árnyéka erősebb. Rojtja fehéres (111. ábra: H). (Az *Ebulea*-fajok kisebbek, rajzolatuk éles, a *Sitochroa verticalis* L. keresztsávja majdnem egyenes, az *Epicorsia repandalis* Schiff. alapszíne majdnem fehér, a *Mecyna*-fajok vesefoltja kifejlett, ha ez esetleg csupán a fonákon látható. Ugyanez áll az *Udea*-fajok többségére is. A *Haritala balteata* F. rajzolata viszonylagosan igen széles, alapszíne sötét citromsárga, az *Ostrinia nubilalis* Hbn. nőstényének hátulsó szárnyán a keresztvonal majdnem egyenes.) 30—32 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt, főleg hűvös és nedves területeken fordul elő, de nem gyakori. Repülési ideje V—VIII. Hernyója *Urtica*-félék összehúzott levelei között él

hyalinalis Hbn.

4 (3) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, legsötétebb része a széles külső szegélytér. A belső keresztvonal nem éri el a felső szegélyt, a tő körül görbül, a vesefolt megnyúlt vonallá zsugorodik. A külső keresztvonal igen széles öblöt ölel körül, előtte a szegélytér átmenet nélkül elsötétedik. Rojtja szürkés, tővonala éles, feketés. Hátulsó szárnya

világosabb szürkésbarna, a keresztvonal igen széles ívet ír le, a szegélytér széles és sötét. Rojtja fehéres, sötét tővonala éles (111. ábra: G). (A *Pyrausta diffusalis* Gn. kisebb, alapszíne pirosasszürke, keresztvonalai fehéresek. Az *Opsibotys fuscalis* Hbn. sárgás porszürke, jóval világosabb, szárnyának csúcsa alig hegyes, nem megnyúlt.) 28 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V. közepétől IX. közepéig tart. Tápnövénye a *Solidago virga-aurea*

terrealis Tr.

30. nem: **Alypia** Hbn.

Arca kúposan előredülled, csápja egyszerű, ajaktapogatója széles, fölfelé hajló, erősen szőrözött, alsó oldalán is elálló szőrök vannak, csúcsíze rejtett vagy alig látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (112. ábra: B). Elülső szárnya széles, háromszög alakú, felső szegélye kissé homorú, csúcsa szinte sarlósan begörbül. Hátulsó szárnya lekerekített, széles, csúcsa alig hegyes. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

Az európai nem egyetlen faját hazánkból is kimutatták.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Szárnyainak alapszíne fekete. Elülső szárnyán 2 nagy, fehér folt van, a belső majdnem kerek és a belső szegély közepénél helyezkedik el, a külső megnyúlt és a külső szegélytér közepén fekszik. Olykor 1—2 apró fehér pont a sejtben is fellép. Rojtja hófehér, a külső szegély közepén és a külső szögletnél szürke. Hátulsó szárnyának 2 nagy, fehér foltja közül a belső a tő közelében, a külső a szárny közepén foglal helyet. Rojtja hófehér, a külső szegély közepén és a külső szögletnél szürke (112. ábra: A). (A hasonló *Titanio pollinalis* Schiff. elülső szárnyán a külső fehér folt a felső szegélyt is érinti, hátulsó szárnyán a foltok igen közel vannak egymáshoz, és a 2 részre szakadt keresztsávot képviselik.) 22—26 mm.

Európai hegyvidéki faj, Magyarországon a Bükk hegységben, Kőszegen és Sopronban gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Solidago virga-aurea* (= *octomaculata* F.)

funebris Ström

31. nem: **Sitochroa** Hbn.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója hosszú, fölfelé hajló, rásimulóan szőrözött, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (112. ábra: C). Elülső szárnya kissé megnyúlt, széles háromszög alakú, csúcsa hegyes. Hátulsó szárnya lekerekített, külső szegélye lapos, csúcsa alig hegyes. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajokétól.

A palearktikus nem fajai közül hazánkban kettőt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyáról majdnem teljesen hiányzik a mintázat, csupán az *m* és a *cu* erek feketések. Alapszíne igen világos zöldes kénsárga, majd-

nem krémfehér, fonákján azonban a teljes fekete érhálózat látható. Hátulsó szárnya fehéres, a felső szegély és a külső szegély felső részén a sejtből kilépő erek szintén feketések, egyébként a szárny rajzolatmentes. A rojtok fehéressárgák. 36—40 mm.

Európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei ernyősvirágzatúak

palealis SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnyán alig látható, homályos, aranysárga mintázat van, a szárny alapszíne világossárga. A rajzolatból főleg a majdnem egyenes, csupán tompaszögben megtört külső keresztsáv és a külső szegélytéren húzódó árnyékszerű sáv látható. Fonákján azonban a mintázat igen erős, feketés, terjedelmes, és az alapszín csak foltok alakjában mutatkozik (112. ábra: H). Hátulsó szárnya fehéressárga, a keresztvonal sötét, feketés, akárcsak a külső szegély széles árnyéka. A rojt tővonala éles, rojtja fehéres. A meredek és alig megtört keresztsáv minden hasonló színezetű és rajzolatú fajtól könnyen elkülöníti (112. ábra: G).

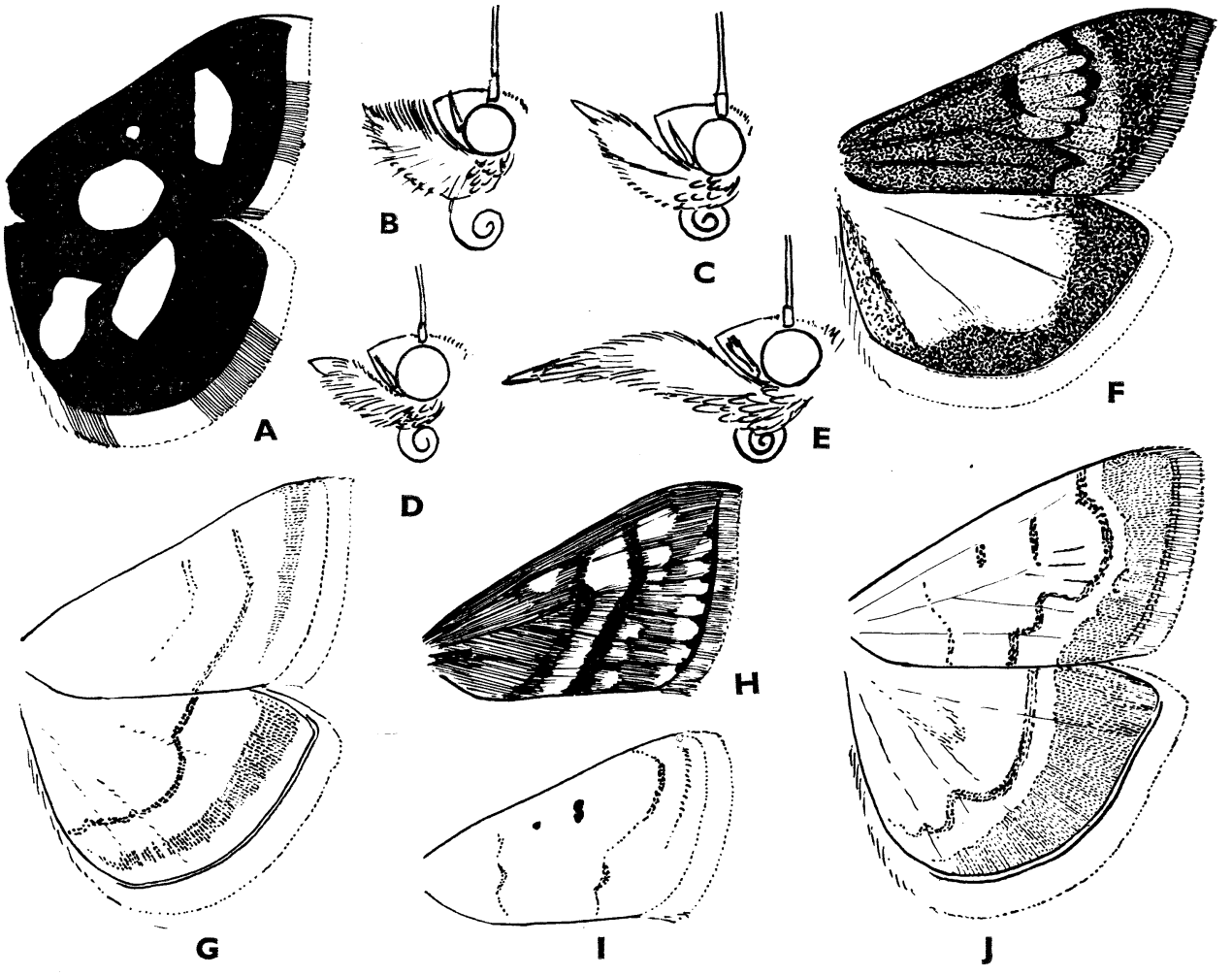

112. ábra. A: *Alypia funebris* STRÖM elülső és hátulsó szárnya — B: *Alypia*, C: *Sitochroa*, D: *Achyra* és E: *Uresiphita* feje — F: *U. gilvata* F. és G: *Sitochroa verticalis* L. elülső és hátulsó szárnya — H: *S. verticalis* L. elülső szárnyának a fonákja — I: *Achyra interpunctalis* HBN. elülső szárnya — J: *Opsibotys fuscalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

(A majdnem egyenes keresztsávú *Psammotis pulveralis* Hbn. és *Microstega pandalis* Hbn. elülső szárnyán a fonák mintázata igen halvány.) 26—29 mm.

Európai, nyugat- és kelet-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje IV—VIII. Tápnövényei *Cirsium-*, *Carduus-* és *Atriplex*-félék

verticalis L.

32. nem: **Achyra** Gn.

Arca kúp alakúan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója aránylag rövid, fölfelé hajló, szőrös, csúcsíze előremutató, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (112. ábra: D). Elülső szárnya megnyúlt, keskeny, szinte léc alakú, csúcsa lekerekített. Hátulsó szárnya tojásdad, csúcsa kerek. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A kis fajszámú nemet hazánkban eddig csak 1 faj képviseli.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne csillogó és igen világos sárgáspiros, a jellegzetes Pyraustida-rajzolatból csak a nyomok maradtak meg, így a belső keresztvonal igen gyenge, sokszor nem is észlelhető. A legélesebb rajzolati elem, a vesefolt 2 egymásba olvadó pont alakjában maradt meg. A külső keresztvonal a felső szegély alatt szinte félkör alakban görbül meg, a sejt alá csak kissé kanyarodik be, s csupán a belsőér metszési pontjánál szélesedik ki, és válik jól láthatóvá. Rojtja fehéres (112. ábra: I). Hátulsó szárnya áttetsző fehéres, mintázata nincsen. Rojtja fehér. Egyes *Udea*-fajok némileg hasonlíthatnak hozzá, de azoknak a vesefoltja mindig kifejlett. 20—22 mm.

Dél-európai, észak-afrikai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon Komáromnál monostoron gyűjtötték. Repülési ideje VI—VIII. Igen ritka. Tápnövényei *Camphorosma-* és *Echium*-félék (= *nudalis* Hbn.)

interpunctalis Hbn.

33. nem: **Uresiphita** Hbn.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója hosszú, fölfelé, majd előrenyújtott, szőrös, csúcsíze jól látható, kissé már lefelé hajló. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (112. ábra: E). Elülső szárnya hirtelenül kiszélesedő, megnyúlt, csúcsa hegyes. Hátulsó szárnya széles, megnyúlt, csúcsa kissé hegyes. A szárnyak erezete nem tér el az általános *Pyrausta*-érrendszertől.

A nem 1 faját mutatták ki hazánkban is.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — A hím elülső szárnyának alapszíne világos bíborpiros, a belső keresztvonal egyenes, ferdén a belső szegélyre fut. A sejtben 1 apró és 1 nagy, megnyúlt folt (a vesefolt) van, a külső keresztvonal szinte kör alakúan hullámos, belülről erősen fogazott, a külső szegélytér sötétebb árnyalatú. A nőstény szárnya sötét bíborvörös, erős szürke behintéssel.

A belső keresztvonal nem látszik, a szürke szín főleg a külső és igen széles, fogazott-csipkés keresztvonal környékén lép fel. Rojtjaik szürkések (112. ábra: F). Hátulsó szárnyuk élénk tojássárga színű, a szegélytér hullámosan határolt és feketés. Erősen hasonlít egyes sárga hátulsó szárnyú bagolylepkékre. 38—42 mm.

Európai, észak-afrikai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt, de főként síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Genista*- és *Cytisus*-félék (= *polygonalis* Hbn.)

gilvata F.

34. nem: **Opsibotys** Warren

Arca csak kissé dülled előre, csápostora egyszerű, ajaktapogatója előremutató, szőrös, csúcsíze kissé lefelé hajló, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (113. ábra: B). Elülső szárnya háromszög alakú. Erezete olyan, mint a *Pyrausta*-fajoké, de az r_2 is az r_{3+4} nyelén foglal helyet. Hátulsó szárnya lekerekített, de csúcsa kissé hegyes. Erezete szintén olyan, mint a *Pyrausta* fajoké.

A nem fajai közül hazánkban eddig csak egyet mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya halványsárgás porszürke, selymesen csillogó, a mintázat szürkésbarna. A belső keresztvonal halvány, nem éri el a felső szegélyt. A sejt közepén 1 kisebb, a végén 1 nagyobb, vonalszerű folt van (vesefolt). A külső keresztvonal majdnem teljes ívet ír le, és a sejt alá kanyarodik vissza, ahol a belső szegélyig kétszer lépcsősen megtörik. A külső szegélytér sötét szürkésbarna, rojtja szürkés. Hátulsó szárnya tisztább sárgásszürke, a keresztvonal hullámos, a külső szegélytér barnásszürke. Rojtjának tővonala éles, a rojt fehéres (112. ábra: J). (A *Pyrausta diffusalis* Gn. alapszíne pirosas, keresztsávjai fehéresek, a *Microstega terralis* Tr. elülső szárnyának csúcsa élesen kihúzott, színezete sötétebb.) 23—25 mm.

Észak- és közép-európai faj, helyenként Dél-Európában is fellép. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V. közepétől VIII. közepéig tart. Hernyója polifág

fuscalis Schiff.

35. nem: **Loxostege** Hbn.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója előrenyújtott, szőrös, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (113. ábra: D). Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, felső szegélye kissé homorú, csúcsa hegyes. Hátulsó szárnya meglehetősen lekerekített, de csúcsa kissé hegyes, külső szegélye lapos. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A nagy fajszámú nem majdnem az egész Földön elterjedt, Magyarországon 4 fajt mutattak ki. A *L. clathralis* Hbn. és a *L. virescalis* Gn. hazánkban nem fordulhat elő.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A *L. sticticalis* L. herefélék, a cukorrépa és a dohány kártevője. Számos más növényen is található, így károkat okozhat

még az egyéves és az évelő hüvelyeseken, a napraforgón, a szóján, illóolaj-növényeken, a mustáron és a gyapoton. A hernyók eleinte hámozgatják a leveleket, majd az egész levelet elfogyasztják. Gazdanövényüket gyakran váltogatják. A bevált védekezési módszerek közül megemlíthetjük az őszi melyszántást (80—95%-os pusztulást okoz), a veszélyeztetett vetemények korábbi elvetését, a gyomtalanítást, a kapásnövények sorközi kapálását, a különböző inszekticidekkel történő permetezést (360—450 liter/ha) és a porozást (kalciumarzenát stb.).

1 (2) Hátulsó szárnya barnásszürke, a sötét keresztsáv csak a szárny közepéig ér, előtte fehéres szegély húzódik. A rojt tövénél sárga vonal van, előtte a rojttövi vonal fekete. Rojtja szürkés, hegye fehér. Elülső szárnyának alapszíne szürkével kevert rozsdabarna, a belső keresztsáv alig látszik, a sejtben 1 elmosódott petty és a végén a széles, fekete, majdnem kerek vesefolt fekszik, közöttük a sejt fehéressárga. A külső keresztsáv homályos, szélesen hullámos, kissé fogazott, előtte sárgásfehér szegély húzódik, valamint a külső szegélytéren 1 sötét szürkésbarna csík. A szegély maga sárga. Rojtjának tővonala széles, éles, feketésbarna, rojtja szürkés, hegye sárgás (113. ábra: I). 22—24 mm.

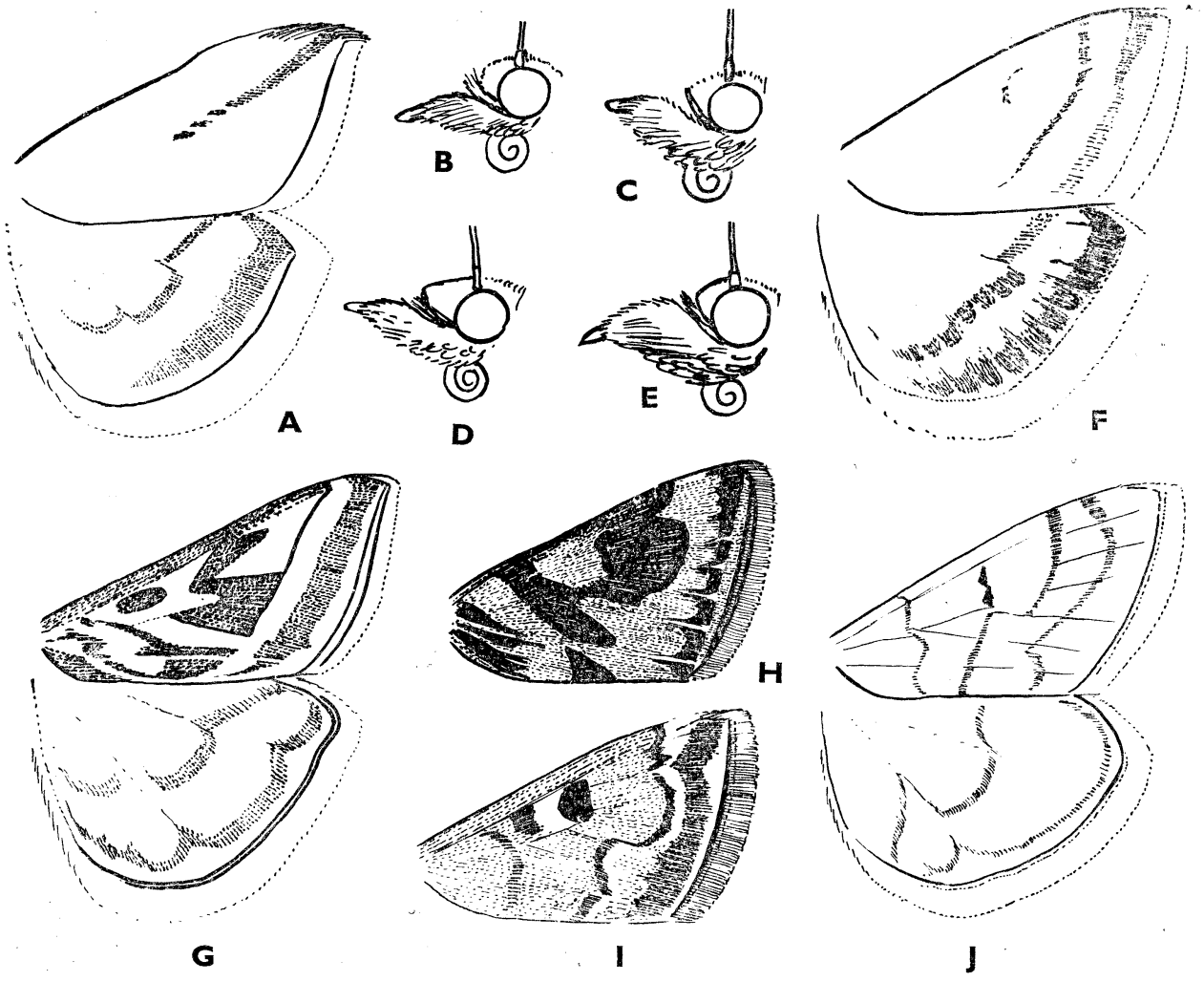

113. ábra. A: *Loxostege sulphuralis* Hbn. elülső és hátulsó szárnya — B: *Opsibotys*, C: *Boreophila*, D: *Loxostege* és E: *Epicorsia* feje — F: *Loxostege turbidalis* Tr. és G: *L. aeruginalis* Hbn. elülső és hátulsó szárnya — H: *Boreophila manualis* Hbn. és I: *Loxostege sticticalis* L. elülső szárnya — J: *Epicorsia repandalis* Schiff. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

Európai faj, Kelet-Európában olykor tömegesen lép fel, és óriási kárt okoz. Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje V—IX. Tápnövényei *Artemisia*-félék, a cukorrépa, herefélék és főként a dohány. Veszedelmes kártevő. — Muszkamoly

sticticalis L.

2 (1) Hátulsó szárnya fehér, 2 sötét és keskeny keresztsávval.

3 (6) Elülső szárnyán a rajzolat igen gyenge, homályos, főként a szárny csúcsából befelé húzódó keresztsávból áll.

4 (5) Elülső szárnyának mintázata csupán a szárny csúcsából a sejt végéhez húzódó, egyre keskenyedő barnás csíkból áll. A szárny alapszíne igen világos sárgászöld, a felső szegély éle és a rojttövi vonal éles, vékony, feketés. Rojtja olyan színű, mint a szárny alapszíne. Hátulsó szárnya fehéres, a 2 sötét keresztsáv ívelt, a belső erősen megtörik. A rojttövi vonal éles, rojtja fehér (113. ábra: A). 26—28 mm.

Közép-Európa keleti részeiben elterjedt faj, Magyarország homokos területeinek egyik jellemző faja. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Artemisia*-félék

sulphuralis Hbn.

Változata:

1. Elülső szárnyán a sötét csík a sejtben is folytatódik, éspedig olyképpen, hogy a sejt is elsötétül, vagy igen erős vesefolttá terjed ki. Hátulsó szárnyán a 2 keresztsáv szélesebb. — A Delibláti homokpusztán él [ssp. **deliblatica** Szt.-Iv.]

5 (4) Elülső szárnyának mintázata több elemből áll: a külső keresztsáv a szokásos helyen lép fel, de előtte a külső szegélytéren még 1 széles és homályos sötét csík húzódik. A belső keresztvonal eltűnt, a vesefoltot apró pontokból álló görbe vonal jelzi. A rajzolat barnás, a szárny alapszíne halványzöldes kénsárga, igen elmosódott. Rojtja fehéres, tővonala nincsen. Hátulsó szárnya fehéres, a 2, majdnem egyenes keresztsáv az érközökben megnyúlt foltokká oszlott. A rojt fehér, tővonala nincsen (113. ábra: F). 28—34 mm.

Európai, de csak szórványosan fellépő faj, Magyarországon főleg a síkvidékeken fordul elő. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye az *Artemisia campestris* (= *dilutalis* HS.)

turbidalis Tr.

6 (3) Elülső szárnyának mintázata igen éles és bonyolult. Alapszíne zöldesfehér vagy krémszínű, rajzolata olajbarna. A belső keresztsáv igen ferde, 2 ágra osztott: szinte fekvő, a tő felé nyitott villára emlékeztet. A sejtben nagy, tojásdad folt fekszik. A vesefolt feketés, szögletes pettyé zsugorodott, amely szinte eltűnik a szögletes foltokká redukált külső keresztsávban. A külső keresztsáv tulajdonképpen semmi egyéb, mint a sejt olajbarna vége és az m_2—cu_2 erek szintén olajbarna ér-

közei, valamint az ezekhez a felső szegélyről kiindulóan csatlakozó vékony keresztvonal. A felső szegély eddig a vonalig szélesen barna. A külső szegélytéren szintén 1 sötét, de elmosódottabb csík vonul végig. A rojt tővonala megkettőződött, feketés, rojtja fehéres. Hátulsó szárnya hófehér, 2 hullámos keresztsávval. A rojt tővonala kettős, a rojt maga fehér (113. ábra: G). 26—28 mm.

Dél- és kelet-európai, szórványosan fellépő faj, Magyarországon Csopakon, Balatonfüreden, Tihanyban és a Villányi-hegyekben gyűjtötték. Repülési ideje V—VIII. Tápnövénye az *Artemisia campestris*

aeruginalis Hbn.

36. nem: **Boreophila** Dup.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója fölfelé hajló, szőrös, csúcsíze előremutató, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (113. ábra C). Elülső szárnya széles, zömök, inkább négyszögletes, mintsem háromszögű, csúcsa tompa, lekerekített. Hátulsó szárnya kerek. A szárnyak erezete hasonló a *Pyrausta*-fajok erezetéhez.

A nem fajai közül hazánkban eddig csak egyet mutattak ki.
A lepkék éjszaka, de nappal is repülnek, a mesterséges fény iránt közömbösek. Gazdasági jelentőségük nincs.

— — Elülső szárnya kékesszürke, a rajzolat sötétbarna, szegélyei feketések. A tőtéren 3 megnyúlt, hosszanti csík húzódik, a belső keresztsáv kettéosztott, alsó része ék alakú, a felső beleolvad a belső keresztvonal által körülkerekített nagy, sötét középtérbe, amelyben csak a sejt közepe marad kékesszürke. A körfolt háromszögletes, a vesefolt keskeny, fekete. A külső keresztvonal erősen hullámos, és a sejt alá mélyen behúzódva csatlakozik a sötét középtérhez. A külső szegélytéren meredek, sötét keresztsáv húzódik végig, amelyet a kékes erek vágnak keresztül. A rojt fekete tővonala megkettőződött, a rojt szürkés (113. ábra: H). Hátulsó szárnya barnásfekete, igen gyenge világosabb keresztvonallal, rojtja hófehér. Potroha sötét, éles, fehér gyűrűkkel. 23—24 mm.

Közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon eddig csak Budapesten és a Dunántúlon Középrigócon gyűjtötték. Igen ritka. Repülési ideje VII. Tápnövénye az *Achillea millefolium* és esetleg egyéb fészkesvirágzatúak

manualis Hbn.

37. nem: **Epicorsia** Hbn.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, ajaktapogatója fölfelé, majd előrehajlik, csúcsíze lefelé mutat. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (113. ábra: E). Elülső szárnya kiszélesedő háromszög alakú. Erezete megfelel a *Pyrausta*-fajok erezetének, de az r_2 ér is csatlakozik az r_{3+4} nyeléhez. Hátulsó szárnya lekerekített, csúcsa tompa. Erezete szintén olyan, mint a *Pyrausta*-fajoké.

A nemből hazánkban eddig csupán 1 fajt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne fehéressárga, majdnem fehér, mintázata sárgásbarna, kissé homályos, majdnem tipikus *Pyrausta*-rajzolat. A belső keresztvonal kétszer megtörik, a vesefolt 2 apró foltocskára bontott. A külső keresztvonal élesen hullámos, a sejt alá kanyarodik, a külső szegélytéren vékony vonallá keskenyült árnyék kíséri. Rojttövi vonala sötét, rojtja szalmaszínűen fehéres. Hátulsó szárnya áttetszően fehéres, a 2 keresztvonal jól látható, a belső mélyen hullámos, a külső laposabb ívben hajlik a külső szegély körül. A rojt tővonala éles, sötét, rojtja fehér (113. ábra: J). (A hasonló mintázatú fajoktól a fehéres alapszín, egyes *Udea*-fajoktól pedig a fejletlen vesefolt különíti el.) 23—26 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Verbascum*-félék (= *Perinephela verbascalis* SCHIFF. f. *Kovácsi* SZT.-IV.)

repandalis SCHIFF.

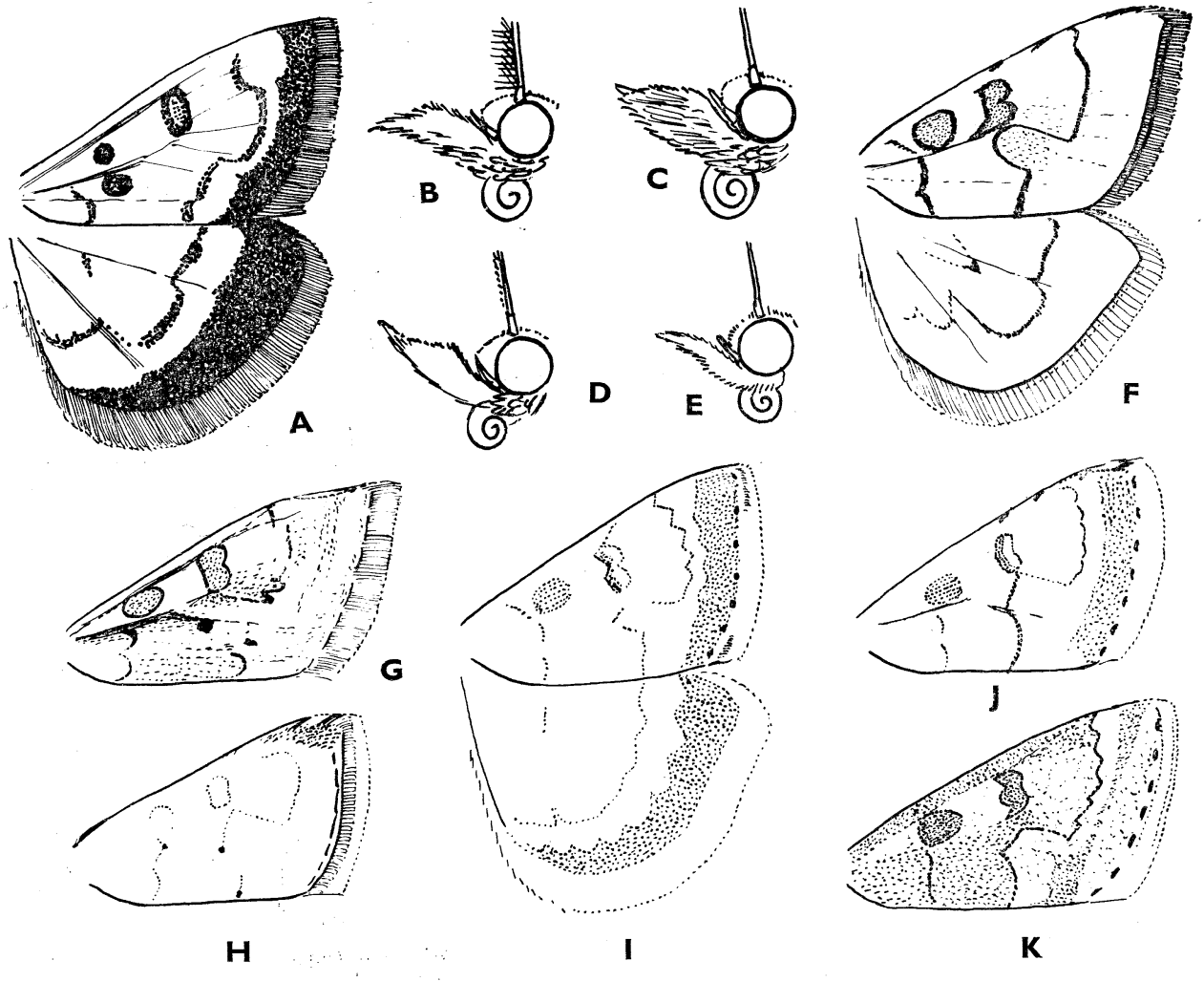

114. ábra. A: *Mecyna trinalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya — B: *Mecyna*, C: *Udea*-fajok, D: *U. martialis* GN., *lutealis* HBN., *nivealis* F. és E: *U. austriacalis* HS., *uliginosalis* STPH. *alpinalis* SCHIFF., valamint *hamalis* THNBG. feje — F: *U. languidalis* EV. elülső és hátulsó szárnya — G: *U. martialis* GN. és H: *U. institalis* HBN. elülső szárnya — I: *U. elutalis* SCHIFF, elülső és hátulsó szárnya — J: *U. fulvalis* HBN. és K: *U. nebulalis* HBN. elülső szárnya (Eredeti)

38. nem: **Mecyna** Gn.

Arca kissé kúposan előredülled, csápostora sűrűn és kétszeresen pillázott, a pillák hosszúak, ajaktapogatója fölfelé, majd előrenyúlik, szőrös, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (114. ábra: B). Elülső szárnya hirtelen kiszélesedik, háromszögletes, csúcsa hegyes. Hátulsó szárnya lekerekített, külső szegélye kissé lapos, csúcsa tompa. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A nagy fajszámú nemből hazánkban eddig 2 fajt mutattak ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (4) Elülső szárnyán a 2 keresztvonal, a kör-, a nyíl- és a vesefolt, valamint a sötét külső szegélytér jól látható, többé-kevésbé éles.

2 (3) Elülső szárnya élénk citromsárga, a széles külső szegélytér sötét vörösesszürke. A belső keresztvonalnak rendszerint csak az alsó fele látható, a kör-, a nyíl- és a vesefolt éles, erős, belül sárga. A külső keresztvonal éles, öblösen hullámos. A rajzolat színe vörösesszürke, rojtja világos. Hátulsó szárnya sárgásfehér, a külső keresztvonal igen éles, a külső szegélytér széles, sötét vörösesszürke. A szárnyak fonákján ugyanez a mintázat látható, amely erős és éles (114. ábra: A). 26—30 mm.

Ausztriában, Magyarországon és Dél-Európában elterjedt faj. Hazánkban Budapest környékén, a Bükk hegységben és Sümegen gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Helianthemum*-félék

trinalis Schiff.

3 (2) Elülső szárnya tompa aranysárga, a külső szegélytéren az előző faj vörösesszürke színének csak halvány nyomai észlelhetők. A mintázat teljesen azonos az előző fajéval, csupán halványabb, a külső keresztvonal szélesebben hullámos és mélyebben kanyarodik a sejt alá, úgyhogy a belső szegélyen majdnem találkozik a belső keresztvonal végével. Rojtja vörösesszürke. Hátulsó szárnya fehéres aranysárga, rajzolata hasonló az előző fajéhoz, de szintén jóval elmosódottabb. Szárnyainak fonákja halvány sárgászöldes, a mintázatból csak a külső keresztvonalak és az elülső szárny 3 sötét pontja maradt meg; ez a rajzolat sötét, de gyenge. Még legszembeszökőbb az elülső szárny sötét külső keresztsávja. 26—30 mm.

Elzászban és a Rajna mellett találták. Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Helianthemum*-félék

[**auralis** Peyer.]

4 (1) Elülső szárnyán a mintázat igen halvány vagy alig észlelhető. Fonákja sötét, rajta a rajzolat „negatív"-ja látható, azaz maga a rajzolat sárgás, a szárny többi része sötét színű.

5 (6) Elülső szárnyának az alapszíne aranysárga, fonákján csak a külső keresztsáv sárga, a szárny többi része sötét, legfeljebb a sejtben látható

még 1 sárgás foltocska. A sötét részeket igen finom pikkelyek borítják, és csak a felső szegélyen fekszenek nagy, durva pikkelyek. A szárny felületén az aranysárga alapszín majdnem teljesen eltakarja a mintázatot, úgyhogy az alig látható. Rojtja vörösesszürke. Hátulsó szárnya fehéres aranysárga, a keresztvonal élesebb, mint az elülső szárnyon, a csúcstér kissé sötétebb. Rojtja vörösesszürkével kevert fehér. 26—30 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei valószínűleg *Galium*- és *Artemisia*-félék

[**lutealis** DUP.]

6 (5) Elülső szárnya élénk citromsárga, fonákján a teljes mintázat sárga, a szárny különben sötét.

7 (8) Elülső szárnyán a mintázat majdnem olyan jól észlelhető, mint a *M. auralis* PEYER. szárnyán, csupán kissé halványabb, a kör- és a nyílfolt ezzel szemben már alig látható. Fonákján a külső szegélytér sötét, benne csupán a külső szöglet fölött látható a szegélyen egyébként végighúzódó sárga foltsornak néhány apró foltja. Hátulsó szárnya sárgásfehér, a tő- és a csúcstér szinte áttetszően világosszürke. A szárnyak rojtja vörösesszürke. 26—30 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Galium mollugo*, az *Artemisia campestris* és az *Urtica urens*

[**flavalis** SCHIFF.]

8 (7) Elülső szárnyán a rajzolat alig látható, igen halvány, szinte hiányzik, csak a fonákján levő rajzolat tetszik át rajta. Fonákján a külső szegélyben végighúzódó sárgás foltsor teljes, és a csúcs alá ér. Alapszíne citromsárga, rojtja belül vörösesszürke, a hegye fehéres. Hátulsó szárnya

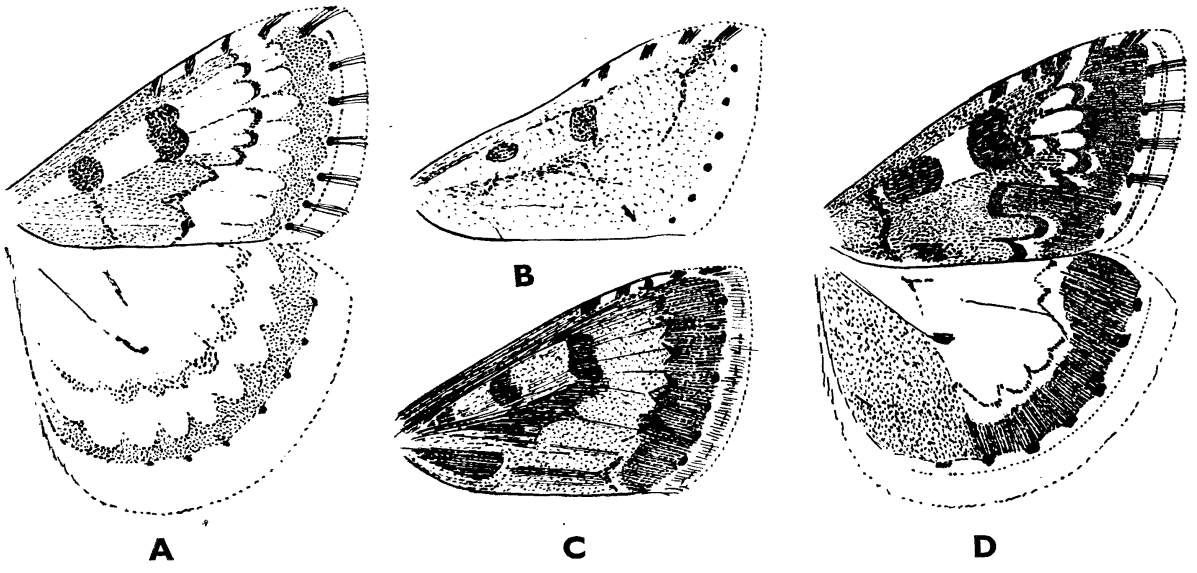

115. ábra. A: *Udea decrepitalis* HS. elülső és hátulsó szárnya — B: *U. numeralis* HBN. és C: *U. nivealis* F. elülső szárnya — D: *U. olivalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

sárgásfehér, a csúcs- és a tőtéren is. Rojtja belül vörösesszürke, kívül fehéres. 26—30 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon Budapest környékén gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

citralis HS.

39. nem: **Udea** Dup.

Csápja egyszerű, gyengén pillázott, egyes fajok arca lekerekített, a többségé azonban kúposan előredülledő. Az egyik fajcsoport (*austriacalis* HS., *uliginosalis* Stph., *alpinalis* Schiff. és *hamalis* Thnbg.) ajaktapogatója vékony, alig szőrös, fölfelé emelkedő, majd előremutató, csúcsíze alig látható (114. ábra: E), a másik fajcsoporté (*martialis* Gn., *lutealis* Hbn. és *nivealis* F.) egyenletesen fölfelé görbülő, alig szőrös, illetve a szőrözet lelapított, a végén élesen lemetszett, a csúcsíz fölfelé mutat, jól látható (114. ábra: D). A harmadik és a fajok többségét felölelő fajcsoport ajaktapogatója vaskos, erősen szőrös, fölfelé hajló, kissé bozontos, csúcsíze látható (114. ábra: C). Elülső szárnya háromszög alakú, olykor igen széles, máskor zömök, keskeny, csúcsa hegyes vagy letompított. Hátulsó szárnya féltojás alakú vagy kerek, csúcsa azonban hegyes. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajok erezetétől.

A nagy fajszámú nem főleg a holarktikumban terjedt el. Magyarországról eddig 7 fajt mutattak ki, közöttük sok a magashegyi vagy hegyvidéki állat.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (30) Elülső szárnyán legalább a kör- és a vesefolt mindenkor látható, a vesefolt teljes, vese alakú.

2 (3) Elülső szárnyán csak az aránylag keskeny középtér fehér, a tőtér szürke, igen széles külső szegélye feketés. A körfolt beleolvad a tőtér szürkés színébe, amely homályos behintésként lép fel, és a ránc mentén a középtér egy részére is kiterjed. A vesefolt nagy és széles, a sejt szintén szürkés. Rojtja szürkésfekete. Hátulsó szárnyán nagyjából ugyanez a rajzolat ismétlődik meg, a sejt végén félhold alakú sötét folt van. Rojtja szürkésfehér (116. ábra: D). 22—24 mm.

Észak-Európában, Németországban és Svájcban elszórtan található, ritka faj. A Fauna Regni Hungariae adatai szerint Magyarországon is előfordul, az adatok azonban valószínűleg Szlovákiából származnak. Bizonyító példány egyelőre nincs. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Vaccinium myrtillus* (= *nycthemeralis* Hbn.)

[**hamalis** Thnbg.]

3 (2) Az elülső szárny színezete és mintázata nem ilyen.

4 (11) Elülső szárnyának az alapszíne élénk rozsda-, okker-, kén- vagy vörössárga, sohasem halvány fehéres- vagy csontsárga.

5 (6) Hátulsó szárnya áttetsző sötétszürke, az erezet barnássárga. Elülső szárnya csillogó rozsdasárga, rajta sok barnás pikkely látható. A 3 folt,

elsősorban azonban a vesefolt mindig sötétszürke, a mintázat többi eleme homályos. A keresztvonalak alig láthatók és csak ritkán élesek, a külső többnyire szaggatott, nem kanyarodik a sejt alá. Az erek végén apró vonalkák vagy pontok ülnek, rojtja ólomszürke és csillogó (114. ábra: G). Hátulsó szárnyának a mintázata csupán a sejt apró, sötét pontjából és a külső szegélytéren a sárgásbarna erekből áll. Rojtja fehéressárga. 22—25 mm.

Közép- és dél-európai, valamint észak-afrikai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt közönséges. Repülési ideje V—X. Tápnövényei *Stachys-*, *Eupatorium-* és *Fragaria*-félék, valamint sok egyéb növény. Főként nedves és hűvös területeken él (= *ferrugalis* HBN.)

martialis GN.

6 (5) Hátulsó szárnya sárgás vagy fehéres, az erezet ugyanilyen színű.

7 (8) Elülső szárnyának alapszíne élénk és erős okkersárga, mintázata rozsdavörös. A belső keresztvonal a tő körül kanyarodik, a nagy körfolt gyenge rozsdavörös, a vesefolt teljesen kifejlődött, sötét rozsdavörös, alatta a tő felé nyúló apró, ék alakú folt van. A külső keresztvonal igen széles öböllel kanyarodik a sejt alá, majd hirtelen visszafordul a külső szöglet felé, és élesen megtörve fut a belső szegélyre. Rojtja igen sötét, ólomszürke, csillogó. Hátulsó szárnya fehéres okkersárga, a külső keresztvonal gyenge, a sejtben apró, fekete pont van. Tővonala sötét, fehéres rojtjában sötét választóvonal látható (114. ábra: F). 24—26 mm.

Kelet-európai faj, Magyarországon még nem gyűjtötték, legközelebbi ismert lelőhelye Nagyszeben. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

[**languidalis** EV.]

8 (7) Elülső szárnyának alapszíne halvány kén- vagy vörösessárga.

9 (10) Elülső szárnya halvány kénsárga, mintázata alig látható, rozsdavörös. A körfolt körvonalának csak részei láthatók, a belső keresztvonal igen halvány, a körfolt alatt apró, fekete pont ül rajta. A vesefolt meglehetősen nagy, körvonala jól látható. A külső keresztvonal szintén igen halvány, szélesen öblös, a vesefolt alá kanyarodik, a belső szegély fölött 2 apró, fekete pontocska van rajta, a csúcsterén gyenge rozsdavörös behintés látható. A külső szegély mentén vonalkák fekszenek, a rojt tővonala sötét, rojtja csillogó, belül rozsdavörös, hegye világos, fehéressárga (114. ábra: H). Hátulsó szárnya fehéressárga, a csúcstéren igen halvány felhőzet látható, az erek végén apró, fekete pontok helyezkednek el. Rojtja fehér. 18—22 mm.

Igen elszórtan fellépő európai faj, a Fauna Regni Hungariae Magyarországról is említi HERRICH—SCHÄFFER nyomán. Repülési ideje VII. Tápnövénye az *Eryngium campestre*

institalis HBN.

10 (9) Elülső szárnya halvány vörösessárga, mintázata bár nem éles, de jól látható. A belső keresztvonal két hullámos részre szakadt, a körfolt sötét, jól látható, a vesefolt nagy, teljes, a tő felőli részén vörösessárga. A külső keresztvonal szélesen hullámos, csipkés, éles szögben a vesefolt alá kanyarodik, onnan egyenesen a cu_2 érhez húzódik, majd félkör alakú ívben a belső szegélyen végződik. A külső szegélytéren gyenge vörösessárga behintés van, az erek mentén fekete pontok ülnek, a felső szegélyen a csúcs előtt 3 sötét, apró ék fekszik. Rojtja világos, sárgás (114. ábra: J). Hátulsó szárnya fehéres vörösessárga, a keresztvonal alig látható, szegélytere kissé sötétebb árnyalatú, mint a szárny alapszíne. Az erek végén fekete pontok láthatók, rojtja fehéres. 22—25 mm.

Közép- és délkelet-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye a *Salvia pratensis*

fulvalis HBN.

11 (4) Elülső szárnyának alapszíne nem élénksárga vagy annak valamely élénkszínű árnyalata, hanem halvány fehéres- vagy csontsárga; esetleg más színű is lehet, főleg szürke, szürkésfehér vagy barnásszürke.

12 (21) Elülső szárnyán a külső keresztvonal ép, fogazott vagy zegzugos, de soha nem csipkés, alapszíne igen halvány fehéres vagy barnás okkersárga, esetleg sötét barnásszürke.

13 (14) Elülső szárnya sötét barnásszürke, a mintázat igen elmosódott, alig látható. A körfolt megnyúlt, a vesefolt teljes, mind a kettő sötét barnásszürke. A belső keresztvonalnak csak az alsó része látható, a külső majdnem egyenes, csupán a sejt előtt törik meg kissé. Mind a kettő halvány és elmosódott, a felső szegély sötét. Rojtja szürkés (116. ábra: C). Hátulsó szárnya szürke; a rojt tővonala ép, rojtja szürkés. 20—22 mm.

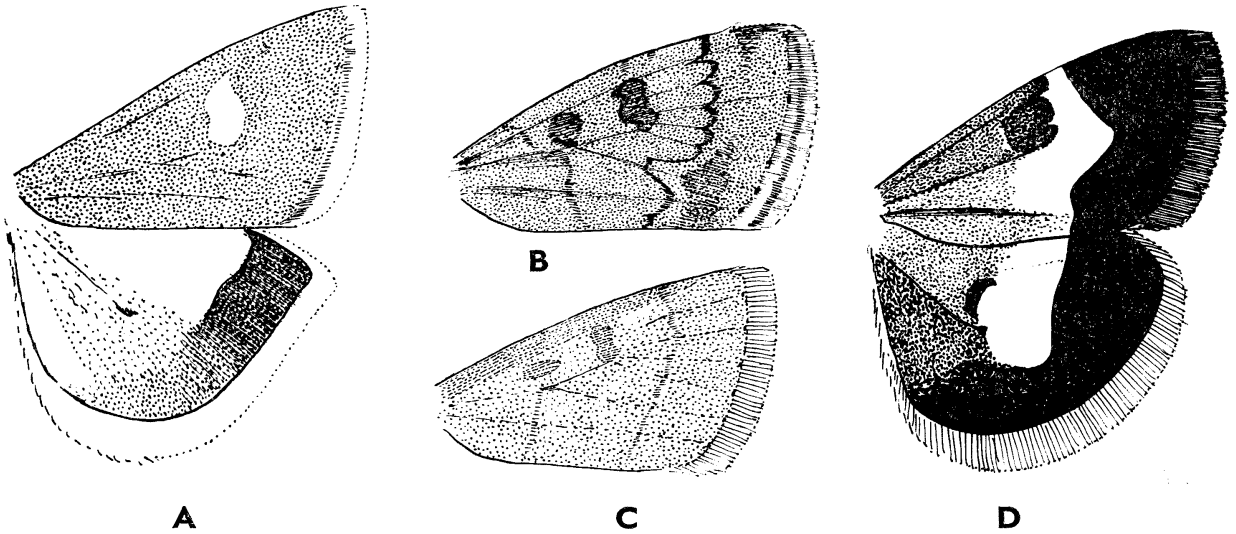

116. ábra. A: *Udea alpinalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya — B: *U. cyanalis* LA HA. és C: *U. accolalis* Z. elülső szárnya — D: *U. hamalis* THNBG. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

Közép-európai faj, helyenként azonban Olaszországban és a Szovjetunió délnyugati területein is fellép. Magyarországon mindenütt előfordul, főként nedves és hűvös területekre jellemző (lápi erdők stb.). 2 nemzedéke IV., V. és VI., VII. repül. Tápnövényei a *Senecio vulgaris*, a *Picris hieracioides* és a *Pulicaria dysenterica*

accolalis Z.

14 (13) Elülső szárnya nem sötét barnásszürke, hanem halvány fehéres vagy barnás okkersárga.

15 (16) Elülső szárnyának alapszíne világos csontsárga (halvány krémszínű okkersárga), a rajzolat világos szürkésvörös, a körfolt teljes és erős, de még sötétebb és szembeszökőbb a vesefolt. A 2 folt a rajzolat uralkodó eleme. A külső keresztvonalból úgyszólván csak a hullám teteje maradt meg a sejt körül, de az egész szárnyfelületen is gyenge vörösesszürke beporzás észlelhető. A külső szegélyen a rojtok végén sötét és erős fekete pontok vannak, a felső szegélyen néhány sötét, ék alakú folt. Rojtja fehéres (115. ábra: B). Hátulsó szárnya fehér, igen gyenge pirosas árnyalattal, a sejtben 2 sötét pont van. A külső keresztsáv elmosódott, előtte a külső szegély keskeny csíkja vörösesszürke, az erek végén fekete pontok vannak. Rojtja fehér. 18—22 mm.

Dél-európai faj, hazánkban még nem gyűjtötték. 2 nemzedékének repülési ideje V., VI. és IX. Tápnövényei keresztesvirágúak

[**numeralis** Hbn.]

16 (15) Elülső szárnyának alapszíne halvány fehéres vagy barnás okkersárga, a külső keresztvonal jól látható és teljes.

17 (18) Hátulsó szárnya sötétszürke. Elülső szárnyának fehéres okkersárga alapszínét sötét sárgásszürke behintés takarja, csupán a sejt és a külső szegélytér világos. A kör- és a vesefolt éles, sötét, jól látható, a belső keresztvonalnak csak az alsó része maradt meg. A külső keresztvonal felső része zegzugos, ívelten a sejt alá kanyarodik, majd félkörív alakban a belső szegélyre fut. A külső szegélytéren sötét csík húzódik. A mintázat — bár jól látható — mégis eléggé elmosódott, akárcsak a következő 2 faj szárnyán is. Az erek végén fekete pontok vannak, rojtja világos sárgásszürke (114. ábra: K). Hátulsó szárnyának rojtja fehéres, tővonala nincsen, csupán néhány ér végén ülnek fekete pontok. 22—25 mm.

Észak- és közép-európai magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Az irodalomban közölt budapesti adat igen kétes, a 2 bizonyító példány valószínűleg tévesen volt cédulázva. Repülési ideje VI., VII. A hernyó polifág

[**nebulalis** Hbn.]

18 (17) Hátulsó szárnya fehéres.

19 (20) Hátulsó szárnyának fehér rojtja mögött éles, sötét tővonal húzódik. Elülső szárnya fehéres okkersárga, a mintázat igen halvány, barnás.

A belső keresztvonal a tő körül kanyarodik, a kör- és a vesefolt sötét, jól látható. A külső keresztvonal zegzugos, mélyen a sejt alá fut, onnan visszafordul a külső szöglet felé, majd a belső szegélyen végződik. A külső szegélytéren alig van sötét behintés, az erek végén sötét pontok ülnek, rojtja fehéressárga. Hátulsó szárnya fehéres, a sejtben feketés pont van, a külső keresztvonal aránylag messze van a szintén sötétebb külső szegélytől; ez a sötét behintés azonban csak a csúcstérre és a külső szegély felére terjed ki. Rojtja fehér. 24—27 mm.

Az Alpokban, a Harz hegységben, Skócia hegyeiben, a Szovjetunió nyugati részében és a Kárpátokban gyűjtötték. Magyarországon még nem került elő. Repülési ideje VI—VIII. Hernyója polifág, tápnövényei közé tartoznak a *Ranunculus*-, *Plantago*- és *Tussilago*-félék is

[lutealis HBN.]

20 (19) Hátulsó szárnyán a fehér rojt mögött nincsen tővonal. Egyébként mindenben hasonlít az előző fajra, de elülső szárnya fehéres, a mintázat halványbarnás, külső szegélye is szélesen barnás. Hátulsó szárnyán a külső szegélytér sötét csíkja az egész szárnyon végighúzódik (114. ábra: I). 22—25 mm.

Észak- és közép-európai hegyvidéki faj, hazánkban még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Artemisia*-félék és az *Aegopodium podagraria*

[elutalis SCHIFF.]

21 (12) Elülső szárnyán a külső keresztvonal nagy hulláma csipkézett, 1—1 csipkés kiszögellés esik mindegyik érközre.

22 (23) Elülső szárnyán a sejt közepe a kör- és a vesefolt között, továbbá a hátulsó szárny középtere fehér. Alapszíne egyébként tompa barnásszürke, a belső keresztvonal jól látszik, a kör- és a vesefolt nagy. A vesefolt és az igen csipkés külső keresztsáv között az érközökben tojás alakú fehér foltok vannak. A keresztsáv mélyen benyúlik a sejt alá, majd a külső szöglet felé kanyarodik, és a belső szegélyig még kétszer gyengén hullámos. A külső szegélytér sötét. A rajzolat színe az alapszín sötétebb árnyalata, és viszonylagosan éles. Az erek végén fekete pontok sorakoznak, a felső szegélyen néhány feketés, ék alakú folt látható. A rojt fehéres, 2 választóvonala van, a pontok mentén sötét csíkok szeldelik keresztül. Hátulsó szárnyán a keresztvonal vékony, a tőtér szürkés, a szegélytér barnásszürke, az erek végén fekete pontok vannak, a rojt fehér, tővonala hiányzik (115. ábra: D). 27—30 mm.

Észak- és közép-európai, hegyvidéki faj, Magyarországon Budapesten, Száron és Kaposvárott gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Hernyója polifág, *Lychnis*-, *Actaea*-, *Stachys*- és *Humulus*-féléken nevelték

olivalis SCHIFF.

23 (22) Elülső szárnyán sem a sejt közepe, sem a vesefolt és a külső keresztsáv öble nem fehér, hanem olyan színű, mint a szárny alapszíne.

24 (25) Elülső szárnyának csak a felső és az alsó részén látható sötét színű árnyék, nem pedig az egész külső szegélytéren. Alapszíne kissé kékes színben játszó szürke, a mintázat barna. A belső keresztvonal homályos, igen ferde, a kör- és a vesefolt nagy, jól látható, fejlett. A külső keresztvonal felső része majdnem meredek, mélyen a sejt alatt kanyarodik a tő felé, onnan visszafordul a külső szögletirányába, és egyszer megtörve éri el a belső szegélyt. Az erek végén fekete pontok sorakoznak, rojtja szürkés, halvány választóvonallal (116. ábra: B). Hátulsó szárnya barna, rajzolata nincs, rojtja világos színű. 23—24 mm.

Svájcban, Franciaországban, Elzászban és Erdélyben gyűjtötték, hazánkban még nem találták. Repülési ideje V—VII. Tápnövénye ismeretlen

[cyanalis LA HA.]

25 (24) Elülső szárnyán a külső szegélytér szélesen és végig elsötétedett.

26 (27) Elülső szárnyán a csipkés külső keresztvonal előtt széles, világos keret van, a külső szegélytérnek csupán a külső része sötét, de viszonylagosan az is elég széles. Alapszíne szürkésfehér, mintázata szürke. A felső szegély, a ránctér és a belső szegély nagy része szürke, a belső keresztvonal alig látható, a kör- és a vesefolt nagy. A külső keresztvonal igen szélesen csipkés, de csak aránylag gyengén hullámos, a sejt alól csak gyengén megtörve húzódik a belső szegélyre. A sejt, a vesefolt és a külső keresztvonal között fekvő rész, valamint a keresztvonal előtt húzódó csipkés külső szegélyű keresztsáv világosszürke, a felső szegély külső részén sötét, kisebb alakú foltok vannak. Az erek végén apró, fekete pontok sorakoznak, az ezekből kiinduló sötét csíkok szeldelik át a fehéresszürke rojtot. Hátulsó szárnya világosszürke, a keresztvonal és a szegélytér sötét csíkja csipkés, a sejt végén apró pont van, akárcsak az erek végén. Rojtja fehéres (115. ábra: A). (A *Perinephela perlucidalis* HBN. vesefoltja kicsi és fekete, hátulsó szárnyának mintázata más.) 26—30 mm.

Észak-európai és közép-európai hegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Teucrium*-félék

[decrepitalis HS.]

27 (26) Elülső szárnyán a külső keresztsávhoz közvetlenül csatlakozik a sötét külső szegélytér.

28 (29) Elülső szárnyának alapszíne barnásszürke, némi világosszürkével keverve; az utóbbi szín igen egyenletesen oszlik el az egész szárnyon. A kör- és a vesefolt nagy, a sejt alatt sok a sötét pikkely, a külső keresztvonal csipkés és igen homályos. A felső szegély külső részén néhány sötét, ék alakú folt van, köztük fehér pikkelyek. A rojt szürkés, tővonala nincsen, az erek végén fekete pontok ülnek (115. ábra: C). Hátulsó szárnya világos szürkésbarna, csak a szegélytér sötétebb. Rojtja világosszürkés. 24—26 mm.

Közép- és észak-európai, főként hegyvidéki faj, Magyarországon Sopronban, a Bakonyban és "Dunapentelén" gyűjtötték. Repülési ideje VI—IX. Hernyója polifág (= *prunalis* SCHIFF.)

nivealis F.

29 (28) Elülső szárnya hamuszürke, mintázata barna. A világos (hamuszürke) pikkelyek nem szétszórtan jelennek meg a szárnyon, hanem főleg a sejtnek minta nélküli részein és a külső keresztvonal mögött, amely a szárny legvilágosabb része (a felső szegélytől a belső szegélyig húzódó széles csík). Egyébként az előző fajhoz igen hasonlít, de külső keresztvonala egyenesebb és külső szegélytere sötétebb. Hátulsó szárnyának közép- és tőtere világosabb szürke, csak a sötét keresztvonal és a sötét szegélytér széles sávja emelkedik ki. Szárnyai rövidebbek, zömökebbek. 22—24 mm.

Észak-európai és alpesi, hegyvidéki faj, Magyarországon eddig csak Budapesten gyűjtötték. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye ismeretlen

inquinatalis Z.

30 (1) Elülső szárnyán sem a kör-, sem a vesefolt nem látható, a szárnyon vagy 1 fehéres folt van, vagy a szárny egyszínű.

31 (32) Elülső szárnya teljesen rajzolatmentes, egyszínű, csillogó, fehéressárgásszürke. Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya világosszürke, keresztvonala alig látható, szegélyén igen keskeny és halvány, szürkés csík húzódik, amely azonban gyakran hiányzik. Hímje 26—28 mm, nősténye 20—22 mm.

Alpesi faj, amely egészen Bulgária magashegységéig terjed. Magyarországon még nem gyűjtötték, a Kárpátokban azonban helyenként gyakori. Repülési ideje VII. Hernyója valószínűleg polifág (= *sororialis* HEYD.)

[**austriacalis** HS.]

32 (31) Elülső szárnyán a sejt végén elhelyezkedő nagy vagy apró, fehéres folt van.

33 (34) Elülső szárnya sárgásszürke, a sejt végén kicsi és igen elmosódott, olykor hiányzó fehér foltocska van. A szárny élénken csillog, rojtja fehéres. Hátulsó szárnya fehéres, külső szegélyén széles, szürkés sáv húzódik (hím), vagy teljesen egyszínű sötétszürke (nőstény). Hímje 24—28 mm, nősténye 20—22 mm.

Európai magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Senecio*-félék

[**uliginosalis** STPH.]

34 (33) Elülső szárnya kissé sötétebb sárgásszürke, mint az előző fajé, de a sejt előtt nagy, csepp alakú fehér folt helyezkedik el. A szárny csak gyengén csillog. Rojtja fehéres, gyenge választóvonallal. Hátulsó szárnyának feketésszürke szegélye széles, végighúzódik az egész szárnyon, és a nőstény szárnyán gyakran a tőtérre is kiterjed. Egyébként a szárny fehér. Rojtja hófehér, tővonala éles, feketés (116. ábra: A). Hímje 26—28 mm, nősténye 22—26 mm.

Közép-európai magashegyvidéki faj, Magyarországon még nem gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Tápnövényei *Senecio*-félék

[**alpinalis** SCHIFF.]

40. nem: Haritala Moore

Arcán előredülledő kúp van, csápostora egyszerű, gyengén pillázott, ajaktapogatója az arca előtt fölfelé görbül, vaskos, szőrözete rásimuló, csúcsíze rövid, zömök, jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (117. ábra: B). Elülső szárnya nagy, hirtelen kiszélesedik, háromszög alakú, csúcsa kissé visszahajló, hegyes. Hátulsó szárnya széles, külső szegélye laposan ívelt. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajokétól.

A nagy fajszámú nem főleg az indo-ausztráliai faunaterületen terjedt el, hazánkból 2 faját mutatták ki.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (2) Elülső szárnyának alapszíne csillogó és igen világos, szinte fehéres szalmasárga, a szárny áttetsző, mintázata világos barnásszürke. A felső szegély alatt vékony csík húzódik végig a szárnyon, a belső keresztvonal

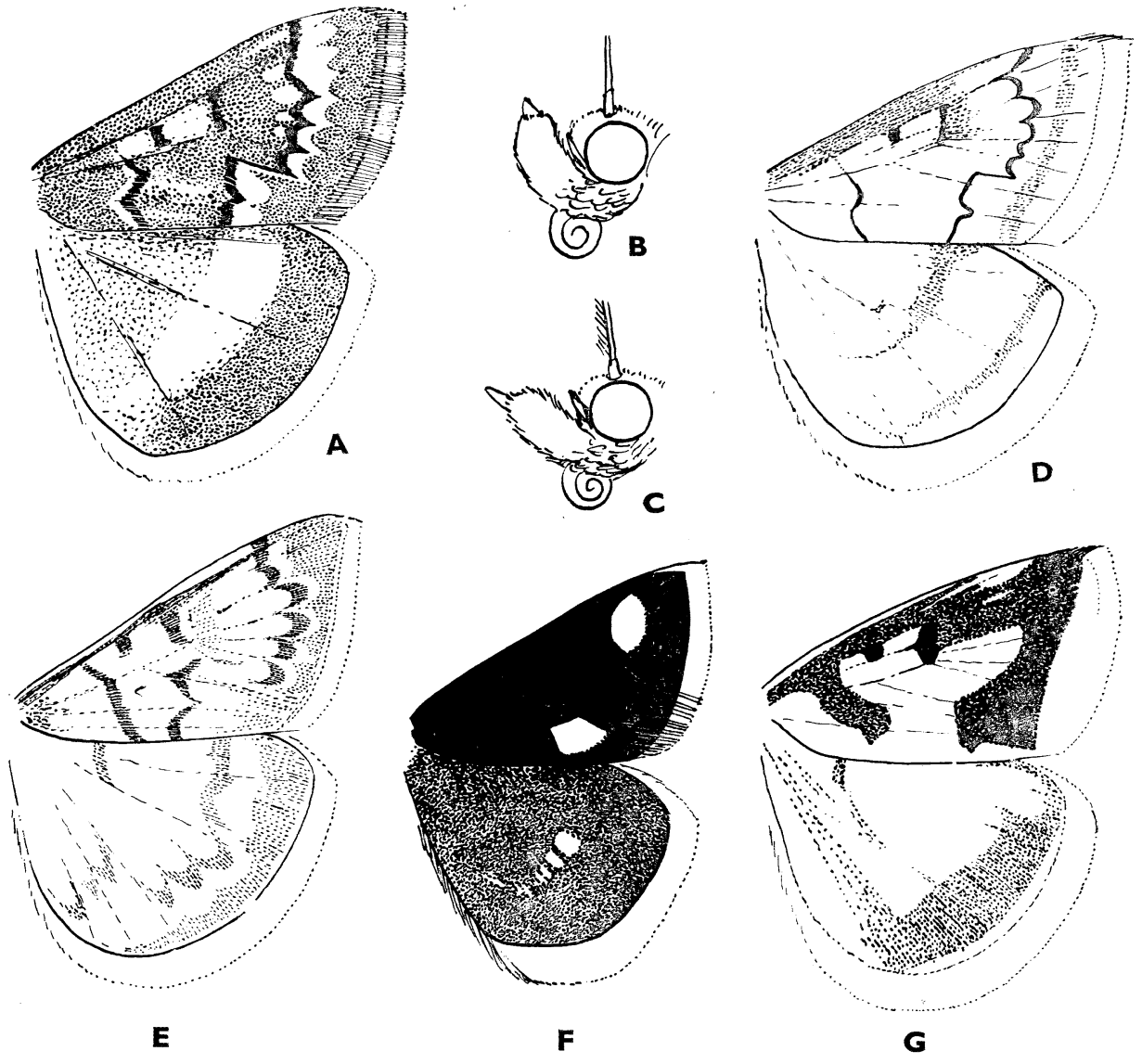

117. ábra. A: *Ostrinia nubilalis* Hbn. ♂ elülső és hátulsó szárnya — B: *Haritala* és C: *Ostrinia* feje — D: *Ostrinia nubilalis* Hbn. ♀, E: *Haritala ruralis* Sc., F: *Ostrinia quadripunctalis* Schiff. és G: *O. palustralis* Hbn. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

igen ferde, a külső széles, az erek mentén csipkés, nagyon mély öblöt kanyarítva fut a sejt alá, ott háromszor élesen megtörik, és a belső keresztsávhoz közel végződik a belső szegélyen. A körfolt apró, négyszögletes, a vesefolt megnyúlt és szintén szögletes. A külső szegélytér sötét, rojtja világos. Frissen gyűjtött példányok kékesen csillognak, ez a szín azonban hamarosan elvész. Hátulsó szárnya kerekebb, mint a következő fajé, áttetsző, keresztvonala szaggatott és homályos, külső szegélyén szintén elmosódott széles, sötét csík vonul végig. Rojtjának tővonala éles, a rojt fehéresszürke (117. ábra: E). 36—44 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként azonban nedves és hideg területeken (láperdők stb.). 2 nemzedéke V., VI. és VII—IX. repül. Tápnövényei *Urtica*-félék

ruralis Sc.

2 (1) Elülső szárnya élénk narancssárga, egyébként mintázata teljesen egyezik az előző fajéval, csupán a külső keresztvonal nem csipkés, hanem széles és inkább fogazott. Külső szegélytere nem sötét, csak az m_1—cu_1 erek között van egy keskeny, sötét foltsor. A rajzolat barna, rojtja is barnássárga. Hátulsó szárnyának külső szegélye lapos, a keresztvonal hulláma nem 3 apró hullámocskából tevődik össze, hanem eldőlt M-alakú. Külső szegélyén igen vékony, olykor alig látható sötét csík húzódik végig. Rojtja sárgás. 38—44 mm.

Dél-európai faj. Magyarországon állítólag Budapesten gyűjtötték, bizonyító példány azonban nincs. Előfordulása hazánkban lehetséges. Repülési ideje V., VI. Tápnövénye a *Pistacia terebinthus* és a *Rhus cotinus* (= *aurantiacalis* FR.)

balteata F.

41. nem: **Ostrinia** Hbn.

Arca lekerekített, hímjének csápostora hosszan pillázott, ajaktapogatója fölfelé és kissé előrenyújtott, szőrös, vaskos, csúcsíze jól látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (117. ábra: C). Elülső szárnya hirtelenül kiszélesedő, nagy, háromszög alakú. Hátulsó szárnya széles, féltojás alakú. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajokétól.

A holarktikus elterjedésű nem 3 faját mutatták ki hazánkban is.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Főként nedves és hűvös területek, láprétek, láperdők stb. jellemző fajai.

Ebbe a nembe tartozik a hírhedt kukoricamoly (*O. nubilalis* Hbn.). A nőstény átlagosan 250—350, maximálisan 1250 petét rak le a tápnövényre. A kikelt hernyók berágják magukat a szárba, a levélnyélbe vagy a kukorica címerébe. Kukoricatörés idején már a szárak aljában tartózkodnak, ezért törés után nagy részük a tarlón marad. A kártétel a cső letörésében, elszáradásában, a tápnövény fejletlenségében vagy elfonnyadásában áll, s az időszak nedvességétől vagy a levegő páratartalmától függ. Száraz időben a fiatal hernyók többsége elpusztul, az idősebbek diapauzába mennek. A hernyó telel át. Magyarországon 2 nemzedéke van; meleg, esős őszökön egy részleges 3. is. Eddig 240 tápnövénye ismeretes, köztük a gazdaságilag igen fontos rostnövények (kender). Rövid tarlóval, a szárak mély levágásával, mélyszántással, a tarlón maradt növényi részek megsemmisítésével védekezünk ellene.

1 (4) Nagyobb fajok, elülső szárnyuk alapszíne sárgás.

2 (3) Elülső szárnya sötét tojássárga, mintázata vérvörös. A szárnyon a felső szegély alatt széles csík húzódik, amely a csúcs előtt álló rojtra is átterjed. A belső keresztvonal ebből a csíkból indul ki, széles, szalagszerű, de egyik szegélyt sem éri el. A külső keresztsáv még szélesebb, gyenge ívben a sejt alá kanyarodik, majd a belső szegély felé húzódik, de azt nem éri el, külső határvonala egyenes. A kör- és a vesefolt sötét, a rojt tojássárga, tővonala nincsen. Hátulsó szárnya fehéressárga, rajzolata pirosasszürke, a külső szegély széles elsötétedése többé-kevésbé a belső szegélyre és a tőtérre is kiterjed (117. ábra: G). 36—44 mm.

Alsó-Ausztriában, Magyarországon és Délkelet-Európában élő lápvidéki faj. Hazánkban a lápos, mocsaras területek jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövényei valószínűleg *Rumex*-félék

palustralis HBN.

3 (2) Elülső szárnya tompa okkersárga, mintázata vörösesszürke vagy fahéjbarna. Hímje sötét, a sárgás alapszín csupán a sejt 2 foltjára, a belső keresztsáv tőoldalára és a külső keresztsáv 2 szegélyező csíkjára korlátozódik. Egyébként teljesen elfedi a vörösesszürke vagy barnás mintázat; annak uralkodó elemei a kétszer megtört belső keresztsáv, a négyszögletes kör- és vesefolt, valamint a zegzugos, erősen fogazott és széles külső keresztsáv. Rojtja sárgás. Hátulsó szárnyán csak a széles és egyenes belső keresztsáv sárgás, egyébként a szárny szürkés. Rojtja világos (117. ábra: A). A nőstény elülső szárnya tompább és világosabb okkersárga, mintázata barna. A 2 keresztvonal igen vékony, de éles, kevésbé fogazott, inkább csipkés. Csak igen kevés sötét pikkelye van, a szárny csak ritkán sötétedik el. Hátulsó szárnyán ugyancsak kevés a rajzolati elem, és csupán 2 vékony keresztsávra korlátozódik. A szárnyak rojtja sárgásfehér (117. ábra: D). Hímje 24—32, nősténye 28—42 mm.

Az egész Föld kukoricatermő területein elterjedt kártevő, hazánkban is mindenütt közönséges. Eredeti tápnövénye valószínűleg a komló, amelyről átterjedt a kukoricára, kenderre, cirokra stb.-re. Hazánkban 2 nemzedéke és 1 további helyi vagy alkalmi 3. nemzedéke is van (= *lupulina* CL., *silacealis* HBN.) — Kukoricamoly

nubilalis HBN.

4 (1) Kisebb faj. Elülső szárnyának alapszíne igen sötét, majdnem feketés olajbarna, mintázata csupán 2 nagy, aranysárga foltból áll. Közülük a belső a belső szegély fölött, annak kétharmadában húzódik, a külső a csúcstér előtt. Rojtja sárgával kevert fehér, a külső szöglet fölött azonban szürke. Hátulsó szárnyának alapszíne világosabb szürkésbarna, a belső keresztsávot csupán néhány sárgás foltocska jelzi. Rojtja fehéres (117. ábra: F). 18—22 mm.

Igen elszórtan előforduló ritka faj, Bajorországban, Alsó-Ausztriában, Magyarországon, Krajnában, Piemontban és a Szovjetunió délnyugati részében fordul elő. Hazánkban eddig csak Bátorligeten gyűjtötték. Az igen hűvös mikroklímájú lápok egyik jellemző faja. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

quadripunctalis SCHIFF.

42. nem: **Dolichartria** STPH.

Arca kúposan előredülled, csápostora olyan hosszú, mint az elülső szárnya, egyszerű, ajaktapogatója előremutató, szőrös, széles, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (118. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő, háromszög alakú. Erezetében az r_2 is az r_{3+4} nyelén ül. Hátulsó szárnya kerek, csúcsa alig látható. Erezete teljesen egyezik a *Pyrausta*-fajokéval.

A kis fajszámú palearktikus nemből hazánkban eddig 2 fajt mutattak ki.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdasági jelentőségük nincsen.

1 (2) Elülső szárnya rozsdabarna, mintázata sötétbarnás. A belső keresztvonal ferde, kétszer megtörve fut a belső szegélyre, a külső igen mélyen és kiugróan hullámos, majd az éles, fehér és nagy vesefolt alá kanyarodva megtörik, és meredeken a belső szegélyre fut; kívül világossárgás. Rojtja sárgásbarna, 2 világos választóvonallal. Hátulsó szárnyának csúcsa kissé kiugrik, színe sárgás barnásszürke, a 2 vékony, barnás keresztvonal nagyon homályos. A szegélytér kissé sötétebb a tőtérnél, a rojt tővonala éles, feketés, rojtja sárgásszürke (118. ábra: A). 21—23 mm.

Európai és kisázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként nedves területeken. Repülési ideje VI—VIII. Tápláléka növényi törmelék

punctalis SCHIFF.

2 (1) Elülső szárnya majdnem fekete, gyenge barna árnyalattal. Alig észlelhető mintázata fekete, és csak annyiban tér el az előző fajétól, hogy a külső keresztvonal hulláma mélyebben fekszik. A körfolt is éles és a vesefolttal együtt sárgásfehér, a belső keresztvonal viszont nem látható. Rojtja feketésbarna. Hátulsó szárnya ugyanilyen sötét színű, a sejt fölött megnyúlt, fehéressárga folt van. A keresztvonal

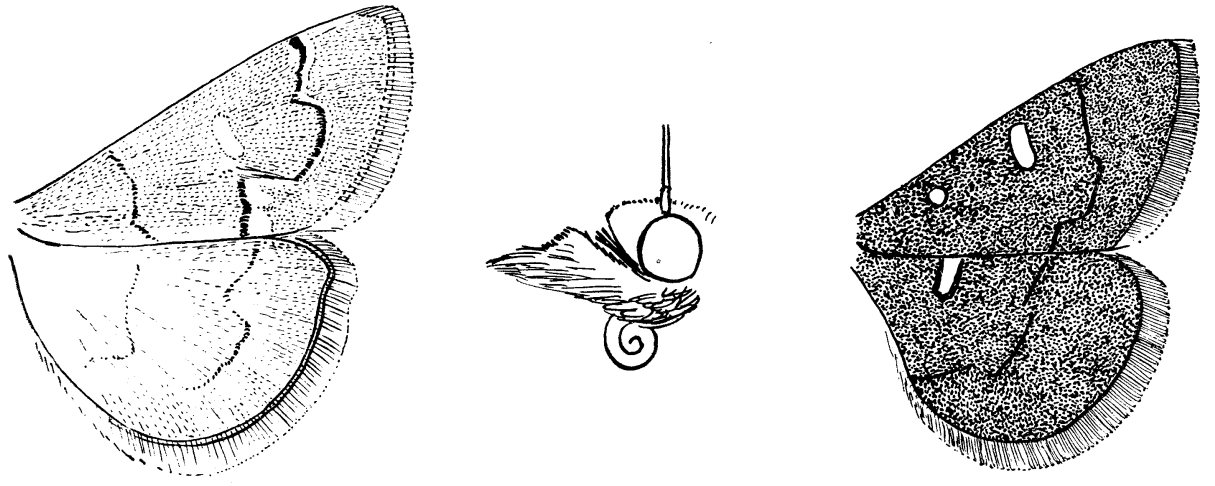

118. ábra. A: *Dolichartria punctalis* SCHIFF. elülső és hátulsó szárnya — B: *Dolichartria* feje — C: *D. stigmosalis* HS. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

élesen megtört, szaggatott, rojtjának tővonala éles, feketés, rojtja barnásfekete (118. ábra: C). 18—20 mm.

Délkelet-európai ritka faj, Magyarországon csak Budapesten (Szabadsághegy) gyűjtötték egyetlen példányát. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

stigmosalis HS.

43. nem: **Palpita** HBN.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, igen hosszú, ajaktapogatója széles, vaskos, szőrös, fölfelé hajló, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (119. ábra: B). Elülső szárnya hirtelenül kiszélesedő, megnyúlt, háromszög alakú, csúcsa éles. Erezete igen hasonlít a *Pyrausta*-fajokéra, de az *r* erek igen közel futnak egymáshoz. Hátulsó szárnya széles, külső szegélye lapos, csúcsa hegyes. Erezete szintén egyezik a *Pyrausta*-fajokéval.

A nagy fajszámú tropikus elterjedésű nemből hazánkban csak 1 faj fordul elő. A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — A szárnyak alapszíne csillogó és áttetsző hófehér. Felső szegélyén igen keskeny narancsvörös csík húzódik. Mintázata 5 fekete pontból áll, ezek közül 1 a körfoltot, 2 a vesefoltot képviseli, a másik 2 pont pedig a 2 folt vonalában a felső szegély alatt foglal helyet. Rojtja hófehér. Hátulsó szárnyának mintázata csupán a sejt apró, fekete pontjából áll. Rojtja hófehér. Teste fehér (119. ábra: A). 30—34 mm.

A trópusokon mindenütt közönséges faj Dél-Európában is fellép, sőt olykor Közép-Európába is eljut. Magyarországon Kőszegen, Mosonmagyaróváron, Sopronban, Érmihályfalván, Kemenessömlyénben, Fácánkerten és Makón gyűjtötték. Repülési ideje VII—IX. Tápnövénye az olajfa, valamint *Ligustrum*-félék

unionalis HBN.

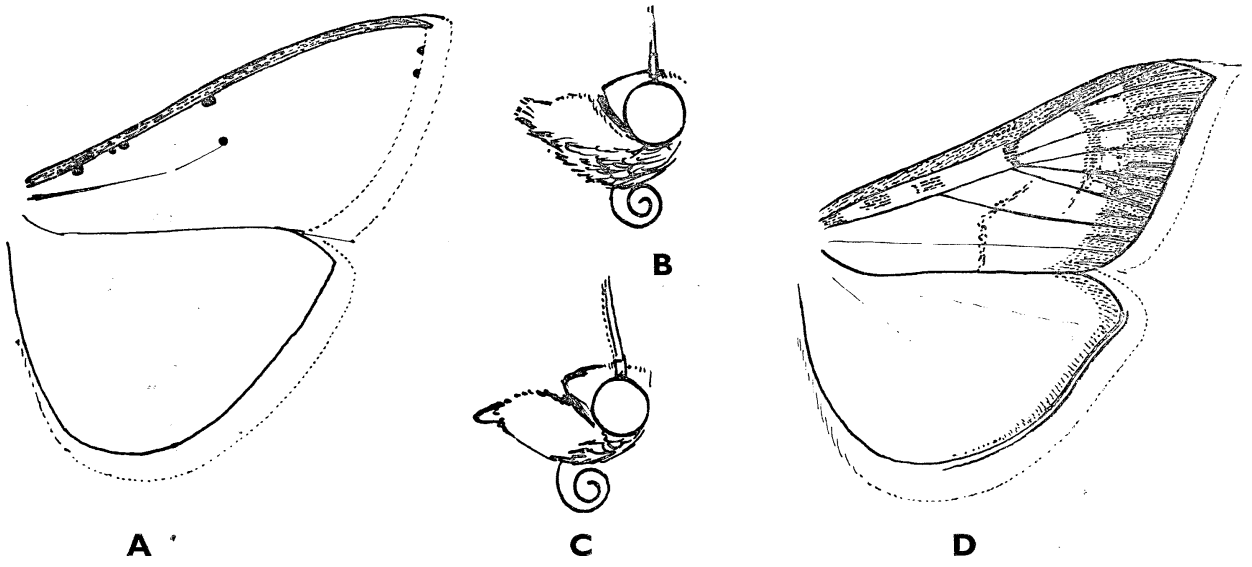

119. ábra. A: *Palpita unionalis* HBN. elülső és hátulsó szárnya — B: *Palpita* és C: *Antigastra* feje — D: *A. catalaunalis* DUP. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

44. nem: **Antigastra** Ld.

Arca kúposan előredülled, csápostora egyszerű, gyengén pillás, a csáp igen hosszú. Ajaktapogatója előremutató, vaskos, zömök, szőrös, csúcsíze azonban már lefelé hajlik. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (119. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő, felső szegélye erősen homorú, csúcsa meggörbült, kihúzott, hegyes. Erezete ezért erősen összeszorított, főként az *r*-erek, amelyek közül az r_2 is az r_{3+4} nyelén foglal helyet. Hátulsó szárnya megnyúlt tojásdad, csúcsa kihúzott, hegyes. Erezete olyan, mint a *Pyrausta*-fajoké.

A nembe csak 1 faj tartozik, ez hazánkban is előfordul.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnya csillogó szalmasárga. Felső szegélyének keskeny hosszanti csíkja, a széles külső szegély, és főként az erek rozsdavörösek. A kör- és a vesefolt négyszögletes, viszonylagosan kicsi, a külső keresztsáv szakadozott, íve meglehetősen egyenletes, belső része megtört. Rojtjának tővonala fekete, a rojt fehér. Hátulsó szárnya majdnem áttetsző fehérespiros, csupán külső szegélyének igen keskeny csíkja sötét. A rojt tővonala rövid, feketés, rojtja fehér (119. ábra: D). 20—22 mm.

Ázsia és Afrika trópusi vidékein, valamint Dél-Európában elterjedt faj, azonban Angliában is előfordul. Magyarországon Szikrán (Kecskemét mellett) és Vörsön gyűjtötték. Repülési ideje VIII., IX. Tápnövényei franciaországi adatok alapján a *Linaria spurium* és az *Antirrhinum latifolium*

catalaunalis Dup.

45. nem: **Diasemia** Hbn.

Homloka lekerekített, a hím csápostora kétsorosan és elég hosszan pillázott, ajaktapogatója előre-, illetve kissé lefelé mutat, szőrös, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű, vége kissé szőrös (120. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, háromszög alakú, csúcsa kissé hegyes. Hátulsó szárnya megnyúlt, csúcsa kiugró. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajokétól.

A nem az egész Földön elterjedt, és főleg a trópusokon van számos képviselője. Hazánkból 1 faját ismerjük.
A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

1 (2) Elülső szárnyán a fehér keresztsáv egyenes, szinte meredeken húzódik a belső szegélyre. Alapszíne rozsdasárgával kevert sötétbarna. Mintázata fehéres és igen bonyolult. A tő- és középtéren 2—3 keresztsáv húzódik a belső szegélyre, a felső szegélyt azonban nem érik el, hanem a sejtben háromszög alakú foltban végződnek, közöttük elsötétedett foltok, illetve mezők vannak. A vesefolt fehér, tojásdad, a külső szegélytéren gyenge fehéres és elmosódott foltocskák sorakoznak. Sötét rojtjában a csúcson és a külső szögletben 1—1 fehér csík látható. A szárny legsötétebb része a ránctér. Hátulsó szárnya egyöntetűbb barnás, a

fehér mintázat élesebb, és a tőtérből, az igen széles belső, valamint a keskenyebb külső keresztsávból áll. A legsötétebb a tőtér és a sejt környéke. Rojtja fehér, több sötét csíkkal, tővonala éles, feketés (120. ábra: A). 21—24 mm.

Euráziai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként nedves jellegű területeken. 2 nemzedéke IV—VI. és VII—IX. repül. Tápnövényei *Plantago-*, *Picris-* és *Hieracium*-félék

litterata Sc.

2 (1) Elülső szárnyán a külső keresztsáv vékony és igen ferdén húzódik a belső szegélyre. A szárny sötétbarna vagy ibolyásszürke, sok rajta a feketés pikkely. Mintázata még elmosódottabb, mint az előző fajé, a világos rajzolat kevésbé terjedelmes és nem fehér, hanem üvegszerűen átlátszó. A vesefolt sötét és feketés. Rojtja sötét, a csúcs alatt és a külső szöglet fölött széles, fehéressárga csíkok vannak benne. Hátulsó szárnya ibolyásszürke, sok rajta a sárgás pikkely, a 2 keresztsáv egyenes, üvegszerűen áttetsző. Rojtja fehér, több sötét csíkkal, tővonala éles, fekete. 22—25 mm.

Dél-Európában és a trópusokon messze elterjedt faj, helyenként, de csak igen ritkán Európa más részeiben is előfordul (Anglia, Franciaország, Ausztria). A Kárpát-medencében eddig csak Drávaszarvasról ismeretes. Repülési ideje VI. és VIII., IX. Tápnövénye ismeretlen

[**Ramburialis** Dup.]

46. nem: **Agrotera** Schrk.

Arca kúp alakúan előredülled, hímjének a csápostora kétsorosan és hosszan pillázott. Legjellemzőbb tulajdonsága az ajaktapogató szerkezete, középső íze ugyanis az arca előtt fölfelé görbül, a vége felé fokozatosan kiszélesedik és szőrös, csúcsíze pedig hegyével lefelé fordított háromszög alakú,

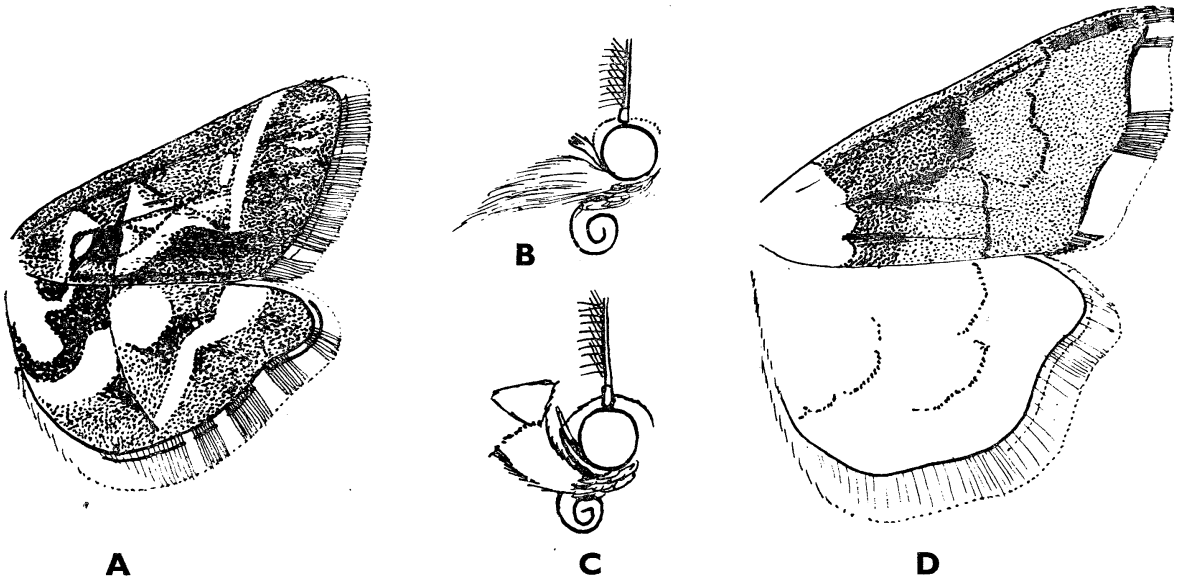

120. ábra. A: *Diasemia litterata* Sc. elülső és hátulsó szárnya — B: *Diasemia* és C: *Agrotera* feje — D: *A. nemoralis* Sc. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

lapos, szőrös, és magasabbra nyúlik a homlokánál. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (120. ábra: C). Elülső szárnya kiszélesedő háromszög alakú, csúcsa kissé hegyes, külső szegélye hullámos. Hátulsó szárnya széles, kissé megnyúlt, szegélye hullámos.

A nembe az egyetlen, Európában és hazánkban is előforduló fajon kívül még 1—2 indiai és ausztráliai faj tartozik.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény vonzza őket. A csalétket is gyakran felkeresik. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának tőtere élesen levágott, kénsárga, a tőtér belseje ibolyásbarna, külső része téglavörössel behintett. A külső keresztvonal szélesen hullámos, a sejt alá kanyarodik vissza, majd onnan meredeken a belső szegélyre húzódik. A külső szegélytér ismét halvány ibolyásbarna, a vesefolt nagy, négyszögletes, elmosódott. Rojtjának tővonala különösen a hullámvölgyekben igen éles és fekete, a hullámhátakon sötét, ibolyásbarna csíkok szelik át a fehér rojtot. Hátulsó szárnya igen világos ibolyásszürke, a sötét keresztvonal szaggatott, több részre osztott, rojtja fehéresszürke (120. ábra: D). 23—28 mm.

Közép- és dél-európai, valamint kisázsiai faj, Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V—VIII. Tápnövényei *Carpinus*- és *Betula*-félék

nemoralis Sc.

47. nem: **Nomophila** Hbn.

Feje lekerekített, a hím csápostora egysorosan és hosszan pillázott, ajaktapogatója az arca előtt fölfelé görbül, magasabbra nyúlik a homlokánál is, szőrös, széles, csúcsíze nem látható. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (121. ábra: B). Elülső szárnya igen megnyúlt, léc alakú, a karcsúmolyokéhoz hasonló, csúcsa letompított. Hátulsó szárnya igen széles és a karcsúmolyokéhoz hasonlít, külső szegélye lapos. A szárnyak erezete nem tér el a *Pyrausta*-fajokétól.

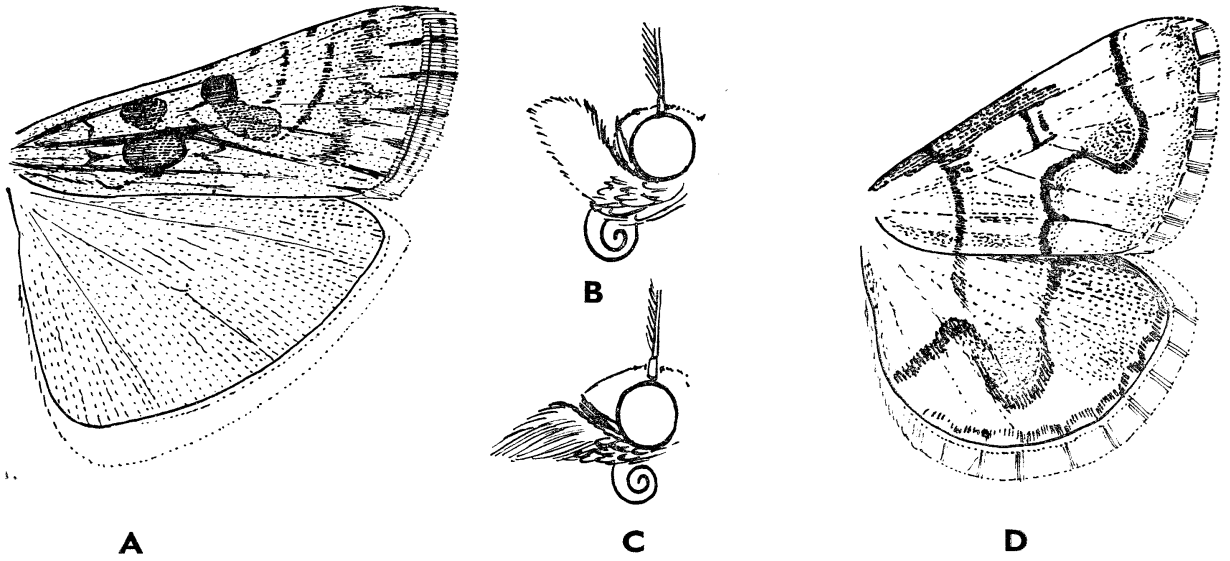

121. ábra. A: *Nomophila noctuella* Schiff. elülső és hátulsó szárnya — B: *Nomophila* és C: *Metasia* feje — D: *M. ophialis* Tr. elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

Az egész Földön elterjedt nembe 2 faj tartozik; 1 közülük kozmopolita és hazánkban is közönséges.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. A csalétket is felkeresik. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne igen változatos: a világosszürkéstől a szürkésbarnán és barnáson keresztül a rozsdabarnáig minden átmenet előfordul. Mintázata egyszerű és főként 3 élesen körülhatárolt foltból áll, amelyeknek belseje mindig sötétebb színű, mint a szárny alapszíne. A keresztvonalak sötétek, elmosódottak, szaggatottak, olykor hiányzanak. A felső szegélyen néhány sötét pont van, a külső szegélytéren sötét árnyék és az erek végén sötét vonalak. A szürkés rojt tővonala éles, választóvonala gyenge. Hátulsó szárnya egyszínű barnásszürke, kissé áttetsző, az erezet olykor sötét és jól látható (121. ábra: A). 30—34 mm.

Az egész Földön elterjedt faj, Magyarországon közönséges. Repülési ideje V—X. Hernyója főleg *Polygonum*-félékkel táplálkozik

noctuella SCHIFF.

48. nem: **Metasia** GN.

Arca kúposan előredülled, a hím csápostora egysorosan és hosszan pillázott, ajaktapogatója előremutató, széles, háromszögletes, szőrös, csúcsíze rejtett. Állkapcsi tapogatója fonálszerű (121. ábra: C). Elülső szárnya széles, háromszög alakú, csúcsa lekerekített. Hátulsó szárnya kerek. A szárnyak erezete olyan, mint a *Pyrausta*-fajoké.

A főleg dél-európai elterjedtségű nemből hazánkban eddig 1 fajt mutattak ki. A *M. carnealis* TR. Magyarországon nem fordulhat elő, minthogy elterjedési területének északi határa a dalmát tengerpart.

A lepkék éjszaka repülnek, a mesterséges fény erősen vonzza őket. Gazdaságilag közömbösek.

— — Elülső szárnyának alapszíne világos és tompa okkersárgás, mintázata barna. A belső keresztvonal a tőteret kanyarítja körül, a körfoltot és a négyszögletes vesefoltot feketésbarna pikkelyek keretezik. A külső keresztvonal igen szélesen hullámos, belső oldalán sok a barnás pikkely, úgyhogy nagy foltnak tűnik fel. Külső szegélyterén, a felső szegélyen és a ránctérben sok sötét pikkely tarkítja a világos alapszínt. Rojtja fehéressárga, az erek végén sötét csíkok szeldelik át. Hátulsó szárnya világos és tompa okkersárgás, barna rajzolata a sejtben találkozó 2 keresztsávból áll, közülük a belső rövid, a külső igen szélesen hullámos, belső oldalán sötét pikkelybehintés látható. A csúcstér rendszerint elsötétedett. A rojt feketés tővonala mögött még 1 csipkés keresztsáv húzódik, a világos rojtot az erek végén sötét csíkok szelik át (121. ábra: D). 18—22 mm.

Közép- és dél-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul, főként azonban karsztbokorerdős területeken. Repülési ideje VI—VIII. Tápnövénye ismeretlen

ophialis TR.

12. családsorozat: ZYGAENOIDEA

Közepes nagyságú lepkék, színük és mintázatuk rendszerint élénk, pikkelyeik és szőrözetük fémesen csillogó. Fejszőrözetük bozontos vagy előreboruló, arcukon olykor lesimított, csápjuk vagy különféleképpen fogazott, vagy bunkó alakú, vége azonban ismét kissé kihegyesedik. Testük szőrös, szárnyuk megnyúlt, olykor háromszögletes, csúcsuk tompa vagy lekerekített, csak ritkán kihegyezett; erezetükben a középsőér főága rendszerint megvan, és a sejtet két részre osztja, a belső- és a végsőér szintén erőteljesen fejlett. A hátulsó szárnyon az *sc* ér anasztomizál az *rr* érrel, illetőleg e két főeret az apró, csökevényként fennmaradt r_1 ér köti össze egymással.

A családsorozatba tartozó családok rendszertani helye sokáig vitás volt, s egyes kutatók ma is másként és másként értelmezik. Mivel a hernyók lábain félkör alakú kapaszkodókoszorú van, a nagylepkékhez kellene őket sorolni, ám sok primitív vonással is rendelkeznek (pl. mozgatható bábszelvények, a hátulsó szárnyak erezetének még meglevő 3 analis ere stb.), más tekintetben azonban viszonylagosan magas fejlettségűek (szabadon élő hernyók, az imágók külső megjelenési alakja, amelyek miatt egyes szerzők sokáig pl. az Arctiidae családdal hozták rokonságba őket stb.). Ezért a természetes rendszerben a magasabb fejlettségű családok között van a helyük, sőt bizonyos tekintetben a „molylepkéket" és a „nagylepkéket" kapcsolják össze.

Hernyóik vaskosak, zömökek, fejük mélyen behúzható. Főként pillangósvirágúakon élnek. Bábjuk egyes szelvényei mozgathatók. A kifejlett lepkék nappal repülnek, röptük jellegzetesen egyenesvonalú, de gyenge, lomha. Szárazabb területeken, főként napsütötte tisztásokon, virágos réteken fordulnak elő.

Az óceániai szigetvilág és Új-Zéland kivételével az egész Földön elterjedt nagy fajszámú családsorozatból Magyarországon eddig 2 családot, 6 nemet és 27 fajt mutattak ki; egy harmadik család kimutatása sem valószínűtlen.

52. család: ZYGAENIDAE — CSÜNGŐLEPKÉK

Fejük szőrös, a szőrözet előreboruló, arcuk azonban olykor sima; pontszemük van. Ajaktapogatóik kicsik, előrenyújtottak, csúcsízük kihegyesedő és fölfelé álló. Nyelvük általában jól fejlett, egyes nemek fajain azonban többékevésbé csökevényes is lehet. Csápjuk különféleképpen módosult, a nőstényeké egyszerűen fogazott. Toruk és potrohuk szőrös, szárnyaik pikkelyesek, a pikkelyek megnyúltak, fémesen csillogóak. Szárnyerezetük teljes, elülső szárnyukon az r_4 és az r_5 ér vagy nyélen ül, vagy szabad, az *m* főága rendszerint mint sejtosztó van jelen, az *an* ér teljes és erős, a tőhurok többnyire hosszú. Hátulsó szárnyuk erezetében az *sc* ér hosszabb-rövidebb szakaszon érinti az *rr* főágát, a középsőér sejtosztóként szerepel. Egyedülálló sajátságuk, hogy a végsőér tőhurka felszabadul, s az első végsőér nyomokban a szegélyig követhető (122. ábra: A). A szárnyakat összekapcsoló frenulum és retinaculum is megvan. A lepkék egyszínűek vagy jellegzetes pettyekkel és csíkokkal díszítettek; a mintázat és a test szőrözete olykor élénken csillogó, fémes fényű.

A hazánkban előforduló nemeket az ivarszervek alapján 2 alcsaládba oszthatjuk. A Zygaeninae alcsaládban (*Zygaena* F.) a hím ivarszervében az uncus kéthegyű, a Procridiinae alcsaládban (*Theresimima* STRAND, *Rhagades* WLLGR., *Procris* F.) pedig egyhegyű. A Zygaeninae alcsaládban a nőstény

ivarszervében a bursa copulatrix mellett egy bursa seminalis is van, míg a Procridiinae alcsaládban az ún. praebursa iktatódik a bursa copulatrix elé. Az előbbi olykor csökevényes is lehet, sőt hiányozhat is, de ilyenkor is a ductus seminalis mindig a bursa zsákjából nyílik, éspedig rendszerint közel a ductus bursae csövéhez, míg a Zygaeninae alcsaládban a ductus seminalis mindig az ostium bursae bejáratából nyílik, vagy ahhoz igen közel.

A hernyók vaskosak, 8 lábpárjuk van, szőrözetük finom, fejük kicsi, behúzható. Sok faj hernyója többször is áttelel. Főként pillangósvirágúakon élnek, s jellegzetes, selymesen csillogó, pergamenszerű, fűszálakra vagy egyéb növényszárakra erősített feszes, fehéres vagy sárgás kokonban bábozódnak. A nőstények bábjának 3—6., a hímekének 1—7. szelvénye mozgatható.

A lepkék nappal repülnek, és főként fészkesvirágúakat keresnek fel. Ciános gyűjtőüvegben csak nehezen ölhetők meg, és ezért szokás, hogy dohányfüstöt fújnak az ölőüvegbe. A megérintett imágók gyakran holtnak tettetik magukat, és csápjuknál fogva könnyen az ölőüvegbe emelhetők.

Az egész Földön elterjedt, nagy fajszámú család főként a trópusokon és a palearktikum déli részében lép fel. Hazánkból eddig 2 alcsaládba sorolt 4 nemet és 25 fajt mutattak ki. Gazdasági kártétele csak a *Theresimima ampelophaga* BAYLE fajnak lehet, egyébként gazdaságilag közömbösek.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Csápjuk sima, a hegye felé többé-kevésbé kiszélesedik, bunkó alakú, a bunkó azonban többnyire finomabb hegyben végződik. Szárnyaikon pettyekből vagy csíkokból álló rajzolat van (122. ábra: C, 123. ábra) (1. alcsalád: *Zygaeninae*) 1. nem: **Zygaena** F.

2 (1) Csápjuk nem sima, vége nem bunkó alakú. A nőstény csápja fogazott, a hímé különféleképpen módosult, többnyire fésűs vagy tollas (130. ábra). Egyszínű fajok (2. alcsalád: *Procridiinae*).

3 (4) Elülső szárnyán az r_{4+5} mindig hosszú nyélen van (129. ábra: B) (= *Theresia* SPUL., *Ino* LEACH partim)
2. nem: **Theresimima** STRAND

4 (3) Elülső szárnyán az r_4 és az r_5 ér szabad.

5 (6) Nyelve rövidebb, mint a tora (129. ábra: C). A hím csápján az utolsó előtti íz is fésűs (130. ábra: B), a nőstény csápja vagy gyengén fésűs, vagy mindkét oldalon erősen fűrészes (= *Ino* LEACH partim)
3. nem: **Rhagades** WLLGR.

6 (5) Nyelve hosszabb, mint a tora (129. ábra: E). A hímeknek legalább az utolsó 3—4 csápíze aránylag egyszerű, legfeljebb szögletes, de sohasem ülnek rajtuk hosszú fésűfogak (130. ábra: C—J), a nőstény csápja gyengén fogazott (= *Ino* LEACH partim) 4. nem: **Procris** F.

1. nem: **Zygaena** F.

Feje fölfelé és előreállóan szőrözött, a szőrözet kétfelé a csáptőízekre simul, arcának közepén lesimított. Összetett szemei nagyok, csápja a hegye felé bunkó alakúan kiszélesedik, sima, az egyes ízek csak erős nagyítással észlelhetők (122. ábra: C). Nyelve hosszú, rugószerűen összesodort, erőteljes, ajaktapogatója legalább olyan hosszú, mint a fej, 2. íze lefelé állóan szőrös, csúcsíze fölfelé hajló, kihegyesedő (122. ábra: B, D). Tora és potroha finoman, de sűrűn szőrözött, a szőrök rövidek. Elülső szárnya megnyúlt, felső szegélye már a tő közelében domborúan ívelt, a szárny már itt kiszélesedik, csúcsa lekerekített, külső szegélye lapos ívben megy át a belső szegélybe. Erezetében az *sc* igen hosszú, az *r* erek rövidek, a sejt a felső szegélyhez áll közel, az r_{3+4} nyélen van, az r_5 a csúcs alatt a külső szegélyen végződik, az *m* főága sejtosztóként szerepel, az analis és az axillaris is erőteljes. Hátulsó szárnya rövid, olyan széles, mint az elülső, lekerekített, csak a csúcsa nyúlt meg egy kissé. Erezetében az *sc* + *rr* ér anasztomizál, az *rr* a csúcs alatt végződik, minden ér megvan, az *m* főága kettéosztja a sejtet (122. ábra: A). Mintázatuk igen jellegzetesen elrendezett foltokból vagy csíkokból áll. A rajzolat egyik alaptípusába tartozó fajokon a fekete alapszínű elülső szárnyon 3 foltpár fekszik (124. ábra: A), az 1. a szárny tövén (ezt az egyetlen foltnak tűnő foltot csak az *sc* ér fekete vonala osztja ketté), a 2. a szárny közepén, a 3. pedig a szárny külső háromnegyedében. Ezeket a pettyeket felülről lefelé, illetve a szárnytő felől a külső szegély felé haladva 1—6. sorszámmal jelöljük. A pettyek nem mindig vannak jelen teljes számmal, leggyakrabban a 6. tűnik el. Más esetben a pettyek összefolynak, sőt az így keletkezett piros foltok annyira kiterjedhetnek, hogy a fekete alapszínt a szegélyek mentére szorítják vissza (124. ábra: H). Az elülső szárny mintázatának másik alaptípusa csíkokból áll. A rajzolat alapját alkotó 3 csík közül az 1. a felső szegély és az *rr* rendszer fő ága között fekszik (felső csík), a 2. a sejtet tölti ki, de azon messze túl is terjedhet a külső szegély felé (középső csík), míg a 3. a sejt alsó határa és a végsőér között helyezkedik el (alsó csík) (125. ábra: B); ezek a csíkok befűződhetnek, pettyekre szakadhatnak stb. A hátulsó szárny alapszíne olyan, mint az elülső szárny mintázatának a színe, szegélye

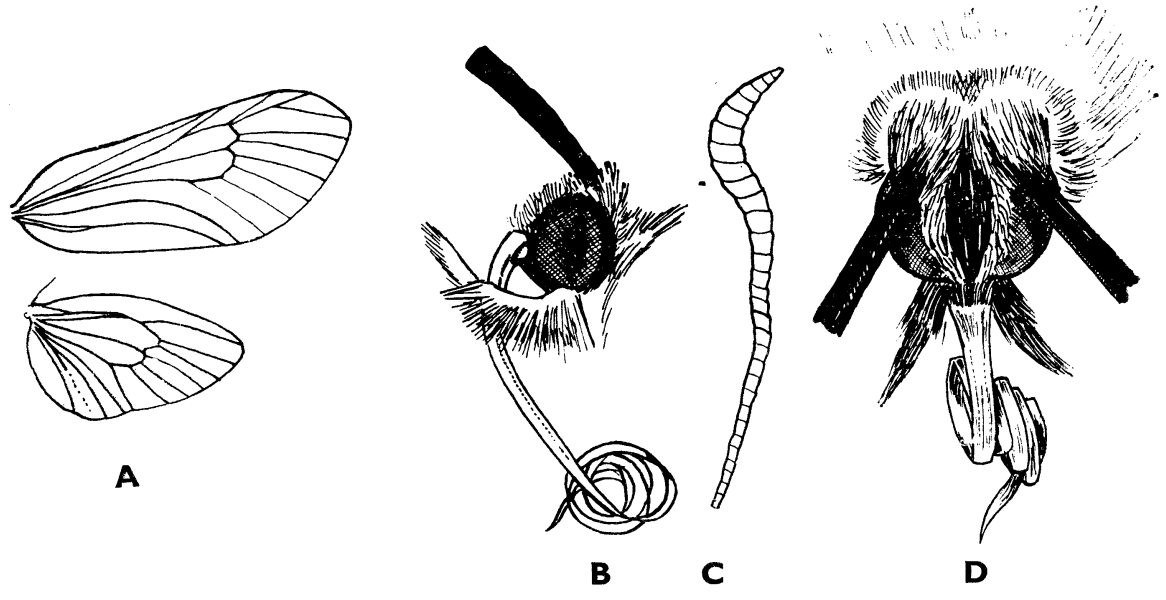

122. ábra. A: *Zygaena* erezete, B: feje oldalnézetben, C: csápja és D: feje elölnézetben (Eredeti)

azonban fekete. A szárnyrajzolatban, valamint az ivarszervekben tapasztalható nagyfokú változékonyság arra utal, hogy a *Zygaena*-fajok zöme ma valószínűleg még a kialakulás állapotában van. Ez a tény az egyes fajok biztos meghatározását megnehezíti. A számtalan eddig leírt és külön névvel jelölt aberráció közül a következőkben csak a leggyakoribb és a magyar irodalomban immár szinte hagyományosan kezelt változatok szerepelnek.

Magyarországon eddig 14 faját találták. A *Z. transalpina* Esp. nyugat- és déleurópai magashegyvidéki faj, és így hazánkban nem fordulhat elő. A *Z. exulans* Hochw. szintén magashegyvidéki faj, a *Z. occitanica* Vill. pedig csupán az Ibériai-félszigeten és Franciaország déli részein él.

Gazdasági szempontból közömbösek.

1 (2) Hátulsó szárnya fekete, egyetlen fehér pettyel. Elülső szárnyának alapszíne kékesen csillogó fekete. Az 1. és a 2. petty piros-sárgáspiros, a 3., 4. és 5. fehér, a 6. igen apró és piros. Potrohgyűrűje piros. Csápjának a hegye fehéres. 36—40 mm.

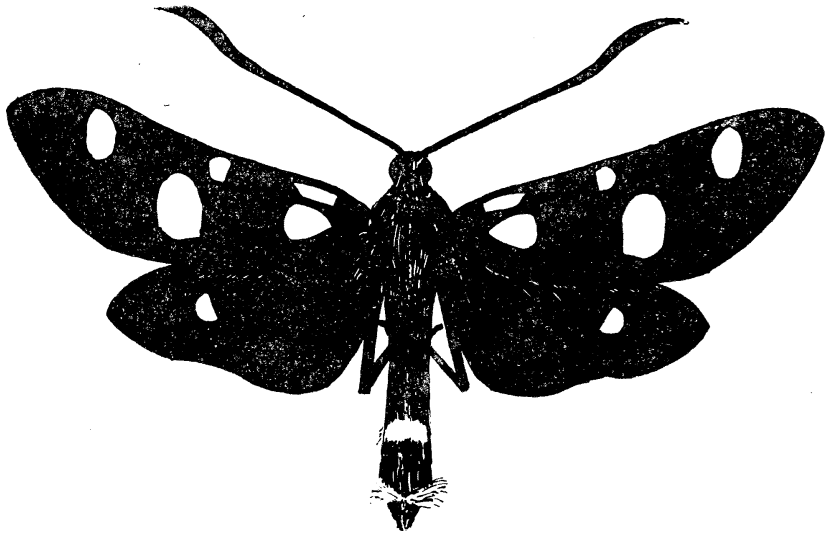

123. ábra. *Zygaena ephialtes* L. ab. *trigonillae* Esp. (Eredeti)

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. V. közepétől VIII. elejéig repül. Hernyója főként *Lotus*-féléken él, de tápnövényei között *Coronilla*-, *Trifolium*- és *Thymus*-fajok is szerepelnek

ephialtes L.

Változatai:

1. Elülső szárnyán a 6. petty hiányzik ab. **medusa** Pall.

2. Potrohgyűrűje sárga, elülső szárnyán az 1. és 2. petty sárga ab. **coronillae** Esp.

3. Potrohgyűrűje sárga, elülső szárnyán az 1. és a 2. petty sárga, a 6. pedig hiányzik (123. ábra) ab. **trigonillae** Esp.

4. Potrohgyűrűje sárga, elülső szárnyán a 4. kivételével minden petty sárga ab. **aeacus** Esp.

5. Potrohgyűrűje piros, elülső szárnyának pettyei szintén pirosak ab. **peucedani** Esp.

6. Potrohgyűrűje piros, elülső szárnyának pettyei szintén pirosak, de a 6. petty hiányzik ab. **athamanthae** Esp.

2 (1) Hátulsó szárnya piros, esetleg sárgás, szegélye fekete, a szárnyon nincsen petty.

3 (6) Elülső szárnya élénk, sötét narancsvörös, a pettyek és a szegély fekete.

4 (5) Elülső szárnyán a 2 fekete petty a belső szegély fekete foltjaitól jól elkülönült. Majdnem egész potroha rózsavörös vagy karminpiros. Gallérja és vállfedői narancsvörösek, ez utóbbiaknak a szegélye és hegye sárgásfehér. Az elülső szárny első harmadában álló fekete folt nagy, megnyúlt, inkább szögletes, mint kerek, s az *r* ér főága apró, háromszögletes darabot különít el belőle. A szárny második harmadában, a sejt végén fekvő fekete folt kerek, fölötte az r_1 ér feketével behintett. A szegély széles, fekete, de a 2 folt felé kiugró nyúlványok aránylag rövidek, és nem érik el foltokat (124. ábra: B). Hátulsó szárnya világos rózsapiros, fekete szegélye igen keskeny. 30—35 mm.

Kisázsiából és a Szovjetunió délnyugati területétől a Balkánon át Ausztriáig húzódik, főként sztyep jellegű élőhelyek jellemző faja. Magyarországon Fonyódon, Komárom környékén és Szentendrétől a Budai hegyvidéken át a Duna—Tisza közének homokbuckásain gyűjtötték. Repülési ideje VII., VIII. Hernyójának tápnövénye az *Eryngium campestre*

laeta HBN.

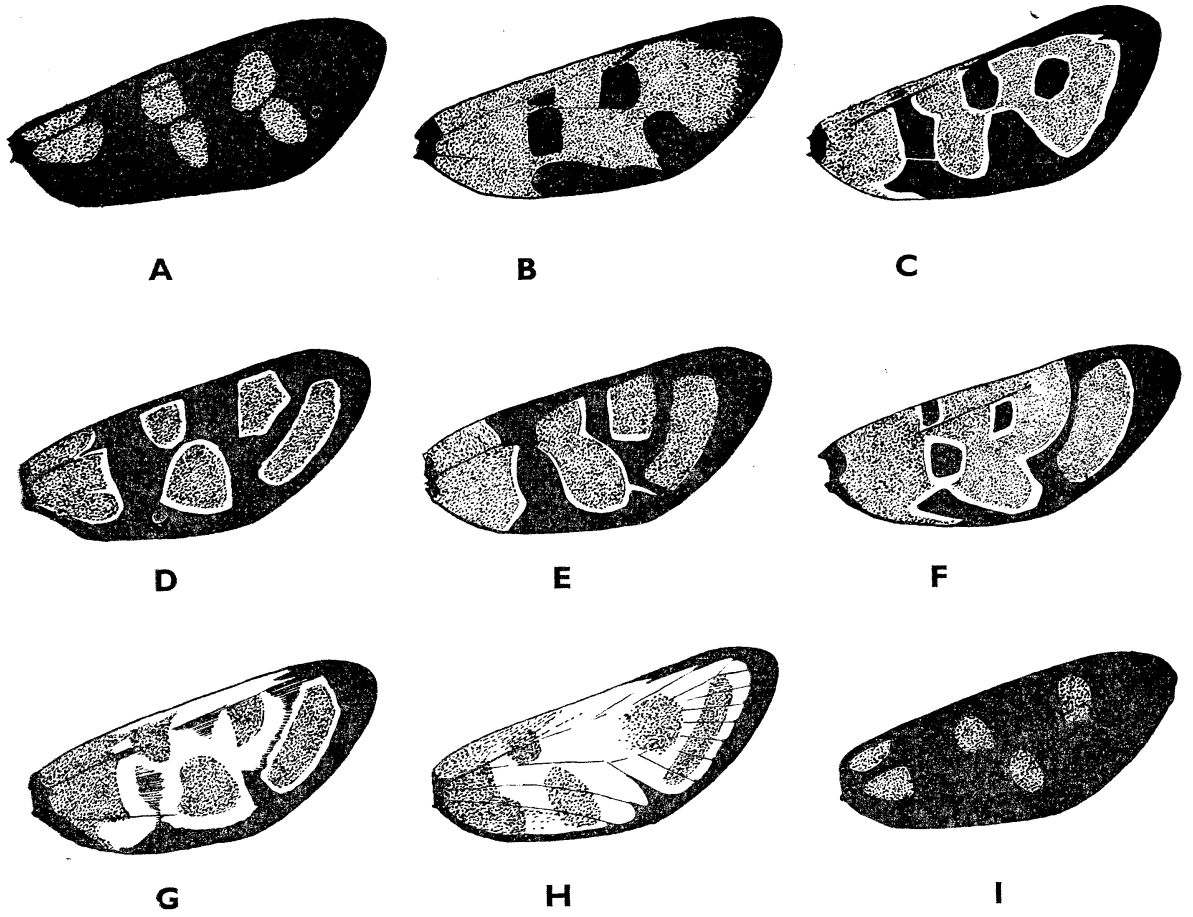

124. ábra. A: *Zygaena filipendulae* L., B: *Z. laeta* HBN., C: *Z. fausta* L., D—E: *Z. carniolica* SC., F: ab. *diniensis* HS., G: ab. *albomarginata* SPUL., H: ab. *amoena* STGR. és I: *Z. angelicae* O. elülső szárnya (Eredeti)

5 (4) Elülső szárnyán a 2 fekete petty majdnem vagy valóban érintkezik a belső szegélyről a szárny közepe felé kiugró fekete nyúlványokkal. Potrohán csak a 2 utolsó előtti szelvény piros. Gallérja sárgáspiros, a vállfedőknek csak a szegélye pirosas, torán 2 keskeny, sárgásfehér vonal húzódik végig. Elülső szárnyának az alapszíne rózsavörös, a mintázat elemeit keskeny fehér szegély keretezi, a fekete szegély igen széles, a sejt előtt a csúcstérben még 1 nagy, kerek, fekete petty található (124. ábra: C). Hátulsó szárnya sötétpiros, fekete szegélye szélesebb, mint az előző fajé. 25—30 mm.

Spanyolországtól Franciaországon át a Nyugati-Alpokon keresztül Dél-Németországig elterjedt faj. Magyarországon eddig csupán egyetlen példányt fogtak a Dobogókőn. Repülési ideje VII. vége, VIII. eleje. Tápnövénye a *Coronilla minima*

fausta L.

6 (3) Elülső szárnyának alapszíne fekete, a mintázat piros, ritkán sárgás pettyekből vagy hosszanti irányú csíkokból áll.

7 (10) Elülső szárnyán 6 piros, ritkán sárgás vagy fehéres petty van.

8 (9) Elülső szárnyán 6 egyszerű rózsapiros petty van, ezek olykor többékevésbé össze is folyhatnak. Potroha fekete. Elülső szárnyának az alapszíne gyengén zöldesen csillogó fekete, a 3 pettypárt a fekete erek osztják 6 pettyé (124. ábra: A). Hátulsó szárnya rózsavörös, fekete szegélye keskeny. 36—38 mm.

Eurázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. elejétől VIII. közepéig tart. Tápnövényei *Lotus-*, *Hieracium-* és *Trifolium*-félék

filipendulae L.

Változata:

1. Elülső szárnyán a piros pettyek 3 nagy folttá folynak össze ab. **cytisi** Hbn.

9 (8) Elülső szárnyán a 6 piros, olykor sárga vagy fehéres pettynek fehér kerete van. A 6. petty nagy, vese alakú folttá terebélyesedik. Potrohán az utolsó előtti 1—2 szelvény piros. Gallérja és vállfedőinek a szegélye sárgásfehér. Elülső szárnyának az alapszíne tompa fekete, a pettyek karmazsinvörösek. A rajzolat alaptípusától (124. ábra: D) eltérő igen sok változat ismeretes. A 6., vese alakú folt azonban minden esetben jól látható marad (124. ábra: E—H). Rojtja fehéres. Hátulsó szárnya piros, fekete szegélye keskeny. 23—28 mm.

Elterjedésének súlypontja a Földközi-tenger medencéjének északi részébe esik, innen nyugatra Spanyolországig, északra Közép-Németországig, északkeletre az Urál hegységen át Szibériáig, keletre pedig Irán északi részéig és Izraelig terjed. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei elsősorban *Onobrychis-*, *Hippocrepis-* és *Astragalus*-félék

carniolica Sc.

Változatai:

1. Elülső szárnyán a 3., 4. és 5. petty összeolvad egymással (124. ábra: F)
ab. **diniensis** HS.

2. Elülső szárnyán a pettyek kicsik, karmazsinvörösek, sárgásfehér keretük széles. Potrohán a gyűrű igen keskeny vagy teljesen hiányzik ab. **Hedysari** HBN.

3. Elülső szárnyán a pettyeknek nincsen sárgásfehér keretük, vagy az alig észlelhető. Potrohgyűrűje hiányzik ab. **berolinensis** STGR.

4. Elülső szárnyán a pettyek sárgásfehér kerete annyira kiszélesedik, hogy ez a szín túlsúlyba kerül a fekete alapszínnel szemben (124. ábra: G)
ab. **albomarginata** SPUL.

5. Elülső szárnyán a pettyek sárgásfehér kerete szétterjed az egész szárnyra, a fekete alapszín keskeny szegéllyé csökken, a pettyek sárgáspirosak (124. ábra: H)
ab. **amoena** STGR.

6. Elülső szárnyán a piros pettyek teljesen összeolvadnak, úgyhogy az egész szárny piros, és a fehér keret csak a szegélyek mentére szorul ab. **Vellayi** AIGNER

7. Elülső szárnyán a pettyek sárgák, citromsárgák vagy fehéressárgák. Hátulsó szárnya olyan színű, mint a pettyek ab. **flaveola** ESP.

10 (7) Elülső szárnyán csak 5 piros petty vagy ezek összeolvadásából keletkezett csík, illetőleg 3 egyszerű hosszanti csík van.

11 (12) Potrohán piros gyűrű van. Elülső szárnyának alapszíne tompa szürkésfekete, a szárny kissé áttetsző, a mintázat csak akkor látszik élesen, ha a példányt kissé ferdén tartjuk. A pettyek pirosak, az 1. és a 2. megnyúlt, a 3. ék alakú, kicsi, a 4. nagy és téglalap alakú, az 5. kerek. A pettyek olykor egymással összekötöttek. Hátulsó szárnya piros, keskeny szegélye szürkés. 32—34 mm.

Európai faj, de csak elszórtan található Franciaországtól az Urál hegységig. Magyarországon Üzsapusztán, a Mecsekben, Budapest környékén, a Duna—Tisza közti homokon és Bátorligeten gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövényei ernyősvirágzatúak (*Peucedanum-* és *Libanotis*-félék)

cynarae ESP.

Változatai:

1. Potrohgyűrűje hiányzik, szárnyai nagyobbak, sötétebbek. — Dél-Európában fordul elő, budapesti adata valószínűleg téves meghatározáson alapult
[ab. **Turatii** STNDF.]

2. Elülső szárnya igen erősen áttetsző, alapszíne sárgásszürkével kevert fekete
ab. **genistae** HS.

12 (11) Potrohán nincsen piros gyűrű, a potroh egyszínű fekete.

13 (18) Elülső szárnyán az 5. petty, vagy a középső piros csík vége baltafej alakú (125. ábra: A és B).

14 (15) Elülső szárnyának mintázatát pettyek alkotják, csupán az 1. petty nyúlt meg rövid csíkká. Alapszíne kékesfekete, de legtöbbször sárgás vagy pirosassárgás pikkelyek borítják. A hímek többnyire kékesfeke-

ték, a nőstények sárgáspiros behintésűek. A piros mintázat csak bizonyos látószögben látható jól. Az 1. petty rövid csíkká húzódott ki, a 2. rövidebb, a 3. és a 4. kerek, az 5. baltafej alakú, s olykor igen nagy. Hátulsó szárnya sárgáspiros vagy piros, fekete szegélye keskeny (125. ábra: A). 34—38 mm.

Észak-Afrikában, Kelet-Spanyolországban, Közép-Európában, keleten az Altaj hegységig, Kis-Ázsiában és Szíriában fordul elő. Magyarországon mindenütt gyakori. Repülési ideje V. közepétől VII. végéig tart. Tápnövényei főként *Coronilla-*, *Astragalus-* és *Hippocrepis*-félék

achilleae Esp.

Változatai:

1. Az 1. és a 3., valamint a 2. és a 4. petty egymást érinti vagy összeolvad ab. **confluens** Dziurz.

2. A pettyek igen kicsik ab. **viciae** Hbn.

3. Nagyobb példányok, elülső szárnyuk majdnem fekete, mintázatuk sötétvörös. A hátulsó szárny fekete szegélye széles ab. **bellis** Hbn.

15 (14) Elülső szárnyának rajzolata 3 piros csíkból áll.

16 (17) Elülső szárnyán a 3 piros csík igen széles, és teljesen kitölti az érközöket. A 2. csík baltafej alakú vége széles, nagy. Alapszíne kissé áttetsző

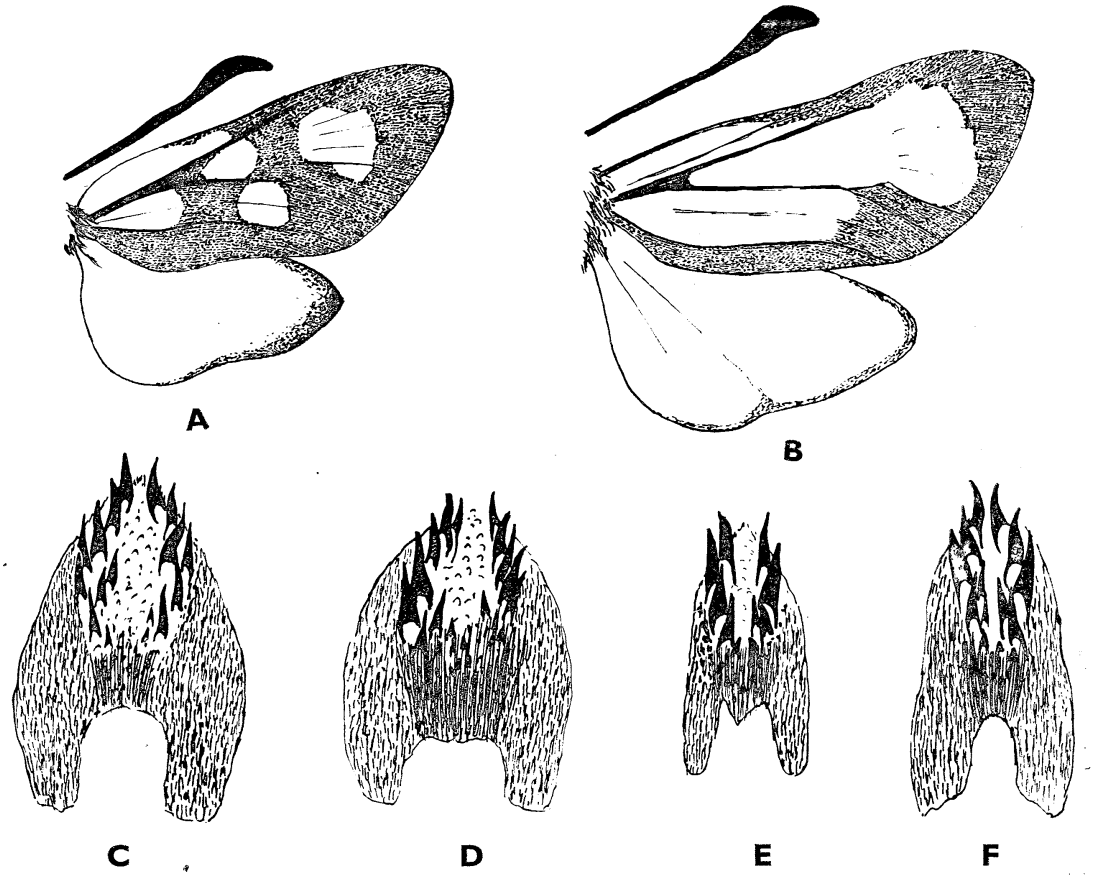

125. ábra. A: *Zygaena achilleae* Esp. és B: *Z. purpuralis* Brünnich elülső és hátulsó szárnya — C és D: *Z. diaphana* Stgr. ssp. *pimpinellae* Guhn, valamint E—F: *Z. purpuralis* Brünnich hím ivarszerve: lamina dorsalis (A és B: eredeti, a többi Alberti nyomán)

szürkésfekete. Hátulsó szárnyán a fekete szegély igen keskeny (125. ábra: B). A hím ivarszervében az aedeagus csövét mozgató hátulsó lebeny (lamina dorsalis) megnyúlt, keskeny, nagyobb tövisei a lebeny középső mezőjében foglalnak helyet (125. ábra: E—F). 33—36 mm.

Közép-, Dél- és Kelet-Európában, Kisázsiában, Nyugat- és Belső-Ázsiában elterjedt faj. Magyarországon főleg sík- és dombvidékeken gyakori. Repülési ideje V., VI. Tápnövényei *Thymus*-félék (= *Smirnovi* CHRIST.)

purpuralis BRÜNNICH

Változatai:

1. Elülső szárnyán a piros csíkok egységes folttá olvadnak össze (= ? *latoconfluens* KEL.) ab. **polygalae** ESP.

2. A 2. piros csík kettészakad; lehetséges, hogy a következő faj változata ab. **interrupta** STGR.

3. A 2. csík baltafej alakú vége rövid és kicsi; valószínűleg szintén a *diaphana* STGR. változata ab. **pluto** O.

4. Elülső szárnyának pikkelyzete igen gyér, a mintázat homályos. Hegyvidéki faj, valószínűleg szintén a *diaphana* STGR. változata ab. **nubigena** LD.

17 (16) Elülső szárnyán a csíkok igen keskenyek, gyakran csak fele olyan szélesek, mint az érközök, befűződnek, foltokra szakadoznak, rövidebbek. A 2. csík balta alakú vége összezsugorodik, s csupán alsó sarka nyúlik az m_3—cu_1 ér között lefelé. Egyébként igen hasonlít az előző fajhoz. A hím ivarszervében a lamina dorsalis széles, majdnem féltojásdad, nagyobb tövisei közelebb kerültek a lebeny szegélyeihez (125. ábra: C—D). 33—36 mm.

A törzsalak Kisázsiában és valószínűleg Görögországban fordul elő. A hazánkban élő alfaja Közép-Európának főként hegyvidéki részein található. Magyar-

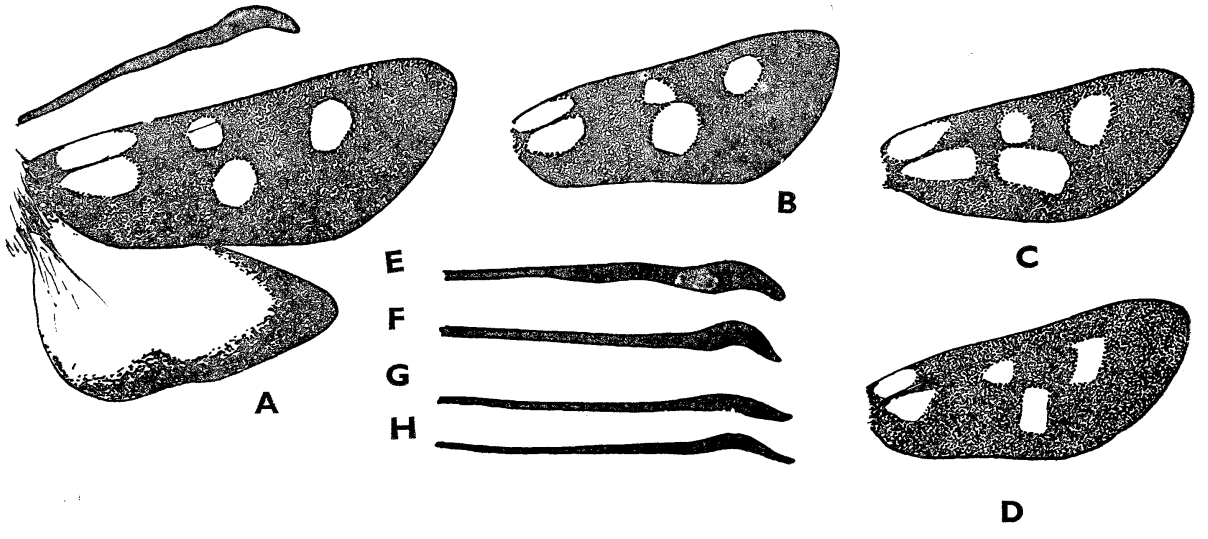

126. ábra. A: *Zygaena lonicerae* SCHEVEN elülső és hátulsó szárnya — B: *Z. trifolii* ESP., C: *Z. meliloti* ESP. (bánáti példány) és D: *Z. meliloti* ESP. (budapesti példány) elülső szárnya — E: *Z. lonicerae* SCHEVEN, F: *Z. trifolii* ESP., G: *Z. meliloti* ESP. (bánáti példány) és H: *Z. meliloti* ESP. (budapesti példány) csápja (Eredeti)

országon Sopron környékén, a dunántúli hegyekben, a Mátrában és az Északi, valamint Észak-keleti hegyvidéken fordul elő. VI— VII.-ban repül. Tápnövényei *Pimpinella*-félék

diaphana STGR. ssp. **pimpinellae** GUHN.*

18 (13) Elülső szárnyán az 5. petty, illetőleg a 2. (középső) csík vége nem baltafej alakú, hanem kerek vagy lekerekített.

19 (20) Elülső szárnyán 5 piros petty van, amelyeket a fonákon éles, hosszanti piros csík köt össze. Alapszíne kékesen vagy zöldesen csillogó élénkfekete, a pettyek karmazsinpirosak, viszonylagosan aprók, egymástól távol fekszenek (124. ábra: I). Hátulsó szárnyán a fekete szegély igen széles (pl. 126. ábra: A). 31—34 mm.

Kelet-Európától és a Balkán félszigettől Közép- és Dél-Németországig, valamint az Alpok szegélyéig terjedt el. Magyarországon főként a sík- és dombvidéken fordul elő. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Lotus*- és *Coronilla*-félék

angelicae O.

20 (19) Elülső szárnyán hosszanti csíkok vagy pettyek vannak; ha pettyek vannak, akkor azokat a szárny fonákján nem köti össze piros csík.

21 (26) Elülső szárnyán piros pettyek vannak; a pettyek kerekek, nem megnyúltak, mint olyan esetekben, amikor a pettyek a piros csíkok szétszakadása által keletkeznek.

22 (23) Elülső szárnyának alapszíne kissé áttetsző kékesfekete, csápja viszonylagosan igen vékony, a bunkóvá vastagodott rész is vékony

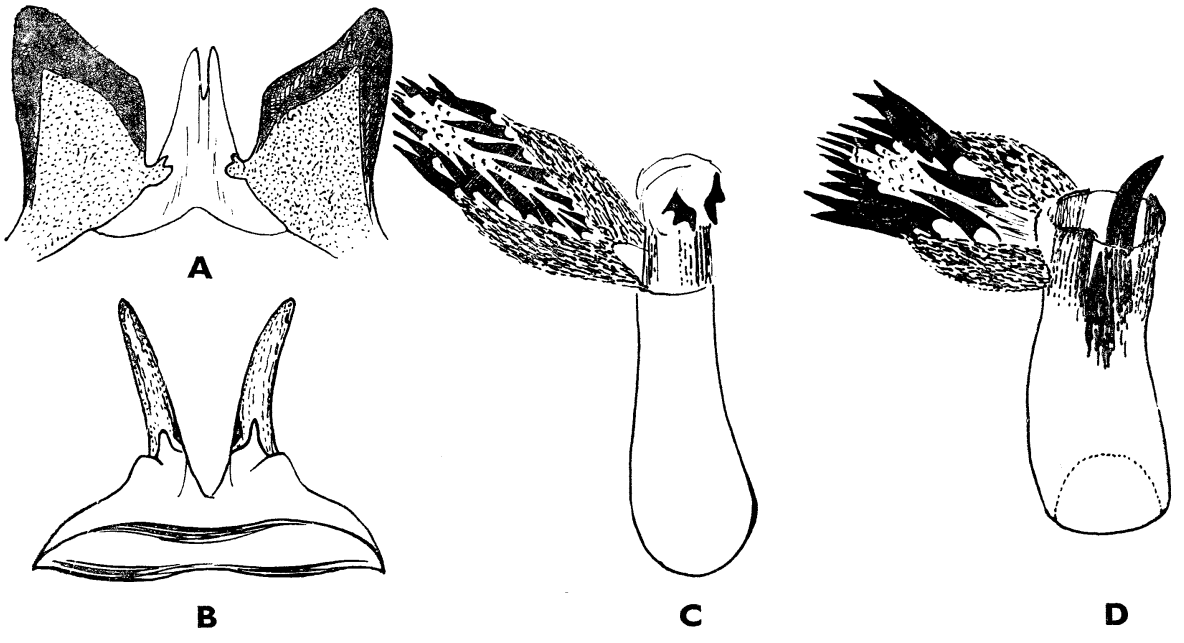

127. ábra. A: *Zygaena trifolii* ESP. és B: *Z. meliloti* ESP. hím ivarszerve: uncus — C: *Z. meliloti* ESP. és D: *Z. trifolii* ESP. hím ivarszerve: aedeagus és lamina dorsalis (Eredeti)

* A ssp. *sareptensis* RBL. a Szovjetunió délnyugati részében fordul elő.

(126. ábra: G—H*). A pettyek pirosak, az 1. és a 2. rendszerint megnyúlt, a 3. mindig kisebb, mint a 4., és sohasem terjed túl a sejt határain, a 4. többnyire szögletes, megnyúlt vagy álló téglalap alakú (a 126. ábra: C-ben ábrázolt szárnyon a 4. petty annyira megnyúlt és olyan nagy, továbbá annyira közel fekszik a 3. pettyhez, hogy a mintázat igen hasonló a *Z. trifolii* Esp. rajzolatához), az 5. kerek vagy szögletes (126. ábra: C—D). Hátulsó szárnyán a fekete szegély viszonylagosan széles, de a belsőér végén csak igen gyengén hullámos. A *Z. trifolii* Esp.-hez hasonló rajzolatú példányok biztosan csak a csáp alakja és a hím ivarszerv alapján különíthetők el. A hím ivarszervének uncusa 2, egymástól messzire elkülönült és szarv alakú nyúlványból áll (127. ábra: B), az aedeagus bunkós, a hátoldal felé rögzítő lamina dorsalis hosszú, a tövisek kicsik, 2 hosszú sorban helyezkednek el, a cornuti változatos alakú és számos apró tüskéből vagy csipkéből állanak (127. ábra: C). 28—32 mm.

Euráziai faj, Kelet- és Kisázsia déli részeiből azonban hiányzik. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Vicia*- és *Lotus*-félék, de más hüvelyeseken is előfordul

meliloti Esp.

Változata:

1. Potrohán elmosódott piros gyűrű látható. — A Kárpát-medencében is előfordul [ab. **Stentzii** Frr.]

23 (22) Elülső szárnya kormosfekete, alig, vagy egyáltalán nem áttetsző, csápja viszonylagosan vaskos, a bunkó igen vastag.

24 (25) Elülső szárnyán a 3. és a 4. petty egymáshoz igen közel fekszik, a 3. többnyire a 4. petty tetején ül vagy összeolvad vele. Az 5. petty többnyire kerek, de lehet kissé szabálytalanul szögletes is (126. ábra: B). A rajzolat piros, olykor narancssárga árnyalata van. Hátulsó szárnyán a fekete szegély széles, a belsőér végén erősen hullámos (pl. 126. ábra: A). Csápbunkója vaskos, de a vége kissé kihegyesedik (126. ábra: F). A hím ivarszervében a gyengén kitinizált és kicsi, kéthegyű uncus két oldalán 2 szögletes és erősen kitinizált lebeny van (127. ábra: A), az aedeagus vaskos, sarkai kissé szögletesek, csövében 2 nagy cornutus áll, a lamina dorsalis rövid, széles, a középső tövisek nagyok, erőteljesek (127. ábra: D). Általában nagyobb, mint az előző faj. 32—35 mm.

Európai faj, Észak-Európából és a Balkán félsziget déli részéből azonban hiányzik. Magyarországról csak egyetlen példány ismeretes Kaposvárról, lelőhelye azonban aligha tekinthető hitelesnek. Főként hegyvidéken fordul elő. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Lotus*-félék

[trifolii Esp.**]**

* A 126. ábra: E—H részletrajzain a csápok vastagsága a döntő, a csáp bunkós végének görbülete nem faji bélyeg. A rajzok felülnézetben készültek, ezért a csápok helyzete (elfordulása) a vizsgált példány feszítésétől függ.

Változatai:

1. Elülső szárnyán a 3. és a 4. petty egymástól jól elválasztott. — Poprád, Eperjes [ab. **orobi** HBN.]

2. Elülső szárnyán a 3. és a 4. petty összefolyt, olykor egyetlen hatalmas foltot alkot. — Poprád, Eperjes (= *confluens* STGR.) [ab. **minoides** SELYS]

25 (24) Elülső szárnyán a 3. és a 4. petty kicsi, kerek, és egymástól távol fekszik. A szárny alapszíne kormosfekete, az 1. és a 2. petty megnyúlt, a többi kicsi és kerek, a 3. pettyet rendszerint az *r* főága metszi át. Hátulsó szárnyán a fekete szegély széles, a belsőér végződésén erősen hullámos (126. ábra: A). Csápja a két előző fajéhoz viszonyítva még vastagabb, bunkós végének a hegye lekerekített, nem kihegyesedő (126. ábra: E). 36—39 mm.

Európai faj, keleten a Bajkál-tóig hatol. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövényei *Lotus-*, *Onobrychis-* és *Trifolium*-félék

lonicerae SCHEVEN

26 (21) Elülső szárnyán hosszanti csíkok vannak, ezek olykor befűződnek, sőt szét is szakadnak, de az ily módon létrejött pettyek nem kerekek, hanem megnyúltak.

27 (28) Elülső szárnyán a piros és a feketés rajzolati elemek határa nem éles, hanem egymásba folynak, illetve a piros szín erősen szétterjed. A szárnyat gyenge fehéresszürke behintés fedi. A csápbunkó vége lekerekített. Feje, gallérja és vállfedői sárgásfehérek vagy szürkésfehérek; borzas, világosszínű, hamvas szőrözete igen feltűnő. Elülső szárnyának mintázata nagyon elmosódott, a felső csík túlnyúlik a felső szegély kétharmadán is, a belső csík széles, a sejt külső határánál gyakran befűződött, vége pettyszerű (5. petty!), az alsó csík majdnem a belső szegélyig ér (128. ábra: B). Rojtja fehéres. Világospiros hátulsó szárnyán a fekete szegély igen keskeny. 26—30 mm.

Európai elterjedésű faj. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Eryngium*-félék

punctum O.

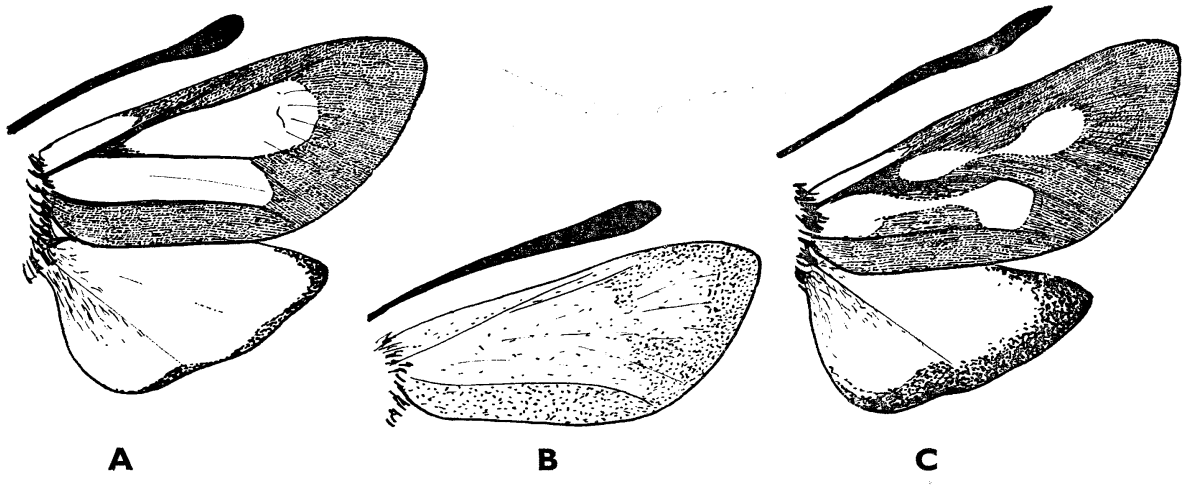

128. ábra. A: *Zygaena brizae* ESP. elülső és hátulsó szárnya — B: *Z. punctum* O. elülső szárnya — C: *Z. scabiosae* SCHEVEN elülső és hátulsó szárnya (Eredeti)

28 (27) Elülső szárnyán a piros mintázat élénken elválik a feketés alapszíntől, feje, gallérja és vállfedői feketék.

29 (30) Csápjának erősen bunkós vége vaskos, lekerekített. Elülső szárnya kissé áttetsző, alapszíne fekete, a mintázat rózsapiros. A felső csík viszonylagosan rövid, a 2. és az alsó hosszú, széles, teljesen kitölti a sejtet, illetőleg a cubitalis főág és az analis közti teret. Igen ritkán a csíkok (főként a középső) befűződnek. Rojtja feketés. Hátulsó szárnya rózsapiros, a szárny csúcsán kissé szürkés, fekete szegélye keskeny (128. ábra: A). 25—28 mm.

Közép- és Dél-Európában, valamint Nyugat-Ázsiában elterjedt faj, Magyarországon is mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Cirsium arvense*

brizae ESP.

30 (29) Csápjának bunkós vége vékony, kihegyesedő. Elülső szárnya alig áttetsző, a mintázat sötétpiros, terjedelme és alakja változó. Az érközti mezőket csak igen ritkán tölti ki a 3 csík teljes szélességben, többnyire befűződnek, s többé-kevésbé összekötött vagy szabaddá vált pettyekre szakadnak. Ezek a pettyek azonban majdnem mindig megnyúlnak, s legfeljebb a középső csík végéről levált 5. petty, illetve az alsó csík végéről leszakadt 4. petty lehet kerek. A 2., illetve a 3. petty mindig megnyúlt, és vagy a külső szegély felé, vagy a tő felé kihegyesedik. Rojtja feketés. Hátulsó szárnya sötétpiros, a fekete szegély széles (128. ábra: C). 30—33 mm.

Közép-Európában, a Balkán félszigeten át Kisázsiáig, keleten Szibéria középső részéig, nyugaton a Pireneusokig előforduló faj. Magyarországon mindenütt található, főként a ritkás, napsütötte erdőkben és tisztásokon. Repülési ideje VI. elejétől VII. közepéig tart. Tápnövényei főként *Lathyrus*-félék, de *Vicia*-féléken is előfordul

scabiosae SCHEVEN

2. nem: **Theresimima** STRAND

Fejszőrözete felálló, arca csupasz, csáptőíze szőrös, ajaktapogatója teljesen csökevényes, nyelve gyenge, rövid. Mindkét ivar csápja kétoldalúan fésűs, a hím fésűsfogai hosszúak, a nősténvéi rövidek, az utolsó csápíz villás (129. ábra: A és 130. ábra: A). Elülső szárnya megnyúlt, csúcsa lekerekített, külső szöglete alig észrevehető. Erezetében az r_{3+4} nyélen van, az r_5 a csúcs alatt végződik, az *m* tövi ága gyenge. Hátulsó szárnya megnyúlt, csúcsa lekerekített, a külső szegély kissé behúzott. Erezetében az *sc* ér a sejt háromnegyedénél anasztomizál az *rr* ággal, az r_1(?) apró érként van jelen, az *rr* + m_1 egymással összeolvadt, az m_2 ívben meghajlott (129. ábra: B).

A nembe egyetlen palearktikus faj tartozik, amely hazánkban is előfordul. Hernyója a szőlő kártevője. Tavasszal és nyár elején a fiatal hajtásokat és virágokat támadja meg. Kártétele főként a Dunántúl szőlőiben olykor igen jelentős lehet. Kora tavasszal, mielőtt a hernyók a hajtásokba befurakodnak, kátrányolaj-készítményekkel védekeznek ellene. A védekezés azonban egybekapcsolható a peronoszpóra elleni védekezéssel is, éspedig oly módon, hogy a bordói léhez kontaktmérget (DDT) kevernek. Ez utóbbi szert július elején permetezik a szőlőre.

— — Elülső szárnya igen sötét barnássárga, hátulsó szárnya sötét barnásszürke. Feje és torszőrözete olykor rézvörösen csillogó. Csápja a rokon nemek fajainak csápjaihoz viszonyítva igen hosszú, az elülső szárny négyötödéig ér. A csápostor aranyoszölden csillog. 23—25 mm.

Pontomediterrán faj. Magyarországon főként a Dunántúlon és az ország déli részeiben lép fel, de egyéb területek szőlőskertjeiben is előfordulhat. Repülési ideje VI. vége és VII. eleje, hazánkban csak 1 nemzedéke van. Tápnövénye a szőlő — Kormospille

ampelophaga Bayle

3. nem: **Rhagades** Wllgr.

Fejszőrözete előresimított, ajaktapogatója kicsi, előremutató, a hím csápja egészen a csúcsáig kétoldalúan fésűs (129. ábra: C és 130. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, de már a tő közelében erősen kiszélesedik, csúcsa lekerekített, külső szöglete jól látható. Az erek szabadok, és csak kivételesen ül az r_{4+5} rövid nyélen, az r_5 a csúcs alatt végződik. Hátulsó szárnya megnyúlt, kissé hegyes, a csúcs fölött végződő *rr* ágat a rövid r_1 köti össze az *sc* érrel, az erezet teljes (129. ábra: D). A hím ivarszervében (131. ábra: A) a legfeltűnőbb a *Procris* F. nem ivarszervétől eltérő alakú valva és sacculus. A nőstény ivarszervét lásd a 132. ábra: A-n.

A nem elterjedésének súlypontja a rokon *Procris* F. nemtől eltérően nem a palearktikum nyugati, hanem keleti felében, Kelet-Ázsiában van. Hazánkból 1 faját ismerjük. Gazdaságilag közömbös.

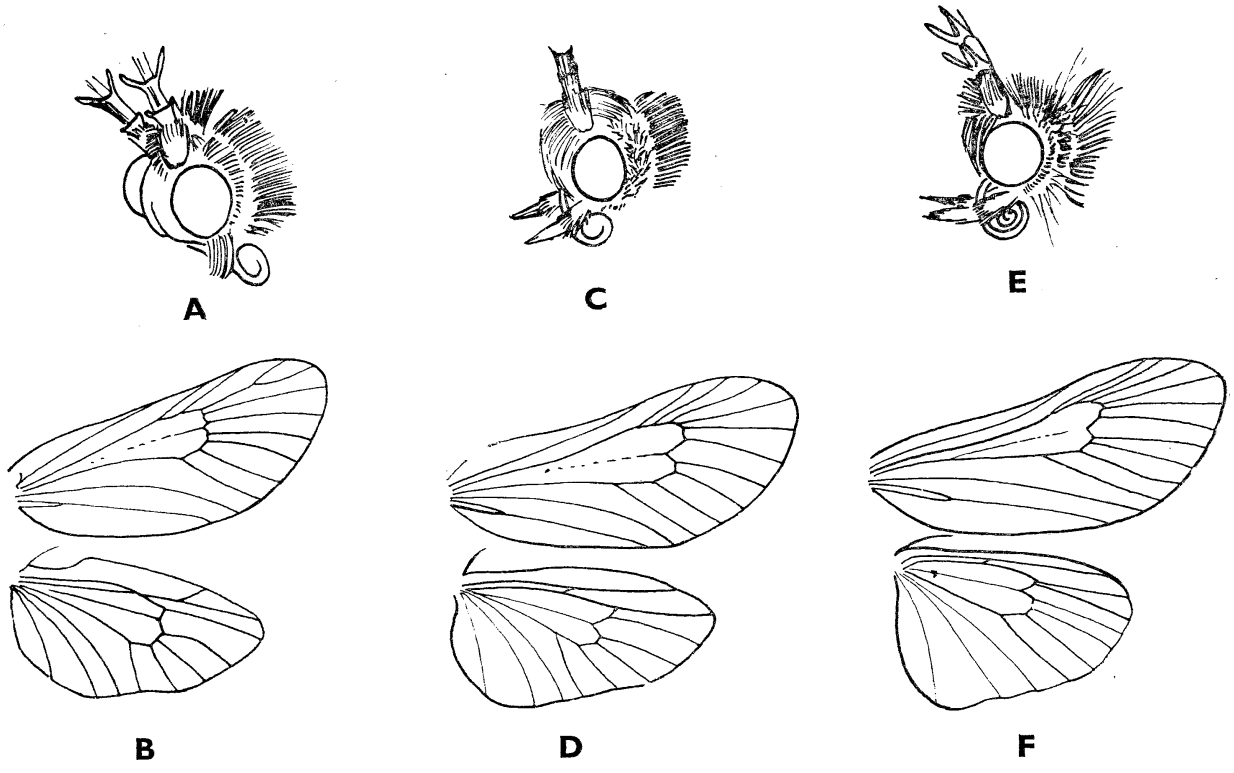

129. ábra. A: *Theresimima* feje és B: erezete — C: *Rhagades* feje és D: erezete — E: *Procris* feje és F: erezete (Eredeti)

— — Elülső szárnyának alapszíne kormoszöld (gyenge csillogással), amely olykor kékes fényűvé válik. Hátulsó szárnya áttetsző füstösszürke. Feje, tora és potroha (főként a hasoldalon) aranyoszölden csillogó. A hím csápja végig tollas, a nőstényé gyengén tollas vagy erősen fogazott (130. ábra: B). 25—27 mm.

Kelet-ázsiai faj, de behatol a palearktikum nyugati részébe, és így Közép-Európába is. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövénye a *Prunus spinosa*, Németországban azonkívül a *Calluna* is

pruni SCHIFF.

4. nem: **Procris** F.

Fejszőrözete fölfelé álló és előreboruló, arcán többé-kevésbé lesimított, ajaktapogatója viszonylagosan nagy, előrenyújtott, nyelve olyan hosszú, mint a tora (129. ábra: E). A nőstények csápja gyengén fogazott, a hímeké igen változó alakú, hegyes, tompa, tollas, fogazott stb. (130. ábra: C—J). Elülső szárnya megnyúlt, alig kihegyesedő, erezete teljes, az erek szabadok.

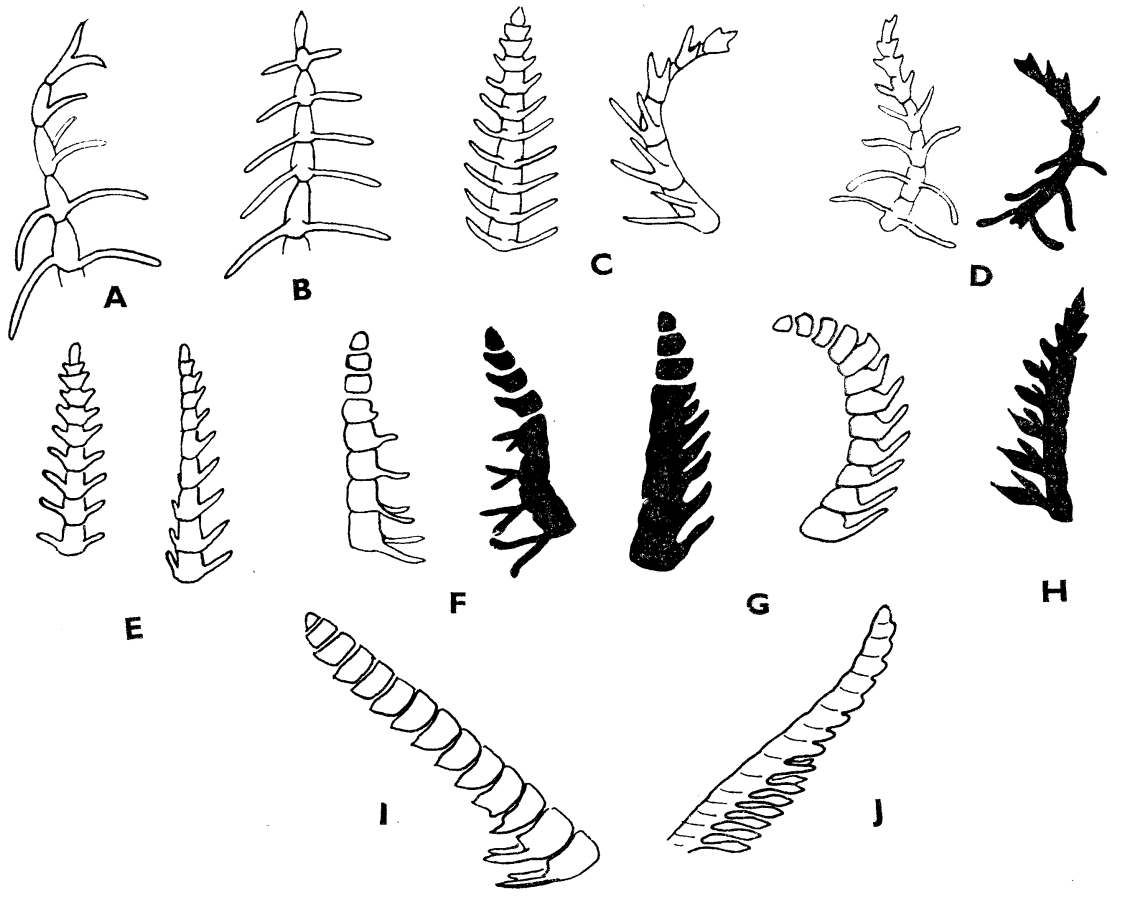

130. ábra. *Theresimima-*, *Rhagades-* és *Procris*-fajok hímjeinek utolsó csápízei. A: *Theresimima ampelophaga* BAYLE, B: *Rhagades pruni* SCHIFF., C: *Procris subsolana* STGR. (alul- és oldalnézetben), D: *P. budensis* STGR. (alul- és felülnézetben), E: *P. notata* Z. (alul- és oldalnézetben), F: *P. graeca* JORDAN (oldalnézetben), G: *P. chloros* HBN. (oldalnézetben), H: *P. globulariae* HBN. (oldalnézetben), I: *P. statices* L. (oldalnézetben) és J: *P. geryon* HBN. (oldalnézetben) (ALBERTI nyomán)

Hátulsó szárnya széles, lekerekített, erezete teljes (129. ábra: F). A nőstények mindig lényegesen kisebbek, mint a hímek. Szárnyain nincsen rajzolat, fémesen csillogók, ragyogó zöldek vagy kékek. A nemet főként a csápok különböző szerkezete alapján számos alnemre tagolták. A sok átmeneti alak miatt azonban ez a beosztás nem fogadható el, különösen azért nem, mert az ivarszervek felépítése is fokozatos átmenetet mutat. Mivel szinte minden fajon belül ugyanazok a színváltozatok léphetnek fel, a határozókulcsot az ivarszervekre alapoztuk. A hímek meghatározása azonban bizonyos fokig a csáp alakjának alapján történhet, úgyhogy esetleg az ivarszerv vizsgálata fölöslegessé válik.

A cirkummediterrán elterjedésű, nagy fajszámú nemből hazánkban eddig 8 fajt mutattak ki. A dél-európai elterjedésű *P. tenuicornis* Z., *P. Manni* Ld. és *P. obscura* Z. Magyarországon nem fordulhat elő, az ezekre a fajokra vonatkozó adatok téves meghatározásokon alapulnak.

1 (16) Hímek.*

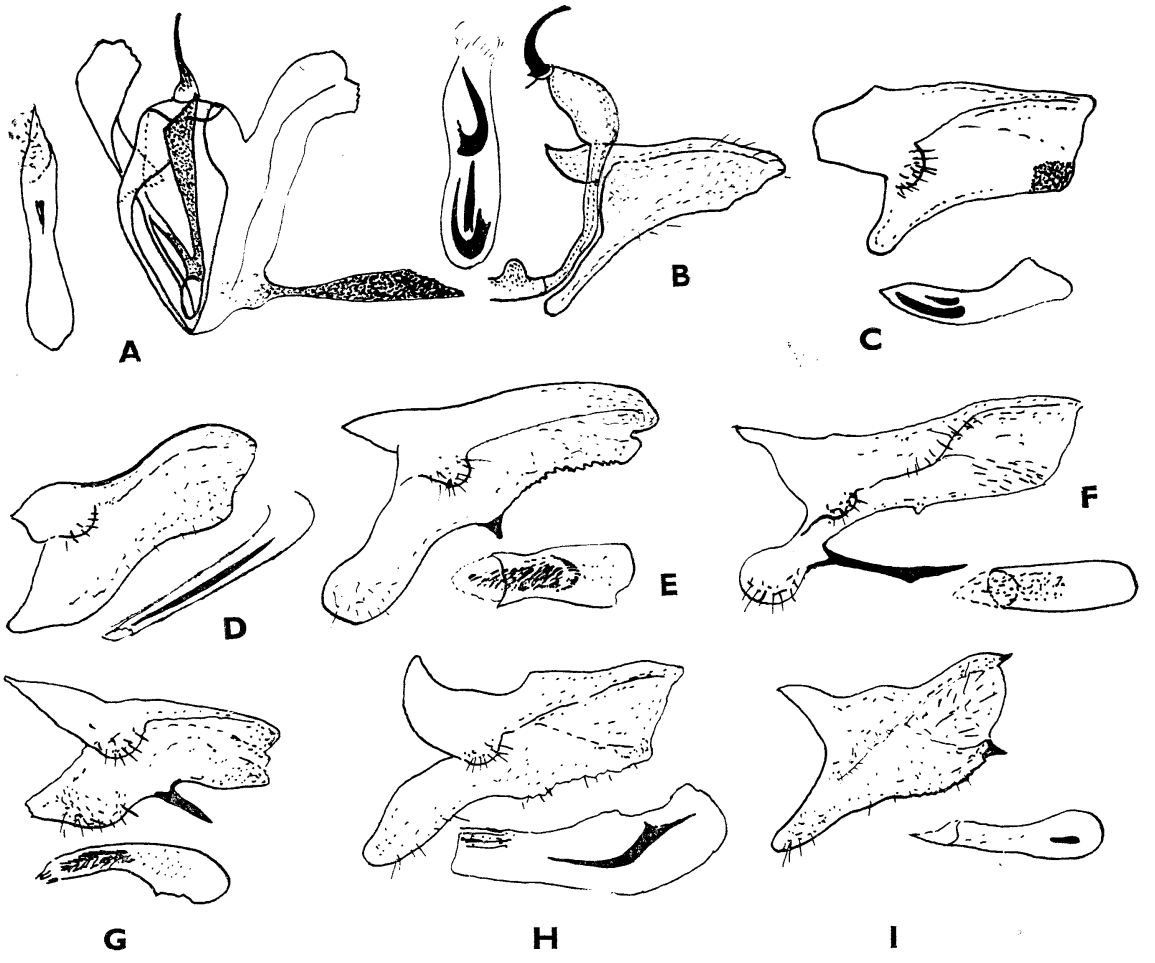

131. ábra. *Rhagades-* és *Procris*-fajok hím ivarszerve. A: *Rhagades pruni* Schiff. (baloldalt az aedeagus, jobboldalt a teljes ivarszerv, balról összecsukott valvával, jobboldalról kinyitott valvával), B: *Procris subsolana* Stgr., C: *P. budensis* Stgr., D: *P. notata* Z., E: *P. graeca* Jordan, F: *P. globulariae* Hbn., G: *P. chloros* Hbn., H: *P. statices* L. és I: *P. geryon* Hbn. jobboldali valva és az aedeagus részlete alulról (Alberti nyomán)

* Az egyes — olykor ivari kétalakúságot mutató — fajoknak nőstényeit a 16. kulcsszámtól kezdődően határozhatjuk meg, de színezetük, elterjedésük, repülési idejük és tápnövényeik adatait a hímek leírásával együtt adjuk meg.

2 (7) A hím ivarszervében a belső szegélyen erősen kitinizált tövis látható (131. ábra: F).

3 (4) A tövis igen hosszú, majdnem olyan hosszú, mint a valva. Az aedeagus csak pontozott, cornutus nincsen benne (131. ábra: F). Elülső szárnya igen erősen kiszélesedik, szinte háromszögletes. Alapszíne aranyoszöld, olykor zöldeskék, esetleg égszínkék, de minden esetben élénken csillogó. Csápja fokozatosan elkeskenyedő, kétoldalúan fésűs, csak az utolsó három íz egyszerű (130. ábra: H). A nőstény elülső szárnya kékesebb zöld, sőt néha világos kobaltkék. Mindkét ivar hátulsó szárnya áttetsző szürkés. Potroha csillogó szürkésbarna, esetleg rezes vagy aranyoszöld színű, ritkán égszínkék. Hímje 27—30, nősténye 23—24 mm.

Közép-európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövényei *Centaurea-*, *Cirsium-*, *Globularia-* és *Plantago*-félék

globulariae HBN.

4 (3) A tövis rövid, még a valva hosszának felét sem éri el.

5 (6) A valva rövid, a tövis majdnem olyan hosszú, mint a valva fele, az aedeagus csövében apró tüskék (cornuti) foglalnak helyet (131. ábra: G). Elülső szárnya megnyúlt, felső szegélye egyenes, a szárny csúcsa meglehetősen hegyes, külső szöglete erős. Színe élénk aranyoszöld, feje, tora és az elülső szárny töve kékeszöld, olykor égszínkék. Hátulsó szárnya rövid, keskeny, áttetsző barnásszürke, kisebb-nagyobb kiterjedésű aranyoszöld vagy rezesbarna csillogással. A hím csápja rövid, alig haladja meg a felső szegély hosszának a felét, a 3 utolsó íz kivételével fogazott, a csáp hegye tompa (130. ábra: G). Hímje 23—24, nősténye 18—20 mm.

Közép- és délkelet-európai faj, amely a Volga középső folyásáig terjedt el. Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI., VII. Tápnövénye a *Globularia vulgaris*

chloros HBN.

Változata:

1. Elülső szár nya, a tövét kivéve, aranyvöröses barna ab. **sepium** B.

6 (5) A tövis annyira rövid, hogy csupán apró fognak tűnik, a valva viszont hosszúra megnyúlt, az aedeagus csövében apró cornuti-tüskék láthatók (131. ábra: E). Igen hasonlít az előző fajhoz, de elülső szárnya erősebben megnyúlt, csúcsa jobban lekerekített és teste nem annyira zömök. Zöld példányok mellett élénk kékeszöld színű egyedek is előfordulnak. A hím csápja elálló fésűfogakkal, az utolsó 4 íz egyszerű, a csáp vékonyabb (130. ábra: F). Hímje 23—25, nősténye 20—22 mm.

A Balkán félszigeten és Magyarországon elterjedt faj, hazánkban a Budai hegyvidéken, Gödöllőn, Dabason és Szécsényben gyűjtötték (a Magyarországról *P. tenuicornis* Z. néven közölt adatok erre a fajra vonatkoznak). Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

graeca JORDAN

7 (2) A valva belső szegélyén nincsen erősen kitinizált tövis.

8 (9) Az aedeagus csövében 3 vagy 4 nagy tövis látható, a valva megnyúlt háromszög alakú (131. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő, háromszög alakú, de külső szegélye igen ferde, csúcsa és külső szöglete erős. Alapszíne arany- vagy kékeszöld, csillogó, feje és tora ugyanolyan színű, mint a szárnya. Hátulsó szárnya széles, trapéz alakú, kissé áttetsző, füstösbarna. Nősténye jóval kisebb, zömökebb, elülső szárnya olykor kobaltkék. A csáp hosszú, a hímé hegyes, az utolsó 3 íz kivételével kétoldalúan fésűs (130. ábra: C). Hímje 29—31, nősténye 20—23 mm.

Délkelet-európai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. Tápnövénye az *Echinops*

subsolana STGR.

9 (8) Az aedeagus csövében legfeljebb 2 cornutus-tövis látható.

10 (11) A valva külső szögletében négyszögletes tüskés mező fekszik, az aedeagus csövében 2 tövis látható, amelyek csupán fele olyan hosszúak, mint maga az aedeagus (131. ábra: C). Elülső szárnya megnyúlt, kiszélesedő, háromszög alakú, de csúcsa és külső szöglete erősen lekerekített. Igen finom, törékeny testű és szárnyú faj, nem annyira zömök, mint a nem többi, Magyarországon is előforduló faja. Elülső szárnya sárgászöld vagy kékeszöld, erősen csillogó, áttetsző. Hátulsó szárnya majdnem átlátszó, világosszürke. A hím csápja törékeny, vékony, hegyes, utolsó íze kétágú, az utolsó 3 íz majdnem egyszerű, a 4.-től kezdve kétoldalúan fésűs, a fogak hosszúak, vékonyak (130. ábra: D). A nőstény csápja alig fogazott. Hímje 26—30, nősténye 19—21 mm.

Délkelet-európai és délnyugat-ázsiai faj, Magyarországon Esztergomban, a Budai-hegyvidéken, Gödöllő környékén, Peszéren, Szecsény környékén és Gyöngyösön gyűjtötték. Repülési ideje VII. Tápnövénye ismeretlen

budensis STGR.

11 (10) A valva külső szögletében nincsen tüskés, ráncos mező.

12 (13) Az aedeagus vékony, hosszú, belsejében vékony tövis látható, a valva belső szegélye mélyen homorú (131. ábra: D). Elülső szárnya csillogó zöld, aranyló fénnyel, olykor égszínkék. A szárnyak finomak, megnyúltak, de már nem annyira háromszög, mint inkább téglalap alakúak, hosszúak, csúcsuk és külső szögletük lekerekített. A hím csápja hegyes, az utolsó 3 íz kivételével kétoldalúan fésűs, a fogak rövidek (130. ábra: E). Hímje 28—30, nősténye 20—22 mm.

Cirkummediterrán faj, Magyarországon eddig csak Pécs környékén, a Budai-hegyvidéken, valamint Nógrádszakálon gyűjtötték. Repülési ideje VI. Tápnövénye ismeretlen

notata Z.

13 (12) Az aedeagus vaskos, az egyetlen cornutus-tüske rövid vagy igen kicsi, a valva belső szegélye többé-kevésbé egyenes, és így jóval szélesebb, mint az előző fajé.

14 (15) A vaskos aedeagus csövében ívben hajlott cornutus-tüske helyezkedik el, amely kb. fele olyan hosszú, mint maga az aedeagus (131. ábra: H). Elülső szárnya megnyúlt, de szélesebb, mint az előző fajé, bár csúcsa és külső szegélye lekerekített. Alapszíne a sárgászöld és az élénk kékeszöld között változhat, csak ritkán határozott égszínkék. Hátulsó szárnya széles, csúcsa igen tompa, áttetsző füstösszürke. A hím csápja az utolsó 8—11 íz kivételével kétoldalúan fésűs, az utolsó ízek szinte bunkószerűen összenőttek (130. ábra: I). Nősténye igen élénk, ragyogó aranyzöld vagy kékeszöld. Hímje 30—35, nősténye 23—26 mm.

Európai és nyugat-ázsiai faj, Magyarországon mindenütt előfordul. Repülési ideje VI. végétől VIII. elejéig tart. Tápnövényei *Rumex*- és *Globularia*-félék

statices L.

15 (14) A rövid és vékony aedeagus csövében igen apró cornutus-tüske foglal[1] helyet, a valva csúcsa és külső szöglete hegyes (131. ábra: I). Vaskos, zömök faj, szárnya megnyúlt, kihegyezett, keskeny. Alapszíne sárgászöld vagy kékeszöld, sohasem tiszta égszínkék. Hátulsó szárnya keskenyebb, mint az előző fajé, s kissé áttetsző. A hím csápja igen hasonlít az előző fajéhoz, de vékonyabb, és nem annyira fogazott, mint inkább fűrészes (130. ábra: J). Hímje 25—26, nősténye 23 mm.

Európai és kisázsiai faj, Magyarországon Keszthelyen, Kaposgyarmaton,[1] Esztergomban, a Budai-hegyvidéken és a Csepel-szigeten gyűjtötték. Repülés ideje VII. Tápnövénye a *Helianthemum vulgare*

geryon HBN.

16 (1) Nőstények.*

17 (18) A praebursa igen nagy, jóval nagyobb, mint a bursa copulatrix (132. ábra: B) (lásd még 8. szám alatt)

subsolana STGR.

18 (17) A praebursa kisebb, mint a bursa copulatrix, vagy hiányzik.

19 (24) A praebursa megvan, de jóval kisebb, mint a bursa copulatrix, ám még nem csökevényesedett el apró kitüremléssé a ductus intrabursalis falán.

0 (21) A ductus intrabursalis vékony cső (132. ábra: C) (lásd még 3. szám alatt)

globulariae HBN.

* A *Procris*-fajok nőstényeinek ivarszerve igen gondos preparálást követel. Míg általában a molylepkék viszonylagosan vékony potroha lehetővé teszi, hogy a levágott potrohvéget nyomban felfőzhetjük kálilúgban, addig a *Procris*-fajok nőstényeinek esetében a lágy és csak nehezen látható praebursa elroncsolódásának elkerülése végett a potrohvéget előzőleg 24 órán át hideg 4%-os kálilúgban kell áztatnunk, s csupán utána főzhetjük fel igen óvatosan.

21 (20) A ductus csöve megvastagodott, ráncos.

22 (23) A praebursa lapos, korong alakú (132. ábra: D) (lásd még 5. szám alatt) **chloros** HBN.

23 (22) A praebursa üst alakú (132. ábra: E) (lásd még 6. szám alatt) **graeca** JORDAN

24 (19) A praebursa vagy kicsiny kitüremléssé csökevényesedett, vagy teljesen hiányzik. Ez utóbbi esetben a bursa copulatrix falán olykor appendix van.

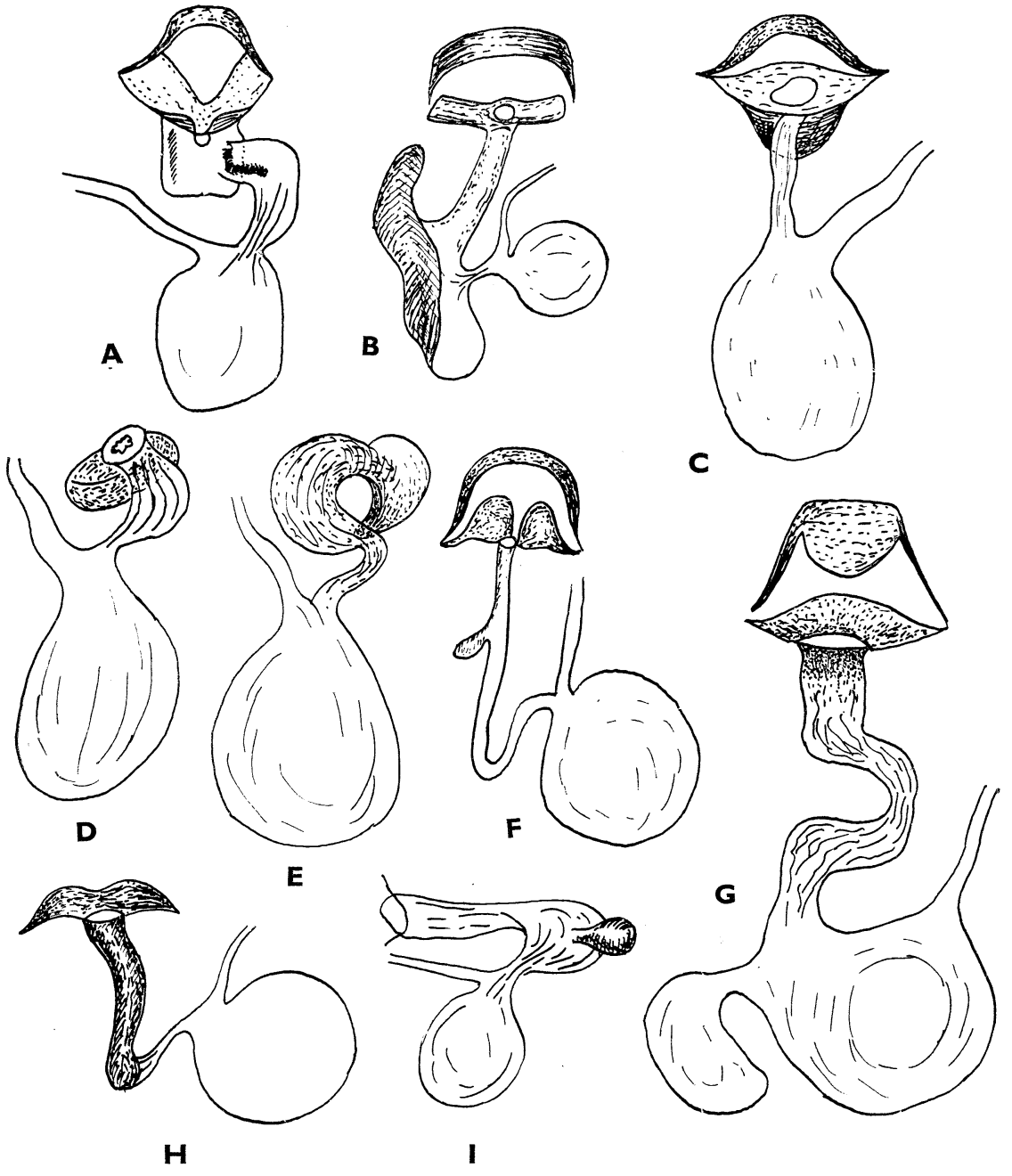

132. ábra. *Rhagades*- és *Procris*-fajok női ivarszerve (részletrajzok). A: *Rhagades pruni* SCHIFF., B: *Procris subsolana* STGR., C: *P. globulariae* HBN., D: *P. chloros* HBN., E: *P. graeca* JORDAN, F: *P. notata* Z., G: *P. statices* L., H: *P. geryon* HBN. és I: *P. budensis* STGR. (ALBERTI nyomán)

25 (28) A praebursa kicsiny kitüremléssé csökevényesedett a ductus intrabursalis falán.

26 (27) A ductus igen vékony cső (132. ábra: F) (lásd még 12. szám alatt) **notata** Z.

27 (26) A ductus széles, ráncolt cső (132. ábra: I) (lásd még 10. szám alatt) **budensis** STGR.

28 (25) A praebursa hiányzik; a bursa copulatrix zsákjából esetleg kisebb zsák, az ún. appendix türemlik ki.

29 (30) A ductus széles, ráncolt cső, az appendix nagy, a bursa zsákjában kerek folt, az ún. speculum látható (132. ábra: G) (lásd még 14. szám alatt) **statices** L.

30 (29) A ductus keskeny, erősen kitinizált cső, a praebursa és az appendix is hiányzik (132. ábra: H) (lásd még 15. szám alatt) **geryon** HBN.

53. család: HETEROGYNIDIDAE — FÜSTÖSSZÁRNYÚ LEPKÉK

Közepes nagyságú lepkék. A hímek szárnyát szőrök fedik, a szárnyak áttetszők, csápjaik tollasak, elülső szárnyuk háromszögletes, hátulsó szárnyuk lekerekített, az erezet mindkét szárnyon változó. Pontszemeik, tapogatóik és nyelvük hiányzik. A nőstények szárnyatlanok, hernyószerűek.

A családot részben a medvelepkékkel, részben a Psychidákkal hozták rokonságba, az újabb vizsgálatok alapján pedig ma a Zygaenoidea családsorozatba sorolják. Csökevényes fejszerveik a Zygaenidae családtól, tollas csápjuk a *Zygaena* nemtől határolja el őket. A legközelebbi rokonságot még a *Procris* F. nemmel mutatják.

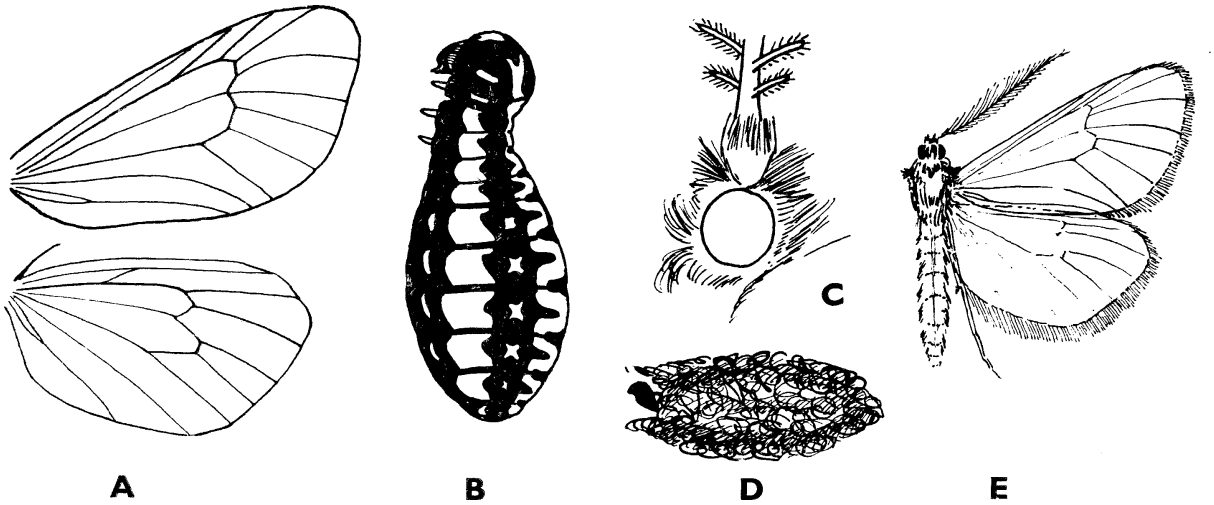

133. ábra. A: *Heterogynis* erezete — B: *H. pennella* HBN. ♀ (oldalnézetben) — C: *H. pennella* HBN. ♂ feje, D: kokonja és E: *H. pennella* HBN. ♂ (Eredeti)

A család fajai Délnyugat-Európában és Északnyugat-Afrikában terjedtek el. A család egyetlen neme egyik fajának a kimutatása hazánkban is várható.

1. nem: **Heterogynis** Rmb.

A hím feje borzas, a csáp tőízét szőrpamacs veszi körül, csápja tollas, az egyes fogak pillásak. Arcszőrözete fölfelé álló, ajaktapogatója hiányzik, a helyén lefelé lógó szőrözet látható. Nyelve és pontszeme nincsen (133. ábra: C). Szárnyai megnyúltak, elülső szárnya háromszög alakú, hegye lekerekített, külső szöglete domború. Erezete változó, az *r* erek redukáltak, az r_{2+3} és az r_{4+5} rendszerint egybeolvad, a belső- és a végsőér fejlett. Hátulsó szárnya széles, csúcsa tompa, erezetében az *sc* eret a csökevényes r_1 ér köti össze az *rr* főágával, az m_{1+2} egymással összeolvadt, az *m* rendszer főága mindkét szárnyon sejtosztóként van jelen (133. ábra: A). A nőstények szárnyatlanok, sőt fejszerveik is nagymértékben csökevényesek, 3 lábpárjuk apró, testük hernyószerű, amit a hernyókra emlékeztető mintázat is kihangsúlyoz. A hernyók laza kokont szőnek, ebben bábozódnak (133. ábra: D). A hímek nappal repülnek.

A Földközi-tenger nyugati medencéje körül elterjedt nembe tartozó fajok közül hazánkból még egyet sem mutattak ki. Gazdaságilag közömbös fajok.

— — Áttetsző szárnyú, füstösszürke (133. ábra: E). A nőstény mintázata fekete és sárga, bonyolult rajzú hosszanti csíkokból áll (133. ábra: B). Hímje 20—22 mm, nőstényének a hossza 8—10 mm.

A Földközi-tenger nyugati medencéjét határoló országokban elterjedt faj. A Kárpát-medencében eddig csak Kolozsvárott gyűjtötték, Magyarországon azonban még nem. Repülési ideje VII. A hímek mintegy két héttel előbb jelennek meg, mint a nőstények, amelyek bábhüvelyüket és a kokon szövedékét nem hagyják el (133. ábra: D). A petéket is a kokonba rakják le, és a kikelő hernyók első táplálékként az elpusztult nőstényt falják fel. Tápnövényei *Genista*-félék

[pennella Hbn.]

54. család: LIMACODIDAE — CSIGALEPKÉK

Fejük erősen a torukhoz lapított, a szőrözet rásimuló, csápjuk egyszerű, alig valamivel hosszabb, mint a felső szegély hosszának a fele. Pontszemük nincsen, ajaktapogatójuk vaskos, a pikkelyzet rásimuló, arcuk előtt fölemelkedő, a középső íz a leghosszabb, csúcsízük rövid. Nyelvük csökevényes és csupán 2 rövid, gyenge, önálló fonálból áll. Szárnyaik erősen kiszélesednek, erőteljesek, sűrűn pikkelyezettek, háromszögletesek. Az elülső szárny erezetében a medialis főág megvan, erőteljes, és ugyanilyen a belső- és a végsőér is. Hátulsó szárnyuk erezetében a családsorozatra jellemző mellékér (a felszabadult tőhurok) nyomai láthatók (= *Cochlidiidae*).

Hernyóik rövidek, testük tojásdad, kicsi fejük mélyen visszahúzható. Torlábaik igen rövidek, hasi lábaik átalakultak, hasoldaluk lapos, tapadós nyálkát bocsátanak ki, amelynek segítségével a hernyók csigaszerűen haladnak előre. Lombhullató fákon élnek, ősszel tonna alakú kokont készítenek, ebben áttelelnek, s csupán tavasszal bábozódnak. A bábok szelvényei szabadon mozgathatók, sőt a csáp-, szárny- és lábkezdemények szabadon elállanak („pupa libera"). A délutáni napfényben csak a hímek repülnek, éjszaka pedig a hímek és nőstények együtt.

A család Ázsiában, Afrikában és Ausztráliában, mindenekelőtt azonban Amerikában terjedt el; Európában csak 2 neme ismeretes, amelyeket hazánkból is kimutattak.

A nemek határozókulcsa

1 (2) Az elülső szárnyon A-betűhöz hasonló mintázat van, erezetében az r_2 szabad (134. ábra: A, C) 1. nem: **Cochlidion** HBN.

2 (1) A szárnyakon nincsen mintázat, elülső szárnyának erezetében az r_2 is az r_{3+4} közös nyelén ül (135. ábra: A, C)
2. nem: **Heterogenea** KNOCH

1. nem: **Cochlidion** HBN.

Fejszőrözete erősen a fejéhez simul, csápja egyszerű, ajaktapogatója vaskos, az arca előtt fölfelé görbül, csúcsíze rövid, hegyes (134. ábra: B). Elülső szárnya széles, megnyúlt, csúcsa lekerekített. Erezetében az r_{3+4} csúcsölelő nyélen ül, az r_2 szabad, az m_2 görbült, az *m* tövi ága és az *an—ax* erek erőteljesek. Hátulsó szárnya kerek, erezetében az *sc* anasztomizál az *rr* ágával, az összes erek megvannak és szabadok, a tőhurok fölszabadult (134. ábra: A).

Az egész Földön elterjedt kis fajszámú nemből hazánkban 1 faj található. Gazdaságilag közömbös.

— — Elülső szárnya általában gesztenyebarna; nagy A-betűhöz hasonló mintázata rozsdabarna. Gyakoriak azonban a világosabb, okkerbarna formák, és nem ritkák az egészen sötétbarna példányok sem. Utóbbiakon különösen szembeszökő a belső szöglet fölött és a sejtben elhelyezkedő okkersárgás folt. A nőstények rendszerint világos okkersárgák vagy okkerbarnák. Hátulsó szárnya világosabb vagy sötétebb barnás-szürke, olykor sárgás árnyalattal (134. ábra: C). 18—33 mm.

Európai faj, Kisázsiában is előfordul. Magyarországon mindenütt gyűjthető. Repülési ideje V. végétől VII. közepéig tart. Tápnövényei lombosfák, főként a tölgy (= *testudo* SCHIFF., *asella* ESP., *testudinana* HBN.)

limacodes HUFN.

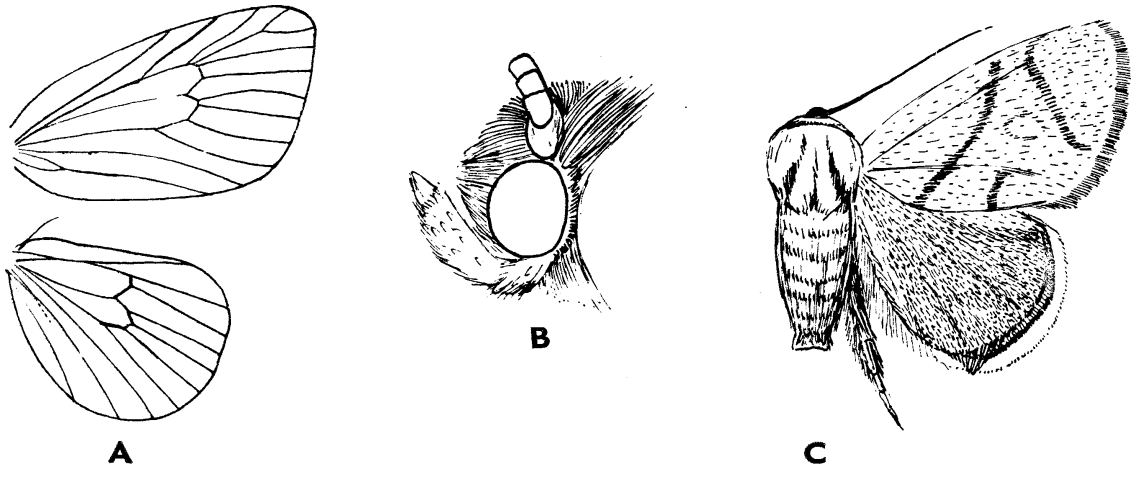

134. ábra. A: *Cochlidion* erezete és B: feje — C: *C. limacodes* HUFN. (Eredeti)

2. nem: **Heterogenea** KNOCH

Feje a torához nyomott, szőrözete lesimított, csápja egyszerű, ajaktapogatója szorosan az arcához simulva fölfelé mered, csúcsíze kicsi, hegyes, nyelve csökevényes (135. ábra: B). Elülső szárnya megnyúlt háromszög alakú, külső szegélye igen hosszú. Erezetében a sejt felső sarkából ered a nyélen ülő r_{3+4}, amelyhez az r_2 is csatlakozik, a többi ér szabad, az *m* főága és a belsővalamint a végsőér erőteljes. Hátulsó szárnya kerek, az erek szabadok, az *sc* és az *rr* is, az erezet teljes (135. ábra: A).

Az északi félgömbön elterjedt kis nemből az egyik faj hazánkban is előfordul. Gazdaságilag közömbös.

A lepkék nyár elején nappal repülnek, röptük nyugodt, egyenes vonalú.

— — Elülső szárnya világos pirosasbarna vagy egyszínű sötétbarna. Mintázata nincsen, legfeljebb a középtér válhat kissé halványabb árnyalatúvá, mint a szárny többi része. Hátulsó szárnya egyszínű sötétbarna, mindkét szárny rojtja sárgás (135. ábra: C). 12—18 mm.

Az euráziai elterjedésű faj Magyarországon főként erdős domb- és hegyvidékeken fordul elő. Repülési ideje VI., VII. Hernyója ősszel lombosfákon, főként bükkön él

asella SCHIFF.

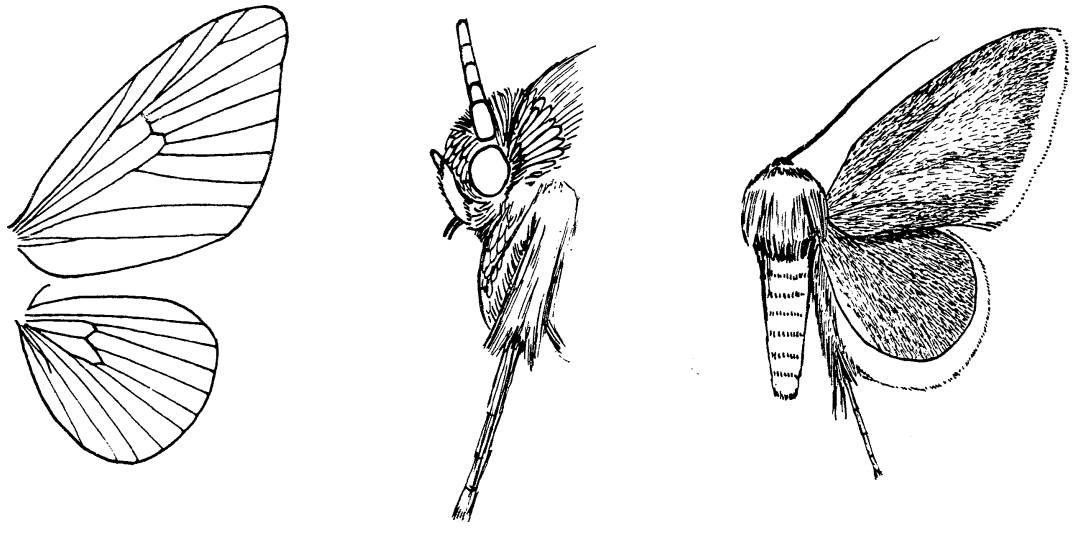

135. ábra. A: *Heterogenea* erezete és B: feje, valamint baloldali elülső lába — C: *H. asella* SCHIFF. (Eredeti)

Irodalom: 1. ABAFI-AIGNER, L: Magyarország lepkéi (Budapest, 1907, pp. XXXIII+137). — 2. ADAMCZEWSKI, S.: Étude sur la morphologie des espéces du genre Cnephasia Curt. et sur leur distribution géographique en Pologne (Ann. Mus. Zool. Polon. *11*, 1936, p. 263—294). — 3. ADAMCZEWSKI, S.: On the Systematic and Origin of the Generic Group Oxyptilus Zeller (Lep. Alucitidae) (Bull. Brit. Mus. Nat. Hist. Entom. *1*, 1951, p. 301—388). — 4. AGENJO, R.: Fáunula Lepidopterológica Almeriense (Madrid, 1952, pp. XXIV+370). — 5. ALBERTI, B.: Über die stammesgeschichtliche Gliederung der Zygaenidae nebst Revision einiger Gruppen (Insecta, Lepidoptera) (Mitt. zool. Mus. Berlin, *30*, 1954, p. 115—355). — 6. ALBERTI, B.: Über den stammesgeschichtlichen Aufbau der Gattung Zygaena F. und ihrer Vorstufen (Insecta, Lepidoptera) (Mitt. zool. Mus. Berlin, *34*, 1958, p. 245—364). — 7. AMSEL, H. G.: Revision der Gattung Holcopogon Stgr. (Veröff. Kolon. Übersee Mus. Bremen, *3*, 1942, p. 217—237). — 8. AMSEL, H. G.: Über mediterrane Microlepidopteren und einige Transcaspische Arten (Bull. Inst. R. Sci. nat. Belg. *31*, 1955, p. 1—64). — 9. BARTEL, M.: Aegeriidae (Sesiidae) (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt., *2*, 1913, p. 375—416). — 10. BEIRNE, B. P.: The Male Genitalia of the British Stigmellidae (Nepticulidae) (Lep.) (Proc. R. Irish Ac. *50*, Sect. B., 1945, p. 191—218). — 11. BEIRNE, B. P.: British Pyralid and Plume Moths (London, 1952, pp. XVI+208). — 12. BLESZYNSKI, St.: Studies on the Crambidae (Lepidoptera), Part XIV. Revision of the European Species of the Generic Group Crambus F. s. l. (Acta Zool. Cracov. *1*, 1957, p. 162—621). — 13. BÖRNER, C.: Die Grundlagen meines Lepidopterensystems (Verh. 7. Int. Kongr. Ent. *2*, 1939, p. 1372—1424). — 14. CARADJA, A.: Geographische Verbreitung der Pyraliden und Tortriciden (D. ent. Z. Iris, *30*, 1916, p. 1—88). — 15. CHAPMAN, T. A.: On the British (and a few Continental) species of Scoparia Haw. (Trans. ent. Soc. London, 1911, p. 501—518). — 16. ECKSTEIN, K.: Die Kleinschmetterlinge Deutschlands (Stuttgart, 1933, pp. 233). — 17. FLETCHER, T.: A list of the generic names used for Microlepidoptera (Mem. Dep. Agric. Ind. Ent. *11*, 1929, p. 1—244). — 18. FORD, L. T.: The Glyphipterygidae and Allied Families (Proc. S. London ent. Soc., 1952—1953, p. 90—99).— 19. FRIESE, G.: Revision der paläarktischen Yponomeutidae unter besonderer Berücksichtigung der Genitalien (Lepidoptera) (Beitr. z. Entom., *10*, 1960, p. 1—131). — 20. GAEDE, M.: Zygaenidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt. *14*, 1926, p. 22—37). — 21. GAEDE, M.: Aegeriidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt. *2*, 1933, p. 229—240). — 22. GAEDE, M.: Cossidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt. Suppl. *2*, 1933, p. 241—245). — 23. GAEDE, M.: Hepialidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt. Suppl. *2*, 1933, p. 247—248). — 24. GATES CLARKE, J. F.: Revision of the North American Moths of the Family Oecophoridae, with Descriptions of New Genera and Species (Proc. U. S. Mus. *90*, Nr. 3107, 1941, p. 33—286). — 25. GERASIMOV, A.: Bestimmungstabelle der Familien von Schmetterlingsraupen (Stettin. ent. Ztg. *98*, 1937, p. 281—300). — 26. GOZMÁNY, L.: Neue Kleinschmetterlinge I. (Rovartani Közlem. S. N. *4*, 1951, p. 17—24). — 27. GOZMÁNY, L.: New Microlepidoptera II. (Rovartani Közlem. S. N. *4*, 1951, p. 69—72). — 28. GOZMÁNY, L.: A magyarországi molylepkék rendszertani jegyzéke (Rovartani Közlem. S. N. *5*, p. 161—193). — 29. GOZMÁNY, L.: New Middle-European Microlepidoptera (Acta Biol. Sci. Hung. *3*, 1952, p. 379—386). — 30. GOZMÁNY, L.: New Hungarian Microlepidoptera (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *2*, 1952, p. 141—146). — 31. GOZMÁNY, L.: New Data to the Microlepidoptera

Fauna of the Retyezát Range (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *4*, 1953, p. 181—185). — 33. GOZMÁNY, L.: The Examination of Microlepidoptera Coenoses Mining on Trees (Acta Zool. Ac. Sci. Hung. *1*, 1954, p. 53—67). — 33. GOZMÁNY, L.: Studies on Microlepidoptera (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *5*, 1954, p. 273—285). — 34. GOZMÁNY, L.: Notes on Microlepidoptera (Acta Zool. Ac. Sci. Hung. *1*, 1955, p. 231—233). — 35. GOZMÁNY, L.: Notes on Some Hungarian Gelechioidea and Coleophoridae (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *6*, 1955, p. 307—320). — 36. GOZMÁNY, L.: The Microlepidoptera Coenoses of the Kisbalaton (Acta Zool. Ac. Sci. Hung. *2*, 1956, p. 149—180). — 37. GOZMÁNY, L.: Five New Microlepidoptera (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *7*, 1956, p. 415—418). — 38. GOZMÁNY, L.: Notes on the Generic Group Stomopteryx Hein., and the Descriptions of Some New Microlepidoptera (Acta Zool. Ac. Sci. Hung. *3*, 1957, p. 107—135). — 39. GOZMÁNY, L.: Notes on the Generic Group Symmoca Hbn. (Lep. Gelechiidae) (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *8*, 1957, p. 325—346). — 40. GOZMÁNY, L.: A New Moth from Hungary (Lepidopt.) Acta Zool. Ac. Sci. Hung. *4*, 1959, p. 317—318). — 41. GOZMÁNY, L.: Notes on Hungarian Phycitinae (Lepidoptera) (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *9*, 1958, p. 223—225). — 42. GREGOR, FR.: The quercicolous Lithocolletis Hbn. in CSR. (Fol. Zool. et Ent. *15*, 1952, p. 24—56). — 43. HACKMAN, W.: On the Choreutis myllerana-group (Lepid. Choreutidae) (Notul. Ent. *26*, 1947, p. 71—75). — 44. HANNEMANN, H. J.: Über die weiblichen Genitalapparate der Gattung Martyrhilda Clarke, 1941 (Lep. Oecoph.) (Dtsch. ent. Z. N. F. *4*, 1957, p. 103—111). — 45. HANNEMANN, H. J.: Natürliche Gruppierung der europäischen Arten der Gattung Depressaria s. l. (Lep. Oecoph.) (Mitt. zool. Mus. Berlin, *29*, 1953, p. 269—330; *34*, 1958, p. 3—33). — 46. HEINEMANN, H.: Die Schmetterlinge Deutschlands und der Schweiz (Braunschweig, I/2, 1865, pp. 214; II/1, 1870, pp. 388; II/2, 1877, p. 389—825). — 47. HEINRICH, C.: Revision of the North American Moths of the Subfamilies Laspeyresiinae and Olethreutinae (Bull. U. S. nation. Mus. *132*, 1926, pp. LXXVI+207). — 48. HEINRICH, C.: American Moths of the Subfamily Phycitinae (Bull. U. S. nation. Mus. *207*, 1956, pp. VIII+581). — 49. HERING, E. M.: Biologie der Schmetterlinge (Berlin, 1932, pp. 480). — 50. HERING, E. M.: Anfertigung von Genitalpreparaten bei Microlepidopteren (Mitt. Dtsch. ent. Ges. *13*, 1944, p. 44—45). — 51. HERING, E. M.: Bestimmungstabellen der Blattminen von Europa (s'Gravenhage, *1—3*, 1957, pp. 1185). — 52. ISSEKUTZ, L.: Thyris fenestrella Scop. und ihre Unterarten (Rovartani Közlem. S. N. *6*, 1953, p. 185—196). — 53. JACOBS, S. N. A.: The British Lamproniidae and Adelidae (Proc. S. London ent. Soc. 1947—1948, p. 209—219). — 54. JACOBS, S. N. A.: The British Oecophoridae (Part I) and Allied Genera (Proc. S. London ent. Soc. 1948—1949, p. 123—141). — 55. JACOBS, S. N. A.: The British Oecophoridae (Part II) (Proc. S. London ent. Soc. 1949—1950, p. 187—203). — 56. JÄCKH, E.: Beitrag zur Kenntnis der Oecophoridae, die Gattung Tubuliferola Strand, 1917 (Lep.) (Dtsch. ent. Z. N. F. *6*, 1959, p. 174—184). — 57. JORDAN, K.: Zygaenidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, Abt. I. *6*, 1913, p. 21—31). — 58. KENNEL, J.: Die palaearktischen Tortriciden (Zoologica, *21*, 1908, pp. XXIV+742). — 59. KLIMESCH, J.: Leucoptera cytisiphagella nov. spec. (Lep. Cemiost.) (Z. österr. Ent.-Ver. *5*, 1938, p. 1—3). — 60. KLIMESCH, J.: Die europäischen Trifurcula- und Ectoedemia-Arten (Lep. Nepticulidae) (Z. Wien. ent. Ges. *38*, 1953, p. 160—196). — 61. KLIMESCH, J.: Die an Caryophyllaceen lebenden europäischen Gnorimoschema Busck (=Phthorimaea Meyr.)-Arten (Z. Wien. ent. Ges. *38*, 1953, p. 225—239, 275—319; *39*, 1954, p. 273—288, 335—362). — 62. KLIMESCH, J.: Die Arten der Acrolepia granitella Tr.-Gruppe (Z. Wien. ent. Ges. *41*, 1956, p. 129—144). — 63. LE MARCHAND, S.: Les Tineina-Gelechiidae (Rev. Franc. Lep. *11*, 1947, p. 145—163). — 64. MARION, H.: Revision des Pyraustidae de la faune Francaise (Rev. Franc. Lep. *17*, 1953 —). — 65. MARION, H.: Classification et nomenclature des Pyraustidae de l'Europe (Entomologiste *13*, 1957, p. 75—87). — 66. MEYRICK, E.: Revised Handbook of British Lepidoptera (London, 1928, pp. 914). — 67. OBRAZTSOV, N.: Revision of European Eucosminae (Z. Wien. ent. Ges. *30*, 1946, p. 22—46). — 68. OBRAZTSOV, N.: Die Gattungen der palaearktischen Tortricidae (Tijdschr. Ent. *97*, 1954 — *104*, 1961). — 69. PÁVEL, J. & UHRYK, N.: Microlepidoptera (in: Fauna Regni Hungariae, Budapest, *3*, 1896, p. 53—78). — 70. PETERSEN, W.: Die Blattminierergattungen Lithocolletis und Nepticula (Stettin. ent. Ztg. *88*, 1927, p. 113—174; *91*, 1930, p. 1—82). — 71. PETERSEN, G.: Die Genitalien der paläarktischen Tineiden (Lepidoptera: Tineidae) (Beitr. z. Ent. *7*, 1957, p. 55—176, 338—379, 557—598; *8*, 1958, p. 111—118, 398—430). — 72. PFITZNER, R.: Hepialidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, I. Abt. *2*, 1913, p. 433—439). — 73. PIERCE, F. & METCALFE, J.: The genitalia of the group Tortricidae of Lepidoptera of the British Islands (Oundle, 1922, pp. XXXIV+101). — 74. PIERCE, F. & METCALFE, J.: The Genitalia of the Tineid Families of the British Islands (Oundle, 1935, pp. LXVVIII+116). — 75. REBEL, H.: Familia Pyralidae — Micropterygidae (in STAUDINGER—REBEL: Catalog der Lepidopteren des Palaearctischen Faunengebietes II. Theil, Berlin, 1901, pp. 266). — 76. REBEL, H.: Zur Unterscheidung und Synonymie einiger Arten der Gattung Gracilaria (Dtsch. ent. Z. Iris, *27*, 1913, p.

168—172). — 77. REBEL, H.: Revision der palaearktischen Epermenia-Arten (Dtsch. ent. Z. Iris, *29*, 1915, p. 195—206). — 78. REISS, H.: Zygaenidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlinge der Erde, Abt. I. *2*, Suppl. 1930, p. 1—50). — 79. SATTLER, K.: Generische Gruppierung der europäischen Arten der Sammelgattung Gelechia (Lepidoptera, Gelechiidae) (Dtsch. Ent. Ztschr., N. F., *7*, 1960, p. 10—118). — 80. SCHÜTZE, K.: Die Biologie der Kleinschmetterlinge unter besonderer Berücksichtigung ihrer Nährpflanzen und Erscheinungszeiten (Frankfurt a. M., 1931, pp. 235). — 81. SEITZ, A.: Cossidae (in SEITZ: Die Gross-Schmetterlingen der Erde, I. Abt. *2*, 1913, p. 417—431). — 82. SIEDER, L.: Vorarbeit zu einer Monographie über die Gattung Solenobia Z. (Lepidopt. Psychidae-Talaeporiinae) (Z. Wien. ent. Ges. *38*, 1953, p. 113—128). — 83. SIEDER, L.: Wissenswertes über die Gattung Epichnopterix Hbn. (Lep. Psychidae) (Z. Wien. ent. Ges. *39*, 1954, p. 310—327). — 84. SIEDER, L.: Zwei neue Talaeporia-Subspecies aus dem Pannonicum (Z. Wien. ent. Ges. *40*, 1955, p. 204—206). — 85. SIEDER, L.: Epichnopterix kovácsi sp. n. (Z. Wien. ent. Ges. *40*, 1955, p. 157—164). — 86. SPULER, A.: Die Schmetterlinge Europas (Stuttgart, 1910, p. 1—4). — 87. SURÁNYI, P.: Magyarországi aknázó rovarlárvák (Fol. ent. Hung. *7*, 1942, p. 67). — 88. SZENT-IVÁNY, J.: Adatok a tihanyi félsziget lepkefaunájának ismeretéhez (Magy. Biol. Kut. Int. Munk. *12*, 1940, p. 213—244). — 89. SZENT-IVÁNY, J.: Reskovitsia nov. gen. für Orenaia alborivulalis Ev., sowie Angaben über die Verbreitung und Variabilität dieser Art in Ungarn (Lepidopt.) (Fragm. Faun. Hung. *5*, 1942, p. 1—9). — 90. SZENT-IVÁNY, J. & UHRIK-MÉSZÁROS, T.: A Pyralididae család (Lepidopt.) elterjedése a kárpáti medencében (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. *35*, 1942, p. 109—196). — 91. SZENT-IVÁNY, J.: Néhány szó a Kárpát-medence állatföldrajzi felosztásáról, különös tekintettel a fényiloncák (Pyralididae) elterjedésére (Magy. Biol. Kut. Int. Munk. *15*, 1943, p. 502—510). — 92. SWATSCHEK, B.: Die Larvalsystematik der Wickler (Tortricidae und Carposinidae) (Abh. Larvalsystematik Ins. Berlin, Nr. *3*, 1958, pp. 269). — 93. SZŐCS, J.: A Nepticulák gyűjtése, nevelése és preparálása (Lepidoptera) (Rovartani Közlem. S. N. *9*, 1956, p. 203—209). — 94. SZŐCS, J.: Magyarország Nepticulidái (Lepidopt.) (Rovartani Közlem. S. N. *9*, 1956, p. 381—394). — 95. SZŐCS, J.: New Nepticula Species from Hungary (Ann. hist.-nat. Mus. Hung. S. N. *8*, 1957, p. 321—323). — 96. SZŐCS, J.: A New Nepticula Species from Hungary (Lepidopt.) (Acta Zool. Ac. Aci. Hung. *5*, 1959, p. 417—419). — 97. SZŐCS, J.: Új Nepticula-fajok Magyarországon (Rovartani Közlem. S. N. *12*, 1959, p. 75—82). — 98. TOLL, S.: Die Genitalien der europäischen Hyponomeuta (Z. Wien. ent. Ver. *26*, 1941, p. 170—176). — 99. TOLL, S.: The Family Eupistidae (Lepidoptera) of Poland (Docum. Physiogr. Polon. Nr. *32*, 1952, pp. 292). — 100. TOLL, S.: Polish Species of the Genus Hemimene Hbn. (Lepidoptera, Tortricidae) (Bull. ent. Pologne, *24*, 1954, p. 5—70). — 101. TOLL, S.: Versuch einer natürlichen Gruppierung der europäischen Oecophoridae auf Grund des Baues der Genitalapparate, samt Beschreibung von zwei neuen Arten (Lepidoptera) (Ann. Mus. zool. Polon. *16*, 1956, p. 171—193). — 102. TOLL, S.: Neue Acrolepiidae (Z. Wien. ent. Ges. *43*, 1958, p. 84—89). — 103. TUTT, J. W.: Psychides (in TUTT: A Natural History of the British Lepidoptera, London, *2*, 1900, p. 102—434). — 104. TUTT, J. W.: Alucitides (in TUTT: A Natural History of the British Lepidoptera, London, *5*, 1906, p. 70—536). — 105. VIETTE, P.: Les Microptérygiens (Rev. Franc. Lep. *10*, 1946, p. 261—266). — 106. VIETTE, P.: Morphologie des genitalia males des lepidopteres (Rev. Franc. Ent. *12*, 1948, p. 141—161). — 107. VIETTE, P.: Essai d'un tableau de determination des familles de Tinéides de la Faune francaise (Rev. Franc. Lep. *12*, 1949, p. 16—23). — 108. VIETTE, P.: Contributions a l'étude des Hepialidae (17e note). — Les genres et leur espéce type (Lambillionea, *50*, 1950, p. 73—80). — 109. VIETTE, P.: Sur la nomenclature des Eriocraniidae (Rev. Franc. Lep. *15*, 1951, p. 3—4). — 110. WEBER, O.: Flügelform und Geäder der europäischen Gelechiidae (Mitt. Schweiz. ent. Ges. *21*, 1948, p. 216—232). — 111. WOLFF, N.: Further Notes on the Stomopteryx Group (Lepid. Gelechiidae) (Ent. Medd. *28*, 1958, p. 224—281).